

79299

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL TEKKELERİ MİMARİSİ EKLENTİLERİ VE RESTORASYONU

Yük.Mimar Esin DEMİREL İŞLİ

F.B.E. Mimarlık Anabilim Rölöve Restorasyon
Bilim Dalında Hazırlanan

DOKTORATEZİ

Tez Savunma Tarihi : 11 Aralık 1998
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Can BİNAN (YTÜ)
Jüri Üyeleri : Prof. Haluk SEZGİN (MSÜ)
: Prof. Dr. Zeynep AHUNBAY (İTÜ)

Doç. Dr. Can BİNAN

Prof. Haluk Sezgin

Prof. Dr. Zeynep Ahunbay
İSTANBUL, HAZİRAN 1998

İÇİNDEKİLER	iii
KAYNAKLARIN KISALTMALARI	v
ÖZET	vi
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
 BÖLÜM: 1-TARİKATLARA VE TEKKELERE GENEL BİR BAKIŞ	 4
1.1-Tarikatların Ortaya Çıkışı ve Anadolu	4
1.2-İstanbul'da Tarikatlar ve Tekke Tarihi Gelişimi	5
1.2.1-Tekkelerin İşleyiş Şekli ve Faaliyeti	9
1.2.2-Tekke Mimarisinin Temel Mekan Elemanları, Tekke Eşyaları ve Tarikat Deyimleri	13
1.2.2.1-Tekke Mimarisi'nin Temel Mekan Elemanları	13
1.2.2.2-Tekke Eşyaları	19
1.2.2.3-Tarikat Deyimleri	22
 BÖLÜM: 2 İSTANBUL TEKKELERİ KATALOĞU	 25
 BÖLÜM: 3 İSTANBUL TEKKELERİNİN MİMARİ ANALİZİ	 152
3.1-Kent Dokusundaki Yeri	152
3.2.-Tekkelerin Kuruluşu ve Kurulduğu Mekanlar	152
3.2.1-Camilere Meşihat Konularak Tekke Kurulması	154
3.2.2-Yeni Bir Binada Tekke Kurulması	156
3.2.3-Evlere MeşihatKonularak Tekke Kurulması	157
3.3-Plan Özellikleri	159
3.3.1-Ana Mimari Ögeler	159
3.3.1.1-Tevhidhane	160
3.3.1.2-Türbe	171
3.3.1.3-Meşruta	173
3.3.2-Ana Mimari Ögelerin Birbiriyle İlişkisi	176
3.3.2.1-Tevhidhane-Türbe İlişkisi	176
3.3.2.2-Tevhidhane-Meşruta İlişkisi	180
3.3.3-Yardımcı Mimari Ögeler	186
3.3.3.1-Derviş Hücreleri, Konuk Hücreleri, Odaları	186
3.3.3.2-Mutfak, Yemekhane, Şerbethane, Fırın	187
3.3.3.3-Sohbet Odaları, Kahve Ocağı	189
3.3.3.4-Çilehaneler (Halvethaneler), İrtikaf Hücreleri	190
3.3.3.5-Kütüphane Binaları, Kitaplıklar	191
3.3.3.6-Su Yapıları: Sebiller, Çeşmeler, Şadırvanlar, Abdest ve Şerbet Tekneleri, Kuyular, Sarnıçlar, Havuzlar, Akarcılar	193
3.3.3.7-Hamamlar	198
3.4-Cephe Özellikleri	198
3.5-Malzeme Kullanımı ve Yapım Sistemi Özellikleri	200
3.6-Süsleme Özellikleri	202
3.6.1-Tarikatleri Sembolize Eden Süsleme Elemanları ve Kullanıldığı Yerler	203

3.6.2-Sıva Üzerine Yapılmış Tasavvuf İçerikli Kalemîşi Tasvir ve Yazılar ile Manzaralar	205
3.6.3-Hat Levhalar	206
3.7-Kitabeler	207
3.8-İstanbul Tekkeleri İçin Bir Tipleme Denemesi	214
BÖLÜM: 4 TEKKELERİN KORUMA VE RESTORASYON SORUNU GEÇMİŞTEKİ VE BUGÜNKÜ UYGULAMALAR	219
4.1-Tekkelerin Osmanlı Devrinde Korunamama Nedenleri ve Yapılan Onarımlar	219
4.1.1-Korunamama Nedenleri	219
4.1.2-Tekke İnşaatları ve Onarımları	220
4.2-Tekkelerin Kapatılmalarından Sonraki Dönem ve Korunamama Nedenleri	222
4.2.1-Kapatılmalarından Sonra Tekkeler	222
4.2.2-Korunamama Nedenleri	223
4.3-Günümüzde Yapılan Tekke Restorasyonları ve İrdelemeler	229
BÖLÜM: 5 GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	236
5.1-Genel Değerlendirme	236
5.2-Koruma Önerileri	244
Genel Bibliyografya	248
Faydalanılan Resmi ve Özel Arşivler	263
EKLER:	
Haritalar Listesi	265
Tablolar Listesi	265
Fotoğraflar Listesi	265
Çizimler Listesi	276
Vesikalar Listesi	281
Özgeçmiş	283
Fotoğraflar	285
Çizimler	374
Vesikalar	438
Bulduru	451
Haritalar	

Katalogda Kullanılan Kaynakların Kısaltmaları:

Barkan, Ayverdi, İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri	
953 tarihli	TD
Atiyye Müfredat Defteri, 1199/1784	1199 defteri
Dergehname, 1166/1752 den önce yazılmış	Dergehname
II. Mahmut'un kızı Saliha Sultan ile Tophane Müşiri	
Halil Rifat Paşa'nın düğünleri, 12 Muharrem 1250	Düğün
II. Mahmut'un Kızı Mihrimah Sultan'ın 1836 senesindeki Düğününe Davetli Şeyh Efendilerin	
Esamisi	1836 listesi
Asitaneyi Aliyye'de ve Biladi Selasede mevcut ve muhterik olmuş olan tekyelerin isim ve şöhretleri ile mukabele-i şerife günleri malum olmak için keşide-i silki sütün olmuş bir eseri muteberedir, 1256.	Asıtane
Hüseyin Vassaf, Sefine-i Evliyayı Ebrar	Sefine
Bandırmalizade Ahmed Münib Üsküdarı Mecmua-i Tekaya, 1307/1889 Mecmuai Tekaya	Bandırmalizade
Zakir Şükrü Efendi, İstanbul Tekkeleri Silsile-i Meşayih, 1980.	Silsilename
İstanbul Beldesi İhsaiyat Mecmuası, 1329/1913	İhsaiyat
Hadikatül Cevami, 1281/1865	Hadika
Mühürlü Maaş Defteri	MMD
Evkaf Nezareti Taamiye defteri, 1880.	Taamiye
Ahmet Muhiddin Efendi, Tomarı Tekaya	Tomar
Maliye Nezareti İstanbul Tekkeleri Taamiye ve Tahsisat Defteri, 1325/26/1910	1325 listesi
Tercüman İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi	TİK. SA
1341/1923 tarihli Vakıflara Ait Tekaya ve Zevayaya Mahsus Defter	1341 defteri
Cemaleddin Server Revnakoğlu Dosyaları	CSR Dosyaları
Hayrat Sicil Defteri	HSD
Aziz Mahmut Hüdai ve Celvetiyye Tarikatı	AMH.CT
Evliya Çelebi Seyahatnamesi	Seyahatname

ÖZET

İslamiyet'in ortaya çıktığı ilk yıllardan itibaren, zikrin de (Allah isminin anılması) yapıldığı bilinmektedir. Hira Mağarası'nda Hz Muhammed ile, Ebu Bekir arasında Allah'ın sessiz olarak zikredilmesi, ilk zikir olarak kabul edilmiştir. Sonraki yıllarda Hicri II. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan tarikatlar, daha sonra bunlardan ayrılan kollar, zamanla İslamiyet'in yayıldığı coğrafyaya yayılarak, faaliyetlerini sürdürmüştür.

Tarikat Arapça "yol" anlamına gelen "tarik" kelimesinin çoğul şeklidir. Tasavvuf terimi olarak, "Allah'a ulaşmak gayesiyle, özel bir davranış, hareket şekli anlamına gelmektedir. Her tarikatın bir kurucusu, "Pir"i vardır. Bu pirlere zamanında veya ölümünden sonra, tarikatın ayin, usul ve davranış şekilleri, belli bir düzen içinde gelenekselleşerek, yüzyıllarca devam etmiştir.

Türkler'in Anadolu'ya gelip yerleşmeleri ve sonrasında gelişen siyasi olaylar ve özellikle Osmanlı Beyliği'nden imparatorluğa geçiş yılları süresince, tarikatların geniş teşkilatları ile fetihlerde ve Hristiyan halkın İslamiyeti benimsemesinde büyük rol oynadıkları bilinmektedir. Anadolu'nun ilk tarikatları Bayramilik, Mevlevilik ve Bektaşilik'in engin hoşgörü, kardeşlik, paylaşma, vicdan temizliği, insanlık anlayışları Hristiyan ve Müslüman halkın yakınlaşıp kaynaşmasına ve sonucunda İslamlaşmasına hizmet etmiştir.

İstanbul'un fethine katılan, büyük hizmetlerde bulunan tarikat ehli derviş grupları, şehrin alınmasından sonra, devletin kendilerine tanıdığı imkanlarla, faaliyetlerini kent içinde yerleşik olarak sürdürmüşlerdir. Bir Bizans kilisesi olan Kalenderhane Camii ilk Mevlevi tekkesi olmuştur. İstanbul'un alınmasını takip eden yıllar içinde, binaya olan ihtiyaçla birlikte, özellikle kiliseler hızla camiye dönüştürülmekte ve içlerinde tarikat ayini yapılacak şekilde vakıflar düzenlenmektedir. Fatih ve II. Beyazıt devirlerinde tesis edilen tekkelerin toplam sayısı 20 ye varmıştır. Sonraki yüzyıllarda bu sayı hızla artmış, 20. yüzyılın başında gayriresmi olanlar da hesaba katılırsa 400 e yaklaşmıştır.

Tekkelerin bir kısmı, mevcut camiler içinde tesis edilirken, büyük bir kısmı yeni yapılan tekke binalarında tesis edilmişlerdir. Kişilere ait evlerin de tekkeye dönüştürüldüğü görülmüştür. Tekkelerin resmîyet kazanması için "vakfiye" ile kurulmuş olmaları gerekmektedir. Bu şekilde düzenlenmiş yüzlerce vakfiye ve ekleri vardır.

Tekkeler, içinde her hafta belli bir günde zikir yapılan, şeyhin ailesiyle oturduğu, derviş ve konukların her türlü ihtiyaçlarının giderilerek iskan edildiği, hergün yemek pişirilen, fakir halkın doyurulduğu, kutsal gün ve gecelerde yapılması gereken ibadet, ayin, yemek vs. nin yapıldığı ve bunların, Osmanlı Türk adet ve geleneklerine uygun bir düzen içinde yerine getirildiği yerlerdir. Tekke mimarisi bu fonksiyon çeşitliliği nedeniyle, bir çok bina ve bölümden meydana gelen geniş bir programa sahiptir. Bu program, büyük külliye haline gelmiş tekkelerde de, tek bir bina içinde her türlü fonksiyonun karşılanacağı şekilde düzenlenmiş küçük boyutlu tekkeler de ihtiyaç ölçüsünde bulunmaktadır. Her tekkenin faaliyet alanının çeşitliliğine göre bu bölümler, binalar ve ilişkileri farklı çözümlerle ortaya çıkmıştır. Osmanlı toplumundaki kadın erkek ayrımının, tarikatlardaki yaşam ölüm anlayışının, tekkelerdeki mimari düzenlemede önemli rol oynadığı görülmektedir. Tekke planları çok çeşitli çözüm zengiliklerini içerirler. Bu

nedenle tekke mimarisinin temel mekan elemanları olan tevhidhane, türbe ve meşrutahanenin planları ve birbirleriyle olan ilişkileri, malzemenin kullanılışı, stürüktür ve cephe durumları incelenerek, bu çeşitlilik ortaya konulmuştur.

Tekkelerin korunamama konusunun geçmişte ve son 70 yıllık dönemdeki sorunu örneklerle incelenmiş, yapılan restorasyonlardaki doğru ve yanlışlar ortaya konularak, korunabilmeleri yönünde yapılması gerekenler tesbit edilmeye çalışılmıştır. Özellikle tekkelerin fonksiyonu gereği yapılmış, ek ve bölümlerinin "muhdes" kabul edilerek kaldırılmasının, tekke mimarisinin, belgesel yönüyle geleceğe aktarılmasında büyük sakınca taşıdığı saptanmıştır.

SUMMARY

It was known from the begging of Islam, God's name is reported as a zikr, In Hira, the silent zikr between Hz. Muhammed and Ebubekir was accepted as a first zikr. The following years from the second century of Hira, the sects and its branches were appeared and had been acting by time where Islam spread out.

The word of "tarik" is plural of "tarik" means roda in Arabic. As a mystic term, it means some special behavior and activities. Every tarik has a founder that is Pir. In this Pir time or after him, the rite of tarik and its rule and its special behaviors have continued in a traditional order.

It was known that with the large organization sects had played great role for conquests and on conversion of Christian people to Islam, after Turkish came and settle down to Anatolia, and after word, some politics went were progressing and especially during the transformation of the Ottoman province to the empire.

The first sects of Anatolia, like Maylavi, Bayrami and Bektashi has deepless tolerant, brotherhood, sharing things, clearance of conscience, and humanities; that to these characteristic two society Christians and Muslims made more closer and friendly to each other and finally these sects help them their Islamization.

The dervish groups in sect, who had joined to conquer of Istanbul and help with huge work, after conquest of city they had continued to their activities in the city as settled with given opportunities from the government. Kalenderhane mosque that was a Byzantium church was the first Mevlevi tekke

During the following days after conquest of Istanbul, because of needs of the new buildings, especially some foundation to make rite in these buildings. The total of takkes which built up in Fatih and Bayazit II.'s era reached up to 20.

Following centuries this figure was up fast, the beginning of twenty century, if it was count unofficial, this figure has reached to 400.

Some of takkes either had been established in the mosque which built before, but most of takke's buildings had been founded as brand-new. Also, it was seen some private houses have converted to the takke. To have official status, takkes need to found with wakfiyye (means regulation text of takke). There are hundred-thousand wakfiyye and its supplement has put in order.

Takkes are that where zikr is done a certain day in a week, and where shiekh lives with his family and where the dervishes and visitor's any kind of needs have been solved and stay in, and where the food is cooked everyday for the poor people, and where rite, pray and eating is organized in the holy days and nights. All these kind of activities based on according to the Turkish tradition and custom. Because of these function variety architecture of takke consist on many different buildings and unites, it has also large program. This program and their needs have been solved either in the big takke (like campus takke) or either in the small takke (built as a one building). A person can do or solve every kind of needs and activities in the takke. Unites and buildings in the takke created according to diversities of its activity. Every takke also put its regulation in a different understanding. It

was seen that, Difference of men and women in Ottoman society and understanding of life and death played important role to build up takke's architecture. The plan of takke contain of rich variety of solution. That is way this varieties are showed when you analyse the main construction of the takke's architecture that tevhidhane (the place of zikr), tomb and its habitation's plan and the relationship of the buildings, used items in the building, structure and its side wall's position.

The problem was examined with examples last 70 years and in the past about unprotection of the takkes. It is also found out what is needed to protect and which is right and wrong in restored building. Especially it was proved to remove some part of the takkes unite built as addition for functional needs called "muhdes". It was also proved that the transformation of the architecture of the takke as documentary to the next future has great inconvenience

GİRİŞ

İstanbul Tekkeleri'nin Mimarisi, tekkelerin dini ve sivil mimarinin birleştiği noktada olması nedeniyle, karmaşık fonksiyonel ilişkilerin çözüm çeşitlerini ortaya koyması bakımından özellik taşıyan bir konudur. Tarikatların İslam Coğrafyası'nda sahneye çıktığı Hicri II. yüzyıldan itibaren, kollara ayrılarak çoğaldığı, ve bunların her birinin farklı usul, davranış ve sistemler ortaya koyarak gelenekselleştirdiği sistemleri vardır. Türklerin Anadolu'ya gelişleriyle birlikte, Anadolu'da tarikat faaliyetleri başlamıştır. Gezgın derviş gruplarından oluşan bu faaliyetin, başlangıçtaki davranış şekilleri ve rolleri, zaman içinde değişerek, özellikle İstanbul'un fethinden sonra, yerleşik düzene geçen bir nitelik gösterir. Kent içinde Fatih ve Beyazıt Devirleri sonunda sayıları 20 ye yaklaşan tekke kurulmuştur. Devletin resmi desteği ile bu faaliyetler hız kazanmış ve tekke sayısı kısa sürede yüzlerin üzerine çıkmıştır. Osmanlı toplumunda başlangıçta bulunmayan Arap kökenli tarikatların İstanbul'da faaliyet alanı bulması, kendinden bir çok kol çıkaran Halvetlik'in kolları ile birlikte faaliyetini artırması ve toplumun tarikat olayına sıcak bakması, 20 yüzyılın başında, resmi olmayanlar da hesaba katılırsa, tekke sayısını 400 e yaklaştırmıştır.

Bu sayı, tekkelerin mimarisinin incelenmesini, bölümlerin biribiriyle olan karmaşık, aynı zamanda sade çözümler içeren ilişkisinin analiz edilmesini, geçmişte ve günümüzdeki koruma sorununun irdelenmesini ve restorasyonunda karşılaşılan güçlükleri, yapılan uygulamaları, ve önerileri ortaya koymak gereğini çıkarmıştır. Bu gereğin ilk koşulu ise İstanbul Tekkelerinin tam, doğru bir listesini çıkarmak ve ada parselleri ile yerlerini tesbit ederek bir katalog meydana getirmektir. Öncelikle bu konu için, çok uzun süren bir çalışma yapılmıştır. Bu arada her tekkenin yerinde incelenmesi yapılmış, fotoğrafik tesbitleri, imkan ölçüsünde rölöve ve krokileri çıkartılmıştır. Mimari tesbitler zamanla, mimari analiz yapılabilecek ölçüde doneye ulaşmıştır. Basılı ve yazma kaynakların incelenmesi, resmi ve özel arşivlerde konu ile ilgili kaynakların taranması, vakfiye kayıtları, şeyh çocukları ve mütevellilerle yapılan görüşmeler, 10 yılı aşan bir sürede gerçekleşmiştir. Konu ile ilgili daha önce

yapılan çalışmaların, genelde, tarihi bilgileri içermesi, binaların mimarisiyle ilgili eski kaynakların az sayıda bulunması, daha çok günümüze ulaşan binalar üzerinde yoğunlaşmayı gerekli kılmıştır. Buna karşın, bulunabilen eski fotoğraf, harita ve mimariyi veren kayıtlar da incelenmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir. Çünkü kataloğun hazırlanmasındaki yol, tekkenin kuruluşu, bulunduğu yerin, mimarisinin ve bugünkü durumunun tesbiti şeklindedir. Bu her tekke için ayrı ayrı bulunabildiği ölçüde yerine getirilmiştir.

Tekke binalarının geçmişte ve bugünde korunamama nedenleri incelenince, bu binaların son yıllarda yıkımlar ve kendi hallerine terkedilmişliklerinden kaynaklanan, bir yok olma sürecine girdikleri ve sayılarının, kapatıldıkları tarihten itibaren hızla azaldığı görülmüştür. Bu durum, bu binaların onarımlarının restorasyon kriterleri içinde, doğru ve bilinçli bir şekilde nasıl yapılması gerektiğinin irdelenmesini gündeme getirmiştir. İstanbul Tekkeleri'nin mimarileriyle ilgili yapılan çalışmalar, bu konuda yapılmış onarımları rapor eden bazı makaleler (Bkz. Bibliyografya) dışında; tez*, kitap veya makale düzeyinde olsun, onarım sorununu hiç bir şekilde incelememiştir. Oysa onarım sorunu, bu binaların yaşamsal önem taşıyan en önemli sorunu olarak ortada durmaktadır. Her yapılan resmi veya kaçak onarım, bu binaların belgesel niteliklerini, mimari elamnlrının bazı kısımlarını, süslemelerini tahrip edici, yok edici unsurları da taşımaktadır. Bu arada az tahribatla, doğru yapılmış onarımların veya doğru hazırlanmış projelerin varlığı da inkar edilemez. Çok az sayıdaki doğru örneklerin incelenmesinin, yeni yapılacak onarımlara örnek teşkil edecek olması bakımından gereği vardır. Onarımların dışında, kent ölçeğinde, bina ölçeğinde alınan bazı resmi kararların da, bu binaları tahrip edici, ortadan kaldırıcı yönleri olmuştur. Geçmişte yapılan hataların yinelenmemesi için bunların da bilinmesinde yarar vardır. Sonuç olarak İstanbul Tekkeleri'nin hızla yok olup ortadan kalktığı gerçeğinden hareketle, bu binaların korunabilmesi için, mimari tesbitlerinin yapılması, koruma önerilerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu çalışmanın sonucu, genel olarak, mimari

* Bu konuda, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 1990 yılında kabul edilmiş olan Baha Tanman'a ait İstanbul Tekkelirinin Mimari ve Süsleme Özellikleri, Tipoloji Denemeleri, adlı doktora çalışmasında, seçilen tekkelerin ayrı ayrı tarihçeleri çok geniş bir şekilde verilmiş, mimarileri anlatılmış ve bir tipoloji denemesi yapılmıştır.

ortak özelliklerin ortaya çıkarılması, genel ve özel sorunlar karşısında izlenecek yolu içermektedir.

BÖLÜM: 1-TARİKATLARA VE TEKKLERE GENEL BİR BAKIŞ

1.1-Tarikatlerin Ortaya Çıkışı ve Anadolu

Tarikatler İslamiyete dayanan ve İslamiyet'in gelişmesi ve yayılmasına paralel olarak gelişme göstermiş inanç ve yaşam biçimleridir. Bu nedenle Hicri II. yüzyıldan itibaren ortaya çıkışıyla, İslamiyet'in yayıldığı her coğrafi bölgede yaygın olarak günlük yaşama girmiştir.

Zikir olayının ilk kez, Miladi 622 yılında, Hira Mağarası'nda Hz. Muhammed ile Ebu Bekir arasında sessiz olarak Allah'ı zikretmeleriyle ortaya çıktığı kabul edilmiştir*. Bütün tarikatlerde pirler ve silsileler Oniki İmam yolu ile Hz. Ali'ye ulaşır. Bu usul bir tarikat kaidesi haline gelmiştir. Tarikatlerin ortaya çıkışı ile gelişmesi, değişik bölgelere yayılması sonucu, her bölgede kendine özgü şekillere bürünmesine yol açmış ve bir tarikattan, bir çok tarikat kolunun doğmasına neden olmuştur. Bu şekilde yüzlerce tarikat ve kurucusu ortaya çıkmıştır**. Bölgelere göre tarikatlerin yaygınlık derecesi farklılık gösterir. Bir tarikat bir bölgede oldukça yaygınken, bir diğeri hiç görülmeyebilir. Bu durum o tarikatı yayan kişilerin bölgede faaliyet göstermemesinden ileri gelmiştir. Çarpıcı bir örnek merkezi Bağdat olan Kadiriliğin, İstanbul'a ancak 17. yüzyılda gelmesidir (Revnakoğlu, 17 Aralık 1953:300).

Anadolu'daki ilk tarikat faaliyetleri Horasan kökenli tarikatların, Orta Asya gelenekleri çerçevesindeki gezgin derviş guruplarından meydana gelmiştir. Anadolu'nun İslamlaşmasında ve fetihlerde büyük rol oynayan bu çeşitli guruplar değişik isimler altında

*Bu zikrin Nakşibendilik'in temel zikir şekli olan Hafi zikir'in başlangıcı olduğu kabul görmüştür. (Revnakoğlu, Eylül 1967:3347)

** Ana tarikatler ve kurucuları:

Bedevilik: Ahmed Bedevi (vefatı 675/1276 Kahire)

Halvetilik: Ömer Halveti (vefatı 700/1390 Herat)

Kadirilik: Abdülkadir Geylani (vefatı 562/1167 Bağdat)

Nakşibendilik: Bahaüddin Nakşibendi (vefatı 791/1389 Türkistan)

Rufailik: Ahmed Rufai (vefatı 578/1258 Basra)

Sadilik: Sadeddün Cibavi (vefatı 700/1301 Suriye)

Şazelilik: Hasan Şazeli (vefatı 656/1258 Mısır)

Zeynilik: Zeyneddin Hafi (vefatı 838/1434 Malin)

faaliyet göstermişler ve özellikle İstanbul'un fethinden sonra fonksiyonlarının azalmasıyla zamanla ortadan kalkmışlardır. İstanbul'un fethine kadar geçen süre içinde bu tasavvuf ehli gruplar kendilerine özgü İslami anlayışlarıyla, merkezi devlete bağlı olmadan, ancak devletin yanında bulunarak bir tür Kolonizatör Derviş görevini sürdürmüşlerdir*. Anadolu'da fütüvvet yapıları olarak ortaya çıkan zaviye binalarında odaklanan, Selçuklu kökenli, İslami nitelikli "Ehli Fütüvvet", "Gaziyan-ı Rum", "Bacıyan-ı Rum", "Abdalan-ı Rum", "Kalenderiler", "Ahiler" ve "Esnaflar Loncası Mensupları"nı, klasik tekke mensupları ile aynı görmemek ve genellikle zaviye denilen binalarını da, gerçek tekke binalarının benzerleri kabul etmemek gerekir. İncelenecek olursa; bu teşkilat mensuplarının işlevleri ve tarihsel rolleri ile kurumsallaşmış tarikat mensuplarının işlevleri arasında ve yüzyıllara göre aralarında büyük farklar olduğu görülecektir. Keza tekkelerin işlevi ve işleyiş şekilleri ile bu erken devir zaviyelerinin işlevleri arasında da büyük farklılıklar olduğu ve bu farklılığın mimariye de yansıdığı açıktır (Eyice, 1962-63:1). Ancak konumuz bu ilk devir yapılarıyla, İstanbul Tekkeleri'nin karşılaştırılması olmadığından daha fazla ayrıntıya girmeye gerek duymamaktayız.

1.2-İstanbul'da Tarikatlar ve Tekke Tarihi Gelişimi

14 ve 17. yüzyıllarda sadece Kalenderiliği inceleyen bir eserin** dizininde Anadolu'da yayılmış 24 adet tarikat adına rastlanılmaktadır. Bunlardan sadece 5 i, Halvetilik, Nakşibendilik, Haydarilik, Mevlevilik ve Bektaşilik İstanbul'da faaliyet gösterirken, diğerleri görülmemiştir.

Nitekim ileride verilecek tarikat listesinden de anlaşılacağı gibi 103 adet tarikattan, 42 tanesinin İstanbul'da faaliyet gösterdiği, diğerlerinin ise İstanbul'a hiç girmediği görülecektir. Yeniçağ Tarihi ve özellikle İstanbul'un fethi ile Fatih Devri üzerine yaptığı araştırmalarıyla tanınmış olan Prof. Dr. Şahabettin Tekindağ'ın da önemle kaydettiği gibi, Oruç Bey

* Konu ile ilgili daha fazla bilgi için Bkz., Barkan, 1942:279; Doğan, 1977.

** Bu 24 adet tarikatın isimleri: Babailik, Bektaşilik, Cavlakilik, Camilik, Haksarilik, Halvetilik, Haririylik, Haydarilik, Hurufilik, İbahilik, Kalenderilik, Kızılbaşlık, Kübrevilik, Melametilik, Mevlevilik, Nakşibendilik, Nimetulahilik, Nurbahşilik, Rafızilik, Ruşenilik, Sühreverdiyyelik, Şemsilik, Vefailik, Yesevilik (Ocak, 1992)

tarafından yazılmış Tevarih-i Ali Osman'da kaydedildiği üzere "Hicretin 856 senesinde Gazay-ı Ekberdir deyüp <şeyhlerden, alimlerden, tekyenişinlerden, abdallardan> hazırolup, İstanbul üzerine yürüdü", ifadesinden fetih ordusu dahilindeki tarikat mensuplarının varlığına dikkat çekilmiştir (Tekindağ, 5). Tarikatların İstanbul'da faaliyet göstermeye başlamaları şehrin fethinden hemen sonradır. Kalenderhane Cami Fatih'in vakfiyesi ile ilk Mevlevi tekkesi olmuştur. Fetih ordusuyla birlikte gelen ve bizzat ordunun içinde bulunan tarikat şeyhleri İstanbul'da ilk tekkeleri tesis eden kişilerdir. Akşemsettin, Şeyh Vefa* gibi kişiler İstanbul'un ilk tekkelerini faaliyete geçirerek şehrin İslamlaşmasında önemli rol oynamışlardır. İstanbul'da ilk faaliyete geçen tarikatler Bayramilik, Mevlevilik, Zeynilik, Bektaşilik gibi, daha önce kurumsallaşmış ve Osmanlı Devlet sistemi içinde yer almış olanlardır. Daha sonraki tarihlerde Orta Asya kökenli Halvetiliğin İstanbul'da faaliyet göstermesiyle, bu tarikatten çıkan bir çok kol tarikat sayısını artırırken, diğer yandan kurucuları Arap kökenli olan tarikatlerin (Rufailik, Kadirilik gibi), Türk kökenli ikinci pirleri vasıtasıyla kurulan yeni kollarında, Türk adet ve erkanının tasavvufla kaynaştığı zengin bir tarikat kültürü ortaya koyulmuştur. Böylece 17. yüzyıldan itibaren söylenebilir ki, İstanbul tekkelerinde faaliyet gösteren tarikatler artık kendine özgü usul, erkan ve adaba sahip olarak, Osmanlı Kültürü içinde yer alan bir kurum haline gelmişlerdir. İşte bu nedenle İstanbul Tekkeleri'ni ve faaliyet gösteren tarikatleri, daha önceleri Anadolu Tekkeleri'nde faaliyet gösteren tarikatler ile aynı görmemek ve işlevsel farklılıklarını göz ardı etmemek gerekir (Kara, 1990:43-44). Tarikat yapılarını incelerken de, İstanbul Tekkeleri'nin bu farklı işlevsellikten gelen özellikleriyle şekillendiğini belirtmek gerekecektir. Anadolu Tekkeleri'nde sıklıkla kullanılan zaviye tabirinin dahi İstanbul Tekkeleri'nde aynı anlamda kullanılmadığı görülmektedir. Bundan sonra sözü edilecek her tür deyim ve anlatımlarda, konu İstanbul ile sınırlı kalacağından, bunların erken devir Anadolu Tekkeleri'ndeki karşılıkları kullanılmayacaktır.

Tarikatler İstanbul'da genel olarak İslam ve Osmanlı örf, adet ve erkanı çerçevesinde kaynaşarak kurumlaşmış ve kendi koyduğu kurallar ile usuller dışına çıkmadan gelişme göstermiştir. Tarikatlerin ortaya çıkışından

* Şeyh Vefa ile ilgili detaylı bilgi için bkz., Erdoğan, 1941.

itibaren bir çok tarikat kurulmuş, bunların takipçileri ve bağlıları değişik nüans farklarıyla yeni kollar meydana getirmişler, zamanla bunların sayıları artmış ve bunlar için bir çok liste yapılmıştır. Burada bu listelerden biri verilmektedir (Revnakoğlu, 1966, S.1:5).

Abdüsselamiye, Ahmediye, Adediye, Aciziye, Ahiye, Alvaniye, Arusiye, Arusiye, Bayramiye, Bektaşiye, Bedeviye, Beyyumiye, Behaiye, Bekriye, Buhuriye, Behçetiye, Cemaliye, Cahidiye, Celvetiye, Cerrahiye, Cihangiriye, Çeşdiye, Çerkeşiye, Dusukiye, Ekberiyeye, Edhemmiye, Eşrefiye, Esmeriye, Ezheriye, Fenaiye, Gülşeniye, Garibiye, Halvetiye, Haşimiye Hamzaviye, Hayatiye, Halisiye, Haririye, Hayderiye, Hindiye, Himmetiye, Halidiye, Hakkiye, İrşadiye, Kaadiriye, Karabaşiye, Kemaliye, Kalenderiye, Kübreviye, Keyyaliye, Kerkükiye, Karabacakiye, Mevleviye, Melamiye, Mısıriye, Medeniye, Muriye, Musluhiye, Ma'rifiye, Nakşibendiye, Nasuhiye, Nuriye, Nur-i Bahşiye, Nazenin-i Uşşakiye, Remezaniye, Raufiye, Rifaiye, Ruşeniye, Rumiye, Rezzakiye, Rıdaiye, Sadiye, Sinaniye, Sünbüliye, Sivasıye, Sıddıkiye, Sühreverdiye, Selamiye, Salahiye, Sayyadiye, Sezaiye, Sebseviye, Şabaniye, Şazeliye, Şeybaniye, Şemsiye, Şettariye, Şinnaviye, Şirvaniye, Şeybiye, Tayfuriye, Talebaniye, Ticianiye, Tecaciniye, Uşşakiye, Veysiye, Vefaiye, Yeseviye, Zahidiye, Zeyniye, Zehriye, Zenburiye, Zıyaiye.

Bu tarikatlerden ancak 42 tanesinin İstanbul'da tekkesi olmuştur. İstanbul'da faaliyet gösteren tarikatlardan bazılarının, merkezleri, başka bir söyleyişle "asıtaneleri" kurulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun genel dünya politikası gereği, dünya üzerinde özellikle İslami faaliyetlerin, İstanbul'dan yönlendirilmesini gerekli kılmış ve böylece tarikatlerin "Pir-i Sani" leriyle merkezler teşekkül etmiş, ilk merkezler gölgede bırakılmıştır. Bu asıtaneler tarikatlerine göre şunlardır:

Bedevi Asıtanesi: Kasımpaşa'da Ebur Rıza Tekkesi (Katalog no: 97)

Celveti Asıtanesi: Üsküdar'da Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi (Katalog no: 46)

Cerrahi Asıtanesi: Karagümrük'de Nureddin Cerrahi Tekkesi (Katalog no: 242)

Kadiri Asıtanesi: Tophane'de İsmail Rumi Dergahı (Katalog no: 166)

Rufai Asıtanesi: Üsküdar'da Yusuf Rıza Efendi Tekkesi (Katalog no: 260)

Sadi Asıtanesi: Koska'da Koğacı Tekkesi (Katalog no: 198)

Sümbüli Asıtanesi: Sümbül Efendi Tekkesi (Katalog no: 298)

Şazeli Asitanesi: Silahtar Tekkesi (Katalog no: 289)

Uşşaki Asitanesi: Kasımpaşa'da Hüsameddin Uşşaki Tekkesi (Katalog no: 154)

Asıtaneler İstanbul tekkeleri içinde özel bir yere sahip olmuşlar, devrin sultanlarının her zaman ilgilendiği, her tür maddi manevi desteğini eksik etmediği dini merkezler olarak, ayrıcalıklı konumlarını son devre kadar korumuşlardır.

Ana tarikatların pek çoğunun ilk Pir'leri yaşarken, tarikatlarını sistem haline getirmiş değillerdi. Ölümlerinden sonra bağlıları tarafından sistematize edilmiş ve bu sistem giderek geliştirilmiş, uzun zaman içinde farklı düşünüş ve tarz gösteren kollara ayrılmıştır. İlk Pirlerin gömülü oldukları yerler, türbe ve ilk merkez olarak, daha sonraları kutsallık kazanınca, bu defa da, tarikatın kolunu kuran şeyhin mezarının olduğu yer de, o tarikin kolunun merkezi olarak yüceltilmiştir.

Belirli tarikatlar içinde yetişmiş ve tekke açma seviyesine gelmiş şeyhler arasında, bazıları zaman ve mekan gereği tarikat öğretisi ve eğitiminde bazı farklı davranış ve inanç sistemleri ortaya koymuşlar ve kendi tekelerinde ana kollarına (kendi yetiştikleri kola) bağlı kalmak kaydıyla, bu değişiklikleri uygulamışlardır. Kimi kolda bu değişiklik, çok büyük farklılığı, kimi kolda da basit bir kaç nüans farklılığı olarak ortaya çıkmıştır. Ancak ana kollara ve İslamiyetin genel kuralları içinde tasavvufi esaslara ters düşmeden ortaya çıkmış bu kollara, her ne kadar ana kola bağlı kalmışsa da, son devir (19. yüzyılın ikinci yarısından sonra) tarikat tarihine ayrı bir kol gibi yansımıştır. Bu hal, 19. yüzyıldaki tarikat çeşitliliği, bir bakıma, kültürel mirasın renkliliğinin ve zaman içindeki birikiminin doğal neticesidir. Tekke sistemi ve tasavvuf öğretimi 19. yüzyıl sonunda tekke sayısını en yüksek noktaya ulaştırmış, şeyhlik ekolleşmiş, her kol ayrı bir ana kol, her şeyh bir pir, her tekke ayrı bir merkez halinde kendini ispatlamaya gayret eder hale gelince, sistemin ulviyeti ve itibari durumu dengesini kaybetmiştir. Bu nedenle derviş barındırma imkanı olmayan küçük ev tekkeler ve şeyhleri, asıtane şeyhleri gibi görülür olmuştur. Bu zihniyet içinde küçük dergahlar ve tek şeyhli kısa dönem faaliyette bulunmuş ev tekkeler meydana getirilmiş, tekke sayısı çoğalmış, sistemin getirdiği siyasi ve ekonomik imkanlar menfaat için kullanılır hale gelmiştir.

Bu yozlaşım tekkelerin son devirde kötü hatıralarla anılmasının nedeni olmuştur.

Tarikatların İstanbul'daki bu kolları, kurucuları ve faaliyet gösterdikleri tekkelerine bir kaç örnek vermek gerekirse;

Uşşakiye: Halvetiliğin Uşşakiye kolu kurucusu Hüsemaddin Pir Uşşaki (vefatı 1001/1592) Hüsameddin Uşşaki Tekkesi'nde (Katalog no: 154)

Ramazaniye: Halvetiliğin Ramazaniye kolu kurucusu Ramazani Mahfi (vefatı 1025/1616) Bezirgan Tekkesi'nde (Katalog no: 62)

Rumiye: Kadiriliğin Rumiye kolu kurucusu Piri sani İsmail er Rumi* (vefatı 1053/1643) Kadiriler Tekkesi'nde (Katalog no: 166)

Cerrahiye: Halvetiliğin Cerrahi kolu kurucusu Nureddin Cerrahi (vefatı 1133/1720) Nureddin Cerrahi Tekkesi'nde (Katalog no: 242)

Cemaliye: Halvetiliğin Uşşakiye kolundan kaynaklanan Cemaliliğin kurucusu Cemalettin Uşşaki (vefatı 1164/1750) Cemalizade Tekkesi'nde (Katalog no: 69)

Selahkiye: Halvetiliğin Uşşakiye kolundan kaynaklanan Selahiliğin kurucusu Selahahattin Uşşaki (vefatı 1197/1782) Tahir Ağa Tekkesi'nde (Katalog no: 329)

Alvaniye: Rufailiğin Alvaniye kolu Karababa Tekkesi'nde (Katalog no: 172)

Beyyumiye: Bedeviliğin Beyyumiye kolu Ağačkakan Tekkesi'nde (Katalog no: 15) kurulmuştur.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ana tarikatlar bu şekilde kollara, kollardan da tali kollara ayrılarak çoğalmışlardır.

1.2.1-Tekkelerin İşleyiş Şekli ve Faaliyeti:

Tekkeler vakfiyelerle tesis edilmiş kurumlar olmalarından dolayı, önceleri Darüssade Ağalığı, daha sonra nezaretlerin kurulmasıyla Evkaf Nezarati** tarafından denetim ve teftiş edilmelerinin yanı sıra, Meclisi Meşayih tarafından da denetim altında tutulmuştur. Bu denetim daha çok, dini yönden olup, ibadet şekli ve usullere uyulup uyulmadığı gibi konuları

* İstanbul'da ilk kez devran zikrini icra eden ve sekiz dilimli Kadiri Mührü'nü ortaya çıkaran kişidir (Sadık Vicdani, 1995:109).

** Evkaf Nezareti 12 Rebiülevvel 1242/1826 tarihinde kurulmuştur.

kapsamaktadır. Meclisi Meşayih* tekkeler için kurulmuş resmi denetim kurumu olduğundan, tekkelerdeki her tür faaliyetin izin mercii olmuştur. (Bkz: Vesika 4) Bu faaliyetler arasında tekkeye eklenecek yeni binalar veya değişiklikler de vardır. Bu nedenlerle vakıflarla sürekli ilişkili olan bu kurumun, resmi yazışma ve evrakları tekke tarihi, mimarisi ve hayatı açısından büyük önem taşımaktadır.

Tekkeler resmi devlet kurumu niteliği taşıdığından ve sistem olarak halkın hizmetinde bulunduğundan, aynı zamanda başta yemek olmak üzere, nakti yardımında da bulunan hayır kurumları olarak da görev yapmışlardır. Halka kapısını sürekli açık tutma geleneği, tekkelere sadece yemek için gelenlerin sayısını da zamanla artırmıştır. Her tekkede zikir öncesi veya sonrası mutlaka yemek çıkarma zorunluluğu vardı. Bu zorunluluk devletin devamlı maddi yardım yapması ve erzak ihtiyacını karşılaması gereğini de doğurmuştu. Bu bir resmi devlet görevi** idi ve vakıflar ile Meclisi Meşayih'in denetiminde yapılırdı. Bu nedenle her tekkede bulunması gereken mutfak ve taamhane, tekkenin büyüklüğü ve statüsü ile oranlı olarak yerini almıştır.

Tekkeler genel olarak İslami esasları benimsemiş ve bu inanç sistemi doğrultusunda faaliyet göstermişlerdir. Namaz olayından hemen sonra başlatılan, zikir veya ayin denilen (Mevlevilikte sema, Alevilikte semah) ibadet şekli ile her tarikat kendine özgü değişik kurallar koyarak, bunları uygulamıştır. Bu kurallar asırlar boyu sürdürülmüş, zaman içinde değişikliğe uğrasa da, genel çizgisi aynı kalmıştır. Ve sonuçta bu bir "Tekke Kültürü" haline gelmiştir. Bu kültür, içinde ibadeten musikiye, insan ilişkilerinden yaşam tarzına kadar çeşitlilik gösteren geniş bir yelpazeye sahiptir.

Her tekkede haftada bir gün, ki bu gün her zaman aynıdır, değişmez, belirli bir saatte zikir yapılır. Ayrıca mübarek günlerde de(kandillerde) zikir, bayramlarda ise özel törenler yapılır. Zikir namazdan sonra şeyhin

* Meclisi Meşayih ilk defa 1285/1868 tarihinde kurulmuştur (Kara, 1980:304)

** Bu konuda değişik yıllarda çıkarılmış Taamiye Defterleri vardır. burada tekkeye tahsis edilecek erzak miktarı, kurban bayramlarında veirilecek kurbanlık koyun sayıları belirtilmiştir

başkanlığında erkekler ve kadınların ayrı ayrı toplandığı tevhidhanede yapılır. Zikir her tarikatın kendine ait bir duası olan "evrat"ın topluca okunmasıyla başlar. Bunu oturarak ve daha sonra ayağa kalkılarak yapılan zikir (Allah'ın isminin anılması) izler. Zikir sırasında vücut belli bir tempo içinde hareket ettirilir. (Raks) Zikir bazı tarikatlarda mihraba paralel saflar halinde, bazılarında ise, dairesel halkalar (devran zikri) halinde sıralanarak yapılır. Sonrasında dualar edilerek zikir ayini son buldurulur. Zikir musuki kurallarına göre yapılır ve zaman zaman ilahiler de zikre eşlik eder. "Tekke Musikisi" ya da "Tasavvuf Musikisi" denilen musiki budur*. Zikir sırasında her görevlinin tevhidhane içinde duracağı ve gidebileceği yer belirlidir. Bunun dışına çıkılmaz. Zikir sırasında gerek şeyh, gerekse tüm tekke mensubları ve görevliler mevkii ve derecelerine göre özel ve çeşitli kıyafetler ve aksesuarları ile hazır bulunurlar**. En büyük sarık şeyhindir, şeyhler resmi devlet protokolü içinde yer alırlar, devletin özel törenlerine çağırılırlardı***. Dervişler sarık kullanmaz, sadece arakiye denilen takkeyi takabilir. Bu bir hiyerarşi ve saygı ifadesinin gereğidir. Bu giysi ve aksesuarların tümü bohçalar içinde tekkede saklanır. Her tarikin renk ve giyim şekli ile tarzı farklı oluşmuştur. Bu yüzden tekkelerde bir de giyim kuşam yönünden, mimari ile bağlantılı bir çok unsur meydana gelmiştir. İlerde değinileceği üzere takkeler ve taçlardan kaynaklanan, kubbe ve tezyinatta kullanılan çeşitli motif ve şekiller mimaride kullanılarak, sıradan bir caminin tekkeliğini belirten önemli bir özellik olmuştur.

Zikir sırasında kullanılan bazı alet ve malzeme de dışarıdan getirilmeyip, tekke içinde özel dolap ve bölümlerde saklanır. (Bkz: 1.2.2 Tekke Eşyaları) Bu nedenle tekkelerde bu tür eşya ve taşınır tüm araçlar için, özel bölme ve dolaplar yapılmıştır. Bu eşyaların yerlerinden alınıp kullanılmasının bile usul ve töreni vardır. Örneğin; her tekkede mihrabın iki yanında kapalı olarak, özel kılıfı içinde bulunan sancakların zikir günleri açılması özel törenle yapılırdı. Bu iki sancak birbirinin simetriği

* Tasavvuf Musukisi için en önemli kaynak bkz., Ergun,1942.

** Tarikat mensubu dervişlerin kılık ve kıyafetleri, "Derbeyanı ahval ve eşkali dervişan" başlığı altında anlatılmaktadır (Evliya Çelebi :500).

*** 19.yüzyılda yapılan iki padişah kızının düğün törenlerine tekke şeyhleri de resmi davetli olarak katılmışlardır. Bunlardan biri Sultan II. Mahmut'un kızı Saliha Sultan ile Tophane Müşiri Halil Rifat Paşa'nın 12 Muharrem 1250 tarihindeki düğün törenidir (Aynur 1989:30-39). İkincisi II. Mahmut'un kızı Mihrimah Sultan'ın düğün törenidir.

olarak yapılmıştır. Bir başka örnek de zikir sırasında çevreye hoş koku yayılması gayesiyle yakılan buhurdanlıkların, yerinden alınması, yakılması ve işi bittikten sonra yerine konulması, özel dualar eşliğinde küçük bir tören şeklinde yapılmakta idi.

Tekkelerde çeşitli görevleri üstlenmiş ilgili kişiler bulunur. Bu sayı tekkenin büyüklüğüne göre değişebilir, ancak her tekke de bulunması gereken görevliler değişmez. Bu görevliler şunlardır: Şeyh (postnişin), Zakirbaşı, Zakir, Meydancı, İmam (namaz kıldırın), Müezzin, Sertarik veya Pişkadem, Duahan, Naathan, Aşçıbaşı, Kahve Nakibi, Bevvap.

Tekkede ortada hizmet gören meydancının başında takke vardır, bir meydancı Pir Makamı'na giremez. Pir makamı hizmeti şeyhe aittir. Bunun gibi benzer vazifeler ve bölümler tekkelerde mimariyi belirliyen faktörler olmuştur. Tekkelerde gece gündüz devamlı kalan dervişlerin yanı sıra, belirli günlerde uğrayan dervişler de vardı. Her tekke devamlı derviş bulundurmazdı. Büyük merkezi tekkelerde devamlı yatılı dervişler vardı. Bunların barınması ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması için tekkelere çeşitli bölümler yapılmıştı. Derviş ve misafirler için odalar-hücreler yapılmıştı. Bu durum mimari programı genişleten bir faktördü. Tekke mimarisinde bölümler değişik fonksiyonlara cevap verecek şekilde düzenlenmiştir, fonksiyoneldir, aralarında insan ilişkilerinden doğan bir bağlantı ve organizasyon vardır. Basit, değersiz gibi görünen bir kısım, önemli bir fonksiyonun gereği olarak yapılmış olabilmektedir. Osmanlı sosyal hayatının gereği olarak, tekkelerde de kadın ve erkeklerin ayrı mekanlarda bulunması zorunluluğundan, harem ve selamlık bölümleri ile tevhidhanenin ilişkisi değişik şekillerde sağlanmış, bu da mimariye yansıyor, değişik çözüm şekilleri ortaya çıkarmıştır. Tevhidhanelerin kafesli kadınlar mahfeli genellikle harem kısmı ile irtibatlı yapılmış, giriş ve çıkışlar buna göre düzenlenmiştir. İlerde plan ve fotoğraflarla da bu durumu ayrıntılı olarak görmek mümkün olabilecektir.

1.2.2-Tekke Mimarisinin Temel Mekan Elemanları, Tekke Eşyaları ve Tarikat Deyimleri, Tanımlar

1.2.2.1-Tekke Mimarisinin Temel Mekan Elemanları:

ASITANE: Bir tarikatın ilk tesis edilen merkez nitelikli tekkesidir. Kurucu pirin tekke dahilinde, kapalı veya açık bir yerde türbesinin bulunması geleneği vardır.

GASİLHANE: Ölü yıkamaya mahsus tek hacimli mekandır.

GÖMEÇHANE: Mezarlık dahilinde kemiklerin saklandığı üstü kapalı büyük mekanlardır. İki hacimlidir. Girişindeki eyvanvari kısımda cenaze namazı kılınabilir. Anadolu Selçuklu mimarisinde görülen bu tür yapılara İstanbul'da rastlanmaz.

GUSULHANE: Yıkanmak için ayrılmış küçük mekanlardır. Evlerde oda içinde küçük hacimlerde meydana getirilmiştir. Tekke meşrutalarında da bu gusulhaneler vardır.

Memişhane: Arapça "memşa", Farsça "hane" sözcüklerinden, hela anlamında kullanılır (Eyüboğlu, 1988:225).

Kenef: Arapça yan, yön anlamındaki bu kelime, Türkçe'de hela, ayakyolu anlamında kullanılır (Eyüboğlu, 1988:196).

Hela: Arapça "hala" boş, ıssız anlamından Türkçe'de ayakyolu anlamında, kişinin ıssız yerde tek başına ihtiyacını görmesinden dolayı kullanılmıştır (Eyüboğlu, 1988:161).

HALVETHANE: Yalnız başına oturulup, ibadetle vakit geçirilen yer, oda anlamındadır (Pakalın, 1971, C 1:714). Tekkelerde bunun için özel yerler ayrılmıştır.

Halvet: Arapça yalnızlık, تنها oda (Pakalın, 1971, C 1:714).

Halvetgah: Halvethanenin bir başka şekilde söylenişidir, aynı anlamı taşır.

Çilehane: Tarikat bağlılarının çile çektikleri özel odalardır. Bunların tekke içinde yapılmış olanları olduğu gibi, yerleşim bölgelerinden uzak, تنها yerlerde özel olarak yapılmış olanları da vardır. Bir kısmı günümüze ulaşmıştır. Çile genellikle 40, Mevlevilikte ise, 1001 gündür. Mevlevi çilehanesi matbahtır.

HAMAM: Bazı büyük tekkelerde bulunur. Klasik hamam mimarisinin küçük boyutlu örnekleridir. Meşrutahane içinde veya dışında bulunan kargir

yapılardır. Günümüze pek azı gelebilmiştir. Kadiri Asitanesi Hamamı gibi.

HANIKAH: Genelde merkez tekkelere verilen addır.

HAZİRE: Tekke bahçesinin tamamını veya bir kısmını kaplıyan küçük boyutlu mezarlık. Bu hazirelere genellikle şeyhler, tarikat mensubları, tekkedeki görevli şahıslar ile bani ve vakıflar defnedilmiştir. Pek çok tekkenin haziresi vardır. Tekke yıkılıp yok olsa da, hazireler mezar taşları ile günümüze ulaşarak, önemli belge niteliğini taşımaktadırlar.

Mezarlık: Tekkelerdeki hazirelerin daha büyük ölçüde olanlarıdır. Bunlar zamanla genel mezarlık haline gelmiş, ve günümüze dek defin yapılmıştır. Merkez Efendi Tekkesi, Yahya Efendi Tekkesi Mezarlıkları gibi.

Hamuşan: Farsça susanlar, susanların yeri anlamına gelen bu kelime, Mevlevilik'te ölmüşlere, mezarlığa verilen ad olmuştur (Gölpınarlı, 1977:151).

Açık Türbe: Tekkelerin pek çoğunda bulunur. Genellikle hazire içinde yer alır, kimi zamansa tek başına bulunurlar. Değişik mimari şekillerde; demir parmaklık, dökme demir veya mermer şebekeler içinde, bazen üzeri de demirli, tek veya birkaç kabrin bir arada bulunduğu, devrinin mimari özelliklerine göre inşa edilmiş mezarlardır. Kimi zaman önlerinde geceleri yakılmak üzere kandillikler, hayvanatın su içebilmesi için suluklar bulunur. Şeyhler, önemli tarikat mensubları ve yakınları için yapılmıştır.

Kapalı Türbe: Tekkelerin bir kısmında bulunur. Kapalı türbeler tekke yapısından ayrı bağımsız binalar halinde ya da, tekkeye bitişik, içinde veya tevhidhane içinde olabilirler. Çok değişik yerleşim konumlarında bulunduğu görülmüştür. Devrinin mimari özelliklerinin yanısıra, tarikat özelliklerini de taşırlar. Genellikle tarikat pirleri, şeyhler ve şeyh yakınları veya önemli kişiler için yapılmıştır.

HÜCRE: Arapça küçük ve dar oda anlamında bir sözcüktür (Gölpınarlı, 1977:164).

Derviş Hücreleri: Tekkelerde genellikle birbirine bitişik yapılmış küçük odalardır. Tekkenin avlusuna bakan birer pencereleri vardır. Hücreler ahşap malzeme ile inşa edilebildiği gibi, kargir olanları ve hatta medrese planı tipinde düzenlenmiş, revaklı gelişmiş tipleri de vardır. Tekkedeki bekar dervişler, zaman zaman da tekkeye uzak yerlerden gelen konuklar bu hücrelerde kalırlar.

İrtikaf Hücresi: Dervişlerin veya şeyhlerin dünya konuları dışında kalıp düşünce ile ibadet ettikleri küçük özel odalardır.

Kafeslik: Tevhidhane ile bağlantılı kafesli özel odalardır.

KAHVE ODASI: Tekkelerde kahve, çay içilmesi gelenek haline gelmiştir. Bu adet aynı zamanda sohbet de vesile olduğundan, tekke mimarisi içinde ayrı bir bölüm halinde gelişme gösterir. Genellikle sedirli bir oda ve içindeki özel bir kahve ocağından meydana gelir. Bazı tekkelerde ayrı bir bina halinde dahi görülebilir.

Kahve Ocağı: Tekkelerde kahve odası içinde veya mufağın bir köşesinde çay kahve yapılan ocaktır.

KÜTÜPHANE: Tekkelerin bir kısmında özel kütüphaneler kurulmuştur. Bu kütüphaneler kimi zaman bağımsız ayrı bir bina içinde, kimi zaman tekke içinde bir odada, kimi zaman da sadece bir kütüphane dolabı içinde tesis edilmiştir. Bazı durumlarda bu kütüphaneler için de vakfiye düzenlenmiştir*. Bu şekilde tesis edilen pek çok tekke kütüphanesi vardır**.

MAHFEL: Tekkelerde tevhidhane içinde dikmeler üzerindeki galeri katının genel adıdır.

Kadınlar Mahfeli: Tekkelerde kadınlar için ayrılmış mahfellerdir. Bu mahfeller genellikle dikmeler üzerinde kafesli mekanlardır ve tekkenin harem kısmı ile doğrudan bağlantılıdır.

Hünkar Mahfeli: Tekkenin şeyhi ile hnkarın görüşmesi için, tevhidhaneyi görebilecek şekilde özel yapılmış mahfellerdir. Her tekkede bulunmaz. Hünkar mahfeli olan tekkeler büyük ve önemli tekkelerdir.

MAKAM Zikir sırasında, manevi bir gücün ortaya çıktığına inanılan ve kutsal sayılan belirli bir yerdir.

şeyh Makamı: Tekke şeyhinin veya zikri idare eden şeyhin bulunduğu sabit yerdir.

Pir Makamı: Hankah ve asıtanelerde tarikatın kurucusunun manevi varlığının zuhur ettiğine ve zikri izlediğine inanılan kutsal eşyalarla (postla eyizlendirilmiş) donatılmış, tevhidhane içindeki özel bölümdür. Özel korkuluk vs. ile ayrılarak bu kısma ayak basılmasının önüne geçilmiştir.

Post Makamı: şeyh Makamı'nın bir başka şekilde söylenişidir.

MAKSURE: Tekkelerde zikir meydanı içinde korkuluklarla ayrılmış, yüksekçe yerlerdir. Bazı görevlilerin ve zikri izlemeye gelen konukların

* Eyüp-Selami Efendi Tekkesi'nde 1225/1810, şazeli Tekkesi'nde 1231/1816,Kadiri Asitanesi'nde 1201/1787, Selimiye Tekkesi'nde 1252/1836, Galata Mevlevihanesi'nde 1235/1820 tarihli vakfiyelerle ktphane kurulmuştur (Erünsal, 1988:127, 202).

** Tekkelerin kapatılmasından bir kısım tekke kütüphanelerindeki kitaplar Süleymaniye Kütüphanesi'ne nakledilmiştir (Dener, 1967).

kullanımı için yapılmıştır.

MATBAH: Tekkelerde yemek pişirilen mekanın genel adıdır.

Matbah-ı Şerif: Tekke mutfağında kazanın kaynadığı ocağa verilen addır. Bu ad genellikle Mevlevilikte kullanılır.

Mutfak: Matbah sözcüğünün değişik söylenişidir.

Ocak: Tekke mutfaklarında, kemerli bir niş içinde ateş yakılarak, büyük kazanlarda yemek pişirilen yerdir.

Fırın: Bazı büyük tekkelerin mutfağının içinde bir bölüm olarak veya ayrı bir bina olarak yapılmıştır. Yaygın olarak görülmez.

MEŞRUTAHANE: Arapça "meşrut" sözcüğünden türetilmiş, bir kimseye oturmak şartı ile verilmiş ev anlamında kullanılır. İmam meşrutası, şeyh meşrutası gibi.

Şeyh Dairesi: Tekke şeyhinin özel eşyalarının bulunduğu şeyhin kendisine ait, meşruta içinde bir oda veya ayrı bir bina halindeki özel dairedir.

Haremlik: Tekke meşrutasının şeyh ailesine ve kadın konuklara ayrılmış kısmıdır. Bazen meşrutanın bir kısmındadır, bazen ise ayrı bina halindedir.

Selamlık: Tekke meşrutalarında şeyh ailesi dışındaki erkeklere ve konuklara ayrılan yerdir. Kimi kez meşrutanın bir kısmında, kimi kez de ayrı bina olarak tevhidhane ile ilişkili konumdadır.

NİYAZ PENCERESİ: Türbe veya mezarlıklarda sandukayı veya kabri görecektir şekilde, içine girmeden dua edebilmek üzere özel olarak yapılmış pencere (Gölpınarlı, 1977:259). Diğer pencerelerin mimarisinden farklı yapılmasına özen gösterilmiştir. Bazen üzerinde bir kitabe de bulunabilir.

Hacet Penceresi: Niyaz Penceresi'nin bir başka şekilde söylenişidir.

NAMAZGAH: Açık havada namaz kılmak üzere ayrılmış özel kısımlardır. Genel olarak namazgahlarda namaz kılma sahasını belirleyen sofa, mihrabı belirleyen bir mihrap taşı ve nadiren de mimber bulunur. Namazgahlar tekkeden ayrı bir tesis olmakla birlikte, Bektaşî tekkelerinin pek çoğunda bulunması dikkat çekicidir.

SAKA YERİ: Mevlevî tekkelerinde matbahın kapısı yanındaki yere verilen addır (Pakalın, 1971, C III:98). Tarikata girmek isteyen kişi üç gün süreyle saka yerinde oturarak kararını verir.

Saka Postu: Saka Yeri ile aynı anlamda kullanılır (Pakalın, 1971, C. III:97).

SEDİR: Sohbet odaları veya oturmaya ayrılmış diğer odalarda duvara ve döşemeye sabit olarak ahşaptan yapılmış, ot minderli alçak oturma yerleridir. Sedirlerin kaplama ve örtülerinde değişik kumaş ve işlemelerin kullanıldığı görülmüştür. Günümüze orjinal haliyle ulaşmış sedir örtüsü pek azdır.

SOHBETHANE: Tekkelerde ibadet kadar önem verilen bir konu sohbetidir. Bu nedenle yapılmış özel odalar vardır. Bazıları son derece özenli yapılmıştır. Genellikle çepeçevre alçak sedirlerle çevrili ferah odalardır. Ortası havuzlu ya da fıskiye olanları, bir köşesinde kahve ocağı bulunanları vardır.

SU YAPILARI: Su yapıları bir çok yerde bağımsız olarak yapılmış olmalarının yanı sıra, tekkelerde de su ihtiyacını karşılamak üzere birinin veya birkaçının mutlaka yapılmış olduğu görülür.

Çeşme: Bir çok tekkenin içinde veya dışında su içmek, abdest almak, el yüz yıkamak vb. için mutlaka bir çeşme, yapılmıştır. Bu basit bir musluk ve yalakdan ibaret, ya da kitabeli hazneli bir çeşme şeklinde de olabilir.

Şadırvan: Tekkelerde camilerdekine benzer şekilde yapılmış şadırvanların sayıları azdır. Ancak pek çok tekkede daha basit şekilde, bazılarında ise mermerden küçük boyda, anıtsal değerde şadırvanlar bulunur. Amacı abdest almak içindir.

Abdest Teknesi: Mermerden tek parça olarak yapılmış üzeri kapaklı musluklu teknelerdir. Kitabeli veya kitablesiz olabilirler. Camilerde de benzerlerine rastlamak mümkündür. Pek çoğu taşınabilir olarak yapılmıştır. Kuyudan çekilen su içine doldurularak kullanılır. Bazılarının önüne yalak dahi yapılmıştır.

Kuyu: Kuyular bahçede veya bina içinde olabilir. Su ihtiyacını teminen açılmışlardır. Tulumbalı olanları da vardır. Bina içinde olanlar yemekleri soğukta saklama görevi de görürler.

Niyet Kuyusu: Tekke, ziyaretgahlar ya da yatırıların yakınlarında bulunan kuyular, bazen zamanla halk arasında yayılan çeşitli söylencelerle kutsal sayılmış ve insanlarda doğaüstü güçlere inanışın varlığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Sarnıç: Su sızdırmaz kargir yapı tekniği ile yapılmış su depolarıdır. Pek çok yerde olabileceği gibi, tekkelerde de su ihtiyacı için kimi zaman yapıldığı görülmüştür. Bu sarnıçların üst kısmında içindeki suyu almaya yarayan kuyu bilezikleri de bulunabilir*. Genellikle yağmur suyunu

* Eyüp Kaşgari Tekkesi'nde özenle yapılmış bir sarnıç ve üzerinde mermer kuyu bileziği vardır.

toplayabilmek için yapılmıştır.

Akarca: Devamlı akan kaynak su, ayazma. Bazı tekkeler bu tip su kaynaklarının aktığı yerde tesis edilmiştir. Bu sular havuzlar içine toplanır, bazen sarnıçlarda depolanır ve özel yapılmış çeşmelerden akıtılır. İstanbul'da bu akarsuların bulunduğu yerlerde tesis olmuş tekkelerden biri, adını bu akan sudan almaktadır. (Bkz: Katalog no: 23 Akarca Tekkesi)

Sebil: Sebil binaları genellikle külliyeler, camiler, türbeler ya da medreseler ile birlikte yapılmışlardır. Bunun yanı sıra seyrek görülmekle birlikte tekke bünyelerinde de sebile yer verilmiştir. Bunlar basit bir parmaklıklı pencere şeklinde olabileceği gibi, ayrı bina halinde olanları da vardır. Yenikapı Mevlevihanesi'ndeki, Bala Tekkesi'ndeki, Aziz Mahmut Hüdai Hankahı'ndaki sebiller özel yapılmış binalardır.

ŞERBETHANE: Tekkelerde Ramazan ayında, bazı özel günlerde şerbet hazırlanıp, içilmesi eski bir gelenektir ve bu iş törensel bir şekilde yerine getirilir (Kut, 1993:183-195) Şerbet hazırlanması, saklanması ve dağıtılması için tekkelerde özel mekanlar ayrılmıştır*. Bazen ayrı bir oda halinde olan şerbethane, bazen bir odanın içinde küçük bir mekan olabilir.

ŞERBET TEKNESİ: İçine şerbet konulan mermerden, kapaklı, tek musluklu küçük teknelerdir. Kitabeli olanları da vardır.

TAAMHANE: Tekkelerde yemek yenilen odaya verilen addır. Taamhaneler mutfağa yakın bir konumda bazen bağımsız bir bina halinde, bazen tekke binası içinde yer alırlar.

Yemekhane: Yemek yenilen oda, tekkelerde taamhane.

Somathane: Mevlevi tekkelerinde yemekhaneye verilen addır.

TEVHİDHANE: Arapça Allah'ı tasavvur ve tahayyül olunan şeylerin hepsinden birlemek anlamına gelen "tevhid" sözcüğünden (Pakalın, 1971, C III:482), içinde tarikat zikri yapılan yer anlamındadır.

Semahane: Mevlevi zikri, Sema Ayini'nin yapıldığı yere denir.

Meydan: Tekkelerde tevhidhanelere verilen tasavvufi bir addır.

Zikirhane: Tevhidhanenin başka bir şekilde söylenişidir.

* Yenikapı Mevlevihanesi'nin yanan semahanesine bitişik bağımsız bir Şerbethanesi vardı.

1.2.2.2. Tekke Eşyaları*

BUHURDANLIK:İçinde kor ateş üzerinde buhur yakılan kapaklı küçük kap. Çeşitli metallere yapılmışları vardır. Her tekkede buhurdanlık bulunur.

BÛRHAN ALETLERİ: Tekkelerde zikir sırasında "bürhan çıkarmak" için kullanılan çeşitli aletlerdir.

Gül: İki karış uzunluğunda, ucu yassı avuç içi büyüklüğünde demir çubuktur (Gölpınarlı, 1977:140). Rufai şeyhleri bu çubuğu ateşte kor haline getirip, zikir sırasında yalaya yalaya soğuturlar. Çeşitli tipleri vardır.

Kılıç: Burhan aletlerindendir. Zikir sırasında şeyh tarafından ucu vücuda batırılır.

Meydan Aynası: Bir ucundaki yuvarlak tabağımsı kısmın kenarlarından zincirler sarkan, diğer ucu ise sivri 30-35 cm. boyunda demir çubuk. Şeyhler zikir sırasında sivri ucu vücuduna batırır.

Şiş: Burhan aletlerindendir. Zikir sırasında şeyh tarafından yanağa batırılır.

EMANET-İ MÛBAREKE: Eski şeyhlerin hayatta iken kullandıkları kutsal sayılan bazı eşyalarıdır. Bu eşyalar hiç kullanılmaz, bakımı yapılır, bohçalar içinde özel sandıklarda saklanır.

FENERLER: İçinde mum yakılan, metal çerçevli, camlı, üstü delikli aydınlatma aracı. Elde taşınanların yanısıra türbe ve kabir önlerine, kapı girişlerine asılı olanları vardır.

Havagazı Fenerleri: Duvara demir konsollarla takılı havagazı ile yanan fenerlerdir. İstanbul'da havagazı üretimi ve dağıtımı başladıktan sonra, bazı tekkeler de binalarına havagazı tesisatı almışlar ve aydınlatma amaçlı kullanmışlardır.

GÛLABDAN: İçine gülsuyu konulan cam veya metalden yapılma, altı şişkin, üstü ince bir boyun şeklinde kaptır.

KANDİLLİKLER: Camdan yapılma, içine yağ ve fitil konularak yakılan, zincirle tavana veya duvara asılı aydınlatma araçları. Değişik biçim ve boyutta yapılmışlardır.

KEŞKÛL: Hindistancevizi kabuğundan veya sert ağaçtan (abanoz gibi)

* Tekke ve şeyh eşyaları hakkında daha fazla bilgi Süleymaniye Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü, Nuri Arlesez Bağışları Sandukatül Muarif isimli yazma eserde bulunmaktadır.

yapılmış kayık şeklinde, iki ucundan zincirle bağlanan dilenme taşı (Pakalın, 1971, C II:251). Seyahate çıkan veya nefsinin terbiye gayesi ile dilenen dervişler bu keşküllerden bir tane boyunlarına asarlardı. "Keşkülü Fukara" da denilen bu tasların çok güzel işlenmiş değerli olanları da vardır.

KURE: Bektaşî Meydanında, ocağın yanında durun, iki metre uzunluğunda silindirik taş verilen addır (Gölpınarlı, 1977:210).

KÜTÜPHANE: İçine kitap konulan ahşap dolaplardır.

LEVHALAR: Tekkelerde çok değişik şekillerde yapılmış hat levhalar, işlemeli tasvirler, ipek kozasından yapılma tablolar ve benzeri pek çok eşya vardır. Bu eşyalar önem derecesine göre tevhidhane ya da diğer mekanların duvarlarını süslerdi. Bir kısım levhalar türbelerde, sanduka başlarında bulunurdu.

LİHYE-İ SAADET (SAKALI- ŞERİF): Hz. Muhammed'in sakalı öze kutular ve bohçalar içinde saklanır, mübarek gün ve gecelerde ortaya çıkarılır.

MANGAL: Isınma gereksinimi karşılama, zikir sırasında gül yalama, buhur yakma gibi işlerde kullanılır, çeşitleri vardır.

MUTFAK EŞYALARI: Aşure kazanı, çeşitli boyda yemek kazanı, tencere, sini, kap, kacak, kaseler, tahta kaşıklar, mablah, tahta sofras vs. gibi eşyalardır. Yemek pişirilen kaplar bakırdan yapılmıştır. Bazı özel eşyalar ise gümüşdür. Kase, tabak vs. ise seramik ve porselendir.

NEFİR: Bektaşîlerin boynuzdan yapıtıkları ve bellerine bir zincirle bağladıkları boru.

NİSAN TASI: Nisan ayında yağın yağmur suyunun toplandığı tas. bu suyun şifa verdiğine inanırdı (Gölpınarlı, 1977:258).

POSTLAR: Genellikle koyun, nadiren kaplan derisinden yapılmıştır.

RAHLELER: Değişik boy ve çeşitte yapılmıştır. Üzerine okumak üzere Kuran-ı Kerim konulur.

SAVAŞ ALETLERİ: Bunlar değişik boylarda teberler, baltalar vs. dir. Bir Anadolu geleneği olarak İstanbul Tekkeleri'nde de bulunur. Mihrap duvarına asılırdı. Müzelerde pek çok örneği vardır.

ŞAMDANLAR: Değişik boy ve şekilde metalden yapılmıştır. İçine mum konularak aydınlatma sağlanır.

ŞEM-İ ASEL: Mihrabın sağ ve soluna konulan büyük boy mumlardır.

ŞEYH EŞYALARI: Şeyhlerin zikir sırasında veya özel gün ve zamanlarda kullandığı değişik eşyaları vardır.

Arakiye: Başa takılan basit bir başlıktır. İnce keçeden yapılmıştır.

Asa: Özel bir bastondur. Değişik malzeme ve çeşitte yapılmışlardır.

Elbiseler: Zikir ve törenlerde giydikleri değişik renk ve çeşitte dini nitelikli özel kıyafetlerdir*.

Habbe: Şeyhlerin kullandığı ucunda iki taş bulunan ince ve kısı boyulu zincir.

Haydariye: Şeyhlerin veya dervişlerin giydiği kolsuz, düğmesiz kaba kumaştan yapılma hırkalardır.

Kemer: Şeyhlerin özel kıyafetleri eşliğinde bellerine taktığı kumaştan yapılma üzeri sırma veya gümüş işlemeli kemer.

Mütteka: Arapça dayanacak şey anlamındadır. Çilehanade uykuya dalmak istemeyen ve geceleri zikir ve düşünce ile geçirmek isteyen şeyh veya dervişlerin kullandığı bir ucu yay şeklinde ağaçtan yapılmış yaklaşık 60 cm. boyunda çubuk. Değişik malzeme ile yapılmış ve tezyin edilmiş olanları vardır (Pakalın, 1971, C II:640).

Tac: Şeyhlerin başlarına taktığı özel kumaştan yapılma destarlı başlıktır. Üst kısmında tarikatın sembolü bulunur. Kutsaliyet ifadesi olarak "Tac-ı Şerif" denilmiştir**. Her tarikatın kendine ait değişik şekillerde tacları vardır. Mevlevilikte sikke, Bektaşilikte Fahir adını almıştır. Pek çok çeşidi ve çeşitlere göre adları vardır. Pamuklu kumaştan astarlı ve kapitone olarak yapılmış, kenarına krem, açık bal rengi, yeşil, siyah renklerde ince tülbentten destar sarılmıştır. Bu başlıklar şeyhlerin mezar taşlarında aynen görülmektedir.

Takke: Kumaştan yapılma basit başlıklardır.

TENNURE: Etek kısmı bol, beli dar, yakasız kolsuz, önü bele kadar açık, üst tarafı dar olan ve hizmet için giyilen giysidir (Gölpınarlı, 1977:331). Mevlivilerin sema tennuresi yerde sürünecek kadar uzundur.

TEKKE MUSİKİ ALETLERİ* :** Zikir sırasında kullanılır. Pek çok çeşidi vardır. Bendir, kudüm, nakkare, nevbe, ney, girift, halile, zil en çok bilinenlerdir.

* Daha fazla bilgi için Galata Mevlevihanesi'nde Divan Edebiyatı Müzesi Arşivi, C.S.R. Dosyaları, no:188.

** Daha fazla bilgi için Galata Mevlevihanesi, Divan Edebiyatı Müzesi Arşivi, C.S. Revnakoğlu Dosyaları no A 13; Müstakimzade Sadettin Süleyman, Risale-i Tac.

*** Tekke Musikisi ile ilgili daha fazla bilgi için, aynı yerde, C.S. Revnakoğlu Dosyaları No 121.

TEKKE EVRAKLARI:

Beratlar: Padişah tarafından verilmiş resmi evraktır.

Fermanlar: Padişah tarafından değişik nedenlerle verilmiş resmi devlet evraklarıdır. Tuğralıdır. Çoğu kez şeyhlik ve tamirlerle ilgilidir.

İcazetler: Şeyhlerin resmi yetki diplomalarıdır. Daima yanlarında taşırlar.

TEKKE SANCAKLARI: Tekkelerde mihrabın iki yanında özel kılıfları içinde saklanan sancaklardır. Bu sancaklar zikir sırasında açık tutulurdu.

TESBİHLER: Her tekkede çeşitli cins ve büyüklükte tesbihler bulunurdu. Bunlardan 1000 lik tabir edilen tesbihler özel gecelerde çıkarılırdı.

TESLİM TAŞI: Bektaşilerin kullandığı Balım taşından yapılma, oniki içbükey kenarlı, her köşesinde birer habbe bulunan el ayası büyüklüğünde taş (Gölpınarlı, 1977:336). Teslim Taşlarını Bektaşi şeyhleri boyunlarında taşırlar. Mezar taşı vs gibi yerlerde bu motif Bektaşiliğin semboli olarak kullanılmıştır.

TEYENNÜM TAŞI: Su bulunamadığı durumlarda abdest almak için kullanılan özel bir taş.

1.2.2.3-Tarikat Deyimleri

Ateş uyandırmak: Ateşi yakmak

Baş eğip, boyun kesmek: Bir şeyhe kayıtsız şartsız bağlanmak

Bürhan çıkarmak: Rufailikte zikir sırasında, çeşitli kesici aletlerini vücuda saplamak, kızgın demir yalamak.

Cezbe: Zikir veya sohbet sırasında, yerinden sıçrayıp, bağırma hareketi.

Çerağ: Farsça kandil, mum anlamında olan bu kelime, burada dergah anlamında kullanılmaktadır.

Dergah uyandırmak: Dergah açmak.

Edeb Ya Hu: Tarikatte "Edeb" en önemli unsurdur. Bu nedenle edeb dışına çıkan kişi bu sözle uyarılır. Hemen her tekkede bu sözün yazılı olduğu bir levha asılıdır (Gölpınarlı, 1977:108).

Erbain: Arapça kırk demektir. 40 günlük riyazat sonunda erbainden çıkılır (Gölpınarlı, 1977:117).

Göçmek: Vefat etmek

Hadimül Fukara: Yoksullara hizmet eden anlamında kullanılır.

Hakka yürümek: Vefat etmek

Halife: Bir şeyhin kendine ait yetkileri verdiği dervişi.

İhvan: Şeyhe bağlı dervişler

İrşat Makamı: Şeyhlik makamı

İstiva: Manevi bir çizgi

Keramet: Erenlerde zuhur eder olağanüstü şeylerdir (Gölpınarlı, 1977:196).

Kutb: Tasavvufta, alemde Tanrı iradesini temsil eden ve erenlerin en ulusu.

Meczub: Akli başında olmayan anlamındadır.

Meşihat koymak: Şeyhlik makamı tesis etmek, tekke tesis etmek.

Meydan açmak: Zikir başlatmak, tekke kurmak.

Meydan uyandırmak: Tekke kurmak, zikir başlatmak

Mihman: Misafir, konuk anlamındadır.

Miraciye: Divan edebiyatında Mirac olayını anlatan şiir. Tekkelerde okunun Miraciye şeyh Nayi Osman Dede'nin yazıp bestelediği eserdir. Günümüzde de okunmaktadır.

Muhib, Muhibban: Arapça seven anlamındadır. Muhibban kelimenin çoğuludur. tarikata girin kişi.

Mürid: Dileyen isteyen anlamındadır. Bir şeyhe bağlanıp tarikata giren kişi.

Mürşid: Yol gösterici şeyh.

Nevruz, Nevruziye: Mart ayının 21. günü. Bugün Alevi ve Bektaşilerce Hz. Ali'nin doğum günü olarak kabul edilmiştir. Tekkelerde, Nevruzda cam veya çini kaseler içine yapılan tatlılar konularak, saraya sunulurdu (Gölpınarlı, 1977:255-256). Bunun için yapılmış güzel kaseler vardır.

Postnişin: Şeyh, şeyhlik makamındaki kişi

Resmi küşad: Resmi açılış.

Rehber: Farsça yol gösteren anlamına gelir. Mevlevilikte ser tarik, diğer tarikatlarda aşçıbaşı rehberdir (Gölpınarlı, 1977:277).

Riyazet: Az yemek yiyip, az uyku uyuyarak daima ibadetle vakit geçirmek.

Sahibi tasarruf: Dilediğini yapabilme gücüne sahip olan eren.

Selmana çıkmak: Dervişin eline keşkülü alarak, nefsini aşağılatmak için dilenmesi (Gölpınarlı, 1977:289).

Seyri sulûk tamamlamak: Bir mürşide bağlı olarak gidilen manevi yolda gereken hizmetin yapılması, çilenin çekilmesi

Seccadenişin: Şeyh, şeyhlik makamındaki kişi.

Sırlanmak: Ölmek

Sohbet: Sohbet için üç şart vardır, bunlar zaman, mekan ve ihvandır.

Soyunmak: Derviş olmaya karar vermek.

Zuhur etmek, zuhurat: Kelime anlamı meydana çıkmak, belirmektir. Tasavvuf ehline varlıklar, tanrının zuhrudur (Gölpınarlı, 1977:365).

B - İSTANBUL TEKKELERİ KATALOĞU

A

Katalog no: 1

Abayi Tekkesi

Şeyh Süleyman Abayi tarafından Sultan İbrahim devrinde yaptırılmıştır. Davutpaşa semtinde denize yakın olduğu kaydedilen bu tekkenin herhangi bir iz kalmamıştır.

Hadika I, s.148.

Katalog no: 2

Abdal Yakup Tekkesi, Hekimoğlu Ali Paşa Tekkesi

Fatih, Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi üzerinde, 1160 ada, 127 parselde cami ve külliye olarak 1147/1734 tarihinde inşa edilmiştir. Daha önce Abdal Yakub Dede'nin kurmuş olduğu tekkenin yerine, Hekimoğlu Ali Paşa'nın (Mehmet Süreyya, C.III, 1308:539) 1161/1748 tarihli vakfiyesi ile yapılan camisinin içi tevhidhane olup, tekkesinin şeyhliğine Mehmet Rıza Efendi'yi* (vefatı 1163/1750) şeyh tayin etmiştir. Kadiri ve Eşrefi tarikinden tekkenin karşısında 1159 ada, 5 parselde kargir derviş hücreleri, iki katlı ahşap meşrutahane ve hamamı bulunur. Halen mevcuttur. (Bkz. F.1-F.2-F.3-F.4)

1341 defteri, sıra 321 ve 203, Bandırmalızade 24, Tomar 115, Hadika I, s.81.

Katalog no: 3

Abdullah Baba Tekkesi, Topkapı Bektaşî Tekkesi

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mahallesi, (eski Takkeci) Fazlı Paşa Caddesi'nde 2944 ada, 7 parseldeki ahşap iki katlı tekke binası 1956'da istimlak edilmiştir.

* Silsilename'de Mehmet Rıza Efendi 4. şeyh olup, tekkenin ilk kuruluş tarihi tam olarak bilinmemektedir. Hekimoğlu Ali Paşa'nın vakfiyesinde, "...eşşeyh Mehmet Rıza Efendi için iki adet kargir oda ve bir kargir matbah ve hamam ve taamhane ve mahtap ve fevkani bir kargir oda ve bir kargir çeşme ve berayı abdest dört adet musluk atyebi malımdan bina ve inşa edüp işbu zikrolunan ebniye ve arsa ve bir mikdar havluyu müstemil mezkurat..." şeklindeki ifadeyle, yaptırdığı, bugün de mevcut olan müstemilatı tarif edilerek, şeyhin özellikle belirtilmektedir.

Katalog no: 8**Abdüsselam Tekkesi, Abdüsselam Camii Tekkesi**

Beyoğlu, Hasköy Abdüsselam Caddesi ve Erenler Tekkesi Sokağı, 1843 ada, 43-44 parsellerdeki Kadiri tekkesidir. 43 parsel tevhidhane, 44 parsel tekke meşrutası, 42 parsel ise mezarlıktır. Hüseyin Galip Efendi ibni Mehmet Bin Abdullah'ın, 4 Muharrem 1254/1838 tarihli vakfiyesi ile Şeyh Süleyman Safi Efendi'yi bu camide şeyhlikle görevlendirip, meşihat koydurmasıyla tekke tesis edilmiştir. Cami olarak ibadete açıktır

1341 defteri, sıra 125, Tomar 147.

Katalog no: 9**Abid Çelebi Tekkesi, Şeyh Resmi Tekkesi**

Fatih, Şeyh Resmi Mahallesi Otlukçu Yokuşu başında, Salih Zeki Sokağı, 1465 ada, 8 ve 9 parseldeki Sadi tekkesidir. Bani ve ilk şeyh olan Abid Çelebi (vefatı 903/1498) tarafından 900/1466 tarihli vakfiye ile kurulmuş (Yüksel, 1983:292), Mevlevi tekkesi iken, daha sonra Sadi tekkesi haline gelmiştir. 1905 de tamir edilen* tekke 31 Mayıs 1918 de yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8). 8 parseldeki ahşap tekkenin yerinde bugün apartmanlar vardır. Tekkeden sadece 9 parseldeki haziresi kalmıştır. (Bkz. F.27)

1341 defteri, sıra 230, Bandırmalızade sıra 275, TD 1679. vakfiye, Seyahatname, cilt I, s.340, 359.

Katalog no: 10**Acemler Tekkesi, İraniler Tekkesi**

Üsküdar Altunizade Seyyit Ahmet Deresi'nde 1129 ada, 7 parselde günümüzde cami halindeki Caferi mezhebi ibadethanesidir. Klasik anlamda tekke değildir.

* Sabah Gazetesi, 23 Şubat 1905 tarihli sayısında tekkenin tamiri ile ilgili ilan vardır.

Katalog no: 11

Acıbadem Tekkesi, Selami Ali Efendi Tekkesi

Üsküdar, Acıbadem isimli mahalde olduğu belirtilen Halveti tekkesinin yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

1341 defteri, sıra 173, Bandırmalızade 67, Tomar 216.

Katalog no: 12

Acı Çeşme Zaviyesi, Habbaz Muhiddin Tekkesi, Ekmekçiabaşı Tekkesi

Fatih ilçesi sur dahilinde Edirnekapı, Hatice Sultan Mahallesi, Fevzi Paşa Caddesi üzerindeki, Ekmekçiabaşı Camii'ne Nakşibendiye'den meşihat konulması ile meydana gelmiştir. Cami yol genişletilmesi sırasında yıktırılmıştır. Daha önce 1142/1730 senesinde Balat yangınında yanan bu mabetten, günümüze 2499 ada, 7 parseldeki bani Muhiddin Efendi'nin (vefatı 874/1470) açık türbesi kalmıştır.

Hadika I, s.97, TİK.SA. cilt 1 s.246, C.S. Revnakoğlu, Tarih Konuşuyor cilt 2, s.779.

Katalog no: 13

Afife Hatun Tekkesi, Abdün Nafi Tekkesi, Nafi Efendi Tekkesi, Balcı Yokuşu Tekkesi.

Eyüp'te Cezeri Kasım Mahallesi, Balcı Yokuşu, 63 ada, 18-19 parsellerdeki Nakşi tekkesidir. Kubbe Veziri ve Meclisi Valeyi Adliye azasından merhum Esbak Harbiye Müsteşarı Abdünnafi Efendi (vefatı 1321/1903), annesi Afife Hatun adına bu tekkeyi tesis ettirmiştir. 1269/1853, 1272/1856 ve 1273/1857 tarihli olmak üzere üç kıta vakfiyesi vardır. Günümüze sadece meşrutahanesi ve mezarlığı gelmiştir. (Bkz.F.5)

1341 defteri, sıra 234, Bandırmalızade 278, Tomar 247.

Katalog no: 14

Ağa Çayırı Tekkesi, Şuturban (Deveci) Kasım Tekkesi, Saffeti Tekkesi

Fatih Silivrikapı civarında Koçdibek ve Alay İmamı Sokak'ta 2080 ada, 24 parseldedir. Kasım Çavuş tarafından yaptırılmış camiye, Şeyh Ahmet Efendi'nin (vefatı 1154/1741) meşihat koymasıyla meydana gelmiş, Sünbülü

tekkesidir. Bu meşihatın vakfiyesi ise Şeyh Mustafa Efendi tarafından düzenlenmiştir. Günümüzde ibadete açık camidir.

1341 defteri, sıra 119, Bandırmalızade 115, Silsilename 159, Hadika I, s.47.

Katalog no: 15

Ağaçkakan Tekkesi, Bedevi Tekkesi

Fatih, Silivrikapı içinde, İskenderpaşa Camii Sokağı ile Ağaçkakan Sokağı arasında evvelce mevcut bu tekke, Bedeviyiye'nin Beyyumiye kolunundandır. Mescidin banisi Debbağ İskender Çelebi, ahşap tekkenin banisi ise Şeyh Elhac Ahmet Niyazi Efendi (vefatı 1294/1877) dir. Maili inhidam nedeniyle yıkılan tekkenin enkazı 11.4.1949 tarihinde satılmıştır. (Bkz. F.15) Günümüzde tekke yoktur.

1341 defteri, sıra 72, Silsilename 54, Bandırmalızade 194, Tomar 135, Hadika I, s.37.

Katalog no: 16

Ahmediye Tekkesi, Şeyh Mahmut Efendi Tekkesi

Üsküdar, Kefçe Dede Mahallesi, Gündoğumu Caddesi, 403 ada, 27 parseldeki Ahmediye Külliyesi'nin* camisi içine Şeyh Mahmut İzzet Efendi'nin 1295/1878 tarihli vakfiye ile Rufai meşihati koymasıyla meydana gelmiştir. Cami halen mamur ve ibadete açıktır. (Bkz. F.11)

1341 defteri sıra 303, Bandırmalızade, 222, Tomar 171.

Katalog no: 17

Ahmet Buhari Tekkesi

Fatih, Unkapanı'nda Haraççı Kara Mehmet Mahallesi, Üsküplü Caddesi, 1020 ada, 1 parselde kısmen mevcut Nakşi tekkesidir. 13 Şevval 1234/1819 tarihli Sultan II. Mahmut vakfiyesi ile vakfı teşkil olmuştur. İlk şeyhi Mısri Mustafa Efendi (vefatı 1237/1822) olan tekke, 1232/1817 de inşa edilmiştir. Günümüzde

* Külliye cami, medrese, sebil (Kumbaracılar, 1938:33) ve çeşmeden meydana gelmektedir.

tevhidhanesi yıkılmış, türbeleri sağlam halde mevcuttur. (Bkz.F.16-F.17; Ç.4)

1341 defteri sıra 52, Bandırmalizade 229, Silsilename 132, Tomar 58.

Katalog no: 18

Ahmet Dede Tekkesi

Eyüp'te olduğu kaydedilen bu tekke bulunamamıştır. 1341 tarihli Evkaf Tekaya Defteri'nde 6. tekke olarak kaydedilmiştir.

1341 defteri, sıra 6.

Katalog no: 19

Ahmet Kamil Efendi Tekkesi, Şeyh Türlü Tekkesi, Fuat Efendi Tekkesi Fatih, Edirnekapı Hatice Sultan Mahallesi, Niyazi Mısri Sokak, 2524 ada, 53 parselde, bani ve ilk şeyh Ahmet Kamil Efendi tarafından 21 Rebiülahir 1287/24 Mart 1881 tarihli vakfiye ile kurulmuş Nakşi ve Kadiri tekkesidir. 1314/1896 da yanmış ve aynı yıl yeniden yapılarak 5 Ramazan 1314/7 Şubat 1897 de resmi açılışı yapılmıştır. Üç katlı ahşap selamlık, sekizgen planlı, içten kubbeli ahşap tevhidhane ve ikisini bağlayan geçit ile bitişiğindeki özel mülkiyette bulunan, üç katlı ahşap haremlikten meydana gelen tekke, 1982-84 yıllarında onarılmıştır (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C.7, 1994:172-173). Gösterişli mermer kapısının iki yanında 1294/1877 tarihli, kitabeli Kamil Paşa Çeşmeleri (Tanışık, C.I, 1943:288), içinde mermerden 1295/1878 tarihli barok bir abdest teknesi ve bahçesinde kitabeli abdest alma yeri bulunmaktadır. (Bkz. F.12-F.13-F.14)

1341 Defteri sıra 39, Bandırmalizade 128, Tomar 184.

Katalog no: 20

Ahmet Paşa Tekkesi, Hacı Ahmet Paşa Tekkesi, Safveti Tekkesi, Kaz Deresi Tekkesi, Safveti Paşa Tekkesi

Üsküdar, Doğancılar'da Ahmet Çelebi Mahallesi, Sümülzade Sokak, 400 ada, 21 parselde Şabani tekkesidir. Hacı Ahmet Paşa tarafından vakfedilmiştir. Günümüze kısmen arsası gelmiştir.

1341 defteri sıra 193, Bandırmalizade 114, Tomar 217.

Katalog no: 21

Ahmet Sıtki Efendi Tekkesi

Üsküdar'da Halk Caddesi, 403 ada, 87 parseldeki Gazi Şehit Süleyman Paşa Camii'nde, bu caminin imamı Ahmet Sıtki Efendi ibni Elhaç Mehmet Said Efendi'nin her Salı gecesi yatsı namazından sonra Rufai ayini yapılması için meşihat koymasıyla meydana gelmiş tekkedir. Ahmet Sıtki Efendi, Sandıkçı Tekkesi şeyhi Ethem Efendi'nin halifesidir ve kendisinin vefatı ile tekke fonksiyonu sona ermiştir. Günümüzde ibadate açık camidir.

Tomar 251.

Katalog no: 22

Ahmet Turani Tekkesi, Ahmet Devrani Tekkesi, Sungur Baba Tekkesi

Beşiktaş Vişnezade Mahallesi, Vişneli Tekke Sokak 684 ada, 3 parseldedir. Ayasofya-i Kebir Vakfı'ndan arazi üzerine Kütahyalı Şeyh Ahmet Turani tarafından Nakşi tekkesi olarak kurulmuşsa da, sonra Rufaiye'ye geçmiştir. Tek katlı ahşap tekke günümüzde ofistir. (Bkz.F.10) Küçük bir haziresi dahi bulunan tekkenin zemini halen faal ayazmadır. Baninin üzeri açık türbesi Dolmabahçe Sarayı'nın dahilindedir.

1341 defteri, sıra 184, Seyahatname, s.450, Sefine cilt 1, s.225.

Katalog no: 23

Akarca Tekkesi, İlyas Çelebi Tekkesi

Beyoğlu, Kılıç Ali Paşa Mahallesi, İlyas Çelebi Sokak, 56 ada, 8 parseldeki Halveti tekkesidir. 989/1582 tarihli vakfiyesine göre zaviye olarak tesis edilmiştir. İlk şeyh Veliyüddin Efendi'dir. (vefatı 1109/1698) Günümüzde ibadete açık cami olarak kullanılan, kargir fevkani binanın alt katında derviş odaları, bitişiğinde iki katlı ahşap meşrutası bulunmaktadır. (Bkz.F.19, Ç.141)

1341 defteri, sıra 316, Bandırmalızade 192, Tomar 161, Hadika II, s.73.

Katalog no: 24

Akbaba Köyü Tekkesi

Beykoz, Akbaba köyünde Fener Caddesi'nde 8 pafta, 220 ve 221 parsellerde Nurbanu Valde Sultan Kethüdası Canfeda Hatun Vakfı'ndan arazi üzerine Şeyh Abdülhakim Efendi'nin yaptırdığı tekke'dir. Basit ahşap bir binadır.

1341 defteri, sıra 74, Bandırmalızade 233, TİK.SA, s.516-518.

Katalog no: 25

Akbıyık Tekkesi, Çarhacı Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi

Eminönü, Sultanahmet Mahallesi, Akbıyık Camii Sokak'ta 88 ada, 1 parselde halen ibadete açık Akbıyık Camii'nin avlusunda ahşaptan bina olunmuş Halveti tekkesi idi. Köprülüzade Mustafa Paşa tarafından, Çarhacı Şeyh Ahmet Efendi (vefatı 1080/1669) adına yaptırılmış tekke günümüze ulaşmamıştır.

1341 defteri, sıra 5, Silsilename 74, Hadika I, s.44.

Katalog no: 26

Akşemsettin Tekkesi, Semerci İbrahim Tekkesi

Fatih Zeyrek'te, Sinan Ağa Mahallesi, İbadethane Sokak, 2421 ada, 3 parselde, Zeyrek (Pantokrator İsa Kilisesi) Camii'ne bitişik Halveti tekkesidir. Şeyh Abdullah İlahi-i Nakşibendi (vefatı 896/1491) ilk şeyh olup, 855/1451 tarihli türbe kitabesi pencere üzerindedir. Pir Mehmet Paşa ibni Mehmet bin Cemalettin Aksarayı'nın 923/1517 tarihli Arapça vakfiyesi vardır. Günümüzde duvarlarının kalıntıları ile kısmen harabesi mevcuttur. Bkz.Ç.23)

1341 defteri, sıra 164, Bandırmalızade 2, Silsilename 31, Tomar 145.

Katalog no: 27

Aksaray Tekkesi, Cismi Latif Tekkesi

Fatih, Gureba Hüseyin Ağa Mahallesi, Ordu Caddesi ve Şekerci Sokağı köşesinde 883 ada, 2 parselde, 1494 de yapılmış olan kargir Camcılar Camii (Ayverdi, C.III, 1974:410) namı diğer Gureba Hüseyin Ağa Camii imamı, Cismi Latif ünvanıyla meşhur Şeyh İsmail bin Mehmet Efendi'nin (vefatı Sefer 1106/1695), bu camiye meşihat koymasıyla meydana gelmiştir. 25.1.1957 de

istimlak edilmiştir.

Hadika I, s.78, 1199 defteri (Başvekalet Arşivi), Mecmuayi Vefayat (Süleymaniye Kütüphanesi),

Katalog no: 28

Alaca Mescit Tekkesi, Marpuççular Tekkesi

Eminönü, Marpuççular'da, Alaca Hamam Caddesi, 394 ada, 37 ve 48 parsellerdeki Çelebioğlu Alaattin Efendi Vakfı'ndan camiye C.S. Revnakoğlu'nun notlarına göre 1100/1689 de Uşşaki şeyhi Mehmet Şükrü Efendi tarafından Uşşakiye meşihatı konmasıyla tekke meydana gelmiştir. Halen ibadete açık camidir.

C.S.R. Dosyaları No 149, Hadika I, s.48, TİK.SA. cilt 1, s.579.

Katalog no: 29

Alaca Mescit Tekkesi, Muabbir Hasan Efendi Tekkesi, Mercimek Tekkesi, Şeyh Sadık Efendi Tekkesi, Sinan Çavuş Tekkesi.

Eminönü, Mesihpaşa Mahallesi, Azimkar Sokağı, 807 ada, 3 parselde bulunan Alaca Mescit'in bitişiğindeki Rufai tekkesidir. İlk şeyhi Mehmet Sadık Efendi'dir. (vefatı 1237/1822) Ahşap tekke binası 1910 Aksaray yangınında yanmıştır. Tekke ve mescit arsası satılmış yerine binalar yapılmıştır.

1341 defteri, sıra 168, Bandırmalızade 54, Silsilename 134, Tomar 156, Hadika I, s. 206.

Katalog no: 30

Alaca Minare Tekkesi, Şeyh Sadık Tekkesi

Üsküdar, Nuhkuyusu'nda, Bağlarbaşı Caddesi ve Boybey Sokağı köşesinde 193 ada, 1 parselde, 1143/1730 tarihinde yapılmış Nakşi tekkesidir. İlk şeyhi Hacı Hüseyin Dede'nin vefatı 1173/1760 dir. 1302/1885 de yeniden tamir edilmiş ve kapısı üzerine buna ilişkin bir kitabe konulmuştur (Mehmet Raif, 1996:192). Duvar kalıntıları ile mezarlığı bulunan ahşap tekke yıkılmıştır. (Bkz. F.18) Kapısı ilerisinde bulunan Hüsamettin Ağa Çeşmesi'nin (Tanışık, 1945, C

II:386) kitabesi bugün yerde yatmaktadır.

1341 defteri, sıra 14, Silsilename 50, Hadika II, s.217, Tomar 250.

Katalog no: 31

Alaeddin Tekkesi, Şeyh Alaeddin Tekkesi

Fatih, Sofular Mahallesi, Molla Hüsrev Sokak, 1065 ada, 16 parselde Şeyh Alaeddin Ali Kefevi (vefatı 970/1563) tarafından 880/1475 tarihinde zaviye olarak yaptırılmıştır. 14 Eylül 1932 de tevhidhanenin eşyası boşaltılmış, 1933 tarihinde ise çatısı çökmüştür. Günümüzde yeni yapılmış mescit halindedir. Ahşap meşrutası yıktırılmış, ayrı parselde bulunan derviş hücreleri ise satılmıştır. Bahçesinde akarcası vardır. Haziresi tahrip olmuştur. (Bkz. F.8-F.9-F.20)

1341 defteri, sıra 229, Bandırmalizade 150, Tomar 80, Hadika I, s.148.

Katalog no: 32

Ali Sabit Efendi Tekkesi, Marufi Efendi Tekkesi

Beyoğlu, Kasımpaşa, Kadı Mehmet Efendi Mahallesi, Arda Caddesi, Doğramacı Kemal Sokağı, Lami Çelebi Çıkmazı, 1409 ada, 15 parseldeki Rufai tekkesi Şeyh Marufi Efendi tarafından 1261/1845 tarihli vakfiye ile kurulmuştur. 1268/1852 tarihli vakfiyesi de vardır. (Bkz. Ç.13)

1341 defteri, sıra 226, Bandırmalizade 156, İhsaiyat 20.

Katalog no: 33

Alyanak Tekkesi, Zehgiri Kemal Tekkesi

Fatih, Şehremini'nde, Uzun Yusuf Mahallesi, Zehgirci Mescidi Sokağı, 1427 ada, 6 parseldedir. İlk defa 910/1513 tarihli vakıfla yapılan camiye, 925/1519 tarihinde Seyyit Kemalettin Efendi'nin karısı Ayşe binti İbrahim, 932/1525 tarihinde Seyyit Kemal vakıflar yapmışlardır (Yüksel, 1983:292). Camiye, Alyanak Şeyh Ali Efendi'nin 1254/1838 tarihli vakfiye ile Rufai meşihatı koymasıyla meydana gelmiş olan tekkenin asıl vakfı Debbağ Hacı Bilal

Ağa'dır. Halen ibadete açık ahşap cami halindedir. (Bkz.F.21)

1341 defteri, sıra 206, Silsilename 77, Bandırmalızade 231, Hadika I, s.119, Tomar 172.

Katalog no: 34

Arap Kuyusu Tekkesi

Fatih, Narlıkapı'da Hacı Hüseyin Ağa Mahallesi, Arap Kuyusu Sokak, ile Hüseyin Ağa Camii Sokağı köşesinde, 1238 ada, 14 parselde 1022/1613 tarihinde yapılan Hacı Hüseyin Ağa Camii'nde meydana getirilmiş Sünbüli tekkesidir. Ahmed Dede'nin vakfındandır. Halen ibadete açık camidir. (Bkz.F.22)

C.S.R. dosyaları, 86. HSD 4, sıra 1864 .

Katalog no: 35

Arapzade Tekkesi, Şeyh Mustafa Efendi Tekkesi

Beyoğlu Kasımpaşa'da, Hacı Hüsam Mahallesi, Arabzade Dergahı Sokağı, 1612 ada, 33 ve 34 parseldeki tekke 1244/1828 tarihinde inşa edilmiş Bedevi tekkesidir*. İlk şeyh Arabzade Mustafa Efendi'dir. (vefatı 1255/1839) Tekke günümüzde yoktur.

1341 defteri, sıra 301, Bandırmalızade 177, Silsilename 156, Tomar 75.

Katalog no: 36

Arasta Tekkesi, Seyyah Şeyh Aziz Tekkesi

Eminönü Sultanahmet'te Torun Sokağı, 92 ada, 37 parselde Rufaiye'nin Haririye koluna mensub olan tekke, Şeyh Aziz Efendi (vefatı 1318/1900) tarafından 1285/1868 de kurulmuştur. Günümüzde ahşap tekke yıkılmış arsa haline gelmiştir. Sadece avlu kapısı ve üzerindeki kitabesi durmaktadır. (Bkz.F.23-F.24)

1341 defteri, sıra 238, Bandırmalızade 111, Tomar 244.

* İkdam Gazetesi, 22 Şubat 1325/1910, sayı 5543, s.5 de dergahın şeyhi Ali Rıza Efendi'nin vefat ilanı vardır.

Katalog no: 37

Aşık Paşa Tekkesi, Yusuf Sinan Tekkesi, Sinaneddin Yusuf Zaviyesi
Fatih, Haydar Mahallesi, Esrar Dede Sokağı, 2196 ada, 3 ve 19 parsellerdedir. 3 parsel cami, 19 parsel tekke'dir. 1011/1602 tarihinde yapılmış olan bu Nakşi tekkesinin vakfı Sinaneddin Yusuf Ağa'dır. 869/1465 ve 873/1469 tarihli vakfiyelerle tesis olunmuştur. Bugün mevcut olan tek katlı kargir binada, tevhidhane ve meşruta bir arada planlanmıştır. (Bkz.F.28-F.29, Ç.118)

1341 defteri, sıra 170, Bandırmalızade 187, Hadika I, s.154.

Katalog no: 38**Ataullah Efendi Tekkesi**

Beykoz, Kanlıca'da Fıstıklı Bayır Yokuşu Tepesi'nde, 125 ada, 1 parselde Nakşi tekkesidir. Banisi ve ilk şeyhi Ataullah Efendi'dir. (vefatı 1203/1789) Tevhidhane, türbe ve ahşap meşrutadan meydana gelen tekkenin, meşrutası 1978 de yıkılmıştır. Halen ibadete açık cami olarak kullanılmaktadır. (Bkz.F.25, Ç112)

1341 defteri, sıra 223, Silsilename 154, Bandırmalızade 279, Tomar 236, Hadika II, s.161.

Katalog no: 39**Atpazari Osman Efendi Tekkesi, Manisalı Mehmet Paşa Tekkesi**

Fatih, Hüsam Bey Mahallesi, İmam Niyazi Sokağı, 1949 ada, 19 parselde yeni yapılmış haliyle mevcut Mağnisaoglu Mehmet Paşa namı diğer Kul Camii (Ayverdi, C.III, 1974:452) avlusunda, önceden mevcut Halveti dergahının* banisi ve ilk şeyhi Seyyit Osman Fazlı İlahi'dir. (vefatı 1102/1691) Ahşap tekke binası 1324 Rumi yılında çıkan Çırçır yangınında yanmıştır. Günümüzde yerine cami yapılmıştır.

1341 defteri, sıra 33, Bandırmalızade 92, Silsilename 117, Tomar 142.

* Yılmaz, 1982:288 de Celveti tekkeleri arasında sayılmıştır.

Katalog no: 40**Atpazarı Tekkesi**

Üsküdar Hayrettin Çavuş Mahallesi, Beygirciler sokağı civarında olduğu bilinen bu Celveti tekkesinin, 1123/1711 tarihinde Osman Efendi (vefatı 1140/1727) tarafından yaptırıldığı ve küçük bir ahşap minaresi olduğu belirtilmiştir (Mehmet Raif, 1996:183). Şeyh Osman Efendi'nin vakfiye tarihi 1138/1726 dir. Günümüze hiç bir izi ulaşmayan tekkenin yeri ve mimarisi hakkında bilgi bulunamamıştır.

1341 defteri, sıra 216, Hadika II, s.220, TİK.SA cilt 1, s.2318-2319, AMH.CT., s.183.

Katalog no: 41**Avnizade Tekkesi**

Üsküdar, Arakiyeci Hacı Cafer Mahallesi, Harmanlık Sokak ile Divitçiler Caddesi köşesinde 206 ada, 18 parselde, banî ve ilk şeyh Avnizade Mehmet Hamit Seyfullah Efendi'nin 1240/1825 tarihli vakfiyesi ile kurulmuş Kadiri tekkesidir. Bir semahane, önünde Avni Efendi Türbesi, bir oda, bir küçük avlu, içinde kuyusu bulunan bir bahçe ve iki oda ve bir sofadan meydana gelen harem dairesi bulunduğu belirtilmiştir (HSD. I, s.14/66). Zeynep Kamil Hastanesi'ni genişletme için yapılan kamulaştırmada ortadan kalkmıştır.

1341 defteri, sıra 283, Bandırmalızade 77, Tomar 108.

Katalog no: 42**Ayaspaşa Tekkesi, Ali Baba Tekkesi**

Beyoğlu, Fındıklı eski İbrahim Efendi Mahallesi'nde, Şeyh Ali Efendi'nin (vefatı 1299/1882) 1285/1868 tarihli vakfiyesi ile kurulmuş Kadiri tekkesidir. Yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

1341 defteri, sıra 205, Bandırmalızade 210, Tomar 117.

Katalog no: 43**Aydınzade Tekkesi, Ünsi Hasan Efendi Tekkesi, İzzî Efendi Tekkesi, Salkım Söğüt Tekkesi**

Eminönü, Hoca Paşa Mahallesi, Hüdavendigâr Caddesi, 17 ada, 14 ve 15 parsellerde Kaadiri-Halveti tekkesi idi. İlk şeyh kutub Ahmet Efendi (vefatı

1075/1664) idi. Üç katlı, minareli kargir tekke binası 1950 li yıllarda yol genişletilmesi sonucu rölövesi yapılarak yıktırılmıştır. Bugün sadece bir türbe ve mezarlığı ile kısmen arsası kalmıştır. (Bkz.F.26, Ç.136-137)

1341 defteri, sıra 30, Bandırmalizade 4, Silsilename 15, Tomar 37.

Katalog no: 44

Ayşe Hatun Tekkesi, Şeyh Seyyid Resmi Tekkesi

Fatih, Edirnekapı'da Neslişah Mahallesi, Neyzenler Sokak, 2490 ada, 36 parseldeki Kadiri tekkesinin* ilk şeyhi Mustafa Resmi Ahi Efendi'dir. (vefatı 1208/1794) Ahşap dergah 27.10.1938'de çökmüş ve günümüze haziresi ile arsası ulaşabilmiştir. (Bkz.F.30)

1341 defteri, sıra 232, Bandırmalizade 31, Silsilename 14, Tomar 120.

Katalog no: 45

Ayşe Sultan Tekkesi

Üsküdar, İmrahor'da Ayazma Mahallesi, Doğancılar Caddesi, Öğdül Sokak'ta, 375 ada, 12 parseldeki bu Celveti tekkesi 1027/1618 de inşa edilmiştir. Tekkeden sadece arsası ve mezar taşları ile kapısının kemer üzengisi kalmıştır. Kapısı bitişiğindeki 1007/1598 tarihli Ayşe Sultan Çeşmesi (Tanışık, 1945, C.II:262) 1980 li yıllarda onarılmıştır. (Bkz.F.31)

Bandırmalizade 280, C.S.R. dosyaları 197, AMH.CT., s.70, 284.

Katalog no: 46

Aziz Mahmud Hüdai Tekkesi, Hüdai Tekkesi.

Üsküdar, Gülfem Hatun Mahallesi, Aziz Mahmut Hüdai Sokak, 443 ada, 24 parseldeki Celveti Asitanesi'nin kuruluş tarihi 1007/1598 olarak belirtilmiştir. Tevhidhane ve türbe pencere ile bağlantılanarak birbirine bitişik planlanmıştır. Türbenin kapısı önünde Aziz Mahmut Hüdai'nin tesis ettiği kuyu ve sebil bulunmaktadır (Kumbaracılar, 1938:13). Çeşitli fonksiyona sahip binalardan meydana gelen bir külliye halindedir. Zikir meydanı olan kargir tevhidhanesi cami olarak halen ibadete açıktır. (Bkz.

* Turnalı-Yücel, 1984:143-145 de bu tekkenin yeri ve Kabakulak Tekkesi (Katalog no: 164) ile olan ilgisi irdelenmiştir.

F.35-F.36;Ç.27-104-105)

1341 defteri, sıra 302, Bandırmalızade 61, Silsilename 144, Tomar 4.

B

Katalog no: 47

Baba Haydar Zaviyesi

Eyüp, Düğmeciler Mahallesi, Baba Haydar Sokak 134 ada, 9 parseldeki halen ibadete açık olan cami Kanuni Sultan Süleyman tarafından Baba Haydar Semerkandi (vefatı 957/1550) adına yaptırılmıştır. Daha sonra Arpacılar Mescidi'nin imamı Şeyh Abdullah Efendi, minber koyarak cami fonksiyonu da vermiştir (Tanman, 1997:105). Zikir meydanı caminin içidir*. 68 ada, 84 ve 86 parseller meşrutasıdır. (Bkz.F.37)

1341 defteri, sıra 137, Bandırmalızade, 234, Hadika I, s.285.

Katalog no: 48

Bademli Tekkesi, Bademlik Münir Baba Tekkesi

Beyoğlu Sötlüce'de Şeker Kuyusu Sokakta, Münir Baba'nın 1303/1886 yılında Fodlacıbaşı Konağın'ı satın alarak Bektaşî tekkesi haline getirmesiyle kurulmuştur (Turnalı-Yücel, 1984:148). Tevhidhane ve meşrutadan meydana gelmekte idi. Arazisi 12 Haziran 1936 da ilanen satışa çıkarılmıştır**. Tekke 1940 yılında yıkılmıştır.

1341 defteri, sıra 270, Bandırmalızade 235, İhsaiyat s.19, Mirat-ı İstanbul s.537.

Katalog no: 49

Bahariye Mevlevihanesi, Beşiktaş Mevlevihanesi, Maçka Mevlevihanesi
İlk olarak Ohrili Hüseyin Paşa tarafından 1031/1622 tarihinde Boğaziçi'nde Çırağan Sarayı'nın bulunduğu yerde, Ağazade Şeyh Mehmet Dede Efendi için yaptırılmış idi. Sarayın yapımı esnasında Maçka'ya, daha sonra Eyüp'de, Haliç

* Baba Haydar Camii imamı İsmail Efendi 23 Şaban 1222/1807 tarihli vakfiyesi ile çeşme yaptırmış ve aşure için para tahsis etmiştir.

** Bu satışa ait tapu idaresi Kurun Gazetesi 12 Haziran 1936 tarihli sayısına ilan vermiştir.

kıyısına Bahariye semtine nakledilmiştir (Erdoğan, 1976:35-40; Yücel, 1977:3; Yücel, 1983:14)). Eyüp'te 18 Rebiülevvel 1294/2 Nisan 1877 günü resmi açılışı yapılan mevlevihane, 1328/1910 yılında Sultan Reşat tarafından tamir edilmiştir (Haskan, 1993, C.I:112-114). Eyüp, Silahtarağa Caddesi Mevlevihane Çıkmazı, 42 ada, 2 ve 3 parsellerde iki katlı ve tamamen ahşap harem ve selamlık kısımları ile türbe ve semahaneden meydana gelen mevlevihane, özel mülkiyete geçmiş ve sahiplerince yıktırılmıştır. (Bkz. F.34, Ç.42) Arsası 1985 de park haline getirilmiştir. Bugün sadece sonradan yapılma küçük bir kargir mescidi mevcuttur.

Bandırmalızade 196, Silsilename 142, Tomar 32.

Katalog no: 50

Bala Tekkesi

Fatih, Silivrikapı dahilinde, Veledi Karabaş Mahallesi, Bala Tekkesi Sokağı, 1409 ada, 6 parseldeki Topçubaşı Süleyman Ağa'nın zamanla harap olan cami, Sazgar Kalfa'nın 1279/1862 tarihinde yeniden ilaveler yaptırarak, meşihat koymasıyla tekke haline getirilmiştir. Tam karşısında 1412 ada, 19 parselde bugün ilkokul olarak kullanılan kargir derviş hücreleri ile ayrıca Perestu Kadın'ın yaptırdığı sebil (Kumbaracılar, 1938:61) ve muvakkithanesi de vardır. Tevhidhane ibadete açık camidir (Hattatoğlu, 1958:183). Bitişğinde aynı methalden girilen türbesi bulunur. Ahşap meşrutası yıkılmıştır*. (Bkz. F.38, Ç.134)

1341 defteri, sıra 84, Bandırmalızade 17, Tomar 138.

Katalog no: 51

Balat Zaviyesi, Ferruh Kethüda Tekkesi

Fatih, Balat'da Molla Aşki Mahallesi, Ferruh Kahya Sokak, 1634 ada, 1 parseldeki Ferruh Kethüda Camii içinde tesis edilmiş Sünbülü tekkesi 970/1563

* Bu meşrutanın içinde son devir manzara tasviri örnekleri bulunduğu bilinmektedir (Eldem, 1976:226,230, şekil 321, 332).

tarihinde inşa edilmiştir. Günümüzde cami olarak ibadete açıktır. (Bkz. F.43; Ç.6)

1341 defteri, sıra 96, Silsilename, 2, Tomar 6.

Katalog no: 52

Balçık Tekkesi, Halid Efendi Tekkesi

Eyüp, Cezeri Kasım Mahallesi, Defterdar Caddesi ve Akar Çeşme Sokak'ta, 67 ada, 7 parseldedir. Tiriyaki Hasan Paşa'nın, 863/1459 tarihinde inşa edilmiş mescidin harap olması nedeniyle, yerine yaptırdığı Halveti tekkesidir. 1251/1835 tarihinde Sultan II. Mahmut tarafından, Sadi tekkesi olarak yeniden yaptırılmıştır. İlk şeyh Mahmud Efendi 1018/1609 tarihinde vefat etmiştir. Ahşap meşrutahane 70 li yıllarda yanmıştır. Bugün tahrip edilmiş haziresi ile duvarı mevcuttur. (Bkz. F. 44-45, Ç.159-160161)

1341 defteri, sıra 80, Silsilename 111, Tomar 24, Hadika I, s.281.

Katalog no: 53

Bali Çavuş Mescidi Zaviyesi, Hacı Cedit Zaviyesi

Üsküdar Tunusbağı, İnadiye'de mezarlık içinde Kadiri dergahı olarak kaydedilmiştir. İlk şeyhi Halil Efendi'nin (vefatı 1276/1860), vakfiye tarihi 1288/1871 olarak gösterilen bu tekkenin yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Tomar 202, 1836 listesi, s.17.

Katalog no: 54

Bandırmalı Tekkesi, Haşim Baba Tekkesi, Yusuf Nizamettin Efendi Tekkesi Üsküdar, Tevaşi Hasan Ağa Mahallesi, İnadiye Mescidi Sokağı 398 ada, 16 ve 17 parsellerde, Sadriazam Hekimoğlu Ali Paşa vakfından 1145/1732 tarihinde tesis edilmiş Celceti tekkesidir (Turnalı-Yücel, 1990:111). İkinci banî Şeyh Yusuf Efendi (vefatı 1166/1753) tekkeyi yeniden inşa ettirmiştir. En dikkat çekici yanı tevhidhanesinin çift mihraplı (Mehmet Raif, 1996:159) olması idi. Ahşap tekkenin son kalıntıları yakın zaman önce yanmış ve yerine inşaatlar yapılmıştır. Günümüze haziresi gelebilmiştir. (Bkz. F. 46-F.47)

1341 defteri, sıra 100, Silsilename 34, Tomar 61.

Katalog no: 55

Başcı Mahmut Gülşeni Tekkesi

Fatih, Haseki'de Cevdet Paşa Caddesi ile Özbek Süleyman Efendi Sokakları'nın kesişme noktasında, 1804 ada, 7 parseldeki Başcı Mahmut Camii'nin yerine, Edirne'deki Gülşeni Tekkesi şeyhi Hasan Sezai'nin damadı, Şeyh Mehmet Sait Efendi (vefatı 1217/1802) tarafından kurulmuş Gülşeni tekkesi idi. Ahşap tekke yıkılıp, arsa haline geldiğinden, yerine aynı isimle yeni bir cami yapılmıştır.

Silsilename 63, Tomar 57, Düğün 32, Hadika I, s.55.

Katalog no: 56

Bayrak Dede Tekkesi, Alemdar Zaviyesi, Sancaktar Tekkesi,

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mahallesi, Mevlanakapısı'nda sur duvarına bitişik, 2963 ada, 6 parsel tekke, 7 parsel ise türbedir. 1124/1712 de Kethüda Mehmet Ağa tarafından yaptırılmıştır*. Şeyh Esseyyit bin Ahmet Abdülcélil Efendi'nin mezarı burada olup vefatı 1315/1897 tir. Günümüze üç adet mezar gelebilmiştir. (Bkz. F.33-F.39)

1341 defteri, sıra 267, Tomar 213, TİK.SA cilt 1, s.612.

Katalog no: 57

Bayram Çelebi Tekkesi, Hacı Hüseyin Dede Tekkesi

Eyüp'te Babı Cedit haricinde, Hacı Hüseyin Dede namı diğeriyle 1341 defterinde gösterilen tekkenin yeri tesbit edilememiştir.

1341 defteri, sıra 88.

Katalog no: 58

Bayrampaşa Tekkesi, Baba Efendi Dergahı, Paşmakı Şerif Tekkesi

Fatih Haseki'de, Cerrahpaşa Mahallesi, Haseki Kadın Sokağı ile Haseki Caddesi'nin birleştiği köşede 1132 ada, 53 parseldedir. Vakfı Bayram Paşa, ilk şeyhi ise Hamzai Malatî'dir. (vefatı 1111/1699) Sebil (Kumbaracılar, 1938:23),

* Tekkenin inşasına ait 1124/1712 tarihli 6 satırlı kitabesi mevcuttur.

baninin türbesi, sekizgen planlı tevhidhane (Bkz. F. 40-41-42, Ç.133, T.3) ve revaklı derviş hücreleri ile külliye halinde kargir tekke'dir (Nayır, 1976:397).

1341 defteri , sıra 93, Bandırmalızade 19, Tomar 27.

Katalog no: 59

Bedrettinzadeler Tekkesi

Fatih'te Sadi tarikatından olan bu tekkenin, ilk şeyhini, Zakir Şükrü Efendi, Silsilenameyi Meşayih'te Seyyit Bedrettin Efendi ibni Mehmet Esat Efendi (vefatı 1171/1758) olarak bildirmiştir. Yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Silsilename 71, Asıthane, s.8, sıra 150, C.S.R. dosyaları 172.

Katalog no: 60

Bekarbey Tekkesi, Mehmet Kamil Efendi Tekkesi

Fatih Davutpaşa'da, Cerrahpaşa Mahallesi, Yokuş Çeşme Sokak, 1125 ada, 55 parselde Rufai tekkesidir. Tekke Şeyh Mehmet Kamil Efendi (vefatı 20 Rebiülevvel 1279/1862) tarafından yaptırılmış ve bu kişiye izafeten Bekarbey adını almıştır. Ahşap tekke ile bitişiğindeki, kargir Abacı Mescidi günümüzde yoktur, her ikisinin de arsası Cerrahpaşa Hastanesi'ne dahil edilmiştir. (Bkz. F. 48)

1341 defteri, sıra 82, Bandırmalızade 71, Tomar 159.

Katalog no: 61

Beşikçizade Tekkesi, Çavuş Hamamı Tekkesi

Fatih, Nevbahar Mahallesi, Topçu Emin Bey Çıkmazı, 1816 ada, 42 parseldedir. Beşikçizade Elhac Eşşeyh Süleyman Efendi ibni Mehmet Hilmi Efendi tarafından 13 Rebiulevvel 1213/1798 tarihli vakfiye ile tesis olunmuş Nakşi-Halveti dergahıdır. Ahşap harem ve selamlık kısımları sağlam durumda, kargir tevhidhane ise çatısı çökmüş harap halde halen mevcuttur (Demirel İşli, Şubat 1996:37). (Bkz. F. 32-51, Ç.101)

1341 defteri, sıra 85, Bandırmalızade 166, Silsilename 52, Tomar 55.

Katalog no: 62

Bezirgan Tekkesi, Ramazan Efendi Tekkesi

Fatih, Koca Mustafapaşa'da Arabacı Bayazıt Mahallesi, Ramazan Efendi Sokak, 1191 ada, 30 parselde, 994/1586 tarihinde Bezirganbaşı Hacı Hüsrev Çelebi tarafından, Şeyh Ramazan-ı Mahfi (vefatı 1025/1616) adına Halveti tekkesi olarak vakfedilmiştir. Tekke 1301/1885 tarihinde tamir görmüştür. Harap olan selamlık kısmının enkazı 1.7.1934 tarihinde kaldırılmıştır*. Halen ibadete açık cami olarak kullanılmaktadır. (Bkz. F.50)

1341 defteri, sıra 83, Bandırmalizade 134, Silsilename 126, Tomar 10.

Katalog no: 63

Bursa Tekkesi, Arpacılar Mescidi Tekkesi

Eminönü, Şeyh Mehmet Geylani Mahallesi, Arpacılar Caddesi, 413 ada, 44 parselde Kadiri tekkesidir. Fatih Sultan Mehmet tarafından Şeyh Mehmet Geylani'ye verilen bu yer üzerinde tesis edilmiştir. 1246/1830 tarihinde tamamen yenilenmiştir (Ayverdi, 1974, C.III:501). İçinde türbesi de bulunan ahşap bina, halen ibadete açık cami olarak mevcuttur. (Bkz. F. 52)

1314 defteri, sıra 214, Hadika I, s.240.

Katalog no: 64

Bülbülcüzade Tekkesi, Boyalı Mehmet Paşa Tekkesi, Nişancı Cedit Tekkesi

Fatih, Kocadede Mahallesi, Nişancı Caddesi, 1387 ada, 19 parselde Nişancı Mehmet Paşa Camii ve kargir hücreler, 4 parselde ise Kurudut Sokağı'na cepmeli tekke bulunmakta idi. (Bkz. V.1) İlk şeyhi Abdülkerim Fetfi Efendi'dir (vefatı 1106/1695) 1251/1835 tarihinde Mekkizade Mustafa Asım Efendi'nin himmetiyle tamir olmuştur. Halveti tarikatından olan tekkenin ahşap binası, bugün yoktur**. Cami ibadete açıktır.

1341 defteri, sıra 255, Bandırmalizade 72, Tomar 35, TİK.SA. cilt 4, s.2263.

* Tevhidhane yakınında 5 oda, 2 sofa ve 3 dervişana mahsus odadan meydana gelen müstemilat var idi (HSD II, sıra 98/741).

** Tekke ve tarihçesi ile ilgili çok geniş bilgi TİK.SA, C.4:2263-2269'da verilmektedir.

Katalog no: 65

Büyük Piyale Paşa Tekkesi

Beyoğlu Kasımpaşa'da, Kaptan Paşa Mahallesi, Sel Sokağı ve Zincirlikuyu Yolu'nda, 1467 ada, 1 parseldedir. Zikir meydanı ibadete açık Büyük Piyale Paşa Camii'nin içidir*. Yanındaki ahşap tekke meşrutası ise bugün yoktur.

1341 defteri, sıra 101, Bandırmalızade 18, Tomar 160.

C

Katalog no: 66

Caferabad Tekkesi, Şahkulu Dergahı

Beyoğlu Sötlüce, Salaş Sokak, 1876 ada, 10 parselde ilk defa 934/1528 de kurulmuş Bekteşi tekkesidir. Arazisi Damatzade Feyzullah Efendi Vakfı'ndandır. Geniş bir arazi üzerinde ahşap binalardan meydana gelen tekkeden, günümüze sadece mezartaşları ve arsası kalmıştır.

1341 defteri, sıra 87, Hadika I, s.305, Seyahatname cilt I, s.409.

Katalog no: 67

Cafer Paşa Tekkesi, Salih Sırrı Efendi Tekkesi

Eyüp, Eyüp Sultan Mahallesi, Kalenderhane Caddesi, 52 ada, 74 parselde Halveti ve Sadi tarikinden olan tekkenin vakfı Salih Sırrı Efendi'dir**. Kargir revaklı derviş hücreleri ve üstü açık kalmış türbesi (Demiriz, 1989:23) mevcuttur. Ahşap kısımları yıkılmış, kargir kısmı onarım görmüştür. (Bkz. F. 66,Ç.128)

1341 defteri, sıra 284, Bandırmalızade 22, TİK.SA cilt 3, s.1315, Hadika I, s.278.

* Bu konu 1341 Defteri sıra 101'in mülahazat kısmında belirtilmiştir.

** Salih Sırrı Efendi'nin Vakfiyesi'nde "Cafer Paşa Türbesinde kain kebir hücre derununda Sadiye Ayini icra etmek üzere..." denilmektedir. Kebir hücrenin tam yeri tesbit edilememiştir.

Katalog no: 68

Canfeda Hatun Tekkesi

Beyoğlu Fındıklı'da Nakşibendiye'den olduğu kaydedilen tekke arsa halindedir.

Asıtane 9, Hadika I, s.28, 1836 listesi, s.28.

Katalog no: 69

Cemalizade Tekkesi, Şalcı Tekkesi, Uşşaki (Eğrikapı) Tekkesi, Savaklar Tekkesi, Hırami Ahmet Paşa Tekkesi.

Eyüp, Fethi Çelebi Mahallesi, Eğrikapı Savaklar Caddesi, 104 ada, 7 parseldedir. Arazinin vakıfı Hırami Ahmet Paşa, tekkenin ilk şeyhi 1114/1702 de vefat etmiş olan Şeyh Mehmet el Halveti'dir. Tevhidhane ile mihrap duvarına bitişik yapılan Cemalettin Uşşaki'ye (vefatı 1164/1751) ait türbe, iki pencere ile irtibatlandırılmıştır. (Bkz. F. 53, Ç.135) Ahşap köşk meşruta ise yıkılmıştır. İlk minaresinin ahşap olduğu belirtilmektedir*. Günümüzde ibadete açık camidir.

1341 defteri, sıra 10, Silsilename 102, Tomar 26, Hadika I, s.233.

Katalog no: 70

Ceylanlı Tekke, Şeyh İbrahim Tekkesi

Fatih Şehremini'nde, Deniz Abdal Mahallesi, Kireçhane Sokak, 1554 ada, 30 parseldeki Kadiri tekkesidir. İlk kurucusu Piri Sani İsmail Rumi'dir. Tekke ikinci defa 1326/1908 tarihinde Hacı İbrahim Ethem Efendi tarafından yaptırılmış ve 16 Teşrinisani 1326/29 Kasım 1910 da resmi açılışı yapılmıştır. Kapı kitabesi 1289/1872 tarihlidir. (Bkz. F. 340) Ahşap tek katlı tekke binası (Bkz. F. 67)1990 yılında yanmış ve yerine daha sonra yeni bir mescit yapılmıştır.

1341 defteri, sıra 36, Sefine, C 1, s.152.

* Ayansarayı, C.I, 1865:233 de "ahşap minare 1192 senesinde kargir olarak yapılmıştır" denilmektedir.

Katalog no: 71

Cihangir Tekkesi, Cihangiri Hasan Efendi Tekkesi

Beyoğlu Cihangir'de, Pürtelaş Hasan Efendi Mahallesi, Cihangir Yokuşu, 34 ada, 7 parseldeki Cihangir Camii'nde, ilk şeyh Hasan Burhaneddin Efendi (vefatı 22 Rebiülevvel 1074/1663) tarafından kurulmuş, Halveti tekkesidir. Türbesi camiin bahçesindedir. Ahşap türbe sonradan yıkılarak kargir hale getirilmiştir. (Bkz. F. 54-55) Günümüzde ibadete açık cami olarak kullanılmaktadır.

1341 defteri, sıra 128, Bandırmalizade 139, Tomar 127.

Katalog no: 72

Ciğirim Dede Tekkesi

Beyoğlu Kasımpaşa'da, Çatma Mescit yeni Bedrettin Mahallesi, Küçük Hamam Sokağı, 926 ada, 1 parseldeki Sadi tekkesi eşşeyh Mehmet Salih Bey tarafından vakfedilmiştir. 24 Nisan 1900 tarihinde yeniden tamir ile açılışı yapılmıştır (Servet Gazetesi, 24 Nisan 1900). Tekke yıkılarak arsa haline gelmiş ve yerine dükkanlar yapılmıştır.

1341 defteri, sıra 112, Bandırmalizade 136, Tomar 248.

Katalog no: 73

Cümdi Hürrem Tekkesi, Yakupzade Tekkesi

Fatih, Altımermer civarında olduğu belirtilen tekkenin tam yeri ve durumu tesbit edilememiştir (Turnalı-Yücel, 1984:141).

1341 defteri, sıra 142, Bandırmalizade 138, Asıthane 10.

Ç

Katalog no: 74

Çadırcı Tekke, Kolancı Emin Efendi Tekkesi

Eyüp, Fethi Çelebi Mahallesi, Fethi Çelebi Caddesi ve Mehmet Bey Mescidi Sokağı, 117 ada, 1 parseldeki, Otakçıbaşı Hüseyin Ağa'nın biraderi Mehmet Bey Mescidi'ne, II. Selim zamanında saraydan çıkartılmış Deli Bey adıyla tanınan şahsın, Rufai meşihatı koymasıyla meydana gelmiştir. Tekke

15.2.1983 tarihinde istimlak edilmiştir.

Tomar 196, Bandırmalizade 80, İhsaiyat s.22, Asıtane s.3, Hadika I, s.289.

Katalog no: 75

Çakırağa Tekkesi, Eyüp Hulusi Efendi Tekkesi

Fatih, Edirnekapi'da Avcıbey Mahallesi, Hoca Çakır Caddesi, Kuyulu Bahçe Sokak'ta 2686 ada, 2 parselde mezarlık meşruta ve mescit, 1 parselde ise tevhidhanesi yer alır. Tekke Çakır Ağa Mescidi yanına, Esşeyh Edhem Sabri Efendi'nin (vefatı 1243/1827) Sadi tekkesi yaptırması ile meydana gelmiştir. Meşrutası ile birlikte planlanmış olan ahşap tevhidhane çökmüş, geri kalan kısım günümüzde mesken olarak kullanılmaktadır. (Bkz. F. 56-57, Ç.122)

1341 defteri, sıra 76, Bandırmalizade 21, Silsilename 24, Tomar 183, Hadika I, s.72.

Katalog no: 76

Çakır Dede Tekkesi, Şeyh Mehmet Tahir Efendi Tekkesi

Beyoğlu Dolmabahçe'de, Ömer Avni Mahallesi, Meclisi Mebusan Caddesi, Sipahiler Ağası Emin Ağa Sebili (Kumbaracılar, 1938:39) bitişiğinde, 3 ada, 19 parselde Kadiri tekkesidir. Tekkenin bina tarihi 10 Rebiulevvel 1182/1768 dir. Çakır Dede'nin 1100/1689 den önce yaptırdığı mescidi Şeyh Mehmet Tahir Efendi kaldırarak, yerine 1224/1809 tarihli vakfiyesi ile meşihat koymuştur. İki katlı ahşap bina (Bkz. F. 58-59; Ç.10) 1958 yılında yol genişletilirken istimlak edilmiştir (Ünsal, 1969:57). Sebil sökülerek geriye taşınırken, tekke binası yeniden yapılmamıştır*.

1341 defteri, sıra 117, Bandırmalizade 199, Tomar 51.

Katalog no: 77

Çalak Tekke, Çalak Halil Efendi Tekkesi, Çaylak Baba Tekkesi

Eminönü Mahmut Paşa Mahallesi, Şeref Efendi Sokağı ile Mengene Sokağı köşesinde, 324 ada, 1 parselde Halveti tekkesidir. İlk şeyh Çalak Şeyh Ahmet Efendi'nin (Ergun, 1942, C.1:127) vefatı 1123/1711 dür. Oğlu ise bestekar

* G.E.E. ve A.Y.Kurulu'nun 6.3.1960 tarih ve 1299 sayılı kararı bu eski eser binaların sökülerek yeniden yapılmasını öngörmekte idi.

Çalakzade Şeyh Zakir Mustafa Efendi'dir. 3 ayrı ev ve türbe ile mezarlıktan meydana gelen tekke hissedarlık davası sonucu 1956 da yıktırılıp, yerine iş hanı yapılmıştır.

1341 defteri sıra 116, Bandırmalızade 239, Silsilename 96, Tomar 104.

Katalog no: 78

Çarşamba Tekkesi, Kurban Nasuh Tekkesi, Nuri Efendi Tekkesi

Üsküdar, Hayrettin Çavuş Mahallesi, Ayin ve Büyük Selim Paşa Sokakları arasında 256 ada, 38-69 ve 70 parsellerde bulunan Rufai tekkesidir. İlk şeyh Seyyit Nuri Efendi (vefatı 27 Muharrem 1273/1856) Kurban Nasuh Baba'nın zaviyesini ihya ederek, 2 Rebiülevvel 1228/1813 günü Rufai ayinini başlatmıştır (Hüseyin Vassaf, 1990, C.I:215). Ahşap tevhidhane ile şeyh meşrutahanesi yıkılmıştır. Günümüzde tamamen yeni yapılmış bir cami ile türbeleri vardır. Minaresi orjinaldir. (Bkz. F. 60)

1341 defteri, sıra 192, Bandırmalızade 224, Tomar 83.

Katalog no: 79

Çenezade Tekkesi, Fındıkoğlu Tekkesi

Fatih, eski Hoca Hayrüddin, yeni Hoca Üveys Mahallesi, Bedrettin Simavi Sokağı ve Fevzi Paşa Caddesi arasında, 2044 ada idi. Tekke Hoca Hayrüddin Mescidi'ne, Çenezade Şeyh Mehmed Ziyaeddin Efendi'nin 1164/1751 tarihli vakfiye ile meşihat koymasından sonucu meydana gelmiştir. Haziyesi de bulunan bu Kadiri tekkesinin, son şeyhi Mehmet Fikri Efendi olup, 1309/1891 doğumlu idi. 31 Mayıs 1918 de yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8). 1929 yılında Fevzi Paşa Caddesi açılırken tamamen kaldırılmıştır. Yerinde cadde ve binalar vardır.

1341 defteri, sıra 118, Bandırmalızade 137, Silsilename 11, Tomar 209.

Katalog no: 80

Çizmecici Tekkesi, Mahmut Bedrettin Bey Zaviyesi

Beyoğlu Kabataş'ta, Ömer Avni Mahallesi, Meclisi Mebusan Caddesi 21 ada, 14 ve 15 parsellerde ilk defa Çizmecicibaşı Bedrittin Mahmud Ağa tarafından yaptırılan zaviye ve mescit 904/1498 tarihinde tamamlanmıştır (Yüksel,

1983:232). 1826 dan önce arsa haline gelmiş ve daha sonra yerine Serbevvabini Katip Esbak Sürre Emini Denizlili Hüseyin Efendi vakfından Halveti tekkesi tesis edilmiştir. Yol açılırken kamulaştırma yolu ile yanındaki namazgahve karakol ile birlikte kaldırılmıştır. Bugün ulu bir çınar ağacı ile yatır yeri kalmıştır.

1341 defteri, sıra 90, Bandırmalızade 95, Hadika II, s.85.

Katalog no: 81

Çınar Tekke, Selim Efendi Tekkesi, Çamlıcalı Mehmet Efendi Tekkesi
Üsküdar Atık Valde Mahallesi, Çavuşdere Caddesi, 217 ada, 1 parselde dir. Banisi Selim Efendi olup, vakfiyesi 1226/1811 da tamamlanmıştır. İlk şeyh Çamlıcalı Mehmet Efendi'nin vefatı 1290/1873 dir. İki katlı ahşap meşrutası günümüze gelebilmiş, tevhidhanesi ise yıkılmıştır* . (Bkz. F.61-62) Bahçesinde eski bir ayazma ile kabirler vardır** .

1341 defteri, sıra 262, Tomar'da 116. şeyh, Düğün 179.

Katalog no: 82

Çırakçı Tekkesi, Çırağı Tekke
Fatih, Müftü Ali Mahallesi, Haliç Caddesi ile Ali Naki Sokağı köşesinde 2472 ada, 33 parselde Şeyh Süleyman Veliyüddin Efendi için 1127/1715 de kurulmuş Halveti tekkesidir (Ayvansarayı, C.I, 1865:78). 1196/1782 yılında yandıktan sonra, Şeyh Seyyid Hüseyin Lebib Efendi'nin (vefatı 1227/1812) 10 Muharrem 1219/1804 tarihli vakfiyesi*** ile Rufai tekkesi olarak yeniden ihya edilmiştir . 31 Mayıs 1918 de tekrar yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8). Günümüze haziyesi ve arsası ulaşabilmiştir.

1341 defteri, sıra 197, Silsilename 6, Tomar 88.

* Kitabesi Topkapı Sarayı Müzesi'ne kaldırılmıştır.

** Ayios İonis Ayazması: Çınarlı tekkenin avlusunda bir tümseğin altında kaba taştan, ağzının kenarı tuğladan yapılmış bir tonozdan ibarettir. 125X140 cm genişlikte, içinde derin bir kuyu vardır (TİK.SA. C.3:1570).

*** Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 629 numaralı defterin 692 sahife ve 473. sırasında kayıtlıdır.

Katalog no: 83

Çoban Çavuş Tekkesi

Eminönü, Mimar Kemal Mahallesi, Şehnameci Sokak, 990 ada, 9 parseldeki Çoban Çavuş Camii'ne, Şeyh Hasan Zühtü Efendi'nin (vefatı 5 Rebiülevvel 1277/1861) 1265/1849 senesi Şevval'inin 9. günü meşihat koyarak zikre başlamasıyla tesis olunmuştur. Caminin vakfiyesi 1025/1616 tarihlidir. Cami 1959 da tamamen istimlak edilmiştir (Eyice, 1972:127). (Bkz. F. 63)

Tomar 130, Hadika I, s.71, CSR dosya no: 190.

Katalog no: 84

Çolak Hasan Efendi Tekkesi, Balmumcu Tekkesi, Yekdest Tekkesi

Eyüp Gümüşsuyu Mahallesi, İdris Köşkü Caddesi, 38 ada, 14 parselde bulunan Nakşi-Halveti tekkesinin ilk şeyhi Çolak Hasan Efendi'dir. (vefatı 1185/1771) Günümüze türbe kısmı, bir odası ve küçük haziresi ulaşabilmiştir. (Bkz. F. 69)

1341 defteri, sıra 97, Bandırmalızade 23, Silsilename 99, Tomar 237, Hadika I, s.264.

Katalog no: 85

Çorlulu Ali Paşa Tekkesi

Eminönü, Molla Fenari Mahallesi, Yeniçeriler Caddesi 250 ada, 11 parselde bulunan Çorlulu Ali Paşa Külliyesi'nin dahilinde kargir Halveti tekkesidir. Tekke kitabesine göre 1120/1708 tarihlidir. Tekke bugün kahvehane olarak kullanılan yerdir.

1341 defteri, sıra 210, Hadika I, s.75.

Katalog no: 86

Çürüklük Tekkesi, Ayni Ali Baba Tekkesi

Beyoğlu Kasımpaşa'da, Bedrettin Mahallesi, Ayni Ali Baba Sokağı, 908 ada, 3 parseldeki Rufai tekkesinin ilk şeyhi Ali Kuzu'dur. (vefatı 1231/1816) Üç katlı ahşap tekkede, tevhidhane ile meşruta aynı bina içinde planlanmıştır (Demirel-İşli, Ağustos 1995:72). 1985-86 yıllarında onarılmış ve mescit olarak

ibadete açılmıştır. (Bkz. F. 64-65, Ç.83-84-94)

1341 defteri, sıra 215, Bandırmalızade 73, Silsilename 158, Tomar 197.

D

Katalog no: 87

Dana Yokuşu Tekkesi, Şeyh Ahmet Niyazi Efendi Tekkesi

Fatih, Ali Fakih Mahallesi, eski Dana Yokuşu, yeni Dana Sokağı, 1176 ada, 7 parselde Rufai tekkesidir. Ahşap meşruta ile kargir tevhidhane yıkılmış, haziresi de yok olmuştur. (Bkz. F. 68) Ayin günü cumadır.

F. Ayanoğlu Arşivi Dosyası, 1919 haritası no: 5 mim, Kadastral pafta no 339.

Katalog no: 88

Deniz Abdal Tekkesi, Deniz Abdal Veli Dergahı

Fatih Şehremini'nde, Ereğli Mahallesi, Millet Caddesi, Deniz Abdal Camii Sokağı ile Lala Paşa Sokağı arasında, 1549 ada, 34 parselde Mimar İlyas'ın yaptırdığı mescitte kurulmuş tekkedir. Mescidin tekkeliğine dair tek belge, Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi'nde 105 envanter numarası ile kayıtlı kitabesidir. (Bkz F. 72) 1340/1921 tarihli kitabenin 1. satırında, "Deniz Abdal Veli Dergahı" ibaresi yazılmıştır (Ayanoğlu, 1969:330). Ahşap çatılı kargir meşcit (Ünsal, 1969:12) Ağustos 1956 da istimlak ile yıktırılmış, mezarlığı Eyüp Afife Hatun Tekkesi (Katalog no: 13) haziresine taşınmıştır.

Hadika I, s.112, Topkapı Sarayı Arşiv Klavuzu c.II, s.116, No :E.4652, 1836 listesi, s.21.

Katalog no: 89

Deruni Mehmet Efendi Tekkesi

Eminönü, Vezneciler'de, Camcı Ali Mahallesi, Deruni Mehmet Efendi ve Hallacı Mansur Sokakları köşesinde 605 ada, 1 parselde Nakşi tekkesidir. Deruni Şeyh Camcı Elhac Mehmet Efendi ibni Eşşeyh Hüseyin Efendi'nin 1196/1782 tarihli vakfiyesi ile tesis olmuştur. Tevhidhane ile meşrutayı barındıran iki katlı ahşap bina, 1974 de istimlak edilerek yıkılmış ve arsası İstanbul Üniversitesi'ne katılmış, sadece tekke içindeki türbesi bırakılmıştır.

(Bkz. F. 73)

1341 defteri, sıra 263, Bandırmalızade 251, Tomar 82.

Katalog no: 90

Devati Mustafa Tekkesi, Şeyh Camii Tekkesi

Üsküdar Selmanı Pak Caddesi, 507 ada, 26 parselde Arslan Ağa Vakfı'ndan cami içinde, Şeyh Mustafa Devati Efendi'nin (vefatı 1070/1660) Celvetiye ayini icra etmesiyle tesis olunmuştur. Kitabesine göre 1304/1886 tarihinde II. Abdülhamit'in yardımıyla tamir edilmiştir (Mehmet Raif, 1996:137). Avlusundaki ahşap meşruta yakın zaman önce yanmış ve yerine yeni bina yapılmıştır. Zikir meydanı ibadete açık kargir caminin içidir. (Bkz. F. 70)

1341 defteri, sıra 79, Bandırmalızade 28, Silsilename 46, Hadika II, s.233.

Katalog no: 91

Dıraman Tekkesi, Tercüman Yunus Tekkesi

Fatih, Derviş Ali Mahallesi, Tercüman Yunus Sokağı ve Draman Caddesi, 2543 ada, 2 ve 18 parsellerdedir. İlk şeyh Bosnalı Abdülmümin Efendi 1004/1596 de vefat etmiştir. Tekkenin inşa tarihi 948/1541 dir. Mevcut kitabelere göre, yanan cami 1142/1729 da Sultan III. Ahmet, yanan tekke ise 1178/1746 da Sultan III. Mustafa tarafından yaptırılmıştır. Günümüzde 18 parseldeki ahşap bina yıkılmış, 2 parseldeki kargir cami ise ibadete açıktır. (Bkz. F. 74, Ç.18)

1341 defteri, sıra 106, Bandırmalızade 198, Silsilename 91, Tomar 21, Hadika I, s.113.

Katalog no: 92

Doğramacı Ahmet Efendi Tekkesi, Badula Tekkesi

Beyoğlu Kasımpaşa'da, Kadı Mehmet Mahallesi, Seyit Ali Mescit Sokak, 1431 ada, 2 parseldedir. 3 parselde mezarlığı bulunur. (Bkz. Ç.12) İlk şeyh Ahmet Efendi'nin vefatı 1107/1696 dir. Kadiriye'nin Rumiye kolundandır. 1249/1833 da yanmış, 1305/1888 de tekrar yapılmıştır. Günümüzde ibadete açık cami olarak

kullanılmaktadır.

1341 defteri, sıra 7, Bandırmalızade 209, Tomar 87.

Katalog no: 93

Durmuş Dede Tekkesi, Ali Baba Tekkesi

Boğaz'da Sarıyer, Rumeli Hisarı Mezarlığı köşesinde, hisara bitişik 73 ada, 65 parselde, Hacı Bayramı Veli hülafasından sayılan Durmuş Dede adına, Hasan Zarifi Efendi tarafından kurulmuş Şabani tekkesidir. İlk şeyhi Sertarikzade Eşşeyh Mehmet Emin Efendi'nin vefatı 1133/1721 dır. Boğaz sahil yolu genişletilirken tamamen istimlak edilerek ahşap tekke ve kargir türbe binaları yıktırılmıştır. (Bkz. F. 75-76) Tekkeden günümüze sadece kitabesi kalmıştır.

1341 defteri, sıra 161, Bandırmalızade 204, Tomar 48, Hadika II, s.125.

Katalog no: 94

Düğümlü Baba Tekkesi, Arabacıbaşı Tekkesi

Eminönü Sultanahmet'te, At Meydanı Sokak, 101 ada, 62 ve 63 parsellerde İbrahim Paşa Sarayı'nın avlusunda Rufai tekkesi idi. Vecihi Paşaoğlu İsmail Kemal Sadık Paşa'nın 1285/1868 tarihli vakfiyesiyle, Şeyh Hafız Mustafa Efendi için vakfedilmiştir. İçinde türbesi de bulunan ahşap tekke, saray tamir edilirken yıkılmış, günümüze gelememiştir. (Bkz. F. 77-78-79)

1341 defteri, sıra 162, Bandırmalızade 121, Tomar 167.

Katalog no: 95

Dülgerzade Tekkesi

Fatih, Sofular Mahallesi, Macar Kardeşler Caddesi, 1049 ada, 3 parseldeki, Dülgerzade Şemsettin Ahmet Efendi'nin (vefatı 887/1482) yaptırdığı camiye konulan meşihat sonucu tesis edilmiş Halveti ve Nakşi dergahıdır. İlk şeyhi Kovacı Abdullah Efendi'nin vefatı 1198/1784 dir. Halen ibadete açık kargir camidir. (Bkz F. 71)

1341 defteri, sıra 282, Bandırmalızade 250, Düğün 55, Tomar 107.

E

Katalog no: 96

Ebul Hûda Tekkesi, Ahmet Safi Efendi Tekkesi

Fatih Şehremini'nde, Ereğli Mahallesi, İbrahim Çavuş Sokak, 1479 ada, 8 parseldeki Rufai tekkesidir. 16 Cemaziyelevvel 1295/1878 tarihli vakfiye ile kurulan tekkenin son şeyhi Sukutizade Mehmet Şerif Efendi'dir. Tekke, Şeyh Ahmet Safi Efendi (vefatı 1310/1893) zamanında, Melami tekkesi haline gelmiştir (Gölpınarlı, 1992:302). 1333/1915 deki yangında yanmıştır. Bugün yerinde yeni bir cami vardır.

1341 defteri, sıra 38, Bandırmalızade 37, Tomar 125.

Katalog no: 97

Eburrıza Tekkesi, Bedevi Asitanesi

Beyoğlu Kasımpaşa'da, Hacı Ahmet Efendi Mahallesi, Eburrıza Dergahı Sokak, 1210 ada, 7 parselde tariki Bedeviye'den olan dergahın ilk şeyhi Eburrıza Şeyh Seyyit Mehmet Efendi'dir. (vefatı 1152/1739) Tekke 1937 yılında yıkılmış*, günümüze yenilenmiş türbesi ile haziresi ve arazisi kalmıştır. (Bkz. F. 89)

1341 defteri, sıra 55, Bandırmalızade 93, Silsilename 157.

Katalog no: 98

Efganiler Tekkesi, Numan Bey Tekkesi, Kalenderhane Tekkesi, Afgan Tekkesi

Üsküdar Murat Reis Mahallesi, Allame Caddesi ile Silahtar Bahçesi Sokağı köşesinde, 182 ada, 34 parseldedir. Nakşibendiye'den olan tekke Elhac Esseyyid Numan Bey'in vakfiyesi ile 1207/1793 tarihinde inşa edilmiştir. İlk şeyhi Ahmet Nasir-i Efgani Horasani'nin vefatı 1210/1795 dur. Üç katlı ahşap tekke binası, bahçe içinde bulunan köşk tarzındaki havuzlu küçük sohbet

* Yıkılan tekkenin enkazı yıkıcı Ali adındaki kişiye 155._ TL na satılmıştır.

odası* ve arsası ile birlikte halen mevcuttur. (Bkz. F.87, Ç.54-55)

1341 defteri, sıra 64, Silsilename 150, Tomar 252.

Katalog no: 99

Ejder Tekkesi

Fatih, Hatice Sultan Mahallesi, Uzun Yol Sokak, 2521 ada, 30 parselde, 1191/1777 de inşa edilen tekkenin ilk şeyhi Mehmet Sıtki Efendi'nin vefatı 1244/1828 dür. 1236/1820 tarihli Mehmet bin Ejder bin Osman Vakfı tekkeye aittir. Sadiyye'den olan tekke günümüze ulaşamamış, arsası kalmıştır. Arasında kum deposu vardır.

1341 defteri, sıra 73, Bandırmalızade 162, Silsilename 139, Tomar 70.

Katalog no: 100

Ekmel Tekkesi, Sofular Tekkesi

Fatih, Sofular Mahallesi, Sofular Caddesi ile Sofular Tekkesi Sokağı köşesinde 2004ada, 8 parseldeki Halveti tekkesinin inşa tarihi 910/1504 dur. 1327/1909 tarihinde Evkaf Nezareti tarafından yeniden yaptırılmıştır (HSD II, sıra 1404, s.81). Günümüzde yatılı kuran kursu binası olarak kullanılmaktadır. Ahşap tevhidhane ve mezarlığı mevcut olup, hücreleri yıkılmıştır. (Bkz. F.80, Ç.109)

1341 defteri, sıra 67, Bandırmalızade 3, Silsilename 32, Tomar 111 ve 153, Hadika I, s.136.

Katalog no: 101

Ekrem Efendi Tekkesi, Hamidiye Tekkesi, Tokmaklı Bostan Tekkesi

Son devrin tek şeyhli tekkelerindendir. Aksaray'da Abdullah Ağa Mahallesi'nde idi.

1341 defteri, sıra 319, Tomar 226.

* Bazı yayınlarda (Çakmakoglu, 1984:8), yanlışlıkla bu köşk odanın içinde bulunan nişin mihrap nişi olduğu belirtilmiştir. Bu nişin mihrapla ilgisi olmadığı gibi, bu sohbethane bir tevhidhane değildir.

Katalog no: 102**Emekyemez Tekkesi, Ekmekyemez Hüseyin Tekkesi**

Üsküdar, Salacak Mahallesi, Lamekani Hüseyin ve Salacak İskele Arkası Sokak, 354 ada, 6 parselde tariki Bayramiye'den olan tekkenin, vakfı Salacak İskelesi'nde bugün yıkılmış olan mescidi yaptıran Bayramiye'den Teşrifati Akif Mehmet Efendi olup; vakfı vefat tarihi olan 1181/1767 de yürürlüğe girmiştir. Yanan dergahı Şeyh Seyyit Mustafa Akif Efendi (vefatı 1296/1879) 1286/1869 da yeniden yaptırmıştır (Mehmet Raif, 1314:71, 1996:103). Günümüze türbesi ve 1286/1869 tarihli kitabesi ulaşabilmiştir. (Bkz. F.81, Ç.30)

1341 defteri, sıra 69, Bandırmalızade 132, Tomar 205.

Katalog no: 103**Emir Buhari Tekkesi, Buhari Asıtanesi**

Fatih, Hoca Üveys Mahallesi, Zülali Çeşme Sokak, 2047 ada, 14 parselde Nakşi tarikinden olan tekke 916/1510 yılı Muharrem'inde ilk Şeyh Emir Ahmed Buhari (vefatı 922/1516) tarafından vakfedilmiştir. 16 hücreli olduğu ve kaybolan kitabesinin 922/1516 tarihli olduğu belirtilmiştir (Yüksel, 1983:249). Dahilindeki kargir iki türbe orjinaldir. Yeni yapılmış kargir cami haline getirilmiştir. (Bkz. F. 85)

1341 defteri, sıra 54, Silsilename 135, Tomar 17, Hadika I, s.42.

Katalog no: 104**Emir Buhari Tekkesi, Mahmut Çelebi Tekkesi**

Eyüp, Münzevi Kışla Caddesi, 175 ada, 31 parseldeki tekkenin banisi Sultan Süleyman'dır (Ayvansarayı, C.I, 1865:297). İlk şeyhi Mahmut Çelebi'dir. (vefatı 938/1531) 1970 yılında çevre yolları inşaatı nedeniyle, 419 ada, 15 parseldeki türbe, mezarlık ve önündeki kitabesiz klasik tarz çeşme ile birlikte

istimlak edilerek yıkılmıştır*. Tekke kargir şeyh meşrutahanesi ahşap idi. (Bkz F. 82-83)

1341 defteri, sıra 53, Bandırmalızade 6, Silsilename 106, Tomar 18, Hadika I, s.297.

Katalog no: 105

Emir Buhari Tekkesi, Şeyh Salim Tekkesi

Fatih, Ayvansaray'da Ahmet Rufai Sokak, 2871 ada, 1 parseldeki Nakşi tekkesinin ilk şeyhi Emir Buhari Ahmet Efendi'dir. (vefatı 922/1516) Kargir tekke binası 3.10.1962 de yanmış, çatısı çökmüş dört duvar haline haline gelmiştir. Yanında haziresi mevcuttur. (Bkz. F. 84)

1341 defteri, sıra 51, Bandırmalızade 230, Silsilename 131, Tomar 89, Hadika I, s.45.

Katalog no: 106

Emirler Tekkesi

Fatih, Uzun Yusuf Mahallesi, Yedi Emirler Çeşmesi Sokağı, 1431 ada, 2 parselde meşrutası, 1 parselde ise türbe ve mezarlığı bulunan tekkenin, ilk şeyhi Seyyit Seyfullah Kasım Efendi'dir. (vefatı 1010/1601) Üç katlı ahşap meşrutahanesi 1976 da yıkılmıştır. (Bkz. F. 90, Ç.44)

1341 defteri, sıra 61, Bandırmalızade 68, Silsilename 57, Tomar 94.

Katalog no: 107

Erdik Baba Tekkesi, Uçuruk Baba Tekkesi, Ördek Dede Tekkesi, Zıbıktı Tekkesi

Fatih, Nevbahar Mahallesi, Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, 1816 ada, 22 parselde, vakıf arazi üzerine, 1305/1888 de Şeyh Agah Efendi tarafından yaptırılmış, Kadiri tekkesidir (Ünver, Bağış Dosyaları 240/7). Harabiyeti dolayısıyla, ahşap tekkenin enkazı, kaldırılmak üzere, 25.12.1963 tarihinde Hasan Mutlu'ya satılmıştır. Günümüze sadece mezarlığı ulaşabilmiştir. (Bkz. F. 88,

* HSD II, sıra 592 de; müstemilatın "üç musluklu şadırvan, iki göz hela, iki dervişan odası, bir kabristan ve bir oda" dan meydana geldiği belirtilmiştir.

Ç.162-163)

1341 defteri, sıra 57, Bandırmalızade 94, 1199 defteri 73.

Katalog no: 108

Ertuğrul Tekkesi, Şeyh Zafir Efendi Tekkesi, Şazeli Tekkesi

Beşiktaş, Cihannüma Mahallesi, Yıldız Caddesi, 265 ada, 4 parselde Şazeli şeyhi Şeyh Zafir için, Sultan II. Abdülhamit tarafından inşa ettirilmiş Şazeli tekkesidir. İlk şeyh Zafir Efendi 2 Recep 1321/1903 de vefat etmiştir. Tevhidhane sekizgen planlı olmak üzere ahşaptan iki katlı olarak inşa edilmiştir (Ergezen, 1974:69). Günümüzde ibadete açık cami halindedir. (Bkz. F. 86) Bitişik parseldeki meşrutahaneler şahıs mülkiyetine geçmiştir.

Bandırmalızade 1, Sefine cilt 1, s.259, İhsaiyat, s.22.

Katalog no: 109

Etyemez Tekkesi, Mirza Baba Tekkesi, Karabacak Veli Tekkesi

Fatih, Etyemez Mahallesi, Samatya Caddesi, 1153 ada, 13 parselde, Durmuş Mirza Baba ibni Ömer ül Neccari'nin 886/1481 tarihli vakfiye ile cami yaptırdığı (Ayverdi, C.III, 1974:457) yerde, ilk şeyh Karabacak Etyemezzade elhac Ali Hulusi Efendi tarafından kurulmuş Sadi tekkesidir. Ahşap iki katlı tekke binası* 1956 yılında istimlak edilerek yıktırılmış, arsası SSK Hastanesine katılmıştır. Mezarlığı Beyazıd-ı Cedid Camii mezarlığına nakledilmiştir. (Bkz. F. 91)

1341 defteri, sıra 75, Bandırmalızade 228, Silsilename 121, Tomar 67, Hadika I, s.32.

* HSD II, sıra 42/860 da; tekkenin "bir semahane ve 10 bab oda ve matbah, bir şadırvan ve kuyudan " ibaret olduğu belirtilmiştir.

F

Katalog no: 110

Fenayi Tekkesi, Yaldızlı Tekke

Üsküdar, Murat Reis Mahallesi, Boybey Sokak, 175 ada, 50 parselde 1126/1714 tarihinde inşa edilmiş Halveti tekkesidir. Banisi ve ilk şeyhi Kütahyalı Seyyit Ali Efendi (vefatı 1158/1745) tekkedeki türbesinde medfundur (Mehmet Raif, 1314:132). Günümüzde ibadete açık camidir. Orijinal hali bozulmuştur. Türbe ve haziresi mevcuttur. (Bkz. F.92, Ç.145)

1341 defteri, sıra 208, Bandırmalızade 213, Silsilename 37, Tomar 62.

Katalog no: 111

Fenayi Tekkesi

Fatih Fındıkzade'de, Kızılelma Caddesi'nde, Ümmi Sinan'nın oğlu Hasan Efendi, tekkeyi halifesi olan Şeyh Mehmet Fenayi'ye (vefatı 1104/1693), Akbaba Vakfı'ndan arsa üzerine mescit ve zaviye olarak inşa edilmiş Halveti tarikatından tekkedir. 1918 yangınında yanmıştır (Ayverdi, 1974, C III:409). Kızıl Elma Caddesi üzerinde iken, bu caddenin açılmasıyla, asıl yeri istimlak edilmiştir. Hemen yan parselindeki sibyan mektebi arsası ile bitişiğindeki diğer bir arsanın tevhidıyla oluşan, Seyit Ömer Mahallesi, Kızılelma Caddesi ve Türkcü Hamdullah Sokağı, 1722 ada, 20 parseldeki yer, istimlake karşılık, Akbaba Vakfı adına tescil edilerek tekke arsası olarak kabul edilmiştir. Üzerinde inşa halinde bir cami vardır.

Hadika I, s.156.

Katalog no: 112

Fethi Efendi Tekkesi, Salı Tekkesi

Üsküdar, Menzilhane başında bugünkü Gündoğumu Caddesi'nde 403 ada, 36 parselde ilk defa 1189/1775 tarihli Abdülhayzade Şeyh Abdülhalim Efendi Vakfiyesi* ile kurulmuş Sadi tekkesidir. Mezarlığındaki bazı değerli

* Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 580 nolu defterin 308. sahife ve 156. sırasında kayıtlı olan vakfiyede, fevkani 5 oda, 2 sofa ile tahtani 1 oda, semahane, mutfak bahçeden meydana gelen tekkeden söz edilerek, "...beher haftada bir gün hariciyede semahanede ayini Sadi icra eyleyeler." denilmektedir.

mezartaşları, 1940 dan sonra müzeye kaldırılmıştır. Günümüze tahrip olmuş mezarlığı ulaşmıştır. (Bkz. F. 95)

Tomar 199, Bandırmalızade 179, 1325 listesi.

Katalog no: 113

Feyziye Tekkesi, Küçük Efendi Tekkesi

Fatih, Hacı Hamza Mahallesi, Hacı Evhad Caddesi, 1294 ada, 2 parselde Feyzuddin Efendi tarafından kurulmuş Nakşi tekkesidir. Küçük Raşit Efendi 1284/1867 tarihli vakfiye ile kütüphane kurmuştur. 9.11.1956 da yangın geçiren tekke, küçük bir külliye halindedir* (Kuran, 1963:467). Halen ibadete açık cami olan tekkenin, elips planlı tevhidhanesi kargir, meşrutahanesi ahşaptır. (Bkz. F. 94, Ç.121)

1341 defteri, sıra 245, Bandırmalızade 46, Tomar 144.

Katalog no: 114

Feyzullah Efendi Tekkesi, Halidi Tekkesi

Fatih, Halıcılar'da, Molla Şeref Mahallesi, Saray Hamamı Sokak, 1982 ada, 9 ve 10 parsellerde, 1288/1871 tarihli vakfiye ile Şeyh Feyzullah Efendi tarafından yaptırılmış Nakşi tekkesidir. 31 Mayıs 1918 de yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8). Günümüze yenilenmiş kargir türbesi ve arsası kalmıştır. (Bkz. F.96)

1341 defteri, sıra 239, Bandırmalızade 44, Tomar 164.

Katalog no: 115

Feyzullah Hindi Tekkesi

Üsküdar, Selami Ali Mahallesi, Küfeci Sokak, 252 ada, 10 parselde 1150/1737de inşa edilmiş Kadiri tekkesidir. İlk şeyh Feyzullahil Hindi'nin vefatı 1161/1748 tarihindedir. Hintli müslümanların konaklamaları için yapılmıştır (Mesut Koman Arşivi). Günümüze sadece mezarlığı kalmıştır. (Bkz. F.93)

1341 defteri, sıra 242, Bandırmalızade 87, Silsilename 152, Tomar 210, Hadika I, s.219.

* Avlu duvarı üzerinde II. Mahmut'un yaptırdığı 1241/1825 tarihli çeşmesi vardır (Tanışık, 1943, C.I:250).

Katalog no: 116

Fındıkzade Tekkesi

Fatih, Ördek Kasap Mahallesi, Oğuzhan ve Millet Caddesi, 2109 ada, 19 parselde 1217/1802 yılında inşa edilmiş, Sadi tekkesidir. 18 Safer 1226/1811 da vefat eden ilk şeyh Hacı Ahmet İshak Efendi'nin kabri de buradadır. 31 Mayıs 1918 tarihinde yanan (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) tekkenin günümüze sadece arsası kalmıştır.

1341 defteri, sıra 37, Bandırmalizade 152, Silsilename 122, Tomar 188.

Katalog no: 117

Fıstıklı Tekke

Beyoğlu, Hasköy'deki Kadiri tekkesinin yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalizade 153, İhsaiyat, s.20.

G

Katalog no: 118

Galata Mevlevihanesi, Kulekapı Mevlevihanesi

Beyoğlu, Şahkulu Mahallesi, Galip Dede Caddesi, 284 ada, 58 parselde İskender Paşa Vakfı'ndan 897/1492 tarihinde tesis edilen mevlevihanenin ilk şeyhi Semai Mehmet Dede Efendi'dir. (vefatı 936/1530) Sekizgen planlı iki katlı ahşap semahane, kargir türbe, kütüphane*, sebil (Kumbaracılar, 1938:51), şadırvan ve mezarlığı günümüzde de mevcuttur. Divan Edebiyatı Müzesi olarak kullanılmaktadır. (Bkz. F. 100-101)

1341 defteri, sıra 327, Bandırmalizade 42 ve 178, Silsilename 85, Tomar 29.

* Bu kütüphane Mehmed Sait Halet Efendi tarafından 1235 Rebiülahir/Ocak 1820 tarihli vakfiye ile kurulmuştur (Erünsal, 1988:126-127). Altında sebili vardır.

Katalog no: 119

Gavsi Tekkesi, Numan Efendi Tekkesi, Gavsizade Tekkesi

Fatih, İbrahim Çavuş Mahallesi, Mimar Kasım Caddesi, 1473 ada, 13 parselde Kadiri tekkesi idi. İlk şeyhi Şeyh Mustafa Gavsi'nin vefatı 1171/1758 dir. Arsası ve mezarlığı günümüze ulaşabilmiştir. (Bkz. F.334 de müzeye kaldırılan kitabesi)

1341 defteri, sıra 294, Bandırmalizade 78, Tomar 174, Hadika I, s.129.

Katalog no: 120

Gülşen Dede Tekkesi

Beyoğlu Galata haricinde Tozkoparan Mahallesi'nde olduğu belirtilen tekkenin yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

1341 defteri, sıra 250.

Katalog no: 121

Gülşeni Tekkesi, Gürcü Ali Efendi Tekkesi

Fatih, Molla Aşki Mahallesi, Sunullah Efendi Sokağı, 2655 ada, 26 parselde 1176/1762 tarihli vakfiye ile tesis edilmiştir. İlk şeyh ve vakıf olan Gürcü Ali Efendi'nin vefatı 1187/1773 dir. Yıkılan selamlık kısmının enkazı Ekim 1945 de satılığa çıkarılmıştır.

1341 defteri, sıra 204, Bandırmalizade 176, Silsilename 22, Tomar 186.

Katalog no: 122

Gümüş Baba Tekkesi, Taşcı Tekkesi

Fatih, Kasap İlyas Mahallesi, Samatya Caddesi, 1145 ada, 5 parseldeki Kadiri tekkesinin ilk banisi Şeyh Gümüş Mehmet Efendi'dir. İkinci banisi ise Şeyh Mehmet İzzet bin Şeyh İbrahim olup, vakfiyesi 1337/1909 tarihlidir. İki katlı ahşap tekleden, günümüze arsası intikal etmiştir. Tekkenin enkazı 1962 Şubatı'nda satılmıştır. (F.102)

Bandırmalizade 149, Tomar 203, İhsaiyat, s.20.

Katalog no: 123

Gümüşhaneli Tekkesi, Halidi Dergahı

Eminönü, Alemdar Mahallesi, Fatma Sultan Camii Sokağı 31 ada, 7 parselde Nakşibendiye'nin Halidiye kolundan olan tekkenin, ilk şeyhi ve vakfı Ahmet Ziyaeddin Gümüşhanevi (vefatı 1311/1893) olup, vakfını 27 Cemaziyelahir 1306/1889 da tesis etmiştir. Minareli kargir tekke, 1957 yıllarında istimlak edilerek yıkılmıştır (Eyice, 1984-85:475). (Bkz. F.103-104, Ç.139)

1341 defteri, sıra 77, Silsilename 53, Tomar 230.

H

Katalog no: 124

Haceğı Tekkesi, İplikçi Mehmet Hüsamettin Tekkesi

Fatih, şeyh Resmi Mahallesi, Otlukçu Yokuşu'nda tam yeri tesbit edilemeyen Halveti tekkesidir. İlk şeyh şeyh Mehmet Hüsamettin Efendi (vefatı 1169/1756), Nurettin Cerrahi'nin halifesidir. Tekkenin yerinde günümüzde apartmanlar vardır.

Bandırmalızade 227, Silsilename 5, Tomar 52.

Katalog no: 125

Hacı Ali Tekkesi, şeyh Ali Efendi Tekkesi

Eyüp, İslambey Mahallesi, Kara Süleyman Tekkesi Sokağı, 186 ada, 3 parselde Nakşi tekkesidir* . Vakfı ve ilk şeyhi olan Arapzade şeyh Ali Efendi'nin vefat tarihi 3 Zilkade 1202/1788 dir. Haraplaşan tekkeyi şeyh Hasan Efendi 1238/1824 tarihinde tamir edip, alt kata bir zikir odası ile üst kata iki oda ilave etmiştir (Ayvansarayi, C.I, 1865:266). Ahşap tevhidhanesi çökmüş, günümüze arsası, mezarlığı (Ayar, 1997:63) ve bitişiğindeki Kaymakam Mehmet Paşa Çeşmesi (Tanışık C.I, 1943:200) ulaşabilmiştir. (Bkz. F. 97)

1341 defteri, sıra 78, Bandırmalızade 277, Silsilename 113, Hadika I, s.266.

* Mesut Ayar'ın "Eyüp'te Oluklubayır Nakşi Tekkesi" adlı makalesinde sözü edilen tekke, Hacı Ali Tekkesi'dir. Makaledeki bilgiler Hacı Ali Tekkesi'ne aittir. Kataloğumuzdaki Oluklubayır Tekkesi (Katalog no: 244) değıldir.

Katalog no: 126

Hacı Bayram Dede Tekkesi

Silvrikapı dışında, Zeytinburnu ilçesi dahilinde mezarlıklar arasından Seyyit Nizam Tekkesi'ne giden yol üzerindedir. Kanuni Sultan Süleyman devrine kadar faaliyetini sürdürmüş bir Halveti tekkesi olduğu, Cemalettin Server Revnakoğlu'nun Galata Mevlevihanesi arşivindeki dosyasında kaydedilmiştir. Nitekim tekke karşısında olduğu belirtilen 955/1548 tarihli Hacı Bayram Can Çeşmesi (Tanışık, 1943, C.I:6) ile arkasındaki namazgah halen mevcuttur. Tekkeden hiç bir iz yoktur.

1341 defteri, sıra 94, C.S.R Dosyaları no 197.

Katalog no: 127

Hacı Beşir Ağa Tekkesi

Eminönü, Lala Hayrettin Mahallesi, Hacı Beşir Ağa Tekke Sokağı, 31 ada, 16 parselde Nakşi tekkesidir. İnşa tarihi 1157/1744 olan Hacı Beşir Ağa Külliyesi'nin bir parçasıdır. Tevhidhane ve derviş hücreleri kargir, üç katlı meşrutahanesi ise ahşap olarak günümüzde mevcuttur. (Bkz. F.105-106, Ç.131-132)

1341 defteri, sıra 92, Bandırmalizade 245.

Katalog no: 128

Hacı Evhadüddin Tekkesi

Fatih, Hacı Evhaddin Mahallesi, Hacı Evhad Çeşmesi Sokağı ile Hacı Evhaddin Caddesi köşesinde, eski 1289 yeni 2716 ada, eski 46 yeni 88 parselde küçük bir manzume halinde Sünbülü tekkesidir. 983/1575 tarihinde inşa olunan tekkenin kargir duvarlı, ahşap çatılı derviş hücreleri 1987 de yıktırılmış, yerine yeni malzeme ile eski şekline benzemeyen bir takım binalar yapılmıştır. Günümüzde ibadete açık kargir camidir. (Bkz. F.107-108-109)

1341 defteri, sıra 50, Bandırmalizade 140, Silsilename 67, Tomar 13, Hadika I, s.85.

Katalog no: 129

Hacı Kadın Tekkesi

Fatih Koca Mustafa Paşa'da, Hacı Kadın Caddesi ve Çeşme Sokak, 1276 ada, 128 parselde 934/1528 tarihli Mihrişah Hatun Vakfı'ndan Sünbülü tekkesidir. Avlusundaki sekiz odadan oluşan ahşap meşrutahanesi yıkılmıştır. Halen ibadete açık camidir.

1341 defteri, sıra 157, Bandırmalızade 248, Hadika I, s.89.

Katalog no : 130

Hacı Kılıç Tekkesi

Galata'da Ayas Paşa Mahallesi'nde son şeyhi Abdurrahman Efendi olarak gösterilen bu tekkenin yeri bulunamamıştır.

1341 defteri, sıra 247.

Katalog no: 131

Haffaf Hüseyin Efendi Tekkesi, Ziba Kadın Tekkesi

Sarıyer, Emirgan Çeşme Sokağı'nda 94 ada, 2 parselde Müşir Mehmet Ali Paşa'nın annesi Ziba Hanım'ın 1319/1901 tarihli vakfından Kadiri tekkesidir. Günümüzde arsasının üzerine binalar yapılmıştır.

Bandırmalızade 26, Tomar 212 ve 253, İhsaiyat.

Katalog no: 132

Hakikizade Tekkesi, Hakikizade Osman Efendi Tekkesi, Çuhadar Tekkesi

Fatih Eğrikapı'da, Molla Aşki Mahallesi, Hakikizade ve Aşık Yunus Sokağı, 2662 ada, 1 parseldeki Halveti tekkesinin ilk şeyhi Hakikizade Osman Efendi'nin vefatı 1037/1628 dir (Mehmet Tahir, 1933, C.I:106). Ahşap tekkenin günümüze sadece mezarlığı ile arsası gelebilmiştir*.

1341 defteri, sıra 219, Bandırmalızade 100 ve 249, Silsilename 130, Tomar 257.

* İst. Vak. Böl. Md.lüğü dosyasındaki 28.8.1962 tarihli raporda, "zemin kat medhal, 1 oda, hela, üst kat 1 sofa, 2 oda, büyük bir bahçesi içinde kabirler mevcut olup, sokak cephesi kısmen yıkılmış durumdadır" denilmektedir.

Katalog no: 133

Hakim Çelebi Tekkesi, Hekim Çelebi Tekkesi

Eminönü Koska semtinde, Camcı Ali Mahallesi'nde Nakşi tekkesidir. Önceden fil damı iken, Sultan Süleyman Han tarafından, Hakim Çelebi Efendi (vefatı 974/1566) için yaptırıldığı ve zaviye olduğu belirtilmiştir (Ayvansarayı, C.I, 1865:89). Günümüze hiç bir izi kalmamıştır.

1341 defteri, sıra 146, Silsilename 128, Tomar 19, Hadika I, s.89, Dergehname 104. beyit.

Katalog no: 134

Halid Efendi Tekkesi, Uşşaki Tekkesi

Fatih, Hacı Evhaddin Mahallesi, İmrahor İlyas Bey Caddesi, 1077 ada, 48 ve 49 parsellerdedir. Maliye Nazırı Halid Efendi'nin 23 Sefer 1267/1850 tarihli vakfiyesine göre Nakşi zikri yapılan tekke, 1286/1869 tarihinde Uşşakiye'ye geçmiştir. Cadde üzerindeki kargir sübyan mektebi* ve altındaki sebil yıkılmış, günümüze sadece çeşmesi (Tanışık, 1943, C.I:14) ile 48 parseldeki ibadete açık cami olarak kullanılan tevhidhanesi gelmiştir. (Bkz. F.110)

Bandırmalizade 24, İhsaiyat.

Katalog no: 135

Halim Gülüm Tekkesi, Halim Kölem Tekkesi, Zincirlikuyu Tekkesi

Üsküdar, Selman Ağa Mahallesi, Hakimiyeti Milliye Caddesi, 445 ada, 1 parseldeki Kadiri tekkesinin ilk şeyhi Dellal Mehmet Emin Efendi'nin vefatı 1244/1828'dür. Tekke binası cadde genişletilmesi sırasında, bitişiğindeki eski karakolhane ile birlikte 1950 li yıllarda yıktırılarak yola katılmıştır**.

1341 defteri, sıra 143, Bandırmalizade 103, Tomar 204.

* Halit Efendi'nin yaptırdığı sübyan mektebi 1307/1889 tarihinde açılmıştır. Tekkenin bir parçası durumundadır (Kut, 1997:359). Mektebin altındaki sebil tek pencereli idi.

** Tekkenin önünde dükkan, iç tarafta ahşaptan harap bir tekke binası ile gecekondulu bulunan binanın, solunda biri Halim Gülüm Dede'ye ait olmak üzere 12 sanduka vardır. Türbenin karşısında kitabeli bir kuyu bileziği ve Sultan Mahmut zamanında İzzi Efendi'nin yaptırdığı su teknesi vardır. Halim Gülüm Dede'nin sandukası başında Kadiri taç kabartması vardır (F. Ayanoğlu Notları).

Katalog no: 136

Hallaç Baba Tekkesi, Gani Efendi Tekkesi

Üsküdar, Kefçe Dede Mahallesi, Odalar Çıkmazı, 253 ada, 19 parselde, 1189/1775 tarihli Abdülhayzade Eşşeyh Abdülhalim Efendi ibni Mustafa Vakfı'ndan Rufai tekkesidir. İki katlı ahşap tekke*, 1963 yılında çökmüş ve türbedeki 6 adet kabir Yeni Valde Camii'ne nakledilmiştir. Yerine Halil Rüştü İlkokulu inşa edilmiştir. (Bkz. F.111, Ç.85-85/A)

1341 defteri, sıra 148, Bandırmalızade 43, Tomar 77.

Katalog no: 137

Hamami Mehmed Ağa Tekkesi, Mehmet Çavuş Tekkesi

Beyoğlu, Piri Çavuş Mahallesi, Kalaycı Bahçe Sokak'taki tekke Mehmet Çavuş Vakfı'ndandır. İki katlı tekke binasında, 5 küçük, bir büyük oda ile, tevhidhane vardı.

1341 defteri, sıra 268, Düğün.

Katalog no: 138

Hamdi Efendi Tekkesi

Beyoğlu, Kaptan Paşa Mahallesi, Kulaksız Ahmet Kaptan Camii bitişiğindeki tekke arsa haline gelmiştir.

Bandırmalızade 202, Asıthane s.6

Katalog no: 139

Hamzazade Tekkesi, Hamza Efendi Tekkesi, Şeyh Hamza Tekkesi

Fatih, Nişanca'da, Kocadede Mahallesi, Beyceğiz Fırın Sokağı, 1374 ada, 8 ve 10 parsel sayılı yerdeki Halveti tekkesinin ilk şeyhi ve banisi şeyh Hamza Efendi'dir. (vefatı 1111/1699) Daha sonra şeyh olan torunu Şeyh Mehmet Zeynel Abidin Efendi'nin, 1154/1741 tarihli vakfiye ile tekkeyi genişletip,

* Tekkenin zemin katında 2 medhal, 1 sofa, 1 türbe, 1 semahane, 3 oda, 1 hela, 1 mutfak, 1 merdiven altı, 1 kuyu; üst katında ise, 1 sofa, 3 oda, 1 hela ve kafes mahalli, bahçesi içinde mezarlar, 1 kuyu, erik ve dut ağaçları, bina içindeki türbede 6 adet kabir vardır.

şartlarını düzenlemesiyle Hamzazade adı ile ünlenmiştir. Tekke yıkılmış, arsası ise parsellenmiştir.

Bandırmalızade 168, Silsilename 17, Tomar 84, Düğün, s.4.

Katalog no: 140

Hasan Hüsnü Paşa Tekkesi, Dazır Duzur Tekkesi, Hüseyin Hüsnü Paşa Tekkesi, Kaptan Paşa Tekkesi, Bozcaadalı Tekkesi

Eyüp Bostan İskeleyi'nde, Boyacı Sokak, 48 ada, 13 parselde Nakşi dergahıdır. 9 Zilkade 1300/1883 tarihli Hasan Hüsnü Paşa'ya ait vakfiye* ile tesis olunan tekkenin ilk şeyhi Kırımı Şeyh Murat Efendi'dir. (vefatı Şaban 1315/1897) Tek katlı kargir tekkede tevhidhane, baninin türbesi (Demiriz, 1989:49) ve kütüphane kısımları mevcuttur. Tekke günümüzde haraptır. (Bkz. F.130)

1341 defteri, sıra 145, Tomar 233.

Katalog no: 141

Hasırizade Tekkesi, Elif Efendi Tekkesi

Beyoğlu Sütlüce Mahallesi, Elif Efendi Sokak, 1895 ada, 37 ve 38 parsellerde Şeyh elhac Mustafa İzzi Efendi Vakfı'ndan Sadi tekkesidir. Tesis tarihi 1199/1785 dir. Haremlikli selamlıklı büyük üç katlı ahşap meşruta konak 16.7.1983 tarihinde yanmıştır. Mahfelleri ile kareden sekizgene geçilen plana sahip iki katlı ahşap tevhidhane ise, oldukça harap durumdadır (Tanman, 1976-77:107). (Bkz. F.112-113, Ç.86-89-90-91)

1341 defteri, sıra 86, Bandırmalızade 200, Silsilename 114, Tomar 65, Hadika I, s.305.

Katalog no: 142

Hatuniye Tekkesi, Hoca Hüsam Tekkesi, Hasan Hüsamettin Efendi Tekkesi Eyüp, Gümüşsuyu Mahallesi, Hüsamettin Sokak, 29 ada, 10 parseldeki Kadiri tekkesidir. İkinci banisi Hasan Hüsameddin Efendi, yıkılmış olan tekkeyi, 1258/1842 tarihli vakfiyesi ile yeniden yaptırmıştır. Ahşap tevhidhane yok

* Bu vakfiye 30 Cemaziyelahir 1310 tarihinde Osmanlıca olarak yayınlanmıştır.

olmuş, mezarlık ve kargir minare harabesi günümüze ulaşmıştır. (Bkz. F.114)

1341 defteri, sıra 133, Bandırmalızade 142, Silsilename 101, Tomar 222.

Katalog no: 143

Hatuniye Tekkesi, Keşfi Cafer Efendi Tekkesi, Perizat Hatun Tekkesi, Şeyh Yunus Efendi Tekkesi.

Beyoğlu Fındıklı'da, Meclisi Mebusan Caddesi 33 ada, 5 parselde Sümbüli tekkesidir. Kıbrıs Beylerbeyi Arap Ahmet Paşa zevcesi Perizat Hatun'un 15 Zilkade 1008/1600 tarihli vakfiyesi ile kurulan bu tekkenin ilk şeyhi Hasan Efendi'dir. 1238/1823 Tophane yangınında yanan tekkeyi, Kaptanı Derya Hüsrev Mehmet Paşa tamir ettirmiştir. Kargir tevhidhane ile ilişkili haremlik ve selamlık kısımları vardı. 1956 da arsası tamamen yola katılarak yıktırılmıştır (Ünsal, 1969:50). Türbe içindeki kabirler Molla Çelebi Camii'nin bahçesine nakledilmiştir. (Bkz. F.115, Ç.11-164-165)

1341 defteri, sıra 95, Bandırmalızade 82, Silsilename 30, Tomar 22.

Katalog no: 144

Havuzbaşı Tekkesi, Şeyh Nevruz Tekkesi, Özbekler Tekkesi

Üsküdar Beylerbeyi'nde, Havuzbaşı Dere Sokak, 768 ada, 2 parselde Kadiri tekkesidir (Konyalı, 1977:109). Son yıllarda ahşap tevhidhane onarılmış ve ahşap bir minare ilavesiyle mesçit olarak ibadete açılmıştır. (Bkz. F.116)

Bandırmalızade, 242.

Katalog no: 145

Haydarhane Tekkesi. Haydari Hüseyin Dede Tekkesi

Fatih, Baba Hasan Alemi Mahallesi, Kavalalı Sokağı, 936 ada, 10 parselde, Haydari Şeyh Ali Dede tarafından Beyazıt devrinde inşa ettirilmiştir. Ahşap tevhidhanesinin maksuresi içindeki türbede tekkenin banisi Haydar Dede'nin sandukası vardı (Revnakoğlu, 30 Nisan 1954:665). Günümüze tahrip olmuş mezarlığı ve arsası ulaşmıştır. Tekke 1929 da kısmen çökmüş,

meşrutahanesi ise 1975 de yıkılmıştır*. (Bkz. F.117-118)

1341 defteri, sıra 136, Bandırmalizade 98, Tomar 46, Hadika I, s.46.

Katalog no: 146

Helvayi Yakup Tekkesi

Eminönü Vezneciler'de, Kalenderhane Mahallesi, Bozdoğan Kemerli Caddesi, 664 ada, 7 ve 8 parsellerde Bayrami tekkesidir. Bani ve ilk şeyh olan Şeyh Helvayi Yakup Efendi'nin vefatı 997/1589 dir. Üç katlı ahşap tekke binasının zemin katı türbe kısmını da içeren tevhidhane, üst katlar ise meşruta olarak planlanmıştır (Tanman, 1979:173). Harap halde halen mevcuttur. (Bkz. F.119, Ç.87)

1341 defteri, sıra 140, Silsile-i Meşayih 93, Tomar 148.

Katalog no: 147

Hilalci Hanı Tekkesi

Süleymaniye'de Hilalci Hanı içindeki bir odada Sinani tarikatından faaliyet gösteren ve Tomarı Tekaya'da şeyh silsilesi** verilen tekkenin adına bir de, 1249/1833 yılındaki Saliha Sultan'ın düğününe davetli meşayih arasında "Hilalci Hanı'nda Ali Baba halifesi Ali Baba" olarak rastlanılmıştır. Yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Tomar, s.122, sıra 228, Düğün, sıra 25.

Katalog no: 148

Himmetzade Tekkesi

Fatih Ördem Kasap Mahallesi, İbrahim Müteferrika ve Muska Sokak, 1964 ada, 4 parselde İbrahim Efendi Vakfı'ndan Bayrami ayini yapılan bu tekkenin ilk şeyhi Himmet Efendi'nin vefatı 1095/1684 dir. 31 Mayıs 1918 de yanarak

* Süleymaniye Kütüphanesi S. Ünver Bağış Defterleri bölümünde, Elveda Haydarhanemiz adlı bağımsız bir yazma defter mevcuttur.

** Tekkenin Silsile-i Meşayih: (Ahmet Muhiddin Efendi :122)

Şeyh Şorolop Baba

Şeyh Hilalci Baba

Şeyh Ali Baba

Şeyh Kadri Efendi

(Muhibban, 28 Kasım 1918:8) arsa haline gelmiş iken, 1960 Şubat'ında 12 990 TL bedelle istimlak edilerek Gureba Hastanesi sahasına katılmıştır.

1341 defteri, sıra 227, Bandırmalızade 305, Silsilename 4, Tomar 11, Hadika I, s.218.

Katalog no: 149

Himmetzade Tekkesi, Bezcizade Tekkesi, Muhyi Efendi Tekkesi, Şuküri Efendi Tekkesi

Üsküdar, Arakiyeci Hacı Mehmet Mahallesi, Salı Sokağı, 204 ada, 31 parselde 1046/1636 tarihli vakfiye ile tesis olmuş Bayrami tekkesidir. İlk şeyh Bolulu Himmet Efendi'nin vefatı 1095/1684 dir. İstimlak edilerek Zeynepkamil Hastanesi sahasına dahil edilmiştir. Tevhidhanesi kargir, meşrutahanesi ise ahşaptı. (Bkz. F.120-121; Ç.31) Haziresindeki kabirler Çiçekçi Camii (Selimiye Tekkesi Katalog no 280) haziresine kaldırılmıştır.

1341 defteri, sıra 311, Bandırmalızade 188, Tomar 154.

Katalog no: 150

Hindular Tekkesi

Fatih, Aksaray Gureba Hüseyin Ağa Mahallesi, Horhor Caddesi, 895 ada, 12 parselde Fatih Sultan Mehmet tarafından Hoca İshak Buhari-i Hindi adına inşa ettirilmiştir. 1197/1783 tarihinde Halil Hamid Paşa tarafından yeniden yaptırılmıştır. Günümüze ahşap meşrutahanesi ve haziresi ulaşmıştır. Kargir tevhidhanesinden ise mihrap duvarından başka bir şey kalmamıştır. (Bkz.F.122)

1341 defteri, sıra 317, Bandırmalızade 62, Tomar 206, Hadika I, s.219.

Katalog no: 151

Hocazade Tekkesi, Hocazade Ahmet Efendi Tekkesi

Fatih, Haydar Mahallesi, Bıçakçı Çeşme Sokak, 1007 ada, 68 ve 69 parsellerde Evkaf Muhasebe Başkatibi Hacı Ahmet bin Hocazade Mustafa tarafından 1163/1750 tarihli vakfiye ile tesis edilmiş Uşşaki tekkesidir. Tekke binası çökünce arsası ifraz edilmiş, meşrutanın bulunduğu 69 parsel satılmış, 68

parşel iŖe arsa ve mezarlık olarak kalmıştır.

1341 defteri, sıra 12, Bandırmalızade 144, Tomar 243.

Katalog no: 152

Hulusi Efendi Tekkesi

Eminönü, Alemdar Mahallesi, 54 adada parşeli tesbit edilemeyen Kadiri dergahıdır. 1280/1863 tarihinde Şeyh Mustafa Hulusi Efendi tarafından tesis edilmiştir. Saray mensubu kadın efendinin bir konak satın alarak, bunu tekkeye çevirmesiyle meydana gelmiştir. Zeynep Sultan Camii yakınındaki tekke 1928 de istimlak edilerek yıkılmıştır.

1341 defteri, sıra 160, Bandırmalızade 201, Tomar 185.

Katalog no: 153

Hulvi Tekkesi, Şiruğani Tekkesi

Fatih, Ereğli Mahallesi, Arpa Hamamı yanındaki Halveti tekkesini Sarayı Amire Helvacıbaşı Ahmet Ağa'nın oğlu Şeyh Mahmud Hulvi* (Halevi) Efendi (vefatı 1064/ 1654) 1035/1626 tarihinde tesis edilmiş Gülşeni tekkesidir. Tekke yıkılarak yola gitmiş, günümüze ulaşamamıştır.

1341 defteri, sıra 115, Bandırmalızade 170, Silsilename 19, Tomar 42, Hadika I, s.175.

Katalog no: 154

Hüsameddin Uşşaki Tekkesi, Uşşaki Asitanesi

Beyoğlu Kasımpaşa'da, Hacı Ahmet Mahallesi, Pir Hüsametdin Sokak, 1175 ada, 22 parşelde Uşşaki Asitanesi'dir. (Bkz.Ç.14) Tekkeyi Şeyh Hüsametdin Uşşaki (vefatı 1001/1593) tesis etmiştir. Tekke yıkılmış, yerine betonarme yeni bir bina yapılmıştır. Mezar taşları yeni binanın bodrum ve zemin katı arasında tuhaf bir şekilde korunmuştur.

1341 defteri, sıra 147, Bandırmalızade 274, Silsilename 85, Tomar 25.

* Hulvi; helvacı anlamındadır.

Katalog no: 155

Hüseyin Hıfzı Efendi Tekkesi, Hüseyin Efendi Tekkesi, Şeyh Mahmut Efendi Tekkesi

Üsküdar, Beylerbeyi Küplüce Mahallesi, Bedevi Tekkesi Sokak, 751 ada, 37 parselde Bedevi tekkesidir. Bani ve ilk şeyh Hüseyin Hıfzı Efendi'nin 1273/1857 tarihli vakfiyesi ile tesis olunmuştur (Baraz, C.I, 1994:80-99). Harap olan tekke Hazine-i Hassa'dan sağlanan para ile yeniden yapılarak 11 Cemaziyelahir 1310/1892 da açılmıştır. Tevhidhane, türbe ve üç katlı meşruta, son yıllarda yıkılarak 2. grup eski eser uygulama projesi ile yeniden yapılmıştır. Haziyesi mevcuttur. (Bkz.F.98-99-123, Ç.119)

1341 defteri, sıra 121, Bandırmalızade 244, Tomar 136.

Katalog no: 156

Hüseyin Kazım Efendi Tekkesi,

Üsküdar Beylerbeyi'nde, Abdullah Efendi Mahallesi, Fıstıklı Mescit Sokak, 685 ada, 6 parseldeki Mehmet Emin Camii'ne (Fıstıklı Mescit*), caminin imam ve hatibi olan Şeyh Hüseyin Kazım Efendi'nin 2 Sefer 1338/1919 tarihli vakfiye ile Kadiri meşihatı koymasıyla meydana gelmiştir. Mescidin banisinin vefatı 1261/1845 dir. İbadete açık cami iken 1969 yılında Boğaz Köprüsü çevre yollarının yapımı nedeniyle istimlak edilerek yıkılmıştır. Kargir tekkenin hiç bir izi kalmamıştır (Baraz, 1994, C.II:307). (Bkz. F.124, Ç.32)

1341 defteri, sıra 127, İstanbul Camileri 2, s.25.

Katalog no: 157

Hüsrev Paşa Tekkesi

Eyüp Bostan İskelesinde, Boyacı Sokak, 50 ada, 8 parselde, Hüsrev Paşa Kethüdası Mustafa Reşit Efendi'nin 27 Şaban 1274/1858 tarihli vakfiyesiyle tesis olunmuş Nakşi-Halidi tekkesidir. İki katlı kargir tekke binası harap halde halen mevcuttur. (Bkz.F.125) Şahıs mülkiyetindedir.

1341 defteri, sıra 156, Bandırmalızade 247, Tomar 221.

* Tanışık, 1945, C.II:420 de sözü edilen Fıstıklı Mescit, Mehmet Emin Camiidir.

Katalog no: 158

Hüsrev Paşa Tekkesi, Bahçıvan Arif Efendi Tekkesi, Şeyh Arif Efendi Tekkesi

Fatih, Hoca Üveys Mahallesi, Hüsrev Paşa Sokak, 2076 ada, 3 parselde Rufai tekkesidir. Haziredeki mezartaşları 1109/1697 tarihli dir (Ayverdi, 1955:34). Hüsrev Paşa'nın türbesi bir süre tevhidhane olarak kullanılmıştır. 31 Mayıs 1918 deki yangında ahşap kısımları yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8). Kargir türbe-tevhidhane, ahşap meşrutahane ve mezarlıktan meydana gelen tekke, günümüzde de mevcuttur. (Bkz. F.126, Ç.36)

Bandırmalizade 211, Tomar 168, İhsaiyat, s.20.

İ

Katalog no : 159

İsa Efendi Tekkesi

Fatih, Hasan Halife Mahallesi, Halıcılar Caddesi, 2026 ada, 6 parselde bulunan, Molla Fenari Şemsettin Mehmet bin Hamza'nın torunu Yusuf Balioğlu Alaüddin Ali Efendi'nin 901/1496 tarihli vakfı ile Sibs Manastırı'ndan çevrilme Molla Fenari İsa Camii'nin içine, caminin imamı Şeyh İsa el Mahvi tarafından 927 Ramazan/1521 Ağustos'unda tanzim edilen vakfiye ile konulan meşihat sonucu tesis edilen Halveti tekkesidir (Yüksel, 1983:249). Yanına hücreler ile meşruta da yapılmıştır.

1341 defteri, sıra 228, Bandırmalizade 41, Hadika I, s.157, TD, s.25.

Katalog no: 160

İskender Baba Tekkesi, Kaymakçı Tekkesi

Üsküdar, Tevaşi Hasan Ağa Mahallesi, Gündoğumu Caddesi, 405 ada, 1 parselde Celveti tekkesidir. İlk şeyh Kaymakçızade Elhaç Mehmet Efendi'nin vefatı 1183/1769 dır. Üç katlı ahşap bina yıkılmış, buradaki İbrahim Paşa Çeşmesi (Tanışık, 1945, C.II:324) Topkapı Sarayı Avlusu'na taşınmış, sadece zemindeki kargir türbe ile mezarlığı kalmıştır. Arsa halindedir. (Bkz. F.132-133)

1341 defteri, sıra 44, Bandırmalizade 191, Silsilename 45, Tomar 198.

Katalog no: 161

İskender Dede Tekkesi, Gümüşsuyu Mevlevihanesi, Dolancı Derviş Mehmet Efendi Tekkesi

Eyüp'te İdris Köşkü'nde İskender Dede'nin gömülü bulunduğu 38 adada, Dolancı Derviş Mehmet Dede'nin, 1230/1815 tarihinde tesis ettiği mevlevihane (Gölpınarlı, 1958:339-340), 1240/1825 tarihinde baninin vefatı ile fonksiyonunu kaybetmiştir. Günümüzde bir mezar yerinden başka iz yoktur.

1341 defteri, sıra 45, Hadika I, s.265.

Katalog no: 162

İslam Bey Tekkesi

Eyüp, İslambey Caddesi ve Çeşme Sokak köşesinde, 217 ada, 45 parseldeki İslambey Camii'ne Bedeviyye tarikinden meşihat konmasıyla meydana gelmiştir. Kargir tekkenin son onarımı sırasında tekkeliğine ait bazı ahşap mimari elemanları kaldırılmıştır. (Bkz.F.127-128-129, Ç.143-144) Halen ibadete açık camidir. 46 parseldeki ahşap meşrutahanesi ise özel mülkiyete geçmiştir

1341 defteri, sıra 65, Bandırmalızade 8, Tomar 176.

Katalog no: 163

İsmet Efendi Tekkesi, Yanyalı Şeyh Mustafa İsmet Efendi Tekkesi

Fatih, Katip Musluhiddin Mahallesi, Sahaflar ve İsmail Ağa Sokağı, 2284 ada, 5 parseldeki Nakşi tekkesinin bani ve ilk şeyhi, Yanyalı Mustafa İsmet Efendi'nin vakfiyesinin tarihi 1291/1874 dir. Kargir tevhidhanesi cami olarak ibadete açıktır. (Bkz. F.131)

1341 defteri, sıra 300, Tomar 234.

K

Katalog no: 164

Kabakulak Tekkesi, Tahta Minare Tekkesi, Mestçizade Tekkesi, Mustafa Ahi Resmi Tekkesi

Fatih Keçeci Karabaş Mahallesi, Kabakulak Caddesi, 1600 ada, 154 parselde Mestcizade kerimesi Alime Hanım'ın 1213/1798 tarihli vakfiyesi ile tesis ettiği Kadiri tekkesidir. İlk şeyhi Mustafa Ahi Resmi Efendi'nin vefat tarihi 1208/1794 dir. Ahşap tekke binası yıkılmış, günümüze mezarlığı ile arsası gelmiştir. (Bkz.F.134)

Bandırmalızade 214, Silsilename 73, Tomar 86.

Katalog no: 165

Kademi Şerif Tekkesi, Halil Hamid Paşa Tekkesi, Nakşi Kadem Tekkesi Fatih Etyemez'de, Beyazıt-ı Cedit Mahallesi, Samatya Caddesi, ve Muhzır Ağa Sokağı köşesinde, 1149 ada, 1 parselde Sadi tekkesidir. Halil Hamid Paşa tarafından 1199/1784 tarihli vakfiye ile tesis olmuştur. İlk şeyhi Elhac Seyyit Mehmet Zeyyad Efendi'nin vefatı 1205/1791 dir. Tevhidhanesi yıkılmış, ancak iki katlı ahşap meşrutahane ile haziresi günümüze gelebilmiştir. (Bkz.F.135)

1341 defteri, sıra 155, Bandırmalızade 171, Silsilename 33.

Katalog no : 166

Kadiriler Tekkesi, Kadiri Asitanesi, İsmaili Rumi Tekkesi, Kadirihane Beyoğlu Firuzağa Mahallesi, Kadiriler Yokuşu, 503 ada, 6 parselde Kadiri Asitanesidir. Hacı Piri tarafından Şeyh Pir-i sani İsmail Rumi'ye vakfedilmiştir*. İlk şeyh İsmail Rumi'nin vefatı 1053/1643 olup, açık türbesi tekkenin haziresindedir (Ebussuudoğlu, 1947:5). Tevhidhanenin ahşap çatı katı ile taamhanesi günümüze ulaşmamıştır. Tevhidhanesi kargir, 4 katlı meşrutahanesi** ahşap olan tekke, haziresiyle birlikte günümüzde orjinal

* Tekkenin manzume şeklindeki tarihçesi Kadirihane dervişlerinden Seyyit Sırrı Ali tarafından Tuhfe-i Rumi adlı yazma eserde masalsı bir şekilde anlatılmaktadır (Türkçe ve sadeleştirilmiş olarak yayına hazırlayan: M. Kaçalın, 1992)

** Meşruta içinde Şeyh Şerif Ahmet Efendi 25 Zilkade 1201/Ağustos 1787 tarihinde küçük bir kütüphane kurmuştur (Erünsal, 1988:111).

haliyle ayakta iken (Demirel, 1992:269), 2.4.1997 tarihinde çıkan yangında büyük ölçüde yanmıştır. Tevhidhane ibadete açık Hacı Piri Camii'dir. (Bkz.F.137-138-139-140-141; Ç.21-65-66-67)

1341 defteri, sıra 99, Bandırmalızade 180, Silsilename 88, Tomar 2.

Katalog no: 167

Kadızzade Tekkesi, Altıpatlar Tekkesi, Haffaf Mehmet Efendi Tekkesi, Naci Bey Tekkesi

Fatih, Seyit Ömer Mahallesi, Cevdet Paşa Caddesi, 1748 ada, 4 parseldeki Süleymanzade Şeyh Ahmet Efendi Vakfı'ndan Kadiri tekkesi, 1265/1849 de ihya edilmiştir. Kargir tekke binası 28 Kasım 1982 günü yanmıştır. Kargir türbe ve mezarlığı ile tevhidhanenin harap olmuş dört duvarı mevcuttur. (Bkz.F.114-115, Ç.37)

1341 defteri, sıra 1, Bandırmalızade 85, Tomar 95.

Katalog no: 168

Kaledipli Ahmed Efendi Tekkesi

Mevlevihanekapısı'nda Kadiri tarikatına ait olarak gösterilen bu tekke bulunamamıştır.

Bandırmalızade 217, Asitane 15.

Katalog no: 169

Kantari Baba Tekkesi, Kantari Şeyh Mustafa Efendi Tekkesi, Kantarcı Tekkesi

Beyoğlu Gümüşsuyu'nda, Fatma Hatun Mahallesi, Bağ Odaları Sokak, 7 ada, 19 parseldeki Sadi tekkesinin, ilk şeyh ve banisi Kantari Şeyh Osman Efendi'nin vakfiyesi 1252/1836 tarihlidir. Ahşap tevhidhaneli tekke, 1936 yılında arsa haline gelmiş olduğundan satılmıştır. Yerinde apartmanlar vardır.

1341 defteri, sıra 297, Bandırmalızade 48, Tomar 173, Asitane, s.3.

Katalog no: 170

Kapıcı Tekkesi

Üsküdar Gülfem Hatun Mahallesi, Aziz Mahmut Efendi Sokağı ile Açık Türbe Sokağı köşesinde, 441 ada, 21 parselde bulunan Halil Paşa Türbesi bitişiğine, Aziz Mahmut Hüdai Efendi'nin dervişlerinden Halil Paşa'nın yaptırdığı Celveti tekkesidir (Konyalı, 1977:427, Mehmet Raif, 1996:93). Ahşap bina tahrip edilmiş, günümüze gecekondur görünümüyle gelebilmiştir.

Hadika II, s.196, AMH.CT., s.287-288.

Katalog no: 171

Karaağaç Bektaşî Tekkesi, Karaağaç Tekkesi

Beyoğlu Sütlüce ilerisinde, Dutluk Karaağaç mevkiinde, eski 1929, yeni 3257 ada, 1 parselde önceden mevcut tekkedir. II. Beyazıt vakfından arazi üzerine, III. Sultan Mustafa devrinden sonra, Bektaşî tekkesi olarak inşa edilmiş ve 1241/1826'da yıkılmıştır. Günümüze sadece mezar taşları ulaşmıştır.

Bandırmalızade 288, Hadika I, s.302.

Katalog no: 172

Karababa Tekkesi

Eminönü, Mimar Hayrettin Mahallesi, Karababa Caddesi, 1167 ada, 16 parseldedir. Bu Rûfai tekkesinin vakfı Şeyh Mehmet Hilmi Efendi'nin şeyhliğe geçiş tarihi 1275/1859, tekkenin tamirini müteakip açılış tarihi ise, 1282/1865'dir. İki katlı kargir meşrûta binası yanında, mimarisi bozulmuş tevhidhane ile zemin katta kabirler vardır. (Bkz.F.136, Ç1)

1341 defteri, sıra 246, Bandırmalızade 183, Tomar 166.

Katalog no: 173

Karabaş Bali Tekkesi

Fatih Yenibahçe'de, Karabaş Mahallesi civarında Şeyh Ali Efendi'nin Kadiri tekkesi olarak gösterilmiştir. 1203/1789 tarihli vakfiyesi olduğu kaydedilen bu tekkenin Mustafa Ahi Resmi'ye ait olduğu bildirilmiştir. Yeri ve hangi

tekke olduğu bulunamamıştır.

Tomar 235.

Katalog no: 174

Karabaş Tekkesi

Beyoğlu, Hacı Mimi Mahallesi, Karabaş Mektebi Sokağı, 134 ada, 1 parsel istimlak edilen türbe ve mezarlık, 2 parsel Karabaş Camii, 4 parsel ahşap ev, 135 ada, 5 parsel ise ahşap şeyh meşrutası idi. Vakfı Karabaş Mustafa Ağa'dır. Halvetiye ve Kadiriye'den olan tekkenin ilk şeyhi Mollazade Kasım Çelebi Efendi'dir. (vefatı 915/1509) Bugün ibadete açık kargir cami ile bir kısım hazire kalmıştır. (Bkz.F.142)Meşruta 29.1.1966 tarihinde yıkılmış, yerinde Tophane Tayfun Spor Kulübü bulunmaktadır.

1341 defteri, sıra 287, Bandırmalizade 283, Silsilename 89, Tomar 85.

Katalog no: 175

Karabaş Tekkesi

Rumelihisarı, Ali Torlak Mahallesi, Torlak Fırın Sokak, 59 ada, 19 parselde Şeyh Ahmet Mevlevi Vakfı'ndan Halveti tekkesidir. Ahşap tevhidhane yok olmuş, tekkenin arsası ile mezarları günümüze ulaşmıştır. Mezarlığı tahrip edilmiştir.

Bandırmalizade 282, Tomar 102, İhsaiyat, s.21.

Katalog no: 176

Karagöz Tekkesi, Sadullah Çavuş Tekkesi

Fatih, Veledi Karabaş Mahallesi, Karagöz Tekke Sokağı, 1406 ada, 13 ve 14 parseldeki Sadullah Çavuş Mescidi'ne Şeyh Hüseyin Efendi el Halveti'nin (vefatı 1201/1787) meşihat koymasıyla tesis olmuştur. Halvetiye'den olan tekke halen ibadete açık cami halindedir*. (Bkz. Ç.43)

1341 defteri, sıra 124, Bandırmalizade 74 ve 215, Silsilename 69, Tomar 47.

* Bitişğinde 1065/1654 tarihli Karagöz Mehmet Paşa Çeşmesi vardır (Tanışık, C.I. 1943:80).

Katalog no: 177

Kara Mehmed Paşa Tekkesi

Fatih, Aksaray'da bugünkü İski binası ile Ebubekir Paşa Mektep-Kütüphanesi arasında 856 ada dahilinde Sünbülü tekkesidir. Banisi çeşitli valiliklerde bulunmuş olan Kara Mehmet Paşa'dır. (vefatı 1134/1721 Vidin) İlk şeyhi Abdülhay Efendi 1117/1705 tarihinde vefat etmiştir. Tekke binası kargir, tek katlı ve çatılı idi. 1940 lı yılların sonunda yıkılmıştır. (Bkz.F.146)

1341 defteri, sıra 256, Bandırmalizade 47, Tomar 149, Hadika I, s.174.

Katalog no: 178

Kara Sarıklı Tekkesi

Fatih, Küçükmustafapaşa, Kara Sarıklı Sokağı, 2241 ada, 35 parselde Rufai tekkesidir. Zembilli Ali Efendi'nin karısı Ayşe Hatun'un mescidine 1215/1800 tarihinde meşihat konulması ile tesis olmuştur. 31 Mayıs 1918 de yanmış (Muhibban, 28 Kasım 1918:8), arsası 1959 yılında satılmış (Vakıf Hayrat Dosyası), yerine apartmanlar yapılmıştır. Zemin katta, ilk şeyh ve bani Kara Sarıklı İbrahim Sabri Efendi'nin (vefatı 1247/1831) mezar yerini gösteren mermer bir levhadan başka tekke ile ilgili bir iz yoktur.

1341 defteri, sıra 41, Bandırmalizade 154, Silsilename 140, Tomar 96.

Katalog no: 179

Kartal Dede Tekkesi, Kartal Baba Tekkesi

Üsküdar, Pazarbaşı Mahallesi, Nuhkuyusu Caddesi, 191 ada, 15 parseldeki Kadiri tekkesinin ilk şeyh ve banisi Şeyh Ahmet Kartali'dir. (vefatı 1180/1766) 1296/1878 tarihinde Mehmet Ali Paşa tarafından tamir edilmiştir (Mehmet Raif, 1996:193). Türbe ve tevhidhanesi tek bir bina içinde bulunan iki katlı kargir tekke binası, 1970 lerde yıktırılmış, yerine betonarme yeni bir cami yapılmıştır. (Bkz. F.147-148, Ç.110)

1341 defteri, sıra 8, Bandırmalizade 181, Tomar 139.

Katalog no: 180

Karyağdı Tekkesi, Arec Tekke

Eyüp, İdris Köşkü'nde, Karyağdı Sokağı, 38 ada, 6 parselde tekke, 4 parselde haziresi bulunan Bektaşî tekkesinin vakfı Baba Ali'dir (Ergun, 1935:187). Bina iki katlı, duvarları kargir, döşemesi ahşaptı. Günümüze sadece arsası ve mezar taşları kalmıştır. (Bkz. F.359)

1341 defteri, sıra 212, Bandırmalızade 289, 1199 defteri 145, Hadika I, s.264, Dergehname, 52. beyit.

Katalog no: 181

Kasım Çelebi Tekkesi, Atik Ali Paşa Tekkesi

Eminönü, Molla Fenari Mahallesi, Yeniçeriler Caddesi, 274 ada, 6 parselde bulunan Gazi Atik Ali Paşa Camii'ne Halvetiyye'den meşihat konmasıyla meydana gelmiştir. İbadete açık caminin kapı kitabesi 902/1497 tarihlidir. Cami avlusundaki meşrutalar günümüze intikal etmemiştir.

1341 defteri, sıra 207, Bandırmalızade 50, Hadika I, s.150.

Katalog no: 182

Kasımpaşa Mevlevihanesi

Beyoğlu, Sururi Mehmet Efendi Mahallesi, Kasımpaşa Mevlevihane Sokak, 862 ada, 4 parseldeki mevlevihanenin ilk şeyhi ve banisi Şeyh Sırrı Abdi Dede'dir. (vefatı 1041/1632) Geniş bir alanı kapsayan ahşap iki katlı mevlevihane binası, son senelerde yangın geçirmiş ve daha sonra belediye tarafından yıktırılarak, yeri yeşil saha haline getirilmiştir. (Bkz. F.158-159, Ç.19-57-58-59)

Bandırmalızade 123, Silsilename 81, Tomar 31.

Katalog no: 183

Kaşgari Tekkesi, Murtaza Efendi Tekkesi

Eyüp, Gümüşsuyu Mahallesi, İdris Köşkü Sokak, 35 ada, 2 parselde, Yekçeşm Hacı Murtaza Efendi'nin (Mehmet Süreyya, C.4, 1308:361) 1158/1745 de Kaşgari Hoca Abdullah Nidayi Efendi için tesis ettiği Nakşi tekkesidir. Ahşap derviş hücreleri ve köşk oda hariç, günümüzde mevcuttur. Tevhidhane ve

bitişindeki iki katlı meşrutahane tamamen ahşaptır. Tekke parseli dahilinde ayrıca iki türbe, mimarisi bozulmuş bir şadırvan, iki çeşme ve kitabeli kuyu ile sarnıç vardır. Bugün ibadete açık cami halindedir. (Bkz. F.150-151-152,Ç.72-73)

1341 defteri, sıra 306, Bandırmalızade 291, Silsilename 97, Tomar 28, Hadika I, s.260.

Katalog no: 184

Kavsara Tekkesi

Üsküdar, Atik Valide Mahallesi, Bağlarbaşı Caddesi, 232 ada, 10 parseldeki Halveti tekkesidir. Kavsarazade Mustafa Efendi'nin (vefatı 1067/1657) yaptırdığı mescide, meşihat konulması ile tesis edilmiş, baninin torunu tarafından 1125/1713 de tamir edilmiştir (Mehmet Raif, 1996:134). Daha sonra harap olan tekke tamir edilerek 24 Ramazan 1307/1889 da yeniden açılmıştır*. Kapısı üzerinde, bugün mevcut olmayan 11 beyitlik 1257/1841 tarihli bir kitabe olduğu belirtilmiştir (Mehmet Raif, 1996:128). Günümüze bani Mustafa Efendi'nin kabrinin bulunduğu küçük, basit bir türbe ile kitabe gelebilmiştir. (Bkz. F.153)

Asıthane s.7, Hadika II, s.220.

Katalog no: 185

Kaygusuz Tekkesi, Kaygusuz Baba Tekkesi

Eminönü Alemdar Mahallesi, İncili Çavuş Sokağı, 38 ada, 9 parselde Kadiri tekkesidir (Demirel İşli, Mayıs 1995:66). 1282/1865 yılında Şeyh Hacı Kaygusuz İbrahim Baba tarafından vakfedilmiştir. Tevhidhane ve meşruta tek bir ahşap bina içinde iken, tevhidhane 29-30 Nisan 1985 tarihinde maili inhidam gerekçesiyle, belediye tarafından yıktırılmıştır. Meşruta kısmı

* Sabah Gazetesi, 24 Ramazan 1307 de; 10 seneden beri kapalı olan caminin yeniden ibadete açıldığı ve imamlığın Selimiye Dergahı şeyhi Mehmet Said Efendi hulefasından İsmail Efendi'ye verildiği ve bu meyanda Nakşibendi ayini icra edildiği belirtilmiştir. Sabah Gazetesi, 8 Cemaziyelevvel 1307 tarihli nüshasında; Kavsara Baba Tekkesi şeyhi Mehmed Efendi'nin vefat ilanı vardır.

harap halde halen mevcuttur. (Bkz.F. 155-156, Ç.81-82-95-96)

1341 defteri, sıra 35, Bandırmalızade 122, Silsilename 75, Tomar 110.

Katalog no: 186

Kayserili Mustafa Efendi Tekkesi

Fatih Karagömrük'te, Hacı Lütfullah Sokağı'nda bulunan tekke, tariki Uşşakiyye'den Kayserili Mustafa Efendi tarafından Cumhuriyet'in ilanından çok az bir zaman önce inşa ettirilmiş ve kısa süre faaliyet sürdürmüştür. İki katlı kargir bina (Bkz. F.154) 1973 yılında yıktırılmış ve yerine apartman yapılmıştır (M.Ş.Akbatu Arşivi).

Ş. Akbatu Arşivi.

Katalog no: 187

Kefeli Tekkesi, Kefevi Tekkesi, Keşfi Efendi Tekkesi,

Fatih, Derviş Ali Mahallesi, Kasap ve Sena Sokakları, 2534 ada, 5 parseldedir. Kiliseden çevrilme Kefevi Camii'ne Şeyh İbrahim Talati Efendi'nin (vefatı 1230/1815) Nakşibendi şeyhi olarak meşihata getirilmesiyle vucut bulmuştur. Günümüzde ibadete açık camidir. (Bkz.F.160-161)

1341 defteri, sıra 253, Bandırmalızade 185, Silsilename 10, Hadika I, s.186.

Katalog no: 188

Kelami Tekkesi, Esad Efendi Tekkesi

Fatip, İbrahim Çavuş Mahallesi, Kelami Tekke Sokağı, 1469 ada, 17 parseldeki (Bkz. Ç.45) Halveti tekkesinin ilk şeyh ve banisi Kelami Mustafa Efendi'nin vefatı 1151/1738 dir. Ahşap tekke yıkılmış, yerine apartman yapılmış, günümüze yol kenarında bulunan iki kabir yeri ve taşı kalmıştır. (Bkz. F.143)

1341 defteri, sıra 295, Bandırmalızade 184, Silsilename 28, Tomar 178.

Katalog no: 189

Kemal Paşa Tekkesi, Müştak Efendi Tekkesi, Altuncu Tekkesi, Sarhoş Bali Tekkesi

Eminönü, Kemal Paşa Mahallesi, Yeşil Tulumba ve Şirvanizade Sokak, 926 ada,

21 ve 22 parselerdedir. Tekke Şeyh Bali Efendi'nin (vefatı 980/1572) tesisi iken, Müştak Efendi bin Abdullah tarafından 27 Zilkade 1254/1839 tarihli vakfiye ile 21 parseldeki yapıların yaptırılmasıyla, Kemal Paşa Manzumesi haline gelmiştir. 22 parselde ibadete açık kargir Kemal Paşa Camii, 21 parselde ise, tevhidhane ve meşruta bulunur. Günümüzde kargir tevhidhane çatısı çökmüş duvarları ayakta, meşruta ise, kargire dönüştürülmüş, tek katlı ve harap halde mevcuttur. (Bkz. F.162-163)

1341 defteri, sıra 68, Bandırmalızade 133 ve 143, Hadika I, s.180, Seyahatname II, s.60, Tomar 124.

Katalog no: 190

Kesmekaya Tekkesi, Kadı Sadi Tekkesi, Simkeşler Tekkesi

Fatih, Hamami Muhittin Mahallesi, Kara Papak ve Mirac Sokak, 1871 ada, 1 parseldeki (Bkz. Ç.7) Kadı Sadi Mescidi'ne 1287/1870 tarihli vakfiye ile meşihat konulması sonucu meydana gelmiş Kadiri-Eşrefi tekkesidir. İlk şeyhi Mustafa Terlikçi 1301/1884 yılında vefat etmiştir. Mescid ve iki ayrı ahşap meşrutası bulunan tekke, 8.10.1970 tarihinde yıktırılmış, günümüze mezarlığı ve arsası gelebilmiştir.

1341 defteri, sıra 292, Tomar 133, Hadika I, s.180.

Katalog no: 191

Keşfi Ahmet Efendi Tekkesi, Divitçiler Tekkesi

Üsküdar, Arakiyeci Hacı Cafer Mahallesi, Divitçiler Caddesi, 207 ada, 12 ve 13 parsellerdeki Kadiri tekkesinin banisi Şeyh Ahmet Efendi bin Mehmet'in vakfiyesi 19 Cemaziyelahir 1271/1855 tarihlidir. Tekke 1960 lı yıllarda tamamen yıktırılarak arsası yola katılmış, mezartaşlarının bir kısmı Karacaahmet Mezarlığı'na atılmıştır. (Bkz. F.157-164)

1341 defteri, sıra 17, Bandırmalızade 254, Tomar 109.

Katalog no: 192

Keşfi Osman Efendi Tekkesi, Kemter Baba Tekkesi, Müştak Efendi Tekkesi Eminönü Vezneciler'de, Kalenderhane Mahallesi, Hallacı Mansur Sokağı, 664 ada, 24 parselde, Celveti tekkesinin ilk şeyhi Osman Efendi'nin (vefatı

1127/1715) vakfiyesi 1101/1690 tarihlidir. Tekkeyi ikinci kez Kerküklü Şeyh Müştak Efendi 1319/1901 tarihinde inşa ettirmiştir. İki katlı ahşap tekke günümüze tahrip görerek ulaşmıştır (Demirel, 1990:115). (Bkz. F.149, Ç.80)

1341 defteri, sıra 220, Bandırmalizade 219, Silsilename 137, Tomar 72.

Katalog no: 193

Kirpasi Tekkesi

Eyüp, Düğmeciler Mahallesi, Düğmeciler Caddesi ile Bıçakçı Eyüp Sokağı köşesinde, 199 ada, 1 parseldeki Musa Çavuş Mescidi'ne, mescidin imamı Hafız Ahmet Efendi'nin vakfiye düzenleyip meşihat koymasıyla meydana gelmiş Nakşi tekkesidir. İlk şeyh Elhac Mustafa Tevfik Efendi'dir. (vefatı 1234/1818) Ahşap tekke 1980 yılında maili inhidam nedeniyle çökmüş, mezarlar ve arsası kalmıştır.

1341 defteri, sıra 20, Bandırmalizade 127, Silsilename 109, Hadika I, s.268.

Katalog no: 194

Kılınçcı Tekkesi, Kalaycı Tekke

Fatih, Melek Hatun Mahallesi, Mevlevihane Caddesi ve Sezai Hasan Sokağı köşesinde, 1495 ada, 1 parseldeki Rufai tekkesinin banisi Şeyh Mehmet Efendi'dir. 1266/1850 tarihinde düzenlenmiş vakfiyesi kayıtlıdır. Ahşap tevhidhane çökmüş, iki katlı ahşap meşruta ve türbesi günümüze ulaşmıştır. (Bkz. F. 172-173, Ç.102)

1341 defteri, sıra 261, Bandırmalizade 124, Tomar 180.

Katalog no: 195

Kıncı Baba Tekkesi, Feyzullah Baba Tekkesi

Üsküdar, Arakiyeci Hacı Mehmet Mahallesi, Toptaşı Caddesi'ndeki yeri, bitişiğindeki 204 ada, 40 parseldeki cami (Cevri Kalfa Camii) sahasına katılmış Bektaşî tekkesidir. Mezarlığı 41 parselde bulunan tekke bugün yoktur.

1341 defteri, sıra 240.

Katalog no: 196

Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi, Aksaray Uşşaki Tekkesi
Fatih, Gureba Hüseyin Ağa Mahallesi, Şekerci ve İmam Murat Sokakaları
köşesinde, 892 ada, 15 parselde, 1272/1856 tarihli vakfiye ile kurulan Uşşaki
tekkesidir. Tekke 17 Ramazan 1307/7 Mayıs 1890 da yanmış ve 43120 kuruş
harcanarak tamir edilmiş ve 13 Mart 1904 Pazar günü, resmi açılışı
yapılmıştır*. (Bkz. Vesika 6) Ahşap, iki katlı tekkede tevhidhane ve meşruta
tek yapı içindedir. 1980 lerde restore edilmiştir (Demirel İşli, Nisan 1995:50).
(Bkz. F.165-166-167-168-169-170-171, Ç.99-100)

1341 defteri, sıra 49, Bandırmalızade 287, Tomar 193.

Katalog no: 197

Koğacı Dede Tekkesi

Fatih, Sultan Selim civarında Halveti tekkesi idi. Şeyh Sevündük Sücaettin
Halveti'nin (vefatı 900/1495) vefatından sonra, tekke medreseye çevrilmiştir.
Yeri tesbit edilememiştir.

Hadika I, s.169-257, TD, s.296, vakfiye 1733 ve 1736, Ayverdi, 1974, C.III:438.

Katalog no: 198

Koğacı Tekkesi, Papazzade Mustafa Çelebi Dergahı, Sadi Asıtanesi,
Abdüsselam Tekkesi

Eminönü- Koska'da Mimar Kemalettin Mahallesi, Ağa Çeşmesi Sokağı, 624 ada,
2, 3 ve 4 parsellerdeki Sadi tekkesinin ilk şeyhi Abdülvehabı Halveti'nin
vefatı 1120/1708 dir (Hüseyin Vassaf, 1990, C.I:352). Yıkılan tekkenin yerine
1945 yılında Koca Ragıp Paşa İlkokulu inşa edilmiştir. (Bkz.Ç.2)

1341 defteri, sıra 296, Bandırmalızade 151, Silsilename 94.

* Bu yapımla ilgili olarak tutulmuş, 1321 tarihli Aksaray Şekerci Sokağı
Uşşaki Dergahı İnşaat ve Mesarifat Defteri bulunmaktadır. (Necdet İşli
Arşivi)

Katalog no: 199

Koruk Tekke

Fatih, Fındıkzade'de, Nevbahar Mahallesi, Millet Caddesi ile Özbek Süleyman Sokağı köşesinde 1785 ada, 6 parselde tevhidhanesi, 37 parselde mezarlığı yer alan, Sadrıazam Piri Mehmet Paşa Vakfı'ndan Halveti dergahıdır. Tesis tarihi 927/1521, ilk şeyh İshak Karamani (Cemali Halveti) nin vefatı ise 933/1527'dür. 31 Mayıs 1918'de yanan (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) tekke günümüzde ibadete açık camidir.

1341 defteri, sıra 258, Bandırmalızade 182, Silsilename 51, Tomar 15, Hadika I, s.137.

Katalog no: 200

Körükçü Tekke, Kürkçü Tekke

Fatih, Seyyit Ömer Mahallesi, Silivrikapı Caddesi, 1759 ada, 51 parselde, Piri sani İsmail Rumi tarafından kurulmuştur. Bu kadiri tekkesinin vakfı ve ilk şeyhi İsmail Efendi'dir. Haziresi 52 parseldedir. Tevhidhane ve meşrutası tek yapı içinde planlanmış olan iki katlı ahşap tekke binasının, bugün mihrabı kaldırılmış olup mesken olarak kullanılmaktadır (Demirel İşli, Temmuz 1995:54). Özel mülkiyettedir. (Bkz. F.174-175, Ç.38-79-92)

1341 defteri, sıra 28, Bandırmalızade 125, Tomar 123.

Katalog no: 201

Kubbe Tekkesi

Fatih, Sinan Ağa Mahallesi, Yesarizade ve İhtiyar Hasan Sokağı köşesinde 2414 ada, 1 parseldeki Kadiri tekkesinin ilk şeyhi 1115/1703'de vefat eden Süleyman Efendi'dir. Tekkenin ikinci açılışı 1304/1887 Şevvali'nde yapılmıştır. Daha sonra büyük Fatih yangınında 31 Mayıs 1918'de yanmış (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) ve yol açımı nedeniyle, arsası kısmen yola katılmıştır. Yerinde apartmanlar vardır.

1341 defteri, sıra 249, Bandırmalızade 49, Silsilename 125, Tomar 114.

Katalog no: 202

Kule Meydanı Tekkesi

Fatih'de halen ibadete açık Kasap İlyas Camii dahilinde Halveti tekkesi olarak Bandırmalızade'de kaydedilen bu tekkenin varlığı ve durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalızade 218.

Katalog no: 203

Kuşadalı Tekkesi, Kuşadalı Halil Tekkesi, Şami Tekkesi

Fatih, Aksaray Çakır Ağa Mahallesi, Katip Musluhiddin Sokağı, 867 ada, 34 parseldeki Halveti tekkesi, Aksaray hamamcısı Halil Ağa tarafından, ilk şeyh Kuşadalı Seyyit Şeyh İbrahim Efendi (vefatı 1263/1847) adına yaptırılmıştır. 1249/1833 deyanan (Öztürk, 1982:32) tekkeyi, 2. şeyh İbrahim Şami (vefatı 1289/1872) yeniden yaptırmıştır. 1940 larda harap halde bulunan ahşap tekke binası yıkılmış, günümüze mezarlığı ve arsası kalmıştır. (Bkz. F.176)

1341 defteri, sıra 152, Bandırmalızade 286, Silsilename 77, Tomar 131.

Katalog no: 204

Kuyubaşı Tekkesi, Emin Baba Tekkesi, Pertevniyal Valde Sultan Tekkesi

Eyüp, Fethi Çelebi Mahallesi, Savaklar Caddesi 113 ada, 3 parseldeki Nakşi ve Bektaşî tekkesi, Pertevniyal Valde Sultan tarafından 1284/1867 tarihinde günümüzdeki şekliyle yaptırılmıştır. Bektaşî Şeyhi Emin Baba'nın vefatı 1304/1887'dür. Tevhidhanenin de bulunduğu zemin kat kargir, cihannüma şeklindeki üst kat ahşaptır. Tekke yangın geçirip dört duvar haline gelmiş iken, 1997 yılı içinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yeniden yaptırılmıştır. Tekkenin önünde Derviş İbrahim'e ait namazgah taşı (Haskan, 1993, C.I:120) ile son zamanlarda tuğrası yok olan bir çeşme de vardır. (Bkz.F.178,Ç.123-124-125)

1341 defteri, sıra 107, Bandırmalızade 303, İhsaiyat, s.19.

Katalog no: 205

Küçük Ayasofya Tekkesi

Eminönü, İshak Paşa Mahallesi, Medrese Sokağı, 116 ada, 15 parseldedir. Bizans dönemine ait Hagia Sergio Kilisesi'nden Kapu Ağası Hüseyin Ağa'nın Vakfiyesi ile çevrilen cami (Yüksel, 1983:259) içinde, tesis olunan Halveti tekkesidir. Celveti ve Bayrami tarikinden de şeyhleri olmuştur. Zikir meydanı cami içi, derviş hücreleri ise cami avlusunu saran medrese mimarisindeki revaklı odalardır. (Bkz. Tablo 3)

1341 defteri, sıra 120, Bandırmalızade 51, Tomar 150, Hadika I, s.188.

L

Katalog no: 206

Lagari Tekkesi, Taşlıburun Tekkesi, Cennet Efendi Tekkesi, Lagari Mehmet Efendi Tekkesi

Eyüp, Bahariye Caddesi, 41 ada, 6 ve 7 parselde, 974/1566 tarihinde tesis edilen Sadi tekkesinin ilk şeyhi ve vakıfı Lagari Şeyh Mehmet Efendiyi Bayrami'nin vefatı 1093/1682 dür. 1252/1836 tarihinde II. Mahmut tarafından yeniden yaptırılan tekkenin ahşap selamlığı ile tevhidhanesi 1920 lerde yıktırılmıştır (Haskan, 1993, C.I:133). Daha sonra 2 katlı sekiz odalı harem dairesi de yıkılarak arsa haline gelen tekkeden, günümüze 7 parseldeki kargir türbesinin harabesi ile mezarlığı ulaşmıştır. (Bkz. F.177, Ç.41)

1341 defteri, sıra 254, Bandırmalızade 269, Silsilename 112, Tomar 66, Hadika I, s.258.

Katalog no: 207

Lokmacı Tekkesi, Hasan Refet Efendi Tekkesi

Fatih, Sultan Selim'de, Hatip Musluhiddin Mahallesi, Lokmacı Dede Sokağı, 1913 ada, 8 parselde Sebzeane Katibi Mahmut Efendi'nin Mescidi'ne, Rumeli Kazaskeri Hasan Refet Efendi'nin meşihat koyarak, 1267/1850 tarihinde (Öztürk, 1982:47) Keçeci Şeyh Hafız Ali Efendi'yi (vefatı 1273/1856) şeyhliğe getirmesiyle, vücut bulmuş Halveti tekkesidir. Tevhidhanesi harap, ahşap

meşrutası sağlam ve türbeleri bakımlı halde günümüze ulaşmıştır. (Bkz. F.179)

1341 defteri, sıra 132, Bandırmalızade 206, Silsilename 118, Tomar 73.

M

Katalog no: 208

Maarifi Tekkesi, Ali Sabit Efendi Tekkesi

Kartal, Çavuşoğlu Mahallesi, Yakacık ve Ankara Caddeleri köşesinde 640 ada, 2 parselde, Rufaiye meşayihinden dergahın piri Şeyh Seyyid Maarifi'nin oğlu ve 2. Şeyhi Ali Sabit Efendi'nin 1247/1832, 1252/1837, 1261/1845 ve 1268/1852 tarihli vakfiyeleri ile tesis olunmuştur (Tarkan,1964). Halen ibadete açık cami, faal imaret, türbe ve mezarlık olarak mevcuttur. (Bkz.F.180-181)

Tomar 179.

Katalog no: 209

Maçka Tekkesi, Mehmet Fahreddin Efendi Tekkesi

Beşiktaş, Vişnezade Mahallesi, Sporcu Adil Sokağı, 704 ada, 3 parselde Karabaş Mustafa Efendi Vakfı'ndan arsa üzerine Şeyh Mustafa Fani Efendi'nin kurduğu Halveti tekkesidir. İlk şeyhin 1122/1710 de vefatından sonra şeyhliğe geçen oğlu Şeyh Mehmet Fahreddin Efendi tekkenin vakıfıdır. Ahşap tekke binası günümüze ulaşmamıştır*.

1341 defteri, sıra 244, Bandırmalızade 155 ve 281, Silsilename 143, Tomar 134.

Katalog no: 210

Mahmud Bedrettin Efendi Tekkesi, Uşşaki Tekkesi, Hazmi Efendi Tekkesi
Fatih, Keçeciler semtinde, Keçeciler Caddesi, 2086 ada, 52 parseldeki Halveti-Uşşaki tekkesinin banisi ve ilk şeyhi Mahmud Bedrettin Efendi'nin vefat

* Hayrat Sicil Kaydı'nda "Karabaş Mustafa Efendi'nin dahi medfun bulunduğu Türbe-i Şerif ve etrafı kafesli semahane ve tahtani iki oda ve Şeyh Rıfat Efendi tarafından ilaveten yaptırılmış 3 oda ve bir kafes odası ve üç sofa, iki hela ve bir havlu, derununda iki kuyu bulunan kebir bahçe ve bahçeye inşa olunmuş ahşap iki oda" olarak tekke binası tarif edilmektedir.

tarihi 1197/1783 dir. Ahşap tevhidhanesi 1932 yılında çökmüş, meşrutahanesi de 1977 de bakımsızlıktan yıkılıp arsa haline gelmiştir. Günümüze mezarları ile türbe kısmı ulaşabilmiştir. (Bkz. F.182-183, Ç.39)

1341 defteri 305, Bandırmalızade 186, Silsilename 18, Tomar 155.

Katalog no: 211

Mahmud Efendi Tekkesi

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mahallesi, Mevlevihane Yolu ve Balıklı Kozlu Sokak arasında, 2931 ada, 12 parseldeki Şabani tekkesidir. Mahmud Efendi Mescidi'nin arsası üzerinde, bani Cemile Hanım'ın, ilk şeyh Salih Efendi (vefatı 1310/1892) için tesis ettiği tekkedir. Kargir tevhidhanesi harap olarak, haziresi ile birlikte günümüze ulaşmış, ahşap meşrutahanesinin ise arsası kalmıştır. (Bkz. F.184)

1341 defteri, sıra 196, Bandırmalızade 58, Tomar 99.

Katalog no: 212

Makri Ali Dede Tekkesi

Defterdar İbrahim Efendi Vakfı'ndan Beyoğlu Tophane'de gösterilen bu tekke sadece 1341 defterinde kaydedilmiştir. Yeri bulunamamıştır.

1341 defteri, sıra 24.

Katalog no: 213

Mecidiye Tekkesi, Hamidiye Tekkesi, Yusuf Fahir Baba Tekkesi

Kadıköy, Zühtü Paşa Mahallesi, Zühtü Paşa Mektebi Sokağı, 263 ada, 29 parseldeki 1305/1888 tarihinde inşa edilen tekke, Hasırcıbaşı Halil Efendi'nin karısı Ayşe Sıdika Hanım tarafından tesis olunmuş ve vakfiyesi 1309/1891 da tescil edilmiştir. Sadi ve Bektaşî tarikinden olan ahşap iki katlı tekke binası yıkılmış olup, günümüze sadece bir mezar yeri gelebilmiştir. (Bkz.F.185-186., Ç.158)

1341 defteri, sıra 312, Bandırmalızade 96, Tomar 195.

Katalog no: 214

Mehmet Ağa Tekkesi, Kızlar Ağası Tekkesi, Yayabaşızade Tekkesi.

Fatih, Beyceğiz Mahallesi, Çilekeş Sokak, 1351 ada, 3 parseldeki tekke, Mehmet Ağa Vakfı'ndan 993/1585 tarihinde tesis edilmiştir. İlk şeyhi Yayabaşızade Şeyh Hızır Efendi 1005/1597 tarihinde şehit olmuştur. Tekkede Halveti ve Kadiri tarikinden ayin yapılmıştır. İki katlı ve ahşap olan tekke binasının, Mayıs 1971 de çatısı çökmüş, daha sonra da bakımsızlıktan yıkılarak, arsa haline gelmiştir. (Bkz. F.187-188; Ç17)

1341 defteri, sıra 259, Bandırmalızade 83, Silsilename 23, Tomar 14, Hadika I, s.198.

Katalog no: 215

Mehmet Arif Efendi Tekkesi, Ebu Saidil Hudri Tekkesi

Fatih, Kariye'de Atik Ali Paşa Mahallesi, Kariye Türbe Sokağı, 2607 ada, 2 parsel sayılı yerde, 1324/1906 tarihinde vefat ederek buraya defnedilmiş olan Nakşi şeyhi Mehmet Arif Efendi'nin para vakfederek sahabeden Ebu Saidil Hudri türbesini tekkeye çevirmesiyle vucud bulmuştur. Kariye Camii'ne bitişik olarak yapılan ahşap tekmeden, günümüze baninin mezarı ile tekkenin mermer kitabeleri kalmıştır*.

1341 defteri, sıra 63, Bandırmalızade 11, İst Ansiklopedisi c.9, s.4857-4858.

Katalog no: 216

Mehmet Kethüda Tekkesi

Beykoz'da Mehmet Kethüda Vakfı'ndan ve "çeşme kurbinde" olduğu kaydedilen bu Halveti tekkesinin yeri tesbit edilememiştir**.

1341 defteri, sıra 266.

* İşli :71 de baniye ait mezartaşının kitabesi verilmektedir.

** 1341 defteri, sıra 266 da "Vakfı mummaileyhin müstakil vakfiyelerinde Beykoz'da çeşme kurbinde bir bab oda ve bir bab şeyh odası ve bir sertarik odası ve iki misafir odaları ve fevkani şeyh efendi için bir bab harem odası ve bir sofa ve bir matbah ve teferruatı müstemil Halveti tekkesini vakfeylemiştir", denilmektedir.

Katalog no: 217**Mehmet Paşa Tekkesi, Şehit Mehmet Paşa Tekkesi**

Eminönü, Kadirga'da, Küçük Ayasofya Mahallesi, Şehit Mehmet Paşa ve Su Terazisi Sokak 122 ada, 1 parseldeki İsmihan Sultan Vakfı'ndan Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi'nin bir parçası olan Halveti tarikatından tekkenin ilk şeyhi Kurt Mehmet Efendi'dir. (vefatı 996/1588) Kargir medrese tipi plana sahip olan tekke (Tanman, 1988:312), hücre dizisi üzerinde bulunan, bir sofa, üç odadan meydana gelen ahşap harem kısmı ile girişi üst kat ravakından sağlanan, avlu içinde, dikmeler üzerine oturtulmuş ahşap sohbet odası hariç, günümüzde mevcuttur. (Bkz.F.189-190-191-192,Ç.148-149-150-151-152-153-154)

1341 defteri, sıra 257, Bandırmalızade 294, Silsilename 12, Tomar 8, Hadika I, s.193.

Katalog no: 218**Mehmet Said Efendi Tekkesi, Ebu Said Tekkesi**

Beyoğlu, Fındıklı dere içinde Kazgancıbaşı Elhac Ali Mahallesi'nde Mehmet Said Efendi Vakfı'ndan olduğu belirtilen tekkenin tam yeri* ve durumu tesbit edilememiştir.

1341 defteri sıra 177, Bandırmalızade 108 ve 297, Seyahatname cilt I, s.446, Asitane 9.

Katalog no: 219**Mehmet Şemsettin Efendi Tekkesi, Perşembe Tekkesi, Muhyi Efendi Tekkesi**

Fatih, Muhtesip İskender Mahallesi, Keçeciler Caddesi, 1518 ada, 3 parseldeki Kadiri tekkesinin vakfiyesi 1203/1789 tarihlidir. İlk şeyh Mehmet Şemsettin Efendi 1227/1812 tarihinde vefat etmiştir. Tekke Asaf Paşa tarafından 1311 Rumi yılında yenilenmiştir. İki katlı ahşap meşrutahanesi 1965 Aralık ayında yıktırılmıştır. Günümüze arsası ve türbesi gelebilmiştir.(Bkz. F.193, Ç.155-156)

1341 defteri, sıra 185, Bandırmalızade 261, Silsilename 141, Tomar 143.

* Orhonlu, 1955:56 da tekkeyi Sofu Baba Türbesi'nin bitişiğinde gösterir.

Katalog no: 220

Mehmet Zeki Efendi Tekkesi

Eyüp, Baba Haydar'da, Ahmet Ticani'nin halifesi Kıbrıslı Mehmet Zeki Efendi'nin İstanbul'a gelerek 1324/1906 tarihinde Baba Haydar Camii karşısında gümrük memurlarından Raşit Efendi'nin bahçesinde ahşap tekke yaptırıp Ticani tariki üzere Cuma'dan sonra ayin icra etmesiyle meydana gelmiştir. Bu tekkenin kaydına sadece Tomarı Tekaya'da rastlanılmıştır.

Tomar, 256.

Katalog no: 221

Merkez Efendi Tekkesi

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mahallesi, Merkez Efendi Caddesi, 2934 ada, 2 parselde Yavuz Sultan Selim ve kızı Şah Sultan Vakfı'ndan Halveti tekkesidir. İlk şeyh Merkez Efendi'nin vefatı 959/1552 dir. Halen ibadete açık cami olarak kullanılan tekkenin, şeyhe ve dervişlere ait hücreleri yıkılmış, yerine Kuran kursu binaları yapılmıştır. Türbeleri ile ahşap meşrutahanesi ve mezarlığı mevcuttur. (Bkz. F.194-195, Ç.50-51-52-53)

1341 defteri, sıra 325, Bandırmalızade 292, Silsilename 3, Tomar 3, Hadika I, s.230.

Katalog no: 222

Mesnevi hane

Fatih, Tevkii Cafer Mahallesi, İsmail Ağa ve Mesnevi hane Caddeleri köşesinde, 2286 ada, 1 parselde Şeyh Mehmet Murad el Nakşibendi (vefatı 1264/1848) tarafından 1260/1844 tarihli vakfiye ile tesis olunmuş bir Nakşibendi tekkesi iken, daha sonra tamamen Mesnevi öğrenimine ayrılmış bir okul haline getirilmiştir. Halen ibadete açık cami halindeki tekkenin derviş hücrelerinin mimarisi değiştirilmiştir. (Bkz. F.196)

Bandırmalızade 52, İhsaiyat, s.19, MMD.

Katalog no: 223

Mimar Acem Tekkesi

Fatih, Şehremini Melek Hatun Mahallesi, Mevlevihanekapı Caddesi, 1492 ada, 1 parseldeki Halveti tekkesidir. 931/1525 tarihli vakfiye ile tesis olunan tekkenin ilk şeyhi Sarı Osman Efendi'dir. Yanındaki kargir cami ile birlikte yapılan tekke binası yerinde bugün, yeni tek katlı bir meşruta yapılmış olup, günümüze sadece kitabesi kalmıştır.

1341 defteri, sıra 237, Bandırmalizade 221, Silsilename 64, Tomar 12, Hadika I, s.206.

Katalog no: 224

Mirahur Tekkesi, Şeyh Vahyi Efendi Tekkesi

Fatih, Yedikule İmrahor Mahallesi, Mühendis Ali ve İmam Aşır Sokakları, 1272 ada, 16 ve 21 parsellerdedir. Bizans yapısı İonnes Stadius Manastır Kilisesi, Tatar Mirzalar'ından Devlet Han tarafından zaviyeye çevrilmiş ve daha sonra, meşihat konularak Halveti tekkesi tesis edilmiştir. İlk şeyhi İbrahim Menteşevi'nin (Clayer :31) vefat tarihi 913/1507 dir. Sünbülü tarikatından da ayin yapılan tekkenin ibadet kısmına ait 21 parseldeki kilise binası harap halde, 16 parseldeki ahşap şeyh dairesi ise, nisbeten sağlam durumda mevcuttur. Tekkenin haziresi ve şadırvanı da vardır. (Bkz. F.197)

1341 defteri, sıra 46, Bandırmalizade 130, Silsilename 8, Tomar 16, Hadika I, s.196.

Katalog no: 225

Mısırlı Tekkesi, Mısırlı İbrahim Efendi Tekkesi, Mısırlı Fatma Hanım Tekkesi

Eminönü Sultanahmet'te, Güngörmez Mahallesi, Tavukhane Sokak, 99 ada, 3 parselde Hacı Fatma Hanım tarafından Şeyh Mısırlı İbrahim Efendi (vefatı 19 Şubat 1914) için yaptırılmış Kadiri tekkesidir. Ahşap tekke binası yıkılmış, günümüze üzerinde hamam harabelerinin kalıntıları olan arsa kalmıştır. (Bkz. F.199-200))

1341 defteri, sıra 34, Bandırmalizade 57, C.S.R Dosyaları no 86.

Katalog no: 226

Molla Çelebi Tekkesi, Haffafzade Mahmud Efendi Tekkesi

Eyüp, Cezeri Kasım Mahallesi, Feshane Caddesi ile Kızıl Değirmen Sokağı köşesinde, 65 ada, 11 parselde, Molla Çelebi adıyla anılan Mehmet Vusuli Efendi (vefatı 998/1590) tarafından tesis edilmiş Kadiri tekkesidir. Son şeyh Hüseyin Kamil bin Mehmet Efendi'dir. Tekkeden bugün ikametgah olarak kullanılan mimarisi tamamen değişmiş harap iki katlı ahşap meşruta ile kabirler ve bir kısım arsa kalmıştır.

1341 defteri, sıra 309, Bandırmalizade 53, Tomar 140, Hadika II, s.83.

Katalog no: 227

Muabbir Tekkesi, Arabacılar Tekkesi, Hacı İbrahim Efendi Tekkesi, Mehmet Bostani Tekkesi

Beyoğlu, Kasımpaşa, Kaptan Paşa Mahallesi, Zincirlikuyu Caddesi, Sel Geçidi Sokak, 1457 ada, 18 parseldeki Kadiri tekkesinin vakfı ve ilk şeyhi Bostan Efendi'dir. (vefatı 1065/1655) Günümüze ulaşamayan tekkenin enkazı 12.6.1942 tarihinde 610 TL bedelle satılmıştır. Bugün arsa halindedir.

1341 defteri, sıra 31, Bandırmalizade 220, Silsilename 84, Tomar 39.

Katalog no: 228

Muabbir Tekkesi, Muber Hasan Efendi Tekkesi, Kapı Halifesi Tekkesi, Ahmet Efendi Tekkesi

Fatih, Hoca Üveys Mahallesi, Mütercim Asım ve Bedrettin Simavi Sokakları'nda 2064 ada, 3 parselde Kapı Halifesi Ahmet Nasrullah Efendi Vakfı'ndan Nakşibendi tekkesidir. Muharrem 1190/Şubat 1776 da yapılmıştır (M. Cevdet Arşivi no: 24492). Şeyh Muabbir Hasan Efendi'nin mezarı da buradadır. Ahşap tekke yıkılmış, zamanla arsa haline gelmiştir.

1341 defteri, sıra 21, Bandırmalizade 298, TD, s.209.

Katalog no: 229

Muhsine Hatun Tekkesi, İbrahim Paşa Tekkesi

Eminönü Kumkapı Nişancası'nda Türkeli Caddesi, 737 ada, 7 parselde, vakfiyesi İbrahim Paşa'nın hanımı Muhsine Hatun'a ait olan ve yapımı

939/1532 da tamamlanan Sünbülü tarikatından tekkedir. Zikir, ibadete açık Muhsine Hatun Camii'nin içinde yapılmakta idi. Bitişindeki ahşap tekke meşrutası yıkılarak bugün arsa haline gelmiştir. (Bkz.F.207)

1341 defteri, sıra 32, Bandırmalızade, 163, Tomar 97, Hadika I, s.28.

Katalog no: 230

Murat Molla Tekkesi

Fatih, Çarşamba Tevkii Cafer Mahallesi, Murat Molla Caddesi, 1914 ada, 54 parselde 1183/1769 tarihinde tesis edilen Nakşi tekkesinin ilk şeyhi Ebul Eşrak Seyyid Mustafa Ahıskavi'dir. (vefatı 1200/1786) Tekke binası yıkılmış, günümüze arsası ve kütüphanesi* ile iki katlı ahşap meşruta evi kalmıştır. (Bkz. F.201-202)

1341 defteri, sıra 280, Bandırmalızade 129, Silsilename 26, Tomar 69.

Katalog no: 231

Musalla Tekkesi, Şeyh Mahmud Efendi Tekkesi

Eminönü, Katip Kasım Mahallesi, Hayriye Tüccarı Caddesi, 782 ada, eski 3, yeni 25 parselde Ferhat Paşa (vefatı 1004/1596) tarafından, Halveti şeyhi Mahmud Efendi (vefatı 976/1568) için yaptırılmıştır. Kargir mescit ve derviş hücrelerinden meydana gelen külliye, Reissülküttap Koca Mustafa Efendi (vefatı 1106/1695) medrese ilave ettirmiştir. (Bkz. F.198) Külliye önce yanmış sonra yıktırılmıştır. Günümüzde yerinde Katip Kasım İlkokulu vardır.

Tomar 200, Hadika I, s.202.

Katalog no: 232

Musalla Tekkesi

Üsküdar, Bulgurlu -Küçük Çamlıca Yolu yamaçta, 477 ada, 1 parselde 1024/1615 tarihinde inşa edilmiş Aziz Mahmut Hüdai'ye ait çilehanenin, pirin vefatından sonra ihvanının bu mahalde zikir yapmasıyla ortaya çıkmış tekkedir. Çilehane günümüzde minare eklenerek cami haline getirilmiş ve

* Kütüphane 1189/1775 tarihinde Damatzade Mehmet Murat Efendi tarafından yaptırılmıştır (Erünsal, 1988:110).

son yıllarda da bir kargir meşruta yapılmıştır. (Bkz. F.203)

Bandırmalizade 296, 1199 defteri 198, AMH.CT., s.271.

Katalog no: 233

Mustafa Dede Tekkesi

Fatih, Büyük Karaman'da, Şeyh Saçlı Mustafa Efendi (vefatı 1058/1648) tarafından tesis olunmuş Nakşi tekkesinin yeri tesbit edilememiştir. Tekke 1043/1633 de yanmıştır. 1300 lerdeki şeyhi Dağıstani Abdurrahman Efendi'dir. Tek yapıdan ibaret tekleden bugün hiç bir iz yoktur.

1341 defteri, sıra 289, Bandırmalizade 84, Tomar 121.

Katalog no: 234

Mustafa Paşa Tekkesi

Eyüp, Fethi Çelebi Mahallesi, Fethi Çelebi Caddesi, 112 ada, 1 parselde 1166/1753 yılında yapımı tamamlanmış Nakşi tekkesidir. İlk şeyh Muradzade Şeyh Mehmet Efendi 1169/1756 da vefat etmiş, vakıf Mustafa Paşa ise 1178/1764 de idam edilmiştir. Kargir mescit, tevhidhane; medrese tipindeki odalar ise derviş hücreleridir. Oldukça harap durumdaki tekkenin derviş hücreleri ve avlusu işgal edilmiş, tevhidhane ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 1997 yılında onarılmıştır. Ahşap meşrutahanesi, şadırvanı ve önündeki çeşmesi yıkılmıştır. (Bkz. F.204-205-206, Ç.40)

1341 defteri, sıra 288, Bandırmalizade 295, Silsilename 103, Tomar 128, Hadika I, s.290.

N

Katalog no: 235

Nalburi Tekkesi, Nalbur Mehmet Efendi Tekkesi

Sarıyer, Rumelihisarı'nda, Hisar Mahallesi, Meydan Sokağı, 53 ada, 1 parselde kurulmuş Nakşi tekkesidir. Banisi ve ilk şeyhi olan Nalburi Mehmet Efendi

vakfiyesini 1177/1763 tarihinde düzenlemiştir*. Günümüze tekke arsası ile 4 adet mezar kalmıştır.

1341 defteri, sıra 264, Bandırmalızade 300, 1199 defteri 243.

Katalog no: 236

Nalçacı Halil Efendi Tekkesi, Tului Tekkesi, Nali Tekkesi

Üsküdar, Tabaklar Mahallesi, Nalçacı Hasan Sokak, 266 ada, 7 parseldeki Halveti tekkesinin ilk şeyhi ve vakıfı Nalçacı Halil Efendi'dir. (vefatı 1061/1651) Dergah çökmüş günümüze arsası ile haziresi ulaşmıştır. (Bkz. F.211)

1341 defteri, sıra 150, Bandırmalızade 299, Silsilename 48, Tomar 78.

Katalog no: 237

Nasuhi Tekkesi

Üsküdar Doğancılar'da Tunusbağı Caddesi, 364 ada, 12 ve 13 parsellerde 1099/1688 tarihinde kurulmuş Halveti tekkesidir. İlk şeyh Mehmet Nasuhi'nin vefatı 1130/1718 dur. Tekke ile ilgili Hatice Sultan'ın 1131/1719, Mehmet Nasuhi Efendi'nin ise 1159/1746 tarihli vakfiyeleri vardır. Tekke 1280/1863 tarihinde Sultan Abdülaziz devrinde tamir edilmiştir (Mehmet Raif, 1996:139). Bugün ibadete açık cami olarak kullanılan tevhidhane ve onunla bağlantılı türbesi, özel mülkiyette bulunan kargir meşruta ile 13 parseldeki haziresi ve girişinin yanındaki 10 parselde Hasan Paşa Çeşmesi (Tanışık, 1945, C.II: 294) mevcuttur. (Bkz. F.212, Ç.26)

1341 defteri, sıra 158, Bandırmalızade 60, Silsilename 35, Tomar 54.

Katalog no: 238

Nazif Dede Tekkesi, Rumi Mehmet Efendi Tekkesi, Anadoluhisarı Tekkesi

Beykoz, Anadoluhisarı'nda 54 ada, 78 parseldeki tekkenin vakıfı Şeyh Mehmet Efendi'dir. Tekkenin 22 Cemaziyelahir 1212/1797 tarihli vakfiyesi kayıtlıdır.

* Nalburi Mehmet Efendi Vakfiye'sinde "sagır ve kebir köşk ve sair müstemilatı havi menzilin Nakşibendi tekkesi olmak üzere vakf edip" denilmektedir.

80 parselde meşrutası bulunan tekkenin arsası kalmıştır.

1341 defteri, sıra 271, Bandırmalizade 302, Tomar 232.

Katalog no: 239

Naziki Tekkesi, Malatyalı İsmail Ağa Tekkesi, Ağa Tekkesi, Kapu Ağası Tekkesi

Eminönü, Ayasofya'da Soğuk Çeşme Sokağı, 2 ada, 60-61 parselde ahşap tekke meşrutahanesi, 47 parselde tevhidhanesi yer alır. Tekke binası, Malatyalı İsmail Ağa Vakfiyesi ile vakfedilen arsa üzerine daha sonraki bir tarihte Şeyh Ahmet Naziki tarafından yaptırılmıştır. 1040/1631 tarihli vakfiyedeki Malatyalı'nın tekkesi yerine Ayasofya İmaretini inşa edilmiştir. Üç katlı ahşap meşruta binası Turing Otomobil Kurumu tarafından yenilenmiştir. (Bkz. F.208)

1341 defteri, sıra 27, Bandırmalizade 301, Tomar 215.

Katalog no: 240

Nebati Tekkesi

Beyoğlu Tophane'de, Hacı Mimi Mahallesi, Lüleçiler Caddesi, 130 ada, 21 ve 26 parsellerde 26 Şevval 933/1527 tarihli vakfiye ile tesis edilmiş Kadiri tekkesidir. Tevhidhane 21 parselde iken belediyece yıktırılmıştır. Halen yerinde İşçi Bulma Kurumu binaları vardır. Tekkeden biri baniye ait iki mezar yeri hatıra olarak kalmıştır. (Bkz. F.209)

Bandırmalizade 223, Asıthane s.11, C.S.R Dosyaları no 60.

Katalog no: 241

Neccarzade Tekkesi, Mustafa Rıza Efendi Tekkesi, Sinan Paşa Tekkesi

Beşiktaş Sinan Paşa Mahallesi, Neccarzade Sokağı, 291 ada, 39 parseldedir. Şeyh Mustafa Rızaeddin Efendi (vefatı 1159/1746) kendi evini tekke haline getirmiş ve oğlu Mehmet Sadık Efendi de 17 Recep 1184/1770 tarihli vakfiye ile tekkeyi mamur hale getirmiştir. İki katlı ahşap tekke 1958 de istimlak edilerek yıkılmış, günümüze sadece kargir bir türbe kalmıştır.

1341 defteri, sıra 169, Bandırmalizade 158, Tomar 50, Hadika II, s.91.

Katalog no : 242

Nureddin Cerrahi Tekkesi, Cerrahi Tekkesi

Fatih, Karag mr k Dervif Ali Mahallesi, Nurettin Tekkesi Sokağı, 2552 ada, 34 parselde Cerrahi Piri Nureddin Cerrahi Efendi (vefatı 1133/1721) tarafından 1115/1703 tarihinde tesis olunmuştur. Tevhidhanesi içinde türbe kısmı da bulunan kargir tekke ve müştemilatı halen mevcuttur. (Bkz. F.210,  .106-107)

1341 defteri, sıra 315, Silsilename 138, Tomar 5, Hadika I, s.183.

O

Katalog no: 243

Olanlar Tekkesi, Oğlanlar Tekkesi, Gavsi Tekkesi

Fatih, Aksaray, Cerrahpaşa Caddesi, 872 ada, 3 parseldeki tekkenin ilk yapılışı Fatih devrindedir. Bina Sakız Valisi Karşlı Yusuf Paşa (vefatı 1273/1857) Vakfı'ndandır. 1957 yılında yol açılması nedeniyle yıktırılmış ( nsal, 1969:18) ve daha sonra dışı mermer kaplamalı kargir sebil* kısmı Murat Paşa Camii avlusunda yeniden inşa edilmiştir. Harem kısmı ise bugün mevcut değildir. (Bkz. F.213-214)

1341 defteri, sıra 56, Bandırmalızade 91, Tomar 56.

Katalog no: 244

Oluklu Bayır Tekkesi, Cemal Efendi Tekkesi

Eyüp, Düğmeciler Mahallesi, Ayten Sokak, 193 ada, 1 parselde kurulmuş Rufai tekkesidir. Günümüzde arsa halinde olup, üzerinde gecekondular vardır.

HSD 3, sıra 57/1197

* Bu sebil 1287/1871 tarihinde İlhami Paşa'nın annesi tarafından yaptırılmıştır (Kumbaracılar, 1938:59).

Ö

Katalog no: 245

Öksüzce Baba Tekkesi

Fatih, Kocamustafapaşa'da Arabacı Beyazıt Mahallesi, Akarca'daki Nakşi tekkesinin tam yeri ve durumu tesbit edilemiştir.

Bandırmalızade 9.

Katalog no: 246

Ölice Baba Tekkesi, Haki Efendi Tekkesi, Uluca Baba Tekkesi, Evlice Baba Tekkesi, Ceylani Tekke

Eyüp, Üç Şehitler Mahallesi, Evlice Baba Mescidi Sokağı, 219 ada, 30 parselde, Evlice Baba Mescidi karşısında Şeyh Abdülkadir Haki Efendi tarafından 1215/1800 tarihli vakfiye ile yaptırılmıştır. Daha sonra yangın geçirmiş ve 1330/1911 de yeniden yapılmıştır (Haskan, 1993, C.I:124). Türbe kısmı tevhidhane içinde bulunan ahşap tekke 1942 yılında çökmüş ve sadece haziresi kalmıştır. Arsasına son şeyh Nazmi Ceylan'ın 1990 daki vefatından sonra yeni bir bina yapılmıştır. (Bkz. F.215)

1341 defteri, sıra 134, Bandırmalızade 25, Tomar 211.

Katalog no: 247

Ömer Hulusi Tekkesi, Misli Ali Efendi Tekkesi

Fatih, Şeyh Resmi Mahallesi, Otlukçu Yokuşu, 1457 ada dahilinde, Şeyhülislam Ömer Hulusi Efendi'nin Cemaziyelahir 1217/1802 ve Recep 1215/1800 tarihli vakfiyeleriyle, Silistreli Şeyh Seyyit Mustafa Efendi için yaptırılmış tekke'dir. Nakşi ve Kadiri tarikinden olan tekkenin son şeyhi Mustafa Asım Efendi'dir. Ömer Hulusi Efendi'nin yaptırdığı medresenin arsası ise 1455 ada, 1 parseldedir. Günümüze ulaşamayan tekkenin yerinde apartmanlar vardır.

1341 defteri, sıra 225, Silsilename 7, Düğün 190.

Katalog no: 248

Özbekler Kalenderhanesi, Kalenderhane, Lalizade Tekkesi

Eyüp, Kalenderhane Caddesi, 60 ada, 24 parsel ve 62 ada, 2 parselde 2 Şaban 1153/1740 tarihli vakfiye ile Seyyit Lalizade Abdülbaki Efendi (Ergun, 1935, C.I:219) tarafından yaptırılmış tekkedir. III. Selim'in saltanatı ortasında Kethüda Yusuf Ağa tekkeyi yenilemiş ve bir de hamam yaptırmıştır. Günümüze baninin açık türbesi, yıkık avlu kapısı ve içinde mahfeli de olan kargir tevhidhanesi gelebilmiştir. Hücreleri ve diğer yapıları yok olmuştur. Bugün arsasında Eyüp Diyanet Sitesi vardır. (Bkz. F.216)

1341 defteri, sıra 235, Bandırmalizade 285, Tomar 246, Hadika I, s.260.

Katalog no: 249

Özbekler Tekkesi, Buhara Tekkesi, Özbek Zaviyesi

Eminönü Sultanahmet'te, Binbirdirek Mahallesi, Şehit Mehmet Paşa Yokuşu, 125 ada, 2 ve 5 parsellerde, Defterdar İsmail Efendi tarafından, 1 Zilkade 1104/1693 tarihinde ikinci defa inşa ettirilen bina günümüze gelmemiştir. Bugünkü bina Sultan II. Abdülhamid ve Buhara elçisi Astankul Bey'in 1318/1900 tarihinde yaptırdığı binadır. Kitabesi 1296/1879 tarihlidir. Kısmen harap haldeki kargir tekkenin (Alper, Nisan 1995:38) tevhidhanesi mescidin içidir. (Bkz. F.217)

1341 defteri, sıra 58, Bandırmalizade 12.

Katalog no: 250

Özbekler Tekkesi, Bülbüldere Tekkesi, Mukim Efendi Tekkesi

Üsküdar, Bülbülderesi'nde, Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi'nin 6. şeyhi olan Devatizade Mehmet Talip Efendi (vefatı 1090/1679) tarafından yaptırılmıştır. Yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

1341 defteri, sıra 60, Bandırmalizade 13, Asıtane, s.2, Düğün 142.

Katalog no: 251

Özbekler Tekkesi, Hacı Hoca Tekkesi

Üsküdar, Hacı Hesna Hatun Mahallesi, Servili Köşk ve Hüseyin Baykara Sokakları, 1340 ada, 40 parselde, Sultan III. Mustafa devrinde, Maraş Valisi

Abdullah Paşa tarafından 1166/1753 tarihinde inşa ettirilmiş Nakşi tekkesidir. Bütün yapılarıyla mevcut olan ahşap tekke yeni restore edilmiştir. (Bkz. F.218-219, Ç.56)

1341 defteri, sıra 59, Bandırmalızade 232, Silsilename 149.

P

Katalog no: 252

Paşa Baba Tekkesi, Hocaşade Tekkesi, Mehmet Tahir Efendi Tekkesi
Beyoğlu, Katip Mustafa Çelebi Mahallesi, Sıraselviler Caddesi, 462 ada, 34 parselde, 2 Rebiülahir 1221/1806 tarihli Mehmet Tahir Efendi Vakfiyesi ile tesis edilmiş Rufai tekkesidir. Tek bir yapı içinde tevhidhane ve meşrutayı barındıran tekke günümüzde de mevcuttur. Dış duvarları kargir içi ahşaptır. Cadde üzerinde Paşa Baba Çeşmesi vardır (Tanışık, 1945, C.II:172). Haziresi haraptır. (Bkz. F.220-221; Ç.34-116)

1341 defteri, sıra 71, Bandırmalızade 197, Tomar 45.

Katalog no: 253

Paşmakçı Tekkesi, Küçük Piyale Paşa Tekkesi
Beyoğlu, Hacı Hüsam Mahallesi, Kasımpaşa-Zincirlikuyu Yolu, 115 ada, 19 parseldeki Kadiri tekkesidir. İlk şeyhi Paşmakçı Şeyh Ali Efendi, vakfı ise Paşmakçı Kurt Bey'dir. Günümüze mimarisi değiştirilerek konut haline getirilmiş iki katlı ahşap bina ile haziresi gelebilmiştir. (Bkz. F.222)

1341 defteri, sıra 102, Bandırmalızade 81, Tomar 38.

Katalog no: 254

Pazar Tekkesi, Kazzaz Mehmet Efendi Tekkesi, Hariri Mehmet Efendi Tekkesi, Şeyh Salih Tekkesi
Fatih, Topkapı, Arpa Emini Mahallesi, Topkapı Caddesi, 1850 ada, 2 parseldeki Sinani tekkesinin ilk şeyhi ve banisi Kazzaz Mehmet Efendi'dir. (vefatı 1050/1640) Mezarlığı, kargir türbeleri, sebili* ve ofis haline getirilmiş kargir

* Tek pencerele bu sebil 1312/1896 tarihinde saraylı Nermidil Kalfa tarafından yaptırılmıştır (Kumbaracılar, 1938:63).

tevhidhanesi günümüze gelebilmiş, meşrutahanesi ise yıktırılmış, yerine benzin istasyonu yapılmıştır. (Bkz. F.223)

1341 defteri, sıra 260, Bandırmalızade 99, Tomar 141, Hadika I, s.187.

Katalog no: 255

Perişan Baba Tekkesi, Kazlıçeşme Bektaşî Tekkesi, Zakirbaşı Tekkesi Zeytinburnu, Kazlıçeşme, Zakirbaşı Caddesi, 2578 ada, 31 parselde, 1284/1867 tarihli vakfiye ile Hacı Mustafa Baba tarafından tesis edilmiş Bektaşî tekkesidir. Tekkeye adını veren Seyyit Muhammed Perişan Baba'nın vefatı 1292/1875 dir. İki katlı ahşap tekke, haziresiyle birlikte harap halde halen mevcuttur. (Bkz. F.224, Ç.8-)

1341 defteri, sıra 105, Bandırmalızade 236, İst. Ansiklopedisi cilt 5, s.2447.

Katalog no: 256

Peyk Dede Tekkesi

Fatih, Veleddi Karabaş Mahallesi, Peyk Dede Sokağı, 105 ada, 26 parseldeki tekkenin ilk şeyhi Ahmet Remzi Efendi'dir. Vakfını oğlu 2. şeyh Mustafa Efendi 1218/1803 tarihli vakfiyesi ile tesis etmiştir. İki katlı ahşap tekkenin meşrutahanesi çökmüş, tevhidhanenin mihrab duvarı ile mezarlığından 5 adet taş kalmıştır. (Bkz. F.225, Ç.43)

1341 defteri, sıra 103, Bandırmalızade 135, Silsilename 56, Tomar 182.

R

Katalog no: 257

Raşid Efendi Tekkesi, Yeni Tekke

Fatih, Kadiçeşmesi'nde eski bir Bizans kilisesinden çevrilen Şeyh Murat Mescidi'nin (Ayvansarayı, 1865, C.I:132; Eyice, 1967:111) yerine yapılmış Rufai tekkesidir. Resmi açılışı 1298/1880 tarihinde yapılan tekkenin, vakfiyesi ise 1307/1890 tarihinde düzenlenmiştir. Son şeyhi Raşid Efendi Evkaf Nezareti eski veznedarıdır (Mehmet Ziya, 1336, C.I:367, C.II:64). Tekke 31

Mayıs 1918 de yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8).

Bandırmalizade 30, Tomar 194, İhsaiyat s.20.

Katalog no: 258

Raufi Tekkesi, Şeyh Mehmet Tevfik Efendi Tekkesi

Beykoz, Karacaburun Caddesi, 377 ada, 26 parseldeki Halveti dergahıdır. Vakfı Şeyh Mehmet Tevfik Efendi tarafından düzenlenen tekke, 1142/1730 tarihinde inşa edilmiştir. Kargir tevhidhane yol genişletmesi nedeniyle yıktırılmış, günümüze sadece 27 parseldeki mezarlığı kalmıştır. (Bkz. F.226)

1341 defteri, sıra 265, Bandırmalizade 102, Tomar 63.

Katalog no: 259

Remli Tekkesi, Sırrizade Tekkesi, Karakullukçu Tekkesi, Kolancı İbrahim Efendi Tekkesi

Fatih, Şehremini, Ereğli Mahallesi, Yunus Emre ve Şehremini Cami Sokakları, 1557 ada, 2 parseldeki Kadiri tekkesini, İsmail Rumi torunlarından Elhac İbrahim Ethem el Hasanül Hüseyin bin Hafız Mehmet vakfetmiştir. İlk şeyh Mehmet Sırrı Remli'nin vefatı 1142/1730 dir. Tekke ve mezarlığı günümüze ulaşamamış, mezar taşları Beyazıd Camii'nin haziresine nakledilmiştir.

1341 defteri, sıra 163, Bandırmalizade 205, Silsilename 20, Tomar 208.

Katalog no: 260

Rufai Asıtanesi, Şeyh Hafız Efendi Tekkesi, Yusuf Rıza Efendi Tekkesi, Menzilhane Tekkesi

Üsküdar, Tevaşi Hasan Ağa Mahallesi, eski Menzilhane, yeni Gündoğumu Caddesi, 276 ada, 29 parseldeki Rufai tekkesinin kapı kitabesi 1145/1733 tarihlidir. İlk şeyh Abdülal Efendi'dir. Tekkenin açılış tarihi 1153/1740 dür. Defteri Hakani Emini Yusuf Rıza Efendi'nin (vefatı 1273/1857) daha sonra kurduğu vakıfla tekke genişletilerek asıthane haline getirilmiştir. Tevhidhane ile meşrutası iki katlı ahşap bir bina içinde bulunan tekke, 1942 de yanmış, daha sonra 1953 de yıktırılmıştır (Demirel İşli, Ocak 1996:84).

H a z i r e s i

ile

kesme taş hazire duvarı kalmıştır. Bani Yusuf Rıza Efendi'nin mezarı da buradadır. (Bkz. F.227, Ç.69-70-71)

1341 defteri, sıra 320, Bandırmalizade 240, Silsilename 151, Tomar 49.

Katalog no: 261

Rufai Tekkesi, Berberler Şeyhi Osman Efendi Tekkesi, Şeyh Osman Efendi Tekkesi

Fatih, Topkapı Beyazıt Ağa Mahallesi, Kanlı Yusuf Sokağı, 1565 ada, 28 parselde, Fatih'in Şatırı Kanlı Yusuf Ağa'nın mescidine Berberler şeyhi Elhac Osman Efendi'nin (vefatı 1237/1822) 500 kuruş nakit para ile 1232/1817 tarihinde kurduğu vakıfla, Rufai meşihatı koymasıyla meydana gelmiş tekke'dir. Tekke 915 depreminde yıkılmış, sonra yapılmış ve tekrar yıkılmıştır. Son kargir mescit 1975 yılında yapılmıştır. (Bkz. F.228)

1341 defteri, sıra 217, Bandırmalizade 76, Silsilename 80.

S

Katalog no: 262

Saatçi Hafız Ahmet Efendi Tekkesi

Fatih, Küçük Hamam'da Hacı Timur Mahallesi'nde, Şeyh Arif Efendi'nin halifesi ve Ayasofya Muvakkithanesi'nin saat tamircisi olan Hafız Ahmet Efendi'nin, 1312/1894 tarihinde düzenleyip, 1314/1896 tarihinde Evkaf'a onaylatığı vakfiye ile kendi evini Kadiri tekkesi haline getirmesiyle, tesis edilen tekke'dir. Sadece Ahmet Muhiddin Efendi'nin Tomarı Tekaya'sında kaydedilen ve yeri tesbit edilemeyen tekke, 31 Mayıs 1918'de yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8).

Tomar 231.

Katalog no: 263

Saçlı Emir Efendi Tekkesi, Haşimi Osman Efendi Tekkesi, Emir Tekkesi
Beyoğlu Kasımpaşa, Kulaksız Ahmet Kaptan Mahallesi, Kadı Mehmet Sokak, 1419 ada, 52 parseldeki Bayrami tekkesidir. Tekkenin ilk şeyhi ve banisi olan

Osman Efendi 1003/1595 tarihinde vefat etmiş ve tekkesindeki türbeye* defnedilmiştir. Ahşap meşrutaları, derviş hücreleri ile küçük bir külliye niteliğindeki tekkenin, türbe ile ilişkili düzenlenmiş tevhidhanesi günümüzde kısmen yenilenmiş olarak ibadete açık camidir. Meşruta ve hücreler yıkılmış, şadırvanı ise harap halde bulunmaktadır. (Bkz. F.229, Ç.9-111)

1341 defteri, sıra 221, Bandırmalızade 306, Silsilename 83.

Katalog no: 264

Saçlı Hüseyin Efendi Tekkesi, Şeyh Nurullah Dergahı
Üsküdar, Kefçe Dede Mahallesi, Toptaşı Caddesi, 402 ada, 9 parseldeki Halveti tekkesidir. Tekkeyi Saçlı Şeyh Hüseyin Efendi 1180/1766 de yaptırmış (Ayvansarayı, 1985:386) ve 1182/1768 de vefat ederek tekkenin haziresine defnedilmiştir. Tekke yıkılmış olup, bugün yerinde Vakıflar Bankası vardır. Haziresinde birkaç mezar taşı halen mevcuttur. (Bkz. F.230)

1341 defteri, sıra 122, Silsilename 148, Tomar 74.

Katalog no : 265

Saffeti Paşa Tekkesi, Halidi Dergahı
Eminönü, Karaki Hüseyin Ağa Mahallesi, Ebussud Caddesi, 23 ada, 1 parseldeki Nakşi-Halidi tekkesidir. Evkaf Nazırı Musa Saffet Paşa tarafından inşa ettirilen tekkenin ilk şeyhi 1261/1845 tarihinde şeyhliğe geçen Ayasofya-yı Kebir şeyhi Elhac Yusuf Efendi'dir. (vefatı 1265/1849) İki katlı kargir tekke** bahçesiyle mevcut olup, resmi hizmette kullanılmaktadır***. (Bkz. F231)

1341 defteri, sıra 194, Bandırmalızade 260, Tomar 60.

Katalog no: 266

Said Çavuş Tekkesi

Fatih, Abdi Subaşı Mahallesi, Haliç ve Piri Sultan Caddeleri, 2240 ada, 9

* Bayrı, 1947:2927 de türbenin kitabesi verilmektedir.

** Tekkenin eşyaları 18.5 1933 tarihinde teberrukat anbarına kaldırılmıştır.

*** Tekke 1983 Kasım'ından beri İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi olarak kullanılmaktadır.

parseldeki Rufai tekkesidir. Ali Çavuş Mescidi imamı Şeyh Mehmet Said Hasbi Çavuş'un 1231/1816 tarihli vakfiye ile mescide meşihat koymasıyla meydana gelmiştir. Ahşap tekke yıkılmış, arsası 1969 yılında satılmıştır.

1341 defteri, sıra 178, Bandırmalızade 256, Tomar 113.

Katalog no: 267

Salih Efendi Tekkesi, Tahta Minare Tekkesi

Fatih, Karagümrük, Muhtesip İskender Mahallesi, Eski Ali Paşa Caddesi'nde, Apardı Muslihittin Mescidi'ne (Ayvansarayı, C.I, 1865:201), mescidin imamı Şeyh Salih Efendi'nin (vefatı 1296/1878), Rufai meşihati koymasıyla meydana gelmiş tekkedir. Son şeyhi 1925 de Mahmut Celalettin Efendi'dir. Ahşap tekke 26.6.1936 da mevcut iken, 1150 TL na satılmıştır (Vakıf Kuyudat Dosyası). Günümüzde yerinde apartmanlar vardır. (Bkz. F.235, Vesika 5)

1341 defteri, sıra 110, Bandırmalızade 148, Tomar 201.

Katalog no: 268

Sancaktar Tekkesi, Bayraktar Tekkesi, Abdurrahman-ı Şami Tekkesi

Eminönü, Cankurtaran Mahallesi, Kabasakal Caddesi, 630 ada, 16 parselde bulunan sahabeden Abdurrahman-ı Şami Türbesi'nin bitişiğinde tesis edilmiş Rufai tekkesidir. Sultan I. Abdülhamid Vakfı'ndan olan tekkenin 2. şeyhi Şeyh Raşit Efendi'nin vefatı 1296/1879 dır. Tekke Serkurena Osman Bey tarafından yeniden yaptırılmış ve Sefer 1303/1886 de bir Perşembe günü resmi açılışı yapılmıştır (İşli :93). Türbeye bitişik tevhidhane ile meşrutahane* ve bahçeden meydana gelen tekke restore edilmiştir.

1341 defteri, sıra 277, Bandırmalızade 40, Tomar 192.

Katalog no: 269

Sancaktar Hayrettin Tekkesi

Fatih, Sancaktar Hayrettin Mahallesi, Teberdar Sokak, 955 ada, 17 parselde bir Bizans kilisesi olan Gastria Manastırı'nı Fatih'in Alemdar'ı Hayrettin

* Şehremini Muhasebecisi Reşat Efendi'nin konağı bir süre meşruta olarak kullanılmıştır. Bugün yenilenmiş ve Yeşil Konak adı altında turistik amaçlı konaklama tesisi olarak kullanılmaktadır.

Efendi'nin camiye dönüştürmesiyle meydana gelmiş ibadethane içinde zikir de yapılmıştır. Daha sonra müstakil tevhidhane ve ahşap meşrutalar inşa edilmiştir. Günümüze ise restore edilen mescit ile mezarlık ulaşabilmiştir. (Bkz. F.232)

1341 defteri, sıra 159, Bandırmalızade 105, Hadika I, s.125.

Katalog no: 270

Sandıkçı Tekkesi, İbrahim Ethem Tekkesi

Üsküdar, Hayrettin Çavuş Mahallesi, Toptaşı Caddesi, 253 ada, 129 parselde Şeyh İbrahim Efendi'nin 1277 Recep/1861 tarihli vakfiyesi ile tesis olunmuş Rufai tekkesidir. Tevhidhanesi içinde kabirler bulunan, iki katlı ahşap tekke bakımsızlıktan 1963 yılında çökmüştür. Kitabeli kapısı, arsası ve mezarlığı kalmıştır. Yanındaki haremlik kısmı özel mülkiyete geçmiş ve sonradan satılmıştır*. (Bkz. F.233, Ç.113-114-115)

1341 defteri, sıra 42, Bandırmalızade 25, Tomar 118.

Katalog no: 271

Saraç İshak Tekkesi, Tavşantaşı Tekkesi, Fadli Efendi Tekkesi

Eminönü, Saraç İshak Mahallesi, İbrahim Paşa Yokuşu, 994 ada, 3 parseldeki 894/1489 tarihinde vakfedilmiş Saraç İshak Camii'ne, Şeyh Muhammed Fadli Efendi'nin (vefatı 1316/1898) 1266/1850 tarihinde Nakşi-Rufai meşihatı koymasıyla meydana gelmiş tekkedir. Ancak bu camiye daha önce Derviş Mehmet Efendi'nin 1235/1820, 1237/1822 ve 1239/1824 tarihli, Nakşi meşihatı koymasıyla ilgili vakfiyeleri olup, ayini hakkında bilgi edinilememiştir. Halen ibadete açık camidir.

Bandırmalızade 110, Sefine cilt I, s.222, HSD 1, sıra 450.

Katalog no: 272

Sarı Baba Tekkesi, Nakşi Dergahı, Karababa Tekkesi

Sarıyer, Hamam Sokağı, 705 ada, 2 parselde gösterilen tekkenin tam yeri ve

* F. Selma Sandıkçıoğlu'ndan alınan bilgi.

durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalızade 117.

Katalog no: 273

Sarı Kadı Tekkesi

Üsküdar'a bağlı Sarıkadı (Sarığazi) köyündeki zaviye olup, Kübreviye tarikindendir. Nurbanu Valide Sultan'ın 990/1582 tarihli Arapça vakfiyesinde kayıtlıdır.

1341 defteri, sıra 195, Üsküdar Tarihi cilt I, s.256.

Katalog no: 274

Sarıgüzel Tekkesi, Hasan Şükrü Efendi Tekkesi

Fatih, Sarı Nasuh Mahallesi'nde Elhac Hasan Şükrü ibni Mehmet'in (vefatı 1327/1909) 25 Rebiülevvel 1325/1907 tarihli vakfiyesi ile tesis olmuş Halidi tekkesidir. 31 Mayıs 1918 yangınında yanmış (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) ve tarla olarak parsellenmiştir. Bugün üzerinden Akdeniz Caddesi geçmektedir.

1341 defteri sıra 149, Tomar 239, C.S.R. Dosyaları

Katalog no: 275

Sarmaşık Tekkesi, Abdülkadir Efendi Tekkesi

Fatih, Hatice Sultan Mahallesi, Niyazi Mısri Sokak, 2484 ada, 24 parseldeki Celveti tekkesidir. Kazasker Abdülkadir Efendi'nin ilk şeyh Mehmet Suburi için yaptırdığı cami-tekkedir. 1322/1904 de tamir görmüştür. Kargir tevhidhane yıkılmış, günümüze temel bakiyeleri, minare kaidesi ve kitabeli avlu kapısı ile ahşap meşruta ulaşabilmişken, 1997 yılı sonlarında meşruta binası Fatih Belediyesi tarafından yıktırılmıştır. (Bkz. F.236)

1341 defteri, sıra 233, Bandırmalızade 266, Silsilename 136, Tomar 119, Hadika I, s.136.

Katalog no: 276

Sayyadiye Tekkesi, Ebul Hûda Tekkesi

Beşiktaş, Cihannüma Mahallesi, Serencebey Yokuşu'nda 1325/1907 tarihinde Şeyh Ebul Hûda tarafından yaptırılan dergah, 1929 senesinde arsa haline gelmiş ve satılmıştır.

TİK.SA. cilt 3, s.1590.

Katalog no: 277

Selami Ali Efendi Tekkesi

Üsküdar, Kısıklı Mahallesi, Tekke Arkası ve Türbe Sokağı, 787 ada, 2 parseldeki Celveti tekkesidir. İlk şeyh ve bani Selami Ali Efendi (vefatı 1104/1693) 1056/1646 ve 1099/1688 tarihli iki vakfiye ile tekkeyi tesis etmiştir. 3 parsel türbe ve mezarlıktır. 796 ada, 1 parseldeki ahşap meşruta 1967 de satılmış, 1980 lerin sonunda da yıkılmıştır. Tevhidhanenin temel kalıntıları, kesme taştan çeşme ile türbe ve mezarlık halen mevcut iken, tevhidhanenin yerine yeni bir cami inşa edilmektedir. (Bkz. F.241-242, Ç29)

1341 defteri, sıra 171, Bandırmalızade 207, Silsilename 153.

Katalog no: 278

Selami Efendi Tekkesi, Mustafa Selami Efendi Tekkesi

Eyüp, Nişancı Mustafa Paşa Mahallesi, Nazır Ağa Çeşme Sokak, 133 ada, 8 parselde devlet ricalinden Arabacızade İbrahim Nesim Efendi'nin yaptırıp, 1225/1810 tarihinde Şeyh Mustafa Selami Efendi'ye teslim ettiği Nakşi tekkesidir. İki katlı, ahşap tekke binasında tevhidhane ve selamlık kısımları bir arada planlanmıştır. Vakıflar İdaresi tarafından 1982-84 yıllarında onarılmıştır. 7 parseldeki harap üç katlı ahşap ev, tekkenin harem kısmına ait olup, özel mülktür. (Bkz. F.237-238, Ç.74-75-76)

1341 defteri, sıra 153, Silsilename 105, Tomar 71.

Katalog no: 279

Selamsız Tekkesi, Şeyh Ali Selami Efendi Tekkesi

Üsküdar, Solak Sinan Mahallesi, Tekke İçi Sokağı 134 ada, 15-16-18 parsellerdeki Celveti tekkesidir. İlk şeyh Ali Selami Efendi halifelerinden,

Kütahyavi Seyyid Ali Fenai Efendi'nin vefatı 1158/1745 dir. Şeyh Selami Ali Efendi vakfiyesi ile burada bir mescit, bir hamam (Haskan, 1995:264), mektep, şadırvan ve 30 hücreli zaviye yaptırmıştır. Köstendilli Ali Efendi'nin (vefatı 1142/1730) kabri de buradadır. Günümüze sadece mezarlığı, park haline getirilmiş arsası ile Tekke Kapısı Çeşmesi'nin (Tanışık, 1945, C.II:358) kargir haznesi gelebilmiştir. (Bkz. F.245)

1341 defteri, sıra 172, Bandırmalizade 146, Silsilename 224.

Katalog no: 280

Selimiye Tekkesi, Behçeti Konevi Tekkesi

Üsküdar, Selimiye Mahallesi, Tıbbiye Caddesi, 288 ada, 1 parselde, Sultan III. Selim'in 1220/1805 tarihli vakfiyesi ile yapılmış Nakşi tekkesidir. II. Mahmut 1250/1834de tekkeyi tamir ettirmiş ve kitabe koydurmuştur (Mehmet Raif, 1996:114). Dahiliye Nazırı Mehmet Said Pertev Paşa 1252/1836 tarihli vakfiyesi ile tekkeye derviş hücreleri, yemekhane ve kütüphane yaptırmıştır (Erünsal, 1988:127). Bugün ahşap kısımları kaldırılmış halde, ibadete açık kargir cami (Çiçekçi Camii) ile kütüphane binası ve haziyesi mevcuttur. (Bkz. F.246)

1341 defteri, sıra 182, Bandırmalizade 252, Silsilename 49, Tomar 59.

Katalog no: 281

Sertarikzade Tekkesi

Eyüp, Nişancı Mustafa Paşa Mahallesi, Davut Ağa Sokağı 132 ada, 14 parseldeki Cerrahi tekkesi 1100/1689 de inşa edilmiş (HSD 2, sıra 34/761), 1299/1882 da tamir ettirilmiştir. İlk şeyh Mehmet Efendi 1183/1769 vefat etmiştir. 1960 yılında tevhidhanesinin çatısı çökmüştür. Bugün kargir tevhidhanesinin dört duvarı ile harap halde ahşap meşrutası bulunmaktadır. (Bkz. F.247)

1341 defteri, sıra 175, Silsilename 107, Tomar 40.

Katalog no: 282

Sertarikzade Tekkesi, Saburi Tekkesi

Fatih, eski Kumrulu Mescit, yeni Koca Dede Mahallesi, Fatih Caddesi başında Kumrulu Mescid'in güneyinde, 1380 ada, 6-7 ve 8 parsel sayılı yerde, 2. şeyh

Mehmet Emin Efendi (Vefatı 1172/1758) tarafından, babası Şeyh Abdullah Efendi (vefatı 1122/1710) adına yaptırılmış Halveti tekkesidir. 1918 yangını (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) sonrasında tekkenin arsasında yapılan parselasyon sonucunda, mezarlığı nakledilmiş, kalan birkaç kabir yol kenarına bırakılmıştır.

1341 defteri, sıra 174, Bandırmalızade 172, Tomar 36.

Katalog no: 283

Serviburnu Tekkesi, Şeyh Abdülkadir Efendi Tekkesi, Mehmet Emin Efendi Tekkesi

Beykoz, Serviburnu Sokak, 441 ada, 22 parselde Nakşi tekkesidir. İlk defa Mehmet Emin Efendi (vefatı 1245/1830) tarafından kurulan tekkeyi, Şeyh Abdülkadir Efendi 16 Şaban 1340/1922 tarihli vakfiyesi ile yeniden yaptırmıştır. Günümüze ahşap meşruta ile mezarlık ve önündeki kitabeli çeşme ulaşmıştır. (Bkz. F.248)

1341 defteri, sıra 48, Tomar 240.

Katalog no : 284

Settariye Tekkesi, Şeyh Hamil Tekkesi, Mustafa İzzet Efendi Tekkesi, Abdullah Ağa Tekkesi

Üsküdar, Beylerbeyi, Eski Dibek ve Arabacılar Sokağı, 773 ada, 9 parseldeki Bedevi tekkesidir. Mustafa İzzet Efendi'nin kendi evini 1300/1883 tarihli vakfiye ile Bedevi dergahı haline getirmesiyle tesis edilen tekkedir. İlk şeyh Şeyh Hamil Efendi'nin vefatı 1322/1904 dir. Günümüze tekkenin (Baraz, 1994, C.I:258, C.II:291) arsası ile arsaya atılmış kırık durumda 1261/1845 tarihli kitabeli bir çeşme ayna taşı gelebilmiştir. Bitişigindeki 8 parselde ise kitabeli bir başka çeşme vardır*. (Bkz. F.239-240)

1341 defteri, sıra 135, Bandırmalızade 97, Tomar 175.

* 7 Mayıs 1995 tarihinde yapılan incelemede, 8 parselde 1289/1872 tarihli kitabeli mermer aynalı çeşme ile tekkenin arsasına atılmış durumdabulunan 1261/1845 tarihli kitabeli çeşme ayna taşı fotoğraf ile tesbit edilmiştir.

Katalog no : 285

Seyfettin Efendi Tekkesi

Üsküdar Atik Valde yakınında Çavuş Deresi'nde 1306/1889 tarihinde arsa haline gelmiş olan, Sadi tarikatından tekkenin tam yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalizade 112, Tomar 214, Asıtane s.7.

Katalog no: 286

Seyyit Nizam Tekkesi, Balıklı Tekke, Mahi Zaviyesi

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mahallesi, Çörekçi Seyyit Nizam Yolu, 2980 ada, 6 parselde bani Seyyit Nizamettin Ahmet (vefatı 976/1568) tarafından kurulmuş tekke (Öz, 1962, C.I:121). Adile Sultan 25 Şevval 1294/1877 tarihli vakfiyesi ile dergahı yeniden tamir ve inşa etmiştir. İbadete açık cami olarak kullanılan kargir tevhidhanesinin içinde kabirler vardır. Ahşap meşrutası onarımlarla bozulmuştur. (Bkz. F.234, Ç.108)

1341 defteri, sıra 307, Bandırmalizade 159, Tomar 163.

Katalog no: 287

Seyyid Baba Tekkesi

Fatih, Haseki Nevbahar Mahallesi, Tefik Fikret Sokak ve Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, 1814 ada, 34 parselde, ilk şeyh Seyyid Mustafa Baba (vefatı 1194/1780) tarafından kurulan Nakşi tekkesine 1289/1872 tarihli vakfiyesi ile bazı ilaveler yapılmıştır. Tekke 31 Mayıs 1918 de yanmış (Muhibban, 28 Kasım 1918:8), günümüze bir kısım mezartaşları ile üzerine gecekondur yapılmış arsası ulaşmıştır.

1341 defteri, sıra 180, Bandırmalizade 255, Silsilename 68, Tomar 98.

Katalog no: 288

Seyyit Velayet Tekkesi

Fatih'de Haydar Mahallesi, Şair Baki Sokak, 2196 ada, 4 parselde, bani Seyyit Velayet bin Seydi Ahmet'in 928/1522 tarihli vakfiyesi ile tesis edilmiş tekke. Tekke ve hücreleri 31 Mayıs 1918 de yanmış (Muhibban, 28 Kasım

1918:8) ve günümüze kargir türbesi ile haziresi ulaşmıştır.

Asıtane, s.3, Hadika I, s.154, TD, s.275.

Katalog no: 289

Silahtar Tekkesi, Alibeyköy Şazeli Tekkesi, Abdullah Ağa Tekkesi

Eyüp, Alibeyköy, Namık Kemal Caddesi'ndeki ilk Şazeli tekkesi ve asıtanesi 1209/1795 tarihli Silahtar Abdullah Ağa Vakfiyesi ile tesis olmuştur. İlk şeyh Seyyit Mehmet Emin Efendi 25 yıl şeyhlik yapıp, 1268/1852 tarihinde vefat etmiştir (Mezar taşından). Bina 1260/1844 tarihinde Hatice Sultan Vakfı'ndan yeniden yapılmıştır. Tekkeden günümüze birkaç kabir kalmıştır. (Bkz. F.243)

1341 defteri, sıra 187, Bandırmalızade 35, Tomar 152, Hadika I, s.299.

Katalog no: 290

Sinanı Erdebili Tekkesi, Erdebil Tekkesi

Eminönü, Cankurtaran Mahallesi, Caferiye Cami Sokak, 52 ada, 15 parselde Sünbüli tekkesidir. Şeyh Erdebili Yusuf Sinaneddin Efendi'nin 946/1539 tarihli vakfiyesi ile tesis edilmiştir. Binanın ilk yapılışı 924/1518 tarihindedir. Bugün mevcut olan kargir tekke binası yüzyılın başında yapılmış neo klasik bir yapıdır. (Bkz. F.249, Ç.98)

1341 defteri, sıra 66, Bandırmalızade 7, Silsilename 115, Tomar 255.

Katalog no: 291

Sinek Şeyh Halil Efendi Tekkesi

Fatih, Seyit Ömer Mahallesi, Hüseyin Kazım Sokak, 1746 ada, 30 parselde 1130/1717 tarihinde kurulmuş Sünbüli tekkesidir. İlk şeyh ve bani Halil Efendi'nin vefatı 1170/1757 dir. 31 Mayıs 1918 de yanan (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) tekkeden günümüze gecekondur işgalindeki arsası ile tahrip edilmiş haziresi ve duvar kalıntıları ulaşmıştır.

1341 defteri, sıra 151, Silsilename 58, Tomar 93.

Katalog no: 292

Sirkeci Tekkesi, Ebulfeth Gazi Tekkesi

Fatih, Küçük Mustafapaşa Mahallesi, Gül Cami Sokak, 2253 ada, 5 parselde 972/1565 tarihinde, banî ve ilk şeyh Yorgani Mehmet Nurullah Efendi (vefatı 977/1569) tarafından tesis edilmiş Halveti-Sünbûlî tekkesidir (Kreiser, 1978:157). Günümüze yeni yapılmış bir türbe ile mezarlığı ve bir kısım arsası kalmıştır. (Bkz. F.244)

1341 defteri, sıra 26, Bandırmalızade 208, Tomar 207, Hadika I, s.122.

Katalog no: 293

Sivasi Tekkesi, Şeyh Yavsi Dergahı, Şemsettin Sivasi Tekkesi

Fatih, Şeyh Resmi Mahallesi, Ali Nakşi Sokağı, 1459 ada, 22 parseldeki tekke'dir. Tekkeyi Sultan Beyazıt Han, ilk şeyh Yavsi Muhittin Mehmet Efendi (vefatı 920/1514) için yaptırmıştır (Yüksel, 1983:291). Bu parselde bir su sarnıcı bulunmaktadır*.

1341 defteri, sıra 286, Bandırmalızade 258, Silsile-name 119, Tomar 7, Hadika I, s.269.

Katalog no: 294

Sır Tekke, Sırt Tekkesi, Ser Tekkesi

Eyüp, Otakçılar, Fethi Çelebi Mahallesi, Savaklar Caddesi, 113 ada, 8 parseldeki Sadi tekkesidir. Haziresinde Kanuni devri meşhurlarından Sofyalı Halveti Bali Efendi halifelerinden Nureddinzade Musluhittin Mustafa Efendi'nin de (vefatı 981/1573) mezarı bulunmakta idi (Mehmet Ziya, 1336, C.I:159). Ahşap tekke, haziresi ile birlikte karayollarınca istimlak edilerek arsası yola katılmıştır.

Bandırmalızade 34.

* Ayvansarayî, C.I, 1865:269 da "kiliseden münkalıptır" ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden, tekkenin kaydedildiği parselde bulunan sarnıcın bir Bizans yapısı olduğu ve bu binanın tekke olarak kullanıldığı sonucuna varılabilir. Ancak bu konuda kesin bir yargıya varacak belgelerden yoksun durumdayız.

Katalog no: 295

Sırraciye Tekkesi

Fatih, Guraba Hüseyin Ağa Mahallesi, Şekerci Sokağı'nda, Ebul Hûda Efendi'nin 1317/1899 tarihli vakfiye ile oğlu Ahmet Sıraceddin Efendi namına inşa ettirdiği Rufai tekkesidir. 18 Recep 1317/1899 Çarşamba günü açılan tekke binası 1938 e kadar gelmiş olup, günümüzde yerinde apartmanlar vardır.

1341 defteri, sıra 183, Tomar 242.

Katalog no: 296

Sırrı Efendi Tekkesi, Sırrızade Tekkesi, Kıztaşı Tekkesi

Fatih, Sofular İskender Paşa Mahallesi, Hacı Salih Efendi Sokağı, 1993 ada, 9 parselde Şeyh Mehmet Sırrı Efendi tarafından, 1290/1873 tarihli vakfiye ile inşa ettirilmiş Rufai tekkesi idi*. Ahşap tekke haziresi ile birlikte yok edilmiştir. Yerinde apartmanlar vardır.

1341 defteri, sıra 179, Bandırmalızade 109, Tomar 169.

Katalog no: 297

Sultan Osman Tekkesi, Yanık Minare Tekkesi, Alaca Tekke, Ahmet Efendi Tekkesi

Eyüp, Nişancı Mustafa Paşa Mahallesi, Alaca Tekke Sokağı, 120 ada, 21 parseldeki Nakşi tekkesidir. İlk şeyh ve bani Esseyyit Eşşeyh Ahmet Efendi ibni Esseyyit İbrahim'in 977/1569 tarihli vakfiyesi ile tesis olmuştur. Daha sonra yanan tekkeyi Sultan Osman yeniden yaptırmış ve Sadi şeyhi Salih Edirnevi şeyh olmuştur. Günümüze tekkenin, kesme taştan yapılmış duvarlarının yıkıntısı ile tahrip olmuş mezarlığı gelmiştir. (Bkz. F.250)

1341 defteri, sıra 9, Bandırmalızade 33, Tomar 190, Hadika I, s.289.

* 1341 defteri, sıra 179 da "...bina eylediği hariciyesinde fevkani dört bab oda ve bir sofa ve bir abdesthane ve bir memişa ve vustada bir oda ve bir sofa ve bir kiler ve kebir ahşap semağhane ve iki adet sokak kapısı ve dahiliyesinde fevkani üç bab oda ve bir sofa ve bir abdesthane ve bir memişa ve süflada iki bab oda ve bir abdesthane ve bir mutbah ve bir biri ma ve bir miktar açıklık ve bir sokak kapısını müştemil dergah.." ifadesi ile tekke detaylı olarak anlatılmaktadır.

Katalog no: 298

Sünbül Efendi Hanıkahı, Koca Mustafa Paşa Tekkesi, Sünbül Sinan Tekkesi

Fatih, Ali Fakih Mahallesi, Koca Mustafa Paşa Caddesi, 1177 ada, 77 ve 91 parsellerdedir. Bizans'ın Hagios Andreas Kilisesi'nin 891/1486 tarihinde Koca Mustafa Paşa tarafından camiye çevrilerek, ilk şeyh Cemalettin Aksarayı el Halveti'ye (vefatı 899/1494) tahsis edilmesiyle kurulan tekke, ikinci şeyh Sünbiliye'nin kurucusu Yusuf Sinan Efendi'nin (vefatı 935/1529) adıyla ün kazanmış ve tarikatın asitanesi haline gelmiştir (Işın, 1997:240). Zaman içinde gelişerek külliye haline gelen (Eyice, 1953:153-182) tekkenin, günümüzde ibadete açık kargir camii, türbeler, sebiller*, kuran kursu olarak kullanılan derviş hücreleri, ahşap meşruta ve diğer yapıları bulunmaktadır. (Bkz. F.251-252-253-254-255-256-257-258-259-260, Ç.46)

1341 defteri, sıra 166, Silsilename 1, Tomar 1, Hadika I, s.161.

Ş

Katalog no: 299

Şah Ali Zengi Baba Tekkesi, Mengene Tekkesi, Şerafettin Efendi Tekkesi, Baba Ali Şah Zengi Tekkesi

Eminönü, Mahmut Paşa Mahallesi, Mengene ve Yanık Saraylar Sokak, 323 ada, 3 parseldeki Sadi tekkesidir. 1241/1826 yangınında yandıktan sonra 1274/1858 yılında yapılmak üzere Şerafettin Efendi'ye verilmiştir. 2 Zilkade 1321/1904 de resmen yeniden açılmıştır. Tekke 12 Temmuz 1984 günü yıktırılmıştır. Ahşap iki katlı tekke binasında tevhidhane ve meşruta birlikte planlanmıştır (Demirel İşli, Haziran 1995:45). Günümüzde arsası otopark olarak kullanılmaktadır. (Bkz. F.266-267; Ç.3-77-78))

Tomar 254.

* Külliye dahilinde biri 1271/1854 tarihinde Sadriazam Rıfat Paşa'nın, diğeri 19. yüzyılda Emine Hanım'ın yaptırdığı iki ayrı sebil vardır (Kumbaracılar, 1938:55, 67),

Katalog no: 300

Şahkulu Tekkesi, Merdivenköy Bektaşî Tekkesi, Şahkulu Sultan Dergahı Kadıköy, Merdivenköy Mahallesi, İmam Ramiz ve Tekke Altı Sokak, 757 ada, 11 parselde Bektaşî dergahıdır. İlk defa Osmanoğulları Beyliği döneminde Bursa'nın fethinden sonra bir ahi zaviyesi olarak kurulduğu belirtilmiştir (Şehsuvaroğlu, 1969:17). Bugün mevcut olan binanın kitabesi 1291/1874 tarihini taşır. Son şeyh Ali Hilmi Dede Baba 22 Şubat 1907 tarihinde vefat etmiştir. Tekke tüm teşkilatı ile günümüze gelmiştir. (Bkz. F.261)

1341 defteri, sıra 189, Bandırmalızade 263.

Katalog no: 301

Şah Sultan Tekkesi

Eyüp, Eyüp Sultan Mahallesi, Silahtarağa Caddesi, 45 ada, 28 parseldeki Sünbülü tekkesidir. Yavuz Sultan Selim'in kızı Şah Sultan'ın vakfiyesi ile 923/1517 tarihinde yapılan tekke, Sultan III. Mustafa zamanında tamir olmuştur. İlk şeyhi Merkez Efendi halifelerinden Gömleksiz Şeyh Mehmet Efendi (vefatı 951/1544), son şeyh ise Mustafa Saim Efendi'dir. 19 parsel türbe, 27 parsel ise yıkılmış olan meşrutadır. Kargir binanın onarımlar sonucunda, U şeklindeki ahşap son cemaat yeri kaldırılmış, bugünkü duruma getirilmiştir. Günümüze ibadete açık cami ve türbe ile bir kısım mezarlığı kalmıştır. (Bkz. 262)

1341 defteri, sıra 188, Bandırmalızade 173, Silselename 27, Tomar 20, Hadika I, s.13.

Katalog no: 302

Şamiler Tekkesi

Beykoz'da Karacaburun Caddesi'nde Halveti tekkesidir. Günümüze arsası ve mezarlığı gelebilmiştir.

Katalog no: 303

Şazeli Tekkesi, Balmumcu Tekkesi

Fatih, Haraccı Kara Mehmet Mahallesi, Fukara Sokak, 1019 ada, 53 parselde Şazeli tekkesidir. Balmumcu Hacı Ahmet Ağa'nın vakfiyesi ile 1208/1794

tarihinde inşa edilmiştir*. Tekkede III. Mustafa'nın kızı Hatice Sultan 1231 Şaban/Haziran 1816 tarihinde tescil ettirdiği vakfiyesi ile bir kütüphane kurmuştur (Erünsal, 1988:126, 203). Tekke 1302/1884 de yanmış, Rebiülahir 1304/1886 tarihinde tekrar inşa olmuştur. Kargir tekke binası günümüzde minare ilavesi ile cami haline getirilerek ibadete açılmıştır. Mezarlığı tamamen yok edilmiştir. (Bkz. F.270; Ç.5-97)

1341 defteri, sıra 15, Bandırmalizade 260, Silsilename 66, Tomar 151.

Katalog no: 304

Şehitlik Tekkesi, Nafi Baba Tekkesi, Ali Baba Zaviyesi
Sarıyer, Rumelihisarı Mahallesi, 39 ada, 17 parseldeki Bektaşî tekkesidir. 1178/1764 tarihli Şeyh Ali Baba Vakfiyesi ile kurulmuştur. 16 parsel namazgahtır. Tekke Şeyh Mahmud Baba zamanında yıktırılmıştır (Ayvansarayı, 1865, C.II:126). Tekke, türbe, namazgah, sarnıç, meşruta ve mezarlıktan meydana gelen bu mahal, İstanbul'un fethinden önce de hisarın yapımı ile birlikte kullanılmıştır. Günümüze türbe ve mezarlık ile tekkenin temel bakiyeleri gelebilmiştir**. (Bkz. F.263)

1341 defteri, sıra 211, Bandırmalizade 264, İhsaiyat, s.19.

Katalog no: 305

Şerbetdar Tekkesi, Elvan Efendi Tekkesi, Numan Efendi Tekkesi
Fatih, Molla Gürani'de, Kızıl Elma ile Münif Paşa Caddeleri köşesinde Halvetî tekkesidir. Bani ve ilk şeyh Şerbettar Şeyh Mehmet Efendi'dir. (vefatı 1053/1643) 31 Mayıs 1918 de yanan tekkenin (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) arsası üzerinden bugün Kızıl Elma Caddesi geçmektedir. Hiç bir iz yoktur.

1341 defteri, sıra 62, Bandırmalizade 36, Tomar 157, 1199 defteri 115.

* 1341 defteri, sıra 15 de, tekkenin yangından önceki ilk durumuna ait detaylı bilgi verilmektedir.

** 1985 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nden bazı öğretim görevlilerinin çabaları ile kazı yapılarak tekkenin temel duvarları meydana çıkartılmış ve restitüsyon projeleri hazırlanmıştır.

Katalog no: 306

Şeyh Abdullah Efendi Tekkesi, Odabaşı Tekkesi, Koruk Tekke

Fatih, Odabaşı Koruk Mahmut civarında, Balcı Yokuşu altında Koruk Çeşmesi bitişiğinde olduğu belirtilen (Revnakoğlu, 1967:3091) tekkenin yeri, bugün Ziya Gökalp Sokağı 1710 ada dahilindedir, parseli tesbit edilememiştir. Bu Rufai tekkesinin banisi Ankaralı Berber Şeyh Hacı Abdullah Vehbi bin Yunus Efendi'dir. (vefatı 1284/1867) Tekke 31 Mayıs 1918 de yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8). Hiç bir izi kalmamıştır.

Bandırmalızade 212, Silsilename 123, Tomar 126.

Katalog no: 307

Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi, Çengelköy Bedevi Tekkesi, Adviiye Tekkesi Üsküdar, Çengelköy, Halk Caddesi Çıkmazı 825 ada, 27 parselde Bedevi tekkesidir. Şeyh Ahmet Efendi 1283/1866 tarihinde evini tekkeye çevirmiş, daha sonra vakfiyesini 1288/1871 tarihinde tescil ettirmiştir. Bugün bulunmayan 1283/1866 tarihli bir kitabe tekkenin kapısı üzerine konulmuştur (Mehmet Raif, 1996:263). Tevhidhanesi yıkılmış olan tekkenin üç katlı ahşap meşrutası ile mezarlığı günümüze gelmiştir. (Bkz. F.268-269)

1341 defteri, sıra 13, Bandırmalızade 69, Tomar 122.

Katalog no: 308

Şeyh Celalettin Efendi Tekkesi

Üsküdar, Sultantepe Hacı Hesna Hatun Mahallesi'nde, Şeyh Mustafa Celalettin Efendi (vefatı 1308/1891) evini Rufai tekkesi olarak tahsis etmiş, ancak vakfını tescil ettirmemiş ve tekkesi Rebiülevvel 1307/1890 de çıkan yangında yanmıştır. Yeri tesbit edilemiyen tekkeyi B. Çeçener 505 ada, 118 parselde göstermiştir (Çeçener, 1975:18-24).

Tomar 170.

Katalog no: 309

Şeyh Cevher Tekkesi

Beyoğlu, Kaptan Paşa Mahallesi, Zincirlikuyu Sokağı, 1462 ada, 5 parselde, Şeyh Mehmet Tahir Efendi tarafından yaptırılmış Sadi tekkesinin* arsası üzerine, günümüzde bina yapılmıştır.

1341 defteri, sıra 113, Bandırmalızade 167.

Katalog no: 310

Şeyh Ethem Sırrı Efendi Tekkesi, Çayır Tekke

Beykoz, Yalıköy, Çayır Caddesi ve Tekke Çıkmazı Sokak, 449 ada, 25-26 parselde Şeyh Ethem Sırrı Efendi'nin 1311/1894 tarihli vakfiyesi ile tesis olmuş Rufai tekkesidir. Son şeyhi Nalburi Dergahı şeyhi Kamil Efendi'dir. Kitabeli kargir tevhidhanesi günümüzde mesken olarak kullanılmaktadır. Önündeki 25 parselde mezarlığı vardır. (Bkz. F.265)

1341 defteri, sıra 43.

Katalog no: 311

Şeyh Feyzullah Efendi Tekkesi, Cumartesi Tekkesi, Şeyh Rumi Efendi Tekkesi

Üsküdar, Kefçe Dede Mahallesi, Gündoğumu Caddesi 403 ada, 34 parselde kurulmuş Halveti tekkesidir. İlk şeyh Feyzullah Efendi 1196/1782 da vefat etmiş ve tekkesine defnedilmiştir. Bu tekleden günümüze sadece tahrip olmuş mezarlığı gelmiştir.

1341 defteri, sıra 241, Bandırmalızade 79, Silsilename 40, Tomar 191.

Katalog no: 312

Şeyh Hafız İsmail Efendi Tekkesi

Üsküdar, Ahçıbaşı (İnadiye) Mahallesi, Ahçıbaşı Mektebi Sokağı, 281 ada, 48 parselde ilk şeyh Hafız İsmail Efendi'nin 1216/1801 tarihli vakfiyesi ile

* 1341 defteri, sıra 113 de "...hariciyede bir meydan odası ve bir kahve odası ve bir bab misafir odası ve iki kenif ve sofa ve semağhane ve dahiliyede fevkani ve tahtani iki bab oda ve matbah ve biri ma ve kenif ve sofa ve türbe ve yedi bab oda ve iki sokak kapısını müştemil bir bab tekkeyi vakfederek..." ifadesiyle tekke anlatılmaktadır.

kurulmuş Halveti tekkesidir. Bu tekkeden günümüze sadece, biri baniye ait iki mezar ile arsası kalmıştır. (Bkz. F.274)

1341 defteri, sıra 25, Silsilename 44, Tomar 100.

Katalog no: 313

Şeyh Halil Nizamettin Tekkesi, Taşcı Tekkesi, Kavas Baba Tekkesi
Fatih, Edirnekapı Hatice Sultan Mahallesi, Sofalı Çeşme ve Haççe Sultan Sokağı, 2507 ada, 4 parselde, 854/1450 tarihinde ölmüş Fatih'in Kavasbaşı'nın Bayrami tekkesi arsasına, Şeyh Halil Nizamettin Efendi'nin (vefatı 1189/1775) 1159/1746 tarihinde Halveti tekkesi yaptırmasıyla meydana gelmiştir. Tekke 1287/1870 de tamir edilmişse de, Balkan Harbi sonunda çökmüştür. Günümüze Taşcı Şeyh İsmail Aşki Efendi'nin* 1310/1893 tarihli lahiti haricindeki mezar taşlarının yok edildiği haziresi ile arsası gelmiştir. (Bkz. F.271)

1341 defteri, sıra 154, Bandırmalizade 203, Silsilename 21, Tomar 41.

Katalog no: 314

Şeyh Hasib Efendi Tekkesi

Üsküdar, Tabaklar Mahallesi, Balcılar Yokuşu ve Devran Sokak, 262 ada, 11 parseldeki Nakşi tekkesidir. İlk şeyh ve bani Mehmet Hasib Efendi'nin vefatı 1100/1689 tarihinden sonradır. Tekkenin ikinci banisi Bedeviyiye'den Kalpakçı Şeyh Mustafa Rızaeddin Efendi'dir. (vefatı 1255/1839) Ahşap tevhidhane, meşruta ve türbe yıkıldığından, yeri arsa haline gelmiş ve bugün küçük bir kısım mezar yeri olarak ayrılarak, geri kalan kısmına apartman yapılmıştır. (Bkz. F.275)

1341 defteri, sıra 138, Bandırmalizade 141, Silsilename 38, Tomar 137 ve 249.

Katalog no: 315

Şeyh İhsan Efendi Tekkesi

Beşiktaş Yeni Mahalle, İhlamur'da, Nur Sokağı'ndaki Raif Ağa Camii (İclaliye Camii) arkasında Nuri Baba isimli bir kişinin merkadi bitişiğinde, Bahriye

* Tekkenin adı bu şeyhten itibaren Taşcı olarak anılmaya başlamıştır.

emeklisi İhsan Bey'in, 8 Muharrem 1339/1920 tarihli Şeyh İhsan Efendi ibni Abdulluh Vakfiyesi ile tesis olunmuş tekkedir. Tam yeri ve durumu hakkında bilgi edinilememiştir*.

Vakıf dosyası

Katalog no: 316

Şeyh İsmail Efendi Dergahı, Marufi Dergahı

Sarıyer, Yeniköy'de Arpacı Ali Sokağı ile Yeniköy Tekkesi Sokağı arasında 267 ada, 1 parselde Zeliha Hatun binti İsmail Halveti Vakfiyesi ile 1187/1773 yılında tesis edilmiş tekkedir. Tevhidhanesi yıkılmış, günümüzde iki katlı ahşap meşruta binası ile haziresi mevcuttur. (Bkz. F.276)

1341 defteri, sıra 19, Bandırmalızade 164, Tomar 64, Hadika II, s.140.

Katalog no: 317

Şeyh Matrak Tekkesi, Odabaşı Tekkesi, Şeyh İzzî Efendi Tekkesi, Hasan Kutbi Efendi Tekkesi

Fatih, Melek Hatun Mahallesi, Lalizade ve Selamağası Sokak, 1509 ada, 12 parseldeki Arpacı Mehmet Efendi Mescidi'ne, Şamlı Şeyh Hasan Efendi'nin 1251/1835 tarihinde Sadiye meşihatı koymasıyla, tesis olunmuş tekkedir. Son şeyh Ahmet İzzî Efendi "Onat" soyadını almıştır. Tekke bugün yoktur.

1341 defteri, sıra 130, Bandırmalızade 169, Tomar 129.

* İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ndeki dosyasından alınan bu bilgilerden, tekkenin yeri ile ilgili "İhlamur'da Nur Sokağı'ndaki Raif Ağa Camii" ifadesi yerinde ve harita üzerinde yapılan araştırmada netlik kazanmamıştır. Ne İhlamur'da ne de Beşiktaş'ın tamamında Nur Sokağı adına rastlanılmamıştır. Ayrıca Raif Ağa Camii Teşvikiye Caddesi üzerinde bulunmaktadır. 1934 tarihli İstanbul Şehri Rehberi'nin 20 nolu paftasında İhlamur'un üst taraflarında Nurtanesi adında bir sokak bulunmakta ancak, bu da Raif Ağa Camii'nin çok uzağında bir bölgededir. Vakfiye kaydının doğru olduğu kabulüyle bu tekke kataloğa alınmıştır.

Katalog no: 318

Şeyh Mehmet Tekkesi, Kayalar Dergahı, Şeyh Mehmet Niyazi Efendi Tekkesi

Sarıyer, Bebek'te Kayalar mevkii, Bebek-Rumelihisar yolu üzerinde 140 ada, 46 parselde bulunan, Reisülküttap Ahmet Sıtki Efendi tarafından yaptırılmış olan camiye, Mehmet Niyazi Efendi'nin (vefatı 20 Zilkade 1295/1878) 1294/1877 tarihli vakfiye ile Kadiri meşihatı koymasıyla tesis olmuş tekkedir. İki katlı ahşap bina ibadete açık mescittir. Zemininde ayazması vardır. Melami Piri İsmail Maşuki'nin makam taşı da buradadır. (Bkz. F.264, Ç.138)

1341 defteri, sıra 322, Bandırmalızade 56, Tomar 241.

Katalog no: 319

Şeyh Murat Tekkesi, Belhi Dergahı

Eyüp, Nişancı Mustafa Paşa Mahallesi, Davut Ağa ve Nişancı Mustafa Paşa Caddesi, 153 ada, 1 parseldedeki Nakşi ve Melami tekkesidir. Tekke Şeyh Seyyit Mehmet Buhari (vefatı 1122/1710) için, Kankırlı (Çankırı) Şeyh Mustafa Efendi tarafından yaptırılmıştır. Tekke ile ilgili 1154/1741 tarihli vakfiye, Şeyhülislam Damatzade Ebulhayr Ahmet Efendi tarafından tesis olunmuştur. Mustafa Paşa, 1166/1753 tarihli vakfiyesine göre, tekkeyi tamir ile 4 adet yeni oda yaptırmıştır Revaklı kargir medrese tipindeki derviş hücreleri ile tevhidhane onarım görmüş olarak, kargir mescit ise harap halde günümüzde mevcuttur (Şenalp, 1982:22). Tekkenin orjinal avlu kapısı*, bitişigindeki kitabeli Mehmet Kethüda Çeşmesi (Tanışık, 1943, C.I:140) ve şadırvanı daha önce, bitişik parseldeki ahşap haremlik kısmı ise 1977 yılında yıkılmıştır. (Bkz. F.279-280-281, Ç.129-130-166-167-168-169)

1341 defteri, sıra 81, Bandırmalızade 55, Tomar 23, Hadika I, s.292.

Katalog no: 320

Şeyh Raşit Efendi Tekkesi, İnadiye Tekkesi

Fatih, Deniz Abdal Mahallesi, Günaydın ve Deniz Aptal Çeşmesi Sokak, 1719 ada, 5 parselde tevhidhanesi, 42 parselde meşrutası bulunan Sadi tekkesidir.

* Kapının söve ve kemer taşları ile kapısı bitişigindeki Mehmet Kethüda Çeşmesi'ne ait mermer kitabe ve bitkisel motifli bazı mermer parçalar tekke dahilindeki harap mesçitin içine atılmış olarak bulunmaktadır.

Şeyh Mehmet Raşit Efendi ibni Hacı Mehmet bin Abdullah Vakfı'na ait 21 Zilhicce 1298/1881 tarihli vakfiye ile tesis olmuştur. Ahşap tevhidhane ile meşruta birbiriyle ilişkili düzenlenmiş tek bir bina iken (Demirel İşli, Ağustos 1995:72), meşrutahanenin özel mülkiyete geçmesinden ötürü ayrı parsel sayıları almışlardır. 5 parselin boş kısmına yeni bir cami yapılmıştır. Tekke günümüzde haziresi ile birlikte mevcuttur. (Bkz. F.277, Ç.126)

1341 defteri, sıra 276, Bandırmalızade 145, Tomar 165.

Katalog no: 321

Şeyh Raufi Tekkesi

Üsküdar, Doğancılar Meydanı civarında Şeyh Ahmet Raufi Efendi (vefatı 1170/1757) (İstanbul Ansiklopedisi, C.1, 1942:461) tarafından tesis edilmiş Halveti tekkesidir. Salacak'taki Sinan Paşa Camii'nin yakınında olduğu belirtilen tekke, 1920 yılında yanmıştır (Sadık Vıcdani, 1995:235). Tam yeri ve durumu öğrenilememiştir.

Silsilename 43, Dügün 12, Asıtane, s.13.

Katalog no: 322

Şeyh Selim Efendi Tekkesi, Selim Baba Tekkesi

Üsküdar, Tenbel Hacı Mehmet Mahallesi, Küçük Sarmaşık Sokak, 449 ada, 14 parselde, Şeyh Elhac Selim Efendi tarafından, 1226/1811 tarihli vakfiye ile tesis olunmuş Nakşibendi tekkesidir. 1961 de arsa halinde iken satılmıştır.

1341 defteri, sıra 181, Bandırmalızade 253, Asıtane, s.7.

Katalog no: 323

Şeyh Seyyit Mehmet Efendi Tekkesi, Şeyh Arif Efendi Tekkesi, Kapu Ağası Tekkesi

Üsküdar, Kefçe Dede Mahallesi, Şair Naili ve Dönme Dolap Sokak, 408 ada, 21 parseldeki Malatyalı, diğer adıyla Kapu Ağası Camii'ne Şeyh Mehmet Arif Dede'nin 23 Cemaziyelevvel 1221/1806 tarihli vakfiye ile meşihat koyması sonucu tesis olunmuş Halveti-Cerrahi tekkesidir. 1320/1902 de Şevket Paşa tarafından onarılmıştır. Günümüzde kargir cami olarak ibadete açıktır.

Meşrutası yıkılmıştır. (Bkz. F.278)

1341 defteri, sıra 281, Silsilename 41, Tomar 101, Hadika II, s.214.

Katalog no: 324

Şeyh Süleyman Efendi Tekkesi, Şeyh Hafız Tekkesi
Beykoz Karacaburun Caddesi'nde, 1142/1730 tarihinde inşa edilmiş Halveti
tekkesidir. İlk şeyh Seyyit Süleyman Efendi'nin vefatı 1159/1746 dur.

1341 defteri, sıra 141, Bandırmalızade 257, Silsilename 155.

Katalog no: 325

Şeyh Şemsettin Efendi Tekkesi
Üsküdar, Kefçe Dede mahallesi, Gündoğmu Caddesi, 403 ada, 33 parselde Şeyh
Şemsettin Efendi Vakfın'dan tekkedir. Durumu tesbit edilememiştir.
Günümüze haziyesi ve arsası kalmıştır.

Vakıf Hayrat Dosyası

Katalog no: 326

Şeyh Taha Efendi Tekkesi
Fatih, Nevbahar Mahallesi, Cevdetpaşa Caddesi, 1803 ada, 29 parseldeki Kadiri
tekkesinin ilk şeyhi ve banisi Taha Efendi olup, 1261/1845 de vefat etmiştir.
Haziyesi de yok edilen tekkenin arsası üzerinde günümüzde gecekondular
vardır.

1341 defteri, sıra 201, Bandırmalızade 270, Tomar 81.

Katalog no: 327

Şeyh Vefa Dergahı
Eminönü, Hacı Kadın Mahallesi, Vefa Caddesi, Vefa Türbesi ve Darülhadis
Sokağı, 535 ada, 5 parselde Fatih devrinde 881/1476 da tesis olmuş Zeyni
tekkesidir. Tekkenin kurucusu 896/1491 tarihinde vefat eden Şeyh Vefa
(Erdoğan, 1941:8) Zeyniye tarikatının Vefaiye kolunun piridir*. 919/1513

* Kendisine ait Evrat'ı Fatih Kütüphanesi'nin 2551 numarasında kayıtlıdır
(Erdoğan, 1941:17).

tarihli vakfiye ölümünden sonra oğlu tarafından düzenlenmiştir. Yapıldığı tarihte külliye* halinde bulunan tekke 1171/1757 de tamir görmüştür. Günümüze mihrabı içinden geçilerek girilen çilehanesi ile türbesi ulaşmıştır. Yerinde yeni yapılmış bir cami vardır. Medresesi ise harabe halindedir.

Hadika I, s.130, TD, s.159, 906 nolu vakfiye, C.S.R. Dosyaları no:140.

Katalog no: 328

Şeyhülislam Tekkesi, Şeyhülislam Mustafa Efendi Tekkesi

Eyüp, Düğmeciler Mahallesi, Haydar Çeşme Sokak, 137 ada, 1 parseldeki Nakşi tekkesidir. Şeyhülislam Esbak Mustafa Efendi'nin (vefatı 1185/1771) 1157/1744 tarihli vakfiyesi ile kurulmuştur. Medrese tipinde kargir olarak inşa edilmiştir. Bugün ahşap meşruta** hariç, tevhidhane ve hücreler ayakta. Kapısı bitişiğinde Beyzade Mehmet Efendi Çeşmesi bulunmaktadır (Tanışık, C.I, 1943:78). (Bkz. F.272-273)

1341 defteri, sıra 293, Bandırmalızade 262, Silsilename 108, Hadika I, s.282.

T

Katalog no: 329

Tahir Ağa Tekkesi, Selahattin Uşşaki Tekkesi

Fatih, Haydar Mahallesi, Esrar Dede Sokak, 2192 ada, 33 parselde, Uşşaki ve Nakşi tekkesidir. Kapıcıbaşı Seyyit Mehmet Tahir Ağa (vefatı 1196/1781) tarafından yaptırılan tekkenin, ilk şeyhi Mehmet Sabir Efendi'dir. (vefatı 1178/1754) Ahşap meşrutası 31 Mayıs 1918 yangınında yanmıştır (Muhibban, 28 Kasım 1918:8). Medrese tipi plana sahip olan tekkenin, ibadete açık kargir tevhidhanesi, derviş hücreleri ve diğer kısımları ile haziresi günümüze ulaşmıştır. (Bkz. F.282-283-284, Ç120)

1341 defteri, sıra 274, Bandırmalızade 271, Silsilename 16, Tomar 44, Hadika I, s.141.

* Fatih devrinde bir de kütüphane kurulmuştur (Erünsal, 1988:202).

** Son şeyh Mehmet Rasih Efendi 6.9.1935 tarihinde dilekçe ile Vakıflar İdaresine başvurarak, ahşap meşrutayı tamir ettirmiştir.

Katalog no: 330

Tahir Baba Tekkesi, Çamlıca Bektaşî Tekkesi, Ali Nutki Nur Baba Tekkesi, Çamlıcai Kebir Dergahı

Üsküdar, Büyük Çamlıca Kısıklı'da, 798 adada, oniki dönüm arsa üzerinde, Mehmet Tahir Baba bini Ali tarafından 21 Şaban 1213/1798 tarihli vakfiye ile kurulmuş Bektaşî tekkesidir*. Kitabesi 1209/1795 tarihini taşımaktadır. Geniş arazisi parselasyona uğramış, günümüze sadece Cami Yolu Sokağı, 11 kapı nolu binanın bitişiğindeki haziresi kalmıştır. (Bkz. F.285-286-287)

1341 defteri, sıra 198, Bandırmalızade 273, Hadika II, s.261.

Katalog no: 331

Takyeci Tekkesi, Arakiyeci İbrahim Efendi Tekkesi

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mahallesi, Takkeci Cami Sokağı'nda Takyeci İbrahim Ağa'nın (vefatı 1004/1595) 1000/1591 tarihinde yaptırdığı cami içinde, vakfiye gereği Halvetiye tarikinden zikir yapılması ile tesis olmuştur. Sultan II. Mahmut tarafından 1236/1820 tarihinde tamir edilmiştir. Ahşap işçiliği ve İznik çinileriyle tanınan (Yüksel, 1985:2-10) ibadete açık cami ile birlikte, günümüzde mektebi, iki sebili**, mezarlığı ve ihata duvarı üzerindeki Derviş Paşa Çeşmesi (Tanışık, 1943, C.I:244) mevcuttur. (Bkz. F.288-289-290-291, Ç.140)

Bandırmalızade 38, Dergehname 98, Asıtane, s.1, Hadika I, s.232.

* Vakfiye'de "...medinei Üsküdar'da Büyük Çamlıca civarında Kısıklı karyesinde vakı bir taraftan tarıkıam ile mahdüt tulen ve arzan bihisabı terbiî oniki dönüm arsa üzerinde mebni bir tevhidhane ve iki bap hücre ve bir matbah ve bir kiler ve tahtani bir ahur ve iki kenif ve birima ve bir mikdar halu ve eşcarı müsmire ve gayri müsmireli ve kürumu mağruseli bir mikdar bağ ve sokak kapusunu müstemil bir bap zaviyemin..." şeklindeki ifadeyle tekke tanımlanmaktadır.

** Takkeci İbrahim Ağa'nın biri camisinin avlu duvarı üzerinde 1002/1593 tarihli, diğeri yakın civarda 986/1578 tarihli olmak üzere iki ayrı sebili vardır (Kumbaracılar, 1938:9, 13; Yüksel, 1985:7).

Katalog no: 332

Tamışvar Tekkesi, Tahta Minare Mescidi Tekkesi, Defterdar İbrahim Bey Tekkesi

Eyüp, Düğmeciler Mahallesi, Baba Haydar Kuyu Sokağı, 140 ada, 40 parseldeki Tamışvar Defterdarı İbrahim Bey Mescidi'ne Şeyh Elhac İbrahim Efendi'nin (vefatı 1193/1779) Halveti meşihatı koymasıyla meydana gelmiş tekkedir. Ahşap tekkeden günümüze sadece mezarlığı ve arsası gelebilmiştir. (Bkz. F.292-293)

Bandırmalızade 272, Silsilename 104, Tomar 43, Hadika I, s.284.

Katalog no: 333

Tarsus Tekkesi, Tarsusi Tekkesi

Fatih, Mevlanakapı, eski Tarsus, yeni Veledi Karabaş Mahallesi, Tarsus Camii Sokağı, 1412 ada, 52 parseldeki tekkedir. Tarsusi Camii'ne Kökcüzade Şeyh Mehmet Ali Şükrü Efendi'nin (vefatı 1225/1810) Rufai meşihatı koymasıyla tesis olmuştur. Son devirde Şeyh Abdülkerim Efendi zamanında, Melami tekkesi haline gelmiştir (Gölpınarlı, 1992:303). Kargir tekke binası, bugün dört duvar haline gelmiş harap halde, imalathane olarak kullanılmaktadır. (Bkz. F.296-297)

1341 defteri, sıra 279, Bandırmalızade 39, Silsilename 29, Tomar 158, Hadika I, s.139.

Katalog no: 334

Taştekneler Tekkesi, Keyci Hatun Dergahı

Fatih, Haseki'de Keçi Hatun Mahallesi, Nakşi Sokak, 1103 ada, 10 parselde 890/1485 tarihli vakfiye ile yapılmış Keyci Hatun Mescidi'ne, Kadiri şeyhi Mehmet Arif Efendizade Hafız Şeyh Kemalettin Efendi'nin (vefatı 17 Nisan 1943) meşihat koymasıyla meydana gelmiş tekkedir. Halen ibadete açık kargir mescittir.

Tomar 132 ve 162, Hadika I, s.186, Sefine cilt I, s.148.

Katalog no: 335

Tatar Şeyh Hasan Efendi Tekkesi, Gülşeni Tatar Tekkesi

Beyoğlu Tophane'de, eski Sakabaşı bugünkü Kılıç Ali Paşa Mahallesi, Balaban Sokak, 53 ada, 1 parselde, Sadrazam Damat İbrahim Paşa tarafından 1170/1756 de yaptırılmış Gülşeni tekkesidir. 1238/1823 yılında Tophane yangınında yanmış, daha sonra 28 Zilkade 1305/1888 tarihinde bir semahane inşa edilerek açılışı yapılmış ve iki sene sonra bir kahve ve şeyh odası ilave edilmiş, 1331/1913 de de tekke yeniden yapılmıştır (Ahmet Muhiddin Efendi:57). Arsası 3.6.1937 de satılan tekkeden günümüze, küçük bir hazire parçası gelebilmiştir. (Bkz. F.294)

1341 defteri, sıra 251, Bandırmalizade 290, Tomar 105, Hadika II, s.70.

Katalog no: 336

Tavil Mehmet Efendi Tekkesi, Tekirdağlı Mustafa Paşa Tekkesi, Tavil Şeyh Tekkesi

Fatih, Altımermer'de Seyyit Ömer Camii civarında 1753 ada, 20 parselde Sadrazam Tekirdağlı Mustafa Paşa'nın (vefatı 1101/1690) Şeyh Tavil Mehmet Efendi adına yaptırdığı Bayrami tekkesidir. Tekkenin son şeyhi Abdülhay Efendi'dir. Bugün sadece mezarlığı kalan tekkenin durumu tesbit edilememiştir.

1341 defteri, sıra 114, Bandırmalizade 175, Hadika I, s.123, Dügün 124.

Katalog no: 337

Tenbel Hacı Mehmet Efendi Tekkesi, Tonbul Mehmet Efendi Tekkesi, Abdullah Efendi Tekkesi

Üsküdar, Atlamataşı'nda Tenbel Hacı Mehmet Mahallesi'nde Hacı Mehmet Efendi tarafından yaptırılan, Halveti tekkesidir. Tam yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalizade 237, İhsaiyat s.19, AMH. CT. s.293, Hadika II, s.236.

Katalog no: 338

Tokmak Dede Tekkesi

Eyüp, Eğrikapı dışında, Tokmak Dede Vakfı'ndan, son şeyhi Mehmet Efendi olarak gösterilen tekke'dir. Söz konusu tekkenin bugün Abdülvedut Mahallesi'nde olması gerekmektedir. Günümüzde çevre yolları sahasında kalan bölgede bu tekkenin herhangi bir izine rastlanılmamıştır.

1341 defteri, sıra 200.

Katalog no: 339

Toygar Tekkesi, Toygar Tepe Rufai Tekkesi, Pazar Tekkesi

Üsküdar, Toygar Hamza Mahallesi'nde, Toygar Hamza Camii yakınında tesis edilmiş Rufai tekkesinin ilk şeyhi Saçlı Şeyh Hüseyin Efendi'dir. (vefatı 1268/1852) Tekke, kafesli ve mihrablı, içinde türbenin bulunduğu tevhidhane ile, üst katta iki oda, alt katta ise kahve ocağı, kuyulu avlu ve iki heldan meydana gelmiştir (HSD 1/5, Sıra 24/34). Şahıs mükiyetine geçmiş ve daha sonra yıkılmıştır.

1341 deteri, sıra 123, Silsilename 39, Tomar 220, Asıtane, s.6.

Katalog no: 340

Turşucu Tekkesi

Beyoğlu, Hasköy Piri Mehmet Paşa Mahallesi'nde, Turşucu Cami Sokağı, 1702 ada, 1 ve 8 parsellerdeki Turşucu Hüseyin Camii'nde 965/1558 tarihinde tesis edilmiş tekke'dir*. Günümüzde ibadete açık camidir. (Bkz. F.295)

1341 defteri, sıra 11, Hadika I, s.309, Hüdai Divanı (Ali Emiri Kütüphanesi no:508)

Katalog no: 341

Türabi Tekkesi, Türabi Baba Tekkesi

Beyoğlu, Kasımpaşa'da Camii Kebir Mahallesi, Türabi Baba Sokağı, 1072 ada, 2 parseldeki Kadiri tekkesidir. Tekke, ilk şeyh Mehmet Türabi el Hindi (vefatı

* Tarihi tekkeyi Turşucuzade Efendi 965/ Yaptı bu tekkeyi safabahşi bir keremkani mahzeni esrar/ Gördü anı Hüdai dai dedi tarihi mecmayı ahıyar" (Hüdai Divanı).

1227/1812) için, ikinci şeyh Ahmet Kadiri tarafından vakfedilmiştir. Tekke mevcut kitabeye göre 1311/1894 tarihinde yeniden yaptırılmıştır. İçinde tevhidhanesi de bulunan iki katlı ahşap bina yakın tarihte yanmış, günümüze sadece kargir türbe kısmı ulaşmıştır. (Bkz. F.298-299)

1341 defteri, sıra 108, Bandırmalızade 20, Silsilename 86, Tomar 181.

U

Katalog no: 342

Uyuni Tekkesi

Beyoğlu Sötlüce'de bulunduğu belirtilen Sönböli tekkesidir. "Özbek Şeyhi" ünvanlı Seyyit Şeyh Uyuni Efendi (Mehmet Tahir, 1333, C.I:203; Ayvansarayi, 1985:394) ismine izafe edilen, bu tekkenin yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

1199 defteri, s.589, Dergehname 127. beyit, Hadika I, s.305.

Ü

Katalog no: 343

Üçler Tekkesi

Eminönü, Binbirdirek Mahallesi At Meydanı'nda, 228 ada, 15 sayılı parsele, Melami Piri İsmail Maşuki'nin bu yerde 935/1529 deki idamından sonra, müritlerinden Irakizade Hasan Efendi tarafından 959/1552 da yaptırılan mescitte tesis olunmuş Halveti-Melami tekkesidir. 1297/1880 de Hasena binti Ali adında bir kadın tarafından İsmail Maşuki için bir makam taşı dikilerek* , çevresi demir parmaklık altına alınmıştır (Gölpınarlı, 1992:48-49). Yanan mescidin arsası satılmış, günümüze yüksekliği yaklaşık 1.00 m. olan yuvarlak bir şahadet taşı ile demir parmaklık kalmıştır. (Bkz. F.304)

Bandırmalızade 10, Hadika I, s.34, Asitane, s.3.

* İsmail Maşuki'nin gerçek kabri, Şeyh Mehmet Efendi Tekkesi'ndedir.

Katalog no: 344

Ümmi Kenan Tekkesi, Kenan Rufai Tekkesi

Fatih, Muhtesip İskender Mahallesi, Kırtay Sokak, 1535 ada, 27 parseldeki Rufai tekkesidir. 1326/1908 tarihli vakfiye ile tesis olunan tekke, aynı yıl açılmıştır. Vakfiyesi daha sonra aile tarafından kaldırılmıştır. İçinde tevhidhanesi de bulunan üç katlı ahşap tekke binası halen mevcut olup, özel mülkiyettedir. (Bkz. F.300)

1341 defteri, sıra 252, Tomar 258, Sefine cilt I, s.228.

Katalog no: 345

Ümmi Sinan Tekkesi, Nasuhi Tekkesi, Nasuhi Dede Tekkesi

Eyüp, Düğmeciler Mahallesi, Düğmeciler Caddesi, 196 ada, 2-3 ve 4 parsellerde Nasuhi Dede Vakfı'ndan 976/1568 tarihinde kurulmuş (Sadık Vicdani, 1995:238) Halveti-Sinani tekkesidir. Bahçe içinde iki ayrı bina olarak, meşruta ve tevhidhaneden meydana gelen tekke günümüze ulaşmıştır. İlişkili olarak yapılan ahşap tevhidhane ile türbe özel mülkiyete geçmiş bulunmaktadır. (Bkz. F.301)

1341 defteri, sıra 165, Bandırmalızade 189, Düğün 165.

Katalog no: 346

Ümmi Sinan Tekkesi, Zekaizade Tekkesi

Fatih, Arpa Emni Mahallesi, Pazar Tekkesi ve Kürkçü Bostanı Sokağı, 1851 ada, 5 parseldeki Halveti-Sinani tekkesidir. İlk kuruluş tarihi 958/1551 olan tekkenin, ilk şeyhi İbrahim Efendi 976/1568 de vefat etmiştir. 1941 de yıkılan tekkenin, günümüzde iki duvarı ile mezarlığı mevcuttur. (F.302-303))

1341 defteri, sıra 167, Bandırmalızade 29, Silsilename 72, Tomar 9.

Katalog no: 347

Ümmi Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi

Üsküdar, Murat Reis Mahallesi, Çinili Hamam Sokak, 179 ada, 40 ve 41 parsellerdeki tekkenin, vakfı ve ilk şeyhi Ümmi Ahmet Efendi'dir. (vefatı

1138/1726) Tevhidhanesi, harem ve selamlık kısımları bulunan ahşap tekke* yıkılmış, günümüze bir kısım mezarlığı kalmıştır. (Bkz. F.307)

1341 defteri, sıra 4, Bandırmalizade 190, Silsilename 36, Tomar 187.

Katalog no: 348

Üsküdar Mevlevihanesi, Numan Bey Mevlevihanesi

Üsküdar, Ayazma Mahallesi, Doğancılar Caddesi, 373 ada, 6 parseldeki mevlevihanenin ilk şeyhi Numan Halil Dede'dir. (vefatı 1213/1798) Üç ayrı bina halinde günümüzde mevcuttur. Kargir semahane fevkani olup, alt katı türbedir. Ahşap bina resmi hizmette kullanılmaktadır. Ayrıca tek katlı kargir hücreleri de vardır. (Bkz. F.308, Ç.127)

Bandırmalizade 66, Silsilename 42, Tomar 33.

V

Katalog no: 349

Validei Atik Tekkesi, Karabaş Veli Tekkesi

Üsküdar, Valde-i Atik semtinde, 228 ada, 1 parselde Nurbanu Sultan'nın 990/1582 tarihinde düzenlenen vakfiyesi ile tesis olmuş Halveti tarikatından tekke'dir. Mimar Koca Sinan'ın eseri olan Atik Valde Külliyesi'nin bir parçası olarak (Tanman, 1988:312) günümüzde de mevcuttur. Revaklı kargir medrese tipindedir. (Bkz. F.306-338)

1341 defteri, sıra 231, Bandırmalizade, 118, Tomar 112.

* "Mihraplı kısmen kafesli semahane ve ittisalinde 1 oda, 1 sofayı müstemil selamlık dairesi ve derununda taş bilezikli ve tahta tulumbalı ve önünde taş tekneli ve set duvarlı kuyu ve üç musluklu kargir su haznesi ve bir göz helayı müstemil avlusu, selamlık dairesi önünde kabristan, fevkani bir oda, bir sofa, bir hela, bir matbah ve sagir avlu ve derununda taş bilezikli bir kuyu bulunan bahçeyi müstemil harem dairesinden ibarettir" (HSD, Kadıköy I, sıra 78, 67). ifadesiyle tekkenin yıkılmadan önceki durumu anlatılmaktadır.

Katalog no: 350

Vani Tekkesi, Vani Ahmet Efendi Tekkesi

Fatih, Seyyit Ömer Mahallesi, Vani Dergahı Sokak, eski 1759, yeni 2598 ada, 58-59 parsellerde, Hekimoğlu Ali Paşa Cizyedarı Vani Şeyh Esseyyit Ahmet Efendi (vefatı 1216/1801) tarafından tesis olunmuş Kadiri tekkesidir. Üç katlı ahşap şeyh meşrutası çok harap halde mevcuttur. 58 parseldeki ahşap tevhidhane ise yıkılmış, sadece haziresi kalmıştır. (Bkz. F.309)

1341 defteri, sıra 16, Bandırmalizade 131, Silsilename 79, Tomar 92.

Katalog no: 351

Vezir Tekke, İzzet Mehmet Paşa Tekkesi

Eyüp, eski Servi, yeni Düğmeciler Mahallesi, Vezir Tekkesi Sokağı, 180 ada, 19 parseldeki Nakşi tekkesi, Safranbolulu Mehmet İzzet Paşa'nın 1210/1795 tarihli vakfiyesiyle tesis olunmuştur. İlk şeyh Ömer Rıza Efendi el Nakşibendi'nin vefatı 1235/1820 dir. Geniş bahçe içinde, kargir tevhidhane* ile ahşap meşruta birbiri ile ilişkili olarak yapılmıştır. Tevhidhane, çatısı çökmüş, minaresi yıkılmış olarak, dört duvar halinde mevcuttur. Meşruta ise mesken olarak kullanılmaktadır. Haziresi tahrip olmuştur. (Bkz. F.305-305/A, Ç.117-147)

Bandırmalizade 304, Silsilename 100, Hadika I, s.269.

Katalog no: 352

Vezir Tekke, Mustafa Halveti Dergahı

Kartal, Aydos Dağı eteğinde, Yakacık Mahallesi, Tekke Bayırı ve Vezir Çeşme Sokağı, 936 ada, 8 parselde tesis olmuş Halveti tekkesidir. 8 dönümlük arazi üzerinde üç ahşap bina, çeşme ve namazgahtan meydana gelen tekke, 1968 yılında maili inhidam nedeniyle yıktırılmıştır. Tekkeden sadece mezarlığı ile suyu akan kitabeli çeşmesi kalmıştır. (Bkz. F.310)

1341 defteri, sıra 299.

* "Cami dahi tekkenin zikirhanesi olmak üzere bina eylemiş ve minber dahi vazolunmuştur" (Ayvansarayı, C.I, 1865:269).

Y

Katalog no: 353

Yağcızade Tekkesi, Balaban Tekkesi, İsfendiyyar Tekkesi, Sadiler Tekkesi Üsküdar, Rumi Mehmet Paşa Mahallesi, Şemsi Paşa Caddesi, 421 ada, 1 parseldeki Sadi tekkesidir. Şeyh Yağcızade Seyyit Ahmet Efendi'nin, İsfendiyyar Mescidi'ne 24 Şevval 1177/1764 tarihli vakfiye ile meşihat koyması sonucu meydana gelmiştir. Büyük Üsküdar yangınında yanmış, 60 sene kadar sonra Şeyh Aşir Efendi (vefatı 1323/1905) tarafından, türbesi ile birlikte 1306/1889 da yeniden yapılmıştır. Buna ilişkin kitabe 1322/1904 tarihlidir. İki duvarı kargir olan tahtani ahşap tevhidhane, üç katlı ahşap meşruta (Perwitich Üsküdar Paftaları) ile ilişkili olarak planlanmıştır. Tekkenin ahşaptan sekizgen planlı köşkvari bir minaresi de vardı. Günümüze tevhidhanenin iki kargir duvarı, inşa kitabesi, bir kaç mezar taşı ile kapısı önündeki basit barok çeşme ulaşmıştır. (Bkz. F.311-312-313-314-315-316)

1341 defteri, sıra 47, Bandırmalizade 90, Silsilename 47, Tomar 76 ve 219.

Katalog no: 354

Yahya Efendi Tekkesi

Beşiktaş, Yıldız Mahallesi, Yahya Efendi Sokağı, 511 ada, 1 parselde Şeyh Yahya Efendi (vefatı 978/1570) tarafından kurulmuş Kadiri- Üveysi tekkesidir. Yahya Efendi'nin vakfiye tarihi 10 Cemaziyelahir 1107/1696 dir. Sonraki yıllarda değişik kişilerce yapılmış pek çok ek vakfiye vardır. Geniş bir saha üzerine kurulmuş külliye halindeki tekkenin, türbe kısımları kargir, tevhidhane ve meşruta kısımları ahşaptır. Meşrutaların bir kısmı yanmış, özel mülkiyette bulunan şeyh köşkü ise satılmış ve yerine villalar yapılmıştır. Koruluk halinde geniş mezarlığı vardır. Günümüzde ibadete açık cami olarak kullanılan tevhidhane, türbeler, meşrutaların bir kısmı ve kütüphanesi vardır*. (Bkz. F.317-318-319-320, Ç.47-48-49)

1341 defteri, sıra 324, Bandırmalizade 307, Tomar 68.

* Tekkenin ana kapısı bitişiğinde tekkeye mensub Hacı Mahmud Efendi tarafından 1901 tarihinde yapılmış kitabeli bağımsız bir bölüm halinde kütüphane binası vardır (Demir- Yıldırım, 1997:96).

Katalog no: 355

Yahya Kethüda Tekkesi, Yusuf Çavuş Tekkesi, Kasım Çavuş Tekkesi, Yahya Baba Tekkesi,

Beyoğlu, Yahya Kahya Mahallesi, Pirinççi Kahya, Sipahi Fırını ve Orta Mektep Sokakları, 870 ada, 3 parselde, 1022/1613 tarihinde Yusuf Çavuş ibni Abdülmennan tarafından tesis olunmuş Halveti tekkesidir. Bugün ibadete açık cami olarak kullanılan tekkenin, ilk yapıldığı devre ait derviş hücreleri ve meşrutaları yıkılmış, günümüze ulaşamamıştır. (Bkz. F.328; Ç.16)

1341 defteri, sıra 318, Bandırmalızade 226, Silsilename 82, Tomar 91.

Katalog no: 356

Yahyazade Tekkesi, Hasib Efendi Tekkesi, Saçlı Abdülkadir Tekkesi

Eyüp, Eyüp Sultan Mahallesi, Kalenderhane Caddesi, 52 ada, 64 ve 65 parsellerde, Şeyhülislam Saadettin Efendi tarafından 1023/1614 tarihli vakfiye ile tesis edilmiş Kadiri tekkesidir. İlk şeyh Şaban Efendi'nin vefatı 1082/1671 dir. Tekkenin ahşap meşrutası, kargir mescitin bitişiğindeki mihraplı ahşap tevhidhane ve ahşap minare yıkılmış, günümüze sadece ibadete açık kargir mescit ile mezar taşları kalmıştır. (Bkz. F.321-322))

1341 defteri, sıra 139, Bandırmalızade 161, Silsilename 98.

Katalog no: 357

Yakupzade Tekkesi

Fatih, Şehremini Yayla'da olduğu belirtilen bu Nakşi tekkesinin yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalızade 310, Asıtane, s.13, 1199 defteri.

Katalog no: 358

Yanık Şeyh İsmail Tekkesi, Yanık Tekke, Ali Sefa Dergahı

Beyoğlu Kasımpaşa'da Yahya Kahya Mahallesi, Aşıklar Meydanı Sokağı, 880 ada, 1 parselde Derviş Ahmet bin Selim'in 1182/1768 tarihinde tescil edilen vakfiyesi ile tesis edilmiş Halveti tekkesidir. Ahşap tekke yıkılmış, günümüze

sadece mezar taşları kalmıştır. (Bkz. F.323-324; Ç.15)

1341 defteri, sıra 22, Tomar 245, Asitane, s.14.

Katalog no: 359

Yarımca Baba Tekkesi, Paşa Limanı Tekkesi

Üsküdar, Paşa Limanı Caddesi, Hüseyin Avni Paşa Çeşmesi'nin arkasında, 1310 ada, 79 parseldeki Bektaşî tekkesidir. 1957 yılında harap halde iken yıkılmıştır. Sadece haziresindeki Yarımca Baba'nın mezarı kalmıştır (Yücel, 1976:6). (Bkz. F.325-326)

Bandırmalızade 89, Tomar 79, İhsaiyat, s.20, Asitane, s.4.

Katalog no: 360

Yavaşca Mehmet Ağa Tekkesi, Nazmi Tekkesi, Nazmizade Tekkesi

Fatih, Arpaemini Mahallesi, Baruthane ve Tatlı Pınar Caddesi, 1853 ada, 20 parseldeki, 1004/1596 tarihinde inşa edilmiş Yavaşca Mehmet Ağa (vefatı 1010/1601) Mescidi'ne Şeyh İbrahim Sivasi'nin (vefatı 1040/1630) Halveti meşihatı koymasıyla tesis olmuş tekedir. Daha sonra Şeyh Mehmet Nazmi Efendi tekkeyi 1111/1700 tarihinde genişleterek yeniden inşa ettirmiştir. Günümüzde istimlak edilerek, yeri Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi sahasına katılmıştır. (Bkz. Ç.33)

1341 defteri, sıra 269, Bandırmalızade 159, Silsilename 62, Tomar 34, Hadika I, s.210, HSD. I, sıra 103.

Katalog no: 361

Yavedut Tekkesi, Abdülvedut Tekkesi, Hatice Sultan Tekkesi

Eyüp, Abdülvedut Mahallesi, Yavedut Caddesi, 84 ada, 5 parselde ilk defa Şeyh Abdülvedut (vefatı 860/1455) tarafından kurulan tekke (Ayvansarayı, C.I, 1865:287), ikinci banî Hatice Sultan (vefatı 1156/1743) tarafından 1123/1711 de yeniden yapılmıştır. Günümüzde ibadete açık cami olarak kullanılan binanın, zemin katı kargir, üst katı ahşaptır. Ahşap meşrutası yok olmuş, baninin kargir türbesi ise orjinal yerinden sökülerek, 11 Şubat 1972

tarihinde bugünkü yerine taşınmıştır. (Bkz. F.327, Ç.146)

1341 defteri, sıra 285, Bandırmalızade 64, Hadika I, s.287.

Katalog no: 362

Yenikapı Mevlevihanesi

Zeytinburnu, Merkez Efendi Mahallesi, Mevlevihane Yolu, 2965 ada, 2 parselde, 1006/1598 da yeniçeri Baş Halifesi Malkoç Mehmet Efendi tarafından Şeyh Kemali Ahmet Dede için yaptırılmış mevlevihanedir (Mehmet Ziya, 1329:27). Önceden mevcut olan ahşap meşruta günümüze ulaşamamıştır. Ahşap semahane, türbe ve şerbethane 1961 de yanmış, günümüze avlulu kargir derviş hücreleri, mescit, mutfak ve yemekhaneyi barındıran büyük bina ile kütüphane ve muvakkithane binaları kalmıştır. Kargir sebili ise yıkılmıştır. Vakıflar İdaresi'nin teberrukat deposu olarak kullanılır iken, Nisan 1997 de çıkan yangında mevcut binanın giriş cephesi büyük ölçüde tahrip olmuştur. (Bkz. F.329-330, Ç.60-61-62-63-64)

1341 defteri, sıra 326, Bandırmalızade 160 ve 308, Silsilename 59, Tomar 30.

Katalog no: 363

Yesarizade Tekkesi, Ordu Şeyhi Tekkesi, Ordu Şeyhi Hafız Efendi Tekkesi
Fatih, Sofular Mahallesi, Yeşil Tekke Sokağı, 1065 ada, 52 parselde 1141/1729 tarihinde ilk şeyh Hafız Mustafa Efendi (vefatı 1208/1794) tarafından tesis olunan Halveti tekkesidir. Günümüze hiç bir izi kalmamıştır. Yerinde bugün kaymakamlık binası vardır.

Bandırmalızade 88, Silsilename 9, Tomar 56.

Katalog no: 364

Yeşil Tulumba Tekkesi, Abdülhalim Efendi Tekkesi, Şeyh Halim Efendi Tekkesi

Fatih, Unkapanı, Kasap Demirhun Mahallesi, Şeyh İlahi Sokak, 1016 ada, 15 parselde, Şeyh Abdülhalim Efendi'nin 29 Şevval 1292/1875 tarihli vakfiyesi ile tesis olunmuş Rufai tekkesidir. 31 Mayıs 1918 yangınında (Muhibban, 28 Kasım 1918:8) zarar görmüştür. Tevhidhanesi çökmüş, günümüze harap

durumda iki katlı ahşap meşrutahanesi ve mezarları gelebilmiştir. (Bkz. F.330/A)

1341 defteri, sıra 144, Bandırmalızade 65, Tomar 146.

Katalog no: 365

Yıldız Tekke, Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi

Eminönü, Hobyar Mahallesi, Şeyhülislam Hayri Efendi Caddesi, 417 ada, 6 parselde ilk binası 1143/1730 tarihinde inşa edilmiş Halveti tekkesidir. Bugünkü binanın inşa tarihi ise 1284/1867 dür. Halen mevcut olan iki katlı kargir tekke özel mükiyettedir. (Bkz. F.331)

Bandırmalızade 225, Silsilename 133, Tomar 53, Hadika I, s.226.

Katalog no: 366

Yuşa Tekkesi, Yuşa Dağı Tekkesi

Beykoz, Yuşadağı'nda 25 ada, 238 parselde Hz. Yuşa Paygambere ait olduğu belirtilen mahaldeki, Yirmisekiz Çelebizade Mehmet Sait Paşa (vefatı 1175/1761) Vakfı'ndan 1169/1755 de yapılan cami (Ayvansarayı, 1865, C.II:146) yakınına tesis edilmiş Nakşi tekkesidir. Günümüzde ibadete açık cami ve Hz. Yuşa'ya ait türbe mevcuttur, tekke ve hücreleri ise yoktur. (Bkz. Ç.142)

1341 defteri, sıra 323, Bandırmalızade 309, Hadika I, s.146, C.S.R Dosyaları no:185, Seyahatname cilt I, s.463.

Z

Katalog no: 367

Zenciri Ali Baba Tekkesi

Beyoğlu, Hasköy Kudüm Sokak, 1789 ada, 6 ve 7 parseldeki Halveti tekkesinin kitabe tarihi 1218/1803 dir. Tekke Karagözzade elhac Abdullah Ağa tarafından

1277/1860 tarihinde yeniden yaptırılmıştır*. Memişzade hemşiresi merhume Atika Hanım'ın vakfiyesinde tekkenin yeri tarif edilmektedir**. Bugün sadece bir mezar yeri ve kitabe kalmıştır.

İst. Vak. Böl. Müd. Dosyası

Katalog no: 368

Zıbını Şerif Tekkesi, Mehmet Nurettin Efendi Tekkesi, Zıbını Saadet Tekkesi

Fatih, Fındıkzade Taşkasap'ta Selçuk Sultan Camii Sokağı, 1101 ada, 21 parseldeki Halveti tekkesidir. 1233/1818 tarihinde düzenlenen Mehmet Nurettin Efendi Vakfiyesi 1305/1888 de tescil olmuştur. Harap tekke binasının enkazı 1943 yılında satışa çıkarılmış, 1955 yılında haziyesiyle birlikte istimlak edilerek, arsası Millet Caddesi'ne katılmıştır. Hiç bir iz yoktur. (Bkz. Ç.103)

1341 defteri, sıra 109, Bandırmalızade 104, Silsilename 129, Tomar 238.

Katalogdaki tekke adları ile diğer adlarını alfabetik liste halinde veren Bulduru tezin sonunda verilmiştir.

* Fazıl Ayanoglu'nun 24.3.1953 tarihli raporunda, tekke arsasında bulunan 100/64/45 cm. boyutunda olan su teknesi üzerindeki kitabe verilmektedir: "Bu kerre tekkenin açılışına muvaffak olan Karagözzade elhac Abdullah Ağa'nın vakfidir. sene 1277" Raporda ayrıca kitabeli bir kuyu bileziği ile kitabeden söz edilmektedir. Bu kitabede ise şunlar yazılıdır:

Rızaen lillahi teala yahu yüssürühu elfatiha
Tariki halvetiden hazreti Zenciri Ali Baba kuddise sırrahülaziz
hazretlerinin

Hulefası aşkizade esseyyit Şeyh Ahmet Efendi kuddise sırrahülaziz
hazretlerinin bendesi

Mühürdar Ali Efendi'nin halilesi ve azepler bacısı merhume ve
mağfurunleha Hafiza Hatun'un şühedai

Kerbela imamı Hasan ve imamı Hüseyin redulillahi teala aleyhim ecmein
hazretlerinin ve kaffei ehli iman evrahlarıçün za sene 1218 14.

** Vakfiyede "bir taraftan vakfı mezkurden tekke ve iki tarafı kadını
mezkur Şerife Habibe Hanım menzili" ifadesi vardır.

Çeşitli tekke listelerinde veya kaynaklarda adı geçen ancak varlığı şüpheli görülen bazı tekkeler kataloğa alınmayıp ayrı bir liste halinde verilmiştir.

Abdi Baba Tekkesi

Eyüp'te Bayrami tekkesi olarak gösterilen bu tekkenin kaydına sadece 1256 tarihli risalede rastlanılmıştır. Yeri tesbit edilememiştir.

Asıtane, s.2.

Ağa Tekkesi

Üsküdar'da Menzilhane başında bugünkü Gündoğumu Caddesi'nde olduğu Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde kaydedilen bu tekke bulunamamıştır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi (Danışman) cilt 4, s.192

Bacılar Tekkesi, Kapucu Tekkesi

Üsküdar'da Aziz Mahmut Hüdai Hanıkahı civarında ve Celvetiye'den gösterilen bu tekkenin tam yeri tesbit edilememiştir.

Asıtane, s.10, AMH.CT, s.287, Bandırmalızade 165.

Burhan Dede Tekkesi

1341 tarihli defterin 89 sırasında, Eyüp'te Takkeci Mahallesi'nde şeyhi Seyyit Mehmet bin Seyyit Abdüssamet olarak gösterilen bu tekke tesbit edilememiştir.

1341 defteri, sıra 89.

Derviş Mustafa Tekkesi

Eyüp'te Zeynep Hatun Mahallesi'nde Derviş Mustafa Vakfı'ndan, 1341/1923 deki şeyhi Mustafa Dede olarak bildirilen bu tekke bulunamamıştır.

1341 defteri, sıra 273.

Gılamı Ali Dede Tekkesi

Gılamı Ali Efendi Vakfı'ndan Aksaray'da gösterilen ve şeyhi evladı vakıftan Rabia Hatun olarak kaydedilmiş olan bu tekkenin adına sadece 1341 defterinde rastlanılmaktadır.

1341 defteri, sıra 213.

Hoca Mübarek Tekkesi

Fatih, Baba Hasan Alemi Mahallesi'nde 1924 yılındaki şeyhi Derviş Ali Efendi olarak, sadece 1341 defterinde gösterilen tekkenin yeri bulunamamıştır.

1341 defteri, sıra 131.

İdris Efendi Tekkesi:

Üsküdar Çavuşderesi'nde Halvetiyye'den olduğu belirtilmiştir,

Asıtane, s.11.

İshak Karamani Tekkesi

Sütlüce'de Halvetiyye'den olduğu belirtilmiştir.

Asıtane, s.8, Bandırmalizade 14.

Karacaahmet Sultan Tekkesi

Evliya Çelebi'de tekkeliğinden söz edilen yerin Üsküdar'daki Karacaahmet Sultan Türbesi'nin içi olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir.

Kara Nohud Tekkesi

Fatih, Halıcılar Köşkü'nde Rufai tekkesi olarak sadece Bandırmalizade Ahmet Münib Efendi'nin listesinde yer almaktadır. Bu tekkenin Molla Şeref Mahallesi, Sarı Musa ve Nakibüleşraf Sokakları köşesinde 1988 ada, 1 parselde önceden mevcut, bugün arsa halinde olan Kara Nohud Camii'ne konulan bir meşihat olup olmadığı anlaşılamamıştır.

Bandırmalizade 216.

Kız Ahmet Efendi Tekkesi

Fatih, Molla Gürani civarında Fenayi Tekkesi yakınlarında, nimelceyşten Seyid Ali'nin yaptırdığı cami içinde tesis olmuş tekke olduğu belirtilmiştir (Ayvansarayı, 1865, C.I:173). Yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Dergehname 111. beyit, Hadika I, s.173.

Mehmet Ağa Tekkesi

Beyoğlu Hasköy'de olduğu belirtilmiştir.

Düğün 77.

Mehmet Efendi Tekkesi

Fatih, Beyceğiz'de olduğu belirtilen tekkenin varlığı bilinmemektedir

Müfti Hamamı Tekkesi**Şevki Mustafa Efendi Tekkesi**

Fatih, Şehremini Mimar Acem civarındaki Halveti tekkesinin 1306/1889 tarihinde arsa olduğu, Bandırmalızade Ahmet Münip Efendi'nin Mecmua-i Tekaya'sında belirtilmektedir. Yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalızade 174, Asıtane, s.9.

Şeyh Hıfzi Efendi Tekkesi

Unkapanı'nda arsa halinde olduğu belirtilen tekkenin kaydına sadece Bandırmalızade'nin Mecmua-i Tekaya'sında rastlanılmaktadır. Yeri ve durumu tesbit edilememiştir.

Bandırmalızade 243.

Tahtakadı Mescidi Zaviyesi:

Kağıthane'deki bu mescidin zaviye olduğu belirtilmiştir.

Hadika I, s.302.

Üryani Seyyit Mehmet Tekkesi

Eminönü, Şehzadebaşı'nda 790 ada, 16 parselde idi. Muharrem 897 tarihli vakfiyesi olan, Üryani Seyyit Mehmet Efendi'nin Zaviyesi kaydı, sadece 953/1546 tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri'nde görülebilmektedir. Şeyhlik ve zikir konusu şüphelidir. Sadece türbesi günümüze gelebilmiştir.

TD,s.150.

İstanbul'da özellikle bazı büyük camilerde tekke tesis edilmediği halde, zaman zaman zikir yapıldığı, şeyh tayin edildiği görülmüştür. Bazı tarikat ehlinin arzusu yönünde gelişen bu durum, bu camileri tekke haline getirmemiştir. Ancak çeşitli yazılı kaynaklarda zikir olayından ve şeyhlerinden açıkca söz edilmektedir.

İçinde belirli bir zaman zikir yapılmış camileri "İstanbul Tekkeleri Kataloğu"na alınmamıştır. Ancak pek çok kaynakta, zikir yapıldığı belirtildiği için, kaynakları ile birlikte ayrı bir liste halinde vermesi uygun görülmüştür.

Ayasofya Camii:

Sadi Şeyhi Abdüsselam Şeybani'nin (vefatı 1165/1751) isteği üzerine cami içine "Ya Hazreti Saadeddin Cibavi" yazılı bir levhanın asıldığı ve başta Sadiler olmak üzere bir kısım tarikat mensublarının özellikle Kadir Geceleri zikir yaptığı belirtilmektedir (Ergun, 1942:123).

Çingene Fırını Mescidi:

Üsküdar Tenbel Hacı Mehmet Mahallesi, Selamsız Caddesi ve Kassam Çeşme Sokağı köşesindeki Kara Kadı Alaaddin Bey'in yaptırdığı mescitte Diyarbakırlı Seyyid Feyzullah Efendi zikir yaptırtarak, camiye zaviye haline getirmiştir (Ayvansarayı, 1865, C.II:235). Ancak hiç bir tekke listesinde adına rastlanılmamıştır. Haziresindeki mezartaşlarının bir kısmında tarikat remizleri (işaretleri) görülmektedir.

Davutpaşa Camii

İçinde zikir yapıp yapılmadığı bilinmemekle birlikte, Davutpaşa Camii içinde bulunan yazı kuşağının aynen "Rufai Evradı" (Ayverdi, 1973:332, resim 542) olması, bu camide de bir zikir olayını akla getirmektedir. Nitekim banisi Davut Paşa caminin inşa kitabesinde, kendisinden derviş olarak bahsetmektedir. Bağlı olduğu Rufai tarikatına hürmeten evradı duvara yazdırmış olması olasıdır.

Demirciler Mescidi:

Eyüp, Cezeri Kasım Mahallesi, Feshane Caddesi, 52 ada, 47 parseldeki, 952 tarihli mescidde III. Selim devri ortalarında Halvetiye'den bir şeyh kısa bir süre ayin yaptırmış ve daha sonra bundan vazgeçilmiştir (Ayvansarayı, 1865, C.I:279)

Fatih Camii:

Fatih Camii'ne Bayrami meşihatı konmuş ve ilk zikri Akşemsettin yaptırmıştır (Revnakoğlu, 10 Ocak 1954:433; 1965:2070)

İbrahim Ağa Çayırı Mescidi:

Kadıköy'deki bu mescite Kadiriye'den Şeyh Mustafa Efendi meşihat koymuştur (Ayvansarayı, C.II, 1865:242)

Kalenderhane Camii

Eminönü ilçesi içinde, Veznecilerde bulunan Bizans'ait Hristos Akaleptos Kilisesi fetihten hemen sonra camiye çevrilerek ibadete açılmış ve içinde Mevlevi ayini yapılmıştır (Işın, 1997:236). Fatih Vafiyeleri'nde "...hatmi meclisi sema eyleyüp..." ifadesinden de burada mevlevi ayini yapılması hususus belirtilmiştir (Fatih Mehmet II Vakfiyeleri, 1938:260). Cuma günleri ayin yapıldığı ve şeyh, mutrip, hafız vs gibi görevlileri olduğu bilinmektedir (Göyünç, 1984:489).

Kurşunlu Mahzen Camii:

Beyoğlu, Kemankeş Kara Mustafa Paşa Mahallesi, Kemankeş Caddesi, 94 ada, 9 parselde bulunan ve günümüzde adı Yeraltı Camii olarak bilinen camide, her

Perşembe günü Nakşi zikri yapılmıştır (Ayvansarayı, 1865, C.II:41).

Asıtane s.8.

Küçük Mecidiye Camii:

Beşiktaş, Çırağan Caddesi'ndeki bu camide Sultan II. Abdülhamid'in isteği ile Meclisi Meşayih Reisi ve Kadiri Asitanesi Şeyhi Ahmed Muhiddin Efendi'nin* Kadiri zikri yaptırdığı belirtilmektedir**. Cami avlusunda halen mevcut ahşap kısmı yıkılmış müstemilatın, bu fonksiyona bağlı olarak yapılmış olabileceği mümkün görülmektedir.

Mihrimah Sultan Camii:

Üsküdar Meydanı'ndaki Mihrimah Sultan'ın yaptırdığı camide Celveti zikri yapıldığı bazı kaynaklarda belirtilmiştir (Bandırmalızade, 1307:15). Ayrıca bir başka kaynakta, Şeyh Ali Alaaddir Efendi'nin 1080/1669'da Üsküdar'a geldiği ve daha sonra kendi isteği dışında Mihrimah Sultan Zaviyesi şeyhliğine getirildiği belirtilmiştir (Sadık Vicedani, 1995:213). Ancak bu konuda bir vakfiye kaydına rastlanılmamıştır.

Sultanahmet Camii:

Sultanahmet Camii bir Kadiri tekkesinin yerine inşa edilmiş olduğundan, yıktırılan tekkeye bir saygı ifadesi olarak, cami içinde her Cuma namazından sonra Kadiri zikri yapılmıştır (Ayvansarayı, 1865, C.I:19). Kadirihane şeyhleri İsmaili Rumi'nin meşrut vakfı olan Kadiri usul ve ayininde bizzat bulunmuşlardır (Revnakoğlu, 10 Ocak 1954:431).

Şah Sultan Camii: Hüseyin Lamekani Tekkesi

Fatih, Davutpaşa'da Şah Sultan Camii'nde Melami Piri Hüseyin Lamekani'nin (vefatı 1035/1626) irşadda bulunduğu (Gölpınarlı, 1992:80), daha sonra ise, 1249/1833 tarihinde Hüsamettin Efendi adında bir şeyhin meşihatta bulunduğu kaynaklarda belirtilmiştir (Aynur, 1989:36; Dügün listesi, sıra 91).

* Tomarı Tekaya isimli yazma eserin müellifi

** Küçük Mecidiye Camii'nde Cuma namazından sonra Kadiri şeyhleri tarafından Evrat okunması ve ayin yapılması camiın banisi Sultan Abdülmecid'in vakfiyesi gereği idi (Revnakoğlu, 10 Ocak 1954:431).

Şemsi Ahmet Paşa Zaviyesi:

Hadikatül Cevami'de, Üsküdar'da Şemsi Ahmet Paşa Zaviyesi şeyhi Yayabaşızade Hızır Efendi'den söz edilmektedir (Ayvansarayı, 1865, C.I:173). Bu tekkenin Şemsi Ahmet Paşa Camii'nin içi olup, olmadığı bilinmemektedir.

BÖLÜM 3 İSTANBUL TEKKELERİNİN MİMARİ ANALİZİ

3.1-Kent dokusundaki yeri

Tekkeler İstanbul kent dokusunda, Müslüman nüfusun yoğun olarak iskan edildiği semtlerde, önemli güzergahlar üzerinde, mahalle aralarında, bazıları ise kent dışı kırsal alanlarda bulunmaktadır. Sur içi İstanbul'da kapalıçarşı bölgesi ve devletin resmi arazileri olan Bayrampaşa Vadisi hariç, her bölgede yoğun olarak bulunmaktadır. (Bkz. Harita 1) Beyoğlu bölgesinde ise özellikle Kasımpaşa semtinde yoğunlaştığı görülmektedir. (Bkz. Harita 2). Eyüp'de iskan dokusu içinde yoğun olarak, iskan dışı bölgede ise az sayıda tekke bulunmaktadır (Bkz. Harita 4) Üsküdar'da önemli bir güzergah olan eski adıyla Menzilhane Yokuşu* , bugünkü Gündoğumu Caddesi boyunca tekkelerin art arda sıralandığı görülmektedir. (Bkz. Harita 5)

Tekkelerin genelde kent dokusu içinde yer almalarına karşın Bektaşî Tekkeleri kent dışında, havadar açıklık bölgeleri tercih etmişlerdir.

3.2-Tekkelerin Kuruluşu ve Kurulduğu Mekanlar

Osmanlı döneminin İstanbul'unda tekkeler zamanla gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu durum özellikle 19. yüzyılda neredeyse her mahallede bir kaç tekkenin kurulmasına neden olmuştur. Kurulan her tekke devletin resmi kontrolü altında ve izni ile faaliyetini sürdürmüştür. Ayrıca bir tekkenin kurulması ve faaliyetini sürdürebilmesi için parasal kaynak bulunması gerekmekte idi. Yıllarca, hatta yüzyıllarca faaliyetinin devamı istenen bir kuruluşun, belli bir sistem çizgisinde kalmak koşuluyla ve sistemin hiç bir şekilde değiştirilmeden sürdürülebilmesinin temini için, bu şartları belirliyen, bağlayıcılık özelliği

* Bu yol sürre alayının geçtiği güzergahın Anadolu yakasındaki ilk caddesidir. Bu cadde üzerinde camiler, tekkeler, çeşmeler, namazgahlar sıralanmıştır. Yol Karacaahmet Mezarlığı'na oradan Karacaahmet Sultan Türbesi'ne ulaşır.

bulunan ve aynı zamanda devletin resmi onayını sağlayan bir senetle kurulması gerekliydi ve de zaten bu şekil Türk toplumlarında yüzyıllar öncesinden gelen bir sistem idi.

Tekkeler bu nedenle mutlaka vakfiye düzenlenmek suretiyle tesis edilmişlerdir. Düzenlenen vakfiyede tekkenin yeri, sınırları, yaptıranı, tekke binası (vakfiye düzenlendiği tarihte bina yapılmış ise tanımı), kimi zaman ad verilerek kimin için yaptırıldığı, şeyhlerin ve diğer görevlilerin görevleri, yapılması istenen işlerle ilgili şartlar, bu iş için ayrılan para ve kaynakları belirtilmiştir.

Keşfi Osman Efendi Tekkesi'nin tesisi ile ilgili 15 Sefer 1093/1682 tarihinde Keşfi Osman Efendi tarafından düzenlenip 1101/1689 tarihinde tescil edilen vakfiyede* , tekenin yeri, çevresi ve durumu şu şekilde tarif edilmektedir. "... Mahmiye-i Kostantiniye'de Kalenderhane Mahallesi'nde vaki bir taraftan Helvacı Baba Vakfı ve bir taraftan Hüseyin Paşa milki ve bazen Hamamcı Mehmet Çelebi milki ve bazen tarik-i amm ile mahdud milki müşteram olan arsa üzerine malım ile bina eylediğim, yedi bab hüçüratı ve cami şerifi ve medine-i Münevvere vakfından olan yüz kırkdört zira arsa-i ve bi'ri mai ve milk ve tarik-i hassı muhtevi zaviyemi ve Cami-i mezburun canibi şarkisinde vaki escar-ı müsmire ve gayri müsmireyi ve bir su kuyusunu müştemil arsa-i memlukemi..." (Demirel, 1990:115).

Vakfiyelerin resmiyet kazanması, ancak Evkaf'ın vakfiyeyi şeri mahkemeye arzı ve bunu mahkemenin onayı ile mümkündür. Onaylanmayan vakfiye geçerli olamaz. Bir tekkenin varlığından söz edebilmek için, önce vakfiyesinin olması gerekir. Bu nedenle Katalog kısmında tekkelerin kuruluş tarihi, bulunabildiği ölçüde vakfiye tarihi ile verilmiştir. (Bk. Vesika 12a-12b Tophane'de Nebati Tekkesi Katalog no 240 a ait orjinal vakfiye örneği fotokopisi) Bazı durumlarda tekke binası yapılmış, faaliyetini sürdürmüş, vakfiyenin daha sonra düzenlenmiş olduğu görülmüştür. Öyleki vakfiyeyi düzenliyen kişinin ölüm tarihi ile vakfiye tarihi aynıdır. Vakıf kuran kişi vakfiyesini hazırladıktan hemen sonra tescil ettirmeyip, adeta bir vasiyet belgesi gibi öldüğü tarihte tescil ettiriyor. Bu durum sıkça karşımıza çıkmaktadır ve ne yazık ki, tekkenin kuruluş tarihi ile ilgili yanlışlığa neden

* Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, 341 nolu defterin 521. sahifesinde kayıtlıdır.

olmaktadır. Bu yanlışlığın önüne geçebilmek için, ilk şeyhin göreve başlayış veya ölüm tarihinin kaynaklardan tesbit edilmesi, günümüze ulaşabilmişse binanın kitabe tarihinin bilinmesi gerekir. Örnek olarak, Üsküdar Salacak'ta Emekyemez Tekkesi'nin (katalog no: 102) kurucusu Teşrifati Akif Mehmet Efendi'nin ölüm tarihi ile vakfiye tarihi aynıdır: 1181/1767. Tekkenin kitabe tarihi ise ikinci kez yapımına ait olduğundan, ilk kuruluş tarihini kesin olarak belirleme imkanı yoktur. Diğer bir örnekte, Fatih devri mutasavvıflarından Şeyh Vefa tekkesini kurmuş, 896/1491 tarihinde vefat etmiş, ancak tekkenin vakfiyesi ise 919/1513 tarihinde oğlu tarafından düzenlenmiştir.

Son devirdeki ev tekkeler, bir çoğunun vakfiyesiz olmasından veya düzenlenmiş vakfiyesinin tescil edilmemiş veya bu vakfiyenin düzenliyecisince resmi makamlara bildirilmemesinden dolayı resmiyet kazanmamıştır. Özellikle 19. yüzyıl sonlarına doğru bu şekilde faaliyet gösteren, resmi makamların bilgisi dışında, çevre halkının tanıdığı pek çok tekke kurulduğu bilinmekte, ancak hiç bir resmi liste ya da kaynak da adına rastlanmadığı için, bu tür tekkeler katoloğa alınmayıp, bu araştırmanın dışında tutulmuştur. Ancak bu tür tekkelerden Üsküdar'da Şeyh Celalettin Efendi Tekkesi Katalog no: 308 Tomarı Tekaya'da* kaydedildiği için katoloğa alınmıştır.

3.2.1-Camilere Meşihat Konularak Tekke Kurulması

Osmanlı'da dini görüş, zikir olayını İslami bir ibadet saydığından, camilere meşihat konularak tekke haline getirilmesi, doğal karşılanmış, yadırganmamıştır. Bazı zaman yeni bir tekke binası (tevhidhane) yapmak için parası bulunmayanlar, mevcut cami mekanlarını kullanma yoluna gitmişler, bazen de tekkeleri yanan dervişler, geçici olarak cami içinde zikir yapmışlar veya yeni tekkeleri yapıncaya kadar cami

* Tomarı Tekaya yazarı Kadiriye Şeyhi Ahmet Muhiddin Efendi'nin, Meclisi Meşayih Riyaseti görevinde bulunmuş olması, hazırladığı eserindeki bilgilerin resmi kaynaklara dayalı olduğunu kanıtlamaktadır. Söz konusu yazma, Kadiriler Tekkesi son şeyhi Gavsi Erkmenkul'un oğlu M. Misbah Erkmenkul tarafından, üzerinde inceleme yapmam için tarafıma verilmiştir. Bu yazmanın fihristi, eksik ve hatalı olarak "Yedi Tepeli Şehrin Tekkeleri ve Muhyiddin Efendi'nin Tomarı Tekaya'sı" adlı makalede yayınlanmıştır. (Bkz. Kılıç, 1997, s.259-274)

mekanlarını kullanmışlardır. Örneğin, Fatih'te Kubbe Tekkesi (katalog no: 201) yandığı zaman, ikinci defa yapıncaya kadar, geçici olarak Cambaziye Cami kullanılmıştır.

İstanbul'daki tekkelerin bir kısmı, camiye vakfiye ile meşihat konulması sonucu tesis olmuşlardır*. Camilerin tekkelik fonksiyonu kazanmasıyla, bu binaların bitişiğine, yanına tekke fonksiyonunun gereği olan ek binalar yapılmaya başlanmış ve zamanla bazı tekkeler külliye haline gelmiştir. Ek binaların yanı sıra caminin kendisi üzerinde de bazı ekler ve değişiklikler yapıldığı görülmüştür. Bunlar:

- Kapalı son camaat yerleri: Genellikle ahşaptan yapılan bu tür kapalı mekanlar, bir kaç oda halinde olabilmektedir. Tekkede devamlı bir görevlinin bulunması, bu görevliye oda ayrılması gereğini zorunlu kılmıştır. Ayrıca bazı vakfiyeler, klasik tekke görevinin yanında, tekkede veya türbesinde zikir dışında, belirli gün ve saatlerde Kuran okunması, ya da bazı mübarek günlerde şerbet, helva vb. yiyeceklerin dağıtılması gibi görevlerin yerine getirilmesini şart koymuştur. Bu görevler yeni mekanlara ihtiyaç duyulmasına neden olmuş, son cemaat yerlerinde bir takım ek yapılaşmalar meydana gelmiştir. Ahşaptan ve basit malzemelerden yapılan bu ek kısımlar, genellikle yapılan restorasyonlarda kaldırılmış olduğundan, mimari şekillenışı hakkında fazla bir bilgiye sahip değiliz. (Bkz. Eyüp'te İslam Bey Tekkesi Katalog no: 162).

- Hünkar mahfeli, şeyh mahfeli, kadınlar mahfeli: Camilerde de hünkar mahfeli yapıldığı bilinmektedir, ancak bu genellikle büyük selatin camilerde görülen bir durumdur. Tekkelerde hünkar mahfeli bir mecburiyet olmasa da, kimi zaman küçük bir mescidin tekke olması halinde bu türden mahfeller eklendiği görülmüştür. Aynı şekilde şeyh mahfeleri de yapılmıştır. Mahfeller genellikle ahşaptan yapılmış küçük ancak kişilikli binalardır. Tekkeliği olan bir caminin mutlaka kafesli bir kadınlar mahfeli de vardır. Bu mahfel mümkünse harem kısmı ile doğrudan bağlantılı yapılmıştır. Mahfellerin bina dışında bağlandığı ek binalar da bulunduğu görülmüştür. (Bkz. F.36-246)

* Bazı camilerde zikir yapılmıştır, ancak vakfiye söz konusu olmadığından resmîyet kazanmamıştır. Bu nedenle katoloğa alınmayıp, katalog sonunda ayrı bir liste halinde verilmiştir.

- Süsleme elemanları: Tekke fonksiyonu da taşıyan bir cami veya mescitte tarikat sembollerini mihrapta, tavanda veya bir başka yerde süsleme ögesi olarak görmek mümkün olacaktır. Yine süsleme ögelerinden tassavuf içerikli hat yazı levhalar, duvar yazıları, tasvirler vb.leri bu cami veya mescitlerde görülebilir bir özelliktir.

Camiye meşihat konularak meydana gelmiş bazı tekkelerden örnek verilecek olursa;

Ahmet Sıtkı Efendi Tekkesi, Gazi ehit Süleyman Paşa Camii'nde (Katalog no: 21)

adırcı Tekke, Mehmet Bey Mescidi'nde (Katalog no: 74)

Hüseyin Kazım Efendi Tekkesi, Mehmet Emin Efendi Mescidi'nde (Katalog no: 156)

Karagöz Tekkesi, Sadullah av Mescidi'nde (Katalog no: 176)

Kirpasi Tekkesi, Musa av Mescidi'nde (Katalog no: 193)

Lokmacı Tekkesi, Sebzeane Katibi Mahmut Efendi Mescidi'nde (Katalog no: 207)

Salih Efendi Tekkesi, Apardı Musluhiddin Mescidi'nde (Katalog no: 267)

Şeyh Matrak Tekkesi, Arpacı Mehmet Efendi Mescidi'nde (Katalog no: 317)

3.2.2-Yeni Bir Binada Tekke Kurulması

İstanbul Tekkelerin büyük bir kısmı vakfiye ile boş bir alan üzerinde bina yapılarak kurulmuştur. Bu boş alan vakfın ya da eyhin kendi malı veya bir başka vakfın malı olabileceği gibi, yıkılmış bir cami, mescit hatta tekkenin arsası da olabilmektedir. Bu şekilde yapılan tekkelerin bir kısmının arsasında, daha önce bir cami veya tekke bulunurken, bu binaların çeşitli nedenlerle harap olup, yerlerinin arsa haline gelmesi sonucunda, vakfiye ile yeni bir tekke kurulmuştur. Bazı hallerde bir başka vakfın arsası üzerine vakfiye ile tekke tesis edimitir. Çoğu kez ise vakfiye sahibi kendi malı arsa üzerine vakfiye ile tekke tesis etmiştir.

Örneğin Eyüp'te Balçık Tekkesi (Katalog no: 52), 863/1459 da yapılan mescidin harap olması sonucunda, yerine Tiryaki Gazi Hasan Paşa

tarafından kurulmuştur. Benzer şekilde Fatih'de Beşikçizade Tekkesi (Katalog no: 61) 13 Rebiülevvel 1231/1816 tarihli vakfiye ile kurulurken, bani ve ilk şeyh Süleyman Efendi vakfiyesinde "müceddeden bina ve ihya eylediğim" ifadesiyle, tekkenin yerinde önceden de bir tesis bulunduğunu bildirmiştir. Şeyh Ahmet Naziki tarafından kurulan Naziki Tekkesi (Katalog no: 239), Malatyalı İsmail Ağa Vakfı'nın arasası üzerine yapılmıştır. Bu nedenle bilinen adının yanı sıra Malatyalı İsmail Ağa Tekkesi olarak da tanınmıştır. Bu tür örnekleri çoğaltmak mümkündür. Katalog'da mümkün olduğunca her tekkenin kuruluş şekli ile ilgili bilgi verilmektedir.

Bu tekkelerin mimari programları, aldıkları şekil ilerde geniş olarak anlatılacaktır.

Bu şekilde yapılan tekkelerden bazılarına örnek:

Ahmet Kamil Efendi Tekkesi (Katalog no: 19)
 Bahariye Mevlevihanesi (Katalog no: 49)
 Beşikçizade Tekkesi (Katalog no: 61)
 Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi (Katalog no: 196)
 Selami Efendi Tekkesi (Katalog no: 278)

3.2.3-Evlere Meşihat Konularak Tekke Kurulması

Bu tür tekkeler de vakfiye düzenlemek suretiyle tesis edilmişlerdir. Evini veya konağını tekke haline getiren tarikat ehli ya da devlet ricalinden kişilere rastlanılmıştır. Bu tekkeler genellikle ahşap binalardır. Bu nedenle diğer ahşap tekkelerden ancak vakfiyeleri ve mimari düzenleri ile ayırt edilebilir. Vakfiyede bu durum açıkça belirtilmiş ise, ev tekkelik durumu kesindir. Vakfiyede açıklık yoksa, ya da vakfiye kayıpsa, mimari düzenleri incelenerek ev tekkeliğe hükmedilebilir. Ancak tahminden öte olamaz. Ev veya konak tekke haline getirildiği zaman, mevcut binada bazı mimari değişiklikler yapılmakta; en başta uygun bir yere bir tevhidhane eklenmekte veya büyük bir oda mihrap eklenerek tevhidhane haline getirilmektedir. Bu değişiklikler, binanın mevcut düzeninde, bir tekkenin gerektireceği fonksiyonlara uygun şekilde yapılmakta, bu eklemeler mevcut bina ile organik olarak bağdaşmakta ve hatta planlı olarak yapılmış bir

ahşap tekkeden pek de farklı görünmemektedir. Çünkü Osmanlı toplumunun yaşama biçimi, doğal olarak tekkelerin içinde de aynen devam ettiğinden, bu evlerin plan düzenlerinde değişiklik yapmak gereği kalmamakta, sadece tevhidhane, kadınlar mahfeli, irtikaf hücreleri vs. gibi yeni bölümlere gereksinim duyulmaktadır. Selamlık ve harem kısımları orta büyüklükte bir İstanbul evinde zaten mevcut olduğundan, bütün sorun, tevhidhanenin yerleştirileceği yerin, bu sirkilasyon içinde doğru seçilmiş olmasıdır.

Bu şekilde tesis edilmiş tekkelerden günümüze bozulmadan kalan bulunmamış olması, mimari düzenleri hakkında daha detaylı inceleme yapılabilmesini olanaksızlaştırmıştır. Bu şekle örnek olarak verilen tekkelerden Kademi Şerif ve Şeyh Ahmet Efendi Tekkeleri, günümüze tevhidhaneleri yıkılmış olarak gelebilmiştir. Ev tekke olabileceği tahmin edilen Kaygusuz Tekkesi de örnekler arasına alınmış, ancak onun da tevhidhanesi 1985 yılında yıktırılmıştır. Yıkılmadan önce yapılan basit rölövesi sayesinde plan düzeni, tevhidhanenin yer alış şekli bilinmektedir (Demirel İşli, Mayıs 1995:66).

Hulusi Efendi Tekkesi (Katalog no: 152) Saraya mensub bir kadın efendinin Eminönü Zeynep Sultan Camii civarında bir konak satın alarak hediye ettiği, Şeyh Mustafa Hulusi Efendi tarafından 1280/1863 tarihinde kurulmuştur. Bugün yoktur.

Kademi Şerif Tekkesi (Katalog no: 165) Halil Hamid Paşa kendine ait evi vakfiye ile tekke haline getirtmiş ve bir tevhidhane eklenmiştir. Tevhidhane bugün yoktur.

Kaygusuz Tekkesi (Katalog no: 185) Vakfiyede belirtilmiş değildir. Ancak mimarisi incelendiğinde ahşap bir eve, tevhidhane eklendiği görülmektedir. (Bkz. Ç.95-96)

Nalburi Tekkesi (Katalog no: 235) Vakfiyesinde "sagır ve kebir köşk ve sair müştemilatı havi menzilinı Nakşibendi tekkesi olmak üzere vakfedip" denilmektedir. Ev tekkelik vakfiyede açıkça belirtilmiştir. Bugün yoktur.

Saatçi Hafız Ahmet Efendi Tekkesi (Katalog no: 262) Fatih Küçük Hamam'daki

evini 1312/1894 tarihinde düzenleyip, 1314/1896 tarihinde onaylattığı vakfiye ile Kadiri tekkesi haline getirmiştir. Bugün yoktur.

Settariye Tekkesi (Katalog no: 284) Mustafa İzzet Efendi Beylerbeyi'ndeki evini 1322/1904 tarihli vakfiye ile Bedevi tekkesi haline getirmiştir. Bugün yoktur.

Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi (Katalog no: 307) Şeyh Ahmet Efendi 1238/1866 da Çengelköy'deki evini tekke haline getirmiş, vakfiyesi 1288/1871 de onaylanmıştır. Tevhidhanesi yıkılmıştır. (Bk. F.202)

Şeyh Celalettin Efendi Tekkesi (Katalog no: 308) Şeyh Mustafa Celalettin Efendi Üsküdar Sultantepe'deki evini tekke haline getirmiş ancak vakfiyesi tescil edilmeden, tekke 1307/1890 da yanmıştır.

Vakfiyelerde evlerin tekke haline getirildiğini belirten örneklerden, tesbit edilebilenler yukarıda adları verilen tekkelerdir. Bunların dışındaki diğer tekkelerde, eve meşihat konulma durumu olup olmadığı, her vakfiyeye ulaşabilme imkanı olmadığı için bilinmemektedir. Özellikle 19. yüzyılda vakfiyesiz veya vakfiyesi tescil edilmemiş olarak evlerde tesis edilen tekkelerin varlığı bilinmektedir*. Bu tekkeler vakfiyesiz olduklarından, resmi nitelik taşımamakta ve tekke listeleri veren kaynaklarda da yer almamaktadırlar.

3.3-Plan Özellikleri

3.3.1-Ana Mimari Öğeler

Tekkeler; tevhidhanesi içinde zikrin yapıldığı, gerektiğinde vakit namazı kılındığı, meşrutahanelerinde şeyh ve ailesinin günlük yaşamını sürdürdüğü, gelen kadın konukların ağırlandığı, selamlık kısımlarında şeyh başta olmak üzere diğer tekke görevlilerinin ayrı odalarının bulunduğu, türbe ve hazirelerinde ölen şeyh ve yakınlarının

* Halveti şeyhlerinden Şeyh Muhammed Necib Efendi, Cellad Çeşmesi yakınlarındaki evinde kurduğu tekkede tarikatını yaymış ve 1307/1890 tarihinde vefat etmiştir (Sadık Vıcdani, 1995:220).

gömülü olduğu, ibadetin yanı sıra, eğitim, barınma, temizlenme, iâşe gibi sosyal ihtiyaçların giderildiği, musiki meşki yapıldığı, sohbetlerin yapıldığı, gerektiğinde fakir çevre halkın da doyurulduğu bir imaret gibi hizmet veren ve uzaktan gelen konukların da konaklandırıldığı, bu hizmetleri verebilmek için, bir çok fonksiyonu yüklenen pek çok değişik mimari bölümlerden meydana gelen ve bu mimari bölümlerin birbirleriyle olan ilişkisini sağlayan, bir mimari programı içeren binalar bütünüdür. Bu bütün oluşturulurken, dini mimarinin öğeleriyle, sivil mimarinin öğelerinin bir araya getirildiği, bir sentez olarak, çeşitli şekillerde tasarımlar yapılmıştır. Fonksiyonlarının her biri için gerektiğinde ayrı mimari programlar taşıyan binalar yapılmış, bazen de bu fonksiyonlar küçültülerek tek bir yapıya toplanmıştır.

Bir tekke, bütün bu fonksiyonları geniş programlı veya küçültülmüş olarak barındırmış olsun; fonksiyon olarak birbirinden farklı 3 ana mimari öğeden meydana gelmiştir. Bunlar ileride ayrıntılı olarak anlatılacak olan tevhidhane, meşrutahane ve türbedir. Bu üç ayrı bölümün plan üzerinde yer alma şekli, tekkenin mimarisini belirleyen en önemli etkidir. Bazı tekkelerde üç ana bölümden türbenin bulunmadığı durumlar da görülmüştür. Ancak mimari şemayı belirlemede türbenin de en az diğerleri kadar rolü olduğu göz önünde bulundurularak, ana mimari öğeler arasına alınmıştır.

3.3.1.1- Tevhidhane

Tekkenin en önemli mimari bölümüdür. Tarikatın ibadeti kabul edilen zikir bu mekanda yapılır. Bir tevhidhanede mutlak surette bulunması gereken mimari öğeler, mihrap ve kadınlar mahfelidir. Zikir yapmaya uygun büyüklükte bir oda, bu odanın kible yönünde bir mihrap ve kible yönü dışındaki diğer üç yönün birinde veya birkaçında bulunan kadınlar mahfeli, tevhidhane için yeterlidir.

Tevhidhanelerin Plan Şekilleri

Tevhidhanelerin tarikatın ayin şekline göre şekillendiğini öne süren görüşler (Tanman, 1978:184) genel olarak geçerli olmakla birlikte, bu

husus bir kural haline getirilmiş değildir. Ayrıca tekkelerde zaman zaman tarikat değişikliği meydana geldiğini de, gözden uzak tutmamak gerekir. Geçerli olan görüşlerden biri, Mevleviliğin ayin meydanı semahanelerin, dairesel dönüşe uygun geometrik şekilde yapıldığıdır (Tanman, 1976:129). Mevlevi ayini olan "Sema" bilindiği gibi, güneş sistemindeki dönüşe benzer şekilde, dervişlerin kendi eksenlerinde dönerken, aynı zamanda, mekanın ekseninde de dönmeleriyle gerçekleşir. Bu şekildeki bir hareket, daire, çokgen veya kare mekanı gerektirirken, Üsküdar Mevlevihanesi'nin günümüze ulaşabilen semahanesi dikdörtgendir. Camiye meşihat konularak tesis edilmiş tekkelerde, cami ana mekanının geometrik şeklini değiştirmek mümkün olamayacağına göre, mevcut mekanın tevhidhane olarak kullanılması, tarikat ayini açısından bir sakınca yaratmamıştır. Ama yine de dairesel şekle yakın olan tevhidhanelerin, mevlevilik dışında da kullanıldığı görülmüştür. Bazı tarikatların birbirleriyle ilişkili oldukları, birbirilerinden etkilendikleri tarihsel bir gerçektir. Sadi tarikatının, Mevlevilik'e yakın olduğu, benzer şekilde Kadiri ve Rukai tarikatlarının ayinlerinin benzerliği bilinmektedir. Diğer tarikatlara göre, tasavvufu ve sosyal yaşamı farklı bir şekilde yorumlayan Bektaşiliğin günümüze ulaşabilen tekkelerinde dairesel şeklin yanında kare ve dikdörtgen şekillerine de yer verildiği görülmektedir. Durum böyle iken, bir tevhidhanede, değişik tarikatlardan ayin yapılmasında herhangi bir engel yoktur. Ayrıca bir tekkeye, bir başka tekkeden şeyh ve ihvanının konuk olarak gelmesi durumunda, meydan geleneklere uygun olarak, konuk gelen şeyhe bırakılırdı. Fatih Edirnekapı'daki Nakşi tarikatından Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin (Katalog no: 19) tevhidhanesi sekizgen bir plana sahiptir. Nakşi tekkelerinde genellikle görülmeyen bu durum, genel görüşe aykırıdır. Tekkenin halk arasında bilinen diğer bir adının Şeyh Türü olması ve tekkenin mimarisindeki süsleme elemanlarının diğer tarikatleri sembolize etmesi (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 1994, C.7:173), yukarıda sözü edilen geleneksel tutumun bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tevhidhanelerin aldıkları geometrik şeklin, her tarikatın kendi ayin ritüelinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı ileri sürülebilse de, uygulamada bunun kesin ve geçerli bir kural olarak algılanmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu açıklamalardan sonra tevhidhanelerin plan şekillerine

bakılacak olursa; bunların daire, daireye yaklaşan çokgen, sekizgen, kare ve dikdörtgenden meydana geldiği görülecektir.

- Dikdörtgen planlı tevhidhaneler: Tevhidhaneler uzunlamasına veya enlemesine gelişmiş olabilirler. Bu durum tevhidhandeki mahfelin yer alış şeklini fazla engellememiştir. Mahfel tevhidhane mekanının dikdörtgen şeklini mümkün olabildiğince kareye yaklaştırmak, mekanı merkezileştirmek üzere kible duvarı dışındaki bir veya birden çok cephede bulunabilmektedir. Dikdörtgen planlı tevhidhanelere örnek olarak:

Enlemesine gelişenler:

Çürüklük Tekkesi (Katalog no: 86)

Kadiriler Tekkesi (Katalog no: 166)

Yahya Efendi Tekkesi(Katalog no: 354)

Uzunlamasına gelişenler:

Aşık Paşa Tekkesi (Katalog no: 37)

Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi (Katalog no: 46)

Kadıızade Tekkesi (Katalog no: 167)

Paşa Baba Tekkesi (Katalog no: 252)

Vezir Tekke (Katalog no: 351)

- Kare planlı tevhidhaneler: Pek çok tekkede kare ve kareye yakın tevhidhaneler görülmektedir. Bir çok tarikatın zikir sistemi tevhidhanelerde kare şeklinin sıkça kullanılmasına neden olduğu gibi, camiye meşihat konularak tesis edilen tekkelerde bu durum, cami mekanın verdiği imkanlar içindedir. Mahfelleri mihrap duvarı hariç diğer cepheler üzerinde bulunmaktadır. Kare planlı tevhidhanesi bulunan tekkelere örnek olarak;

Akarca Tekkesi (Katalog no : 23) (Ç.141)

Beşikçizade Tekkesi (Katalog no :61)

Çakır Ağa Tekkesi (Katalog no : 75)

Ekmel Tekkesi (Katalog no : 100) (Ç. 109)

Hüseyin Hıfzı Efendi Tekkesi (Katalog no : 155) (Ç.119)

İslambey Tekkesi (Katalog no : 162) (Ç.144)

Kartal Dede Tekkesi (Katalog no :179) (Ç.110)

Kaşgari Tekkesi (Katalog no : 183) (Ç.73)

Kaygusuz Baba Tekkesi (Katalog no : 185) (Ç.95, 96)
 Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi (Katalog no : 196) (Ç.99)
 Rufai Asitanesi (Katalog no :260) (Ç.69)
 Saçlı Emir Osman Efendi Tekkesi (Katalog no : 263) (Ç.111)
 Sandıkçı Tekkesi (Katalog no : 270) (Ç.113)
 Şah Ali Zengi Baba Tekkesi (Katalog no : 299) (Ç.93)
 Yenikapı Mevlevihanesi (Katalog no : 362) (Ç.60) gösterilebilir.

• Sekizgen planlı tevhidhaneler: Daha önce de tarikat ayinlerinin bir çoğunun halka halinde dairesel çizgi üzerinde yapıldığı ve bu şeklin tevhidhane planlarını etkilediği belirtilmişti. Bu etkinin sonucu olarak ve bazı durumlarda ise mimari kompozisyonun şekillenışı sonucu ortaya çıkan bu plan şekli aşağıda örneklerle incelenmiştir.

Kare plandan sekizgene geçiş, en basit olarak köşelerin pahlandırılmasıyla meydana gelmektedir.

Bazı kare planlı tavhidhanelerin içinde dikmeler üzerindeki mahfel ve altlarındaki maksurelerle plan daha merkezi hale getirilmiştir. Kasımpaşa Mevlevihanesi'nin kare şeklindeki semahanesi 16 adet ahşap dikme üzerinde taşınan mahfelin köşelerinin pahlandırılmasıyla, ortada sekizgen plana yaklaşılmış ve bu etki çökertme kubbe ile güçlendirilmiştir. (Ç. 57)

Hasırizade Tekkesi'nin kare planlı tevhidhanesinin zikir alanı, Kasımpaşa Mevlevihanesi'nde olduğu gibi 16 adet dikme üzerinde taşınan mahfel ve altındaki maksurelerle kenarları eşit olmayan sekizgen şekle getirilmiştir. (Bkz. F.113, Ç.86)

Beşiktaş'taki Ertuğrul Tekkesi (Katalog no: 108), (Bkz. F.86) Galata Mevlevihanesi tevhidhanelerinde kare planın içinde sekiz adet dikmenin taşıdığı mahfel ve altlarındaki maksurelerle zikir mekanı düzgün sekizgen hale getirilmiştir.

Sekizgen mekan oluşturulurken özellikle dikkati çeken durum, mahfelin mihraba kadar getirilip, sadece mihrab önünün kapatılmamış

olmasıdır. Sekizgen dışında kalan kısımlar ise değişik fonksiyonlar için ayrılmıştır.

Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin (Katalog no: 19) sekizgen tevhidhanesi ise bu anlatılanlardan farklıdır. (Bkz. F.12) Sekizgenin beş kenarı tevhidhanenin dış duvarlarını teşkil ederken, üç kenarı içerde ahşap dikmeler üzerinde taşınan mahfel ve altındaki ahşap parmaklıkla ayrılan türbe kısmının sınırını belirler. Sekizgen mekan çökertme kubbe ile daha da güçlü kılınmıştır.

Bala (Katalog no: 50), Bayrampaşa (Katalog no:58), Ataullah Efendi (Katalog no: 38) tekkeleri de sekizgen plana sahip tevhidhaneleri bulunan tekkelerdir. (Bkz. Ç.112, 127, 134)

- Çokgen Planlı tevhidhaneler: Sekizden fazla kenarlı olarak tasarlanmış tevhidhaneye tek örnek, günümüze ulaşabilen veya mimarisi bilinen tekkeler içinde Göztepe Merdivenköy'deki Şahkulu Tekkesi'dir. (Katalog no: 300) Burada ayin mekanı düzgün onikigen olarak tasarlanmıştır. (Bkz. F.261) Bu oniki kenarlı tevhidhanenin en ilginç ve dikkat çekici yanı merkezdeki tek sütun ve bu sütundan çıkan üst örtüyü oluşturan yelpaze şeklidir. Bu şekildeki tasarımın nedeni olarak, Bektaşilik'in inanç sisteminde yeri büyük olan oniki imam kültü gösterilmektedir (Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 1994, C.7:131).

- Daire planlı tevhidhaneler: Sayıları oldukça az olan daire planlı tevhidhanelerin bir kısmı, kare veya kareye yakın şekildeki mekan içinde oluşturulmuştur. Bunlardan Helvayi Yakup Tekkesi'nin (Katalog no: 146) tevhidhanesi kareye yakın boyutlarda, düzgün olmayan altı kenarlı plan içinde, onikiye bölünmüş daire çizgisi üzerinde, on ahşap dikme ile taşınan mahfel ve maksurelerle oluşturulmuştur. Konulmayan iki dikmenin bulunduğu tarafta tevhidhane ile bütünleşen kapalı türbe kısmı vardır. (Bkz. Ç.87)

Kartal'daki Maarifi Tekkesi'nin (Katalog no: 208) tevhidhanesi kareye yakın plan içinde oniki dikme ile daire şeklinde tasarlanmıştır. (Bkz. F.181, Ç.88)

Daire şeklinin dışında elips olarak tasarlanmış tek örnek Feyziye Tekkesi'nin tevhidhanesidir. (Bkz. Ç.121)

Tevhidhanelerin mimari öğeleri:

Tevhidhanelerde bulunması elzem olan iki ögenin mihrap ve mahfel olduğu başlangıçta belirtilmişti. Bunların dışında itibarlı, büyük tekkelerin tevhidhanelerinde fonksiyondan ve mimari şekillenmeden ileri gelen bazı ek öğeler de görülmektedir.

Mihrap: Tevhidhanenin kible yönündeki duvarı üzerinde bulunur. Tekkenin yapıldığı yer itibariyle kibleye paralel bir duvar meydana getirilememiş ise, mihrap mevcut mimariyi bozmadan gerekli yere konulmuştur. Mihrabı bu şekilde yapılmış tekkelerden, Eyüp'te Hasan Hüsnü Paşa Tekkesi (Katalog no: 140), Helvayi Yakup Tekkesi (Katalog no: 146, Ç.87), Aksaray'da Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi'nin (Katalog no: 196, Ç.99) mihrapları kibleye paralel duvar bulunmadığı için, kible yönündeki köşeye yerleştirilmiştir. Mihrap genellikle yarım daire bir niş şeklinde oluşturulmuş, kimi zaman bu yarım daire niş çokgen şeklinde düzenlenmiştir. Kargir tevhidhanelerde duvar kalınlığı içinde kalan mihrap nişleri, ahşap tevhidhanelerde, ahşap konstrüksiyonun daha ince (en fazla 22-24 cm.) olması nedeniyle dışa doğru bir çıkıntı yapmaktadır. (Bkz. F.21, 65, 149, 174; Ç.78, 79, 80, 82, 90)

Mahfeller: Tevhidhane içinde, genellikle mihrap duvarının dışındaki duvarlardan birinde veya birkaçında bulunabildiği gibi, mahfel mihrap hariç bütün duvarları içten kuşatabilir. Tevhidhanenin aldığı şekil mahfelin konumuna pek fazla etki yapmaz. Ancak enlemesine dikdörtgen olarak gelişmiş tevhidhanelerde mekanı kareye yaklaştırmak için, mahfelin iki yanda, uzunlamasına gelişmiş dikdörtgen tevhidhanelerde ise mihrabın karşı yönünde yer aldığı görülürse de, bu bir kural haline gelmemiştir. Farklı çözümler geliştirildiği de tesbit edilmiştir. (Bkz. F.7-19-40-49-86-113-123-134-144-159-169-176-221-238-249-301-320-330) Genellikle maksure üzerinde bulunur, bazı örneklerde ise son cemaat yeri üzerinde olduğu veya tekke içindeki herhangi bir mekanın üzerinde bulunduğu görülmüştür.

Beşiktaş'taki Yahya Efendi Tekkesi'nin (Katalog no: 354) enlemesine gelişmiş tevhidhanesinde mahfel, kibleye dik yöndeki iki cephede bulunarak orta mekanı kareye yaklaştırmaktadır. (Bkz. Tablo 1) Tophane'deki Kadiriler Tekkesi'nin (Katalog no: 166) enlemesine gelişmiş tevhidhanesinde, mahfel mihrap duvarı hariç üç cephede bulunmaktadır. (Bkz. Ç.65) Enlemesine gelişmiş bir başka tevhidhane olan Çürüklük Tekkesi'nde (Katalog no: 86) mahfel mihrabın karşısındaki cephede yer alır. Uzunlamasına gelişen tevhidhanelerden Kadızade Tekkesi'nde (Katalog no: 167) mahfel mihrabın karşısındaki cephede bulunmaktadır. (Bkz. F.144) Uzunlamasına gelişen bir başka tevhidhanede, Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi'nde uzun kenar ve mihrap karşısında bulunmaktadır. (Bkz. Ç.104)

Kare planlı tevhidhanelerde de bir iki veya üç yönde mahfel yapıldığı görülmektedir. Camiye meşihat konularak tesis edilen İslambey Tekkesi'nin Bkz.144), Maktul Mustafa Paşa Tekkesi'nin mahfelleri üç yönde gelişmiştir. (Bkz. Tablo 1)

Kareden sekizgene geçilen tevhidhanelerde ise, mihrabın yanına kadar yaklaşan çepeçevre mahfeller görülebilir. Hasırizade Tekkesi (Bkz. Ç.86), Ertuğrul Tekkesi tevhidhaneleri ile Kasımpaşa (Bkz. Ç.57) ve Galata Mevlevihanelerinin semahanelerindeki mahfeller bu şekildedir. (Bkz. Tablo 1)

Bayrampaşa Tekkesi'nin tevhidhanesinde bugün bulunmayan mahfel ise, fotoğrafından anlaşıldığına göre içten dairesel bir çizgi çizerek, sekizgen mekanı birkaç yönden sarmakta idi. (Bkz. F.40)

Mahfeller Kadınlar Mahfeli, Hünkar Mahfeli, Mutrip Heyeti Mahfeli adları altında, farklı kullanımlara hizmet ederler. En yaygın olanı ve hemen hemen her tekkede bulunan Kadınlar Mahfeli'dir. Kadın mahfelleri adından da anlaşılacağı üzere, kadınların da zikir ayinini izleyebilmeleri için geliştirilmiştir. Bu mahfelin, doğrudan tevhidhanenin içini görebilecek, sesi duyabilecek, ancak tevhidhaneden bakıldığında kadın izleyicilerin görünmeyecek şekilde yapılması şarttır. Bu nedenle kadın mahfelleri tevhidhane içinde, yüksekçe bir yerde ve mutlaka kafesli olarak yapılmıştır. Bu mahfellerin tekkenin harem kısmı ile doğrudan veya dolaylı bağlantısı

olması, harem tevhidhaneden uzakta bir yerde ise, giriş çıkışın, erkek konuklarla çakışmayacak bir şekilde düzenlenmiş olması gerekmektedir. Camiye meşihat konularak tesis edilen tekkelerde, kadın mahfellerini harem kısmına bağlamak güç olduğundan, tevhidhaneye bitişik ek yapılar ve bunların ayrı girişleri tasarlanmıştır. Bir çok tekkede tevhidhaneye bitişik tasarlanan meşrutaların, harem kısımları kadın mahfelleri ile ilişkili hale getirilmiştir. Tek yapı içinde tasarlanan tekkelerde ise mahfel-harem ilişkisi daha kolay kurulmuş ve çok çeşitli mimari çözümler üretilmiştir.

Her tekkede bulunmasa da bazı saygın ve gelişmiş tekkelerde Hünkar Mahfelleri de bulunduğu görülmektedir. Cami mimarisinde sadece büyük camilerde karşımıza çıkan hünkar mahfelleri, küçük bir tekkenin tevhidhanesinde de özel bir mimari düzen içinde görülebilmektedir. 1982 yılında yanan Kadızade Tekkesi'nin mahfelinin bir köşesi, yaldızlı şebeklerle ayrılmış hünkar mahfeli idi. (Bkz. F.144) Hünkar mahfelleri tekkenin kadınlar mahfeli ile aynı platformda ancak, giriş ve çıkışı ayrı düzenlenmiş ve çeşitli ayırıcı elemanlarla, mahrem hale getirilmiştir. Bu mahfeller bazen selamlık kısımları ile bağlantılı yapılmış ve buralara mahfelin fonksiyonu sonucu bazı bölümler eklenmiş olabilmektedir. Aziz Mahmut Hüda Tekkesi'nin de gelişmiş bir hünkar mahfeli vardır. (Bkz. F.36) Kadiriler Tekkesi'nin tevhidhanesi içinde bulunan mahfelin, mihraba göre sol tarafında iki bölüm halinde kafesli ve kafes içinden açılan küçük kapakçıkları da bulunan ve gerisindeki küçük meşruta bölümü ile doğrudan bağlantısı bulunan gelişmiş bir örnek olarak Hünkar Mahfeli vardır. (Bkz. Ç.67) Hünkar Mahfelleri büyük tekkelerde, ayrı girişi bulunan bir bina halinde tasarlanmış da olabilmektedir. Yenikapı Mevlevihanesi'nin 1961 yılında yanan semahanesi içinde, mihrabın solunda yer alan mahfelin (Bkz. F.330) dış bağlantısı, bağımsız bir şekilde yapılmış ve devamında avlu duvarı üzerine özel bir kapı yapılmıştır. Bir Mevlevi muhibbanı olan Sultan Reşat için yapılan mahfel ve kapıdan dolayı da, bu kapıya Sultan Reşat Kapısı denilmiştir.

Mutrip Heyeti Mahfelleri: Bu mahfeller mevlevihanelerde görülmektedir. Semahanenin genellikle mihrabının tam karşısında yer alır. Sema sırasında müzik aleti çalacak olan Mutrip Heyeti için, özel olarak yapılmıştır. Galata Mevlevihanesi'nde ve Yenikapı Mevlevihanesi'nin yanan semahanesinde girişin hemen üzerinde bulunan çok özel yapılmış mutrip heyeti mahfelleri

vardır. (Bkz. Ç.60)

Değişik bir mahfel olarak, yine Kadiriler Tekkesi'nin mahfelinin sağ tarafının ucundaki bu kısım, kurucu pirin manevi varlığının bulunduğu inanılan, post makamının üzerine gelmiş olmasından dolayı, edeben ve bir saygı ifadesi olarak, Kadınlar Mahfelinden ayrılarak özel bir bölüm haline getirilmiştir.

Maksureler: Tevhidhane içinde genellikle mahfel altında yer alan, zikir alanından alçak korkuluklarla ayrılan, 15-25 cm. yükseklikte bölümlerdir. Mahfelin altını tamamen kaplarlar. Maksureler genel olarak zikre katılmayıp izleyenler için yapılmıştır. Tekkeye konuk gelenler, veya o zikre katılmayıp sadece izlemek isteyenler, bu kısımlarda otururlar. Zikir alanından geçilmeden kapıya ulaşılabilir şekilde tasarlanmıştır. (Bkz. F.43-113-134-144-238-252-301-330)

Şeyh Maksureleri, zikir öncesinde veya zikir sonrasında şeyhlerin özel görüşmelerini yapabilecekleri, dinlenebilecekleri mahrem bölümlerdir. Bu kısımlar meşrutaların selamlık kısımlarında tasarlanabileceği gibi, yine selamlık ile bağlantılı olarak tevhidhane içinde kapalı bir bölümde de olabilir. Kadiriler Tekkesi'nin tevhidhanesinde, selamlık ile doğrudan bağlantılı kafesli özel bir bölüm bu açıklanan fonksiyona hizmet gayesiyle yapılmıştır. (Bkz. Ç.65)

Tevhidhanelerde, minare, mimber ve çift mihrabın bulunma nedenleri:

Tekkelerde minare konusu, bir çok tekkede minare bulunmamasından dolayı incelenmesi gereken bir hususdur. Fotoğraflar ve çizimlerde görüleceği üzere, minarenin bazı tekkelerde bulunduğu, bazısında ise bulunmadığı görülecektir. Bunun nedenini, camiye meşihat konulan tekkelerde minare bulunmaktadır; şeklindeki bir cümle ile açıklamak yanlış ve yetersiz olacaktır. Camiye meşihat koyma yolu ile tesis edilen tekkelerin minareleri bulunduğu gerçeğinin yanında, binaları tekke olarak yapılan tekkelerin bazılarında da minare bulunduğu görülmektedir.

Tekkelerin birinci derecedeki fonksiyonu tevhidhanelerinde,

bağlı oldukları tarikatın ayininin usulüne uygun yapılmasıdır. Bunun için bir minareye ihtiyaçları yoktur. Tekkede zikir saatinin dışında cemaatle namaz kılınmaz. Cuma namazı, bayram namazı gibi namazlar ise civarda bulunan camilerde kılınır. Bir tevhidhanenin beş vakit namaza açık hale getirilmesi için, içinde mimberin ve namaz vaktinin geldiğini duyurabilecek bir ezan okuma mahalli olan minarenin bulunması gerekir.

İlk yapıldıklarında minaresi bulunmayan tekkelerde cemaatle beş vakit kılınması arzu edilince, mimber ve minare eklendiği görülmektedir. Bu eklemeler için bazı kereler vakfiye yapıldığı da görülmüştür. Mimberi şu kişi tarafından vazedilmiştir, şeklindeki ifadelerle, bu nedenden dolayı karşılaşılmaktadır. Kadızade Tekkesi tevhidhanesine, 1333/1915 tarihli Fatma Şems Hanım binti Mehmet Paşa'nın Vakfiyesi* ile minber konularak, tekkeye cami fonksiyonu da verilmiştir. Bu şekilde mimber ve minare eklenmesiyle, cemaatle beş vakit namaz kılınabilir duruma getirilen tekkelerin tevhidhanelerinden, bazı kaynaklarda ..."tekkesi mescidi", şeklinde söz edilmektedir**. Tevhidhanelerden bu şekilde sözedilmesi, günümüzde bazı karışıklıklara yol açmaktadır. Minaresi bulunan bazı tekkeler ise, ilk kurulduklarında, cami ve tekke fonksiyonu birlikte verilmiş olanlardır.

Camiye meşihat konularak tesis edilen tekkelerin, minareleri vardır. Bu şekilde tesis edilen, Tophane'deki Karabaş, Eyüp'teki İslambey, Hüseyin Kazım Efendi, Dülgerzade tekkelerinde minare bulunmaktadır.

Cami ve tekke olarak tesis edilen tekkelerden, Abdal Yakup, Akarca, Balat, Bezirgan, Çorlulu Ali Paşa, Draman Tekkeleri'nin de minaresi vardır.

Kadiriler Tekkesi'nin ilk yapılışında minaresi yokken, Sultan III. Mustafa zamanında, Sipahiler Ağası Mehmet Ağa tevhidhanenin sol yanına bir minare yaptırmıştır (Bkz.F.141) Bazı tekkelerde minare sembolik

* Bu vakfiye ile Fatma Şems Hanım mezkur tekkenin tevhidhanesine minber koydurarak, cami haline ifrag ve beş altın vakfetmiştir.

** Özellikle Hadikatül Cevami'de, tekke tevhidhaneleri mescit olarak kabul edilerek, tekke mescidi olarak adlandırılmakta, bazen de tekke sözü hiç kullanılmadan, mescit olarak söz edilmektedir. Bu da bir çok kere yanlışlıklara neden olmaktadır.

bir şekilde bulunur. Tevhidhane ve meşrutahanesinin bir arada planlandığı ahşap malzeme ile yapılan, Çürüklük, Ölice Baba, Tahir Ağa Tekkeleri'nin giriş cephesi üzerinde, küçük bir cumba şeklinde, binanın mimarisiyle uyumlu, ahşap basit minareleri bulunmaktadır. (Bkz. F.65-215-284) Minare ile ilgili bir başka ilginç örnek, Eyüp'teki Yahyazade Tekkesidir. Kargir, fevkani ve minaresiz olan Saçlı Abdülkadir Mescidi'ne bitişik olarak, ahşaptan mihraplı tekkebinası yapılmış, bu arada mescide ahşap küçük bir minare eklenmiştir. Zamanla ahşap tekke ortadan kaldırılırken, bu minare de yıkılmıştır. (Eski durumu için, bkz. F. 322)

Pek çok ahşap tekkenin minaresi yoktur. Minaresi bulunmayan büyük ve eski tekkelerden biri, halen ibadete açık mescit olarak kullanılan Yahya Efendi Tekkesi'dir. Ahmet Kamil Efendi, Keşfi Osman Efendi Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi, Körükçü, Nureddin Cerrahi, Şeyh Raşit Efendi, Üsküdar Özbekler tekkesi gibi pek çok tekkenin minaresi yoktur.

Gerçekte sadece zikir alanı olarak yapılmış olan, tekke tevhidhanelerinin, zamanla cemaatle kılınan namaza açılması sonucu, tekkeye minare ve mimber eklendiği, bazı tekkelerin ise, ilk tesis edildiklerinde tekke ve cami olarak yapılmış olmalarından dolayı minarelerinin bulunduğu, tekke olarak tesis edilen tevhidhanelerin büyük bir kısmında ise hiç bir dönem minare bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bazı tekkelerde zikir mekanı ile namaz kılma mekanını ayırma eğilimi de ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak, Şeyh Murat Tekkesi'nin 18. yüzyıl yapısı kargir kubbeli ve mihraplı mekanı, son devirlerde tevhidhane olarak kullanılmayıp, mescit olarak ayrılmış ve türbeye bitişik yeni bir tevhidhane yapılmıştır. Mihraplı bir mekan varken, ikinci bir mekan meydana getirmenin nedeni olarak; bu durumun, namaz ve zikir alanlarını ayırma eğiliminden kaynaklandığı söylenebilir. Benzer bir başka örnek, Saçlı Abdülkadir Mescidi'nin, giriş cephesine inşa edilen, mihraplı, Yahyazade Tekkesidir. Mevcut mihraplı mekan, tevhidhane olarak kullanılmayıp, bu fonksiyon için yeni bir mihraplı mekan yapılmıştır. (Bkz. F.321)

Bir başka tekkede, Hacı Beşir Ağa Tekkesi'nin tevhidhanesinde

yanyana iki mihrap bulunmaktadır. İçinde ayrı bir mescidi de bulunan külliye olarak yapılmış, Hacı Beşir Ağa Tekkesi'ndeki bu durum, zikir ve namaz ayrımının, iki ayrı mihrabla sembolize edilmesi olarak açıklanabilir. Bugün bulunmayan Üsküdar'daki ahşaptan yapılmış Bandırmalı Tekkesi'nin de aynı şekilde çift mihrabı olduğu bilinmektedir.

3.3.1.2-Türbe

Tekkelerin büyük bir çoğunluğunda bulunan türbeler, tekke mimarisinin vazgeçilmez ana öğelerinden biridir. Tasavvuftaki ölüm ve ölüm sonrası hayat ile ilgili anlayış, tekke mimarisinde bu noktada önemli bir etken olmuştur. Tekke mimarisinde türbe hiç bir zaman, ayrı bağımsız bir bölüm olarak düşünülmemiş, aksine elden geldiğince, zikir alanına yaklaştırılmış, veya gündelik yaşamın bir parçası haline gelecek konumda yer alması sağlanmıştır.

Türbeler genel olarak açık ve kapalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Türbenin açık veya kapalı olmasının özel bir nedeni yoktur, bu daha ziyade tekkenin genel yerleşim düzeni sonucu ortaya çıkmış bir durumdur. Kapalı türbeler, bazı durumlarda ayrı bağımsız bir bölüm olarak bulunsalar da, genellikle tevhidhane ile ilişkili bir konumda ya da doğrudan tevhidhanenin içinde yer alırlar.

• Açık türbeler:

Açık türbeler de genel eğilime uygun olarak, tevhidhane ile ilişkili bir konumda veya, insanların sirkilasyon alanı üzerinde, görünebilir bir şekilde yer alırlar. Çevreleri basit demir parmaklıktan, müzeyyen döküm şebekeye kadar, değişik ve devrinin mimari akımının etkilerini taşıyan elemanlarla kuşatılmıştır. Kimilerinin üzerinde demir şebekeye bağlanan değişik kubbe şekillerinde demir kafeslikler ve bu kafeslere türbe içini korumak gayesiyle monte edilmiş tel kafesler bulunur. (Bkz. F.2) Bu mimari detaylar pek çok hazirede görülebilen elemanlardır. Yine tasavufi görüşün, Türkler tarafından yorumlanması sonucu ortaya çıkan, kabir üzerinin aydınlatılması isteği, bu türbelerin üzerlerine içinde geceleri kandil yakılabilecek, değişik şekillerde kandilliklerin asılmasına neden olmuştur.

Açık türbelerin bulunduğu konuma göre, önlerinde bir veya bir kaç pencere de bulunabilir. Gelip geçen insanların haziye veya avluya girmeden kısa ziyaret ve dualarını yapabilmeleri için açılan bu pencerelere "Hacet Penceresi" veya "Niyaz Penceresi" denilmektedir. Kapalı türbelerde de bulunur. Türbelerin üzerine veya mezartaşlarına tarikat remizleri, sikkeler, taclar vs de konulmuştur. Yenikapı Mevlevihanesi'nin avlusunda bu şekilde yapılmış çok sayıda türbe bulunmaktadır. Kadiriler Tekkesi'nde giriş yolu üzerinde ilk şeyh ve banî İsmail Rumi'ye ait özel olarak yapılmış, şebekeli, üzeri kafesli ve kafesin ortasında bir tane olmak üzere, köşe sütunlarının her biri üzerine birer tane konulmuş mermerden Kadiri tacları, önünde şebekeye monte edilmiş fener şeklinde kandillikleri bulunan bir türbe (Bkz. F.141); benzer şekilde Tahir Ağa Tekkesi'nin giriş yolu üzerinde Şeyh Selahattin Uşşaki'ye ait şebekeli bir türbe, Yahya Efendi Tekkesi haziresinde şebekeli ve kafesli olarak yapılmış pek çok türbe görülebilmektedir. Türbeler, mimarisini tamamlayan bu öğelerle birlikte, kent dokusu içinde, akıp giden yaşamın yanı başında ölümü ve öteki dünyayı, estetik bir görünümle, insanlara her an anımsatabilen yerler olarak ortaya çıkmaktadırlar.

- Kapalı Türbeler

Bu türbeler, tevhidhaneye bitişik ayrı bir bina içinde, tevhidhanenin bulunduğu bina içinde, tevhidhane içinde veya nadiren ayrı bir bina içinde bulunabilirler. Açık türbelerde olduğu gibi hacet pencereleri vardır. Tevhidhaneye bitişik yapıldıkları zaman tevhidhaneye açılan pencereleri bulunur. Bu pencereler bazen genişliyerek tevhidhane mekânı ile geçişi sağlayacak şekle gelmiştir. Tevhidhane binası içinde bulundukları zaman, tevhidhaneden pencereli bir duvar, şebeke veya korkulukla ayrılırlar. Tevhidhane mekânı içinde iseler, şebeke veya korkulukla ayrılırlar. Bazı örneklerde ise tevhidhane mekânı altında bulunurlar. Planları çokgenden kare ve dikdörtgenin değişik şekillerine kadar çeşitlikte olabilmektedir. Türbe içinde bir veya birden çok kabir bulunabilir. Kabirlerin üzerinde genellikle, üzeri örtülü ahşap sandukalar yer alır. Türbe içinde aydınlatma aracı olarak kandiller, cam fanuslar, duvarlarda tasavvufi içerikli levha ve tasvirler, sandukaların üzerinde orjinal malzemesinden yapılmış tarikat tacları, tesbihler, Kuran-ı Kerimler, Evratlar, şeyhin hayatta iken kullandığı bazı kutsal sayılan eşyalar vs bulunabilir. Bugün için bu

objelerin bir kısmını türbelerde görebilmek imkansız hale gelmiştir. Çeşitli nedenlerden ötürü kaldırılmışlardır. Özetle kapalı türbelerin genel özelliği, kapalı bir mekan içinde tevhidhane ile ilişkili konumda, ahşap sandukalı ve bir müze gibi objelerin sergilendiği yerler olmasıdır.

3.3.1.3-Meşrutahane

Tekke meşrutahaneleri, her tekke de bulunması, tevhidhane kadar gerekli olan ana mimari ögedir. Meşrutahaneler tekke şeyhinin ailesiyle birlikte yaşadığı evdir. Bu ev aynı zamanda tekkeye gelen konukların kaldığı mekanları da içerebilir. Mimarisiyle herhangi bir İstanbul evinden farksızdır. Ancak fonksiyonu, tekkeden ayrı bağımsız bir ev niteliğinde olmadığından, sıradan bir eve göre daha farklı bölümleri taşır ve tekkenin bazı fonksiyonlarını üstlenir. Her Osmanlı dönemi İstanbul evinde olduğu gibi, tekke meşrutahanelerinin de iki ayrı ana bölümü vardır. Bunlar selamlık ve haremlik kısımlarıdır. Bu kısımlar ayrı ayrı binalarda oluşturulduğu gibi, genellikle aynı bina içinde de çözülmüşlerdir. Bu çözüm içinde, harem kısmının, tevhidhanenin kadınlar mahfeli ile, selamlık kısmının da tevhidhane ile ve kendi arasında servis kısımları ile birlikte ilişkileri kurulmuş ve bu ilişkiler sağlanırken, kadın erkek ayrımını, günlük yaşamının en önemli olayı haline getiren Osmanlı geleneksel yaşam şeklinin gereği de yerine getirilmiştir.

• Meşrutahanelerin Konumu

Meşrutahanelerin her tekkenin vazgeçilmez ana bir ögesi olduğu belirtilmişti. Meşrutalar diğer binalarla birlikte tekkeyi oluştururlar. Burada söz konusu olan, tekke içinde aldığı konumdur. Çünkü meşrutanın tekke içinde aldığı konum, genel olarak tekkenin plan şemasını etkileyen bir faktördür.

Meşrutalar genel olarak üç ayrı konumda ortaya çıkmaktadırlar: Bu konumlar; tevhidhaneden ayrı bağımsız konumda bulunması, tevhidhaneye bitişik olarak ilişkili konumda bulunması ve tevhidhane ile aynı çatı altında tek bir binada bulunması şeklindedir. (Bkz. 3.3.2.2-Meşrutahane-tevhidhane ilişkisi)

- Meşrutahanelerin planı:

Meşrutahanelerde plan oluşturulurken en dikkat çeken etkenin, kadın erkek ayrimından kaynaklandığı belirtilmişti. Bu nedenle selamlık ve harem kısımları aynı bina içinde bulunan meşrutaların, belirgin olarak iki bölümden meydana geldiği görülecektir. Planı oluşturan diğer bir etken servis bölümleridir. Bazı tekkelerin ayrı bağımsız servis bölümleri bulunmadığı durumlarda, bu fonksiyon meşrutaya yüklenmiştir. Dolayısıyla meşrutanın mutfağı büyümüş, mutfak ile bağlantılı yemekhane kısmı ortaya çıkmış ve bu kısım, haremden yalıtılabilmektedir. Bu kadar karmaşık ilişkileri içeren fonksiyonun plana yansımaları da, beraberinde çok çeşitli çözümleri getirmiştir.

Tevhidhaneden bağımsız olarak planlanmış bir meşrutahanenin planı, İstanbul ev mimarisinin planlarından farklılık göstermez. Meşrutanın büyüklüğüne göre iki veya üç katlı olabilmektedir. Giriş, ortada sofa, katları birbirine bağlayan merdiven, odalar, hela ve mutfak bölümleri. Merkez Efendi Tekkesi'nin üç katlı meşrutası, ortada sofası, sofa aksında ve iki yandaki, üç ayrı merdiveni ile büyük bir meşrutayı örneklemektedir. Burada harem ve selamlık kısımları bir arada çözülmüş, ancak tevhidhane ile hiç bir bağlantı kurulmamıştır. Geniş programlı bir tekke olan Merkez Efendi Tekkesi'nin erkek misafirler ve dervişler için ayrı hücre kısımları bulunması, meşrutahaneyi özel yaşam içinde bırakmıştır. (Bkz. Ç.50)

Tevhidhaneden ayrı ancak onunla ilişkili planlanmış meşrutaların plan şemalarında büyük değişiklik yapılmamıştır. Tek fark meşrutanın herhangi bir bölümünden tevhidhane ile ilişki kurulmasıdır. Bunlar açık veya kapalı geçiş elemanlarıdır. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nde biri tamamen kapalı, bir yarı kapalı geçiş elemanı kullanılmıştır. (Bkz. F.12) Hasırizade Tekkesi'ndeki bağlantı ise meşruta kapısı ile tevhidhane kapısı arasındaki demir ızgaralı yoldur.

Meşrutahanelerin tevhidhane ile birlikte planlanması durumunda ise plan şemaları değişikliğe uğramıştır. Harem ve selamlık kısımları katlar arasındaki bağlantıyı sağlayan merdiven, kat içinde koridor

ve ara sofalarla ayrılarak, aynı zamanda da tevhidhane bağlantıları kurulacak şekilde planlar geliştirilmiştir. Binanın tamamı tekkeyi meydana getirdiğinden, burada meşrutanın plan şemasından değil, tekkenin plan şemasından söz edilmesi daha doğru olacaktır. Meşrutaların konumundan kaynaklanan plan şemalarının değişikliği ve bu değişikliğin örnekler üzerinde incelenmesi bir başka bölümde, 3.3.2.2-Meşrutahane-Tevhidhane ilişkisi bölümünde ayrıntılı olarak yapılacaktır.

- Meşrutahanelerin Bölümleri:

Gelişmiş bir tekke meşrutahanesinde bulunması gereken bölümleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Haremlik: Tekkenin şeyhinin ailesiyle birlikte yaşadığı bölümdür. Bu kısımda ayrıca tekkede devamlı kalan, tekkeye konuk olarak gelen kadınlar için ayrı bölümler ve bunların ihtiyaçları için ayrı hela vs leri vardır.

Selamlık: Tekke şeyhinin özel yaşamı dışında kullandığı bölümdür. Bu bölümde şeyhin özel olarak kullandığı, tekkeye gelen erkek konuklarla görüştüğü bölümler, tekkede devamlı kalan görevli dervişler ve sadece zikirler için gelen zakirbaşı, zakir ve diğer dervişlerin kullanacağı mekanlar, müzik aleti, şeyh ve dervişlerin kullandığı özel giysilerin saklandığı dolapları bulunduran odalar, konuk olarak gelen erkekler için ayrı bölümler ve bunların helaları bulunur.

Servis Bölümleri: Mutfak, yemekhane ve hamamdır. Mutfak her meşrutada bulunan bir bölümdür. Harem ve selamlık kısımları ile ilişkili planlanmıştır. Mutfaklar meşrutaların zemin katında bir oda olarak plana girmiştir. Bu mutfak içinde yemeğin hazırlanıp pişirilebilmesi için gerekli donanımlar vardır. Büyükçe bir davlumbazlı ocak, su kuyuları, mutfağa bağlı kiler odaları vs. gibi kısımları da içerir. Üsküdar'da Rufai Asıtanesi'nin gelişmiş bir mutfağı olduğu planlarından anlaşılmaktadır. (Bkz. Ç.70) Mutfak, tekkenin büyüklüğüne ve programına göre, sadece meşrutanın veya tekkenin tamamının yemek ihtiyacını karşılar. Ahmet Kamil Efendi, Kaşgari (Bkz. F.152, Ç.73) Tekkeleri'nin zemin katlarında içinde su kuyuları da bulunan küçük ölçekte mutfakları vardır.

Yemekhaneler ise her meşrutada bulunmaz. Yemeğin geleneksel olarak yerde yenilmesi, meşruta içinde ayrı bir mekana gereksinim duyurmamıştır. Ancak bazı büyük tekkelerin yemekhaneleri bulunduğu ve bu yemekhane ile meşrutanın ilişkili hale getirildiği bilinmektedir.

Hamamlar bazı büyük meşrutalarda bulunmaktadır. Kadiriler Tekkesi'nin meşrutasında küçük ölçekte bir konak hamamı mevcuttur. Büyük tekkelerin bir kısmında ise meşrutadan tamamen ayrı hamam kısımları vardır.

3.3.2- Ana Mimari Ögelerin Birbirleriyle İlişkisi

Tekke mimarisini oluşturan 3 ana mimari ögenin birbirleriyle olan konumsal ve fonksiyonel ilişkilerinin, tekkelerin plan şemasını etkiliyerek, onları şekllendirmiş olması, bu ilişkilerin çeşidi ve özelliği üzerinde ayrı ayrı durmayı, incelemeyi ve sonuçlar çıkarmayı gerekli hale getirmiştir. Bu ilişkilerin ayrı ayrı incelenmesi sonucunda, birbirlerine olan konumlarının aldığı şekle göre, bir tasnif yapmak mümkün olabilecektir.

3.3.2.1-Tevhidhane-Türbe ilişkisi

Zikir yapılan mekan olan tevhidhane ile türbenin ilişkisi, bir tekkede, çok önemli bir mimari düzenlemedir. Tasavvufi görüşün, ölüm ile yaşamı birbirinden kesin çizgilerle ayırmadan, yaşarken ölümü hissetmek şeklindeki bakış açısı, zikir yapılan mekan ile türbeyi birbirine yaklaştırmış, birleştirmiş, içine almış, bazı durumlarda da türbe ile ayin mekanını üst üste getirmiştir .(Bkz. Tablo 2)

Tevhidhane ve Türbenin Birbirinden Ayrı Binalarda Bulunması:

Burada türbe ile tevhidhane ayrı ayrı binalarda ve birbirleriyle herhangi bir ilişki kurulmadan yapılmışlardır. Bağımsız bir bina olarak tevhidhane ve türbe aynı avluda yer alırlar. Bu avluda bir şadırvan, hela vs. bulunur. Meşruta ise biraz uzakta, ancak aynı avlunun bir köşesinde bulunur. Tevhidhane ve türbeleri bu şekilde yapılmış tekkelere örnek olarak;

Bezirgan Tekkesi, Devati Mustafa Tekkesi, Ertuğrul Tekkesi, Galata Mevlevihanesi, Kadızade Tekkesi, Kaşgari Tekkesi, Sünbül Efendi Tekkesi gösterilebilir. (Bkz. Ç.46)

Tevhidhane ve Türbenin Ayrı Binalarda Bitişik Olarak Bulunması:

Bir çok tekkenin tevhidhanesi ve türbesi ayrı binalarda ancak bitişik olarak yapılmıştır. Bu durumda bazen türbenin, bazen de tevhidhanenin önce yapıldığı, ancak ayin mekanını, türbe mekanına yaklaştırma isteğinin sonucunda, bitişik düzende yapılmış oldukları görülmektedir.

İki mekanın birleştiği ortak duvar mihrap önünde veya yan duvarlardan birinde bulunmaktadır. Bu duvar üzerinde doğramalı pencere, sadece parmaklıklı pencere ya da daha genişletilmiş açıklıklar bulunabilir. Tevhidhane ve türbeleri bu şekilde yapılmış örnekler:

Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi'nde tevhidhane ve türbe birbirlerine bitişik olarak yapılmıştır. Ancak bulundukları arazideki kot farkının fazla olaması nedeniyle, aralarında pencere şeklinde bir bağlantı kurulmamıştır.

Ataullah Efendi Tekkesi ve Nasuhi Tekkesi'nin, tevhidhanesi ile türbesinin ortak duvarı üzerinde pencere bulunmaktadır. Doğramalı ve camlı olan bu pencereden türbe görülebilmektedir.

Eyüp Ümmi Sinan Tekkesi'nde, tevhidhane ile mihrab önünde bulunan türbe odası, aralarındaki duvar üzerine açılan, iki pencere ve bir kapı aracılığıyla ilişkili duruma getirilmiştir.

Cemalizade Saçlı Emir Efendi, Tekkeleri'nde tevhidhanenin mihrabı önünde türbe kısmı bulunmaktadır. Mihrabın iki yanındaki pencereler, doğramasız açık boşluklardır. Zikir mekanının türbe ile bütünleşmesi bu şekilde sağlanmıştır. (Bkz. Ç.111-135)

Tevhidhane ve Türbenin Aynı Bina İçinde Bulunması:

Bazı tekkelerde tevhidhane ile türbe aynı bina içindedir. Aynı bina içinde bulunan türbeler, genellikle tevhidhanenin bulunduğu zemin katta tevhidhaneye bitişik ayrı bir mekanda veya içinde, bazen de, tevhidhanenin altındaki zemin katta bulunmaktadır.

Eyüp'teki Hasan Hüsnü Paşa Tekkesi'nde tevhidhanenin mihrap duvarı arkasındaki bir mekan bani ve yakınlarına ait türbedir. Ancak iki mekan arasında herhangi bir ilişki kurulmamış, bir duvarla ayrılmıştır.

Ekmel Tekkesi'nde türbe ile tevhidhane arasındaki duvar üzerine üç pencere açılarak ilişki sağlanmıştır. (Bkz. Ç.109) Rufai Asitanesi'nde türbe kısmı tevhidhaneye bitişik bir mekanda meydana getirilmiş ve tevhidhane ile arasına duvar yerine ayırıcı bir parmaklık konulmuştur. (Bkz. Ç.69)

Yahya Efendi Tekkesi'nde ise, durum biraz farklıdır. Yine tevhidhaneye bitişik bir mekanda bulunan türbe kısmı, önceki örneklerle oranla daha büyüktür ve aralarındaki geniş açıklıkta, gerektiğinde açılabilen demir şebekeli kapı bulunmaktadır. Yenikapı Mevlevihanesi'nde türbe ve ayin mekanı yaklaşık olarak aynı büyüklükte yapılmış, mihraba göre sol tarafta bulunan türbe kısmı, birbirlerine kemerlerle bağlı, ahşap dikme ve korkuluklarla semahaneden ayrılmıştır. Buradaki mekansal bütünlük önceki örneklerle oranla daha güçlüdür. (Bkz. Ç.60)

Farklı bir başka örnek ise, Hüseyin Hıfzı Efendi Tekkesi'nde (Katalog no: 155) türbe mihrabın önünde meydana getirilmiştir. Ortada tek başına kargir bir mihrap, iki yanda ahşap korkuluk ve dikmelerden meydana gelmiş bir seperatör bulunmakta, bu şekilde tevhidhane ile türbenin mekansal etkisi bütünleştirilmeye çalışılmıştır. (Bkz. F.98-99; Ç.119)

Ahmet Kamil Efendi, Hallaç Baba, Helvayi Yakup, Kartal Dede, Nureddin Cerrahi, Sandıkçı, Seyyit Nizam Tekkeleri'nde türbe, tevhidhanenin içindedir. Tevhidhanenin içindeki bir kısım, alçak korkuluklarla çevrelenerek, zikir alanından ayrılmış veya bazılarında ayrılmamıştır. (Bkz.

F.12; Ç.85/A, 106-110-113)Bugün bulunmayan tekkelerden Düğümlü Baba Tekkesi, Bahariye Mevlevihanesi, Kabakulak Tekkesi (Bkz. F.134), Ölice Baba Tekkesi'nin zikir alanlarının bir bölümünde türbe bulunduğunu eski fotoğraflarında görmek mümkündür.

Tevhidhaneleri ve türbeleri aynı çatı altında bulunan tekkelerden, Aydınzade, Aziz Mahmut Hüdai, Bursa, Çürüklük, Eyüp Selami Efendi Tekkeleri ile, Üsküdar Mevlevihanesi'nin tevhidhanelerinin altlarında türbe kısımları bulunmaktadır. (Bkz. F.308; Ç.105)

Günümüzde bulunmayan Aydınzade Tekkesi'nin mevcut rölöveleri incelendiğinde, üst kattaki tevidhanenin, alttaki türbe kısmının üzeri boş bırakılacak şekilde planlandığı ve türbe üzerine bakacak şekilde, duvarda pencereler açıldığı görülecektir. Burada bir saygı ifadesi olarak türbe üzerindeki alan kullanılmamıştır. Tevhidhaneki bu pencereler ile türbe kısmı arasında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Eyüp Selami Efendi Tekkesi'nde alt kattaki türbe kısmının üzerine gelen tevhidhaneye ait bölüm, ziyaret mahalli şeklinde ayrılarak, kullanım dışı tutulmuştur. (Bkz. Ç.136-137)

Bitişğinde kurucusu ve ilk şeyhi Aziz Mahmut Efendi'nin türbesi bulunan Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi'nin tevhidhanesinin altında da kapalı bir mekan içinde kabirler bulunmaktadır. (Bkz. Ç.105) Bu gelişmiş büyük tekkenin, hazireleri, açık türbeleri bulunmasının yanı sıra, tevhidhanesinin altı da kapalı türbe durumundadır. Bursa Tekkesi'nin, üst katındaki tevhidhanenin altında ve sokak cephesi üzerinde yer alan türbesi bulunmaktadır. Bu şeklin en tipik örneği Üsküdar Mevlevihanesi'nde görülmektedir. Üst kattaki semahanenin, altı tamamen türbe mekanıdır. Bu mekan cepheye de yansımış, demir parmaklıklı yüksek pencereleriyle ön plana çıkmıştır. (Bkz. F. 308)

Tevhidhane mekanlarının türbe mekanı ile bu şekildeki yakın planlanışı nedenleri arasında, tasavufi görüşte, hayatta bulunmayan tasavvuf ehlinin de zikre katıldığı inancının bulunduğu bilinmektedir. Bu inanç doğrultusunda, tarikat pirinin öldüğü zaman defnedildiği mekan, müridleri tarafından bir zaman zikir alanı tevhidhane olarak kullanılmış, daha sonra yanına daha geniş tevhidhaneler yapılmış, bazen tam tersi olarak;

şeyh ölünce zikir yapılan alanın içine defnedilmiş, bu şekilde kimi zaman hiç umulmayacak bir yerde karşılaşılan türbe mekanları ortaya çıkmıştır. Bu da tekke mimarisinin genelde programlı bir planlama ile değil, zaman içinde kendiliğinden meydana geliş özelliğinin bir sonucudur. Özetle belirtmek gerekirse, tarikatlerde geleneksel olarak ortaya çıkan ve kökeni tasaavuf kaynaklı olan bir eğilimin sonucu olarak, tekkelerin türbe mekanları ile tevhidhane mekanları mümkün olabildiğince birbirine yakın ve ilişkili konuma getirilmiş ve bu durum tekke mimarisinin şekillenişine etki ederek, bereberinde değişik mimari çözümleri getirmiştir.

3.3.2.2-Tevhidhane-Meşrutahane İlişkisi

Meşrutahaneler, tekkelerin plan şemasının oluşumunda, tevhidhane ile ilişkisi bakımından türbe ile birlikte rol oynarlar.

Tevhidhane ile meşrutahanenin ayrı binalarda bağımsız olarak planlanması:

Bu durumda tevhidhane ve meşruta ayrı ayrı binalarda, birbiri ile ilişki kurulmadan yapılmıştır. Bir külliye içinde bulunan, çok sayıda binadan meydana gelen tekkelerde görülen durumdur. Bu tekkelerde, tevhidhane ve diğer yapılar bir avlu içinde yer alırken, özellikle harem kısmını içeren meşruta avlunun dışında bırakılmıştır. Bu tekkelerde tevhidhanelerin kadınlar mahfellerine çıkış için ayrı kapılar yapıldığı görülmektedir.

Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi'nin meşrutası avlu kapısının dışında, külliyenin iç sokağı durumundaki sokak üzerindedir. (Bkz Ç.27) Merkez Efendi Tekkesi'nin meşrutası da, tekke avlusunun dışında yapılmıştır. (Bkz. Ç. 50) Aynı şekilde bir çok binadan meydana gelen bir külliye halinde bulunan Sünbül Efendi Tekkesi'nin meşrutası da avlu dışında planlanmıştır. (Bkz. Ç.46)

Tevhidhane ile Meşrutahanenin Ayrı Binalarda İlişkili Olarak Planlanması:

Tevhidhane ile meşrutanın ayrı binalarda ilişkili olarak planlanması durumunda, meşrutaların bazılarında harem ve selamlık kısımları tek bir binada bulunmaktadır. Bazılarında ise harem kısmı ayrı bir

binada planlanmış, selamlık kısmı ise tevhidhanenin bulunduğu binaya alınmıştır. Bazı örneklerde ise, harem ve selam kısımları ayrı binalarda yapılmıştır.

İki bina arasındaki ilişki değişik şekillerde kurulmuştur. Köprü şeklinde kapalı geçit, zeminde kapalı geçit, binaların birleştirilerek, birbiriyle irtibatlandırılması veya kendilerine özgü değişik çözümler içermesi gibi çeşitler denenmiştir. Bu değişik çözümler aşağıdaki örnekler üzerinde incelenmiştir.

Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin tevhidhaneden ayrı yapılmış harem ve selamlık kısımları vardır. Niyazi Mısri Sokağı üzerinde görkemli bir girişi bulunan selamlık binası, aynı zamanda tekkenin de girişini teşkil eder. (Bkz. F.14) Tevhidhane meşrutanın arkasında ayrı bir bina halindedir. Tevhidhane ile meşruta arasında erkeklerin geçişini sağlayan, zemin kotunda üstü kapalı, bir geçiş elemanı bulunmaktadır*. Meşruta ile tevhidhanenin kadınlar mahfelinin bağlantısı ise, üstü kapalı bir köprü ile sağlanmıştır. Birinci katın sol arka odasından, tevhidhanenin mahfeline, dikmeler üzerinde tamamen kapalı bir koridorla ulaşılabilinmektedir. (Bkz. F.12) Ancak bu bağlantının selamlık kısmının bitişiğinde bulunan harem kısmı da faal iken**, bu şekilde sağlanıp sağlanmadığı bilinmemektedir. Vakıflarca 1981-82 yıllarında yapılan onarımda, selamlık binasının sol kısmında bulunan ikinci bir merdivenin ve birinci kat galerisinin bu kısmını kapatan tahta perde şeklindeki ayırıcı elemanın kaldırılmış olmasından dolayı, tekkeye gelen kadın konukların, ne şekilde üst kata ulaştığı bugün görülememektedir.

Eyüp'teki Selami Efendi Tekkesi'nin (Katalog no: 278) meşrutasının çözümü şu şekildedir. Burada doğrudan tevhidhane ile aynı çatı altında planlanan bir selamlık kısmı ile, tevhidhaneden ayrı yapılmış, ancak özel mülkiyete geçtiği için tevhidhane ile birtakım mimari bağlantıları koparılmış bir harem kısmı söz konusudur. (Bkz. Ç.74) Bu mimari bağlantıların üzeri kapalı bir geçit olduğu bilinmektedir.

* Bugünkü üstü kapalı geçiş orjinal olmayıp, 1984 yılında yapılmıştır.

** Harem kısmı özel mülkiyete geçmiş olup, son derece harap durumdadır.

Kadiriler Tekkesi'nin meşrutası, tevhidhane ile ilişkisinde değişik bir çözümü üretmiştir. Buradaki dört katlı meşrutanın zemin katından, doğrudan tevhidhane taşılığı ile belirli zamanlarda kullanılan bir bağlantı kurulmuş (Bkz.Ç.65), birinci katından ise, kadınlar mahfeli arkasındaki koridora geçiş sağlanmıştır. Bu koridor üzerinde mahfele açılan kapılar bulunmaktadır. Öte yandan daha sonra, bu meşrutya organik olarak bağlı bir başka bölüm yapılarak (Bkz. F.140), bu kısım tamamen şeyhin özel dairesi haline getirilmiş, buradan tevhidhaneye, özel bir kafesli şeyh maksuresi denebilecek bölüm vasıtasıyla geçiş temin edilmiştir. Böylece tekkenin kadın sakinleri ve konukları üst kattan mahfele ulaşırken, erkekler tevhidhanenin kendi kapısını kullanabilmekte, şeyh ise meşrutanın devamı haline getirilen kendi özel dairesinden, hiç bir kimse ile karşılaşmadan tevhidhaneye geçebilmekte idi. Bu çözüm belli bir zaman içinde gerçekleşen mimari faaliyetlerin sonucunda ortaya çıkmıştır.

Buradaki şekle benzer bir ilişki, Kadızade Tekkesi'nde çok basit bir şekilde çözülmüştür. Tevhidhanenin sağ duvarına bitişik yapılan meşrutanın, tevhidhane ile bağlantısı sağlanmıştır.

Kaşgari Murtaza Tekkesi'nin meşrutası tevhihanenin giriş yönünde bitştirilmiştir. Arazi eğiminin fazla olması nedeniyle, meşrutanın 1. katı, tevhidhanenin, zemin katı durumundadır. (Bkz. Ç.72) Meşrutanın birinci katının giriş taşılığından, tevhidhaneye geçilmekte, kadınlar ise aynı katta açılan ayrı bir kapı ile mahfel merdivenine ulaşabilmektedirler.

Sık görülen bir başka bağlantı şekli ise, kareye yakın planlanmış, üç binanın, tevhidhane ile ayrı ayrı ilişkisi kurulurken, kendi aralarında ilişkili olarak planlanmış olmasıdır. Beşikçizade Tekkesi'nde üç ayrı bina, tevhidhane, haremlik ve selamlık binaları, L şeklinde sıralanmışlardır. İki katlı olarak yapılan meşruta binalarından, selamlık kısmı, zemin kattan tevhidhane ile doğrudan bağlantılıdır. Harem binasının, üst kattan mahfele açılan kapısı bulunmakta, her iki meşruta ise, değme noktasında düzenlenen kapılarla ilişkili duruma getirilmiştir. (Bkz. Ç.101). Bugün harap durumda bulunan, Kılınççı ve Yeşil Tulumba tekkelerinde aynı bağlantı şeması daha küçük boyutlarda gerçekleştirilmiştir. (Bkz. Ç.102). Bugün bulunmayan Zıbını Şerif Tekkesi'nde benzer bir bağlantı bulunduğu,

1938 tarihli zemin kat planından anlaşılmaktadır. (Bkz. Ç. 103)

Yahya Efendi Tekkesi'ndeki çözüm ise kendine özgü bir nitelik taşır. Buradaki bağlantılar, meşruta kısımlarının tevhidhanenin bulunduğu yere göre, arazi eğimine paralel ve manzara yönünde gelişmesiyle, tek bir noktadan sağlanmıştır. Tevhidhane ve türbenin bulunduğu binanın yanında gelişen yapı kitlesi, Güzelce Ali Paşa Türbesi'ni araya alarak çizgisel bir hat oluşturacak şekilde gelişir. Kendilerine ait ayrı girişleri de bulunan, bu meşruta binaları, biribirine içten kapı, koridor ve merdivenlerle bağlanarak, tevhidhanenin giriş sofasına, ara sofalarla bağlanmıştır. Kadınlar için ise, meşruta içinden tevhidhaneye geçiş imkanı sağlanamamış, giriş kapısının sağ yanından açılan bir kapı ile geçilen kafesli maksureden, merdivenle mahfel katına ulaşılmaktadır.

Üsküdar Özbekler Tekkesi'nin tevhidhane meşruta bağlantıları da kısmen bu şeklin bir benzeridir. (Bkz.56) Burada avlunun bir ucunda bulunun tevhidhane, onun devamında önü revaklı odalar ve son noktada, yola bakan selamlık kısmı bulunmaktadır. Avluyu saracak şekilde düzenlenmiş yapılar kitlesinin, ucunda yer alan selamlık kısmı, sokak cephesinde bulunan harem kısmına, altı avluya geçişi sağlayacak köprü şeklinde bir geçişle bağlanmıştır. (Bkz. F.219) Burada, tevhidhanenin selamlık kısmı ile bağlantılı, ancak harem kısmı ile bağlantılı yapılmadığı görülmektedir. Tevhidhanenin, büyük bir tekke olmasına rağmen, küçük tutulmuş olması, bu tekkenin daha çok Özbek ziyaretçileri konuk etme gayesiyle yapılmış olduğunun göstergesidir.

Tevhidhane ile Meşrutahanenin Aynı Bina İçinde Planlanması:

Tevhidhane ile meşrutanın aynı bina içinde planlanması durumunda, tekkenin bir çok fonksiyonunun tek bina içine toplanmasıyla, katlar arasında yapılan düzenlemeler, ara sofalar, koridor ve merdiveler söz konusudur. Karmaşık ilişkiler tek bina içinde de değişik yollar denenerek çözülmüştür.

Bu şekilde gerçekleştirilen tekkelerde en basit çözüm şekli, tek bina içinde iki ayrı bölümün yanyana getirilerek, ilişkilendirilmesidir. Aşık

Paşa Tekkesi'nde tevhidhane ve meşruta bir katta planlanarak, aynı giriş taşılığı üzerindendağıkım sağlanmıştır. (Bkz. Ç.118) Paşa Baba tekkesindeki çözüm, iki katlı meşruta kısmının, zemin katından tevhidhane içine, birinci katından ise, mahfel katına ilişki kurulmasıyla çözülmüştür. (Bkz. Ç.116) Bu şeklin daha gelişmiş bir örneği Çakırağa Tekkesi'dir. Burada, tevhidhaneyi iki yönden saran, meşrutanın, selamlık kısmının zemin katından tevhidhaneye giriş sağlanırken, harem kısmının üst katından mahfele geçiş imkanı yaratılmıştır. (Bkz. Ç.122) Bunun daha değişik bir çözümü Kartal Dede Tekkesi'nde görülmektedir. (Bkz. Ç.110) Tevhidhanesinin giriş cephesi ile sol yanında planlanan iki ayrı bölüm halindeki iki katlı meşruta kısımları vardır. Giriş cephesinde bulunan bölüm selamlık kısmı olup, aynı zamanda, zemin kattan tevhidhaneye de girişi sağlamaktadır. Sol yandaki harem kısmının ise mahfel bağlantısı yapılmıştır.

Körükçü Tekkesi iki katlı yapılmış bir tekke olmasına rağmen katlar arasında bağlantı kurulmamış. Üst katta, dışarıdan çıkılan merdivenle ulaşılan meşruta sofasından, bir kapı ile tevhidhane bağlantısı kurulmuştur. Günümüzde, mahfel katının kaldırılmış olması, mahfel bağlantısının bilinmesini olanaksız kılmıştır. (Bkz. Ç.92)

Tek bir kattan meydana gelen Tahir Ağa Tekkesi hem plan şeması, hem de getirdiği çözüm açısından farklıdır. Bir iç avluyu saran U şeklindeki binanın, giriş kısmının solunda tevhidhane bulunur. Tevhidhanenin yanından başlayan odaların önü ahşap dikmelerle önü sonradan ahşap doğramalı cemakenle kapatılmış, revaklı bir plana sahiptir. Burada revaklı kısımdan girişleri bulunan değişik fonksiyonlu odalar yanyana sıralanmışlardır. Tevhidhanenin bitişiğindeki ilk odanın kapısından girilince, sol tarafta duvar boyunca uzanan merdiven mahfel katına ulaşımı sağlar. (Bkz. Ç.120)

Birden çok katta planlanan tekkelerden, Keşfi Osman Efendi Tekkesi'nde tevhidhane üst katta yer alır. Bu kattaki küçük bir sofadan tevhidhaneye giriş sağlanmıştır. Aynı sofadan çıkan bir merdiven, doğrudan tevhidhane içindeki kafesli mahfel katına ulaşır. Küçük boyutlarda, yatılı dervişi bulunmayan, sadece zikir günleri, gelen gidenin bulunduğu bu tekkede, kesin olarak ayrılan harem ve selamlık kısımlarından, söz etme

imkanı yoktur.

Kırkağaçlı Emin Efendi Tekkesi daha gelişmiş bir örnektir. Kent dokusu içinde, bir köşe parselde bulunan tekkenin, ayrı sokaklara açılan, harem ve selamlık kısımlarının kapıları vardır. (Bkz. Ç.99)

Şeyh Raşit Efendi Tekkesi'nin basit bir çözümü vardır. Tevhidhaneye zemin kattan çıkan bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Meşrutanın giriş taşılığından ara kat ile varılan ikinci katından Mahfele geçiş sağlanmıştır. (Bkz.Ç.126)

Rufai Asıtanesi, tek bina içinde, tevhidhane, türbe ve meşruta kısımlarını barındıran, fonksiyonel bir şekilde yapılmış planlamanın sonucunda ortaya çıkmış bir örnektir (Demirel İşli, Ocak 1996:84). Tekkenin bu bölümleri, arazinin eğiminden de yararlanılarak, katlar arasında paylaşılmış; zemin kattaki giriş taşılığı türbe bağlantılı tevhidhaneye, alt ve üst katlara dağılımı sağlayan bir merkez olmuştur. Buradan üst kata çıkan merdivenin ulaştığı sofa ve iki oda, tekkenin selamlık kısmını teşkil eder. Giriş taşılığından geçilen kahve ocağının bulunduğu mekanla bağlantılı küçük bir ara sofa helalara, yarım kat alttaki servis bölümüne ve üst kattaki harem kısmına ulaşmayı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Alt katta, arkadaki Ferah Sokak'tan bağımsız girişi bulunan bölümde, iki oda, servis kısımları, mutfak, kiler, odunluk, gusülhane, hela su dolabı vs yer almıştır. Ara sofadan üst kata çıkan merdivenle, bir sofa ve bir odanın yer aldığı, mahfel ile doğrudan bağlantılı harem kısmına ulaşılır. Tekkenin kadın konukları ön girişi kullanan erkeklerle karşılaşmadan, servis bağlantılı arka girişi kullanarak, mahfele ulaşabilmektedir. Bu planlamada, detaylara özel bir özen gösterildiği; türbe ve giriş taşılığı kısımlarının tavanlarının yüksek tutularak, mahfelden bu bölümleri görebilecek şekilde pencereler açıldığı, selamlık üst sofasının genişliyerek mahfelin bir bölümünü içine aldığı ve buradan tevhidhanenin görülebilmesi için, iki pencere açıldığı, binanın yangın geçirdikten hemen sonra, Eylül 1942 tarihinde yapılan plan rölövelerinden anlaşılmaktadır. (Bkz. Ç.69-70-71) Bu tekkenin, Osmanlı döneminde, Avrupalı gezginleri konuk olarak kabul eden İstanbul'daki üç tekkenen biri olması, çeşitli seyahatnamelerde söz edilmesine neden olmuştur.

Çürüklük Tekkesinde de bölümler üç kat arasında paylaşılmıştır. Zemin kat, servis bölümleri ile türbeyi, birinci kat tevhidhane ve onunla ilişkili selamlık birimlerini, ikinci kat ise harem kısmını içermektedir. Burada ilişkiler özellikle merdiven bağlantıları ile kurulmuştur. (Bkz. Ç.83-84-94)

Açıklanan örneklerde görüleceği üzere, tevhidhanesi ve meşrutası tek yapı içinde planlanan tekkeler, tevhidhane meşruta ilişkisinin yanında, tekkenin diğer birimlerinin ilişkisinin hep birlikte çözüldüğü, bu durumun, doğrudan plan şemasını etkilediği ve bu planlamanın; gereğinde tek katta, gereğinde katlar arasında oluşturulan bağlantı elemanları merdiven, sofa, taşlık vs. gibi ara elemanlarla sağlandığı, fonksiyonelliği öne çıkaran anlayışın ürünü olarak belirmiştir.

3.3.3-Yardımcı Mimari Öğeler

Tekkeler başlangıçta kısaca değinildiği üzere değişik fonksiyonlu çeşitli binalardan meydana gelmişlerdir. Bu ek binalar, diğer bina çeşitleri ile birarada bulunabilirler. Ancak fonksiyonları aynı da olsa tekkelerde ortaya çıkış nedeni, bizzat tekke ile ilgilidir.

3.3.3.1- Derviş Hücreleri, Konuk Hücreleri, Odaları

Tekkelerde devamlı kalan dervişler ve konuk olarak gelenler için ayrı derviş hücreleri yapılmıştır. Her tekke yatılı derviş bulundurmaz. Ancak her tekkenin geleni gideni mutlaka bulunur. Kent içinden veya kent dışından gelen konukların gece kalabilmeleri için de hücreler veya odalar yapılmıştır. Büyük tekkelerin derviş hücreleri, meşruthaneden uzak bir bölümde tevhidhanenin de yer aldığı avlunun bir köşesinde bulunur. Genellikle kargir olarak yapılmış, bazen önü revaklı odaların sıralanması ile meydana gelmiştir. Medrese tipi tekkelerde, tevhidhanenin çevresinde sıralanarak avluyu sararlar. Şeyh Murat, Cafer Paşa, Validei Atik, Bayrampaşa tekkelerinin derviş hücreleri kargir malzeme ile yapılmış önleri revaklı odalardır. (Bkz. Tablo 3, Ç.128-129) Hücre dizisinin daha basit şekilde yapılmış örnekleri de vardır. Abdal Yakup Tekkesi'nin

hücreleri, tevhidhaneden uzak bir yerde, meşrutahane ile aynı avlu üzerindedir. (Bkz. F.3) Hacı Evhadüddin Tekkesi'nin hücreleri ise, tevhidhanenin tam karşısında, kargir malzeme ile basit olarak yanyana yapılmış odalar şeklinde idi. (Bkz. F.107-108-109) Kaşgari Murtaza Efendi Tekkesi'nin bugün bulunmayan derviş hücreleri ise, ahşaptan, önü revaklı odalar dizisi şeklinde yapılmıştı.

Tekkelerden gelen ve gece de kalan erkek ve kadın konuklar için ayrı odalar yapılmıştır. Erkek konukların meşrutanın haremlik kısmındaki odalarda veya derviş hücrelerinde, kadın konukların ise, haremlik kısmındaki odalarda kalabilmelerini sağlayacak mimari düzenlemeler getirilmiştir.

3.3.3.2-Mutfak, Yemekhane, Şerbethane, Fırın

Tekkelerde yapılan faaliyetlerden biri de yemek zikir sonrasında tekkede bulunanlara yemek verilme olayıdır. Tekkelerde günlük olarak meşrutada yenilen yemeğin dışında, zikir günlerinde, Ramazan iftarlarında* ve bazı büyük tekkelerde bunlara ek olarak, tekkede devamlı kalan derviş ve konuklara, yoksullara da yemek verilirdi. Yemek verilme, ibadetten sonra gelen bir zorunluluktur. Buna bağlı olarak mutfak teşkilatı, yemekhane vb. birimler de tekke mimarisi içinde yer almışlardır. Bunların bir kısmı ayrı binalar halinde, bir kısmı ise meşruta içinde yer alırlar.

Geniş bir mimari programa sahip Abdal Yakup Tekkesi'nde ayrı bir mutfak binası vardır. Mutfaklarda kemerli bir niş içinde ocak, mermer tezgah ve buna bağlı bir yıkama yeri, ayrıca kuyu, mutfağa bitişik kiler, depo vs gibi bölümler bulunmaktadır. Tekke mutfakları küçük ölçekte meşruta içinde bulunur. Büyük tekkelerin biri tekkeye hizmet eden ikincisi, meşrutaya hizmet eden iki mutfakları olabilmektedir. Yenikapı Mevlevihanesi'nin, bu şekilde iki mutfağı vardır. (Bkz. Ç.60) Meşrutanın mutfağı, meşrutayla birlikte yok olmuş, tekkenin mutfağı ise, mevcut kargir bina içinde bulunmaktadır. Bu mutfak özel olarak yapılmış, çökertme kubbe şeklindeki tavanı ve galerili mimarisiyle anıtsal bir görünüm kazanmıştır.

* Kadiriler Tekkesi'nde 1906 yılı Ramazan ayında verilen yemeklerin listesi, günlük olarak tutulmuştur (Kut, 1993:183).

Mevlevilikte çilenin, kutsal sayılan mutfak kapısında çekilmesi geleneği doğrultusunda, mutfakla ilişkili bir çile hücresi ve sema taliminin yapıldığı bir oda da yapılmıştır.

Kadiriler Tekkesi'nin 1311/1893 tarihinde yapılan, kitabeli*, 144 kişinin yemek yiyebileceği şekilde tasarlanmış, yemekhane binası bugün yoktur. Yenikapı Mevlevihanesi'nin "Somathane" denilen yemekhane kısmı, mutfakla ilişkili düzenlenmiş büyük bir hacimdir. Mutfak tarafındaki duvarı üzerinde servis penceresi bulunur.

Tekkelerde kutsal sayılan bazı özel günlerde ve Ramazan ayında değişik şerbetler yapılıp, dağıtıldığı bilinmektedir. Vakfiye gereği bazı camilerde günümüzde de okunan "Miraciye" sırasında, hazır bulunanlara süt ve gül şerbeti dağıtılması adeti tekkelerde de vardı. Ayrıca kandil geceleri ve Ramazan iftarlarında şerbet içilmesi eski bir gelenek olarak tekkelerde uygulanmıştır. Şerbetin yapımı, saklanması gibi işler için görevliler tayin edilirdi. Yenikapı Mevlevihanesi'nin 1961 de yanan semahanesinin batı tarafında, semahaneye bitişik büyükçe bir şerbethanesi vardı. (Bkz.Ç.60) Hasırizade Tekkesi'nin giriş taşığının solundaki küçük oda, şerbethanedir (Tanman, 1976:123). Burada harem kısmı duvarı üzerinde bulunan döner dolap, ve semahaneye açılan servis penceresi, şerbetin dağıtımı ile ilgili olarak yapılmıştır. Bu düzene benzer bir başka örnek, Kadiriler Tekkesi'nde görülmektedir. Meşrutanın, tevhidhaneye bitişik mekanında bulunan merdivenin altı kapatılarak küçük bir mekan haline getirilmiş ve burada tevhidhane duvarı üzerine açılan boşluğa bir dönme dolap konulmuştur. Dönme dolabın tevhidhane tarafında ahşap bir kapağı vardır. 1997 Nisan'ındaki yangında bu kısımlar yanmıştır.

Bazı büyük tekkelerin mutfaklarında veya ayrı bir binada fırınları bulunduğu da görülmüştür. Yenikapı Mevlevihanesi'nin yakın zamana kadar fırın olarak kullanılan, tekkeden ayrı bir yerde fırını vardı. Merdivenköy'deki Şahkulu Tekkesi'nin de kendi içinde bir fırını

* Yemekhane kapısı üzerinde bulunan kitabede şunlar yazılı idi:
Geline fikre bir tarih-i ra'na yazdım ey Hamdi
Ta'amhane açıldı, aç sala kıl, lokmaya ya hu sene 1311/1893 (Demirel, 1992:272).

bulunmaktadır. Tekke fırınları, özellikle yiyecek ihtiyacının civardaki çarşılarından temin edilemediği, kent dışındaki büyük tekkelerde görülmektedir.

3.3.3.3-Sohbet Odaları ve Kahve Ocağı

Tekkelerde ibadet kadar geçerli olan bir başka husus, sosyal ilişkilerdir. Bu ilişkilerin sağlanabilmesi için, insanların bir araya gelip, tanışmaları, konuşmaları gerekmektedir. Ayrıca sohbet eğitimin de bir parçası sayılmıştır. Sohbet ve kahve içme geleneğinin, Osmanlı-Türk sosyal hayatının vazgeçilmez bir etkinliği olarak, tekkelere yansması; özellikle zikir günleri, zikir öncesinde veya sonrasında bir odada oturulup, kahve çay içilerek sohbet edilmesi, bu etkinlik için özel mekanlar yapılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Üsküdar Efgan Tekkesi'nin, Yenikapı Mevlevihanesi'nin havuzlu sohbet odaları çok özel örneklerdir. (Bkz. Ç.55-60) Kadiriler Tekkesi'nde tevhidhane taşlığı sonunda yer alan, kare planlı, hazireye ve çeşmeli taşlığa bakan pencereleri bulunan, aydınlık, basık tavanlı, sedirli bir sohbet odası bulunmaktadır. Şans eseri son yangından kurtulan odanın içinde, bir kahve ocağı bulunduğu da bildirilmiştir (M.Misbah Erkmenkul ile yapılan sohbetten). Tahir Ağa Tekkesi'nin buna benzeyen, daha basit olarak yapılmış sohbet odası, tevhidhaneye bitişik olarak ve aynı taşlıktan giriş imkanı sağlanacak şekilde planlanmıştır. (Bkz. Ç.120) Eyüp Kaşgari Murtaza Efendi Tekkesi'nin bugün bulunmayan ahşap derviş odaları dizisinin sonunda, yüksekte Haliç yamaçlarına bakar konumda, ahşaptan iki katlı küçük bir köşk görünümündeki binasının, üst katının sohbet odası olarak ayrılmış olması, mimari nitelikleri nedeniyle kuvvetle muhtemel görünmektedir. (Bkz. F.151) Benzer bir başka örnek ise, Mehmet Paşa Tekkesi'nin kargir derviş hücrelerinin çevrelediği avlusunun içine, ikinci kat revağından geçilecek şekilde dikmeler üzerinde yapılmış, ahşap odasıdır. (Bkz. F.191, Ç.152-153)

Kahve ocakları genellikle bu sohbet odaları içinde küçük bir bölüm halinde bulunurlur. Günümüze ulaşabilen ender bir örnek, Tahir Ağa Tekkesi içinde bir odada tesis edilen kahve ocağıdır. Odanın bir köşesine yerleştirilmiş, barok usluhta yapılmış, alçı yaşmaklı küçük bir ocak şeklinde ilginç bir örnektir. Keşfi Osman Efendi Tekkesi içinde bir kahve ocağı

bulunduğu, ocağın bulunduğu odaya asılan şu satırların yazılı olduğu levhadan anlaşılmaktadır: (Demirel, 1990:117-119, resim 5)

Bu dergahın olup pervanesi Keşfi Osman erağı'nda
Muhabbet kaynadup bir kahve iç kahve ocağında
Yadigar-ı Halil Dede sene 1327

Bu satırlar tekkelerdeki sohbet ve kahve ilişkisini tasavvuf diliyle anlatan kısa ve öz bir örnektir.

3.3.3.4-ilehaneler (Halvethaneler), İrtikaf Hücreleri

Tekkede ölüm olayını önceden hissedebilmek ve dünyevi arzuları kırmak gayesiyle, tekke şeyhinin denetiminde, küçük bir mekanda, çok az yiyecek yiyerek, zamanın düşünölerek ve ibadetle geçirildiğı, en az 40 gün olmak üzere kapanılan mekandır. Bazen tekke içinde bir oda, bazen de bir su tesisi haznesi bu iş için kullanılmıştır. Galata Mevlevihanesi ile Tahir Ağa Tekkesi ilehanesi toprak seviyesinin altında yapılmış odalardır. (Bkz. F.283) Hasırızade Tekkesi'nde zemin kat döşemesi altında, basık tavanlı küçük bir mekan vardır. Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi'nin tevhidhanesi altında, türbelere bitişik ilehane hücreleri vardır. Abdal Yakup (Bkz. F.342) Kadiriler Tekkesi, Sünbül Efendi Tekkesi'nde (Bkz. F.260) özel bir oda, ürüklük Tekkesi'nde ise basit ayırıcı elemanlarla bölünmüş odacık şeklindedir. (Bkz. F.64) Feyziye ve Şeyh Vefa tekkelerinde mihrabın önünde planlanmış, mihrabın içinden geçilen küçük odacıklar şeklindedir. (Bkz. .121/ Yenikapı Mevlevihanesi'ndeki ilehane, Mevlevilik geleneğı gereğince, mutfak ile ilişkili bir hacimde yer almaktadır. 1001 gün süren Mevlevi ilesinde, mutfağı hizmet etme gereğı bulunmaktaydı. Burada kalan "can" denilen ilesini doldurmamış dervişin, zeytin ekmek vs gibi az bir yiyeceklerle beslenmesi, mutfağı ve dergahın diğeri işlerine yardım etmesi, geceleri de bir post üzerinde bu odada yatması gerekmektedir. Bu nedenlerle Mevlevi tekkelerinde ilehane, kutsal sayılan mutfağın yanında veya içinde yapılmıştır. (Bkz. .60)

3.3.3.5-Kütüphane Binaları, Kitaplıklar

Tekkelerde kendilerine ait, tasavvuf ağırlıklı özel kütüphaneler de kurulmuştur. Bu kütüphaneler basit bir kitap dolabı veya tekke içinde bir odada olabildiği gibi, bağımsız ayrı bir bina halinde de yapılmışlardır. Tekke kütüphaneleri, içinde çok önemli yazma ve baskı, ender eserlerin bulunduğu özel ihtisas kütüphaneleri olmuştur. Bu kütüphanelerin bir kısmı tekke şeyhlerinin kendilerine ait özel kitaplarını bir araya getirmeleriyle kurulmuş küçük ölçüdeki kütüphanelerdir. Bazıları ise, yeni bir vakfiye düzenlemek suretiyle kurulmuştur. Düzenlenen vakfiyelerde, kütüphaneye bağışlanan kitap sayısı, kütüphanede görev yapacak şahısların alacakları maaş miktarı, bu kişilerin kimler arasından ne şekilde seçileceği* gibi detaylar da belirtilmiştir (Erünsal, 1988:127). Çeşitli tekkelerde bulunan bu kütüphanelerin büyük bir kısmının kitapları, Süleymaniye Kütüphanesi'ne getirilmiştir (Dener, 1957). Tesbit edilebilen tekke kütüphaneleri aşağıdaki listede verilmiştir:

Abdal Yakup Tekkesi'nde (Katalog no: 2) Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi'nin bir parçası olarak yapılmış olan kargir kütüphane, cami ile aynı vakıftandır.

Bala Tekkesi'nde (Katalog no: 50) Bugün ilkokul olarak kullanılan derviş hücrelerinin bulunduğu kısımda bir oda içinde idi.

Düğümlü Baba Tekkesi'nde (Katalog no: 94) Bugün yıkılmış olan tekkenin kütüphanesi de vardı.

Feyziye Tekkesi'nde (Katalog no: 113) Küçük Raşit Efendi tarafından 1284/1867 de bir kütüphane kurulduğu bilinmektedir (Erünsal, 1988:126). (Bkz. Ç.121)

Galata Mevlevihanesi'nde (Katalog no: 118) Mehmet Sait Halet Efendi'nin Rebiülahir 1235/Ocak 1820 tarihli vakfiyesi ile kurulmuştur (Erünsal, 1988:126-127). Halet Efendi Kütüphanesi bağımsız kargir bir bina halindedir. (Bkz. Vesika 11) Kütüphanenin inşa tarihi 1819 dur.

* Galata Mevlevihanesi'nde kütüphane kuran Halet Efendi vakfiyesinde, personelin tayinini tekke şeyhine bırakmış, ancak birinci hafız-ı kütübün bekar olmasını, ikinci hafız-ı kütüblük görevinin ise dergahın duacı dedesine verilmesini şart koşturmuştur (Erünsal, 1988:127).

Gümüşhaneli Tekkesi'nde (Katalog no: 123) bir oda içinde.

Hacı Beşir Ağa Tekkesi'nde (Katalog no: 128) Hacı Beşir Ağa Külliyesi'nin bir parçası olarak yapılmış kargir ayrı binadır.

Halid Efendi (Uşşaki) Tekkesi'nde (Katalog no : 134)

Hasan Hüsnü Paşa Tekkesi'nde (Katalog no: 140) bir oda içinde, duvarlarında ahşaptan rafları bulunan kütüphanedir.

Kadirihane'de (Katalog no: 166) Şeyh Şerif Ahmet Efendi 25 Zilkade 1201/Ağustos 1787 tarihinde küçük bir kütüphane kurmuştur (Erünsal, 1988:111). Şeyh Dairesi içindeki bir odada idi.

Mesneviyhane'de (Katalog no: 222) küçük bir kütüphane kurulmuştur (Erünsal, 1988:126; Dener, 1957:66).

Murat Molla Tekkesi'nde (Katalog no: 230) 1189/1775 tarihinde Damatzade Mehmet Murat Efendi tarafından yaptırılmıştır (Erünsal, 1988:110). Tekkeden ayrı kargir bir bina olarak yapılmış ve halen kütüphane olarak kullanılmaktadır.

Selami Efendi Tekkesi'nde (Katalog no: 278) küçük çapta bir kütüphane kurulmuştur (Erünsal, 1988:126).

Selimiye Tekkesi'nde (Katalog no: 280) Dahiliye Nazırı Mehmet Said Pertev Paşa'nın 1252/1836 tarihli vakfiyesi ile yaptırılan kütüphane (Erünsal, 1988:127), tekkenin mezarlığı içinde ayrı bir kargir binadır.

Şazeli Tekkesi'nin (Katalog no: 303) içindeki dolaplarda idi. Sultan III. Mustafa'nın kızı Hatice Sultan'ın, Şaban 1231/Haziran 1816 da tescil edilen vakfiyesi ile kurulmuştur (Erünsal, 1988:126, 203).

Şeyh Murat Tekkesi'nde (Katalog no: 319) Bugün mevcut olmayan ahşap haremlik kısmının taşlığında (büyük sofa) tesis edilmiştir (Erünsal, 1988:126).

Şeyh Vefa Tekkesi'nde (Katalog no: 327) Tekke dahilinde tesis edilmiş kütüphanede 200 kitap bulunmakta idi.

Tahir Ağa Tekkesi'nde (Katalog no : 329) bir oda içinde idi.

Yahya Efendi Tekkesi'nde (Katalog no: 354) Ana kapının yanında 1319/1901 de Hacı Mahmut Efendi tarafından yaptırılmış bina içindeki kütüphaneden başka, ayrıca tekke içinde bir odada tesis edilmiş bir başka kütüphane de vardı. (Bk. Vaziyet Planı)

Yahyazade Tekkesi'nde (Katalog no: 356) Hasib Efendi Kütüphanesi.

Yenikapı Mevlevihanesi'nde (Katalog no: 362) Avlunun doğu köşesinde Nafiz Paşa'nın 1267/1850 tarihinde yaptırdığı kargir bina içindeki bağımsız kütüphaneden başka, tekke içinde bir odada Şeyh Abdülbaki Efendi'nin tesis ettiği Mevlevi Kütüphanesi de vardı. Her ikisinin de kitapları Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir. (Bk. Ç.60)

3.3.3.6-Su Yapıları: Sebiller, Çeşmeler, Şadırvanlar, Abdest ve Şerbet Tekneleri, Kuyular, Sarnıçlar, Havuzlar, Akarcalar

• Sebiller: Osmanlı İslam kültüründe suyun yaşamsal önemi çok iyi bilindiğinden, su ile ilgili binalardan sebiller tekkelerde de, zaman zaman mimari programın bir parçası olmuştur. Sebil yapıları tekke ile birlikte yapılmış olabildiği gibi, sonradan bir vakıf sahibi tarafından da tesis edilmiş olabilir. İstanbul tekkeleri bu yönüyle incelendiğinde, aşağıda verilmekte olan sebil listesi ortaya çıkmaktadır:

Sebilin Adı*	İnşa Tarihi	Bulunduğu tekke
Hekimoğlu Ali Paşa	1146/1773	Abdal Yakup (Katalog no: 2)
Ahmediye	1134/1721	Ahmediye (Katalog no: 22)
Hüdai	1134/1721	Aziz Mahmut Hüdai (Katalog no: 46)

* Bu listedeki sebillerin adları ve inşa tarihleri İzzet Kumbaracılar'ın İstanbul Sebilleri kitabından alınmıştır.

Bala (Perestu Kadın)	1309/1891	Bala (Katalog no: 50) (Ç.134)
Bayrampaşa	1044/1634	Bayrampaşa (Katalog no: 58)
Nişancıyı Cedit	997/1589	Bülbülcüzade (Katalog no: 64)
Piyale Paşa	981/1537	Büyük Piyale Paşa (Katalog no: 65)
Halet Efendi	1235/1819	Galata Mevlevihanesi (Katalog no: 118)
Hacı Beşir Ağa	1158/1745	Hacı Beşir Ağa (Katalog no: 127)
Halid Efendi*	1307/1889	Halid Efendi (Katalog no: 134)
Halil Paşa	1026/1617	Kapıcı (Katalog no: 170)
Hüseyin Paşa	976/1568	Mustafa Paşa (Katalog no: 234)
Olanlar Tekkesi	1287/1871	Olanlar (Katalog no: 243) (F.163, 164)
Nermidil Kalfa	1312/1896	Pazar (Katalog no: 254)
Erdebili	970/1562	Sinan Erdebil (Katalog no:290)
Rıfat Paşa	1271/1854	Sünbül Efendi (Katalog no: 298)
Emine Hanım	19. yüzyıl	Sünbül Efendi (Katalog no: 298)
Takyeci	986/1578	Takyeci (Katalog no: 331) (Ç.140)
Takyeci	1002/1593	Takyeci (Katalog no: 331)
Nafiz Efendi	1265/1848	Yenikapı Mevlevihanesi (Katalog no: 362)

Bu sebillerden Erdebili ve Hüseyin Paşa Sebilleri bugün mevcut değildir.

Bu listedeki tekkelerden Sünbül Efendi ve Takyeci tekkelerinde ikişer sebil bulunmaktadır.

• Çeşmeler: Suyun yaşamsal önemi, çeşmeleri İstanbul içinde her köşe başında karşılaşılabilen bir konuma getirmiştir. Her konumda ortaya çıkabilen çeşmeler tekkelerde de, görülen su yapılarındandır. Tekkelerde yapılan çeşmeler, genellikle tekkenin su ihtiyacını gidermek amacıyla yapılmışlardır. Bu ihtiyacın giderilmesinin yanı sıra, bir hayır hizmeti olarak, tekke dışına hizmet veren çeşmeler de yapılmıştır. Pek çok tekkede görülebilen çeşmelerin, basit bir ayna taşı ve yalaktan ibaret olanından, hazneli, büyük ve gösterişli olanlarına kadar bir çok şekilde yapılmış olanları vardır. Tekke içine hizmet veren çeşmelerin büyük bir bölümünün,

* Sebilin adı ve tarihi, üzerinde bulunan sübyan mektebinin adı ve yapılış tarihi olarak alınmıştır (Kut, 1997:359).

tekkenin içindeki bir taşlıkta veya avluda bulunmuş olması, tekkenin yıkılıp ortadan kalkmasıyla yok olmasına neden olmuştur. Bina içlerinde yer alan bu küçük çeşmeler genellikle çok basit şekillerde yapılmışlardır. Bu nedenle, günümüze ulaşabilenlerin büyük kısmı dışa hizmet veren çeşmelerdir. Burada bu çeşmelerden günümüze ulaşabilen bazı örneklerle yer verilecektir.

Beyoğlu'nda Paşa Baba Tekkesi'nin avlu duvarı üzerinde, hazneli, devrinin mimari özelliklerini taşıyan, dışa hizmet veren çeşmesinin (Tanışık, 1945, C.II:172), arka tarafında, küçük bir mermer ayna taşından meydana gelen ve tekkeye hizmet veren bir çeşmesi bulunmaktadır. Benzer şekilde bir çeşme (Tanışık, 1945, C.II:262) Üsküdar'da bugün bulunmayan Ayşe Sultan Tekkesi'nde bulunmaktadır. Sokak cephesi üzerinde sivri kemerli nişi içinde ayna taşı ve yalaktan oluşan çeşmenin, arka yüzünde basit bir ayna taşından meydana gelen içe hizmet veren çeşmesi vardır.

Kadiriler Tekkesi'nin içinde, hücrelere giden taşlığın bulunduğu yerde, 1177/1763 tarihini taşıyan kitabeli, suyu devamlı akan bir çeşmesi (Tanışık, 1945, C.II:118) bulunmaktadır. Aynı tekkenin dışında avlu kapısı bitişiğinde ise, Saliha Sultan Çeşmesi (Tanışık, 1945, C.II:63) bulunmaktadır. Bala Tekkesi'nin devrinin mimarsinde yapılmış sebil ve çeşmeden meydana gelen mimari kompozisyon içinde, anıtsal bir örnek olarak su yapıları bulunmaktadır. Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi'nin avlu duvarı üzerinde değişik zamanlarda yapılmış çeşmeler yer alır. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin kapısının iki yanında birer küçük kitabeli çeşmecikler bulunur (Tanışık, 1943, C.I:288). Aynı tekkenin arkadaki avlusunda haznesi bina içinde kalan, tekkeye hizmet veren, kitabeli bir çeşmesi de vardır. Tekkelerin dışa hizmet veren çeşmelerinin örneklerini çoğaltabilmek mümkündür.

- Şadırvanlar: Tekkelerde abdest almak ve su ihtiyacını gidermek amacıyla, çeşitli şekillerde şadırvanlar yapıldığı görülmektedir. Bunların içinde küçük ölçekte olmasına rağmen, anıtsal nitelik taşıyanlara rastlamak mümkündür. Yenikapı ve Galata Mevlevihaneleri ile Maktul Mustafa Paşa, Kaşgari, Şeyhülislam, Sümbül Efendi, Bayrampaşa, Tekkeleri'nin avlularında klasik anlamda şadırvanlar görülmektedir. (Bkz. F. 362)

Ahmet Kamil Efendi ve Eyüp Selami Efendi Tekkeleri'nin küçük

ölçekteki anıtsal görünümlü, kitabeli, barok şadırvanları diğer şadırvanlardan farklılık gösterir. (Bkz. F.361-363; Ç.75) Selami Efendi Tekkesi'nde avluda bulunan şadırvan, Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nde meşruta giriş taşlığına alınarak, burada mekanın anıtsallığını artırıcı rol oynar duruma getirilmiştir. Bu şadırvanlar için abdest teknesi deyiminin kullanılması, anıtsal niteliklerinden ötürü özellikle kaçınılmıştır. Şeyh Murat Tekkesi'nin bugün bulunmayan şadırvanı ise, ortasındaki selsebili ile abdest alma ihtiyacından uzakta, daha çok görsel ve işitsel ihtiyaçlara cevap verici niteliktedir. (Bkz. Ç.169)

- Abdest ve şerbet tekneleri: Tekkelerin avlu ve bahçelerinde yekpare mermerden yapılmış, kapaklı abdest ve şerbet tekneleri sıkça görülmektedir. Küçük boyutlu elemanlar olduğundan taşınabilir özellikleri vardır. Kimi zaman bir kuyunun yanı başında, kimi zaman, avlunun bir köşesinde bulunurlar. Üzerlerinde mermer kapakları vardır. Dış yüzlerinde musluklar bulunur. Kitabeli olup, daha özenli bir işçilikle yapılmış olanları da görülmüştür. İçine konulan su ile, abdest alınması için gerekli olan su temin edilir. Tekkelerde özel ay ve günlerde değişik içecekler hazırlanıp içildiği bilinmektedir. İçeceklerin saklanıp dağıtılması için, bu teknelerin kullanılmış olması, şerbet teknesi adı verilmesine de neden olmuştur. Bu şekilde yapılmış pek çok tekne vardır. Bir çoğu küçük boyutta olmasından ve önemsiz sayılmasından dolayı, tekkelerin yok olmasına paralel olarak, kırılıp ortadan kalkmıştır. Sandıkçı, İsmet Efendi, Üsküdar Musalla Tekkeleri'nde bulunan kitabeli abdest tekneleri vardır. (Bkz. F.356-358-360)

- Kuyular: Osmanlı döneminde İstanbul'da su dağıtımı sadece çeşmelere yapılmaktaydı. İçme suyunu bu şekilde karşılayan halkın, diğer su kullanımı için, her ev, cami tekke vs. gibi yerlerde kuyu yapılması gerekmekteydi. Bu nedenle tekkelerin de avlu ve bahçelerinde, mutfaklarında, taşlıklarında, su ve soğutma ihtiyacını karşılamak amacıyla açılmış kuyular bulunmaktadır. Kuyunun ağzında mermerden yekpare bir bilezik ve basit bir çıkırık bulunur. Hemen her tekkenin kuyusu vardır. Kuyu yaptırmak bir hayır hizmeti olarak algılanmış, bazen bu iş için ayrı vakıflar bile kurulmuştur. Tekke avlularındaki kuyulardan Mesnevi hane ve Karyağdı Baba Tekkeleri'ne ait kitabeli iki bileziğin fotoğrafı, F.357 ve 359 da verilmektedir.

- **Sarnıçlar:** Fazla suyun depolanması için genellikle çeşmelerle bağlantılı yapılmıştır. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin meşrutasında zemin kat sağ arka bölümde, avludaki çeşmenin arkasında bir sarnıç bulunmaktadır. (Bkz. F.12) Kaşgari Tekkesi'nin avlusunda, zemin altına yapılmış üzerinde kuyu bileziği bulunan bir sarnıcı vardır.
- **Havuzlar:** Tekkelerin sohbet odalarında veya avlularında süs amacıyla yapılmış havuzlar da, kimi zaman görülmektedir. Bunlardan Üsküdar'daki Efganiler Tekkesi'nin küçük bir köşk şeklindeki sohbethanesinin ortasında, gayet özenli yapılmış, ortada mermerden bir fiskiye taşı bulunan havuz, aynı zamanda Türk taş süsleme sanatının günümüze gelebilen ender örneklerinden biridir (Çakmakoglu, 1984:6). Bu derece anıtsal bir mimariye sahip olmasa da, yine bir sohbet odasının ortasına yapılmış, Yenikapı Mevlevihanesi'ndeki, Üsküdar Mevlevihanesi'nin avlusundaki, Kadiriler Tekkesi'nin bahçesindeki mermer fiskiyeli havuzlar, tekkelerde yapılan havuz örnekleri arasında sayılabilir niteliktedirler.
- **Akarcalar, Ayazmalar:** Bazı tekkeler, eski İstanbul'da sıkça rastlanabilen akarca veya ayazma denilen su kaynaklarının bulunduğu yerlerde kurulmuşlardır. Veya tekkeye getirilen suyun fazlası akıtılarak, akarca meydana getirilmiştir. Akarcalar su kaynağı olmayıp, bir yerden getirilmiş olan suyun, devamlı akıtılması ile oluşmuşlardır. Katalog no: 23 deki, İlyas Çelebi Tekkesi, halk arasında, tekkede bulunan akarcadan dolayı, Akarca Tekkesi adıyla, ün kazanmıştır. Akarca Tekkesi'nin giriş cephesinin gerisinde, bugün tahrip olmuş durumda, su tesisi ile ilgili bazı mimari kalıntılara rastlanılmıştır. İçinde akarcası veya ayazması bulunan tekkeler:

Ahmet Turani Tekkesi (Katalog no: 22)

Akarca Tekkesi (Katalog no: 23)

Alaaddin Tekkesi (Katalog no: 31)

Çınar Tekke* (Katalog no: 81)

Kadiriler Tekkesi (Katalog no: 166)

Merkez Efendi Tekkesi (Katalog no: 221)

Şeyh Mehmet Tekkesi (Katalog no: 318)

* Çınar Tekke'de bulunan su kaynağı Ayios İonis Ayazması'na aittir (TİK. SA, C.3, s.1570).

3.3.3.7-Hamamlar

Tekkelerin pek az bir kısmına, hamamlar da yapıldığı tesbit edilmiştir. En basit şekliyle, meşrutahane içinde bir bölüm olarak yapılan tekke hamamları vardır. Bunların yanı sıra geniş külliye halinde bulunan tekkelerin, tam teşkilatlı büyük hamamları da vardır. Naziki Tekkesi'nin bugün yıkılmış olan meşutasında, konak hamamı denilen küçük bir kubbeli hamam vardı. Keza Kadiriler Tekkesi'nin meşrutası içinde, halen harap durumda küçük bir hamam kısmı vardır.(Bk. Ç.65) Üsküdar'daki Selamsız Tekkesi'nin 1677 yılında yapılmış, aynı zamanda halka da açık bir hamamı vardı (Şinasi Akbatu Arşivi; Haskan, 1995:265). Sünbül Efendi Tekkesi'nin külliyesinden olan 891/1486 tarihli çifte hamamı bugün de faal durumdadır. Evliya Çelebi'nin "ehli tevhide" ayrıldığını belirttiği hamamın, kitabesi 1283/1866 da vefat eden Şair Saffet tarafından hazırlatılarak konulmuştur (Haskan, 1995:214). Merkez Efendi Tekkesi'nin de halen faal durumda, Şah Sultan tarafından yaptırılmış, Mimar Sinan yapısı hamamı vardır (Haskan, 1995:241).

3.4-Cehpe Özellikleri

Tekke mimarisi incelendiğinde, değişik fonksiyonlu birden çok binadan meydana geldiği ve bu binaların bu fonksiyonları yerine getirebilmesi için, birbirleriyle ilişkili olarak planlandıkları ve sonucunda da çok değişik çözüm şekillerinin ortaya çıktığı görülmüştü. Bu mimari çözüm çeşitliliği, cephelerde de birbirinden farklı mimari görünümünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tekke mimarisi denilince, sadece tevhidhane mimarisi söz konusu olmadığından, diğer binalar ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Bu durumda, hangisinin cephe özellikleri sorusu sorulabilmektedir. Burada tam bir tasnif yapabilmek mümkün olmadığından, 3.8-İstanbul Tekkeleri İçin Bir Tipleme Denemesi başlığı altında incelenen bölüme paralel, bir cephe özellikleri ayırımı yapılacaktır.

1. Medrese planı tipindeki tekkelerin cepheleri: Bunların cephesi, bir medrese cephesinden farksızdır. Dış cephelerde, hücrelerin yan yana sıralanmasından meydana gelmiş pencere dizisi görülmektedir. Bu pencere

dizisi bazen tek, bazen iki katlıdır. Kargir duvar dokusu kesme taş veya almaşık duvar çeşitleri ile yapılmıştır. Avlu cepheleri ise, revaklı sistemin gereği olarak, mermer veya küfeki taşı sütunlar ve gerisindeki tek düze kapı pencere düzeni şeklindedir. Bu cephelerde tekdüzeliği bozan mimari oluşum, tevhidhanenin daha yüksek ve daha büyük planlanmış kitlesidir. Üst örtü genellikle kubbe, bazen tonoz şeklinde ve kurşun kaplıdır. (Bkz. F.66-106-273; Ç.128-129-130)

2. Tekke-camilerin cephesi: Camiye meşihat konularak veya tekke-cami olarak kurulmuş bir kısım tekkenin cephesi, doğrudan tevhidhanenin cephesidir. Burada değişik yüzyıllarda yapılmış, değişik mimari usulpların izlerini görebilmek mümkündür. Ortak olan nokta, bir cami cephesi görünümünde olmalarıdır. Ancak camiye, giriş cephesinde eklenmiş bir bölüm varsa, cephe değişik bir görünüm kazanır. (Bkz. F.15-104-127-142-207-288; Ç.143-145-146) Üst örtüleri çatılı veya kubbelidir. Dış görünümde duvar dokusu, bina kargir ise, kesme taştan, moloz taş, almaşık duvar örgüsünden sıvalı duvarlara kadar çeşitli şekillerde yapılmış olabilirler Ahşap olanların dış cepheleri ahşap kaplama tahtası ile kaplanmıştır. (Bkz. F.21-295) Cephelerde en çok görülen iki katlı görüntüdür. Pencereelerde, değişik kemer çeşitlerinden, düz söveli olanlarına kadar her çeşiti görmek mümkündür.

3. Birden çok bina halinde yapılmış tekkelerde cephelerin ortak bir özelliğinden söz edebilmek olanaksızdır. Bu durum, farklı fonksiyona sahip, değişik devirlerde, değişik malzeme ile yapılmış binaların biraraya gelmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin Yahya Efendi Tekkesi'nin deniz cephesi, genelde ahşap ile inşa edilmiş binaların biraraya gelmesinden oluşmuş yatay etkili bir cephe özelliği gösterir iken, arada bulunan kargir kubbeli türbe binası, bu yatay etkiyi bölerek, değişik bir cephenin ortaya çıkmasına neden olur. Kadiriler Tekkesi'nin giriş tarafı, yanındaki meşruta ile birlikte ahşap kaplı cephesiyle, sivil mimari niteliğinde bir bütünlük gösterirken; sıvalı, ortasında kesme taş mihrabının çıkıntı yaptığı, çift sıra pencereleriyle mihrap cephesi, çok farklı bir görünümle ortaya çıkar. Bu iki örnek tekke mimarisinde görülen temel nitelikleri taşırlar. (Bkz. F.138-141; Ç.66)

4. Tek bina içinde bütün bölümleri bulunan tekkeler: Bu tekkelerde ortak

cephe özellikleri bulabilmek mümkündür. Genellikle ahşap malzemeden iki veya üç katlı olarak yapılmışlardır. Küçük ölçekte yapılanlar, genelde iki katlı, ahşap kaplamalı cepheleri, cumbaları, pencereleri ile biribirlerine benzer durumdadır. (Bkz. F.56-65-67-116-149-165-173-174-267; Ç.77-79-80-81-82) Bazılarının cepheleri değişik cumba çeşitleri ile harektelendirilmiştir. Pencereler, dikdörtgen şeklinde ve düşeyde sürmeli olarak yapılmıştır. Cephelerin en belirgin özelliklerinden biri, dışa taşan ahşap kaplamalı mihraplarıdır. Mihrapların görünmemesi durumunda, bir ev ile kolayca karıştırılabilir. Meşrutanın aynı bina içinde yer alması, bu tekkelerin özellikle cephelerini sivil mimari görünümü içine sokmuştur. Ahşap binaların biraraya geldiği bazı tekkelerde, büyük bir konak görünümü hakimdir. Cephe yatayda gelişme gösterir. Bu görünüm özellikle 19. yüzyılın sonunda yapılmış Mevlevi tekkelerinde görülür. (Bkz. F.34-158, Ç.58-59) Üst örtü çatı olarak yapılmış, alaturka veya marsilya kiremit ile kaplanmıştır.

3.5-Malzeme Kullanımı ve Yapım Sistemi Özellikleri

Ahşap ve kargir malzemenin kullanımı ile ilgili olarak mimarisi bilinen tekkelerin tevhidhane ve meşrutalarının yapımında kullanılmasıyla ilgili bir liste hazırlanmış ve Tablo:5 de verilmiştir. Bu tabloya göre tevhidhaneler genellikle kargir, meşrutalar ise ahşap olarak yapılmıştır. Kargir binalarda taş ve tuğla örgülü duvar çeşitleri yığma tekniğinde kullanılmıştır. Ahşap ise, taşıyıcı sistemde kullanılarak, dış cepheler, döşemeler ve tavanlar ahşap ile kaplanmıştır.

- Duvarlar: Duvarlar binanın ahşap veya kargir olarak yapılmış olmasına göre değişiklik gösterir.

Kargir Duvarlar: Kesme taş duvar, sıralı moloz, moloz taş, almasıık duvar, tuğla örgülü duvar tiplerinden hepsi görülmektedir. Taş olarak küfeki taşı, yer yer malta taşı kullanılmıştır. Özenli işçilik ve kaliteli malzeme ile yapılan duvarlar dışta derzleme yapılarak çıplak bırakılmıştır. Malzeme ve işçilik olarak orta ve alt seviyede olanlar ise sıvalıdır. Sıvalar horasan ve kireç harçlı sıvaların çeşitleri kullanılmıştır. Kargir duvarlar içte sıvalıdır. Medrese tipinde yapılmış olan tekkelerde revak cephelerinin sıvalı, sıvasız yapılmış olanları vardır.

- Ahşap stürüktürlü duvarlar: Ahşap stürüktürde inşa edilmiş binalarda, kargir binalara ek olarak yapılmış ahşap bölümlerde kullanılmıştır. Ana ve ara dikmeler taban kirişine oturtularak, düşeyde ve yatayda birbirine bağlanmıştır. Boşluklara pencereler yerleştirilmiştir. Dışta ahşap ile kaplanmıştır. İçte bağdadi çitası üzerine kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Duvar kalınlıkları 18 cm. den 24 cm. kadar olabilmektedir. Ahşap kaplamanın eni 16 cm. den 32 cm kadar değişmektedir.

- Döşemeler: Kargir binalarda taş, tuğla, son devir pişmiş seramikleri ve ahşap ile kaplanmıştır. kargir binalardaki ahşap döşeme kaplaması ahşap kirişleme üzerine yapılmıştır. Ahşap döşemeler hem kargir, hem de ahşap karkas sistemde inşa edilmiş binalarda kullanılmıştır. Kargir binalarda ahşap kirişleme duvarlara taşınmıştır. Ahşap binalarda ise, ahşap karkas yapı sisteminin içinde, ahşap tabanlara oturtulmuştur.

- Tavanlar: Ahşap kirişlemeli tavanların kaplaması da ahşaptır. Kare taksimatlü çıtalı, pasalı ve düz ahşap kaplama şekillerindedir. Pasalar genelde dikdörgenler şeklinde yerleştirilmiştir. Bazı özel odaların, sofaların tavanlarında geometrik desenler oluşturacak şekilde düzenlemeler de yapılmıştır. (Bkz. F.192) Tezyinatlı tavanlarda ahşap kaplama üzerine bez gerildiği de tesbit edilmiştir. Bazı tevhidhane tavanları ahşap konstrüksüyon ile kubbeli olarak yapılmıştır. Bu kubbelerin içi ahşap kaplananlar (Bkz. Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi tevhidhane kubbesi, F.171), bağdadi sıva üzerine tezyinatlı (Bkz. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi tevhidhane kubbesi, F.341) olarak yapılanlar da vardır.

- Kapılar: Dış kapılar ahşaptan, genellikle çift kanatlı olarak yapılmıştır. İç kapıların cümle kapısı durumunda olanlar da çift kanatlıdır. Diğerleri ise tek kanatlıdır. Yapıldığı devre göre değişik tablalı şekiller kullanılmıştır. Ayrıca merdiven başlarında sofaları ayıran ahşap doğramalı camlı kapılar da yapılmıştır.

- Pencereler: Kargir binalarda klasik sivri kemerden, basit kemere ve düz söveli tiplere kadar, yapıldıkları devrin mimari uslubuna uygun şekillerde yapılmıştır. Dışa lokma parmaklı, geçme parmaklık veya değişik şekilli parmaklıklar konulmuştur. Ahşap binalarda genellikle, düşey sürgülü veya

çift kanatlı olarak yapılmıştır. Dış kısımlarına ayrıca düşey sürgülü kafesler, alk katlarda demir parmaklıklar takılmıştır. 19. yüzyılın sonunda yapılmış ahşap binalarda ahşaptan alınlıklar, pencere üstü süs elemanları ve panjurlar da görülmektedir. (Bkz. F.140-165) Şeffaf camın yanı sıra, süs amacıyla desenli ve renkli cam da kullanılmıştır

- Mahfeller: Genellikle ahşap dikmeler üzerine, ahşap kirişleme ile yapılmış döşemeler şeklindedir. Kenarında ahşap korkuluklar ve değişik şekillerde yapılmış kafesler bulunur. Üzerleri taçvari süslü olanları özel kapakçıkları bulunanları, sade düz şekillerde yapılmış olanları vardır. (Bkz. F.103; Ç.67) Hünkar mahfellerinde devrin mimarisine uygun ahşap altın yaldızlı şebekeler bulunur.

Merdivenler: Kargir ve ahşap tekkelerin merdivenleri ahşaptan yapılmıştır. Bazı kargir binalarda taş basamaklı merdivenler de görülür. Ahşap merdivenlerin, ahşap değişik profillerde yapılmış korkulukları bulunur. Bu korkuluklar merdiven sofalarının boşluklarında, maksurelerde ve mahfellerde de bulunur. Çok çeşitli şekilleri vardır. (Bkz. F.19-49-113)

- Çatı örtüsü: Kargir tekke binalarının bir kısmının üst örtüsü, üzeri kurşunla kaplı kubbe ve tonoz şeklinde yapılmıştır. Medrese tipinde yapılmış olanlarla, tevhidhaneleri kubbeli camilerin içinde bulunan tekkelerde görülür. Çatı genellikle ahşap olarak yapılmıştır. Tevhidhanelerde asma çatı, meşrutalarda oturtma çatı kullanılmıştır. Üzeri bazı tevhdhanelerde kurşun kaplıdır. (Bkz. F.37-50) Genelde alaturka veya marsilya kiremit ile kaplanmıştır.

- Metalin kullanıldığı yerler: Pencere parmaklıkları, pencere ve kapıların metal kulp, tutamak, vs.gibi aksamaları, cümle kapıları önüne takılmış kısa boylu parmaklık şeklindeki kapılarda (Bkz. F.195-318-319) ve ender olarak da pencere doğraması (Bkz. Ç.66 da Kadiriler Tekkesi meşrutasının cihannüma katının camlı kısmının doğramasında) olarak kullanılmıştır.

3.6. Süsleme Özellikleri

Tekkelerde cami ve mescitlerde görülen süsleme elemanlarının

yanı sıra, tassavvuf ve tarikat içerikli süsleme elmanlarını da görmek mümkündür.

3.6.1.Tarikatleri Sembolize Eden Süsleme Elemanları ve Kullanıldığı Yerler

Tekke mensuplarının giydikleri özel kıyafetler, tekke hayatında ve Osmanlı toplumunda kutsal olarak kabul edilegelmiştir. Bu giyim eşyası "Tac" ve "Hırka" olarak ifade edilen, başlık ve üst giysisidir. Genel olarak bu iki giyim eşyası tasavvufu ve mensubiyeti ifade eder, anımsatır. Şeyhlik payesi "asa" ve "icazetname" ile tamamlanır. Bu son ikisi ise giyim eşyası değildir. Fakat çok önemli iki kutsal eşyadır. Tekke mensuplarında baş kisvesi çok önemlidir. Nitekim her tarikatın kendine özgü renkli ve işlemeli başlıkları vardır. (Bk. F.344 Kadiri Arakiyesi) Bu tacların üzerine monte edilmiş olan ve "Gül " adı verilen çok köşeli (5, 12, 17,18 ve 19 köşeli) yıldız şeklindeki, her birinin ayrı anlamı olan motifler tarikat mensublarınca kutsal sayılmıştır. Bu motifler yedi renk ibrişim ipliği ile ve özel dualar eşliğinde bu işi yapmaya yetkili kişiler tarafından işlenirdi* (Köker, 1956:234). Çok köşeli yıldız motifinden başka, yedi kenarlı, gül yapraklarından meydana gelmiş güller ve içiçe üç halkadan meydana gelen "Bağdadi Gül" adı verilen güller de vardır. Bağdadi Gül şekil olarak en basit güldür. Üç halkanın anlamı Tevhidi efal, Tevhidi sıfat ve Tevhidi zat olarak belirlenmiştir. Rufai tarikatının kullandığı "Vefk" adı verilen güller cifre dayalıdır. Fatiha Suresi'nde bulunmayan ve Sevakıt-ı Fatihan adı verilen harflerin dizaynından meydana gelen Vefk, Evrat'tan kaynaklanmıştır (Demirel İşli, Nisan 1996:93).

Bu başlıklar tarikatı remzetmesinden dolayı, mimaride çokça kullanılmıştır (Demirel İşli, Nisan 1996:92). Tac adı verilen başlıkların en çok kullanıldıkları yerler kitabeler (F.302-334-340) mihraplar nişler (F.1-342) ve mezartaşlarıdır.

Bunlar, fotoğraflardaki örnekleriyle görülecek olursa:

* Son devirde Erdik Baba Tekkesi (Katalog no: 107 Uçuruk Tekkesi) şeyhi Agah Efendi "Gül" işlemekte usta ve yetkili idi.

- Kadiriler Tekkesi haziresinde Şeyh Ahmet Muhiddin Efendi'nin kabrini çevreleyen demir parmaklık üzerinde Bağdadi Gül.

- F.340 1289/1872 tarihli Ceylanlı Tekke kitabesindeki yazı ve şekil ile yapılmış müjganlı Kadiri Tacı. F.250 de ise Gavsizade Tekkesi kitabesindeki Kadiri Tacları görülmektedir.

- F.341 Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nde tevhidhanenin Nakşi Tacı şeklindeki, renkli motifiyle zenginleştirilmiş kubbesi (Bk F.12) Nakşi Tacı süslemeleriyle dört dilime ayrılmış olan kubbenin, en ortasında yuvarlak tahta üzerine Eşrefi Gülü konulmuştur. Ayrıca oniki köşeli Eşrefi Gülü şeklindeki tahta kandillik de tavana asılmıştır (Demirel İşli, Nisan 1996:93).

- F.134 de Kabakulak Tekkesi'nin tevhidhanesinde de aynı tip kandillik görülmektedir.

F.1-342 Abdal Yakup Tekkesi'nin (Hekimoğlu Ali Paşa Camii içi) mihrabının iki yanına, kabartma olarak yapılmış olan yedi dilimli Kadiri Tacının üzerindeki ile stelaktitli mihrabın üzerinde bulunan Eşrefi Gülleri

F.343 Olanlar Tekkesi'nin cephesinde (F.214) yer alan Eşrefi Gülleri. İçteki 5 köşeli yıldız motifi, bir çok tekkenin tavan va kapısı üzerinde süsleme ögesi olarak kullanılmıştır. Bkz. F.192 de Mehmet Paşa Tekkesi ahşap tavanı, cephe süslemesi olarak F.331 de Yıldız Tekkesi'nin kargir cephesinde görülmektedir.

- F.344 Orjinal bir Kadiri Arakiyesi ve tepesindeki Eşrefi Remizi Gül

- F.345 Bir Kadiri mezartaşının tepesindeki gülün ortasında Mührü Süleyman motifi.

- F.346 Ahşaptan yapılmış, ortasında "ya Hafız" yazılı, Mührü Süleyman motifi, kutsal bir remiz olarak, Yenikapı Mevlevihanesi'nin saçak altında köşeye yerleştirilmiştir.

- F.117 de Haydarhane Tekkesi kitabesindeki Mührü Süleyman motifi görülmektedir. Bir başka Mührü Süleyman motifi F.312 de Yağcızade Tekkesi banisinin hanımının mezar taşında görülmektedir.

- Körükçü Tekkesi'nin kitabesinde mermer üzerine işlenmiş, içiçe gül yapraklarından meydana gelmiş gül motifi görülmektedir (Demirel İşli, Temmuz 1995:54).

- F.347 Kadiri-Nakşi tacı. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin penceresindeki demir parmaklıkta görülmektedir.

- F.348 Niş üzerine alçıdan kabartma olarak yapılmış Kadiri Sikkesi. (Ahmet Kamil Efendi Tekkesi)

- F.349 Mevlevi Sikkesi şeklinde alem, Galata Mevlevihanesinde Şeyh Galip Türbesi üzerinde.
- F.350 Şahkulu (Bektaşî) Tekkesi'nde meydan odasının ortasındaki sütunun (F.261) devamında, dışta mermerden alem olarak kullanılmış, Elifi Horasani Bektaşî Tacı.
- F.351 Mesneviyhane'nin minare külahında Mevleviliğin sembolize edildiği Sikke şeklinde alem.
- F.302 de Ümmi Sinan Tekkesi'nin kitabesinde iki yanda sehpa üzerinde Halveti Tacı resmedildiği görülmektedir.
- F.24 de, Arasta Tekkesi kitabesi üzerinde yer alan küçük kitabe, ortada kubbeli bir cami, iki yanda sancaklar ve yazının istifiyle oluşturulan minare kompozisyonu şeklinde düzenlenerek, dekoratif bir görünüm elde edilmiştir.
- Perişan Baba Tekkesi avlusundaki türbelerin, pikdöküm şebekelerinin köşe babalarının üzerinde, döküm olarak yapılmış, Bektaşî tacı "Fahir"ler bulunmaktadır (Tanman, 1997:114, fotoğraf 4-5).
- Perişan Baba Bektaşî Tekkesi'nin içinde, duvar üzerine kalem işi tekniği ile yapılmış, Bektaşiliği sembolize eden "Teslim Taşı" motifi bulunmaktadır (Tanman, 1997:119, fotoğraf 10).

Bu motiflerin tekke mimarisinde dekoratif amaçlı kullanımlarına sıkça rastlanılmaktadır.

3.6.2-Sıva Üzerine Yapılmış Tasavvuf İçerikli Kalemîşi Tasvir ve Yazılar

Tekkelerde bazı tasvir ve sözler duvarlara kalem işi şeklinde işlenerek süsleme elemanı olarak kullanılmıştır.

- F.354 de Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin mihrap nişi görülmektedir. Burada ortada Kabe tasviri çevresinde kutsal mahaller tasvir edilmiş, bunu üsteki kordonlu perde motifi tamamlamaktadır. Tekke mihraplarının pek çoğunda perde motifini görmek mümkündür. Bu motif her ne kadar son devir motifi olarak kabul edilse de, tekkelerdeki kullanımının, tassavufi anlayış ile ilgili olduğu bilinmektedir.

- F.78 de Dügümlü Baba Tekkesi'ndeki perde ve ortada kandil motifi görülmektedir. Kandil motifi öteden beri mihrabı ifade eden bir motif olduğundan, namazgahlarda kible yönünü gösteren taşlarda da kullanılmıştır. (Bk. F.352)
- F.128 de İslambey Tekkesi'nin mihrabındaki kötü işlenmiş perde motifi görülmektedir.
- F.252 de Sünbül Efendi Tekkesi'in mihrabındaki perde motifi görülmektedir.

Tekkelerde tasavvuf içerikli yazılar kalem işi tekniği ile duvarları süslemiştir. Bunlardan "Çifte Vav"lar, "Edep Ya hu" yazıları pek çok tekkede görülür.

- Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin Tevhidhanesinde, sandukaların üst kısmına gelen yerde, mahfelin kafeslerinin oturduğu duvarda, sıva üzerine kalemişi tekniği ile ortada sikke formu içinde "Ya Hazreti Sultan Bahaüddin Nakşibend kaddesi sırrahu" yazısı ile kufi hatla sağına Besmele, soluna ise Kelime-i tevhid yazılmıştır.
- Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi'nin tevhidhanesi içinde duvarlarda kalemişi tekniği ile yapılmış istifli yazılar görülmektedir. (Bkz. F.169)
- Tekkelerin bazılarında rastlanılan, sıva üzerine kalemişi olarak tabiatın tasvir edildiği, resimler restorasyonlarda yapılan hatalar nedeniyle ortadan kalkmıştır. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin meşrutasının ikinci kat ön odasındaki niş içinde bulunan Küçüksu tasviri (Bkz.F.13), Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi'nin, cumba şeklindeki küçük odasının duvarında bulunan çiçeklerle çevrili madalyonlar içindeki manzara tasvirleri (Bkz. F.168-170) bunlara iki örnektir.

3.6.3. Hat levhalar

Tekkelerde özellikle kapı üstlerine, tevhidhane duvarlarına tasavvuf içerikli hat levha asmak geleneği, bir süsleme elamanı olarak

mimariyi tamamlamıştır. F.134 de Kabakulak Tekkesi'nin tevhidhanesinde asılı hat levhalar görülmektedir.

3.7- Kitabeler

Tekkelerin pek çoğunda bir veya bir kaç kitabe bulunduğu yerinde yapılan tesbitlerde görülmüştür. Bu kitabelerde tekkelerle ilgili bir çok bilginin bulunduğu bilinmektedir. Bu bilgiler tekkenin hangi tarihte, kim tarafından yaptırıldığı, daha önce yandığı veya yıkıldığı, ikinci defa yapıldığı, hangi tarikatten olduğu gibi konuları kapsamaktadır. Tekkelerin bu yönünün aydınlatılmasında önemli mimari belgeler olması nedeniyle, ekteki fotoğralar kısmında fotoğrafları verilen bazı tekke kitabelerinin Latin harfleriyle okunuşu aşağıda verilmektedir.

Kitabe :1 F.24

Arasta Tekkesi Kitabesi

üstteki kitabe

Ya Ebul Bedrül AYN _ İnna Fetahnake Fethen Mübina
ALLAH MAŞALLAH
Ya Hazreti Seyyid Ahmed el Rufai Kaddese sırrahü
Bi Cenneti Kebirül Sultanül Alemiyn

alttaki kitabe

Muktezayı İnsü Candır Seyyid Ahmed el Rufai
Mübdehayı kutsiyandır Seyyid Ahmed el Rufai
Arş paye fars saye maliki Mülki batun
Kutbul Aktabı zamandır Seyyid Ahmed el Rufai
Yeter hem burcu hakikat sahibi aliyyi tarik
Feyzi fermayı cihandır Seyyid Ahmed el Rufai
Hakipayi Akdesi Kehhali illiyunu salikiyn
Nuru çeşmi aşıkardır Seyyid Ahmed el Rufai
Vakıfı sırrı hüdaı arifi deryayı aşk
Aynı zürekadan nişandır Seyyid Ahmed el Rufai

Feyzi nutku ruh bahşidan hayatı manevi
 Alemi ecsade candır Seyyid Ahmed el Rufai
 Aynı hünkarı velayet Şemsi kevni ihtida
 Mülkü feyzi cavidandır Seyyid Ahmed el Rufai
 İntizamı küşvari irşad mahsus zatına
 Mehdiyi sahibi zamandır Seyyid Ahmed el Rufai
 Derunu arz ile ol gah sultanı alem
 Hadimi bi çareğandır Seyyid Ahmed el Rufai 1285

Seyyahların dergahı yevmil ihda ruzi yek seba gün pazar

İki ayrı mermere hakedilmiş kitabeden üstekine Sultanahmet Camii minareleri hat ile istif edilmiştir. Günümüzde mevcut değildir.

Kitabe: 2 F.29

Aşıkpaşa Tekkesi Kitabesi

Sinaneddin Yusuf Zaviyesi

Banii sanisi bahriye ferikanından merhum esseyyid Hayri Paşazade

Ferik Ahmed Paşa sene 1310

Kitabe 3 F.45

Balçık Tekkesi Kitabesi

Şehinşehi derviş hu kutbu hüda Mahmut Han
 Etmekte lutfu su besu sahibi dilanı şaduman
 Rubi meskuna tamam abad idüp verdi nizam
 Adli ile nassü avam devrinde oldu kamran
 Daim duai ehli hal alur o zılli layezal
 Yaptırdı oldu bi-misal budur Hankahı Sadiyan
 Şeyhi müridi halk iden Rabbi kerimi zülmenen
 Banii hayratu hasen kılsun o şahı her zaman
 Nazm itdi Safvet Beğ güzel tarihi tammın oku gel
 Saad ile yapıdı bi bedel bu derğahı Mahmud Han
 Elfakir Seyyid Hüseyin hurrirre 1251
 (Kitabe günümüzde kayıptır.)

Kitabe 4 F.62

Çınar Tekke Kitabesi

Hankahı Kutbül Arifin Gavsül vasıliyn Çamlıcalı
Hazreti Şeyh Mehmed Efendi Kaddese sırra sene 1074 .

Kitabe 5 F.72

Deniz Abdal Dergahı Kitabesi (Ayanoglu, 1969:330)

Deniz Abdal Veli Derğahı Bismillahirrahmanirrahim.
Tiğı aşka sine açmak salikanın karıdır
Sırrı hakka mahrem olmak arifin irfanıdır
Gir bu meydan içre yahu zikri hakkı kıl müdam
Cümle eşyada görünen halikin esrarıdır
Bu ibadethanede tesbihimizdir zikri hak
Bu deni dünya hayalidir dervişin seyranıdır
Küllü şeyin halikin yezdan - derdi mübdam
Gir hakikat rahına kim aşkın nişanıdır
Bağisi ihyasıdır bir hemanlı kemaleddin
Zümrei naciü uşşaki bu bir teselli hidayettin
Yol Muhammed Ali'nin elfakr remzin kıl kabul
Tekkei uşşaka gel kim evliya erkanıdır
9 Cemaziyelahir 1343 15 Kanunsani 1340
(Kitabe Müzededir)

Etmekyemez Tekkesi Kitabesi

Kitabe 6 F.81

Şehir Etmekyemez dinmek ile arifi bilah
Kim ismiydi Hüseyin ol zatı idüp, bu dergahı ihya
Muahir muhterik olmuştu, kalmıştı yeri eyvah
Göçüp damlar imareti hatire gülmez olmuştu
Bu kerre şeyhi Seyyit Mustafa Akif Efendi'nin
Ulu himmeti kıldı müceddid kargir inşa
Fuyuzat-ı ilhaiye tecelligah olup daim

Heman ayin ehlüllah olsun mevkii icra
 Şeyhi üçlerden istimdat idüp nazm eyledi tarihi
 Şu dergahı bende imar olundu yemin ile ala
 Sene 1286 nemika Hafız Hasan Fahri gufurele

Kitabe 7 F.117

Haydarhane Kitabesi

Feyzi lutfu hazreti Abdülhamid ekremin
 Eyledi abadı pak çok hane ve kaşaneyi
 Etdi ihya tekaya kıldı mescitler bina
 Seyredin asarı lutfu hüsrevi ferzaneyi
 Yapdı ezcümle Hüseyin Haydari'nin tekkesin
 Neşr için feyzi ulüvvü himmeti şahaneyi
 Sad idüb ruhu alemdarı cenabı Fatıhi
 Vakfı şükran etdi — biğaneyi
 Yadı lutfun zimem evrad eyliyor her Kadiri
 Zibi dest ettikçe hergün mescidi sadraneyi
 Eyler nisyan ihsan mestü hayran olsada
 Gavsü Geylani elinden nuş idüp peymaneyi
 Gördüm itmamın dedim Hamdi Güher tarihini
 Eylemiş Abdülhamid ihya şu Haydarhane'yi

Sene 1313

(Kitabe Müzededir)

Kitabe 8 F.129

İslambey Tekkesi Kitabesi

Hu

Tarikatı Bedeviye meşayihinden arifibillah Eşşeyh
 Hasaneyn el Mısri Ahmedî ve Eşşeyh Mehmed Aşir el Mısri
 İle Hamdi Efendiler Hazeratı'nın ruhu şerifleriçün
 Ve mumailayhimin eibba ve ecdad ve emhinat
 Hazerat ve evlad ve ahfatlarından güzeran iden
 Ehli tevhidin ervahıy çün ala Seccade
 Nişin Şeyh Hafız İbrahim Ahmedî

Efendinin mahdumi Mehmed Cemaleddin
 Efendinin ruhuçün ve kaffei ehli iman
 Ervahı kudsiyeleri çün Allahul Fatiha

Kitabe sonradan tevhidhanenin dış duvarına monte edilmiştir.
 Diğer cephedeki kitabe

Tarihi inşaası 926
 Sahibül hayrat İslam
 Bey Hazretlerinin
 Merkadi Şerifleridir

yazılı diğer bir küçük kitabe konmuştur. Her iki kitabeye de tacı şerif motifi işlenmiştir.

Kitabe 9 F.148
 Kartal Baba Tekkesi Kitabesi

Kıldı bu dergahı evvel Lanei Feyzi kemal
 Bast idüp Kartal Baba elhak cenahı himmeti
 Tair ruhu uçub dam göçmüş olmuştu harap
 Laliter Hanım güzel yaptırdı buldu cenneti
 Esbak Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa merhumun mutekasından Mumaileyha
 sene 1296

Kitabe 10 F.188.
 Mehmed Ağa Tekkesi Kitabesi

Şehinşahı Cihan Abdülhamid muadeletkarın
 Cihanı mimarı etrafıyla abad olmada her bar
 Hususa işte bu Kızlarağası Dergahı paki
 Harab olmuşiken ihya etdi ol şahı bülend asar
 Vücutun zibi evzen hilafet eylesün mevla
 Dili uşşaka ferahbahş eyledikçe Pertev ezkar
 Bu Bayramı Veli Dergahıdır ey salikanı hakk

Hulusı kalb ile gel eyle daim zikr  istifar
 Behai bendesi tarihin imla etdi bir ceste
 Cihanın tacıdarı eyledi bu dergahı imar 1312
 (Kitabe m zededir)

Kitabe 11 F.218

Özbekler Tekkesi Kitabesi

 i ekli Sultan Abdülmecid Tuğrasını havi 1260/1844 tarihli tamir kitabesi
 günümüzde yapının cephesinde mevcut değildir.

Kitabe12 F.302

Ümmi Sinan Tekkesi

Ya Hazreti Pir  mmi Sinan kaddese sırra  l mennan
 Kutb l Rabbani ve Gavs l Samedani hazreti piri seyyid Sultan Abdülkadir
 Geylani
 Kulu köpeği elhac Ahmed Süreyya Bey'in halilesi -  erife - Hediyeullah
 Hanım tarafından
 Sayei Hazreti Pir Seyyit Sultan m  ar lnihat bina ve in sasının infisanı ikmal
 ve tamam edilmiştir.
 sene 1319 fi 12 Te rinievvvel Namı diğeri Zekai Efendi Dergahı sene 1321 fi 15
  aban
 (Kitabe Müzededir)

Kitabe 13 F. 332

Arap Kuyusu Tekkesi Levhası

Haci Hüseyin Ağa inşa eyledi bu makamı muallayı
 Mihman eyledi sahibi tarikatı Hazreti Sünbül Sinanı
 Merkadi kırklar bunda gir arar isen miftahı cinanı
 Sıdk ile salık olanlar bulur bu meydanda feyz  necatı

Kitabe 14 F.333

Efganiler Tekkesi Kitabesi

Barekallah bu kalenderhane
 Şeyhi Kalenderi mücerred ola
 Derununda cümle Kalender ola
 Çıktı üçler dediler tarihin
 sene 1207
 (Kitabe Müzededir)

Vakf olundu mücerred Efgana
 İde Et'am bulunan ihvane
 Vakfın şartı budur dervişana
 Oldu itmam Kalenderhane

Kitabe 15 F.334
 Gavsi Tekkesi Kitabesi

Ya hu
 Eyleyüp fevvarei eşki çeşmini revan
 Gelip Hazreti Gavsi Tekkesi'nde ağlayalım
 Her zaman sene 1130

Kitabe 16 F.335
 Karyağdı Baba Tekkesi Kitabesi

Elcud minel mevcud
 Kar yağıdı makamı izzetiyle
 Kış yaz sırrı nükhetiyle
 Kaddesırıra elvedud .

Kitabe 17 F. 336
 Mecidiye Tekkesi Kitabesi

Mecidiye Dergahı Şerifi sene 1305
 (Kitabe Müzededir)

Kitabe 18. F.337
 Neccarzade Tekkesi Kitabesi

Felekde mihri envar gerçi bir şahı mükelleftir
 Bu derğahı Rıza berge dayı kasei bergeftir sene 1286 gurre 1

Kitabe 19 F.338

Valdei Atik Tekkesi Kitabesi

Ne güzel Hanıkahı Valde Sultanı Atik
Meslekin Hazreti Şabanı Veli bunda tarik

Kitabe 20 F.339

Yenikapı Mevlevihanesi Kitabesi

Zib bahşı hilafet azimi	Kutbü devri zamanı zıllı hüda
Hazreti Hanı Mehmedül hamis	Mazharı feyzu lutfu Mevlana
Dili viran Aşıkânı yapıp	Muhterik asitanı kıldı bina
(Sultan 5. Mehmed (Reşad) tuğrası ve 330 tarihi,hakkı imzası)	
İtdi Babı Cedidi Aşıkânı küşad	Oldu zahir keramâtı hakka
Ömrü şahanesi füzun olup	Sayesinde cihan ola ihya
Dedi İsmet tamamına tarih	Etdi dergahı padişah ihya

Yağcızade Tekkesi Kitabesi

Kitabe 21 F.315

Şehinşahı cihan Sultan Mahmud Hanı lutfu mutad
Seriri saltanatın daim olsun harım ve dilşad
Bu dergahı asr evvelen yanup bir arsa kalmışken
Zamanı şevkeşin oldu nişan ile feyzabad
Ama banii sani oldu elan postnişin kim
Zehi himmetle Şeyh Aşir Efendi eyledi bünyad
Münir açtım hocayı eyleyüp cevher dedim tarihi
Bu Sadi hanıkahıdır oku gel her seher evrad
Sene 1322

Kitabe tekkenin haziresindedir.

3.8-İstanbul Tekkeleri İçin Bir Tipleme Denemesi

Tekke mimarisinin incelenmesi sonucunda, tümü için bir tiplleme denemesi yapılacak kadar net çizgiler ortaya çıkmamış olsa da, bir grup tekkenin tip olarak belirlediği görülmüştür. Bunlar 4 ayrı tipde

toplanmıştır.

1. TİP: Avlulu medrese planına sahip olan tekkeler:

Bu tip tekkeler, bir avlu çevresine dizilen derviş hücreleri ile bu hücrelerin tam aksında, bir ucunda veya hücrelerden bağımsız olarak bulunan bir tevhidhaneden meydana gelmiştir.

Bu tipe giren tekkeler:

Atik Ali Paşa Tekkesi

Bayram Paşa Tekkesi

Cafer Paşa Tekkesi

Hacı Beşir Ağa Tekkesi

Küçük Ayasofya Tekkesi

Mehmet Paşa Tekkesi

Mustafa Paşa Tekkesi

Şeyh Murat Tekkesi

Şeyhülislam Tekkesi

Valdei Atik Tekkesi

Bu tekkelerde tevhidhane, hücre dizisi içinde bulunan büyük oda şeklinde olduğu gibi, bir cami külliyesi içinde bulunan Atik Ali Paşa ve Küçük Ayasofya Tekkeleri'nde tevhidhane caminin içidir. Derviş hücreleri yıkılarak günümüze ulaşamamış bulunan Büyük Piyale Paşa Tekkesi'nde de tevhidhane caminin içidir.

Cafer Paşa, Hacı Beşir Ağa, Şeyh Murat, Şeyhülislam, Mehmet Paşa, Valdei Atik Tekkeleri'nde tevhidhane derviş hücrelerine bitişik olarak yapılmıştır. Bayrampaşa ve Mustafa Paşa Tekkeleri'nde ise tevhidhane hücre dizisinden ayrı olarak, ancak girişi aynı avlu içinde kalmak üzere yapılmıştır. Bu tip tekkelerde tevhidhane ile hücre dizisinin ilişkisi Tablo 3 de ortaya konulmuştur.

Bu tekkeler kargir olarak yapılmış, önleri revaklı, kubbe ve tonozlarla örtülmüş binalardır. Planları ve mimarileri itibariyle medrese mimarisinin benzer bir örneği şeklinde ortaya çıkmışlardır. Tekkelerde 16.,

17. ve 18. yüzyıllarda kullanılmış bir plan şemasıdır.

Yenikapı Mevlevihanesi ve Tahir Ağa Tekkeleri, avlu çevresine dizilen odaları ile bu plan şeması ile ilişkili tekkelerdir. Yenikapı Mevlevihanesi'nde, derviş hücreleri, dikdörtgen avluyu kuşatan kapalı koridor üzerinde planlanmış, bir uca mesçit konulmuştur. (Bkz. Ç.60) Buradaki mesçit semahane olmayıp, vakit namazları için yapılmıştır. Semahane ayrı bir bina olarak tasarlanmıştır. Tahir Ağa Tekkesi'nde ise, U şeklindeki avluyu, önü ahşap kapalı revaklı odalar sarmakta, avlu giriş kapısının solunda ise tekkenin tevhidhanesi yer almaktadır. (Bkz. Ç.120) 1. tip tekkelerin plan şeması ile ilgili görülen bir plana sahiptir, ancak mimari özellikleri büyük farklılık gösterir.

2. TİP: Bu tip tekkeler cami içine meşihat konularak veya tekke-cami olarak tesis edilmiş tekkelerdir. Burada genellikle kargir malzeme ile yapılmış bir tevhidhane bulunur. Bu tevhidhane herhangi bir bina veya bina grubuyla doğrudan ilişkili durumda değildir. Ancak tevhidhane üzerine yapılmış bazı ek bölümler bulunabilir. Meşrutahaneleri ayrı bağımsız bir bina içindedir.

Bu tip tekkelere örnekler:

Abdüsselam Tekkesi	Hacı Evhadüddin Tekkesi
Ahmediye Tekkesi	Hüseyin Kazım Efendi Tekkesi
Ahmet Sıtkı Efendi Tekkesi	İslambey Tekkesi
Akarca Tekkesi	Muhsine Hatun Tekkesi
Baba Haydar Tekkesi	Musalla Tekkesi (Eminönü)
Cihangir Tekkesi	Saraç İshak Tekkesi
Devati Mustafa Efendi Tekkesi	Takyeci Tekkesi
Dülgerzade Tekkesi	Tarsus Tekkesi
Gümüşhaneli Tekkesi	Turşucu Tekkesi

Bu tip tekkelerin ortak özelliği, kare veya dikdörtgen şeklindeki tevhidhanenin, tekkenin diğer yapılarından bağımsız yapılmış olmasıdır. Ancak tekke fonksiyonundan ileri gelen bazı ekler ve bölümler içerdiği görülmektedir. Genellikle minareleri vardır.

3. TİP: Birbirleriyle ilişkili birden çok binadan meydana gelmiş tekkelerdir. Tekke olarak tesis edilmiş binalardır. Bu tekkelerin genellikle tevhidhaneleri kargir, meşrutaları ahşaptır. Tamamı ahşap veya kargir olarak yapılmış örnekler de vardır.

Bu tip tekkelere örnekler:

Ahmet Kamil Efendi Tekkesi
Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi
Beşikçizade Tekkesi
Galata Mevlevihanesi
Hasırızade Tekkesi
Hüseyin Hıfzı Efendi Tekkesi
Kademi Şerif Tekkesi
Kadiriler Tekkesi
Kadızzade Tekkesi
Kartal Dede Tekkesi
Kaşgari Tekkesi

Merkez Efendi Tekkesi
Nasuhi Tekkesi
Nureddin Cerrahi Tekkesi
Özbekler Tekkesi
Saçlı Emir Efendi Tekkesi
Sünbül Efendi Tekkesi
Şah Kulu Tekkesi
Vezir Tekke
Yağcızade Tekkesi
Yahya Efendi Tekkesi
Yeşil Tulumba Tekkesi

4. TİP: Bu tip tekkelerde her türlü fonksiyona hizmet veren bölümler, tek bir binanın içinde planlanmıştır. Genellikle ahşap iki veya üç katlı binalardır. Dış mimarileri itibariyle bir evden tek farklılığı, dışa çıkıntı yapan mihraplarıdır. Büyük ölçekte yapılmış bir konağı andıranları da görülmüştür. En önemli özelliği tevhidhane ile meşrutasının tek bina içinde planlanmış olmasıdır. Bu tekkelerin bir kısmında tevhidhane zemin katta, iki kat yüksekliği içinde yer almaktadır. Birinci kat ile mahfel aynı kot seviyesinde planlanarak doğrudan ilişki kurulmuştur. Bazılarında tevhidhane fevkanidir. Üst katta planlanmıştır. Bu katın yüksekliği fazla tutularak, içine mahfel yerleştirilmiş, mahfel bağlantısı için ayrıca merdiven yapılmıştır.

Bu tip tekkelere örnekler:

Aydınozade Tekkesi
Bahariye Mevlevihanesi
Ceylanlı Tekke
Çakıağa Tekkesi
Çakır Dede Tekkesi
Çınar Tekke
Çürüklük Tekkesi
Deruni Mehmet Efendi Tekkesi
Düğümlü Baba Tekkesi
Hallaç Baba Tekkesi
Havuzbaşı Tekkesi
Helvayi Yakup Tekkesi
İskender Baba Tekkesi
Karababa Tekkesi
Kasımpaşa Mevlevihanesi

Kaygusuz Tekkesi
Keşfi Osman Efendi Tekkesi
Kılınçcı Tekkesi
Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi
Körükçü Tekkesi
Kuşadalı Tekkesi
Mısırlı Tekkesi
Neccarzade Tekkesi
Ölice Baba Tekkesi
Rufai Asıtanesi
Sandıkçı Tekkesi
Selami Efendi Tekkesi
Şah Ali Zengi Baba Tekkesi
Şeyh Raşit Efendi Tekkesi
Türabi Tekkesi

BÖLÜM: 4 TEKKELERİN KORUNMA ve RESTORASYON SORUNU GEÇMİŞTEKİ ve BUGÜNKÜ UYGULAMALAR

4.1-Tekkelerin Osmanlı Devrinde Korunamama Nedenleri ve Yapılan Onarımlar

4.1.1-Korunamama Nedenleri

Tekke binalarının ilk yapıldığı gündeki haliyle günümüze ulaşmadığı, deprem, yangın vb. gibi nedenlerle ortadan kalktığı ve bu nedenle, bir çok kez yeniden yapıldığı, tekkeler kataloğundaki kısa tarihçelerinde görülmektedir. Kullanılan malzemenin dayanıksızlığı ve özellikle şehri bir uçtan öbür uca harabeye çeviren yangınların sıklığı tekke binalarının günümüze ilk şekliyle gelmemesine neden olmuştur. Genellikle ahşap malzemedan inşa edilen tekkeler (Bkz. Tablo: 5), şehrin de ahşap malzeme ile inşa edilmesinden kaynaklanan, küçük ya da büyük boyutlu yangınlardan etkilenmiştir. Bu yangınlarda hangi tekkelerin yandığı, bazen bilinmekle birlikte, bu durum çoğu kez kitabelerinden öğrenilmektedir.

20. yüzyılın başında, 31 Mayıs 1918 deki büyük yangında bir çok tekke yanmıştır. Bu yangında yanan tekkelerin listesi, aşağıda kaynağından aynen verilmektedir*

"İstanbul Son Harikinde Muhterik olan Tekâyadan Hatırlayabildiklerimiz:

1. Küçükmustafapaşa'da Tarik-i Rufaiyeden Karasarıklı Dergahı. Şeyhi Şevket Efendi. Evkaftan taamiyeli.
2. Müftihamamı'nda Rufaiyeden Raşid Efendi Dergahı. Taamiyeli.
3. Tarik-i Rufaiyeden Kubbe Dergahı. Şeyhi Haydar Efendi. Taamiyeli.
4. Küçükmustafapaşa'da Tarik-i Nakşiyeden Tahir Ağa Dergahı. Şeyhi Behçet Efendi. Taamiyeli.
5. Küçükmustafapaşa'da Tarik-i Nakşiyeden Seyid Velayet Dergahı. Şeyhi Kadr

* Bu liste yangından 6 ay sonra sonra bir gazetede yayınlanmıştır (Muhibban, Üçüncü sene No:3, 23 Sefer 1336/28 Teşrinsani 1334/28 kasım 1918, Perşembe, s.8).

- (?) Efendi. Taamiyeli.
6. Abdi Çelebi Dergahı. Rufaiyyeden. Şeyhi Selahaddin Efendi. Taamiyeli.
 7. Yeşil Tulumba. Şeyhi Mustafa Efendi. Rufai. Taamiyesiz.
 8. Seyid Ataullah Dergahı. Rufaiyyeden. Şeyhi Hakkı Efendi Taamiyeli.
 9. Fatih'de Kumrulu Mescid Dergahı. Şeyhi Ali Efendi. Taamiyeli.
 10. Fatih'de Emir Buhari Dergahı. Şeyhi Ahmed Nakşi Efendi. Taamiyeli.
 11. Hüsrev Paşa Dergahı. Tarik-i Rufai şeyhi. Taamiyesiz.
 12. Tatlıkuyu'da Tarik-i Bayramiyeden Himmetzade Dergahı. Taamiyeli.
 13. Halıcılar'da Feyzullah Efendi Tekkesi. Nakşi. Taamiyesiz.
 14. Haseki'de Büber Ağa Tekkesi. Kadiri. Taamiyeli.
 15. Eski Ali Paşa'da Çenezade. Kadiri. Şeyhi Fikri Efendi. Taamiyeli.
 16. Hüsrev Paşa'da Rufai Dergahı. Şeyhi Abbas Efendi. Taamiyesiz.
 17. Yüksekaldırım'da Fındıkzâde Dergahı. Şeyhi Mustafa Efendi. Nakşi. Taamiyeli.
 18. Yüksekaldırım'da Vezir-i Azam Mehmed Paşa Dergahı. Şeyhi Zekai Efendi. Taamiyeli.
 19. Fenaî'de Şerbetdâr Dergahı. Rufai. Şeyhi Mehmed Efendi. Taamiyeli.
 20. Haseki'de Seyyid Baba Dergahı. Nakşi. Taamiyeli.
 21. Balcıyokuşu'nda Saatçi Dergahı. Kadiri. Şeyhi Ahmed Efendi. Taamiyesiz.
 22. Küçük Hamamda Saçlı Halil Efendi Tekkesi. Şeyhi Necmeddin Efendi. Taamiyeli.
 23. Odabaşı'nda Abdullah Efendi Tekkesi. Tarik-i Rufai. Taamiyesiz.
 24. Fatih'de Emir Buhari Dergahı. Nakşi. Şeyhi. Taamiyesiz.
 25. Fatih'de Otlukçu Yokuşu'nda. Helvayi. Tarik-i Cerrahi. Taamiyeli.
 26. Sultan Selim'de Çırakçı. Tarik-i Rufai. Taamiyesiz."

4.1.2-Tekke İnşaatları ve Onarımları

Yanan yıkılan tekke binaları, bazen mevcut vakfın geliriyle, bazen yeni bir baninin, ikinci baninin vakfıyla, bazen de devlet büyüklerinin, sultanların, vezirlerin, paşaların, sultan kızlarının himmetleriyle yeniden yapılmıştır. Her yeni yapımda, eski binanın mimarisinin ne kadarının, yenisine taşındığı tam olarak bilinmemektedir. Ne yazık ki arşivlerimizde, mimari belge niteliğinde, eski proje vs bulmak neredeyse imkansızdır. Ancak zaman zaman tutulmuş inşaat ve tamirat defterleri bulunabilmektedir. Tekkelerle ilgili inşaat defterleri ve diğer yazılı

belgeler, tekkelerde şeyhlerin uhdesinde bulunmakta idi. Tekkelerin resmen kapatılışından sonra, etnoğrafik ve sanatsal yönden değer taşıyan bir takım tekke eşyası, bu binalardan toplanıp, müzelere kaldırılırken; şeyh ailelerinin ellerinde bulunan evrakların, korunabilmesi yönünde herhangi bir önlem alınmamıştır. İçinde inşaat ve tamiratlarla ilgili olanların da bulunduğu bu belgelerin büyük bir kısmı, zaman içinde değeri ve anlamı bilinmediğinden yok olup gitmiştir. Ancak tesadüfen tekke binaları içinde ve ailelerde kalabilmiş bazı belgelere, ulaşmak mümkün olabilmektedir.

Bu belgelerden Aksaray'daki Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi'ne ait 1321 tarihinde, "Aksaray Şekerci Sokağı'nda Uşşaki Dergahı İnşaat ve Mesarifat Defteri" adıyla tutulan inşaat defteri günümüze ulaşan ender örneklerden biridir. Vesika: 6 da bu inşaat defterinin bir sahifesi görülmektedir. Yine Vesika 8 ve 9 da Kadiriler Tekkesi'nin II. Abdülhamit devrinde yapılan onarımı sırasında tutulan inşaat defterinin iki ayrı sahifesi görülmektedir.

Bu belgelerde inşaatta kullanılan malzeme, miktarı, çalışan usta, amele vs. ye ait bilgiler vardır.

Bulunabilen en önemli belge Yenikapı Mevlevihanesi'ne ait, Mimar Kemalettin Bey'in çizdiği projedir. Bu proje, Mevlevihanenin bugünkü binasından, önceki binasının durumunu göstermektedir. F.329 da zemin kat planı görülmektedir. Kağıdı çok kötü durumda olduğundan ancak fotoğraf ile tesbit edilmesi mümkün olmuştur. Mimar Kemalettin Bey yeni yapılan binayı, mevcut plan şemasını değiştirmeden, sadece şeyh dairesinin bulunduğu kısım üzerine bir kat ekleyerek meydana getirmiştir. Bu arada binanın harem kısmı ile olan ilişkisi de korunmuştur. Daha sonraki yıllarda, harem kısmının ortadan kalkmasıyla, bu ilişkinin kurulmasında geçit rolü oynayan servis kısımları ve bağlantıları yok olmuştur.

Yine Mimar Kemalettin Bey'in hazırlayıp, ancak uygulanmayan bir başka mevlevihane projesi bulunmaktadır. (Bkz. Ç.127) Bu proje, Üsküdar Mevlevihanesi için yeni bir semahane yapılmasını öngörmektedir. Bu semahanenin, eski semahanenin yıkılarak yerine mi, yoksa başka bir yere mi yapılacağı bilinmemekle birlikte, mevcut bir semahane varken, mimarisi

tamamen farklı yeni bir semahanenin, yakınında bir yere yapılacağı tahmin edilemez. Yeni semahane projesinin, sekizgen merkezi özellikli planıyla, bir mevlevihane semahanesi için, daha görkemli olabileceği düşüncesiyle yapılmış olabileceğinden hareketle, eski semahanenin yıkılarak, yerine bu projenin uygulanmasının tasarlanmış olabileceği tahmin edilmektedir.

Bir tekke yıkıldığı zaman, yerine yenisinin yapılması için, bazen yeni vakfiye yapıldığı belirtilmişti. 19. yüzyılın başında kurulmuş olan, Beykoz'daki Serviburnu Tekkesi (Katalog no: 283) zamanla harap olunca, yenisinin yapılabilmesi için Şeyh Abdülkadir Efendi bini Şeyh Veliyüddin Efendi, 8 Cemaziyelevvel 1339/1921, 23 Cemaziyelahir 1339/1921 ve 16 Şaban 1340/1922 tarihlerinde üç ayrı vakfiye düzenlemiştir*. Son vakfiyesinin bir yerinde, "...hazinei evkafı hümayun heyeti fenniyesinden miyahi vakfiyeye memur mühendis Kamil ve refikı mimar Fazıl Beyler taraflarından bilmuayene badelkeşfi vennazar tanzim ve tersim olunun derdest haritada gösterildiği veçhile bir taraftan eba ve ecdadımdan müntekil..." şeklinde bir ifade geçmektedir. Bu ifadeden, o tarihlerde Evkaf İdaresinin, vakfiyelerde belirtilen arazilerin sınırlarını, harita üzerinde teknik heyetçe kontrol ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum yapılan binaların da, basit de olsa planlarının bulunduğu ve bu planların Evkaf İdaresi'nin kontrolünde uygulanmış olabileceği ihtimalini, kuvvetle düşündürmektedir.

4.2-Tekkelerin Kapatılmalarından Sonraki Dönem ve Korunamama Nedenleri

4.2.1-Kapatılmalarından Sonra Tekkeler

Tekkelerin kapatıldığı 1925 yılından sonra, bu binaların yaşamlarını sürdürebilmeleri yönünde, restorasyon anlamında bir önlem alınmadığı görülmektedir. Bir kısmı çift fonksiyonlu şekilde, tekke ve cami olarak o güne kadar gelen tekkelerin, binalarının kullanılabilmesi için, bir kısmının cami olarak kullanılmasına imkan tanınmıştır.

Yine binaların ayakta kalabilmelerini teminen, din dışı bazı

* Bu vakfiye Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde 609 numaralı defterin 204 sahife ve 244/3 sırasında kayıtlıdır.

fonksiyonlar da verilmiştir. Özellikle öğrenim-eğitim alanındaki atılımlar ve halkevlerinin kurulmasından sonra, binaya olan ihtiyaç nedeniyle, bazı tekke binaları halkevi, halk ocağı, okul, spor klübü vb. gibi amaçlara ayrılarak, yaşamlarının bir süre daha devam etmesi sağlanmıştır. Kadiriler Tekkesi 1950 yılına kadar Beyoğlu 31. İlkokulu olarak eğitim alanında kullanılmıştır. Bala Tekkesi'nin avlulu derviş hücreleri kısmı, halen ilkokul olarak kullanılmaktadır.

Meşrutalarda ve tevhidhanesi ve meşrutahanesi birarada bulunan tekkelerde (sükna hakkı bulunan tekkeler), vakfiye gereği olarak, şeyh ve ailelerinin oturmasına imkan sağlanmıştır. Böylece tekkelerin kapatıldığı tarihten itibaren, binaların ayakta kalabilmesi yönünde, bakım, onarım vb. gibi önlemler, o yıllardaki imkansızlıklar nedeniyle, alınamamış, ancak kullanımları sağlanmıştır. Bir çok ahşap tekkenin tevhidhanesi öylece dokunulmadan bırakılmış, meşrutalarda ise, yaşam devam etmiştir. Bu nedenle kullanılmayan tevhidhaneler, zamanın tahribiyle çöküp, yıkılıp, ortadan kalkarken, meşrutalar harap da olsa, son yıllara dek varlıklarını korumuşlardır. Günümüze ulaşan bir çok tekkenin tevhidhanesi yoktur, ancak meşrutahaneleri ayakta kalabilmiştir.

4.2.2-Korunamama Nedenleri

- Harabiyetten dolayı yıkılma:

Zamanla bir bir hayattan çekilen şeyhler, çağdaş konutları meşrutalara tercih eden aileler, tekkeleri terkedince, bu yerler yoksul halkın oturduğu harap, bakımsız meskenler olmuştur. Bu şekilde kullanılan binaların kısa sürede mimari ve stürüktürel nitelikleri kaybolmaya, bozulmaya başlamış ve sonunda da bazıları kendiliğinden yıkılmış, bazıları ise, maili inhidam nedeniyle yıktırılmıştır. Çökerek veya maili inhidam nedeniyle yıkılan tekkeler:

Ağaçkakan Kat no: 15	Kesmekaya Kat no: 190
Alaca Minare Kat no:30	Kirpasi Kat no: 193
Alaadin Kat no: 31	Kılınçcı tevhidhane Kat no: 194
Ataullah Efendi meşruta Kat no: 38	Kuşadalı Tekkesi Kat no: 203
Ayşe Hatun Kat no: 44	Lagari Tekkesi Kat no: 206
Ciğirim Dede Kat no: 72	Mahmud Bedrettin Kat no: 210
Çakır Ağa tevhidhane Kat no:75	Mecidiye Tekkesi Kat no: 213
Çınar tevhidhane Kat no:81	Mehmet Ağa Kat no: 214
Dana Yokuşu Tekkesi Kat no: 87	Molla Çelebi Kat no: 226
Dıraman meşruta Kat no: 91	Muabbir Kat no: 227
Eburrıza Tekkesi Kat no: 97	Mustafa Paşa meşruta Kat no: 234
Emirler meşruta Kat no: 106	Nalçacı Halil Efendi Kat no: 236
Erdik Baba Tekkesi Kat no: 107	Ölice Baba Kat no: 245
Gülşeni Tekkesi Kat no: 121	Pazar Tekke meşruta Kat no: 254
Gümüş Baba Tekkesi Kat no: 122	Peyk Dede Kat no : 256
Hallaç Baba Tekkesi Kat no: 136	Sandıkçı Kat no : 270
Haydarhane Tekkesi Kat no: 145	Sarmaşık Kat no : 275
Hocazade Tekkesi Kat no : 151	Sertarikzade Kat no: 281
Hüsameddin Uşşaki Kat no: 154	Şeyh Ahmet Ef. tevhidhane Kat no:
İskender Baba Tekkesi Kat no: 160	307
Kabakulak Tekkesi Kat no : 164	Şeyh Murat meşruta Kat no: 319
Kademi Şerif tevhidhane Kat no: 165	Ümmi Sinan Kat no : 346
Kantari Baba Tekkesi Kat no: 169	Vani tevhidhane Kat no: 350
Karabaş Tekkesi Kat no: 175	Vezir Tekke Kat no: 352
Karyağdı Tekkesi Kat no: 180	Yağcızade Kat no: 353
Kaygusuz Baba tevhidhane Kat no: 185	Yarımca Baba Kat no: 359
	Yeşil Tulumba tevhidhane Kat no:
	364

52 adet tekke kendiliğinden veya harabiyetinden dolayı yıkılmıştır.

• Yıkıtırlmalar

Bazı tekkeler şeyh ailelerine geçmiş ve daha sonra kendileri tarafından yıktırılmıştır. Bazı tekkeler basit bir onarımla ayakta durabilecekken nedensiz yere vakıflar idaresi, belediyeler, dernekler veya

kişilerce yıktırılmıştır. Bu şekilde yıktırılan tekkeler

Arasta Tekkesi Katalog no: 36

Bahariye Mevlevihanesi Katalog no: 49

Çalak Tekke Katalog no: 77

Düğümlü Baba Tekkesi Katalog no: 94

Kartal Dede Tekkesi Katalog no: 179

Kasımpaşa Mevlevihanesi Katalog no: 182 yangın sonrasında

Mehmet Şemsettin Efendi Katalog no: 219

Şah Ali Baba Zengi Katalog no: 299

8 adet tekke bu şekilde yıktırılmıştır. Bu tekkelerden Düğümlü Baba Tekkesi, içinde bulunduğu İbrahim Paşa Sarayı onarılırken yıktırılmıştır.

• Satışlar:

Yıkılarak arsa haline gelen, harablaşıp mimari değeri kaybolmaya yüz tutan tekkelerin, vakıflar idaresince satışları gündeme getirilmiş, bazı tekkeler bu şekilde satılmıştır. Dosyalar satışına bir engel bulunmadığını belirten raporlarla doludur. Satılanlar:

Alaca Mescit Katalog no : 29

Bademli tekkesi Katalog no : 48

Kara Sarıklı Tekkesi arsası Katalog no: 178

Kelami Tekkesi Katalog no : 188

Paşa Baba Tekkesi Katalog no : 252 (binası mevcut)

Said Çavuş Katalog no : 266

Salih Efendi Katalog no : 267

Sayyadiye Katalog no : 276

Selami Ali Efendi meşruta Katalog no : 277

Sırrraciye Katalog no : 295

Sırrı Efendi Katalog no : 296

Şeyh Hasib Efendi Katalog no: 314

Şeyh Selim Efendi Katalog no: 322

Tahir Baba Katalog no : 330

Tatar Şeyh Hasan Efendi Katalog no : 335

Toygar Tekkesi Katalog no : 339

Üçler Tekkesi Katalog no : 343

Ümmi Sinan Katalog no : 345 (binası mevcut)

Yıldız Katalog no : 365 (binası mevcut)

19 adet tekke Vakıflar İdaresi tarafından satılmıştır.

• Kamulaştırmalar:

Kimi zaman ise, kentin yeni yollarının genişleme güzergahı üzerinde, kamu yararına yapılacak hastane, okul vs. gibi tesislerin alanında bulunduklarından, kamulaştırma; kimi zaman da belediyelerin anlamsız yıkım fırtınalarından kurtulamamış, bir iz bile bırakmadan, yok olup gitmişlerdir. Son 70 yıllık dönem içinde kamulaştırılan tekkeler

Abdullah Baba	Hatuniye (Fındıklı)
Acı Çeşme	Himmetzade (Üsküdar)
Aksaray	Himmetzade (Fatih)
Avnizade	Hulusi Efendi
Bekarbey	Hulvi Efendi
Çadırcı	Hüseyin Kazım Efendi
Çakır Dede	Kara Mehmet Paşa
Çenezade	Keşfi Ahmet Efendi
Çizmeci	Musalla (Aksaray)
Çoban Çavuş	Nebati
Deniz Abdal	Neccarzade
Deruni Mehmet Efendi	Olanlar
Durmuş Dede	Raufi (Beykoz)
Emir Buhari (Eyüp)	Sır
Etyemez	Tokmak Dede
Gümüşhaneli	Yavaşca Mehmet Ağa
Halim Gülüm	Zıbınıni Şerif
Hallaç Baba	

35 adet tekke kamulaştırma ile ortadan kaldırılmıştır.

- Yangınlar

Bu yıkımlara, boş bırakılma ve kötü kullanımlardan kaynaklanan yangınlar da eklenince, tekke binalarının yok olma hızı ivme kazanmış ve bugünlere incelenebilecek nitelikte örnekler, ne yazık ki, pek az ulaşmıştır.

Yanarak binası tahrip olan veya ortadan kalkan tekkeler:

Balçık Tekkesi meşrutası 1970 de yanarak ortadan kalkmıştır.

Bandırmalı Tekkesi'nin son kalıntıları 1990 ların başında yanmıştır

Ceylanlı Tekke 1990 da yanmıştır.

Emir Buhari Tekkesi (Ayvansaray) 3.10.1962 de yanmıştır.

Feyziye Tekkesi 9.11.1956 da yangın geçirmiştir.

Hasırizade Tekkesi meşrutası 16.7.1983 tarihinde yanmıştır.

Kadiriler Tekkesi 2.4. 1997 tarihinde yanmıştır.

Kadızzade Tekkesi 28 Kasım 1982 tarihinde yanmıştır.

Kasımpaşa Mevlevihanesi 80 lerin başında yanmıştır.

Kuyubaşı Tekkesi yangın geçirmiştir.

Rufai Asıtanesi 1942 de yanmıştır.

Türabi Tekkesi 1970 lerde yanmıştır.

Yahya Efendi Tekkesi 1970 lerde meşrutaların bir kısmı yanmıştır.

Yenikapı Mevlevihanesi semahane ve türbe kısmı 1961 de yanmıştır.

Yenikapı Mevlevihanesi derviş hücreleri kısmı Mayıs 1997 de kısmen yanmıştır.

14 adet tekkenin tamamı veya bir bölümü yanmıştır.

- Yanlış Kurul Kararları:

Eski Eserleri Koruma Encümeni, daha sonra Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ve en son olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, her eski eserde olduğu gibi, tekkelerle ilgili konularda da çeşitli kararlar almış, bu kararlar genellikle tekkeyi koruyucu yönde olmuş, ancak zaman zaman koruyucu olmayan kararlar da alınmıştır.

Bu kararlardan örnekler:

GEEAYK. nun 14.11.1971 tarih ve 6077 sayılı kararında, Fatih'teki Raşit Efendi Tekkesi (Katalog no: 320) ile ilgili olarak, kurulun daha önce aldığı 1148 sayılı kararda, söz konusu tekkenin (Tevhidhane) çok harap durumda bulunması nedeniyle, eski eser niteliği taşımadığı belirtilmiş ise de, yapılan onarım sonrasında, binanın gerçek kimliğinin ortaya çıkmış olmasından dolayı, bu haliyle korunması gerektiği, meşrutanın ise, II. grup korunması gerekli eski eser olduğu karar altına alınmıştır.

GEEAYK. 12.6.1976 gün ve 9172 sayılı kararında, "Beyoğlu Katip Mustafa Çelebi Mahallesi, 462 ada, 33 parselde bulunan Paşa Baba Tekkesi binasının korunması gerekli yapılardan olmadığına,..." şeklindeki ifadeyle, Paşa Baba Tekkesi'nin (Katalog no: 252) eski eser niteliği bulunmadığını belirtmektedir.

İlk örnek ilginçtir. Bu tekkede (Bkz. Katalog no: 320) tevhidhane ve meşruta plan itibariyle tamamen bağlantılı olarak yapılmıştır. (Bkz. F.277, Ç.126) Ayrı parsel numaraları alması, meşrutanın şeyh ailesine geçmiş olmasından dolayıdır. Bu tekkenin tevhidhanesi ile ilgili daha önce alınan karar, çok harap durumda olmasından dolayı, eski eser olmadığı yönündedir. Bu arada nasıl olmuşsa, bir onarım yapılmış ve aynı kurul, bu onarımın sonucundan dolayı tevhidhanenin gerçek kimliğine kavuştuğunu ve korunması gerektiğini belirten bir karar almıştır. bu arada da meşrutanın yıkılarak, II. grup uygulama (iç planlamada değişiklik yapma imkanı veren) ile yeniden yapılabileceği de belirtilmiştir. Plan açısından birbirinden ayrılmaz bir bütün şeklinde bir mimariye sahip olan, tevhidhane ile meşruta için alınan bu kararın amacının, gerçekten eski eserleri hem mimari hem de belgesel yönden korumak mı, yoksa sadece görüntüyü kurtarmak mı olduğunu anlamak mümkün değildir. Alınması gereken karar, ilk başından itibaren her iki bölüm için de, eski eser olarak korunması gerektiği ve bunun için parsellerin tevhibi gerektiği yönünde olmalı idi.

İkinci örnekte ise, iki kuruluşun, aralarında tekkenin satışı konusunda anlaşarak, Vakıflar İdaresinin kurula başvurusu sonucunda, hazırlanan bir rapora dayanılarak, söz konusu tekkenin eski eser niteliği taşımadığına karar verilmesi ile sonuçlanmasıdır. (Bkz. Katalog no: 252, F.220-221, Ç.116) Bu

konuda yapılacak hiç bir yorum yoktur. Bu karardan sonra tekke, Vakıflar İdaresi tarafından Sağlık Bakanlığı'na satılmıştır. 1994 yılında söz konusu tekkenin yıkılması gündeme getirilmiştir.

- Bilinçsiz Yanlış Uygulamalar:

Durum böyle iken, ayakta kalabilen az sayıdaki bina, bazı özel vakıf ve derneklere onarımları yapılması şartıyla tahsis edilerek, korunabilmeleri, bu kuruluşların insafına bırakılmıştır. Cami olarak kullanılan tekkelerde dernekler, cemaatler, cami görevlileri tarafından onarım adında yapılan bilinçsiz, izinsiz, kaçak uygulamalar sonucunda, tekkenin mimari kimliği değiştirilmekte, bozulmakta, hatta tamamen yok edilmektedir. Bu konu 4.3-Günümüzde Yapılan Tekke Restorasyonları ve Öneriler bölümünde detaylı olarak incelenecektir.

Tekkelerin kapatıldıkları tarihten bugüne kadar geçen sürede, binalarının korunabilmesi için genelde ciddi yönde bir adım atılmadığı, kullanımları ile ilgili programlar geliştirilmediği görülmektedir.

0

4.3-Günümüzde Yapılan Tekke Restorasyonları ve İrdelemeler

Günümüzde tekke restorasyonları, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından veya çeşitli dernek, vakıf kuruluş ve kişilerce, bazen de kaçak olarak, özellikle belediyelerce yapılmaktadır. Onarımları yapılan tekkelerin, bir kısmı çift fonksiyonlu binalar olduklarından, kayıtlara cami veya mescit onarımı olarak geçmektedir. Ancak verilecek örnekler arasına bunlar da dahildir.

1980 lerin başına kadar yapılan tekke onarımları külliye içinde bulunan, cami olarak kullanılan ve genellikle kargir olan binaları kapsamaktadır. Vakıflar İdaresi 1980 yılından itibaren sayıları azalmakta olan ahşap tekkelerin onarımlarına başlamıştır. 10 yıllık dönem içinde ahşap olarak Selami Efendi, Ahmet Kamil Efendi, Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi, Kaşgari ve Çürüklük tekkelerinin, kargir olarak Şeyh Murat tekkesinin onarımları yapılmıştır. 1990 lı yıllarda ise, bazı çift fonksiyonlu tekkelerin onarımını gerçekleştirmiştir. Bunlar Baba Haydar, Akarca, İslambey, Aziz

Mahmut Hüdai, Büyük Piyale Paşa, Mustafa Paşa, Şah Sultan tekkeleridir.

Özel vakıf ve kuruluşlarca ise, Üsküdar Özbekler, Havuzbaşı, Hüseyin Hıfzı Efendi tekkelerinin onarımı yapılmıştır.

Mevcut uygulamalarda tesbit edilen hususlar:

- Vakıflar idaresinin yaptığı onarımlarda genellikle rölöve yapıldığı, restorasyon projesinin ise, her onarımda yapılmadığı tesbit edilmiştir. Ahmet Kamil Efendi, Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi, Selami Efendi Tekkesi onarımlarında sadece rölöve hazırlanmıştır. (Bkz. F.12, Ç.74-75-76-83-84-94-99-100) Çürüklük Tekkesi, İslambey Tekkesi, Mustafa Paşa ve Mehmet Paşa Tekkesi onarımlarında restorasyon projesi de yapılmıştır.
- Özel vakıf, dernek ve kişilerce yapılan onarımlar, bazen izinsiz, kaçak olarak yapılmaktadır. İdareden izinli veya özel mülk durumundaki tekkelerde yapılan onarımlarda da rölöve ve restorasyon projeleri yapıldığı görülmektedir. Üsküdar Özbekler, Havuzbaşı, Hüseyin Hıfzı Efendi tekkelerinin rölöve ve restorasyon projeleri hazırlandıktan sonra onarım yapılmıştır.
- Vakıflar İdaresince hazırlanan projelerin bazılarının KTVKK na onaylatılmadığı görülmüştür. Ahmet Kamil, Selami Efendi, Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi tekkelerinin rölöveleri onaylatılmamıştır. Çürüklük, İslambey tekkelerinin projeleri KTVKK na onaylatılmıştır. Dernek ve şahısların resmi izinle yaptıkları onarımlarda projelerin onaylatılmış olduğu tesbit edilmiştir. Üsküdar Özbekler, Havuzbaşı, Hüseyin Hıfzı Efendi tekkelerinin projeleri onaylatılmıştır.
- Restorasyon projesi hazırlanırken tarihsel ve görsel malzeme araştırması yapıldığı gibi yapılmadığı durumlar da görülmüştür.
- Vakıflar idaresi bazı onarımları projesiz olarak, KTVKK dan basit onarım kararı alarak yapmaktadır. Baba Haydar, Akarca, Şah Sultan Tekkeleri'nde olduğu gibi.

- Tekkelerde izinsiz yapılmış onarım oldukça sık görülüyor. Ancak izinsiz yapıldığı için bir kısmını tesbit edebilmek mümkün olamamaktadır.
- Özellikle son 4 sene içinde Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin tekke onarımları yaptırdığı görülmüştür. Bu onarımlar, izinli izinsiz, projeli veya projersiz olarak yapılmaktadır. Kuyubaşı Tekkesinin rölöve ve restorasyon projesi 1990 yılında bir özel vakıf tarafından hazırlatılarak, KTVVKK tarafından onaylanmış, 1996 yılında Büyükşehir belediyesi tarafından onarılmıştır. Mustafa Paşa Tekkesinin Vakıflar İdaresi tarafından hazırlatılan ve kurul tarafından revizyone edilmesi istenen restorasyon projesi, Büyük şehir belediyesi tarafından kullanılarak onarım yapılmıştır. Halen Afife Hatun Tekkesi'nde projersiz ve izinsiz olarak belediye tarafından onarım yapıldığı görülmüştür.
- Vakıflar İdaresine onarım yapmak üzere başvurulduktan sonra, projenin hazırlanıp, onaylanmasını beklemeden onarıma veya yıkıma başlanıldığı görülmüştür. Sarmaşık Tekkesi'nin meşrutasının rölöve ve restorasyon projesi KTVKK tarafından onaylanmadan, 1997 yılı sonunda Fatih Belediyesi tarafından yıktırıldığı görülmüştür.
- Tekke onarımlarında binanın tamamı ele alınıp onarıldığı durumlar görülmüştür. (Bkz. Çürüklük Tekkesi) Bir çoğunda ise, binanın bir kısmı onarılmıştır. Veya tekke bölüm bölüm ele alınarak onarılmıştır. Ahmet Kamil ve Kırkağaçlı Tekkelerinin tevhidhanelerinde onarım yapılmamıştır.
- Çeşitli kuruluşlara tahsis edilen bazı tekkelerin onarımı, mevcut binanın yıktırılıp, yerine kurul kararıyla betonarme karkas, dışı eski binaya benzetilen yeni binalar yapılması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Hüseyin Hıfzı Efendi Tekkesi (Katalog no: 155), Naziki Tekkesi meşrutası (Katalog no :239), Özbekler Tekkesi meşrutası (Katalog no: 251), Perişan Baba (Katalog no : 255) Bu şekildeki onarımlar ahşap binalarda uygulanmaktadır
- Vakıflar İdaresinin yaptığı ahşap tekke onarımları aynı malzeme ve teknikle yapılmaktadır. (Bkz. F.167)
- Bazı ahşap tekke onarımlarında özellik arzeden, sağlam kalmış kısımlarda

yenileme yapılmadan, mevcudun korunması yönüne gidilmektedir. Selami Efendi Tekkesi'nin onarımında, sağlam durumdaki ahşap tavanlarda yenileme yapılmamıştır.

- Benzer şekilde sağlam kalmış ve özellik arzeden, mekanlara dokunulmadan onarım yapılmaktadır. Ahmet Kamil Efendi ve Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkelerinin onarımında tevhidhanelerin içinde özellikle onarım yapılmamış, mevcut haliyle korunmuştur. (Bkz. F.171)

- Günümüzde cami olarak kullanılan tekkelerin, onarımında, tekke fonksiyonu nedeniyle bulunan bazı mimari elemanların, sonradan yapılmış ek yapılaşmaların, gereksiz görülerek kaldırıldığı görülmektedir. Kaldırılan bu elemanlar ahşap bir kafesten, ek bir binaya kadar değişik boyutlarda bulunabilmektedir. Bayrampaşa Tekkesi tevhidhanesi içindeki ahşap, kafesli kadınlar mahfeli, Sümbül Efendi Tekkesi içinde çeşitli maksureler, Ahmediye, Ahmet Sıtki Efendi ve İslambey (kurul kararıyla), tekkelerinde son cemaat yerinde bulunan kapalı ahşap mekanlar, Selimiye Tekkesi'nin hünkar mahfeli bağlantısını sağlayan ek ahşap yapısı değişik zamanlardaki onarımlarda kaldırılmıştır. (Bkz. F.127-246, Ç.143-144)

- Cami olarak kullanılmayan bazı tekkelerde de, binanın eski fonksiyonuna ait ek kısımlarının onarımlarda kaldırıldığı görülmüştür. Çürüklük Tekkesi'nin irtikaf hücreleri (onaylı proje ile), Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin meşrutasında kadınlar için sonradan yapılan merdiven ve ahşap paravan onarımlarda kaldırmıştır.

- Ahşap tekkelerin onarımlarında, bağdadi sıvalarının yenilenmesinde, bağdadi çitası üzerine rabbitz teli çakılarak üzeri çimento harçlı sıva ile sıvanmaktadır.

- Pasalı ahşap tavan kaplamaları yeniden yapılırken, mevcut boyutlarda kaplama tahtası kullanılmamakta, pasa detayları mevcut örneklerle göre değil tek tip yapılmaktadır. (Ahmet Kamil Ef. Tekkesi'nin onarımında, orta mekandaki balık sırtı şeklindeki pasaların aynısı yapılmamıştır.)

- Ahşap cephe kaplamalarında mevcut kaplamanın boyutlarına her onarımda

sadık kalınmadığı görülmüştür.

- Kargir tekkelerin onarımlarında, kubbe tonoz vb gibi yerlerde zaman zaman kurşun kullanılmadığı, yerine kurşun takliti fugalı şap yapıldığı görülmektedir. (Şeyh Murat Tekkesi onaramı)
- Kargir tekkelerin onarımında mevcut duvar dokusuna sadık kalındığı, ancak her türlü harç işlerinde çimento harcı kullanıldığı, horasan harcı görümü gerektiği durumlarda, çimento harcı içine boya katıldığı tesbit edilmiştir.
- Kargir tekkelerin onarımında, küfeki pirinci katkılı çimento harcı ile sıva yapılarak, taş görünümü verildiği görülmüştür.
- Kargir tekkelerin onarımında, doğal taş yerine imitasyon olarak imal edilmiş taş kullanıldığı görülmüştür. (Şeyh Murat Tekkesi'nin avlu duvarında)

Bilinçsizce ve izinsiz olarak yapılan onarımlarda görülen hatalı davranışlar:

- Duvarların içte ve dışta seramik, fayans vb. malzeme ile kaplanması (Cemalizade Tekkesi)
- Sıvasız duvarların sıvanması, mevcut sıva yerine çimento harçlı yeni sıva yapılması, çizgi çizilerek derz görünümü verilmesi.
- Tuğla döşemelerin üzerinin yeni malzemelerle kaplanması
- Pencereelerde plastik doğrama kullanılması
- Giriş kapılarının özgün malzeme yerine başka malzemelerle yapılması, mimarilerinin değiştirilmesi (Kuyubaşı Tekkesi)
- Revakların alüminyum vb. malzemedan doğramalarla camekan şeklinde kapatılması. (Şeyh Murat Tekkesi)
- Gerekli etüt yapılmadan kalorifer tesisatı yapılması, doğalgaz alınması (Ahmet Kamil, Şeyh Murat, Devati Tekkeleri)
- Mezarlar üzerinde bulunan ahşap sandukaların kaldırılması, yerine tuğla örgülü, sıvalı sanduka kaideleri yapılması (Şeyh Murat Tekkesi)
- Hazirelerdeki mezartaşlarının yağlı boya ile boyanması (Karabaş, Şeyh Murat Tekkesi)

- Küfeki taşı ve mermerden yapılma kısımların (duvar, söve, kemer, kitabe, şadırvan vs.) boyanması
- Küfeki taşı duvar yüzeylerinin temizlik amacıyla taraklanması
- Cilalı ahşap doğrama ve diğer aksamın boyanması (Selami Ef. Tekkesi)
- Tezyinatlı yüzeylerin boyanarak kapatılması (Takyeci Tekkesi)
- Boyalı ahşap aksamın çirkin renklerle boyanması (İslambey Tekkesi)
- Tevhidhane içindeki bazı ahşap yapı elemanlarının (kafes, maksure korkuluğu, mahfel) kaldırılması.(Keşfi Osman Efendi, Sünbül Efendi Tekkeleri)
- Bina kalıntılarının, hazirelerin tahrip edilmesi (Balçık Tekkesi)
- Ahşap binalarda, çinko yağmur oluğu yerine plastik oluk takılması
- Silme ile biten oluksuz saçaklara oluk takılması (Cihangir Tekkesi)
- Avluların özgün kaplama malzemesinin asfalt, grobeton vs ile kapatılması (Cihangir, Kaşgari Tekkeleri)
- Mihrabın kaldırılması (Körükçü Tekke)

Küçük ölçekte yapılan bu hatalı davranışlardan başka, izinsiz ve bilinçsiz olarak bina ölçeğinde de hatalı davranışlar yapılmaktadır:

- Açık türbelerin kapalı hale getirilmesi veya yeni türbe binaları yapılması (Tahir Ağa, Feyzullah Efendi Tekkeleri)
- Şadırvan vs. gibi küçük mimari parçaların taşınması, mimarisinin değiştirilmesi (Saçlı Emir Osman Tekkesi)
- Mevcut ahşap binanın yıkılarak yerine yeni görünümlü kargir bina yapılması (Alaaddin, Devati Mustafa Tekkeleri'nin meşrutaları)
- Yıkılmış binaların yerlerine, eski durumunu belgeleyen dökümanlar olduğu halde yeni bina yapılması (Ölice Baba Tekkesi, Bkz. F.215)
- Ahşap bölümlerin tümüyle kaldırılıp kargir olarak yapılması. (Saçlı Emir Osman Tekkesi'nin ahşap son cemaat yeri, kargir olarak yeniden yapılmıştır. 1970 lerde Cihangir Tekkesi'in ahşap türbesi kaldırılarak yerine kargir yeni türbe yapılmıştır.)

Doğru yapılan az sayıdaki uygulamalardan örnekler:

- Mehmet Paşa Tekkesi'nin kargir derviş hücrelerininüzere daha sonraki bir devirde ihtiyaç nedeniyle yapılan ahşap meşruta kısmı rölöve

verestorasyonprojeleri hazırlanarak aynı malzeme ve teknikle onarılmıştır. (Bkz. F.189-190-191-192; Ç.148-149-150-151-152-153-154) Bu kısım daha sonra yangın geçirerek tahrip olmuştur.

- Şeyh Murat Tekkesi'nin avlu kapısı, avlu duvarı üzerindeki çeşme ve avludaki şadırvanın restorasyonu için yapılan ve 25.1.1990 tarih ve 1702 sayılı kurul kararıyla onaylanan proje, bu kısımlar için, bulunan parçaların rölövlerinin yapılarak, eski fotoğraflarına göre restitüye edilmesi şeklinde yapılmıştır. (Bkz. F.279, Ç.166-167-168-169)

- Kuyubaşı Tekkesi'nin oarımını öngören proje, 1990 yılında yapılmış ve kurultarafından onaylanmıştır. Burada mevcut binanın rölövesi yapılmış, eski fotoğraflarında üzerinde ahşap bir cihannüma katı olduğu tesbit edilmiş ve buna göre restitüye edilirken, taşıyıcı sistem, kargir duvarlar içine yerleştirilmiş betonarme perde ve kolanlarla meydana getirilmiştir. (Bkz. F.178, Ç.123-124-125)

Birinci örnek uygulanmış, ikincisi hiç uygulanmamış, üçüncü örnek ise, kötü bir şekilde uygulanmıştır.

BÖLÜM: 5 GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5.1-Genel Değerlendirme

- Tarikatların ve tekkelerin gelişmesi yönünden değerlendirilme

Tarikatların Türk toplumları içindeki faaliyetleri, özellikle Türklerin Anadolu'ya gelip siyasi bir güç olmaları ile hız kazanmış ve bu dönem içinde, beylik durumundaki devletin genişlemesi, propagandasının yapılması, yerli Hristiyan halkın İslamlaştırılması gibi görevleri yerine getirmiştir. Bu destekle tarikatlar daha sonraki tarihlerde gelişmiş ve yerleşmişlerdir.

İstanbul'un fethinde bulunan tarikat büyükleri, kentin alınmasından sonra, kent içinde yerleşik tekkelerini kurmuşlardır. Fatih ve Beyazıt dönemleri sonunda, tekkelerin sayıları 20 civarına ulaşmıştır. (Bkz. Tablo) Bu sayı 20 yüzyılın başında 400 civarındadır.

Tekkeler Osmanlı Devlet sistemi içinde, vakfiye ile kurulan resmi kişiliği olan kuruluşlardır.

Tekkeler vakfiye ile kurulurken, belli bir bina gerekmektedir. Bu nedenle tekkelerin kurulduğu binalar 3 ayrı bina şeklidir.

1. Cami içinde kurulan tekkeler
2. Yeni bir tekke binası içinde kurulan tekkeler
3. Evlerde kurulan tekkeler

Tekkeler bir çok fonksiyonu karşılayan bina veya bölümlerden meydana gelmiştir. Bu bölümlerin arasında sıkı bir ilişki vardır. Her tekkenin kendi fonksiyonlarına göre binasının şekil aldığı gözlenmiştir. Bu şekil çok çeşitli çözümlerle ortaya çıkmıştır.

- Kataloğun değerlendirilmesi:

İstanbul Tekkeleri'nin kataloğundaki tekke sayısı 368 dir.

Bulunduğu yer hiç bir şekilde tesbit edilemeyen tekke sayısı	41
Tamamına oranı	% 11.14
Mezarlığı da dahil hiç bir izi kalmayan tekke sayısı	121
Tamamına oranı	% 32.88
Sadece haziresi veya türbesi kalan tekke sayısı	78
Tamamına oranı	% 21.19
Bir kilise içine veya bitişiğine tesis edilmiş tekke sayısı	7
İçinde veya bahçesinde akarcası bulunan tekke sayısı	7
15 yüzyılda kurulan tekkelerin sayısı	19
Tamamına oranı	% 5.16
16 yüzyılda kurulan tekkelerin sayısı	49
Tamamına oranı	% 13.31
17. yüzyılda kurulan tekke sayısı	53
Tamamına oranı	% 14.40
18. yüzyılda kurulan tekke sayısı	90
Tamamına oranı	% 24.45
19. yüzyılda kurulan tekke sayısı	94
Tamamına oranı	% 25.54
20. yüzyılda kurulan tekke sayısı	10
Tamamına oranı	% 2.71

**TABLO 4 İSTANBUL TEKKELERİNİN KURULUŞ TARİHLERİNİN
YÜZYILLARA GÖRE DAĞILIMI**

Yüzyıllar	Katalog Numaraları	adet
15. Yüzyıl Fatih Devri	26-37-63-150-197-243-269-314-327-361	10
Beyazıt Devri	9-31-80-118-145-159-174-293-298	9
16. Yüzyıl	22-23-46-47-51-62-65-66-91-100-103-104-105-106-126-128-129-133-146-154-181-189-199-205-206-214-217-221-223-224-226-229-231-240-263-273-286-288-290-292-294-297-301-340-345-346-349-354-362	49
17. Yüzyıl	1-25-27-28-34-39-43-45-49-52-58-64-69-70-71-90-92-109-111-132-139-143-148-149-153-166-170-177-182-184-192-200-201-209-227-232-233-236-237-239-249-250-254-277-279-281-305-314-331-336-355-356-360	53
18. Yüzyıl	2-4-14-30-38-40-41-44-54-56-59-61-74-76-77-79-82-84-85-89-95-97-98-99-102-110-115-116-119-121-124-125-127-136-141-142-147-151-160-164-165-171-173-176-179-183-187-188-193-198-210-219-228-230-234-235-238-241-242-248-251-256-258-259-260-264-282-287-291-303-304-311-316-319-321-324-328-329-330-332-333-335-347-348-350-351-353-358-363-365	90
19.Yüzyıl	2-4-14-30-38-40-41-44-54-56-59-61-74-76-77-79-82-84-85-89-95-97-98-99-102-110-115-116-119-121-124-125-127-136-141-142-147-151-160-164-165-171-173-176-179-183-187-188-193-198-210-219-228-230-234-235-238-241-242-248-251-256-258-259-260-264-282-287-291-303-304-311-316-319-321-324-328-329-330-332-333-335-347-348-350-351-353-358-363-365	94
20. Yüzyıl	3-88-101-131-156-186-274-276-315-344	10

TABLO: 5 İSTANBUL TEKKELERİNİN TEVHİDHANE VE MEŞRUTALARININ YAPILDIKLARI MALZEMELERİNE GÖRE DAĞILIMINI

	Katalog Numaraları	adet
Ahşap tevhidhane	19-33-54-63-66-78-100-108-118-141-144-145-154-155-169- 171-175-183-190-193-194-206-210-215-219-251-266-267 318-323-34-340-350-354-362.	34
Kargir tevhidhane	2-5-8-16-23-27-28-34-38-46-50-51-52-58-61-62-65-67-69- 71-85-87-88-90-91-95-104-105-113-127-128-129-134-140- 143-149-150-156-158-159-165-167-172-174-177-181-187 189-205-207-208-217-221-224-229-231-232-234-237-239- 242-248-254-83-258-265-271-275-281-286-290-297-298- 300-303-310-319-328-333-334-348-349-351-355	83
ahşap kargir tevhidhane	21-47-123-162-166-211-263-280-301-331-353-356-361	13
Ahşap Meşruta	2-5-8-19-23-31-36-38-46-52-54-61-62-64-65-66-69-78-81- 87-90-91-93-98-104-106-107-108-109-113-121-127-129- 132-141-145-149-150-154-155-158-162-165-166-167-171- 174-183-187-190-194-206-207-210-211-214-217-219-221- 224-226-229-230-234-239-251-253-263-275-277-278-281- 283-286-298-301-307-316-319-328-331-347-348-350-351- 352-353-354-356-358-368.	91
Kargir Meşruta	108-172-237	3
ahşap kargir meşruta	13-143	2
ahşap tevhidhane+ meşruta	22-44-49-70-75-76-86-89-94-122-125-135-136-144-146-164 182-185-188-192-196-200-203-209-213-225-241-246-255 260-270-278-299-314-320-339-344-345-364	39
kargir tevhidhane+ meşruta	37-60-157-179-186-243-249-252	8
ahşap kargir tevhidhane+ meşruta	43-160-204-256-268-329-341-365	8

- İstanbul tekkelerinin mimari bakımdan değerlendirilmesi

İstanbul tekkeleri kentin Müslüman nüfusunun yoğun olduğu semtlerde, ana güzergahlar üzerinde kurulmuştur.

İstanbul tekkeleri mevcut cami binaları içinde, yeni tekke binalarında ve evlerde olmak üzere 3 ayrı tip bina içinde kurulmuştur.

Tekkeler tevhidhane türbe ve meşruta olmak üzere üç ana mimari ögeden meydana gelmektedir. Tevhidhanelerin planı dikdörtgen, kare, sekizgen, onikigen ve daire şeklinde olmaktadır. Türbeler açık veya kapalı türbe olarak yapılmıştır. Meşrutalar herhangi bir evde bulunması gerekne bölümlerin yanı sıra tekkenin diğer fonksiyonlarını karşılayacak şekilde bölümleri de bulundurabilirler.

Tekkeler, haftanın belli bir gününde tevhidhanesinde zikir yapılan, şeyhin ailesiyle birlikte meşrutasında oturduğu, türbesinde tekke mensublarının gömülü olduğu, hücre ve odalarında kalıcı dervişlerin ve konukların kaldığı, hergün yemek pişirilen, gerektiğinde fakir halkın doyurulduğu, kutsal gün ve gecelerde özel törenlerin yapıldığı, Ramazan ayında iftar yemeği verildiği, zikir günleri derviş ve konukların geldiği, odalarda zikir için gerekli özel kıyafet, müzik aleti vs. nin konulduğu dolapların bulunduğu, sohbet ve musiki meşki yapıldığı, tüm bunların Osmanlı Türk adet ve gelenekleri içinde yerine getirilebilmesi için binalarında gerekli düzenin sağlandığı bir mimari programa sahiptir. Bu programın geniş kapsamı nedeniyle, çok çeşitli çözümleri içeren değişik mimari şemalar ortaya çıkmıştır. Bu çeşitlilik belli bir tiplene yapılmasını da güçleştirmiştir.

Tevhidhane ve türbenin birbiriyle olan ilişkisinin belirlediği iki çeşit durum söz konusudur. Birbirine bitişik olarak olarak ayrı binalarda yapılması ve aynı bina içinde bulunması. Ayrı binalar içinde bulunması halinde; tevhidhane ile ilişki kurulmayan, ya da pencere açılarak ilişki kurulan durumlar vardır. Aynı bina içinde bulunması halinde; ilişki kurulmayan ve kurulan durumlar vardır. Türbe

tevhidhaneye bitişik olarak yapılmış ve aralarına pencere, korkuluk veya şebeke konularak ilişki kurulmuştur. Tevhidhane içinde ise; maksure korkuluğu ile ayrılarak veya serbest durumda bulunabilmektedir.

Tevhidhane ile meşrutanın ilişkisi plan şemasını doğrudan etkilemiştir. Ayrı binalarda ilişki kurulmadan yapılmış tevhidhane ve meşrutalar vardır. Ayrı binalarda ilişki kurularak yapılan durumlarda iki çeşit ilişki kurulmuştur. Geçit, koridor gibi bağlantı elamanlarıyla veya tevhidhaneye bitişik yapılarak doğrudan ilişki kurulmuştur. Doğrudan kurulan ilişkilerde tevhidhane mekanı ile selamlık mekanı arasında ve mahfel katı ile haremlik mekanı arasında ilişki kurulmuştur. Bunlar için çok sayıda çözüm üretilmiştir. Tevhidhane ile meşrutanın aynı binalar içinde bulunması durumunda ilişki, merdiven, sofa ve servis bölümleriyle kurulmuştur. Burada da, haremlik ve selamlık kısımlarıyla ayrı ayrı ilişkiler kurulmuştur. Tek bina içinde bütün fonksiyonların bulunması durumunda, bu karmaşık gibi görünen programda, çok basit çözümler üretilmiştir.

Tekkelerin ana mimari öğelerinden başka yardımcı mimari öğeleri de vardır. Bunlar tekkenin fonksiyonunun gereği ek bölüm ve binalardır. Her tekkede ihtiyaca göre bir kısmı bulunur. Derviş ve konuk hücreleri, odaları, mutfak, yemekhane, şerbethane, fırın, sohbet odası, kahve ocağı, çilehane, irtikaf hücresi, kütüphane, sebil, çeşme, şadırvan, abdest teknesi, kuyu, havuz, sarnıç, hamam bunların başlıca örnekleridir.

Tekkelerde ortak bir cephe özelliğinden söz etmek güçtür. Değişik devirlerde yapılmış, değişik fonksiyonlara hizmet eden bölümler ve binalardan meydana gelen tekkelerde mimari, cepheye de çeşitli şekillerde yansımıştır. Ortak cephe özellikleri kesin çizgilerle sadece medrese plan tipinde yapılmış olan tekkelerde görülür. Ahşap meşrutaların, tekke-camilerin, tek binada tasarlanmış ahşap tekkelerin kendi aralarında benzer cephe özellikleri bulunmaktadır. Ancak bu özellikler kesin çizgilerle belirlenmiş değildir. 4. Tip tek binada tasarlanmış tekkelerin ortak cephe özelliği, dışarı çıkıntı yapan mihraplarıdır.

Tekkelerde malzeme kullanımı, Tablo: 5 de görüleceği üzere, tevhidhanelerin kargir, meşrutaların ahşap olarak yapılmış olması şeklinde belirmiştir. Kargir tevhidhanelerin % 63.84, ahşap meşrutaların % 94.79 oranında bulunması bunun sonucudur. Diğer kesin bir sonuç ise, tek binada tasarlanan tekkelerin % 70.90 nının ahşap olarak yapılmış olmasıdır.

Tevhidhanesi ahşap olan tekke sayısı	34
Tamamına oranı	% 26.15
Tevhidhanesi kargir olan tekke sayısı	83
Tamamına oranı	% 63.84
Tevhidhanesi ahşap-kargir olan tekke sayısı	13
Tamamına oranı	% 10
Meşrutası ahşap olan tekke sayısı	91
Tamamına oranı	% 94.79
Meşrutası kargir olan tekke sayısı	3
Tamamına oranı	% 3.12
Meşrutası ahşap-kargir olan tekke sayısı	2
Tamamına oranı	% 2
Tevhidhane+meşrutası ahşap olan tekke sayısı	39
Tamamına oranı	% 70.90
Tevhidhane+meşrutası kargir olantekke sayısı	8
Tamamına oranı	% 14.54
Tevhidhane+meşrutası ahşap-kargir olan tekke sayısı	8
Tamamına oranı	914.54

Kargir binalar yığma, ahşap binalar karkas sistemde inşa edilmiştir.

Tekke binalarında kargir malzeme olarak taş ve tuğlanın değişik duvar örgüleri kullanılmıştır. Kargir ve ahşap binalarda kireç harçlı sıvalar kullanılmıştır. Kargir binaların bir kısmın çatı kaplama malzemesi kurşundur. Diğer kargir binalarda ve ahşap binalarda çatı kaplama malzemesi alaturka ve marsilya kiremittir. Mermer tekke binalarında söve, eşik, şadırvan, kitabe vs. gibi yerlerde kullanılmıştır. Tuğla, duvar örgüsünde ve döşeme kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptan yapılmıştır. Bunların metal aksamları vardır. Metalin yapı malzemesi olarak kullanımı yok denecek kadar azdır.

Tekke binalarının süsleme özellikleri, tarikatları sembolize eden özel şekillerin, dekoratif olarak kullanılması şeklinde belirmiştir. Bu şekiller çok değişik yerlerde; alemlerde, metal parmaklıklarda, mihrap üstlerinde, tavan göbeklerinde, pencerelerde, mezar taşlarında kullanılmıştır. Tekke binalarında sıva üzerine kalem işi tekniği ile yapılmış, tasavvuf içerikli resimler motifler, istifli yazılar da süsleme elemanı olarak kullanılmıştır. Ayrıca doğanın resmedildiği renkli tasvirler de yapılmıştır.

Kitabeler tekkelerin yapım tarihlerini, kurucularını, tamirlerini, yeniden yapımlarını veren önemli yazılı belgelerdir. Mermer üzerine kabartma olarak yapılmıştır. Ahşap kitabeye sadece bir tekkede rastlanılmıştır.

İstanbul Tekkeleri'nin değişik ve çeşitli özellikler gösteren mimarisi nedeniyle, belirgin bir tiplene yapılması güçtür. Ancak bir grup tekkenin ortak bazı özellikleri nedeniyle tip oluşturdukları görülmüştür:

- 1.tip: Medrese planına sahip olan tekkeler
2. tip: Cami-tekkeler
3. tip: Külliye halindeki tekkeler
4. tip: Tek bir bina içinde tasarlanmış tekkeler

5.2-Koruma Önerileri

Tekke binalarının korunabilmesi için kent ölçeğinde alınması gerekli önlemler:

- Kent içinde yeni açılacak yol güzergahlarının bu gibi korunması gerekli eski eserleri ortadan kaldıracak şekilde açılmaması için imar planlarında, koruma imar planlarında gerekli düzenlemenin yapılması
- Yeni yapılacak veya genişletilecek hastane, okul gibi kamu binalarının, bu binaların yıkımına neden olmayacak şekilde düzenlenmesi, gerekirse çevresi belirlenerek, bu gelişme alanı içinde korunması

Teknik ve idari açıdan alınması gerekli olan önlemler:

- Her bir tekke binası için tescil fişi düzenlenmesi ve ilgili kurullarca korunması gerekli eski eser olarak tescil edilmesi
- Bu binaların 1/50 ölçekli tekniğine uygun rölövelerinin ve fotoğraflık tesbitlerinin yapılması.
- Onarımı yapılacak binaların gerekli durumlarda restorasyon projelerinin hazırlanması.
- Yeniden yapımı planlanan binaların eski görsel belgeye dayalı restitüsyon projelerinin hazırlanması
- Bu projelerin ilgili kurullara onaylatılması
- Bu binalarda yapılacak her türlü onarım nitelikli müdahalelerde, basit onarım da dahil olmak üzere, gerekli belgelerle binanın yasal sahibinden izin alınması, projelerinin onaylatılması.
- Her türlü izinsiz kaçak onarımların önüne geçebilmek için gerekli yasal girişimlerde bulunulması, yaptırımların uygulanması

- Özel vakıf, dernek vs.lere tahsis edilmesi halinde, bu kuruluşların onaylı projelerle başlattıkları onarımların, gerçek anlamda denetiminin sağlanması yönünde önlem alınması.
- Belediyelerin yetersiz kadrolarla başlattıkları onarımların, doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi için, kurumlar arası iletişimin sağlanması ve yetkilerin doğru kullanılmasının temini.
- Mülkiyet açısından binaları parçalanmış tekkelerin bir bütün olarak korunabilmesi için, gerekli kamulaştırmanın yapılarak, mülkiyetin tek elde bulunmasının sağlanması

Tekke binalarının korunabilmesi için bina ölçeğinde yapılması gerekli önlemler:

- Tekke onarımlarında özgün malzemenin kullanılması için başlangıçta, doğru bir şekilde malzeme analizlerinin yapılması
- Taş malzeme yerine imitasyon malzemenin kullanılmaması. İmitasyon malzemenin ancak, tamamlama ve yeni yapılacak bölümlerde doğru karışımlarla hazırlanarak kullanılmasının sağlanması
- Sıvalarda özgün sıva çeşitlerinin kullanılması. Horasan sıva, kireç harçlı sıvıların kullanılmasının sağlanması. Bağdadi çitası üzerine asla çimento harçlı sıvanın kullanılmaması
- Döşemelerde kullanılan tuğlanın üzerinin herhangi bir malzeme ile kapatılmamasının sağlanması
- Özellikle cami olarak kullanılan tekkelerde, tekke fonksiyonundan ileri gelen bölüm ve ek yapılaşmaların "muhdes" sayılarak kaldırılmaması. Bu yanlış uygulama zamanla, tekkelere ait olan bir çok belgesel ve mimari nitelikli özel bölümün ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Bu konunun ilgili kurullarca da dikkate alınarak, yanlış uygulama kararları verilmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir.

- Tekkelerde bulunan küçük ölçekli bazı mimari elemanların resmi veya izinsiz yapılan onarımlarda ortadan kaldırılmasının önüne geçilmesini sağlamak.

- Ahşap binaların onarımında kaliteli malzemenin bulunma güçlüğü de göz önünde bulundurularak, mevcut malzemenin ömrünü uzatacak, kalitesine artıracak, restorasyon uzmanlarınca kabul gören bazı kimyasal malzemelerin kullanılmasını sağlamak.

- Özgün malzemeye yakın yeni malzemenin imali için, malzeme üreten firmalarca, bu malzemelerin üretiminin sağlanması konusunda önlemler alınması gerekmektedir. Alaturka kiremitte özgün boyutların bulunmaması onarımlarda sorun yaratmaktadır.

- Ahşap veya kargir binaların onarımında, özgün ölçü, detay ve mimarinin kullanılması gerekmektedir.

- Gerek duyulmadıkça kimyasal malzeme kullanılarak mermer temizliği yapılmaması, ancak çok kirli durumlarda aşırıya kaçılmamak şartıyla uygulama yapılması.

Aydınlatma, ısıtma amacıyla kullanılan elektrik, doğalgaz, soba vs. nin yangına yol açmaması için, konunun uzmanlarınca yapılacak değerlendirmeye göre, yangına karşı önlemlerin alınması gerekmektedir.

- Tekkelerin ahşap meşrutaların onarımlarının olanak elverdiğince özgün malzeme ve teknikle yapılması. Çok harap durumdaki binaların, meşruta olarak kullanılması gerektiği durumlarda ve iç içte özel mimari nitelikler bulunmaması durumunda rölövelerinin yapılarak, taşıyıcı sistemi betonarme karkas, dış mimarisi ve gerekirse iç mimarisi özgün şekline sadık kalınarak yapılacak projelendirme ile yeniden yapılmasına izin verilebilir.

- Tevhidhane ve meşrutahanesi bir arada yapılmış ahşap tekkelerin kesinlikle özgün malzeme ve teknikle onarımının yapılması, gerekirse içinde, günlük kullanımın gereği olan banyo vc. gibi düzenlemelerin

binanın mimarisini değiştirmeyecek, tahrip etmeyecek şekilde yapılmasını sağlamak.

- Cami olarak kullanılan tekke tevhidhanelerinin yaşamlarının devam etmesi büyük sorun olmamakla birlikte, bu binaları kullanan ilgililerin ve halkın tahribatının önlenmesi için gerekli talimatların ilgili kurumlara verilmesi gerekmektedir.
- Bu binaların tahsis edileceği kurumların doğru sečilmesi ve onarımlarının yapılmasının sağlanması
- Bu binaların kullanımı ile ilgili olarak, binanın geçmişteki kullanımı nedeniyle taşıdığı dini kimliği zedelemeyecek, binanın tahribine yolaçmayacak yeni fonksiyonların verilmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Özellikle kültürel amaçlı kullanımlara açılması, kütüphane, sergi evi, küçük çaplı toplantılar için (çeşitli gösteriler) özel mekan olarak kullanılması, bu işler için belli bir kuruluşun sorumlu tutulması, genel bakımının sağlanması gerekmektedir. Galata Mevlevihanesi'ndeki kullanım örneğinde olduğu gibi.

Özetle söylenecek olursa, her eski eser binada yapılması gerektiği gibi, restorasyon kriterlerine ve koruma önlemlerine başvurularak yapılacak onarımlar, sivil ve dini mimarinin bir sentezi durumundaki tekke binalarının, bunların karmaşık ilişkili plan tasarımlarının, ilginç süslemelerinin, belgesel nitelikli eklerinin, küçük ölçekteki mimari elemanlarının korunmasını sağlıyarak, mimari tarihimizdeki önemli bir bina tipinin yaşatılmasına neden olacaktır.

GENEL BİBLİYOGRAFYA

Ahmet Muhiddin Efendi, Tomar-ı Tekaya (yazma) tarihsiz

Akbatu, Şinasi, "İstanbul Tekkeleri Silsile-i Meşayih", İslam Medeniyeti, Cilt 4, sayı 4, Ağustos 1980, s.51-96, cilt 5, sayı 1, Ocak 1981, s.81-103, cilt 5, sayı 2, Haziran 1981, s.97-121.

Akın, Günkut, "Merdivenköy Bektaşî Tekkesi'ndeki Dünya Ağacı", Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi, sayı 7, Nisan 1989 s.68-74.

Asitane-i Aliyye ve Bilad-ı Selase'de Kain El'an Mevcut ve Muhterik Olmuş Tekkelerin İsim ve Şöhretleri ve Mukabele-i Şerife Günleri Beyan Olunur, İstanbul, 1256.

Atiyye Müfredat Defteri, İstanbul, 1199/1874

Ayanoğlu, Fazıl İsmail, "İstanbul'da Yola Kalbedilen Cami Vesaire", Vakıflar Dergisi sayı 8, 1969, s.330 .

Ayar, Mesut, "Eyüp'te Oluklubayır Nakşibendi Tekkesi", İstanbul Araştırmaları 2, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, Temmuz 1997, s.53-66.

Aynur, Hatice, "Saliha Sultan'ın Düğün Töreni ve Şenlikleri", Tarih ve Toplum, Sayı 11, Ocak 1989, s.30-39.

Ayvansarayı, Hafız Hüseyin, Hadikatül Cevami 1-2, Matbaa-i Amire, İstanbul, 7 Zilhicce 1865.

Ayvansarayı, Hafız Hüseyin, Haz: Derin, Fahri Ç., Vefayat-ı Selatin ve Meşahiri Rical, İst. Üniv., Ed. Fak. Yayını, İstanbul, 1978.

Ayvansarayı, Hafız Hüseyin, Haz: Derin, Fahri Ç.- Çabuk, Vahid, Mecmua-i Tevarih, İst. Üniv., Ed. Fak. Yayını, İstanbul, 1985.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, "Hüsrev Paşa Türbesi", İstanbul Enstitüsü Dergisi I, 1955, s.31-38.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri III, Fetih Cemiyeti Yayını İstanbul, 1974.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, 19. Asırda İstanbul Haritası, İstanbul, 1978.

Bandırmalızade Ahmed Münib Üsküdarı, Mecmua-i Tekaya, Alem Matbaası, İstanbul, 1307. (1889-90).

Baraz, Mahmut Rebii Hatemi, Tesrifat Meraklısı Beyzade Takımının Oturduğu Bir Kibar Semt Beylerbeyi, 2 cilt, İst. Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul, 1994.

Barkan, Ömer Lütfi, "İstila Devrinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeleri", Vakıflar Dergisi, sayı 2, 1942, s.279.

Barkan, Ömer Lütfi- Ayverdi, Ekrem Hakkı, İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546) Tarihli, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayını, İstanbul, 1970.

Bayramoğlu, Fuat, Hacı Bayram Veli Yaşamı- Soy- Vakfı Cilt II, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1983.

Bayrı, Mehmet Halit, İstanbul Folkloru, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1947.

Brown, John P., The Dervishes; or, Oriental Spiritualism, Trubner and Co., London, 1868.

Büngül, Nurettin Rüştü, Eski Eserler Ansiklopedisi I-II, Tercüman 1001 Temel Eser 94.

Clayer, Nathalie-Vatin, Nicolas, "Un Etablissement de Derviches

Stambouliote: Le Tekke D'İmrahor", Anatolia Moderna Yeni Anadolu VI, Institut Français D'etudes Anatoliennes, Paris, 1996, s.31-82.

Çakmakoglu, Alev, "Afganlar Tekkesi Köşkü", Türkiyemiz, sayı 42, Şubat 1984, s.6-10.

Çakıroğlu, Necati, Büyük Mutasavvıf-Veli Hz. Yusuf Sümbül Sinan, Edebiyat Cephesi Gazetesi Yayını, İstanbul, 1982.

Çalıkoğlu, M.Asım, Sümbül ve Merkez Efendi'nin Resimli Hayatı ve Hüviyetleri, İstanbul, 1954.

Çeçener, Besim, "Üsküdar Mezarlıkları Türbeleri ve Hazireleri", Turing Belleteni, sayı 49/328, Eylül-Ekim 1975, s.18-24.

Çetin, Atilla, "İstanbul'daki Tekke, Zaviye ve Hankahlar Hakkında 1199 (1784) Tarihli Önemli Bir Vesika", Vakıflar Dergisi, sayı 13, 1981, s.583-590.

Demirel, Esin, "Keşfi Osman Efendi Tekkesi", Vakıflar Dergisi, sayı 21, 1990, s.115-128.

Demirel, Esin, "İstanbul'da Tarihi Bir Asıtane ve Mimarisi", 8. Milli Türkoloji Kongresine sunulan tebliğ, Tuhfe-i Rumi, 1992, s.269.

Demirel İşli, Esin- İşli, E. Nedret, "Kırkağaçlı Emin Efendi Tekkesi", Arkitekt, sayı 424, Nisan 1995, s.50.

Demirel İşli, Esin- İşli, E.Nedret, "Kaygusuz Baba Tekkesi", Arkitekt, sayı 425, Mayıs 1995, s.66.

Demirel İşli, Esin- İşli, E.Nedret, "Şah Ali Zengi Baba Tekkesi", Arkitekt, sayı 426, Haziran 1995, s.45.

Demirel İşli, Esin- İşli, E.Nedret, "Körükçü Tekkesi", Arkitekt, sayı 427, Temmuz 1995, s.54.

Demirel İşli, Esin-İşli, E.Nedret, "İstanbul'un Ahşap Fevkani Tekkeleri", Arkitekt, sayı 428, Ağustos 1995, s.72.

Demirel İşli, Esin, "Üsküdar'da Rufai Asıtanesi", Arkitekt, sayı 433, Ocak 1996, s.84.

Demirel İşli, Esin, "Beşikçizade Tekkesi", Arkitekt, sayı 434, şubat 1996, s.

Demirel İşli, Esin, "Tarikat Remizlerinin Mimaride Kullanılması: 1 Güller", Arkitekt, sayı 436, Nisan 1996, s.92-93.

Demiriz, Yıldız, Eyüp'te Türbeler, Kùltür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.

Dener, Halit, Süleymaniye Umumi Kütüphanesi, Maarif Vekaleti, İstanbul, 1957.

Doğan, Ahmet Işık, Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları Tekkeler Zaviyeler ve Benzer Nitelikli Fütüvve Yapıları, İTÜ Mimarlık Fakùltesi Yayını, İstanbul, 1977.

Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 8 cilt, Kùltür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul, Ekim 1993-Ocak 1995.

Ebussuudoğlu, "Nuri, Kadiri Asıtanesi'nin Son Üç Asırlık Tarihi", TTOK Belleteni, sayı 60, 1947, s.5-6.

Eldem, Sedat Hakkı, Köşkler ve Kasırlar, II, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını. İstanbul, 1974.

Eldem, Sedat Hakkı, Türk Bahçeleri, Kùltür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1976.

Emir, Sedat, Erken Osmanlı mimarlığında Çok İşlevli Yapılar: Kentsel

Kolonizasyon Yapıları Olarak Zaviyeler I-II, Akademi Kitabevi, İzmir, 1994.

Erdoğan, Abdülkadir, Fatih Mehmet Devri'nde İstanbul'da Bir Türk Mütefekkeri Şeyh Vefa, Hayatı ve Eserleri, Ahmet İhsan Basımevi, İstanbul, 1941.

Erdoğan, Muzaffer, "Mevlevi Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevihaneleri", Güneydoğu Araştırmaları Dergisi, sayı 4-5, 1976, s.15.

Ergezen, Hasan Rıza, "Beşiktaş Ertuğrul Camii", Rölöve ve Restorasyon Dergisi, sayı 1, 1974, s.69-85,

Ergin, Osman Nuri, İstanbul Şehri Rehberi, İstanbul Belediyesi, İstanbul 1934.

Ergun, Sadeddin Nüzhet, Türk Musukisi Antolojisi, İst. Üniv. Ed. Fak. Yayını, İstanbul, 1942.

Ergun, Sadeddin Nüzhet, Türk Şairleri, İstanbul, 1935.

Erünsal, İsmail E., Türk Kütüphaneleri Tarihi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1988.

Eryılmaz, F. Sinem, Sultantepe Özbekler Tekkesi, İstanbul, tarihsiz.

Erzi, İhsan, Camilerimiz Ansiklopedisi 1-2, Ayvansaraylı Hafız Hüseyin, Hadikatül Cevami, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları, İstanbul, 1987.

Evkaf Nezareti Taamiye Defteri, İstanbul, 1880.

Evliya Çelebi, Haz: Danışman, Zuhuri, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, İstanbul, 1969.

Eyice, Semavi, "İstanbul'da Koca Mustafa Paşa Camii ve Onun Osmanlı Türk Mimarisi'ndeki Yeri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, sayı 8, 1953, s.153-182.

Eyice, Semavi, "Atik Ali Paşa Camii'nin Türk Mimari Tarihindeki Yeri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, sayı 19, Mart 1964, s.99-114.

Eyice, Semavi, "Kaybolan Bir Tarihi Eser Şeyh Murad Mescidi", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, sayı 22, Mart 1967, s.111-130.

Eyice, Semavi, "İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı Tarihi Eserleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, sayı 26, Mart 1972, s.127-164.

Eyice, Semavi, "İstanbul'un Kaybolan Eski Eserlerinden: Fatma Sultan Camii ve Gümüşhaneli Dergahı", Prof. Dr. Sabri F. Ülgener'e Armağan, İst. Üniv. İktisat Fakültesi Mecmuası, cilt 43, Sayı 1-4, 1984-1985, s.475.

Eyüp'te Bostan İskeleyi'nde ,30 Cemaziyelahir 1310.

Fatih Mehmet II Vakfiyeleri, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara, 1938.

Gölpınarlı, Abdülbaki, "İslam Türk İllerinde Fütüvet Teşkilatı ve Kaynakları", İst Üniv. İktisat Fakültesi Mecmuası, sayı 1-4, 1949-50, s.3-354.

Gölpınarlı, Abdülbaki, Melamilik ve Melamiler, Gri Yayın, İstanbul, 1992.

Gölpınarlı, Abdülbaki, Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul, 1977.

Göyünç, Nejat, "Kalenderhane Camii", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, sayı 34, 1984, s.485-494.

Haskan, Mehmet Nermi, Eyüp Tarihi I-II, Turing Yayınları, İstanbul, 1993.

Haskan, Mehmet Nermi, İstanbul Hamamları, Turing Yayınları, İstanbul, 1995.

Hattatoğlu, Muhittin, "Bala Külliyesi", Vakıflar Dergisi, sayı 4, 1958, s.183-192.

Hacı İsmailbeyzade Osman Bey, Mecmua-i Cevami, İstanbul, 1304/1886.

Hüseyin Vassaf, Çev: Akkuş, Mehmet- Yılmaz, Ali, Sefine-i Evliya, Seha Neşriyat, İstanbul, 1990.

İstanbul Ansiklopedisi, 11 cilt, İstanbul, 1959-1973.

İstanbul Beldesi İhsaiyat Mecmuası, İstanbul, 1329/1913.

Işın, Ekrem, "Tarikatların İstanbul'da Gündelik Hayatı Şekillendirmesi Üzerine Bazı Notlar (15-17. Yüzyıllar)", İstanbul Armağanı 3, s.223-244, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1997.

İkinci Mahmud'un Kızı Mihrimah Sultan'ın 1836 Senesindeki Düğününe-Davetli Şeyh Efendilerin Esamisi. (yazma)

İşli, Necdet, İstanbul'da Sahabe Kabir ve Makamları, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

İşli, Nedret-Zarcone, Thierry, "La population, des Couvents de Derviches D'İstanbul a la Fin Du XIX. Siecle", Anatolia Moderna Yeni Anadolu II, Paris, 1991, s.209-220.

Kara, Mustafa, Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler I, Uludağ Yayınları, Bursa, 1990.

Kara, Mustafa, Din Hayatı Açısından Tekkeler ve Zaviyeler, Dergah Yayınları, İstanbul, 1980.

Kılıç, Mahmud Erol, "Yedi Tepeli Şehrin Tekkeleri ve Muhyiddin Efendi'nin "Tomarı Tekaya"sı", İstanbul Armağanı 3, s.259-274, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1997.

Konyalı, İbrahim Hakkı, Abideleri ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi 1-2, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1977.

Köker, Hüseyin Sıtkı, "Tefsiri Mevlana Mustafa ve Vakıfları", Vakıflar Dergisi, sayı III, 1956, s.234.

Kresier, Klaus, "Sirkeci Dede, Ein İstanbuler Derwisch Kloster", Aus Münchner, Zeitschrift Für Balkankunde, I. band, München, 1978, s.157-175.

Kreiser, Klaus- Tayşi, Mehmet Serhan, Zakir Şükri Efendi Die İstanbuler Derwisch- Konvente und Ihre Scheiche (Mecmua-i Tekaya), Klaus Schwarz, Berlin, 1980.

Kumbaracılar, İzzet, İstanbul Sebilleri, İstanbul 1938.

Kuran, Abdullah, İlk Devir Osmanlı Mimarisinde Cami, O.D.T.Ü., Mimarlık Fakültesi, Ankara, 1964.

Kuran, Abdullah, "Türk Barok Mimarisinde Batı Anlamında Bir Teşebbüs, Küçük Efendi Manzumesi", T.T.K. Belleteni, sayı 107, 1963, s.467-476.

Kut, Günay, "Ramazan Efendi Camii Kitabesi Üzerine", Sanat Tarihi

Araştırmaları Dergisi, sayı 7, Nisan 1990, s.41-42.

Kut, A. Turgut, "İstanbul'da Kadiriye Asıtanesi'nde 1906 Yılı Ramazan İftarları", Dördüncü Milletlerarası Yemek Kongresi, 3-6 Eylül 1992, Konya Kültür ve Turizm Vakfı Yayını, 1993, s.183-195.

Kut, Günay- Kut, Turgut, "İstanbul Tekkelerine Ait Bir Kaynak: Dergeh-name", Türkische Miszellen Robert Anhegger Armağanı, Edition Divit Pres, İstanbul, 1987, s.213-236.

Kut, Turgut, Tabibizade Derviş Mehmed Şükri İbn İsmail, İstanbul Hankahları Meşayih, Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları 30, Harvard Üniversitesi, Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 1995.

Kut, Turgut, "İstanbul Sübyan Mektepleriyle İlgili Bir Vesika", İstanbul Armağanı 3, s.347-359, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1997.

Maliye Nezareti İstanbul Tekkeleri Taamiye ve Tahsisat Defteri, İstanbul, 1325-26/1910.

Mehmet Nuri bin Hasan Hüsnü, Menakıbı Beşiktaşlı Müderris Yahya Efendi, Dersaadet Matbaai Osmaniye, 1314.

Mehmet Raif, Mirat-ı İstanbul, İstanbul, 1314.

Mehmet Raif, Mirat-ı İstanbul, Haz: Günay Kut- Hatice Aynur, İstanbul, 1996.

Mehmet Süreyya, Sicilli Osmani 4 cilt, İstanbul, 1308.

Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, 3 cilt, İstanbul, 1333-1342.

Mehmet Ziya, İstanbul ve Boğaziçi, İstanbul, 1336.

Mehmet Ziya, Yenikapı Mevlevihanesi, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1329/1913

Mirmiroğlu, VL., "Tophane Kadiri Asitanesi Tarihi", TTOK Belleteni, sayı 60, 1947 s.3-4.

Mühürlü Maaş Defteri

Müller-Wiener, Bildlexikon zur Topographie İstanbuls. Byzantion-Konstantinupolis-İstanbul bis zum Beginn des 17. Jahrhunderts, Tübingen, Ernst Wasmuth, 1977.

Müstakimzade Saadettin Süleyman, Risale-i Tac

Nayır, Zeynep, "İstanbul Haseki'de Bayram Paşa Külliyesi", Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan, s.397, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1976.

Ocak, Ahmet Yaşar, Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik: Kalenderiler, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1992.

Olgun, Nilgün, "İstanbul Beşiktaş Şeyh Zafir Türbesi, Kitaplığı ve Çeşmesi Restorasyonu", 10. Vakıf Haftası Kitabı, Ankara, 1992, s.93-108.

Orhonlu, Cengiz, "Fındıklı Semtinin Tarihi", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, sayı 11-12, Eylül 1955, s.51-70.

Öz, Tahsin, İstanbul Camileri I-II, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1962.

Özdamar, Mustafa, Dersaadet Dergahları, Kırk Kandil Yayınları, İstanbul, 1994.

Öztürk, Yaşar Nuri, Kutsal Gönüllü Veli Kuşadalı İbrahim Halveti, Fatih Yayınevi, İstanbul, 1982.

Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, Milli Eğitim Yayınları, İstanbul, 1983.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış Kaadirilik", Yeni Tarih Dünyası sayı 1, 17 Eylül 1953, s.17-19.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış Kaadiri Tarikatı İstanbul'a Nasıl Geldi, Nasıl Yayıldı ?", Yeni Tarih Dünyası, cilt I, sayı 2, 1 Ekim 1953, s.68-70.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış :3 Eşrefoğlu'nun Eserleri ve Şahsiyeti", Yeni Tarih Dünyası, sayı 3, 15 Ekim 1953, s.135-138.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış: 4, Eşrefoğlu'nun Eserleri ve Şahsiyeti", Yeni Tarih Dünyası, sayı 4, 29 Ekim 1953, s.169-170.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış: 5, Kaadirilik'in İstanbul'a Gelişi ve Yayılışı", Yeni Tarih Dünyası, sayı 6, Aralık 1953, s.254-256.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış: 6, Kaadiriliğin İstanbul'a Gelişi ve Yayılışı", Yeni Tarih Dünyası, sayı 7, 17 Aralık 1953, s.300-301.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış: 7 Rumilik ve İsmaili Rumi", Yeni Tarih Dünyası, sayı 8, 30 Aralık 1953, s.348-350.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış: 8, İstanbul Kaadirihanesi ve Safhaları", Yeni Tarih Dünyası, sayı 10, 10 Ocak 1954, s.431-434.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir

Bakış: 9, Kaadirihane'de Erbain Helvası", Yeni Tarih Dünyası, sayı 11, 17 Şubat 1954, s.469-474.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış :10 Erbain Helvası", Yeni Tarih Dünyası, cilt 2, sayı 12, 28 Şubat 1954, s.520.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış 11, Helva'nın Pişirilmesi", Yeni Tarih Dünyası, cilt 2, sayı 13, 18 Mart 1954, s.551-553.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış 12, Helvanın Huzur'a (Saray'a) Gönderilmesi", Yeni Tarih Dünyası, sayı 14, 31 Mart 1954, s.588-595.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış 13, Eşrefi'lerde Köfteli Çorba", Yeni Tarih Dünyası, sayı 15, Nisan 1954, s.631-632.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Tarikatlerin Tarihine Toplu Bir Bakış 14, Köfteli Çorba Töreni", Yeni Tarih Dünyası, cilt 2, sayı 16, 30 Nisan 1954, s.665-666.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, Türk İslam Aleminde Tarikatlar Tarihi I-II, Yonca Yayınevi, İstanbul, 1966.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Kapatılışının 42. Yıldönümünde Tekke ve Zaviyeler", Tarih Konuşuyor, cilt 7, sayı 44, Eylül 1967, s.3344-3347.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Kapatılışının 42. Yıldönümünde Tekke ile Medrese Arasındaki Görüş Farkları", Tarih Konuşuyor, cilt 7, sayı 45, Ekim 1967, s.3387-3391.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Kapatılışının 42. Yıldönümünde Tekkelerin Kuruluşu ve Çöküntü Sebepleri", Tarih Konuşuyor, cilt 7,

sayı 46, Kasım 1967, s.3441-3444.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Kapatılışının 42. Yıldönümünde Tekkelerin Çöküntü Sebepleri", Tarih Konuşuyor, cilt 7, sayı 47, Aralık 1967, s.3472-3476.

Revnakoğlu, Cemaleddin Server, "Usul ve Ananelerile Asırlarca Devam Eden Tarikatlerde Cenaze Törenleri", Tarih Konuşuyor, cilt 8, sayı 52, Mayıs 1968, s.3693-3696; sayı 53, Haziran 1968, s.3749-3752; sayı 54, Temmuz, s.3800-3803; sayı 55, Ağustos 1968, s.3829-3832.

Sadık Vıcdani, Haz: Gündüz, İrfan, Tarikatlar ve Silsileleri (Tomar-ı Turuk-ı Aliyye), Enderun Kitabevi, İstanbul, yazılışı 1341/1922, 1995.

Seyyid Sırrı Ali, Çev: Kaçalın, Mustafa S., Tuhfe-i Rumi, Kadiriler Asıtanesi'nin Manzum Tarihçesi, Asıthane Yayınları, İstanbul, 1992.

Şehsuvaroğlu, Bedii N., Göztepe, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 1969.

Şenalp, Muharrem Hilmi, "Eyüp Sultan'da Şeyh Murat Külliyesi", Lale Dergisi, Sayı 1, Temmuz 1982, s.22-26.

Taeschner, Franz, "İslam Ortaçağı'nda Futuvva (Fütüvve Teşkilatı)", İktisat Fakültesi Mecmuası, 15 cilt, No 1-4, Ekim 1953-Temmuz 1954, s.1-32.

Tanışık, İbrahim Hilmi, İstanbul Çeşmeleri 1-2, Maarif Vekilliği Antikite ve Müzeler Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 1943.

Tanman, M. Baha, Atik Valide Külliyesi", Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi, cilt 1, sayı 2, Nisan 1988, s.3-19.

Tanman, M. Baha, "Hasırizade Tekkesi", Sanat Tarihi Yıllığı 7, 1976-1977, s.107-142.

Tanman, M. Baha, "İstanbul Süleymaniye'de Helvayi Tekkesi", Sanat Tarihi Yıllığı, 8, 1979, s.173-201.

Tanman, M. Baha, "Sinan'ın Mimarisi Tekkeler", Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 1988, s.312-353.

Tanman, M. Baha, İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri, Tipoloji Denemeleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 1990.

Tanman, M. Baha, "Yenikapı Mevlevihanesi", 9. Vakıf Haftası Kitabı, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1992, s.93-108.

Tanman, Baha, "Biz Aşağıda İmzası Olanlar III", İstanbul, sayı 8, Ocak 1994, s.45-53.

Tanman, Baha, "Le Tekke Bektachi de Kazlıçeşme II. Emplacement, Architecture et Decoration", Anatolia Moderna Yeni Anadolu VII, Bibliotheque De L'Institut Français D'etudes Anatoliennes, Paris, 1997, s.111-126.

Tanman, Baha, "Eyüpsultan'da Tarikat Yapıları", Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler, Eyüpsultan Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1997, s.102-120.

Tarkan, Necmi, Kartal'da Kurulmuş Bir Tarikat Ma'rifiye, 1964, Pendik –

Tekaya ve Zevayaya Mahsus Defter, 1341, yazma (Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi)

Tekindağ, Şehabettin, Fetih'ten III. Murat'a Kadar Osmanlı Tarihi, Ders Notları, İstanbul, 1980.

Tercüman İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, 4 cilt, İstanbul

Turnalı, A. Bilgin- Yücel, Esin, "İstanbul'daki Bazı Tekkelerin Yerlerine Dair Bir Araştırma", Vakıflar Dergisi, Sayı 18, 1984, s.141-163.

Turnalı, A. Bilgin- Yücel Turnalı, Esin, "Celvetilik ile Bektaşiliği Birleştiren İlgi Çekici Bir Dal Haşimiye Kolu ve Üsküdar'da Bandırmalı Tekkesi", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Haziran 1990, s.111-120.

Turnalı, A. Bilgin- Yücel, Esin, "İstanbul'da Bazı Tekkelerin Yerlerine Dair Bir Araştırma", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Şubat 1991, s.177-191.

Uğur, Mehmet Ferit, Konya Mecmuası, sayı ,s.

Unat, Faik Reşit, Hicri Tarihleri Miladi Tarihlere Çevirme Kılavuzu, Ankara, 1974.

Ülgen, Ali Saim, Mimar Sinan Yapıları (Katalog), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

Ünsal, Behçet, "İstanbul'un İmarı ve Eski Eser Kaybı", Türk Sanat Tarihi ve İncelemeleri II, İstanbul, 1969.

Vatin, Nicolas- Zarcone, Thierry, "Le tekke Bektachi de Kazlıçeşme I. Etude- Historique et Epigraphique", Anatolia Moderna Yeni Anadolu VII, Bibliotheque de L'institut Français D'etudes Anatoliennes, Paris, 1997.

Vett, Carl, Çev: Bilgin, İ. Edhem, "Kelami Dergahı'ndan Hatıralar", Altınoluk, Sayı 1, s.14-17, Sayı 2, s.24-26, Sayı 3, s.28-31, Sayı 4, s.24-27, Sayı 5, s.24-28, Mart- Temmuz 1986.

Yılmaz, H. Kamil, Aziz Mahmut Hüdai ve Celvetiye Tarikatı, Erkam Yayınları, İstanbul, 1982.

Yoldaş Demircanlı, Yüksel, İstanbul Mimarisi İçin Kaynak Olarak Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul, 1989.

Yücel, Erdem "Paşalimanı", Turing Belleteni, sayı 52/331, Mart-Nisan 1976, s.3-7.

Yücel, Erdem, "Yok Olan İstanbul Mevlevihaneleri", TTOK Belleteni, sayı 60/339, Eylül- Aralık 1977, s.3-7.

Yücel, Erdem, "Galata Mevlevihanesi", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi 1-2, İstanbul, 1979, s.75-78.

Yücel, Erdem, "Beşiktaş (Bahariye) Mevlevihanesi", Sanat Tarihi Yıllığı, sayı XII, , 1982, s.161-168.

Yücel, Erdem, "Günümüze Ulaşamayan Bir Eser Beşiktaş Bahariye Mevlevihanesi", Türkiyemiz, sayı 39, Şubat 1983, s.14-19.

Yüksel, İ.Aydın, Osmanlı Mimarisi'nde II. Bayezid Yavuz Selim Devri V, İstanbul Fetih Cemiyeti yayını, İstanbul, 1983.

Yüksel, İ.Aydın, "Takyeci İbrahim Çavuş Camii", Lale Dergisi, sayı 3, Kasım 1985, s.2-10.

FAYDALANILAN RESMÎ VE ÖZEL ARŞİVLER

Resmî Kuruluşların Arşivleri:

İstanbul Arkeoloji Müzesi Fotoğraf Arşivi

İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü Arşivi

İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivleri

Mimar Sinan Üniversitesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

Yıldız Üniversitesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi

Özel Arşivler:

Cemalettin Server Revnakoğlu Arşivi (Divan Edebiyatı Müzesi'nde)

E. Nedret İşli Arşivi

İ. Fazıl Ayanoglu Arşivi

Mesut Koman Arşivi

M. Misbah Erkmenkul Arşivi

Necdet İşli Arşivi

Nezih Uzel Arşivi

Süheyl Ünver Arşivi (Süleymaniye Kütüphanesi'nde)

Şinasi Akbatu Arşivi

EKLER

HARİTALAR LİSTESİ

- 1-Eminönü, Fatih Tekkeleri Haritası
- 2-Beyoğlu Tekkeleri Haritası
- 3-Beyoğlu Sütlüce Hasköy bölgesi Tekkeleri Haritası
- 4-Eyüp Tekkeleri Haritası
- 5-Üsküdar Tekkeleri Haritası

TABLOLAR LİSTESİ

- Tablo 1-Tevhidhane planlarına göre mahfellerin aldığı şekil ve konumlar
- Tablo 2-İstanbul Tekkeleri'nde tevhidhane-türbe ilişkisi
- Tablo 3-Medrese tipi tekkelerde tevhidhane-hücre dizisi ilişkisi
- Tablo 4-İstanbul tekkeleri'nin kuruluş tarihlerinin yüzyıllara göre dağılımı
- Tablo 5-İstanbul Tekkeleri'nin tevhidhane ve meşrutalarının malzemelerine göre dağılımı

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ:

- F.1. Abdal Yakup Tekkesi mihrabındaki Eşrefi Gülleri
- F.2. Abdal Yakup Tekkesi avlusunda Şeyh İsmail Saadeddin Efendi'nin 1328/1910 tarihli açık türbesi
- F.3. Abdal Yakup Tekkesi derviş hücreleri
- F.4. Abdal Yakup Tekkesi hücrelerden detay
- F.5. Afife Hatun Tekkesi (İAM. En. Arş.)
- F.6. Abdülhalim Ef. Tekkesi dış görünüşü
- F.7. Abdülhalim Ef. Tekkesi tevhidhanesi
- F.8. Alaatin Tekkesi meşruta yıkılmadan önce genel görünüş
- F.9. Alaatin Tekkesi ihata duvarı tahrip edilmeden önce
- F.10. Ahmet Turani Tekkesi
- F.11. Ahmedîye Tekkesi eski durumu
- F.12. Ahmet Kamil Ef. Tekkesi Rölövesi (E. Demirel)
- F.13. Ahmet Kamil Ef. Tekkesi niş içinde tasvir

- F.14. Ahmet Kamil Ef. Tekkesi onarım öncesi
- F.15. Ağaçkakan Tekkesi
- F.16. Ahmet Buhari Tekkesi (yangın öncesi)
- F.17. Ahmet Buhari Tekkesi (aynı yerin bugünkü durumu)
- F.18. Ahmet Sadık Efendi Tekkesi 1944 yılı
- F.19. Akarca Tekkesi tevhidhanede kadınlar mahfili kafesleri
- F.20. Alaaeddin Tekkesi meşrutası yıkılmadan önce
- F.21. Alyanak Tekkesi
- F.22. Arap Kuyusu Tekkesi
- F.23. Arata Tekkesi yıkılmadan önce
- F.24. Arasta Tekkesi kitabesi
- F.25. Ataullah Efendi Tekkesi
- F.26. Aydınzade Tekkesi (İAM. En. Ar.)
- F.27. Abid Çelebi Tekkesi'nden kalan hazire
- F.28. Aşık Paşa Tekkesi
- F.29. Aşık Paşa Tekkesi kitabesi
- F.30. Ayşe Hatun Tekkesi haziyesi
- F.31. Ayşe Sultan Tekkesi'nde mezar taşları
- F. 32. Beşikçizade tekkesi tevhidhanesi
- F. 33. Bayrak Dede Tekkesi kitabesi
- F.34. Bahariye Mevlevihanesi
- F.35. Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi kütüphanesi
- F.36. Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi Hünkar Kasrı
- F.37. BabaHaydar Tekkesi
- F.38. Bala Tekkesi 1944 yılı
- F.39. Bayrak Dede Tekkesi
- F.40. Bayrampaşa Tekkesi tevhidhanesinde mahfel
- F.41. Bayrampaşa Tekkesi
- F.42. Bayrampaşa Tekkesi'nde ahşap saçak
- F 43. Balat Zaviyesi harap halde iken
- F.44. Balçık Tekkesi meşrutası yıkılmadan önce
- F.45. Balçık Tekkesi kitabesi
- F.46. Bandırmalı Tekkesi yıkılmadan önce
- F.47. Bandırmalı Tekkesi türbe kısmı (İAM. En. Ar.)
- F.48. Bekarbey Tekkesi yıkılmadan önce
- F.49. Bezirgan Tekkesi'nde kafesli mahfel

- F.50. Bezirgan Tekkesi
- F.51. Beşikçizade Tekkesi
- F.52. Bursa Tekkesi eski durumu
- F.53. Cemalizade Tekkesi (İAM. En. Ar.)
- F.54. Cihangir Tekkesi'nde ahşap türbe
- F.55. Cihangir Tekkesi'nde ahşap türbe
- F.56. Çakırağa Tekkesi
- F.57. Çakırağa Tekkesi yıkılmış tevhidhanenin yeri
- F.58. Çakır Dede Tekkesi yıkılmadan önce
- F.59. Çakır Dede Tekkesi pencere haline getirilen mihrap
- F.60. Çarşamba Tekkesi eski durumu
- F.61. Çınar Tekke meşrutası
- F.62. Çınar Tekke kitabesi (Topkapı Sarayı Müzesi'nde)
- F.63. Çoban Çavuş Tekkesi yıkılmadan önce
- F.64. Çürüklük Tekkesi tevhidhanesi restorasyondan önce
- F.65. Çürüklük Tekkesi restorasyondan önce
- F.66. Cafer Paşa Tekkesi
- F.67. Ceylanlı Tekke
- F.68. Dana Yokuşu Tekkesi (1920 lerde)
- F.69. ÇolakŞeyh Hasan Tekkesi
- F.70. Devati Mustafa Tekkesi
- F.71. Dülgerzade Tekkesi
- F.72. Deniz Abdalı Veli Dergahı kitabesi
- F.73. Deruni Mehmet Efendi Tekkesi 1965 yılı
- F.74. Dıraman Tekkesi meşrutası yıkılırken
- F.75. Durmuş Dede Tekkesi
- F.76. Durmuş Dede Tekkesi türbe kısmı (İAM. En.Ar.)
- F.77. Düğümlü Baba Tekkesi dış görünüş kaldırılmadan önce
- F.78. Düğümlü Baba Tekkesi tevhidhanede mihrap
- F.79. Düğümlü Baba Tekkesi türbe kısmı
- F.80. Ekmel Tekkesi restorasyondan sonra
- F.81. Etmekyemez Tekkesi kitabesi
- F.82. Emir Buhari Tekkesi (sur dışındaki) 1930 lu yıllarda
- F.83. Emir Buhari Tekkesi (sur dışındaki) meşrutası istimlak öncesinde
- F.84. Emir Buhari Tekkesi (Ayvansaray'daki)
- F.85. Emir Buhari Tekkesi

- F.86. Ertuğrul Tekkesi tevhidhanesi
 F.87. Efganiler Tekkesi
 F.88. Erdik Baba Tekkesi haziresi
 F.89. Eburrıza Tekkesi bugünkü durumu
 F.90. EmirlerTekkesi meşrutası
 F.91. Etyemez Tekkesi istimlak öncesinde
 F.92. Fenayi Tekkesi (Üsküdar) 1940 lı yıllarda
 F.93. Feyzullah Hindi Tekkesi banisine ait mezar taşı
 F.94. Feyziye Tekkesi
 F.95. Fethi Efendi Tekkesi
 F.96. Feyzullah Ef. Tekkesi
 F.97. Hacı Ali Tekkesi
 F.98. Hüseyin Hıfzı Ef. Tekkesi tevhidhanede mihrap
 F.99. Hüseyin Hıfzı Ef. tTekkesi mihrab arkasındaki türbe kısmı
 F.100. Galata Mevlevihanesi eski bir fotoğrafı
 F.101. Galata Mevlevihanesi giriş kapısında kısa demir parmaklıklı kapı
 F.102. Gümüş Baba tekkesi kaldırılmadan önce
 F.103. Gümüşhaneli Tekkesi tevhidhane içi
 F.104. Gümüşhaneli Tekkesi dış görünüş (yıkılmadan önce)
 F.105. Hacı Beşir Ağa Tekkesi tevhidhanesi dıştan görünüş
 F.106. Hacı Beşir Ağa Tekkesi meşruta, tevhidhane ve derviş hücreleri
 F.107. Hacı Evhadüddin Tekkesi derviş hücreleri yıkılırken
 F.108. Hacı Evhadüddin Tekkesi derviş hücreleri (dışandan)
 F.109. Hacı Evhadüddin Tekkesi derviş hücreleri ve abdest teknesi
 F.110. Halid Efendi Tekkesi
 F.111. Hallaç Baba Tekkesi tevhidhane içinde sandukalar
 F.112. Hasırizade Tekkesi meşruta konak yanmadan önce
 F.113. Hasırizade Tekkesi tevhidhanesi içten
 F.114. Hatuniye Tekkesi (Eyüp) minare kalıntısı
 F.115. Hatuniye Tekkesi (Salıpazarı) istimlak öncesinde
 F.116. Havuzbaşı Tekkesi
 F.117. Haydarhane Tekkesi kitabesi
 F.118. Haydarhane yıkılmadan önce
 F.119. Helvayi Tekkesi
 F.120. Himmetzade Tekkesi (Üsküdar) tevhidhane ve türbe (İ.F.Ayanoğlu Arşivi)

- F.121. Himmetzade Tekkesi (Üsküdar) minareli meşruta (İ.F. Ayanoğlu Arşivi)
- F.122. Hindiler Tekkesi
- F.123. Hüseyin Hıfzı Efendi Tekkesi meşruta ve harap tevhidhane
- F.124. Hüseyin Kazım Efendi Tekkesi istimlak öncesinde
- F.125. Hüsrev Paşa Tekkesi (Eyüp)
- F.126. Hüsrev Paşa Tekkesi (Fatih) ahşap kısımda sanduka
- F.127. İslambel Tekkesi onarım sonrası
- F.128. İslambey Tekkesi tevhidhanesi (İAM. En. Ar.)
- F.129. İslambey Tekkesi kitabesi
- F.130. Hasan Hüsnü Paşa Tekkesi
- F.131. İsmet Efendi Tekkesi
- F.132. İskender Baba Tekkesi bugünkü durum
- F.133. İskender Baba Tekkesi 1940 lar (İAM.En. Ar)
- F.134. Kabakulak Tekkesi tevhidhane içi (İAM. En Ar.)
- F.135. Kademi Şerif Tekkesi
- F.136. Kara Baba Tekkesi
- F.137. Kadiriler Tekkesi üzerindeki çatı katı kaldırılmadan önce
- F.138. Kadiriler Tekkesi yanmadan önce
- F.139. Kadiriler Tekkesi meşrutasından tavan silmesi örneği
- F.140. Kadiriler Tekkesi şeyh dairesi
- F.141. Kadiriler Tekkesi İsmail Rumi Türbesi
- F.142. Karabaş Tekkesi
- F.143. Kelami Tekkesi kitabesi ve bir mezar taşı
- F.144. Kadızade Tekkesi'nde Hünkar Mahfeli
- F.145. Kadızade Tekkesi tevhidhane ve meşruta yangın öncesinde
- F.146. Kara Mehmet Paşa Tekkesi yıkılmadan önce
- F.147. Kartal Dede Tekkesi yıkılmadan önce
- F.148. Kartal Dede Tekkesi kitabesi
- F.149. Keşfi Osman Efendi Tekkesi mihrap cephesi
- F.150. Kaşgari Tekkesi avlusu 1930 larda (İ.F. Ayanoğlu Arşivi)
- F.151. Kaşgari Tekkesi'nde ahşap köşk yıkılmadan önce
- F.152. Kaşgari Tekkesi mutfak kısmı
- F.153. Kavsara Tekkesi'nden bugüne kalan
- F.154. Kayserili Ahmet Efendi Tekkesi (Ş. Akbatu Arşivi)
- F.155. Kaygusuz Tekkesi giriş kapısı
- F.156. Kaygusuz Tekkesi tevhidhane'de kafesli mahfel

- F.158. Kasımpaşa Mevlevihanesi yanmadan önce
- F.159. Kasımpaşa Mevlevihanesi semahanenin harap hali
- F.160. Kefeli Tekkesi
- F.161. Kefeli Tekkesi
- F.162. Kemal Paşa Tekkesi meşruta yıkılmadan önce
- F.163. Kemal Paşa Tekkesi bugünkü durum, cami ve harap tevhidhane
- F.164. Keşfi Ahmet Efendi Tekkesi'nin banisi Keşfi Ahmet Efendi'ye ait 1288/1871 tarihli mezar taşı
- F.165. Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi'nde cumba
- F.166. Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi'nde giriş kapısı
- F.167. Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi onarılırken
- F.168. Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi içinde manzara tasviri
- F.169. Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. tekkesi tevhidhanesinde kafesli mahfel
- F.170. Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi'nde manzara tasviri
- F.171. Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi tevhidhanesinde ahşap kubbe
- F.172. Kılınçcı Tekkesi'nin harap tevhidhanesi
- F.173. Kılınçcı Tekkesi dış görünüş
- F.174. Körükçü Tekke mihrabı kaldırılmadan önce
- F.175. Körükçü Tekke'nin 70 yıl önceki S. Ünver fotoğrafından çizim
- F.176. Kuşadalı Tekkesi harap hali (İAM. En. Ar.)
- F.177. Lagari Tekkesi
- F.178. Kuyubaşı Tekkesi eski hali
- F.179. Lokmacı Tekkesi
- F.180. Maarifi Tekkesi eski durumu
- F.181. Maarifi Tekkesi tevhidhanesi içi
- F.182. Mahmud Bedrettin Efendi Tekkesi türbe kısmı
- F.183. Mahmud Bedrettin Efendi Tekkesi meşrutası
- F.184. Mahmud Efendi Tekkesi eski durumu
- F.185. Mecidiye Tekkesi eski hali (İ.F.Ayanoğlu Arşivi)
- F.186. Mecidiye Tekkesi harap hali
- F.187. Mehmet Ağa Tekkesi yıkılmadan önce
- F.188. Mehmet Ağa Tekkesi kitabesi
- F.189. Mehmet Paşa Tekkesi ahşap kısımları onarım sırasında
- F.190. Mehmet Paşa Tekkesi'nin yıkılan ahşap odaları
- F.191. Mehmet Paşa Tekkesi avlusunda fevkani ahşap sohbet odası
- F.192. Mehmet Paşa Tekkesi avlusundaki odanın tavanı

- F.193. Mehmet Şemsettin Efendi Tekkesi meşrutası
- F.194. Merkez Efendi Tekkesi konağı
- F.195. Merkez Efendi Tekkesi avlu girişinde kısa demir parmaklıklı kapı
- F.196. Mesneviyhane Tekkesi avlusu ve derviş hücreleri
- F.197. Mirahur Tekkesi ahşap meşruta
- F.198. Musalla Tekkesi (İAM. En. Ar.)
- F.199. Mısırlı Tekkesi yıkılmadan önce yüzyılın başında
- F.200. Mısırlı Tekkesi yeri
- F.201. Murat Molla Tekkesi ahşap meşrutası
- F.202. Murat Molla Tekkesi'nin harap hali
- F.203. Musalla Tekkesi
- F.204. Mustafa Paşa Tekkesi ahşap kubbesi (İAM. En. Ar.)
- F.205. Mustafa Paşa Tekkesi ahaşap meşrutası (İAM. En. Ar.)
- F.206. Mustafa Paşa Tekkesi derviş hücreleri harap hali (İAM. En. Ar.)
- F.207. Muhsine Hatun Tekkesi
- F.208. Naziki Tekkesi meşrutası
- F.209. Nebati Tekkesi'nden kalan tek mezar
- F.210. Nurettin Cerrahi Tekkesi
- F.211. Nalçacı Halil Efendi Tekkesi haziyesi
- F.212. Nasuhi Tekkesi kargir meşrutası
- F.213. Olanlar Tekkesi eski yerinde iken (Ayverdi'den)
- F.214. Olanlar Tekkesi sebil ve çeşme kısmı Murat Paşa Camii avlusundaki yeni yerinde
- F.215. Ölice Baba Tekkesi yıkılmadan önce (İAM. En. Ar.)
- F.216. Özbekler Kalenderhanesi eski durumu
- F.217. Özbekler Tekkesi (Sultanahmet) 1940 lı yıllarda
- F.218. Özbekler Tekkesi (Üsküdar) kitabesi
- F.219. Özbekler Tekkesi (Üsküdar) harem kısmı
- F.220. Paşa Baba Tekkesi bugünkü durumu
- F.221. Paşa Baba Tekkesi tevhidhanesi eski durumu
- F.222. Paşmakçı Tekkesi avlu duvarı
- F.223. Pazar Tekkesi tevhidhane ve şadırvan 1940 lı yıllar
- F.224. Perişan Baba Tekkesi
- F.225. Peyk Dede Tekkesi eski durumu
- F.226. Raufi Tekkesi eski durumu (İAM. En. Ar.)
- F.227. Rufai Asitanesi yıkılmadan önce

- F.228. Rufai Tekkesi (Kıllı Yusuf) Şeyhi Osman Efendi'nin 1237 tarihli mezar taşı
- F.229. Saçlı Emir Osman Efendi Tekkesi avlusu
- F.230. Saçlı Hüseyin Efendi Tekkesi'nden kalan mezarlar
- F.231. Saffeti Paşa Tekkesi
- F.232. Sancaktar Hayrettin Tekkesi
- F.233. Sandıkçı Tekkesi avlu kapısı
- F.234. Seyyit Nizam Tekkesi
- F.235. Salih Efendi Tekkesi yıkılmadan önce 1940 lı yıllar
- F.236. Sarmaşık Tekkesi ahşap meşrutası ve minare kaidesi
- F.237. Selami Efendi Tekkesi avlusu restorasyon öncesi
- F.238. Selami Efendi Tekkesi tevhidhanesi içi harap hali
- F.239. Settariye Tekkesi yeri
- F.240. Settariye Tekkesi arsasına atılmış kitabeli çeşme taşı
- F.241. Selami Ali Ef. Tekkesi meşrutası yıkılmadan önce
- F.242. Selami Ali Ef. Tekkesi'nin arsası
- F.243. Silahtar Tekkesi
- F.244. Sirkeci Tekkesi türbesi
- F.245. Selamsız Tekkesi haziresi
- F.246. Selimiye Tekkesi ahşap hünkar mahfeli yıkılmadan önce
- F.247. Sertarikzade Tekkesi (Eyüp) harap hali
- F.248. Serviburnu Tekkesi ahşap meşrutası
- F.249. Sinanı Erdebili Tekkesi tevhidhanesi içi
- F.250. Sultan Osman Tekkesi harap durumu
- F.251. Sümbül Efendi Tekkesi'nin sökülen ahşap kafesleri
- F.252. Sümbül Efendi Tekkesi'nin içi eski durumu
- F.253. Sümbül Efendi Tekkesi'nin ahşap konağı
- F.254. Sümbül Efendi Tekkesi türbeler ve meşrutalar kısmının görünüşü
- F.255. Sümbül Efendi Tekkesi'nin kargir hücreler üzerindeki ahşap meşrutaları
- F.256. Sümbül Efendi Tekkesi'nin ahşap meşrutaları harap durumu
- F.257. Sümbül Efendi Tekkesi'nde bir türbe
- F.258. Sümbül Efendi Tekkesi'nde türbe saçağı
- F.259. Sümbül Efendi Tekkesi'nin avlusunda kuşlar için yapılmış suluk
- F.260. Sümbül Efendi Tekkesi'nde irtikaf hücresi kafesi
- F.261. Şah Kulu Tekkesi semahanesi

- F.262. Şah Sultan Tekkesi'nin yıkılan ahaşap kısımları (İAM. En. Ar.)
- F.263. Şehitlik Tekkesi yıkılmadan önce
- F.264. Şeyh Mehmet Efendi Tekkesi
- F.265. Şeyh Ethem Sırrı Efendi Tekkesi tevhidhanesi
- F.266. Şah Ali Baba Zengi Tekkesi'nin ahşap kitabesi
- F.267. Şah Ali Baba Zengi Tekkesi yıktırılmadan önce
- F.268. Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi meşrutası
- F.269. Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi meşrutası
- F.270. Şazeli Tekkesi
- F.271. Şeyh Halil Nizamettin Tekkesi haziresinde mermer lahit
- F.272. Şeyhülislam Tekkesi dış kapısı
- F.273. Şeyhülislam Tekkesi
- F.274. Şeyh Hafız İsmail Efendi Tekkesi'nin banisi İsmail Efendi'nin 1216 tarihli mezar taşı
- F.275. Şeyh Hasib Efendi Tekkesi'nden kalan mezar yeri
- F.276. Şeyh İsmail Efendi Tekkesi'nin bugünkü durumu
- F.277. Şeyh Raşit Efendi Tekkesi tevhidhanesi
- F.278. Şeyh Seyyit Mehmet Efendi Tekkesi
- F.279. Şeyh Murat Tekkesi avlu duvarı 1943 yılı (İ.F.Ayanoğlu Arşivi)
- F.280. Şeyh Murat Tekkesi türbe ve tevhidhanesi harap durumda iken
- F.281. Şeyh Murat Tekkesi mescit ve hazire harap durumda iken
- F.282. Tahir Ağa Tekkesi hücreleri dışardan
- F.283. Tahir Ağa Tekkesi çilehane girişi
- F.284. Tahir Ağa Tekkesi 1940 lı yıllar (İ.F.Ayanoğlu Arşivi)
- F.285. Tahir Baba Tekkesi yüzyılın başında
- F.286. Tahir Baba Tekkesi'nin 1209/1795 tarihli kitabesi
- F.287. Tahir Baba Tekkesi haziresi 1998 yılı
- F.288. Takyeci Tekkesi
- F.289. Takyeci Tekkesi meşrutası
- F.290. Takyeci Tekkesi şeyhlerinden birine ait mezar taşı
- F.291. Takyeci Tekkesi kubbe göbeği (İ.A.Yüksel'den)
- F.292. Tamışvar Tekkesi haziresinde tarikat mensubu mezar taşı
- F.293. Tamışvar Tekkesi'den kalan hazire
- F.294. Tatar Şeyh Hasan Efendi Tekkesi
- F.295. Turşucu Tekkesi
- F.296. Tarsus Tekkesi eski durumu (M. Koman Arşivi)

- F.297. Tarsus Tekkesi'nin gecekondu aralarındaki minaresi
- F.298. Türabi Tekkesi'nin 1311/1893 tarihli inşa kitabesi
- F.299. Türabi Tekkesi eski durumu meşruta yıkılmadan önce
- F.300. Ümmi Kenan Tekkesi
- F.301. Ümmi Sinan Tekkesi (Eyüp) tevhidhanesi
- F.302. Ümmi Sinan Tekkesi (Fatih) kitabesi
- F.303. Ümmi Sinan Tekkesi (Fatih) haziresinde eyh Mustafa Zekai Efendi'ye ait 1237 tarihli mezar taşı
- F.304. çler Tekkesi yeri
- F.305. Vezir Tekke (Eyüp) minare kaidesi
- F.305/A Vezir Tekke (Eyüp) meşrutası
- F.306. Valdei Atık Tekkesi dış kapısı
- F.307. Ümmi eyh Ahmet Efendi Tekkesi yıkılmadan önce
- F.308. skdar Mevlevihanesi
- F.309. Vani Tekkesi meşrutası
- F.310. Vezir Tekke (Yakacık) yıkılmadan önce
- F.311. Yağcızade Tekkesi (İ.F.Ayanoğlu Arşivi)
- F.312. Yağcızade Tekkesi haziresinde Air Efendi'nin zevcesine ait mezar taşı
- F.313. Yağcızade Tekkesi vaziyet planı (Pervitich)
- F.314. Yağcızade Tekkesi yıkılmadan önce minarenin görünüşü (İ.F.Ayanoğlu Arşivi)
- F.315. Yağcızade Tekkesi inşa kitabesi
- F.316. Yağcızade Tekkesi'nde kitabeli abdest teknesi 1987 yılı
- F.317. Yahya Efendi Tekkesi türbe önündeki iç hazire
- F.318. Yahya Efendi Tekkesi giriı ve önündeki demir parmaklıklı kısa kapı (İAM. En.Ar.)
- F.319. Yahya Efendi Tekkesi'nde bodruma atılan demir kapı
- F.320. Yahya Efendi Tekkesi mahfelinde kafesler
- F.321. Yahyazade Tekkesi yıkılmadan önce (İAM. En. Ar.)
- F.322. Yahyazade Tekkesi minaresi
- F.323. Yanık eyh İsmail Tekkesi haziresinde 1254/1838 tarihli eyh İsmail Efendi'nin mezar taşı
- F.324. Yanık eyh İsmail Tekkesi haziresinde 1187/1773 tarihli Yanık eyh Ahmet Efendi'nin mezar taşı
- F.325. Yarımca Baba Tekkesi
- F.326. Yarımca Baba Tekkesi haziresinde Yarımca Baba'nın mezar taşı (M.

Koman Arşivi)

F.327. Yavedut Tekkesi eski durumu

F.328. Yahya Kethüda Tekkesi

F.329. Yenikapı Mevlevihanesi eski çizimi (Mimar Kemalettin Bey)

F.330. Yenikapı Mevlevihanesi semahanesi içi yanmadan önce (N. Uzel'den)

F.330/A. Yeşil Tulumba Tekkesi ahşap meşrutası

F.331. Yıldız Tekke ön cephesi

F.332. Arap Kuyusu Tekkesi'nde tevhidhane kapısı üzerinde asılı levha

F.333. Efganiler Tekkesi'nin müzedeki kitabesi

F.334. Gavsizade Tekkesi kitabesi

F.335. Karyağdı Tekkesi kitabesi

F.336. Mecidiye Tekkesi kitabesi

F.337. Neccarzade Tekkesi kitabesi

F.338. Valdei Atik Tekkesi kitabesi

F.339. Yenikapı Mevlevihanesi mevcut binanın kapısı üzerindeki kitabe

F.340. Ceylanlı Tekke'nin kitabesinde Kadiri Tacı

F.341. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin tevhidhanesinin Nakşi Tacı şeklindeki kubbesi ve Eşrefi Gülü şeklinde kandil askılığı

F.342. Abdal Yakup Tekkesi'nin (Hekimoğlu Ali Paşa Camii) mihrabında Eşrefi Gülü

F.343. Olanlar Tekkesi'nin mermer cephesinde Eşrefi ve Kadiri Gülleri

F.344. Orjinal bir Kadiri Tacı'nda "gül"

F.345. Mezar taşı başlığında Gül

F.346. Yenikapı Mevlevihanesi saçağında içinde "Ya Hafız" yazılı ahşap Mührü Süleyman

F.347. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi penceresinde demir parmaklık üzerinde Kadiri Sikkesi

F.348. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi nişlerden biri üzerinde alçıdan Kadiri Sikkesi

F.349. Galata Mevlevihanesi'nde Mevlevi Sikkesi şeklinde alem

F.350. Şah Kulu Tekkesi'nde Elifi Horasani Bektaşî Tacı şeklinde alem

F.351. Mesnevi hane Tekkesi'nin minaresinde Mevlevi Tacı şeklinde alem

F.352. Kuyubaşı Tekkesi'nde Namazgah Taşı

F.353. Abdal Yakup Tekkesi'nde çilehane penceresi

F.354. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin mihrabında Kabe tasviri

F.355. Selami Efendi Tekkesi'nde ahşap levha

- F.356. İsmet Efendi Tekkesi'nin mermerden abdest teknesi
 F.357. Sandıkçı Tekkesi'ne ait kitabeli abdest teknesi
 F.358. Mesneviyhane Tekkesi'nde kitabeli kuyu bileziği
 F.359. Karyağdı Baba Tekkesi'nin kitabeli kuyu bileziği
 F.360. Üsküdar Musalla Tekkesi'nin kitabeli abdest teknesi
 F.361. Selami Efendi Tekkesi'nde abdest teknesi tarzında şadırvan
 F.362. Şeyhülislam Tekkesi'nin avlusundaki şadırvan
 F.363. Ahmet Kamil Efendi Tekkesi'nin içinde abdest teknesi tarzında şadırvan
 F.364. Merkez Efendi Konağı'nda tekke eşyaları
 F.365. Müzlerde tekke eşyaları keşköl, teber, balta, tesbih, mütteka
 F.366. Müzelerde tekke eşyaları teber ve balta çeşitleri

ÇİZİMLER LİSTESİ

- Ç.1-Karababa Tekkesi (Pervitich)
 Ç.2-Koğacı Tekkesi (Pervitich)
 Ç.3-Şah Ali Baba Zengi Tekkesi (Pervitich)
 Ç.4-Ahmet Buhari Tekkesi (Pervitich)
 Ç.5-Şazeli Tekkesi (Pervitich)
 Ç.6-Balat Tekkesi (Pervitich)
 Ç.7-Kesmekaya Tekkesi (Pervitich)
 Ç.8-Perişan Baba Tekkesi (Pervitich)
 Ç.9-Saçlı Emir Osman Tekkesi (Pervitich)
 Ç.10-Çakır Dede Tekkesi (Pervitich)
 Ç.11-Hatuniye Tekkesi (Pervitich)
 Ç.12-Doğramacı Ahmet Efendi Tekkesi (Pervitich)
 Ç.13-Ali Sabit Efendi Tekkesi (Pervitich)
 Ç.14-Hüsamettin Uşşaki Tekkesi (Pervitich)
 Ç.15-Yanık Şeyh İsmail Efendi Tekkesi (Pervitich)
 Ç.16-Yahya Kethüda Tekkesi (Pervitich)
 Ç.17-Mehmet Ağa Tekkesi (Pervitich)
 Ç.18-Dıraman Tekkesi(Pervitich)
 Ç.19-Kasımpaşa Mevlevihanesi (Pervitich)
 Ç.20-Avnizade, Himmetzade, Keşfi Ahmet Efendi, Kıncı Baba Tekkeleri vaziyet planı
 Ç.21-Kadiriler Tekkesi (Pervitich)

- Ç.22-Vezneciler'de Deruni Mehmet Efendi, Helvayi, Keşfi Osman Efendi Tekkeleri vaziyet planı
- Ç.23-Akşemsettin Tekkesi vaziyet planı (1918 yılı)
- Ç.24-Ahmediye, Bandırmalı, Fethi Efendi, İskender Baba, Rufai Asıtanesi, Şeyh Seyyit Mehmet Efendi, Şeyh Feyzullah Efendi, Şeyh Şemsettin Efendi Tekkeleri'nin bulunduğu bölgenin vaziyet planı
- Ç.25-Bandırmalı, Nalçacı Halil Efendi, Şeyh Hasib Efendi Tekkeleri'nin bulunduğu bölgenin vaziyet planı
- Ç.26-Nasuhi Tekkesi 1249/1833 tarihli vaziyet planı
- Ç.27-Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi vaziyet planı (N. Ezel'den)
- Ç.28-Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi vaziyet planı
- Ç.29-Selami Ali Efendi Tekkesi vaziyet planı
- Ç.30-Emekyemez Tekkesi vaziyet planı
- Ç.31-Himmetzade Tekkesi Vaziyet Planı
- Ç.32-Hüseyin Kazım Ef. Tekkesi vaziyet planı
- Ç.33-Yavaşca Mehmet Ef. Tekkesi vaziyet planı
- Ç.34-Paşa Baba Tekkesi vaziyet planı
- Ç.35-Kemal Paşa Tekkesi vaziyet planı
- Ç.36-Hüsrev Paşa Tekkesi vaziyet planı
- Ç.37-Kadıızade Tekkesi vaziyet planı
- Ç.38-Körükçü Tekke vaziyet planı 1918 yılı ve günümüzdeki durum
- Ç.39-Mahmud Bedrettin Tekkesi vaziyet planı
- Ç.40-Mustafa Paşa Tekkesi vaziyet planı 1918 yılı
- Ç.41-Lagari Tekkesi vaziyet planı 1918 yılı
- Ç.42-Bahariye Mevlevihanesi vaziyet planı 1918 yılı
- Ç.43-Karagöz ve Peyk Dede Tekkeleri vaziyet planı 1918 yılı
- Ç.44-Emirler Tekkesi vaziyet planı 1918 yılı
- Ç.45-Kelami Tekkesi vaziyet planı 1918 yılı
- Ç.46-Sünbül Efenrdi Tekkesi vaziyet planı
- Ç.47-Yahya Efendi Tekkesi vaziyet planı
- Ç.48-Yahya Efendi Tekkesi Rölöve kesiti
- Ç.49-Yahya Efendi Tekkesi Rölöve kesiti
- Ç.50-Merkez Efendi Tekkesi vaziyet planı
- Ç.51-Merkez Efendi Türbesi Plan Rölövesi
- Ç.52-Merkez Efendi Türbesi görünüş
- Ç.53-Merkez Efendi Türbesi kesit

- Ç.54-Efganiler Tekkesi vaziyet planı ve silüet (Y.T.Ü'den)
- Ç.55-Efganiler Tekkesi köşk sohbethanenin görünüşü (Y.T.Ü'den)
- Ç.56-Üsküdar Özbekler Tekkesi vaziyet planı (A. Dünder'dan)
- Ç.57-Kasımpaşa Mevlevihanesi birinci kat planı
- Ç.58-Kasımpaşa Mevlevihanesi Görünüş
- Ç.59-Kasımpaşa Mevlevihanesi Görünüş
- Ç.60-Yenikapı Mevlevihanesi Vaziyet planı ve silüet (M.S.Ü'den)
- Ç.61, Ç.62, Ç.63, Ç.64-Yenikapı Mevlevihanesi semahanesi Görünüşler (M.S.Ü'den)
- Ç.65-Kadiriler Tekkesi vaziyet planı (E. Demirel)
- Ç.66-Kadiriler Tekkesi Meşruta görünüşü (A. Erdem)
- Ç.67-Kadiriler Tekkesi Tevhidhane kesiti (E.Demirel)
- Ç.68-Kadiriler Tekkesi Tevhidhane kesiti (E.Demirel)
- Ç.69-Rufai Asitanesi Zemin kat planı
- Ç.70-Rufai Asitanesi Alt kat planı
- Ç.71-Rufai Asitanesi Tevhidhane katı planı
- Ç.72-Kaşgari Tekkesi plan (E. Demirel)
- Ç.73-Kaşgari Tekkesi Meşruta kesiti (E.Demirel)
- Ç.74-Selami Ef. Tekkesi Plan
- Ç.75-Selami Ef. Tekkesi avlu görünüşü
- Ç.76-Selami Ef.Tekkesi Görünüş
- Ç.77-Şah Ali Baba Zengi Tekkesi görünüş
- Ç.78-Şah Ali Baba Tekkesi görünüş
- Ç.79-Körükçü Tekke Ön görünüş (E. Demirel)
- Ç.80-Keşfi Osman Ef. Tekkesi Görünüş (A.Mercan)
- Ç.81-Kaygusuz Tekkesi Ön görünüş
- Ç.82-Kaygusuz Tekkesi Sağ görünüş
- Ç.83-Çürüklük Tekkesi Rölövesi Kesit (F. Ensari)
- Ç.84-Çürüklük Tekkesi rölövesi kesit (F. Ensari)
- Ç.85-Hallaç Baba TekkesiVaziyet planı
- Ç.85/A Restitüsyon kesit (B. Tanman'dan)
- Ç.86-Hasırizade Tekkesi Plan (B. Tanman'dan)
- Ç.87-Helvayi Tekkesi Plan (B. Tanman'dan)
- Ç.88-Kartal Maarifi Tekkesi Plan
- Ç.89-Hasırizade Tekkesi Tevhidhane Kesiti
- Ç.90-Hasırizade Tekkesi Mihrap Cephesi

- Ç.91-Hasırizade Tekkesi Giriş Cephesi
- Ç.92-Körükçü Tekke plan
- Ç.93-Şah Ali Baba Zengi Tekkesi Tevhidhane planı
- Ç.94-Çürüklük Tekkesi plan
- Ç.95-Kaygusuz Tekkesi kesit
- Ç.96-Kaygusuz Tekkesi Kesit
- Ç.97-Şazeli Tekkesi plan-kesit -görünüşler
- Ç.98-Sinanı Erdebili Tekkesi plan (B. Tanman'dan)
- Ç.99-Kırkağaçlı MehmetEmin Ef. Tekkesi Plan
- Ç.100-Kırkağaçlı Mehmet Emin Ef. Tekkesi B-B kesiti
- Ç.101-Beşikcizade Tekkesi vaziyet planı
- Ç.102-Kılıçcı Tekkesi 1. kat krokisi
- Ç.103-Zıbını Şerif Tekkesi zemin kat planı yıkılmadan önce (M. Rona'dan)
- Ç.104-Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi Plan (Y.T.Ü'den)
- Ç.105-Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi Kesit (Y.T.Ü 'den)
- Ç.106-Nurettin Cerrahi Tekkesi Plan (b Tanman)
- Ç.107-Nurettin Cerrahi Tekkesi Kesit
- Ç.108-Seyyit Nizam Tekkesi plan
- Ç.109-Ekmel Tekkesi plan (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.110-Kartal Dede Tekkesi plan
- Ç.111-Saçlı Emir Osman Tekkesi plan (B. Tanman'dan)
- Ç.112-Ataullah Ef. Tekkesi plan
- Ç.113- Sandıkçı Tekkesi plan (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.114 -Sandıkçı Tekkesi kesit
- Ç.115-Sandıkçı Tekkesi kesit
- Ç.116-Paşa Baba Tekkesi plan (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.117-Vezir Tekke (Eyüp) plan (M.S.Ü'den)
- Ç.118-Aşık Paşa Tekkesi plan
- Ç.119-Hüseyin Hıfzı Ef. Tekkesi (B. Tanman'dan)
- Ç.120-Tahir Ağa Tekkesi plan (DB. İst. Ans.)
- Ç.121-Feyziye Tekkesi plan (DB.İst. Ans.
- Ç.122-Çakır Ağa Tekkesi krokisi
- Ç.123-Kuyubaşı Tekkesi Plan (E. Demirel)
- Ç.124-Kuyubaşı Tekkesi Ön görünüş (E.Demirel)
- Ç.125-Kuyubaşı Tekkesi Sağ yan görünüş (E. Demirel)
- Ç.126-Şeyh Raşit Ef. Tekkesi planlar ve kesit (M.S.Ü'den)

- Ç.127-Üsküdar Mevlevihanesi için Mimar Kemalettin Bey'in yaptığı bir tasarım (İst. Vak. Bö.Md. Ar.)
- Ç.128-Cafer Paşa Tekkesi Kesit ve görünüşler (İst. Vak. Bö. Md. Ar.)
- Ç.129-Şeyh Murat Tekkesi Kesit ve görünüşler (H, Şenalp)
- Ç.130-Şeyh Murat Tekkesi Nişancı Mustafa Paşa Caddesi cephesi
- Ç.131-Hacı Beşir Ağa Tekkesi Meşrutası plan (C. Ertem'den)
- Ç.132-Hacı Beşir Ağa Tekkesi Meşrutası kesit (C. Ertem'den)
- Ç.133-Bayrampaşa Tekkesi tevhidhane kesiti (Y.T.Ü'den)
- Ç.134-Bala Tekkesi plan (M. Hatatoğlu'ndan)
- Ç.135-Cemalizade Tekkesi plan-kesit-görünüş (F.Kızıl'dan)
- Ç.136-Aydınzade Tekkesi Bodrum kat planı (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.137-Aydınzade Tekkesi Zemin kat planı
- Ç.138-Şeyh Mehmet Ef. Tekkesi plan
- Ç.139-Gümüşhaneli Tekkesi Plan (S. Eyice'den)
- Ç.140-Takyeci Tekkesi (İ.A.Yüksel)
- Ç.141-Akarca Tekkesi plan
- Ç.142-Yuşa Tekkesi plan (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.143-İslambey Tekkesi Görünüş (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.144-İslambey Tekkesi Zemin kat planı
- Ç.145-Fenayi Tekkesi Görünüş
- Ç.146-Yavedut Tekkesi Görünüş
- Ç.147-Vezir tekke Restitüsyon görünüşü (M.S.Ü'den)
- Ç.148-Mehmet Paşa Tekkesi Ahşap meşruta plan (Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.149-Mehmet Paşa Tekkesi Ahşap meşruta görünüş (rölöve)
- Ç.150-Mehmet Paşa Tekkesi Kesit ve görünüş (restorasyon)
- Ç.151-Mehmet Paşa Tekkesi Görünüş (rölöve)
- Ç.152-Mehmet Paşa Tekkesi Ahşap oda plan-kesit-görünüş (restorasyon)
- Ç.153-Mehmet Paşa Tekkesi Ahşap oda görünüş (restorasyon)
- Ç.154-Mehmet Paşa Tekkesi Koltuk altı silmesi ve pasa detayı
- Ç.155-Mehmet Şemsettin Ef. Tekkesi meşruta (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.156-Mehmet Şemsettin Ef. Tekkesi meşruta kesit
- Ç.157-Mehmet Şemsettin Ef. Tekkesi meşruta kesit
- Ç.158-Mecidiye Tekkesi Plan (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.159-Balçık Tekkesi Vaziyet planı (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.160-Balçık Tekkesi-Meşruta planı (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
- Ç.161-Balçık Tekkesi meşruta planı

- Ç.162-Erdik Baba tekkesi meşruta görünüş (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
 Ç.163-Erdik Baba Tekkesi meşruta plan (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)
 Ç.164-Hatuniye Tekkesi'nde Perizat Hatun Türbesi Plan (A.S. Ülgen'den)
 Ç.165-Hatunuye Tekkesi'nde PerizatHatunTürbesi Görünüş
 Ç.166-Şeyh Murat Tekkesi kapı ve şadırvan elemanları rölövesi (A.Erdem-E.Demirel)
 Ç.167-Şeyh Murat Tekkesi Çeşme ve avlu kapısı restorasyon projesi plan-görünüş (A.Erdem-E.Demirel)
 Ç.168-Şeyh Murat Tekkesi çeşme ve avlu kapısı restorasyon projesi plan-kesit-görünüş (A.Erdem-E.Demirel)
 Ç.169-Şeyh Murat Tekkesi şadırvanı restitüsyon projesi (A.Erdem-E.Demirel)

VESİKALAR LİSTESİ

Vesika 1: Gavsizade Tekkesi'ne ait 31 Mayıs 1918 den sonra yapılmış renkli vaziyet planı.

Vesika 2: Osmani Anonim Şirketi tarafından 1915 de hazırlanmış mavi ozalit İstanbul paftalarından bir örnek (Fatih Kabakulak Tekkesi ile Akşemsettin Tekkesi bu paftada görülmektedir.

Vesika:3: Merkez Efendi Tekkesi'nin günümüze ulaşmıyan Şeyh Dairesi ve hücreleri ile Hünkar Köşkü'nün eski halini gösterir bir perspektif çizim.

Vesika 4: Meclisi Meşayih'in tekke arsaları ile ilgili yazışma örneği.

Vesika 5: Salih Efendi Tekkesi Şeyhi Salih Efendi'nin Meclisi Meşayih'e gönderdiği mühürlü evrak.

Vesika 6: Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi Tekkesi'ne ait 1319 /1901 tarihli inşaat defterinin bir sahifesi

Vesika 7: Yazma Risalei- Tac'dan (tarikat mensubları başlıklarını anlatan eserden) bir sahife. Bu sahifede gül ismi verilen tarikat motiflerinin çizimleri göstermektedir.

Vesika 8: Kadiri Asitanesi Sultan II. Abdülhamid devrindeki tamiri sırasında tutulan inşaat defterine ait bir sahife Bu sahifede kayıtlı usta isimleri arasında Rumca isimler de görülmektedir,

Vesika 9: Kadiri Asitanesi onarımına ait keşif defteri sahifesi

Vesika 10: İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nde mahfuz Hayratı Şerife Defterleri'nden Beyoğlu cilt I, s.9 dan örnek. İlk satırda Neccarzade Tekkesi'ne ait bilgiler verilmektedir.

Vesika 11: Galata Mevlevihanesine ait 1328 tarihli vaziyet planı.

Vesika 12a-b: Tophane'de Nebati Şemsettin Tekkesi'ne ait 26 Şevval 933/1527 tarihli Arapça vakfiyenin baş ve son kısmı (iki sahife)

Doğum Yei ve yılı: Elazığ 1956
 İlköğrenim: Üsküdar Ayazma İlkokulu
 Orta Öğrenim: Üsküdar Lisesi
 Lisans: Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
 Lisansüstü: Yıldız Üniversitesi Rölöve-Restorasyon

Çalıştığı kurum: İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü

Yaptığı Çalışmalar:

Projeler:

Ahmet Kamil Efendi Tekkesi Rölövesi
 Balıkesir'de neoklasik bir vakıf binası rölövesi
 Eyüp Kaşgari Murtaza Efendi Tekkesi rölövesi
 Kuyubaşı Emin Baba Tekkesi rölöve ve restorasyon projesi (Ayten Erdem'le birlikte)
 Şeyh Murat Tekkesi'nin kapı ve şadırvanına ait restitüsyon projesi (A. Erdem'le birlikte)
 Sipahiler Ağası Emin Ağa Sebili rölövesi
 Üsküdar Sultantepe'de iki ahşap ev rölöve ve restorasyon projesi

Onarım Kontrollükleri

1984 yılı Ahmet Kamil Efendi Tekkesi Tevhidhane Onarımı
 1986-1988 yılları Yenikapı Mevlevihanesi Onarımı
 1988-1990 Yılları Cerrah Mehmet Paşa Camii Onarımı
 1987 yılı Kılıç Ali Paşa Camii son cemaat yeri Onarımı
 1989-1992 yılları Eyüp-Mihrişah Sultan İmareti Restorasyonu
 1990-1992 yılları Kasımpaşa Güzelce Kasımpaşa Camii Onarımı
 1990 yılı Kadiriler Tekkesi Avlu Kapısı restorasyonu
 1991-92 yılları Aksaray Pertevniyal Valde Sultan Camii Restorasyonu
 1992 yılı İlyas Çelebi Camii (Akarca Tekkesi) onarımı
 1992-94 yılları Nusretiye Camii onarımı
 1993-94 yılları Aynalı Çeşme sokak 25 nolu binanın onarımı
 1994-96 yılları Eyüp Çeribaşı Mescidi Onarımı

Yayınları ve tebliğleri:

Yenikapı Mevlevihanesi

Demirel, Esin, "Keşfi Osman Efendi Tekkesi", Vakıflar Dergisi, sayı 21, 1990,s.115-128.

Demirel, Esin, "İstanbul'da Tarihi Bir Asitane ve Mimarisi", 8. Milli Türkoloji Kongresine sunulan tebliğ, Tuhfe-i Rumi, 1992, s.269.

Demirel İşli, Esin- İşli, E. Nedret, "Kırkağaçlı Emin Efendi Tekkesi", Arkitekt, sayı 424, Nisan 1995, s.50.

Demirel İşli, Esin- İşli, E.Nedret, "Kaygusuz Baba Tekkesi", Arkitekt, sayı 425, Mayıs 1995, s.66.

Demirel İşli, Esin- İşli, E.Nedret, "şah Ali Zengi Baba Tekkesi", Arkitekt, sayı 426, Haziran 1995, s.45.

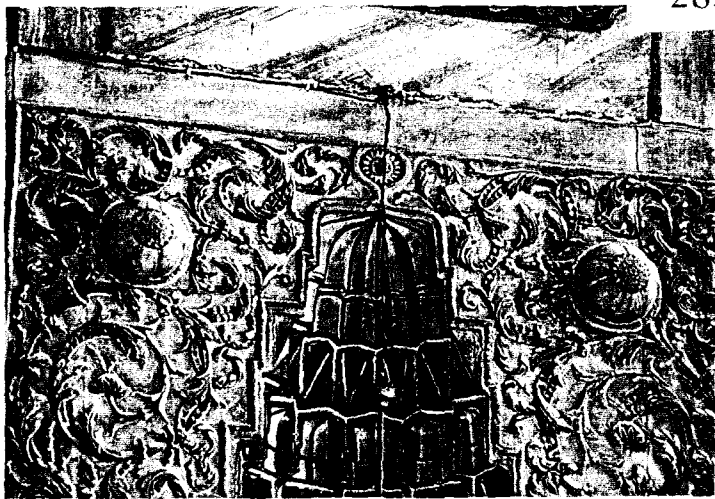
Demirel İşli, Esin- İşli, E.Nedret, "Körükçü Tekkesi", Arkitekt, sayı 427, Temmuz 1995, s.54.

Demirel İşli, Esin-İşli, E.Nedret, "İstanbul'un Ahşap Fevkani Tekkeleri", Arkitekt, sayı 428, Ağustos 1995, s.72.

Demirel İşli, Esin, "Üsküdar'da Rufai Asıtanesi", Arkitekt, sayı 433, Ocak 1996, s.84.

Demirel İşli, Esin, "Beşikçizade Tekkesi", Arkitekt, sayı 434, şubat 1996, s.

Demirel İşli, Esin, "Tarikat Remizlerinin Mimaride Kullanılması: 1 Güller", Arkitekt, sayı 436, Nisan 1996, s.92-93.

F.1

F.2

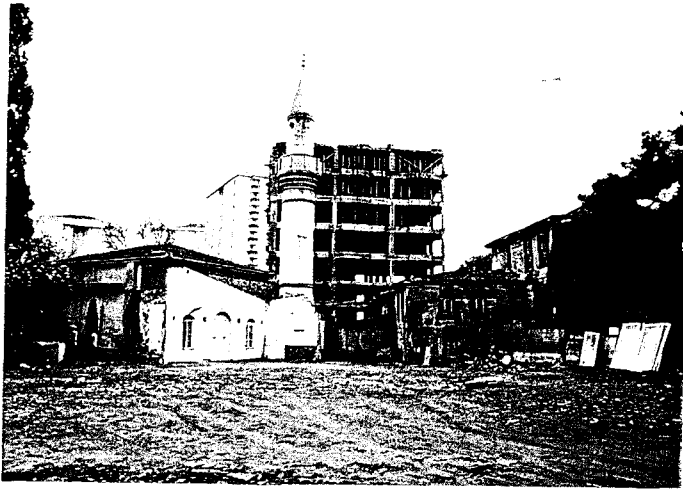
F.3

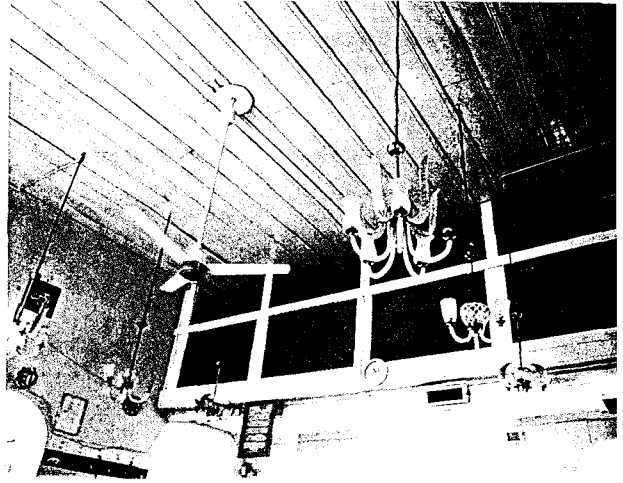
F.4

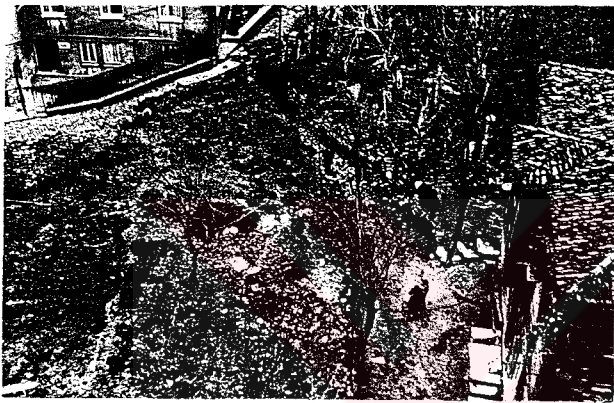
F.5

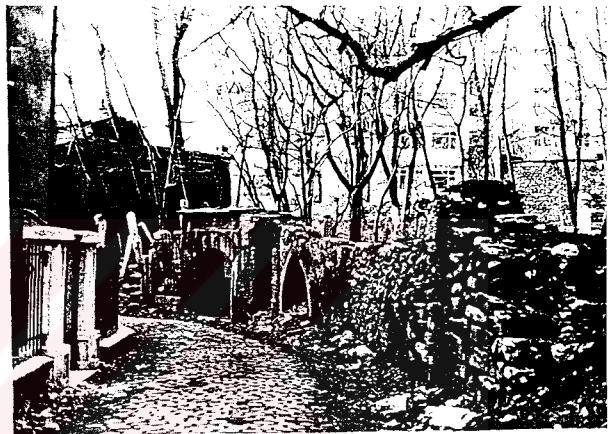
F.6

F.7

F.8

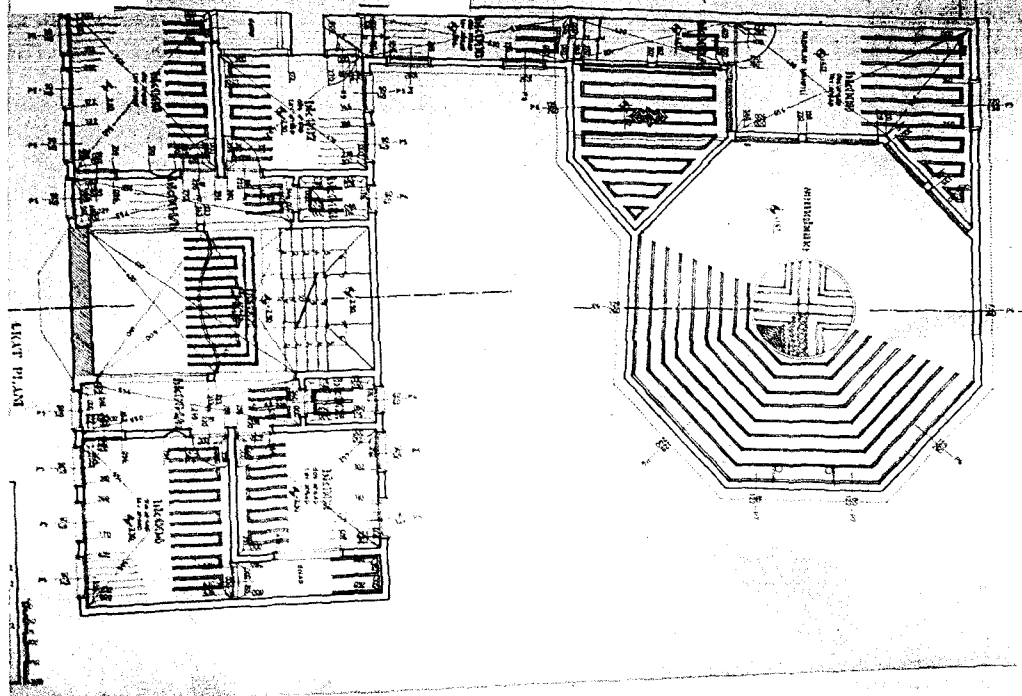
F.9

F.10

F.11

F.12

F.13

F.14

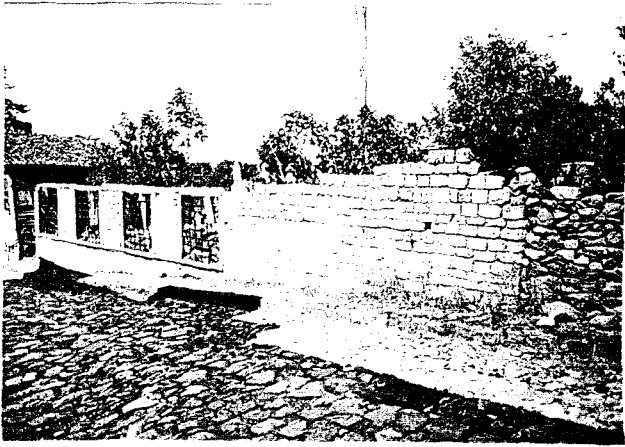
F.15

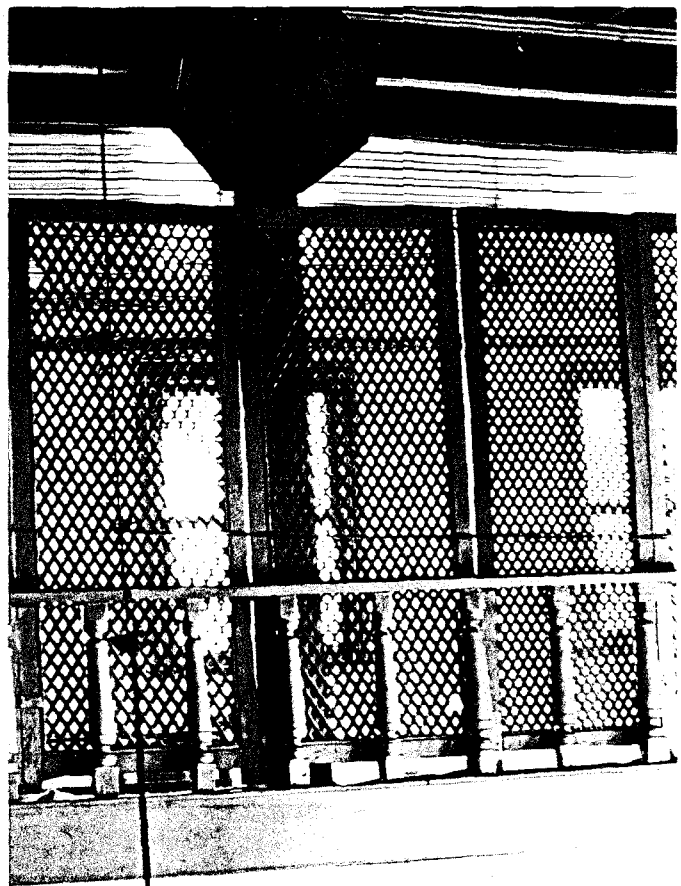
F.16

F.17

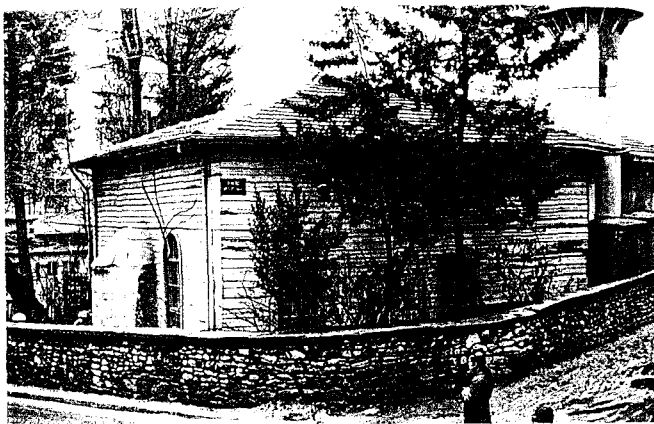
F.18

F.19

F.20

F.21

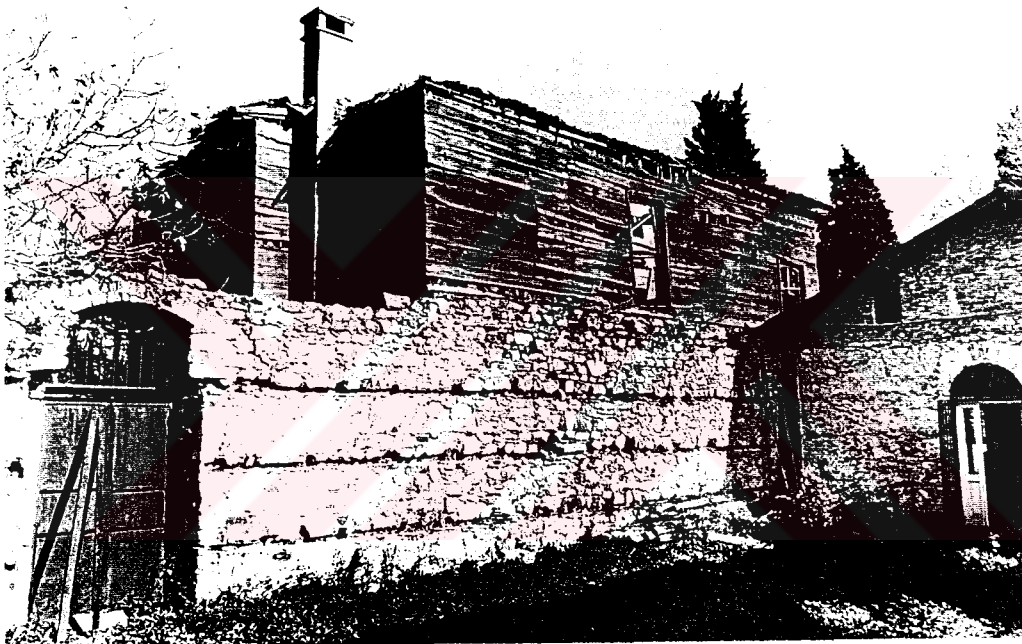
F.22

F.23

F.24

F.25

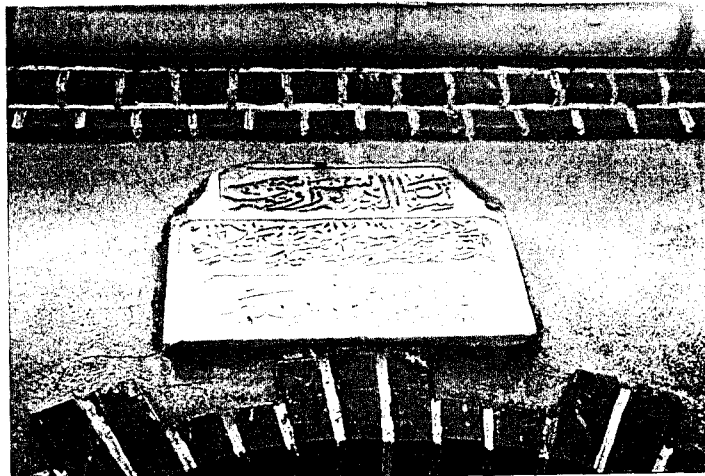
F.26

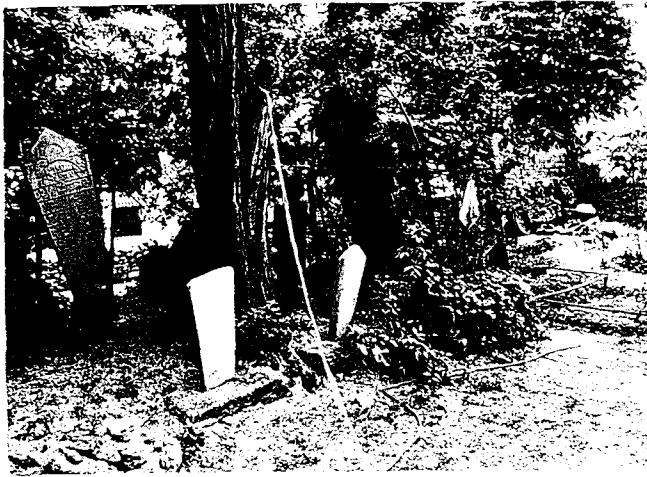
F.27

F.28

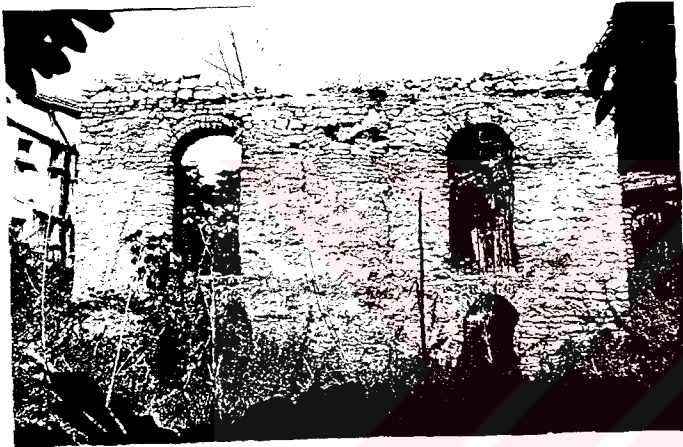
F.29

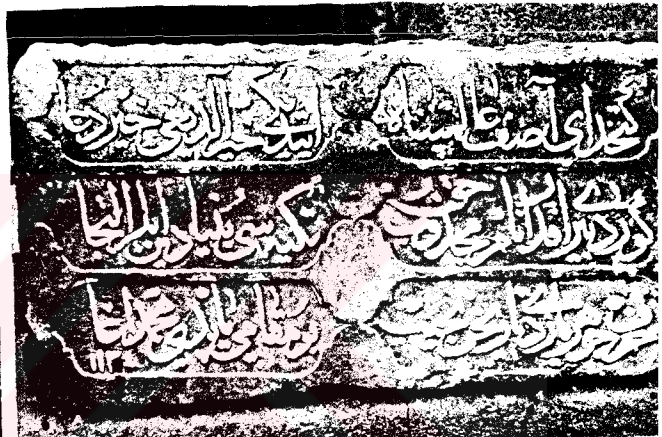
F.30

F.31

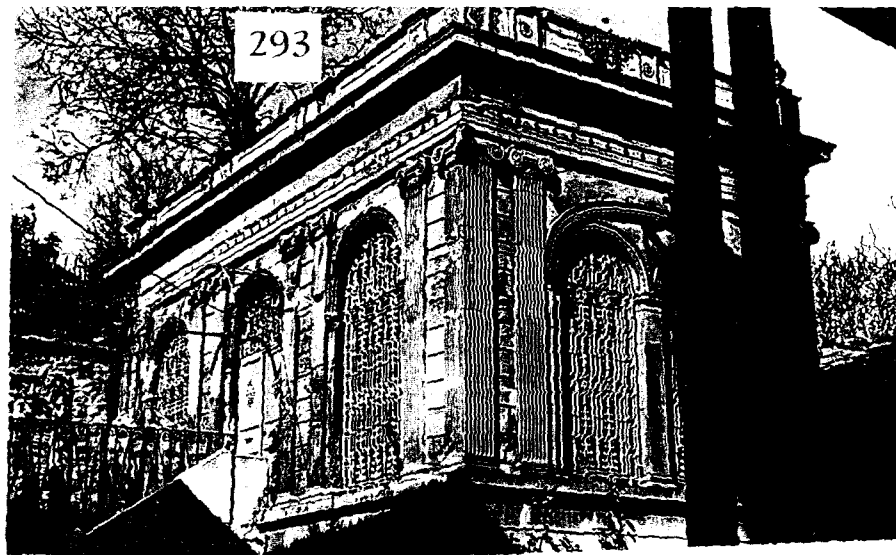
F.32

F.33

F.34

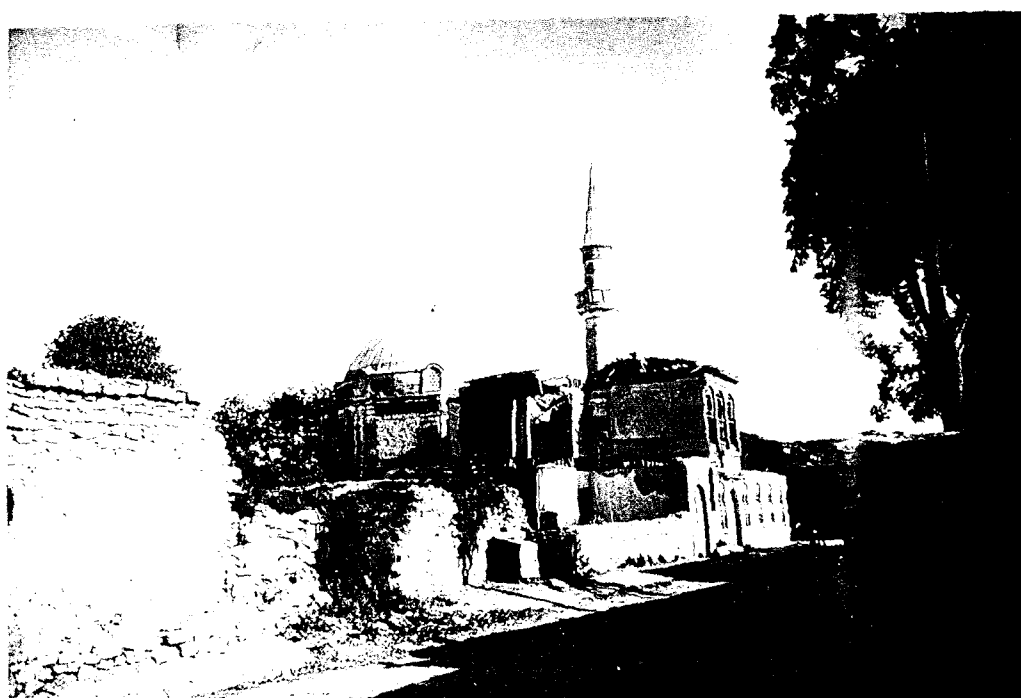
F.35

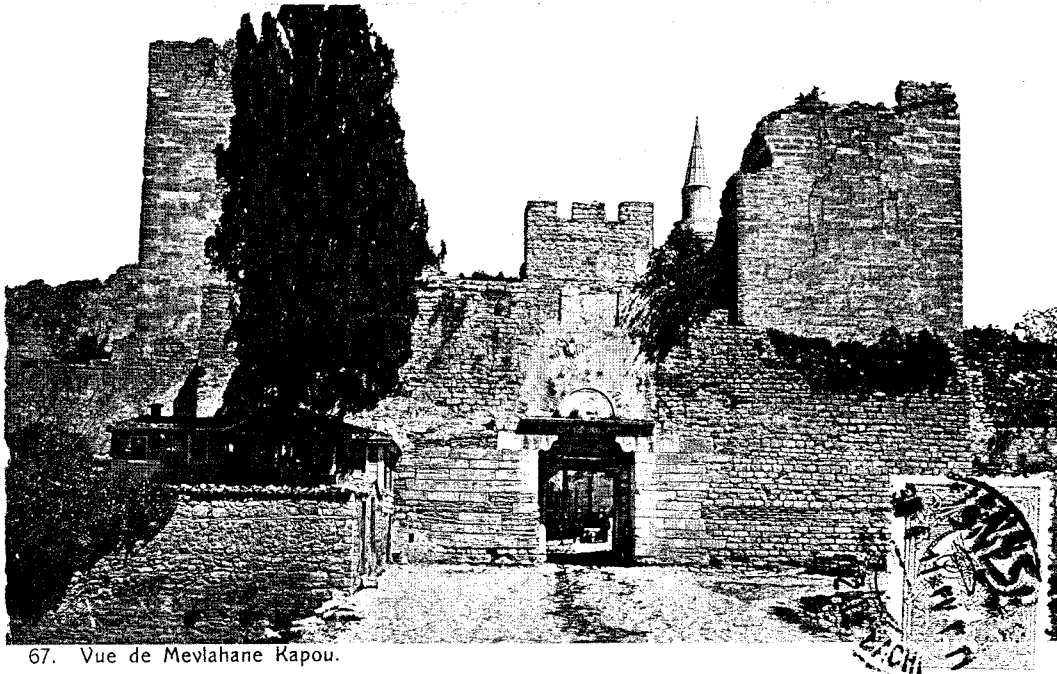
F.36

F.37

F.38

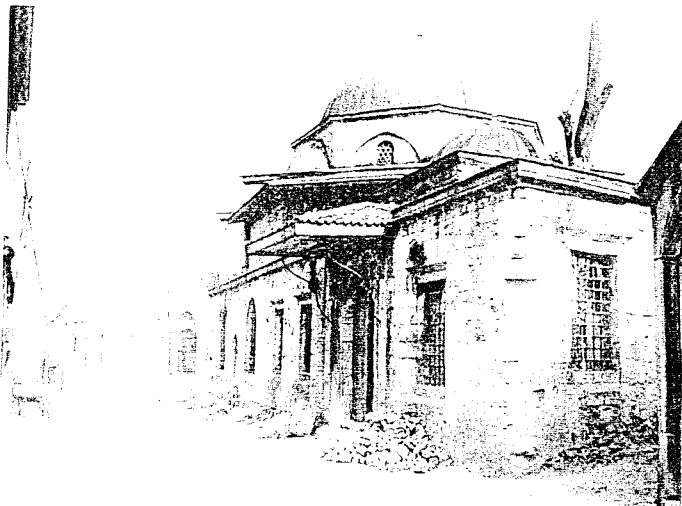

67. Vue de Mevlahane Kapou.

F.39

F.40

F.41

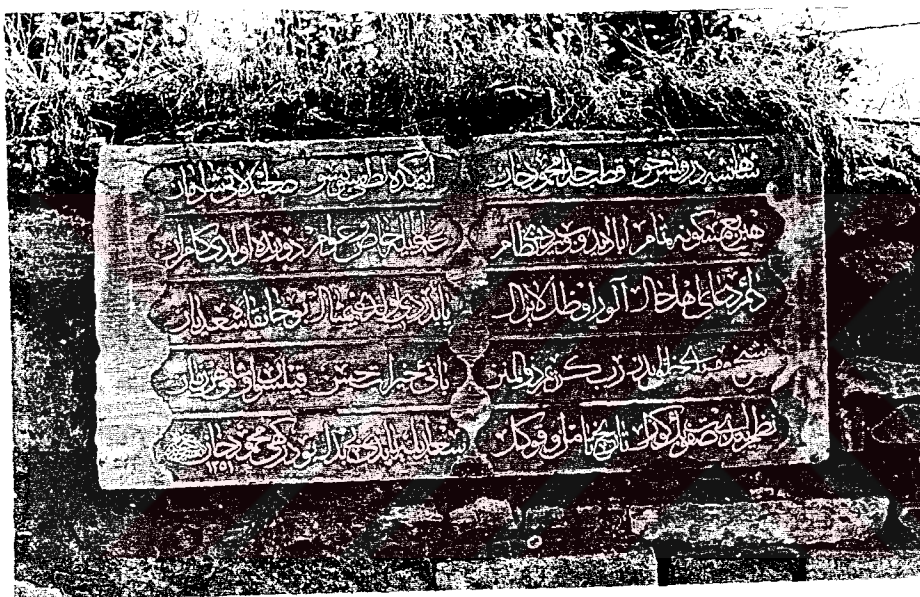
F.42

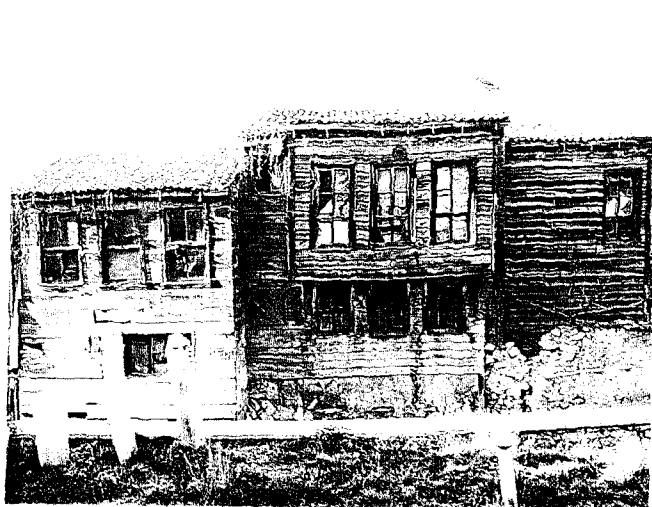
F.43

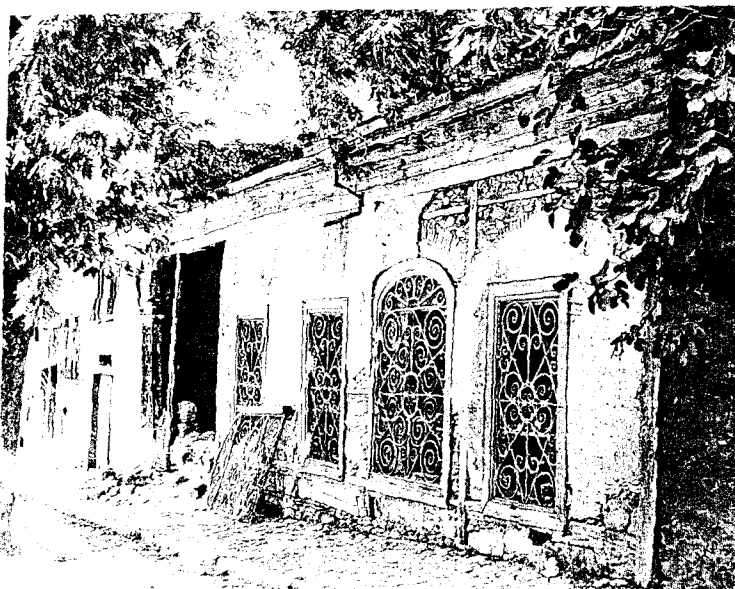
F.44

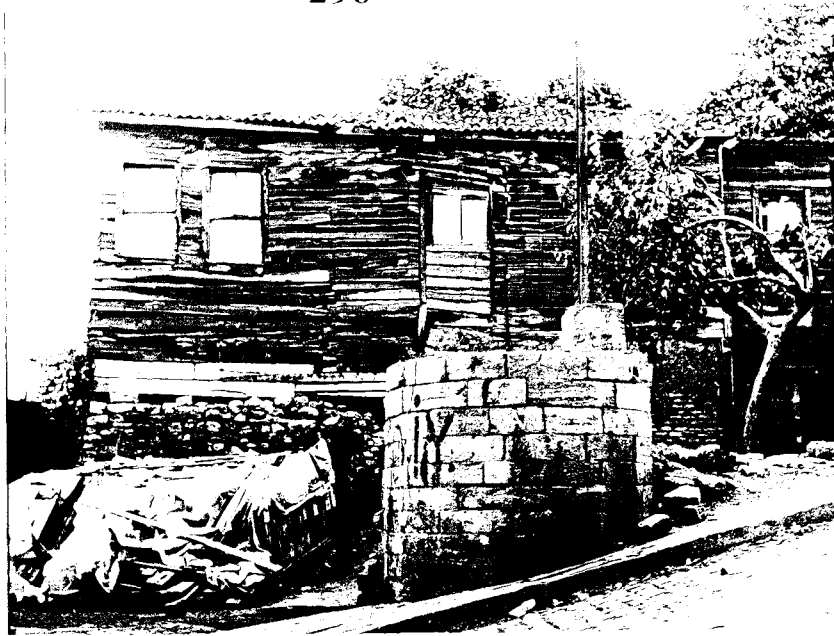
F.45

F.46

F.47

F.48

F.49

F.50

F.51

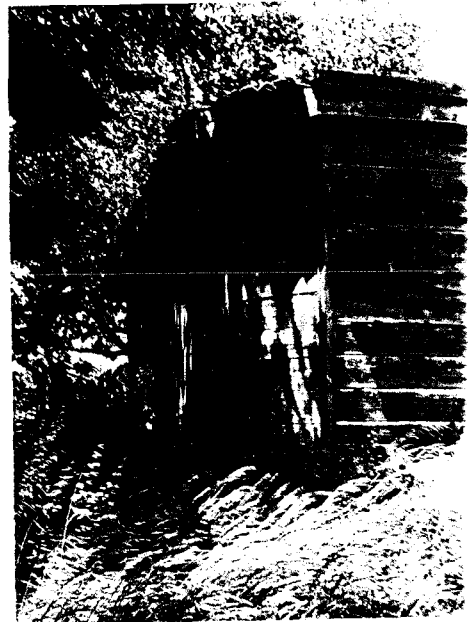
F.52

F.53

F.54

F.55

F.56

F.57

F.58

F.59

F.60

F.61

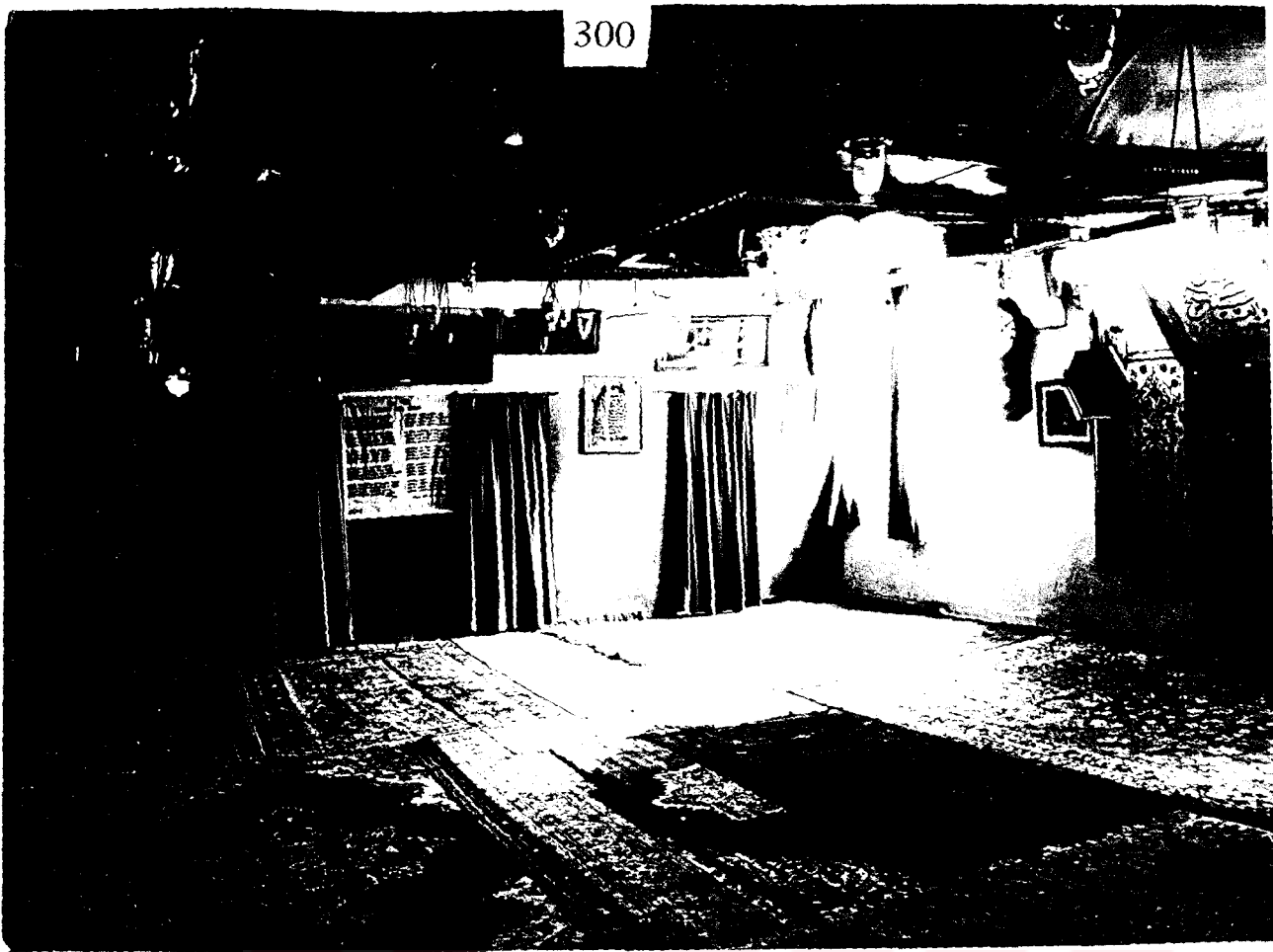
F.62

F.63

Handwritten text in Arabic script, likely a title or description, located below the photograph of the mosque.

300

F.64

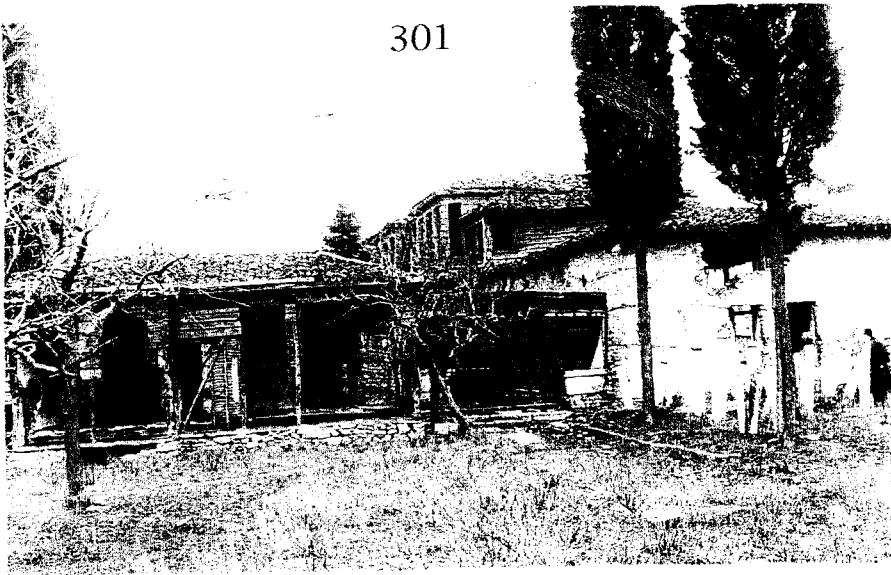
F.65

F.66

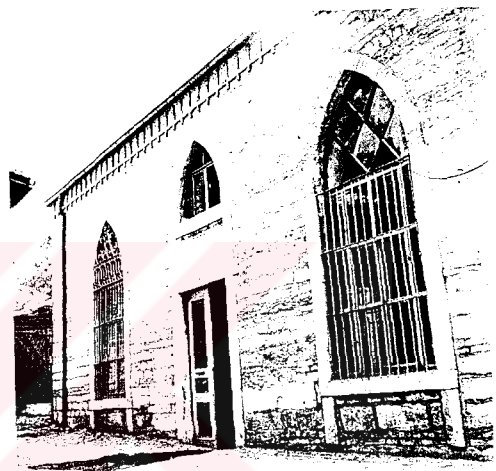
F.67

F.68

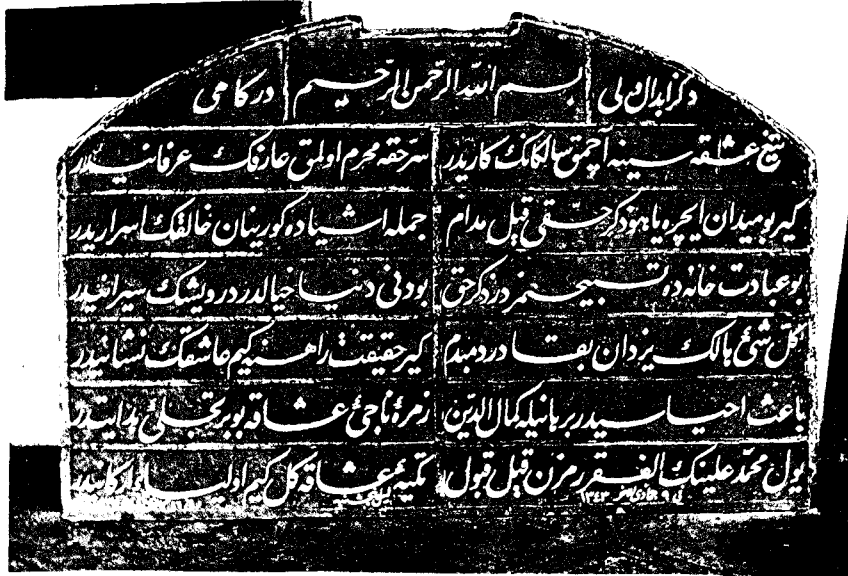
F.69

F.70

F.71

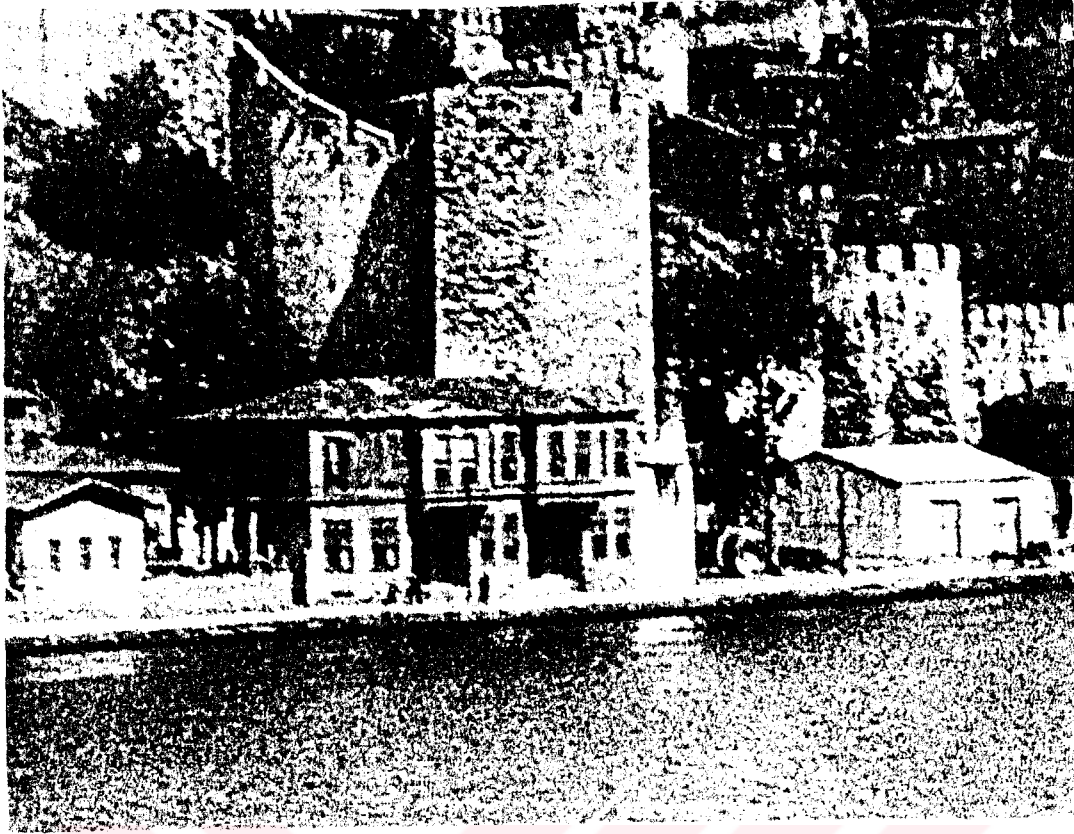
F.72

F.73

F.74

F.75

F.76

F.77

F.78

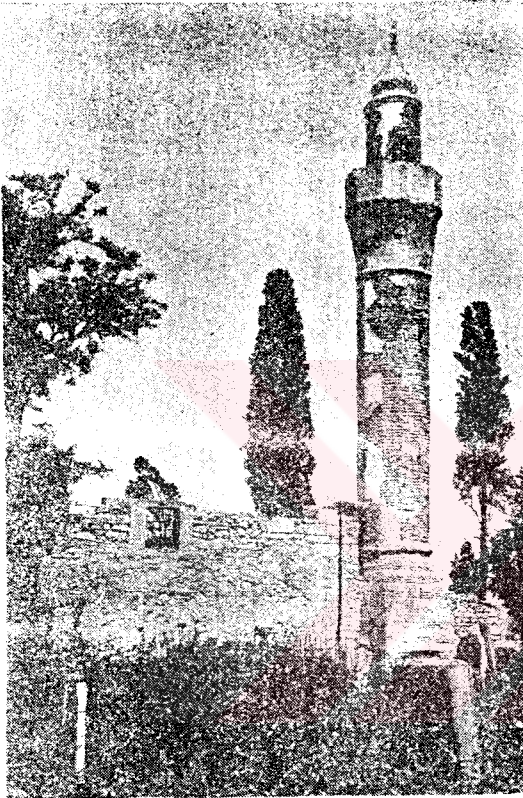
F.79

F.80

F.81

F.82

F.83

F.84

F.85

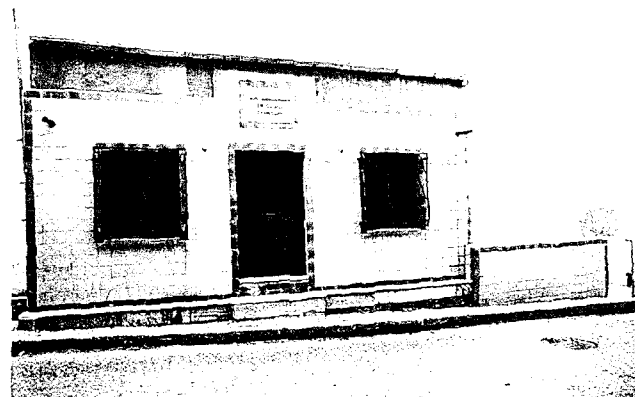
F.86

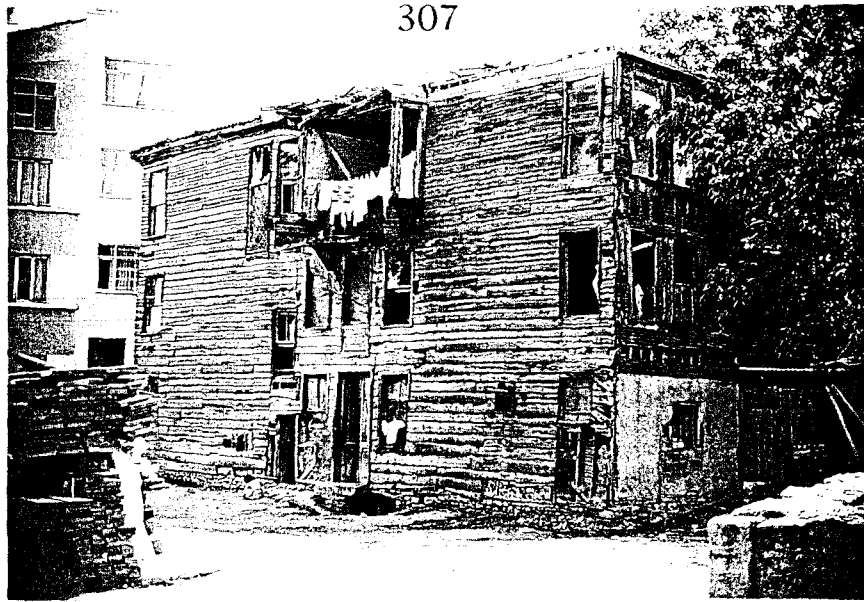
F.87

F.88

F.89

F.90

F.91

F.92

F.93

F.94

F.95

F.96

F.97

F.98

F.99

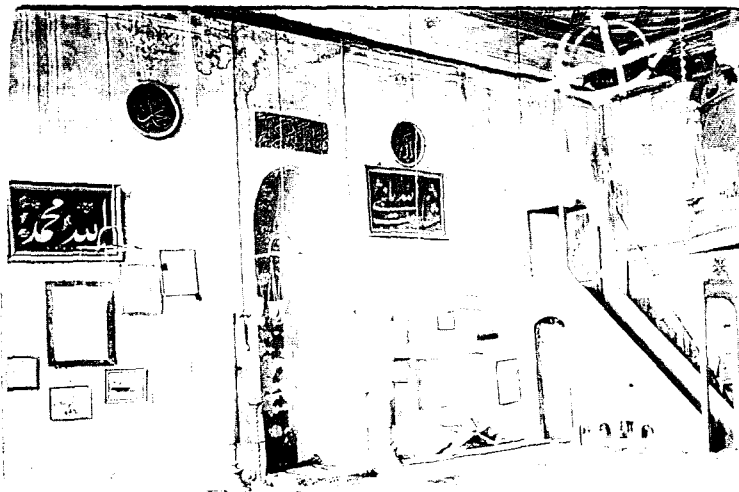
F.100

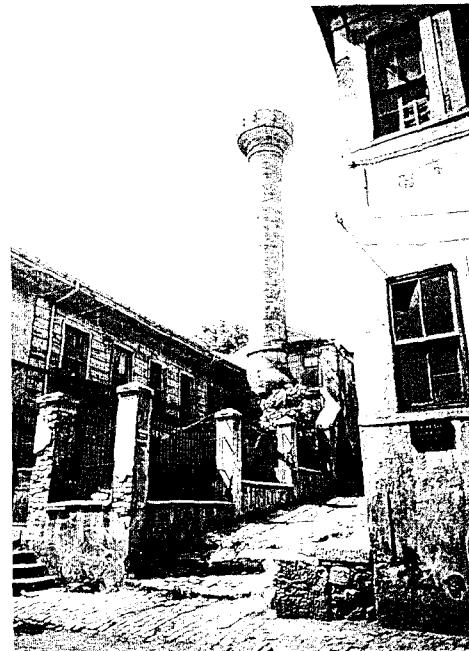
F.101

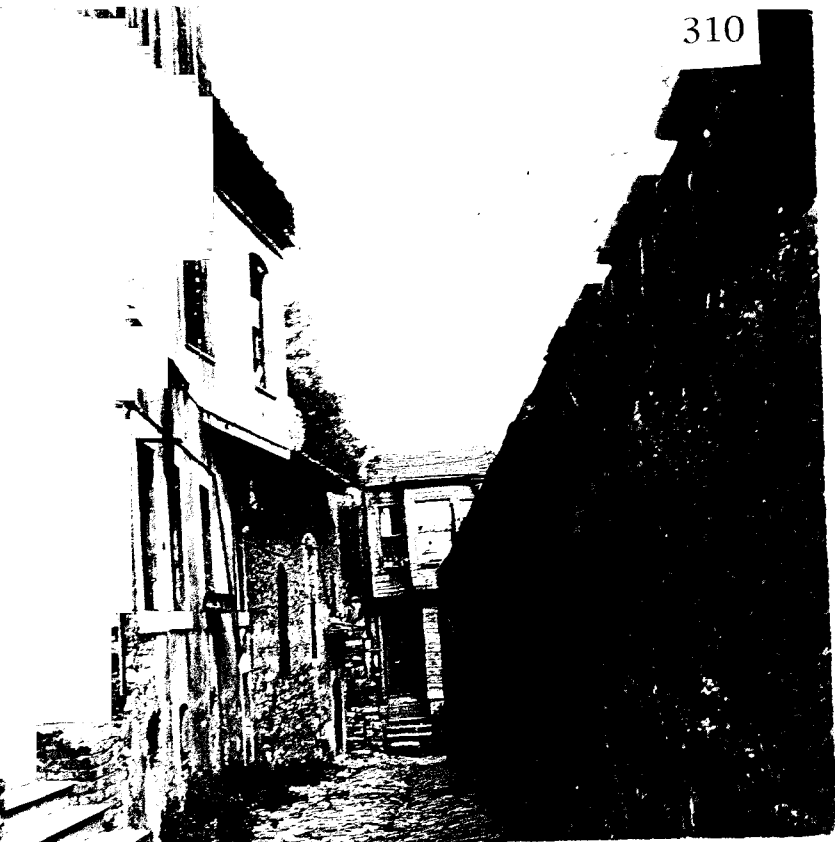
F.102

F.103

F.104

F.105

F.106

F.107

F.108

F.109

F.110

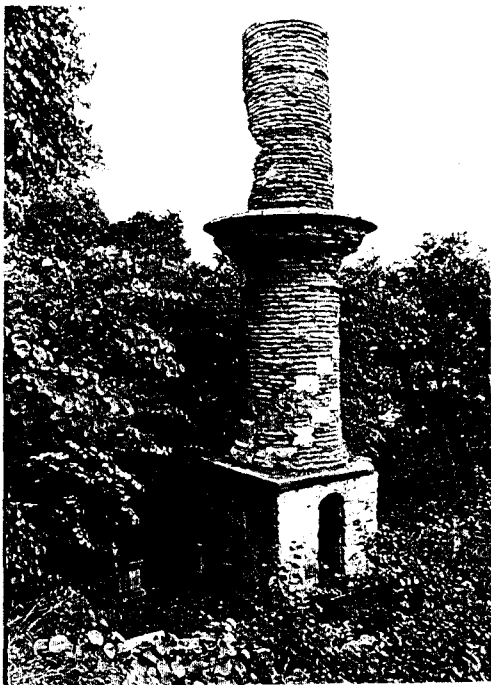
F.11

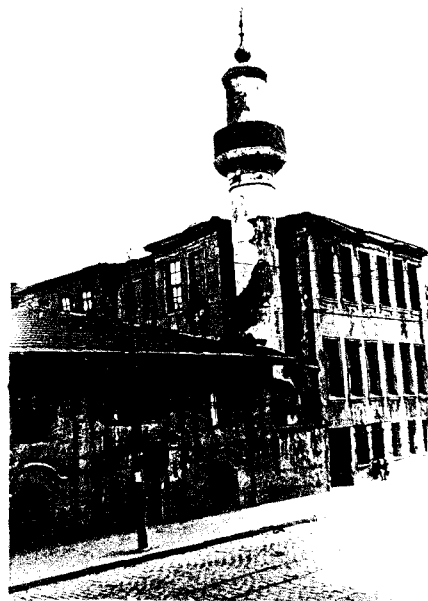
F.112

F.113

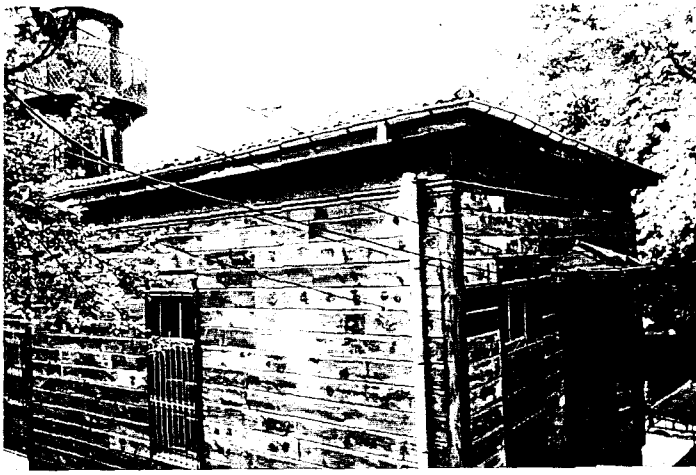

F.114

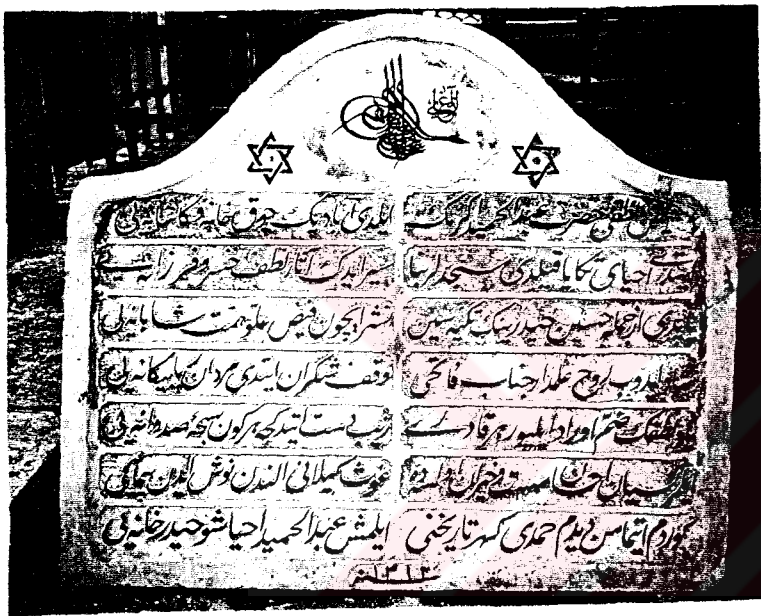

F.115

12

F.116

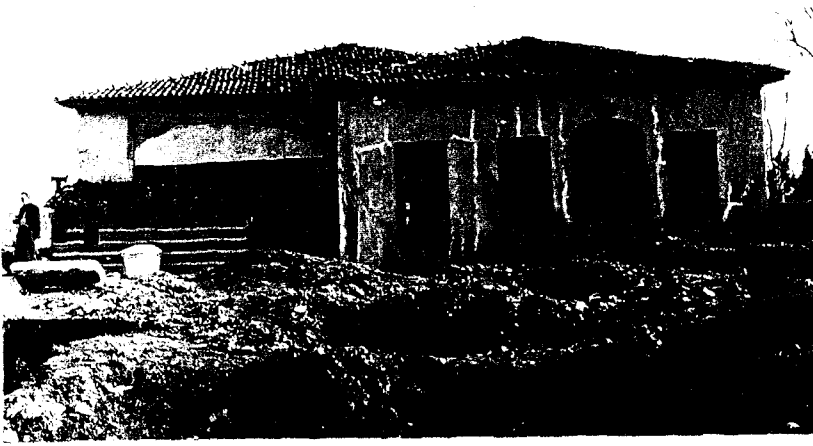
F.117

F.118

F.119

F.120

F.121

F.122

F.123

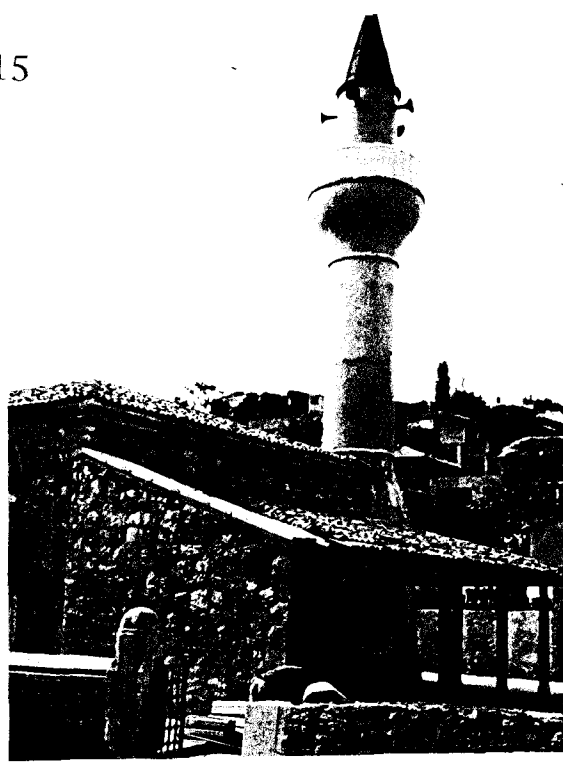
F.124

F.125

F.126

F.127

F.128

F.129

F.130

F.131

F.132

F.133

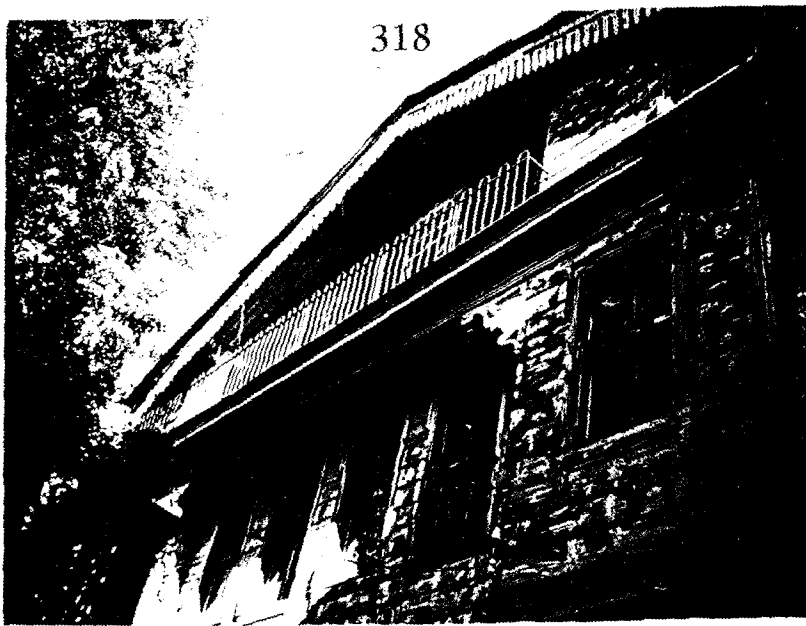
F.134

F.135

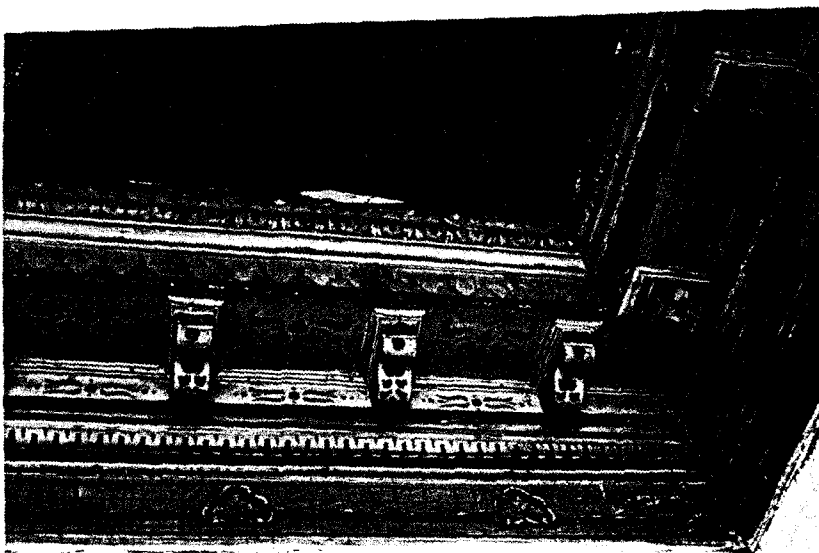
F.136

F.137

F.138

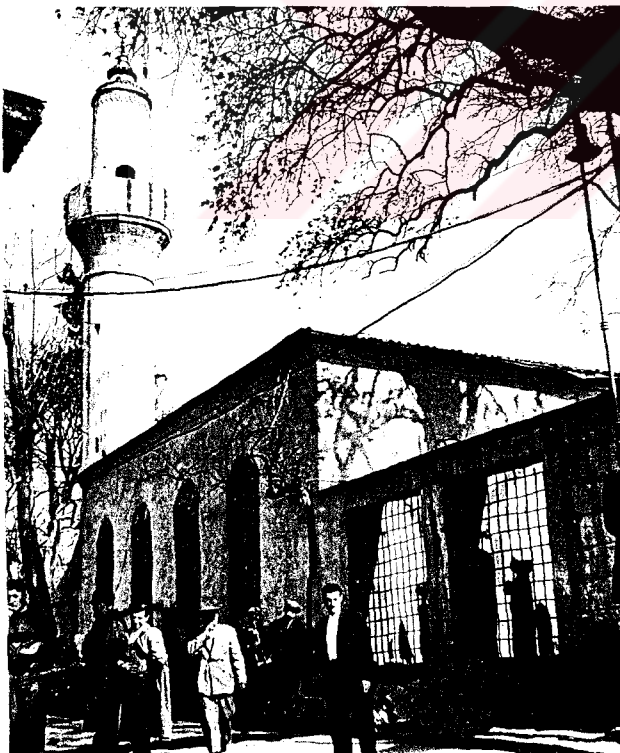
F.139

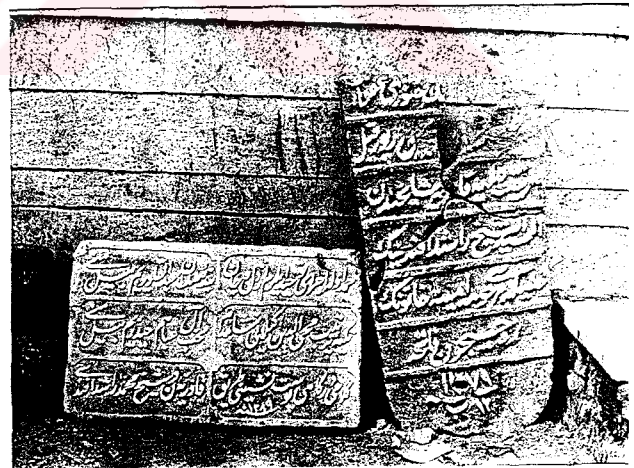
F.140

F.141

F.142

F.143

F.144

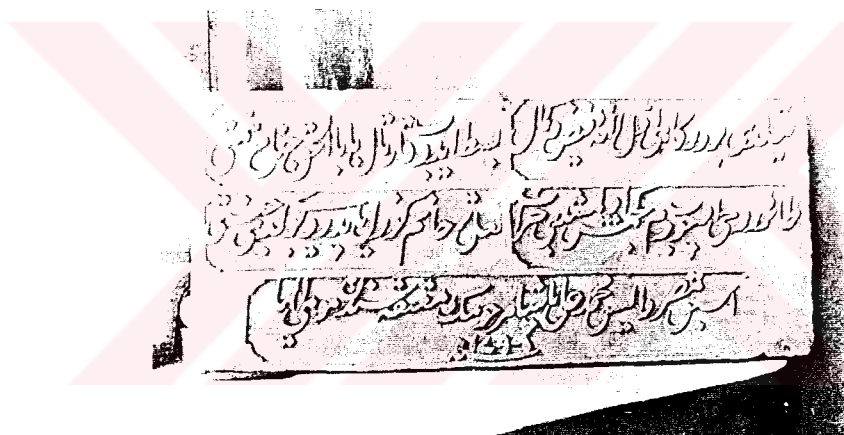
F.145

F.146

F.147

F.148

F.149

F.150

F.151

F.152

F.153

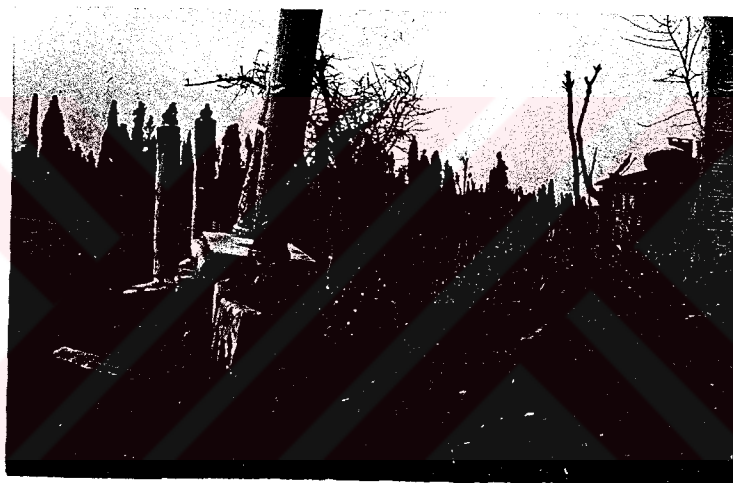
F.154

F.155

F.156

F.157

F.158

F.159

F.160

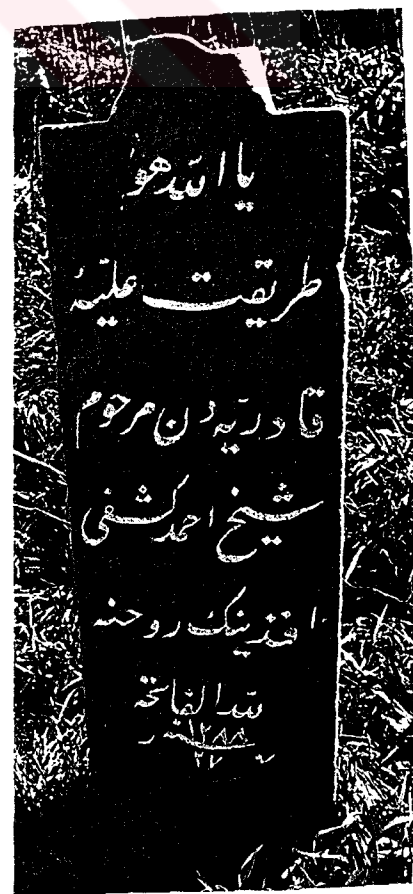
F.161

F.162

F.163

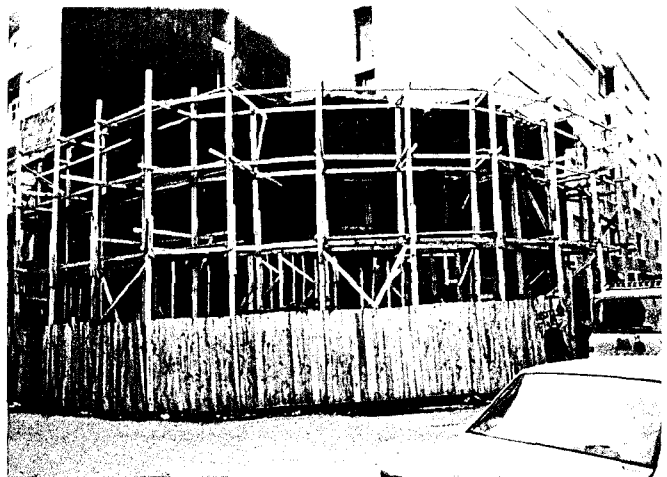
F.164

F.165

F.166

F.167

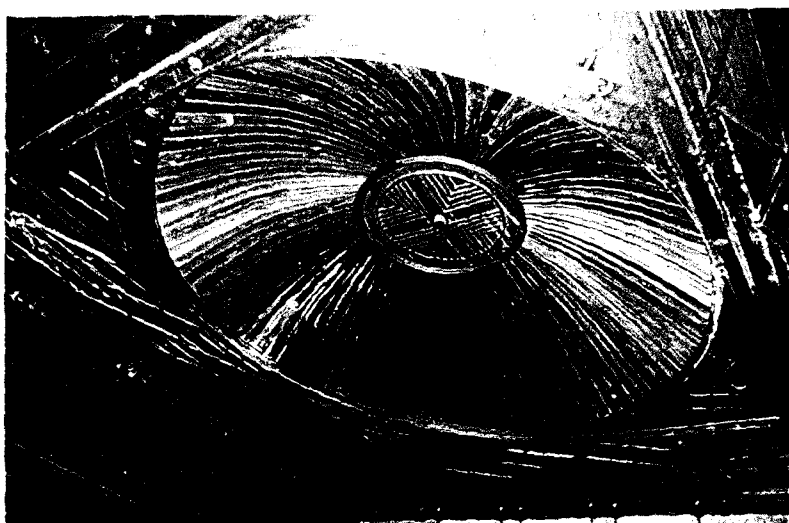
F.168

F.169

F.170

F.171

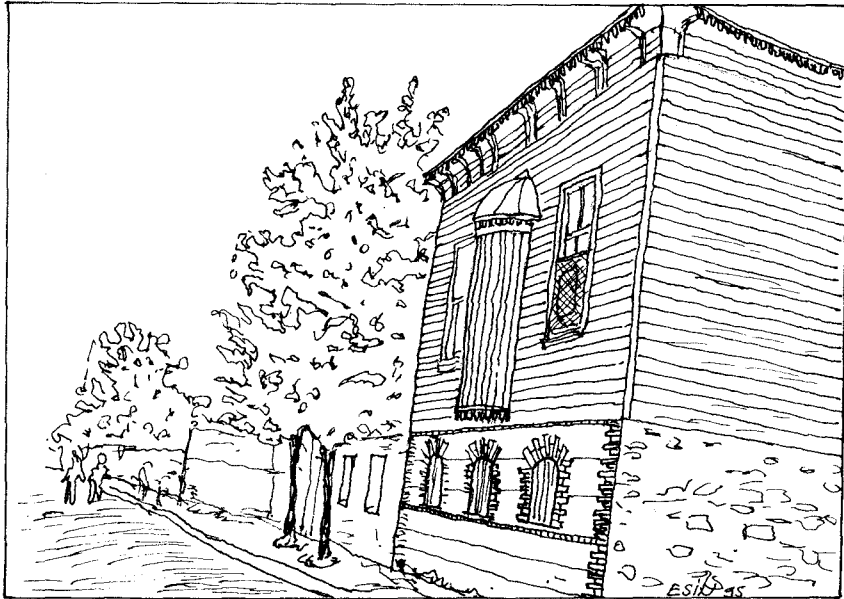
F.172

F.173

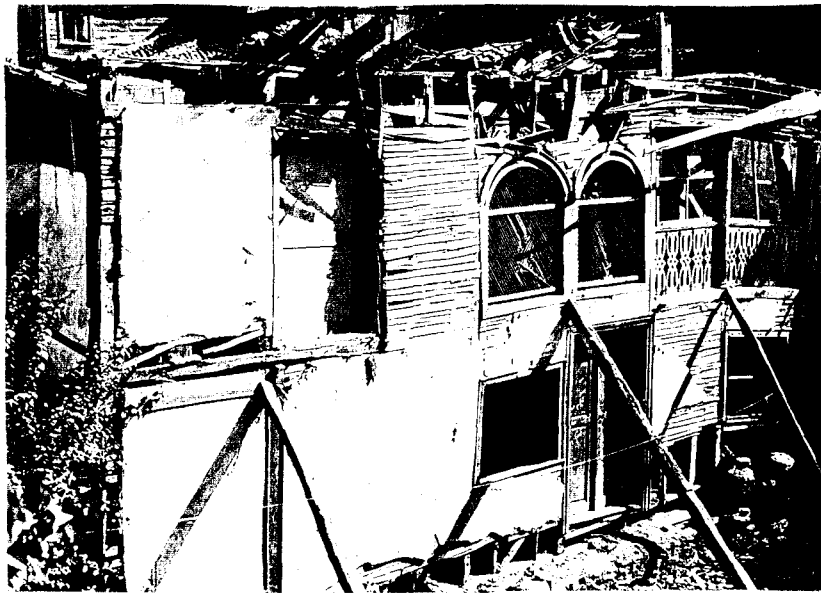

F.174

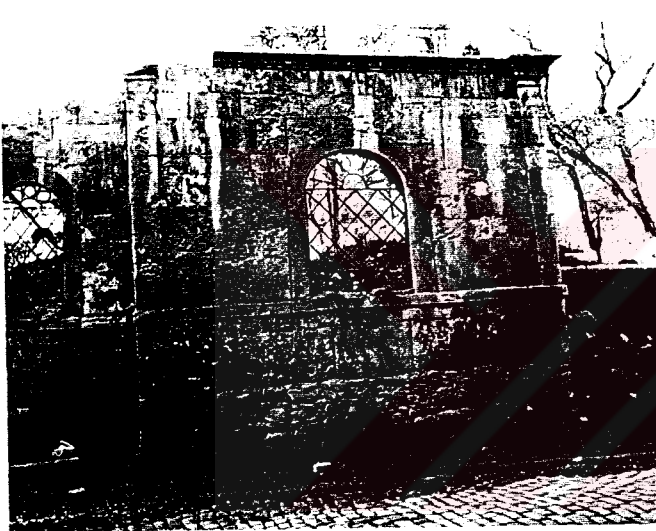

F.175

KÖRÜKÇÜ TEKKEİNİN 70 SENE ÖNCEKİ HALİ
S.ÜNVER FOTOĞRAFI'NDAN TIPKI ÇİZİM

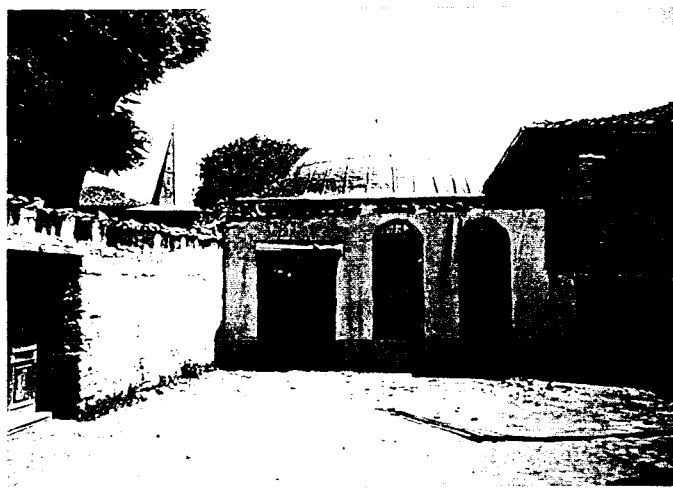
F.176

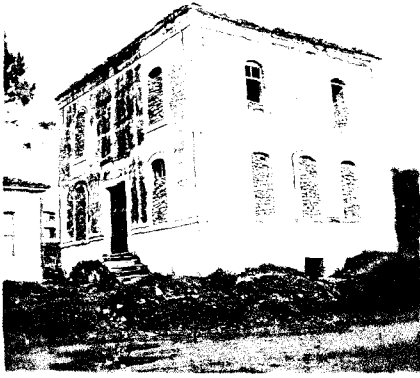
F.177

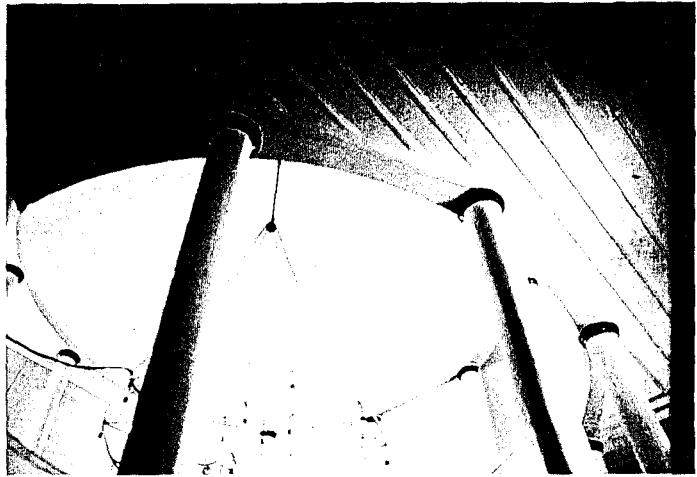
F.178

F.179

F.180

F.181

F.182

F.183

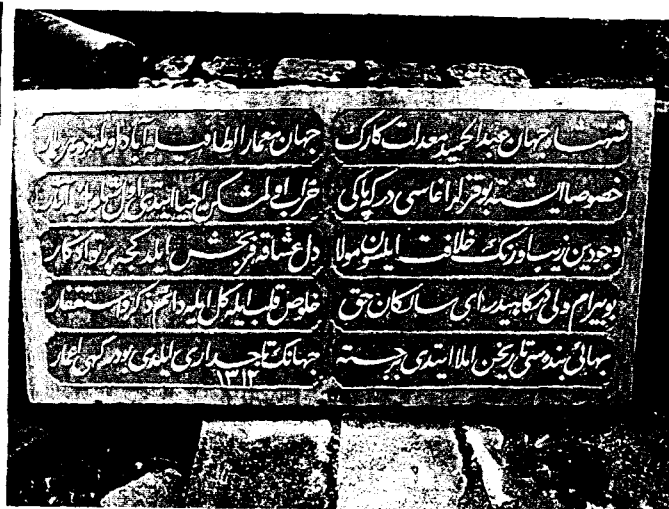
F.184

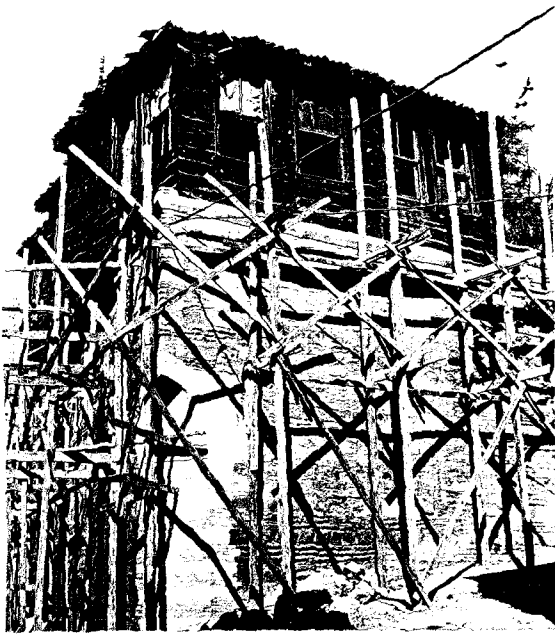
F.185

F.186

F.188

F.189

F.190

F.191

F.192

F.193

F.194

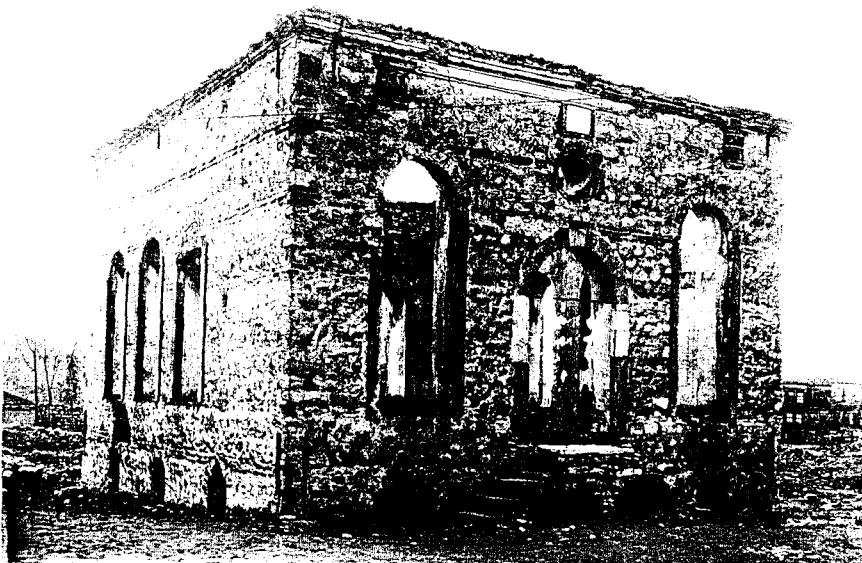
F.195

F.196

F.197

F.198

333

F.199

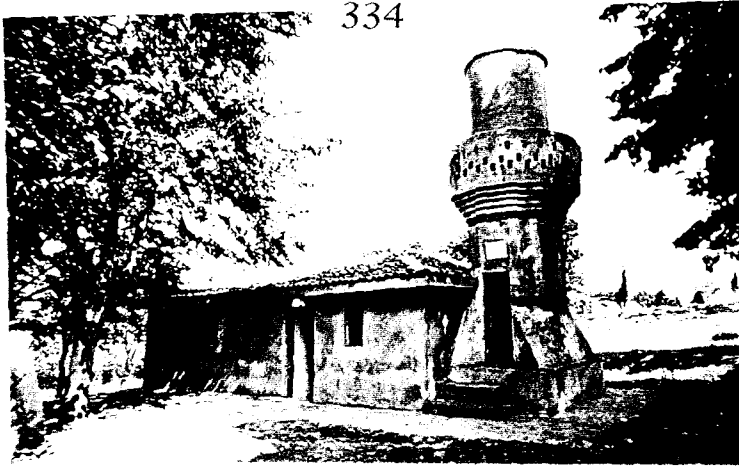
F.200

F. 201

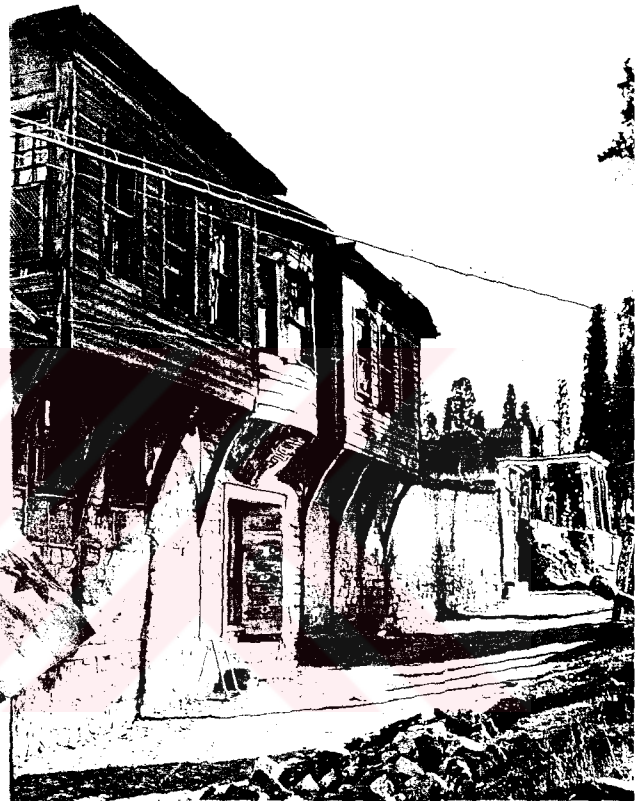
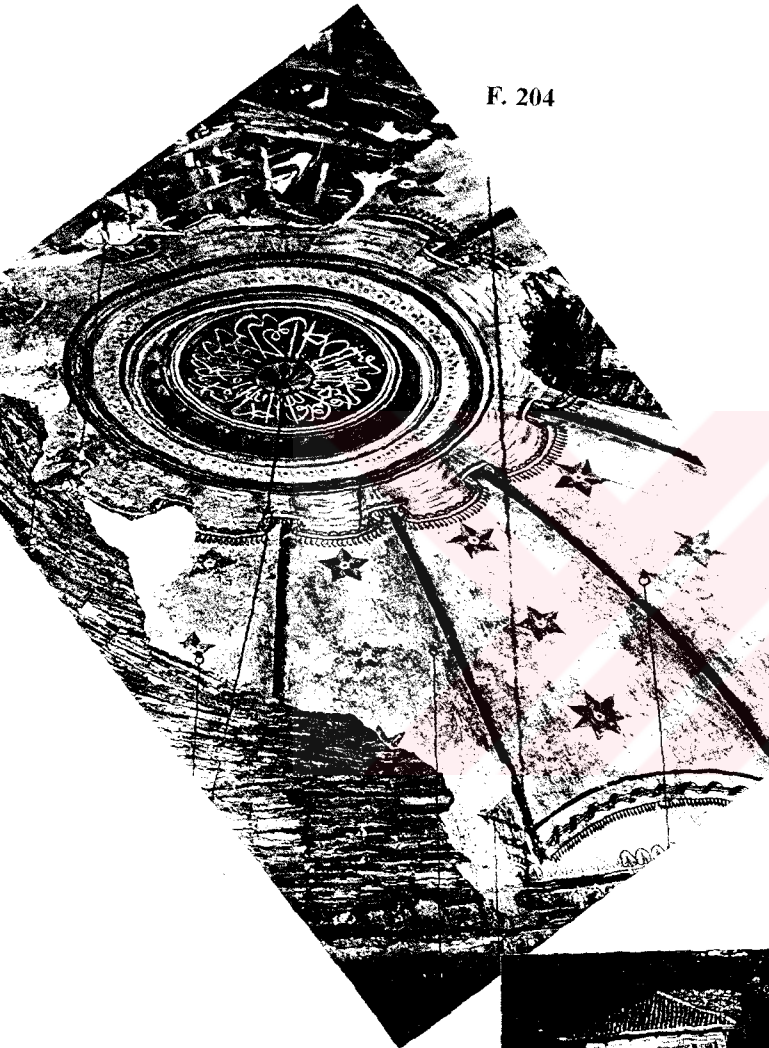

F. 202

F. 203

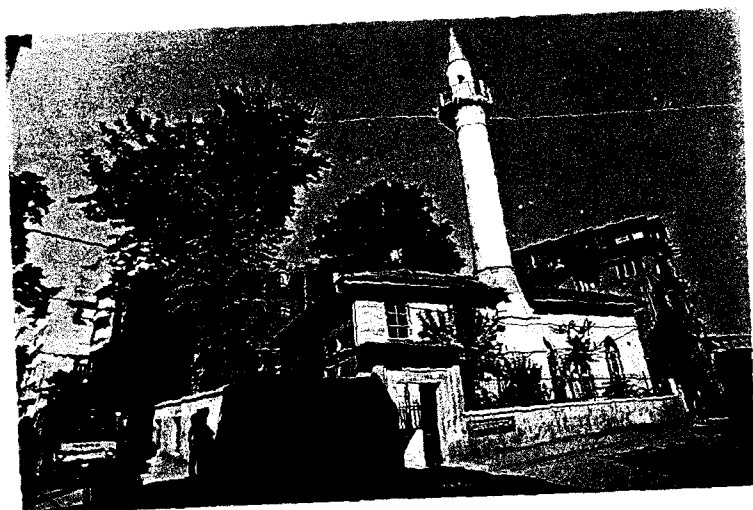
F. 204

F. 205

F. 206

F. 207

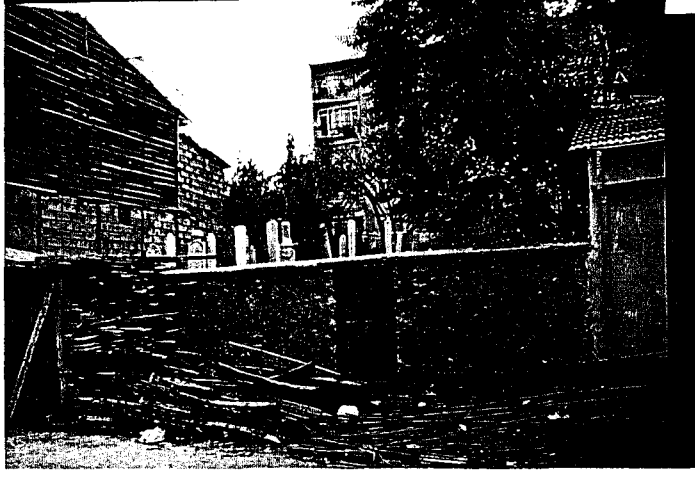
F. 208

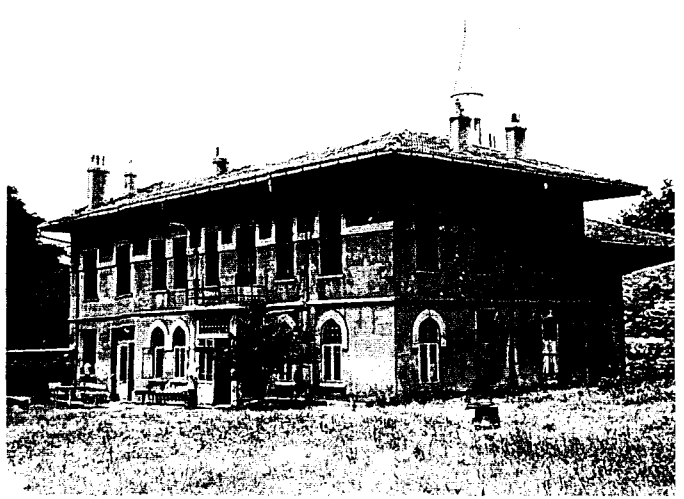
F. 209

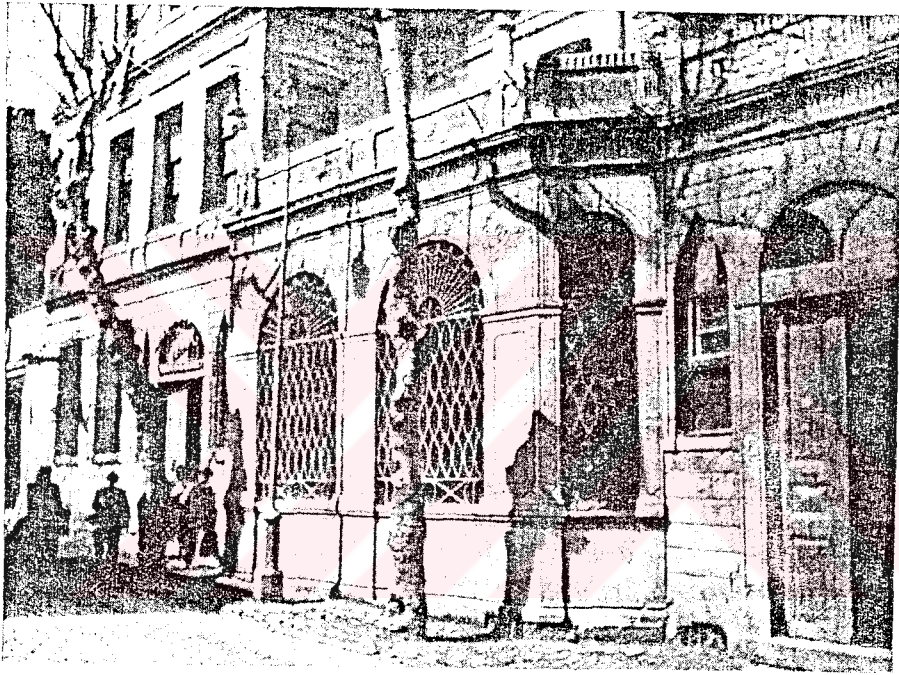
F. 210

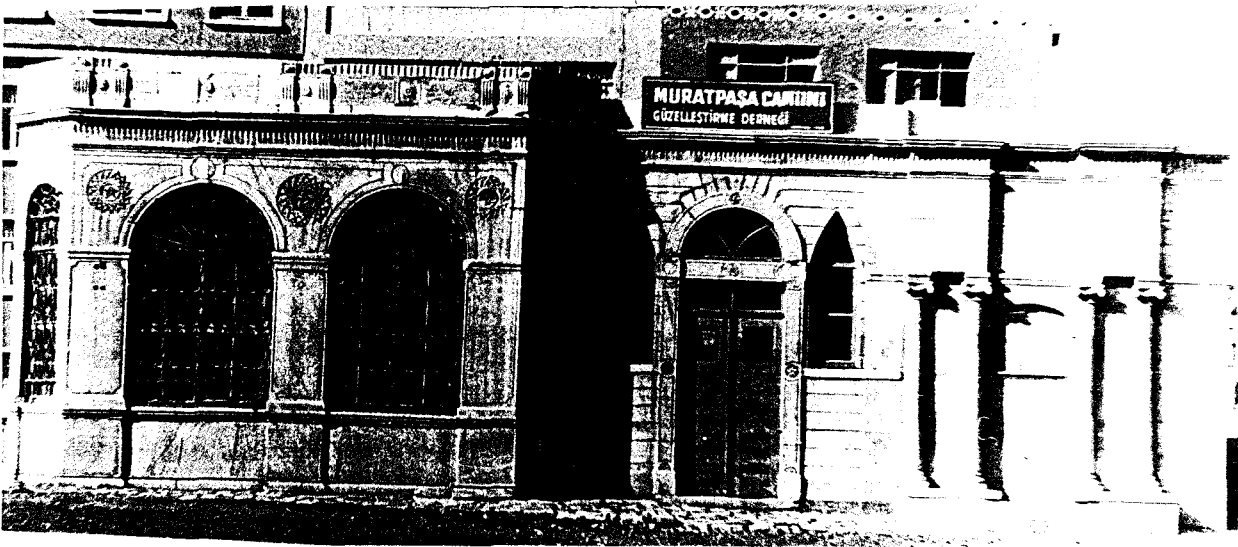
F. 211

F. 212

F. 213

F. 214

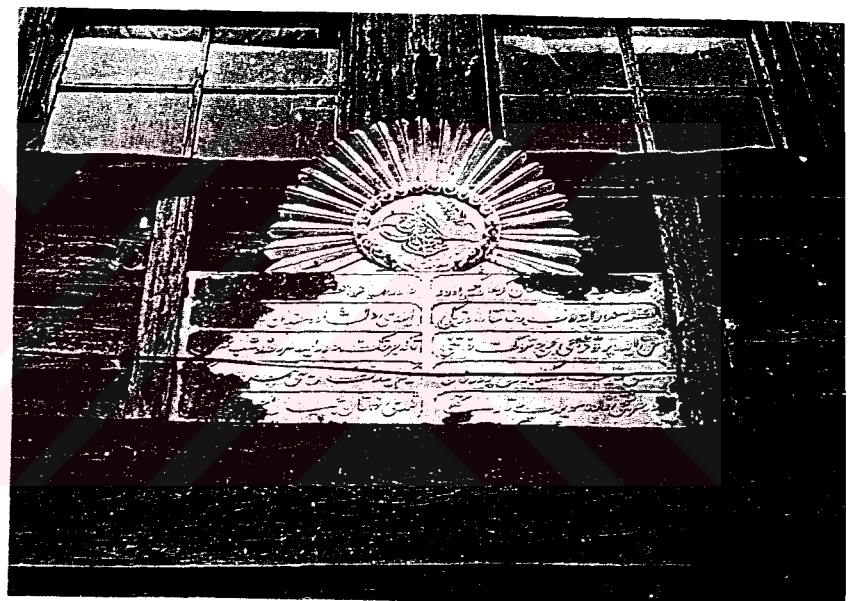
F. 215

F. 216

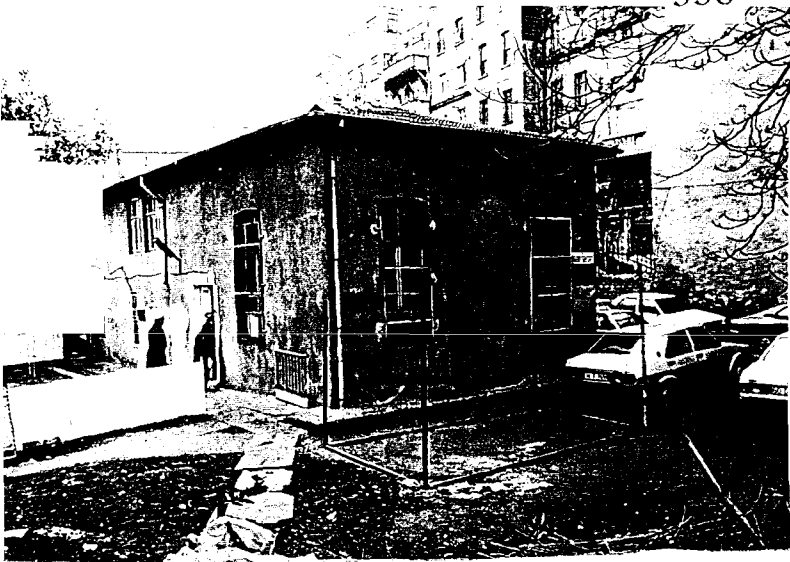
F. 217

F. 218

F. 219

F. 220

F. 221

F. 222

F. 223

339

F. 224

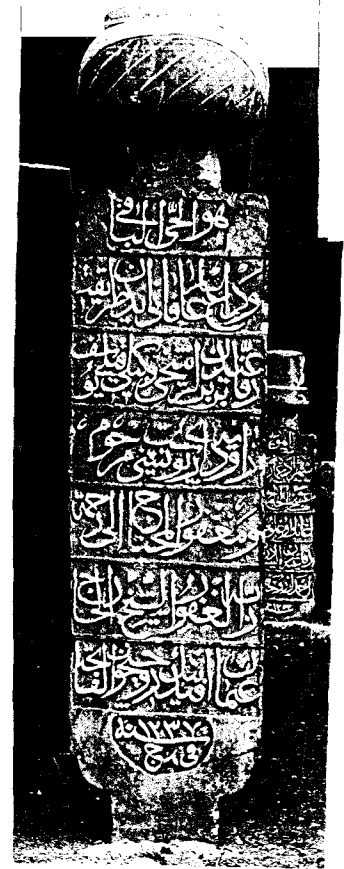
F. 225

F. 226

F. 227

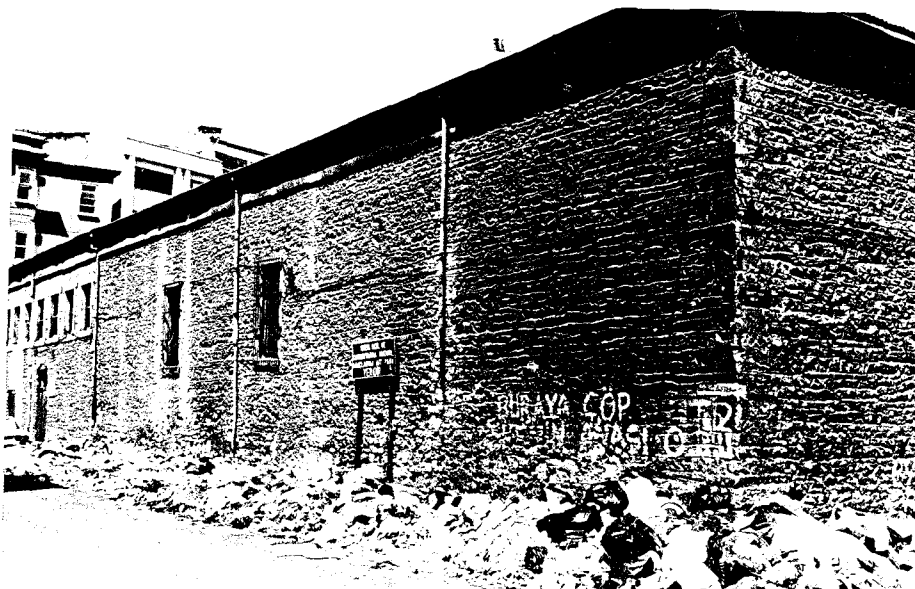
F. 228

F. 229

F. 230

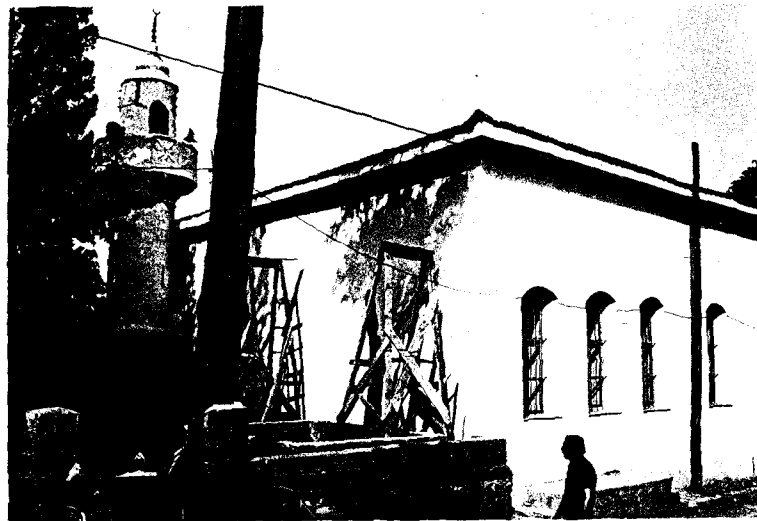
F. 231

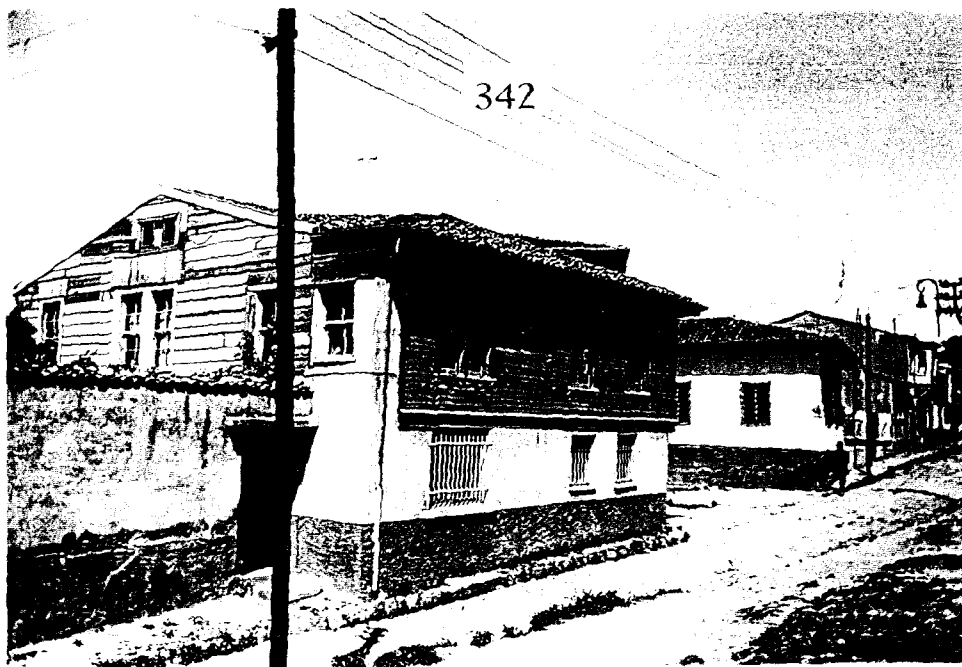
F. 232

F. 233

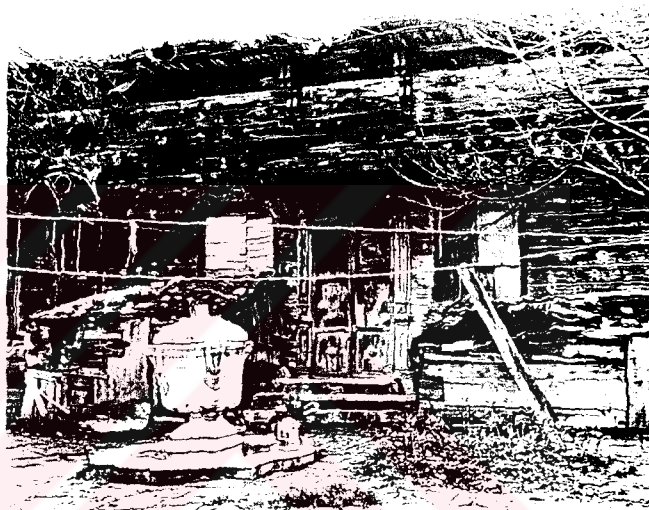
F. 234

F. 235

F. 236

F. 2

F. 23

F. 239

F. 240

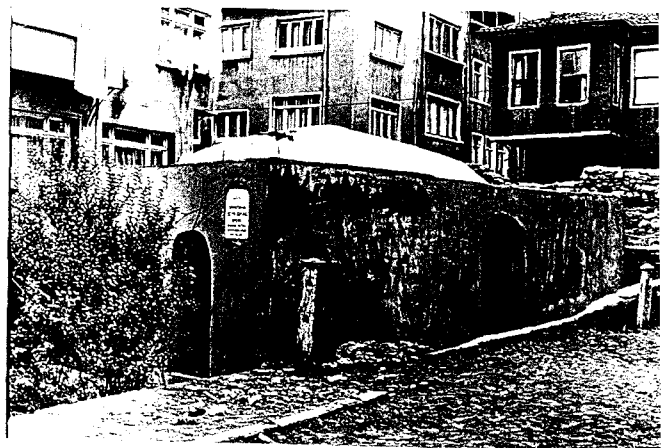
F. 241

F. 242

F. 243

F. 244

F. 245

F. 24

F. 247

F. 248

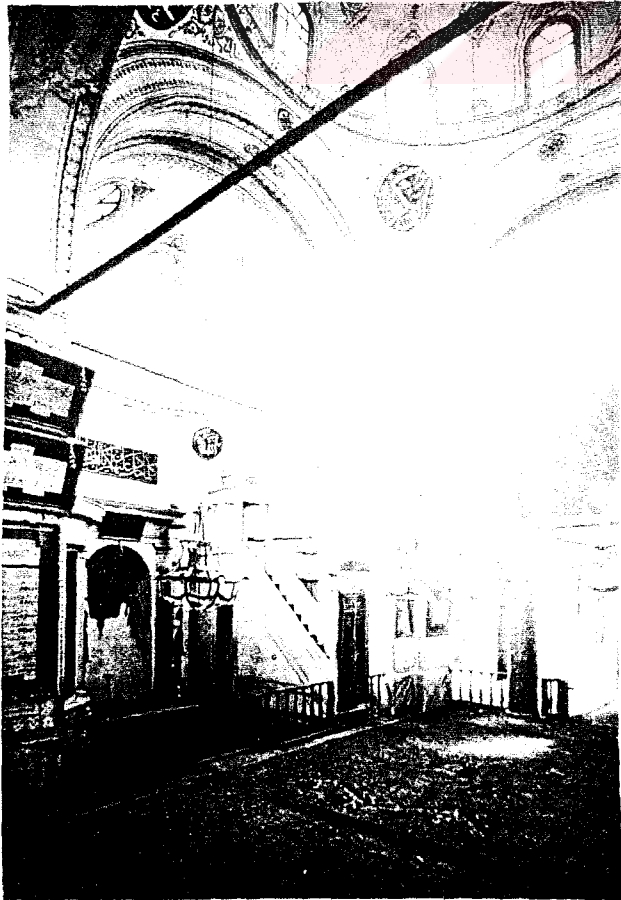
F. 249

F. 250

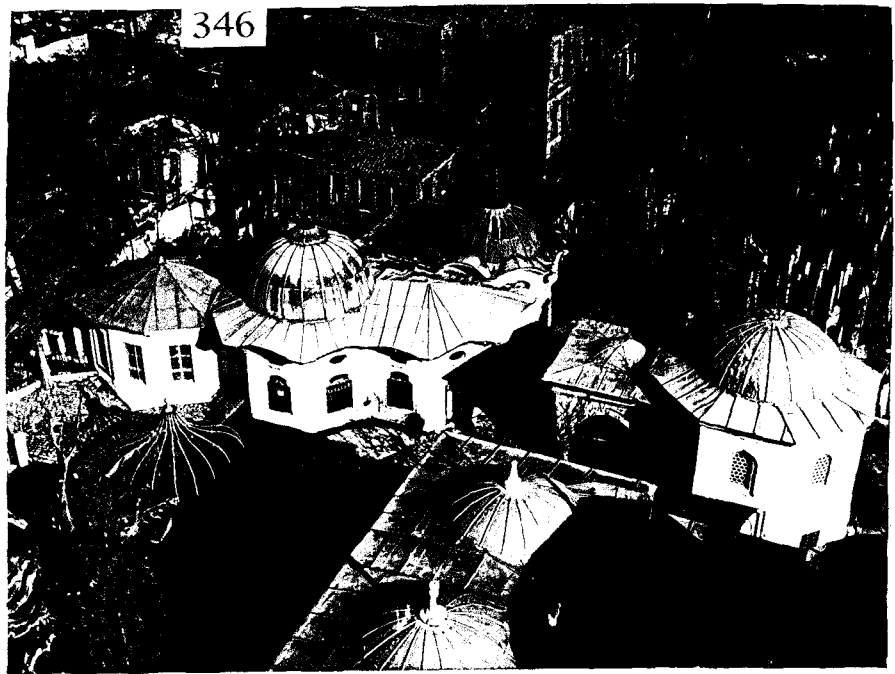
F. 251

F. 252

F. 253

F. 254

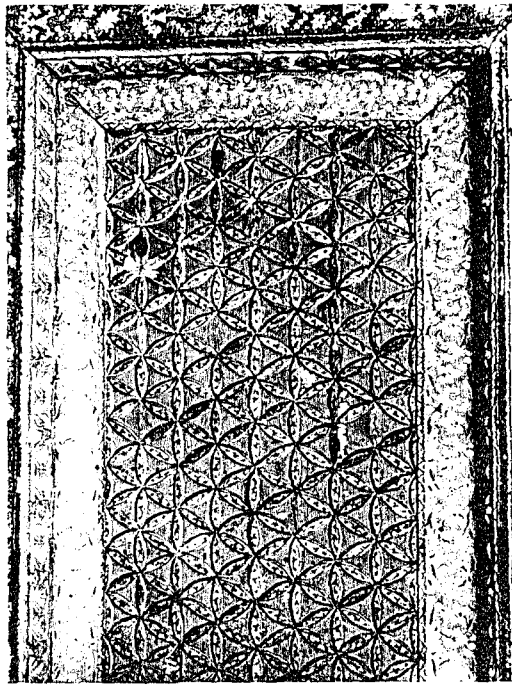

F. 255

F. 257

F. 258

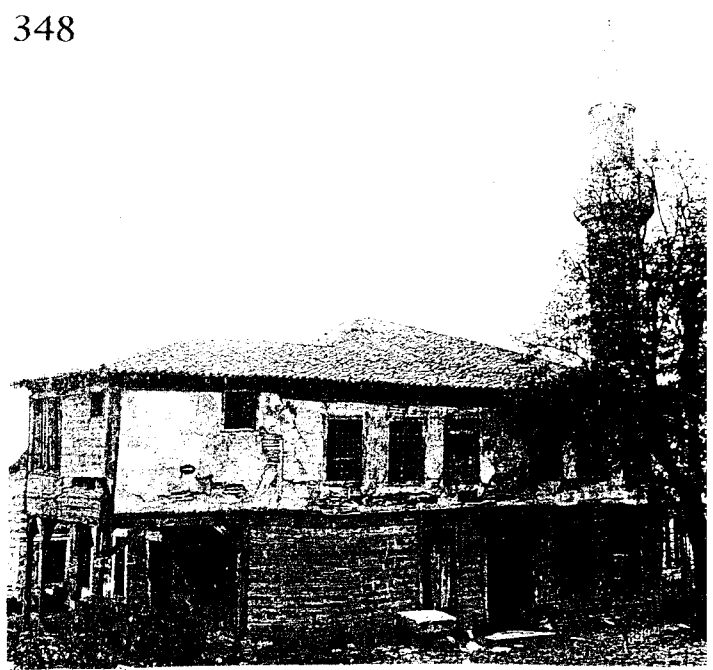
F. 259

F. 260

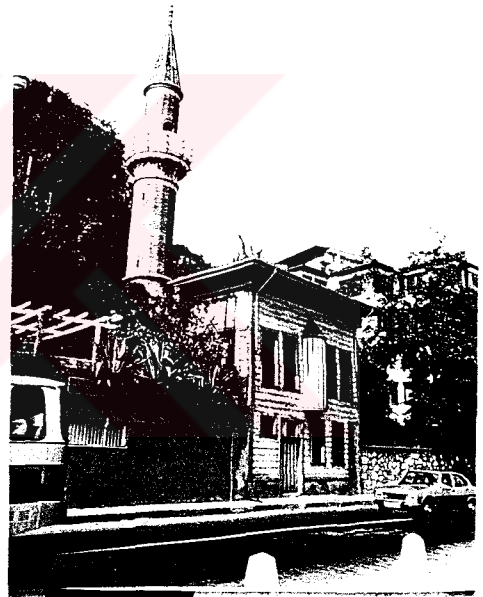
F. 261

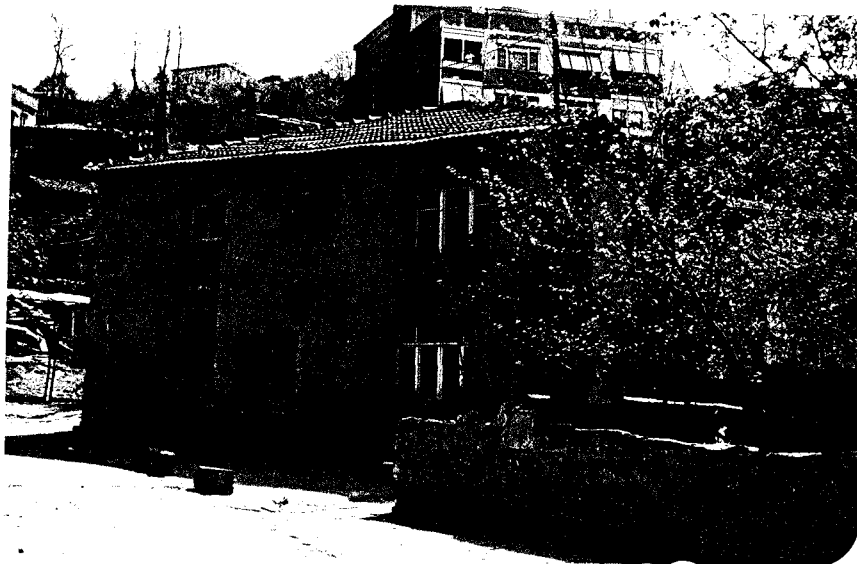
F. 262

F. 263

F. 264

F. 265

F. 266

F. 267

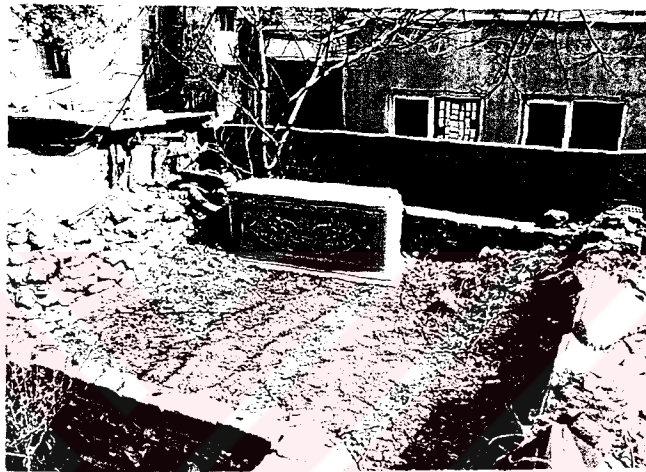
F. 268

F. 269

F. 270

F. 271

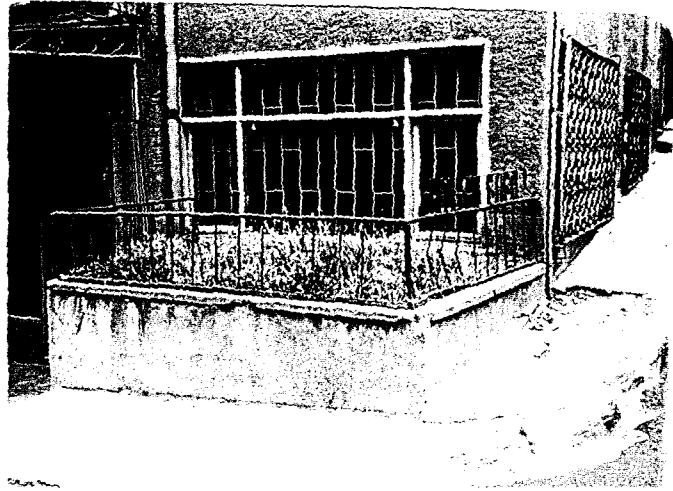
F. 272

F. 273

F. 274

F. 275

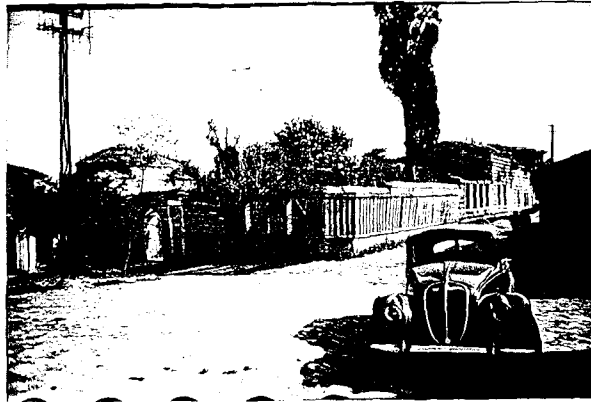
F. 276

F. 277

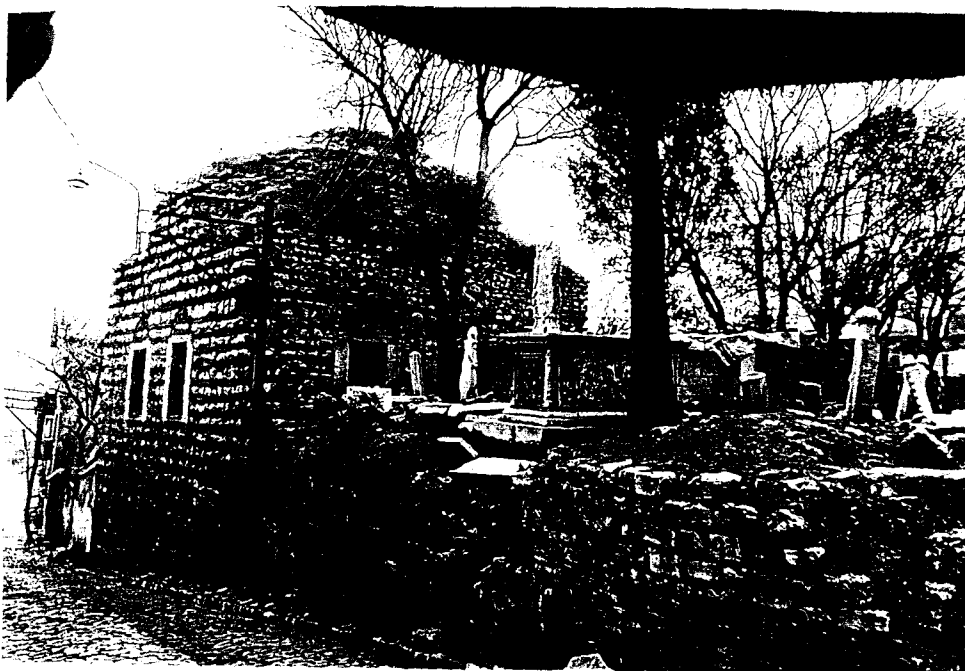
F. 278

F. 279

F. 280

F. 281

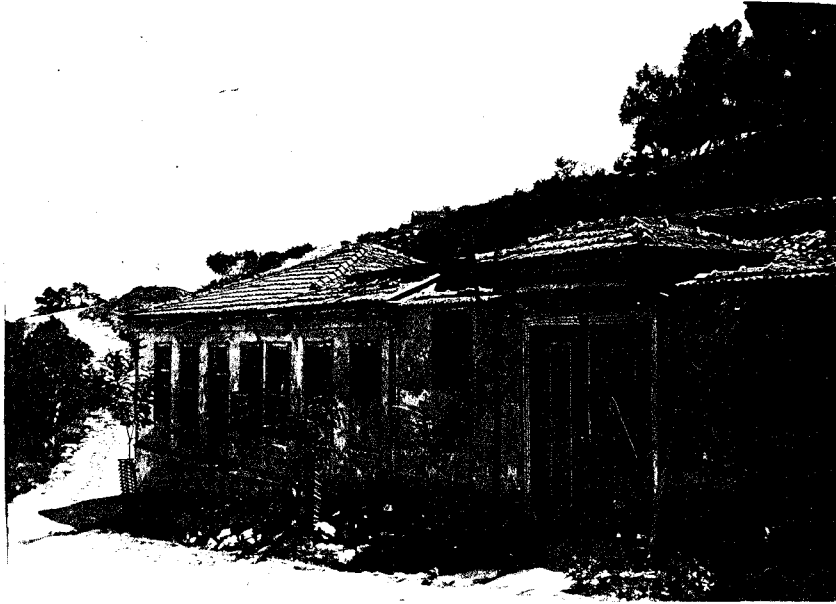
F. 282

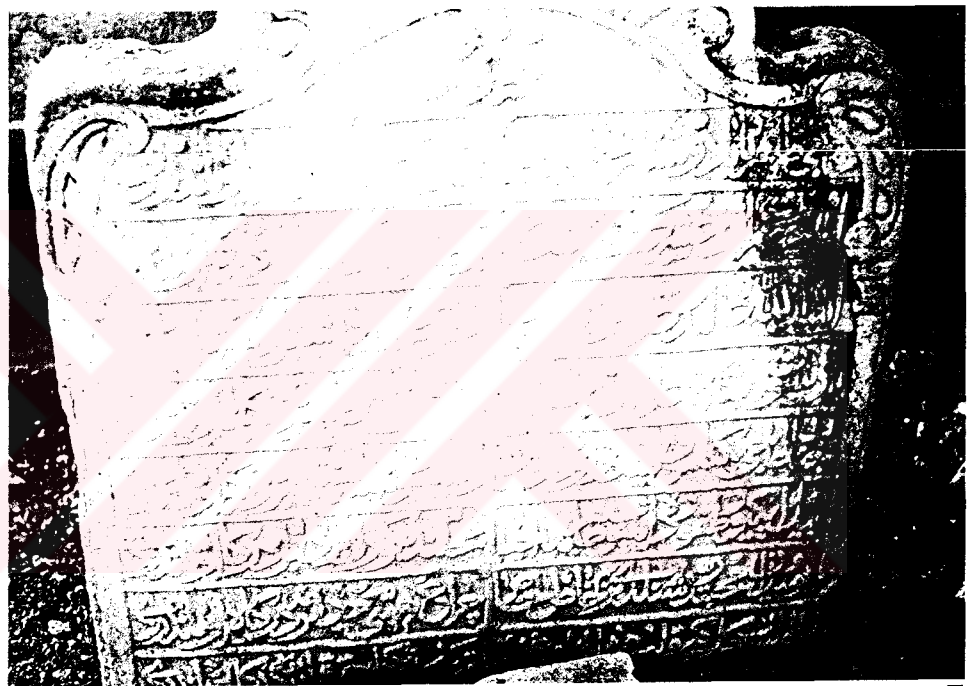
F. 283

F. 284

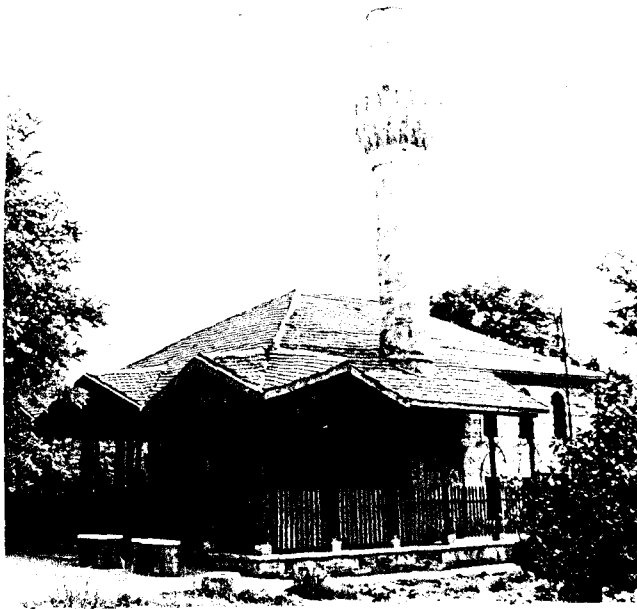
F. 285

F. 286

F. 287

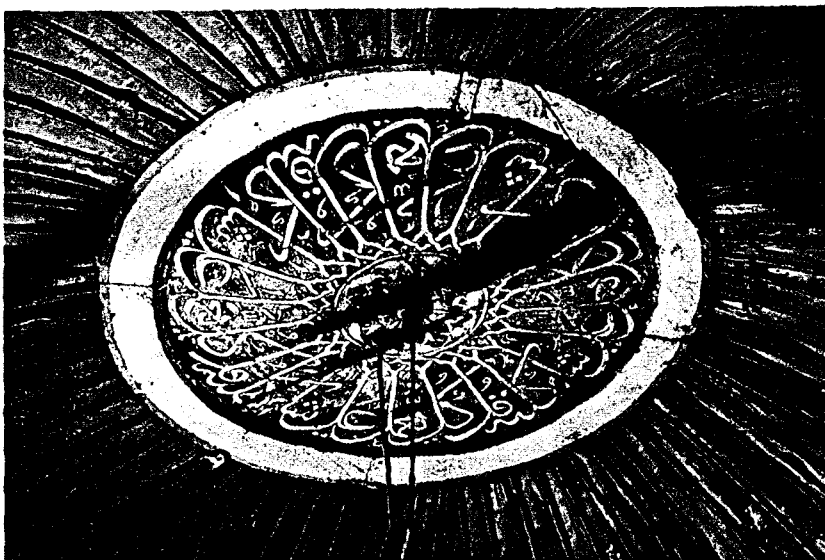
F. 288

F. 289

F. 290

F. 291

F. 292

F. 293

F. 294

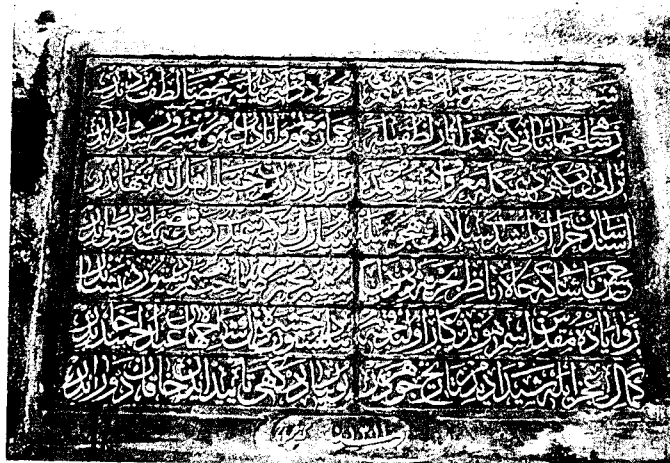
F. 295

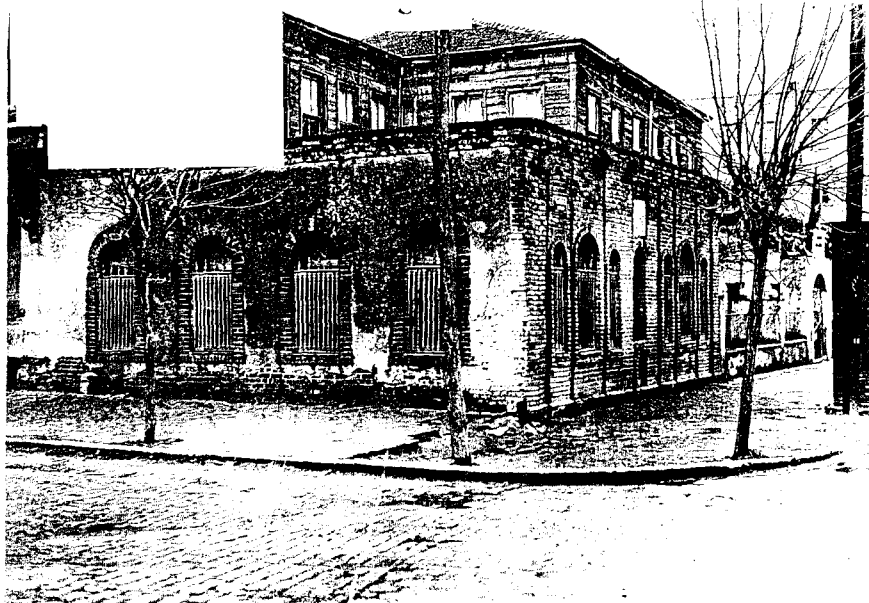
F. 296

F. 297

F. 298

F. 299

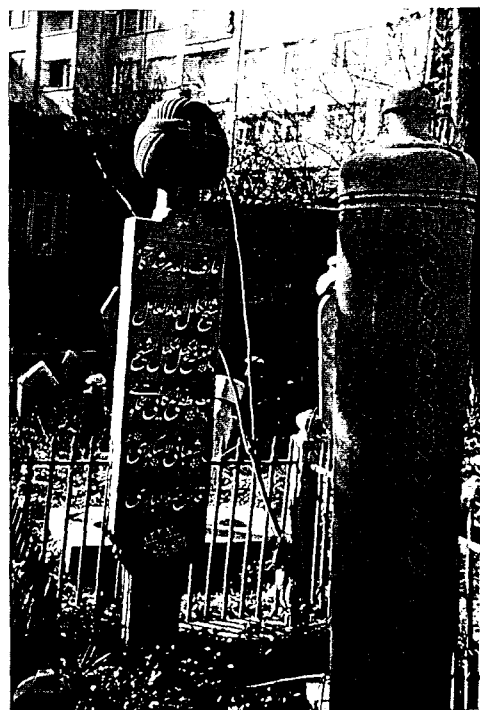
F. 300

F. 301

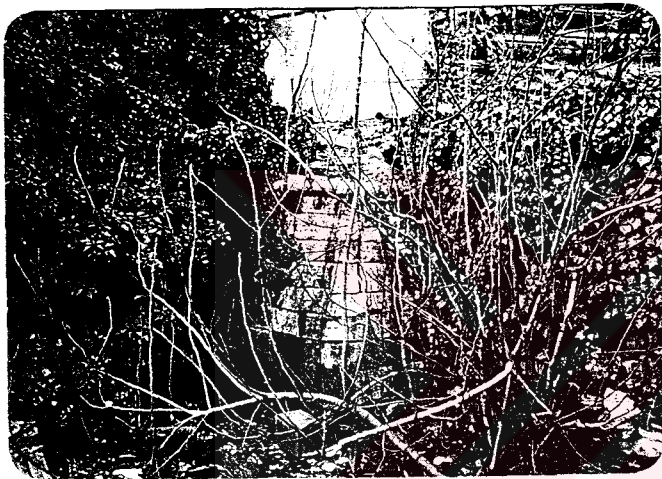
F. 302

F. 303

F. 304

F. 305

F. 306

F. 307

F. 308

F. 309

F. 310

F. 311

F. 312

F. 313

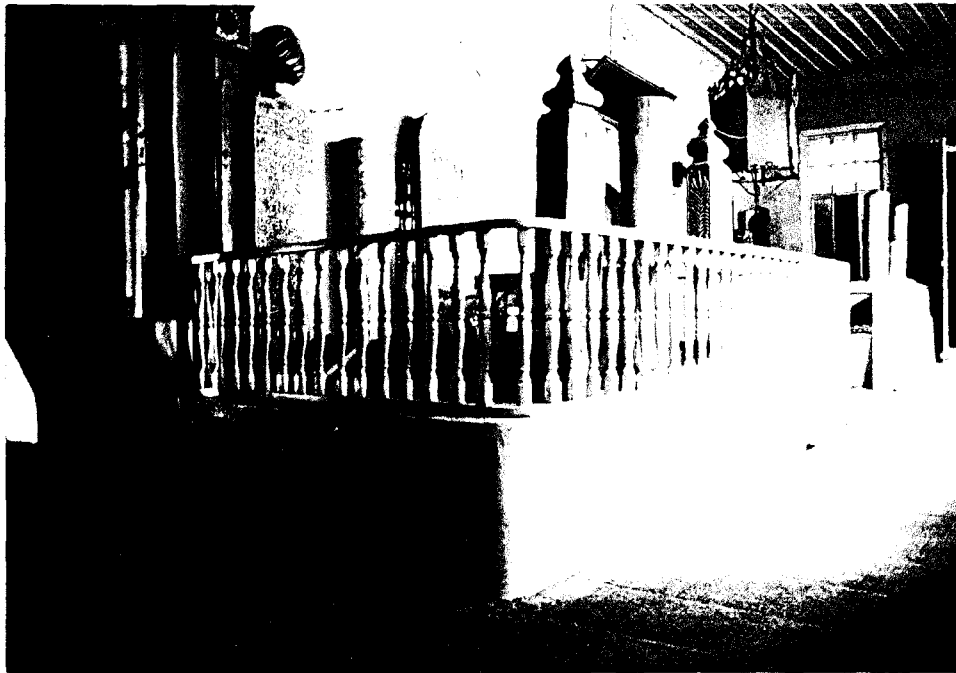
F. 314

F. 315

F. 316

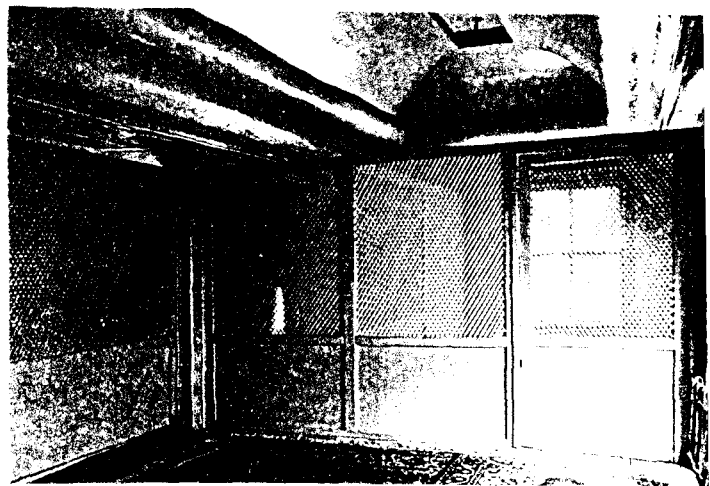
F. 317

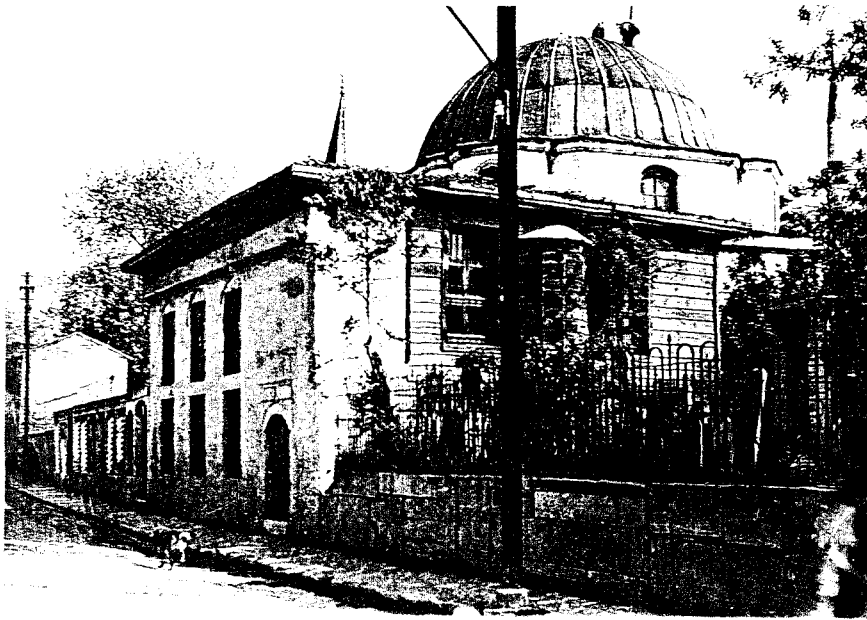
F. 318

F. 319

F. 320

F. 321

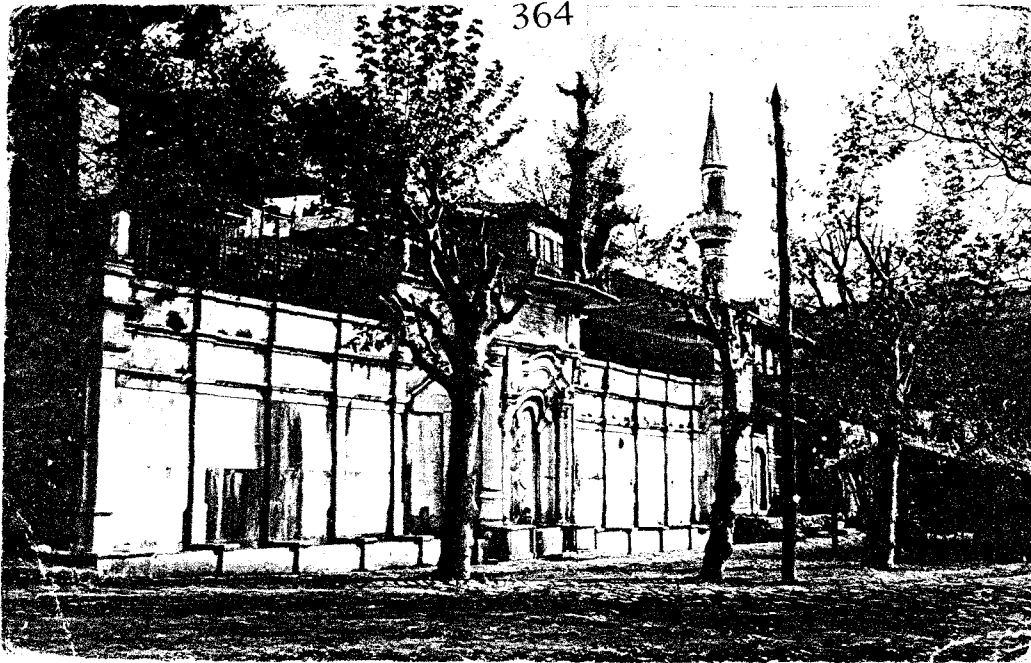
F. 322

F. 323

F. 324

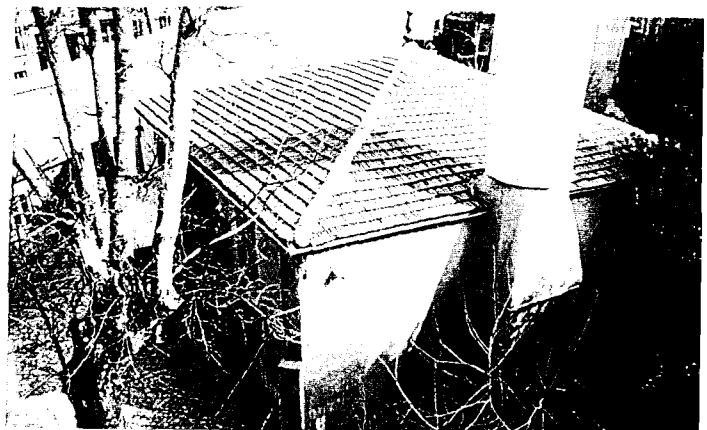
F. 325

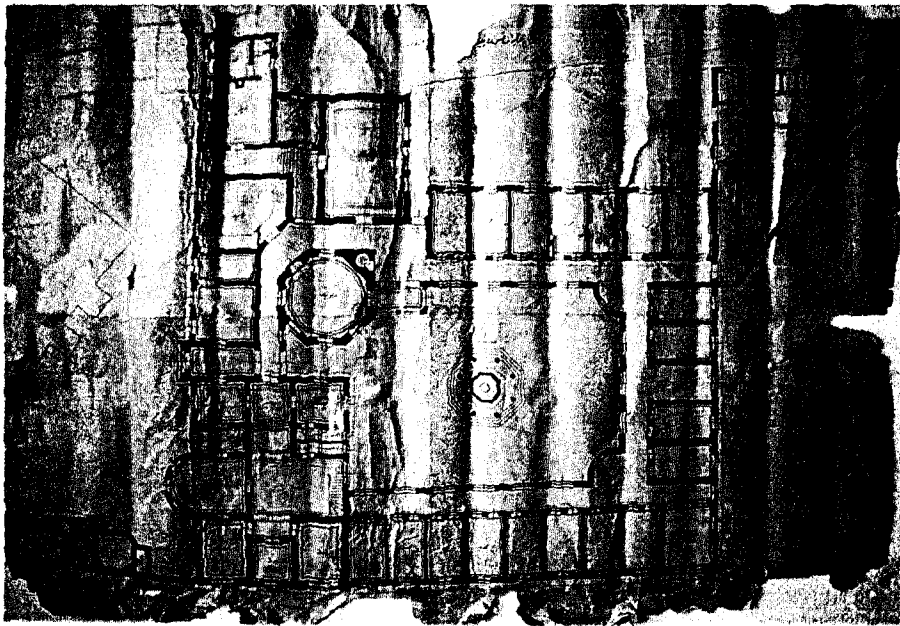
F. 326

F. 327

F. 328

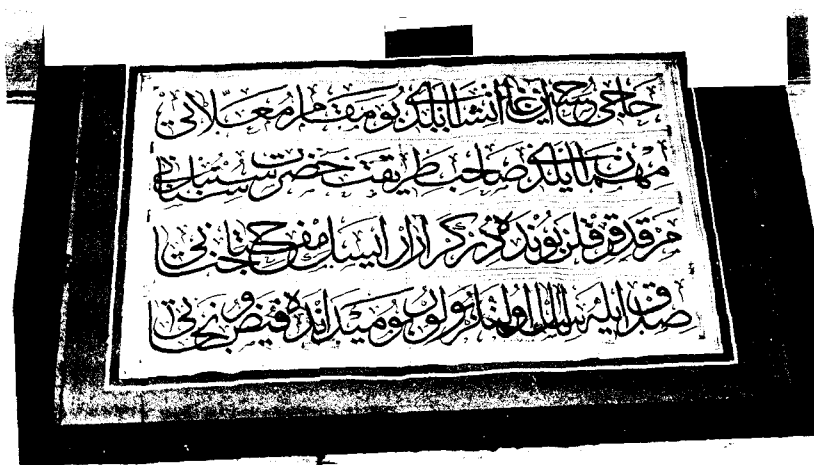
F. 329

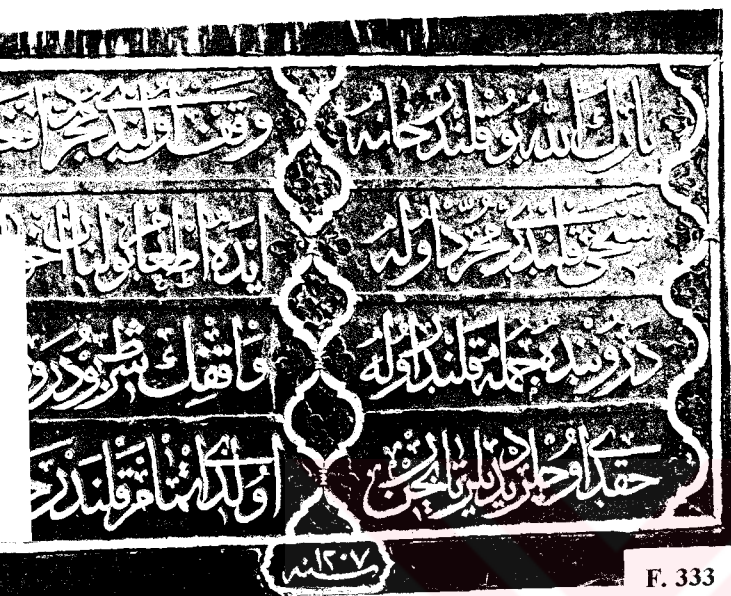
F. 330

F. 331

F. 332

F. 333

F. 334

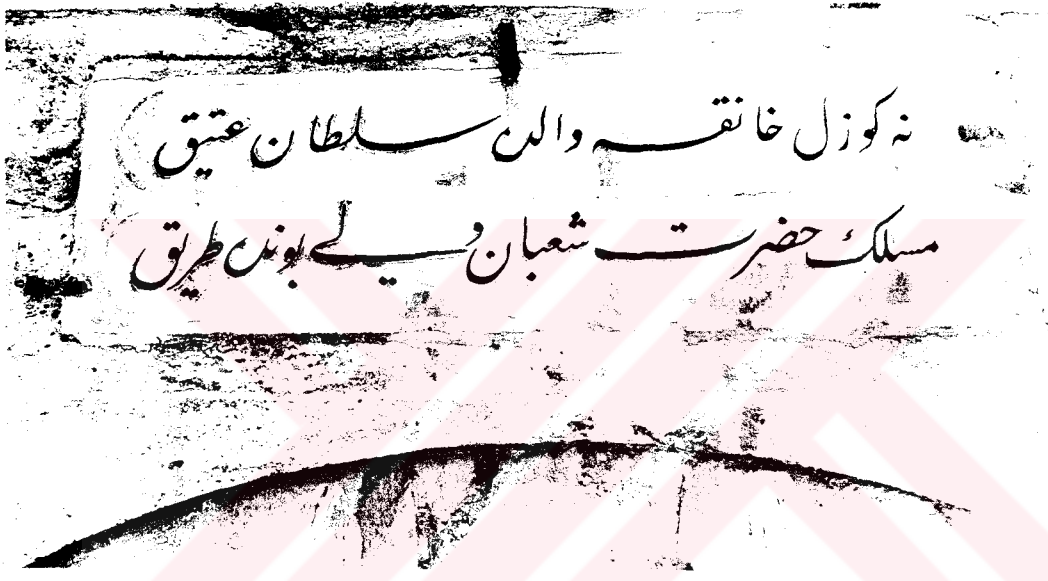
F. 335

F. 336

F. 337

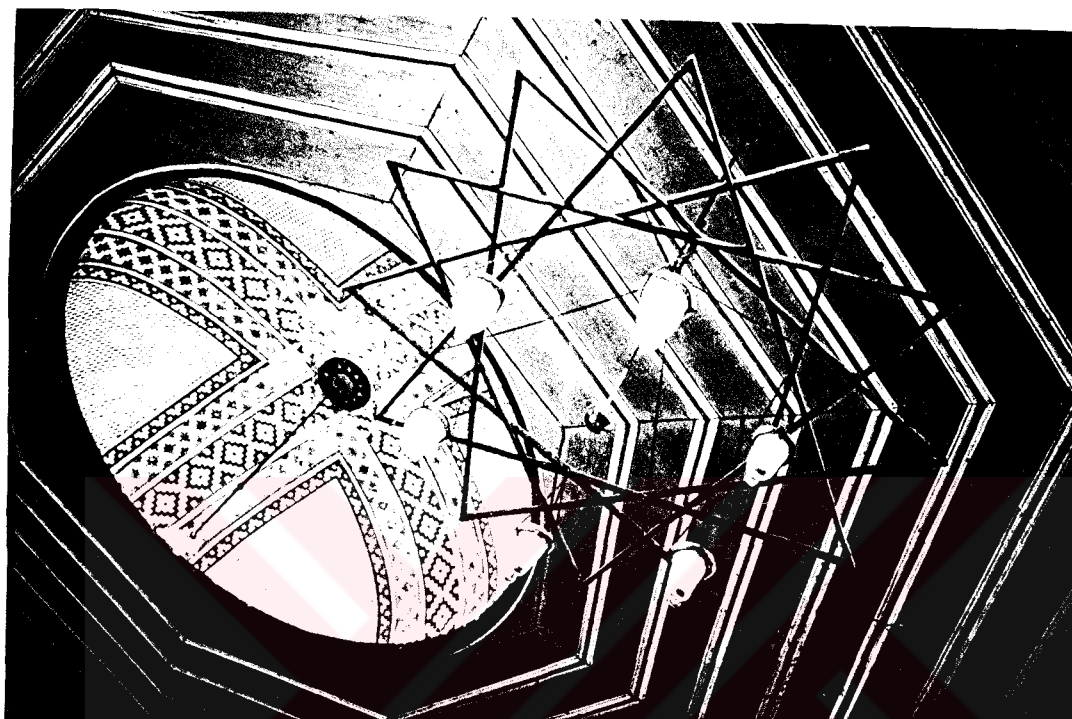
F. 338

F. 339

F. 340

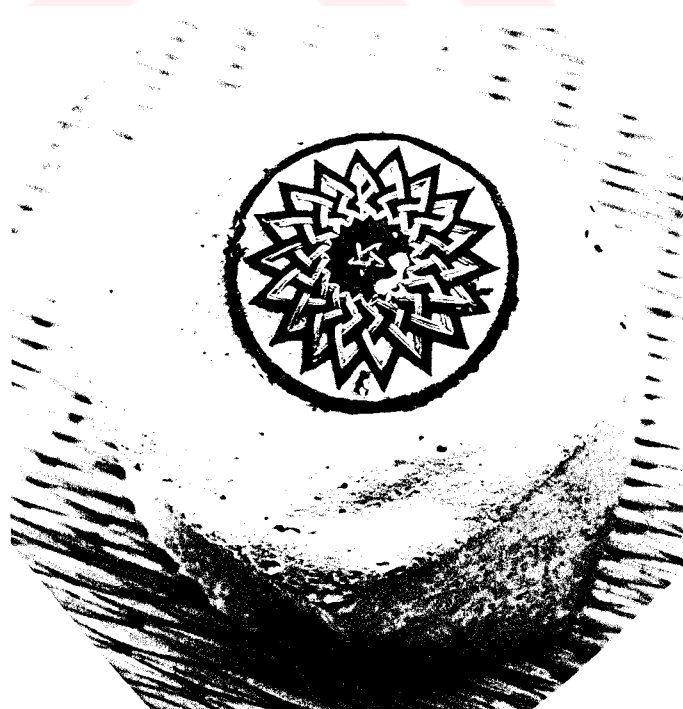
F. 341

F. 342

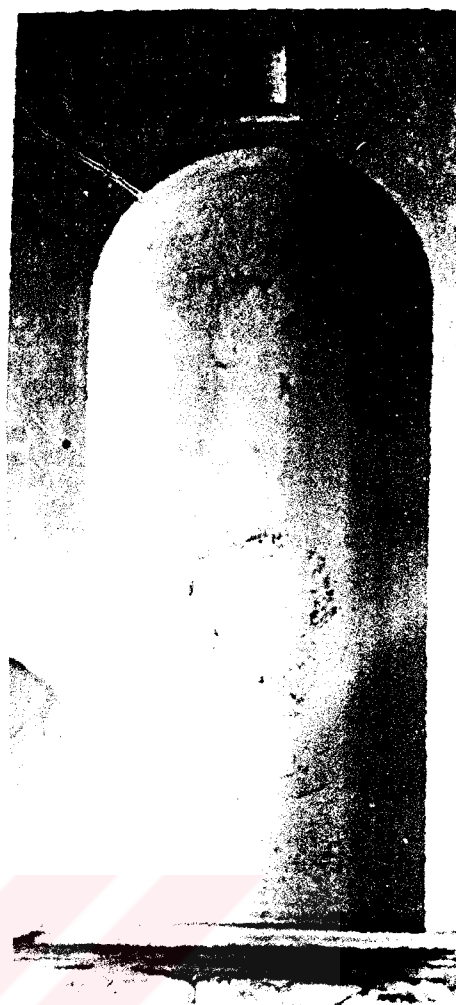

F. 343

F. 344

F. 345

F. 347

F. 348

F. 349

F. 350

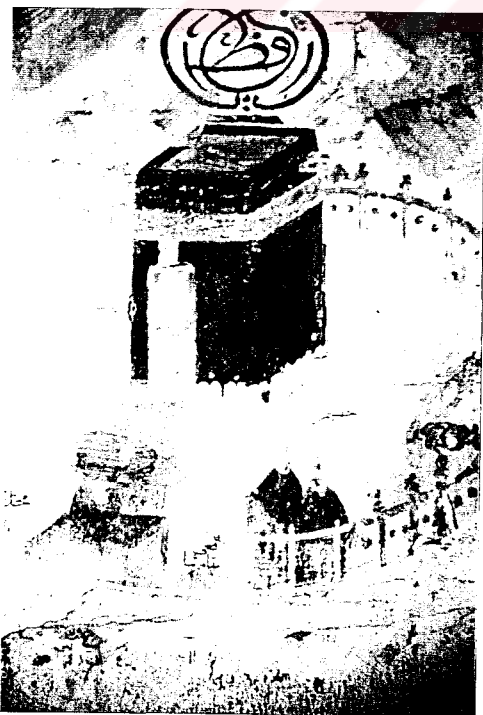
F. 351

F. 352

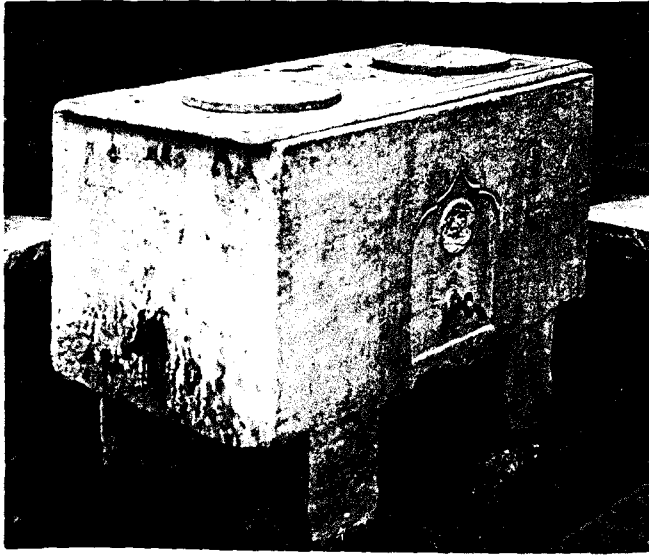
F. 353

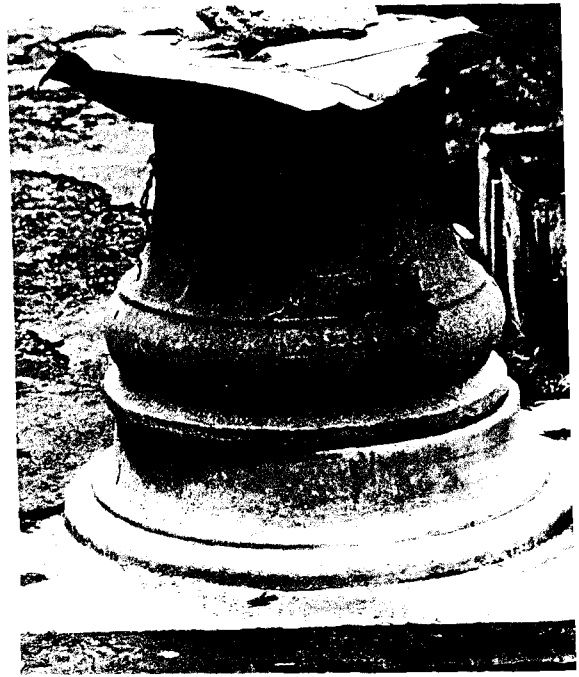
F. 354

F. 355

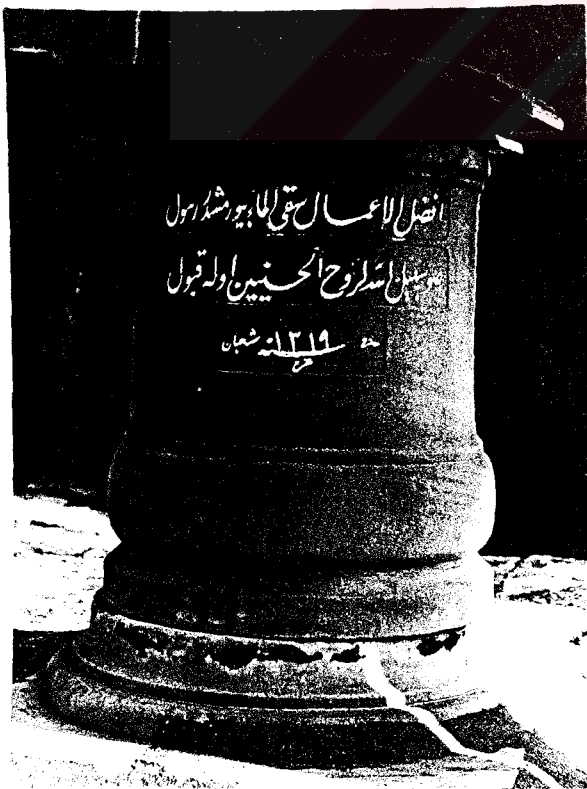
F. 356

F. 357

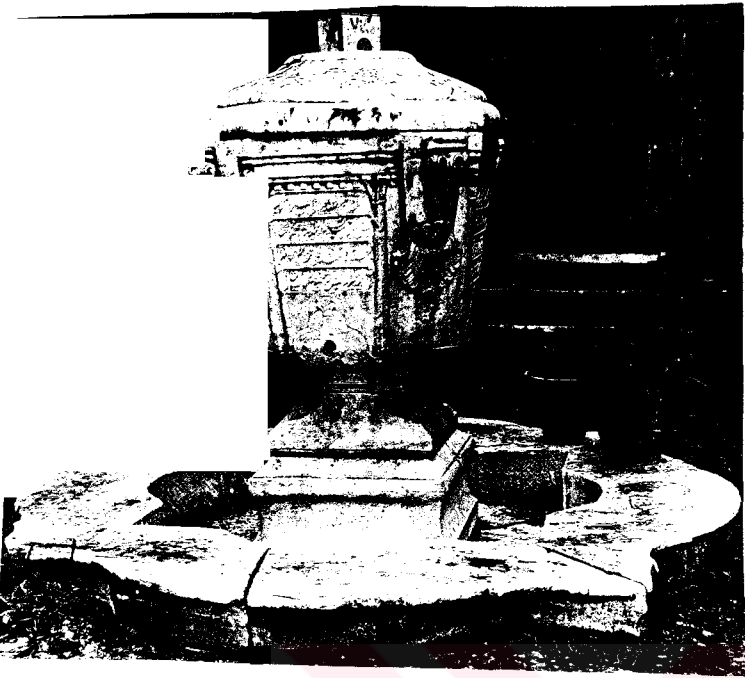
F. 358

F. 359

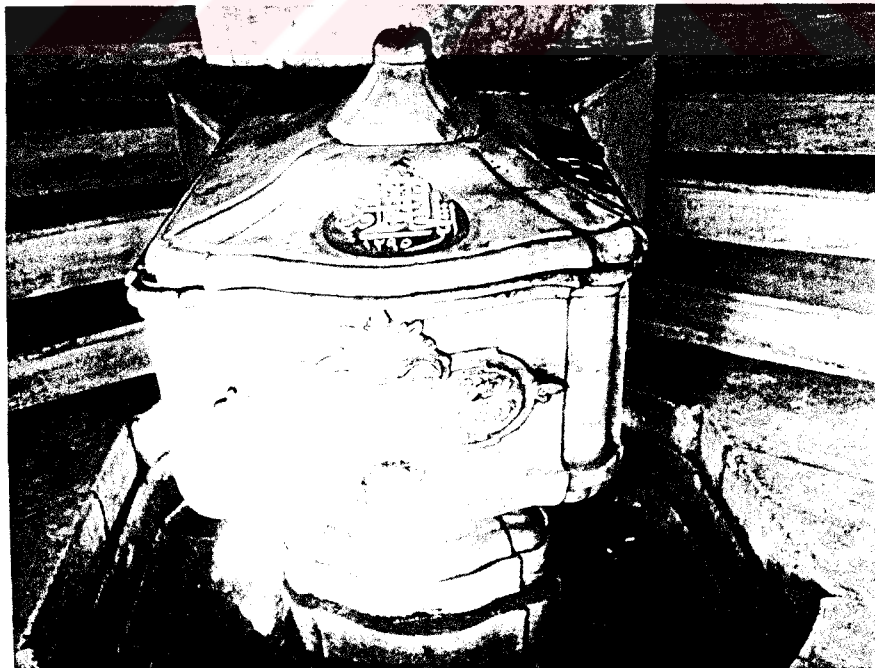
F. 360

F. 361

F. 362

F. 363

F. 364

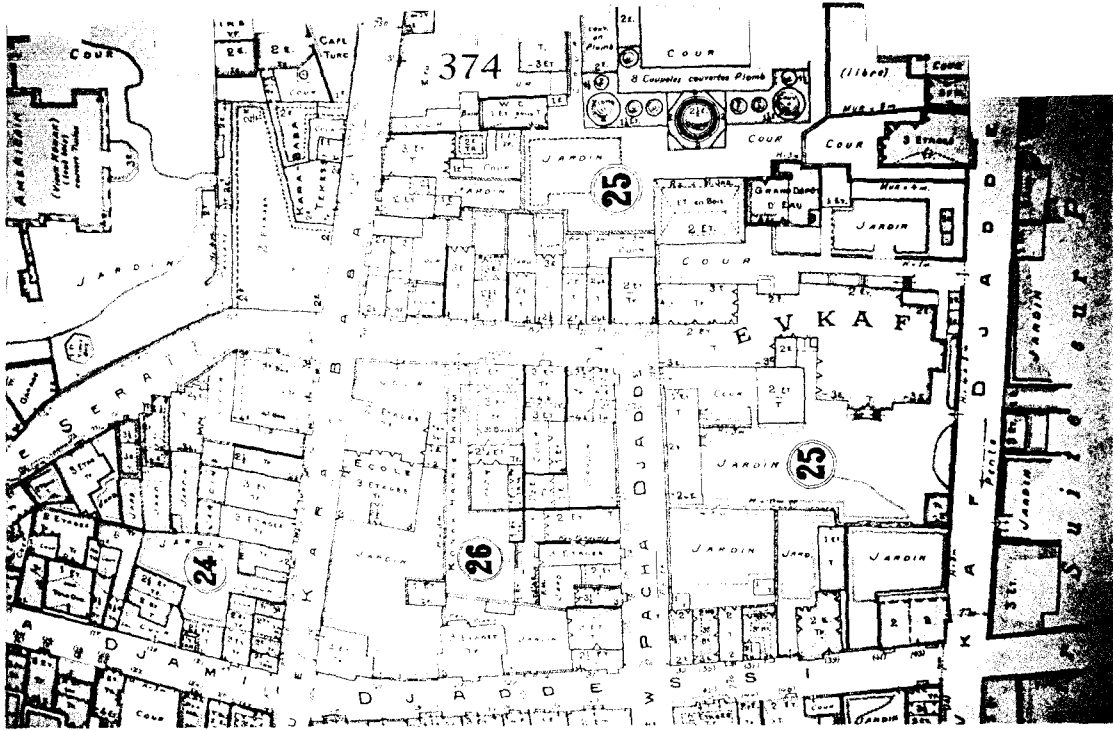

F. 365

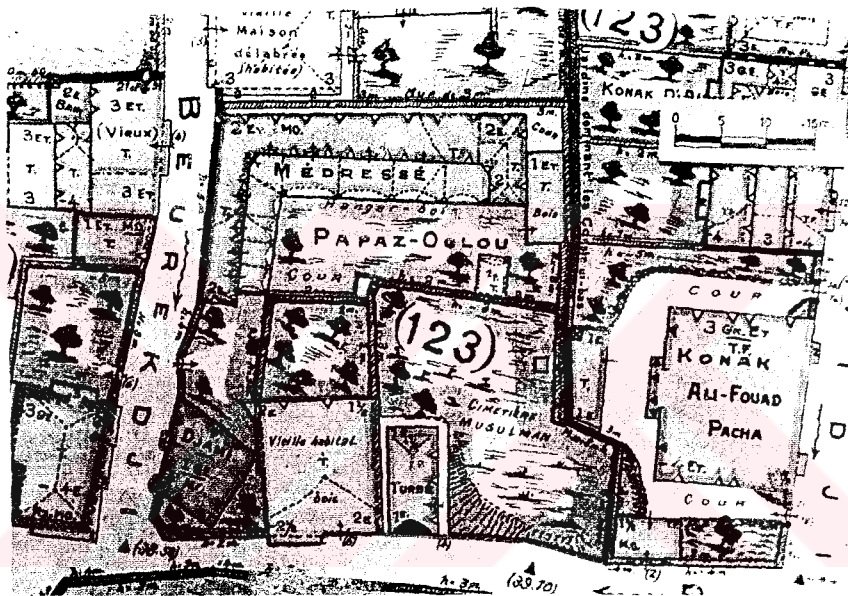

F. 366

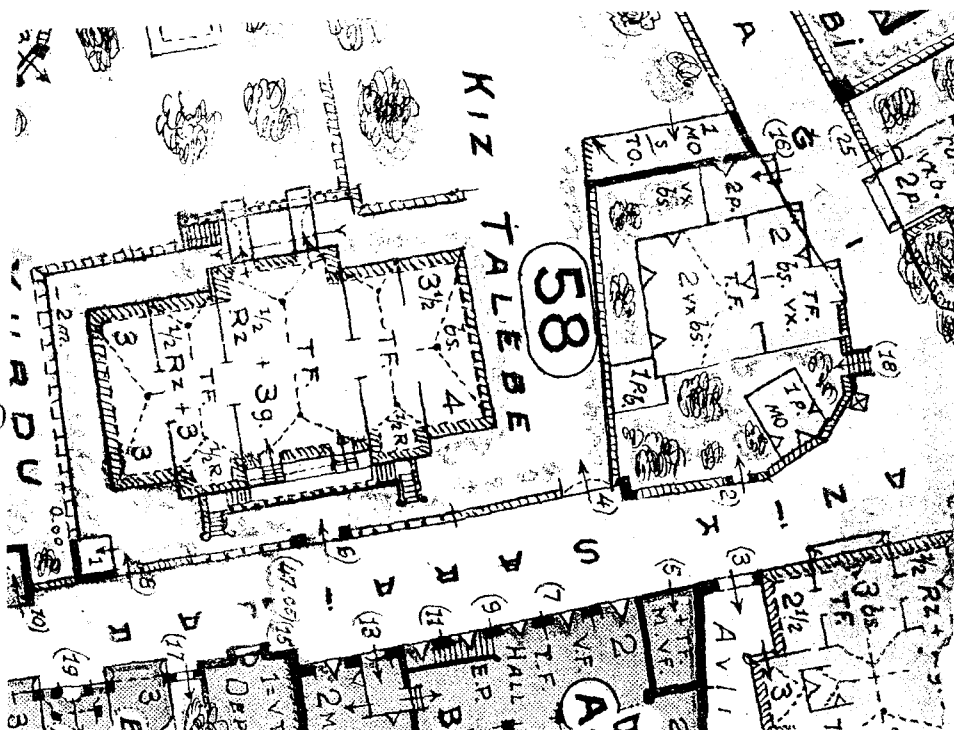
Karababa Tekkesi
(Pervitch)

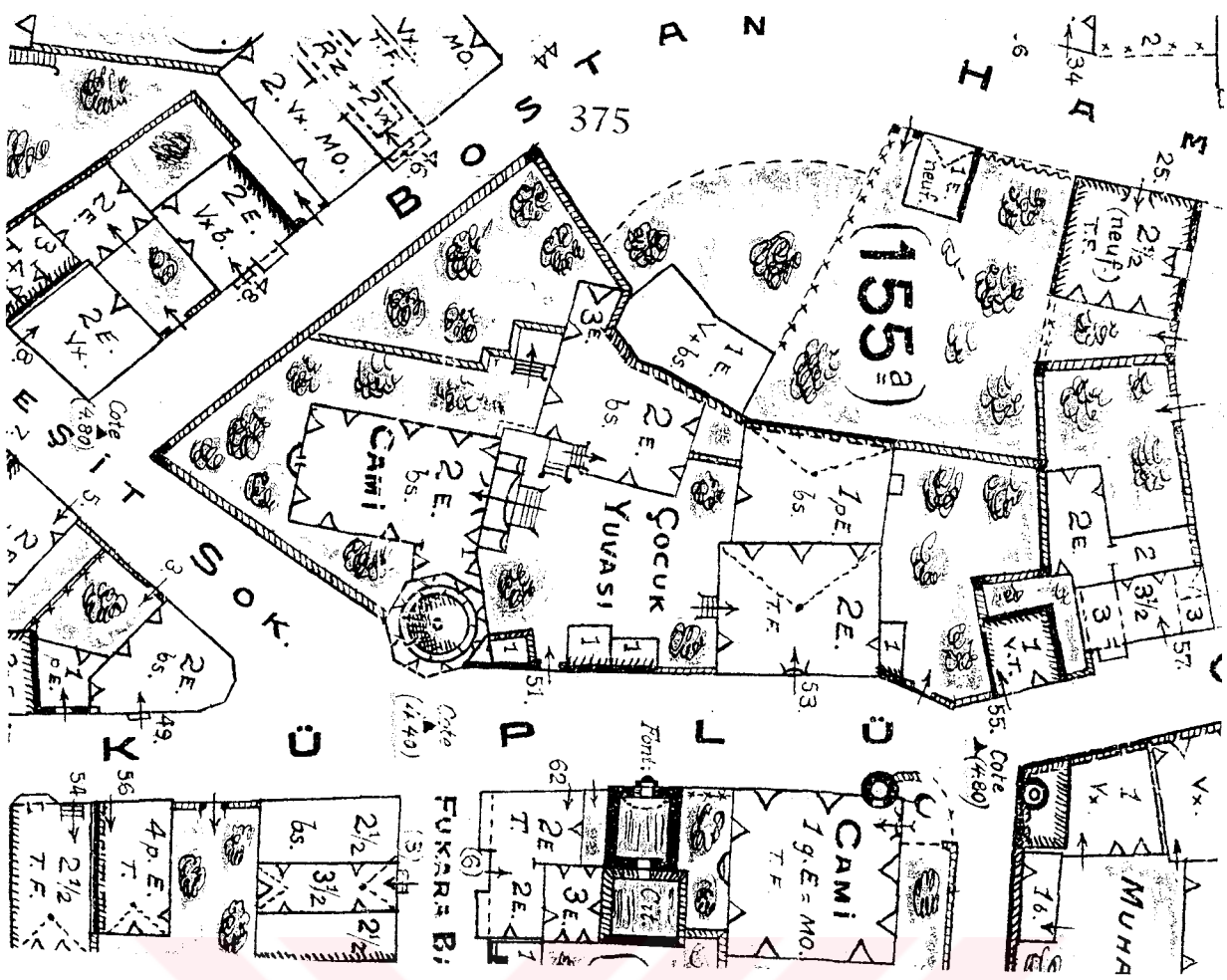

Ç.2-
oğacı Tekkesi (Pervitch)

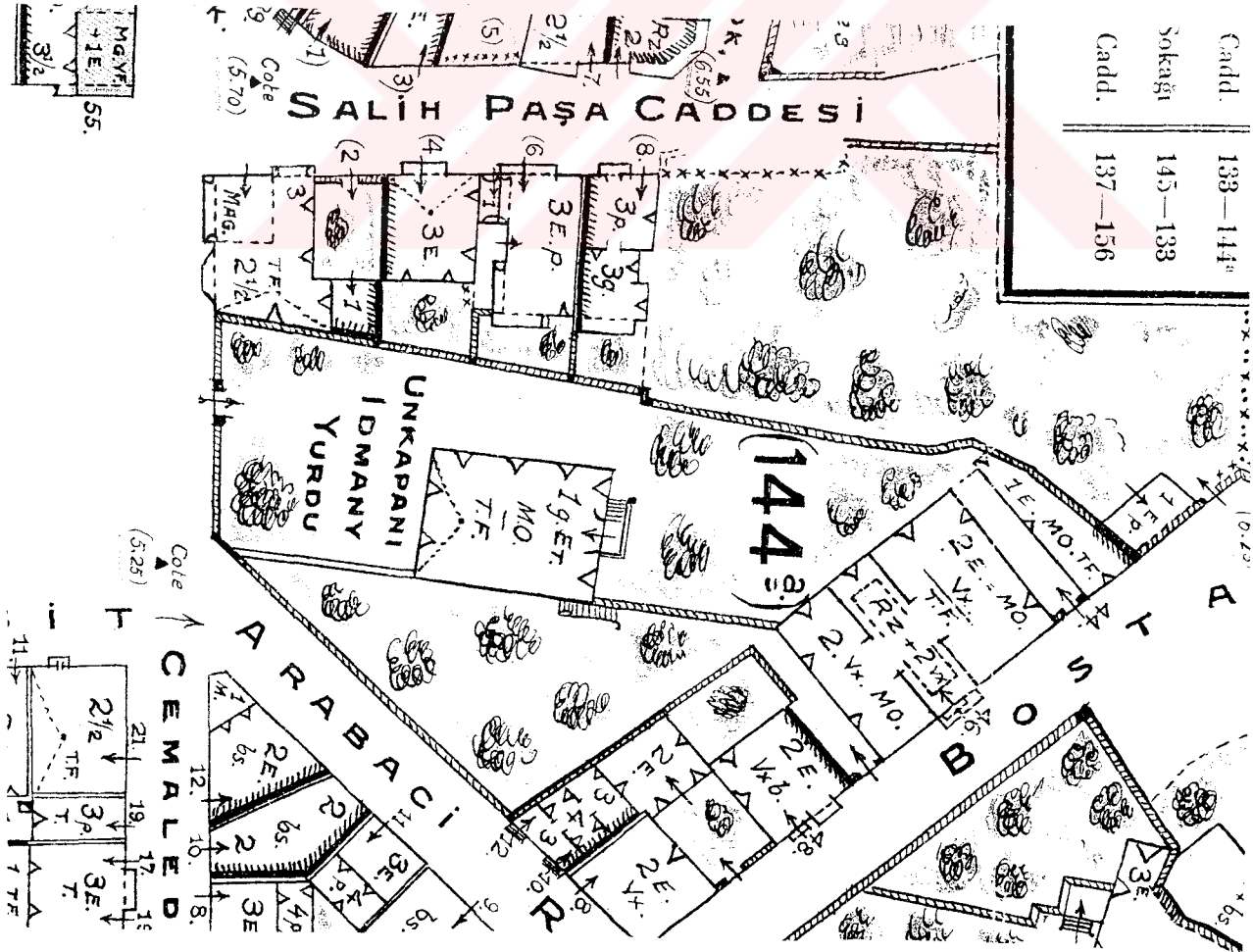

Ç.3-Şah Ali Baba
Zengi Tekkesi (Pervitch)

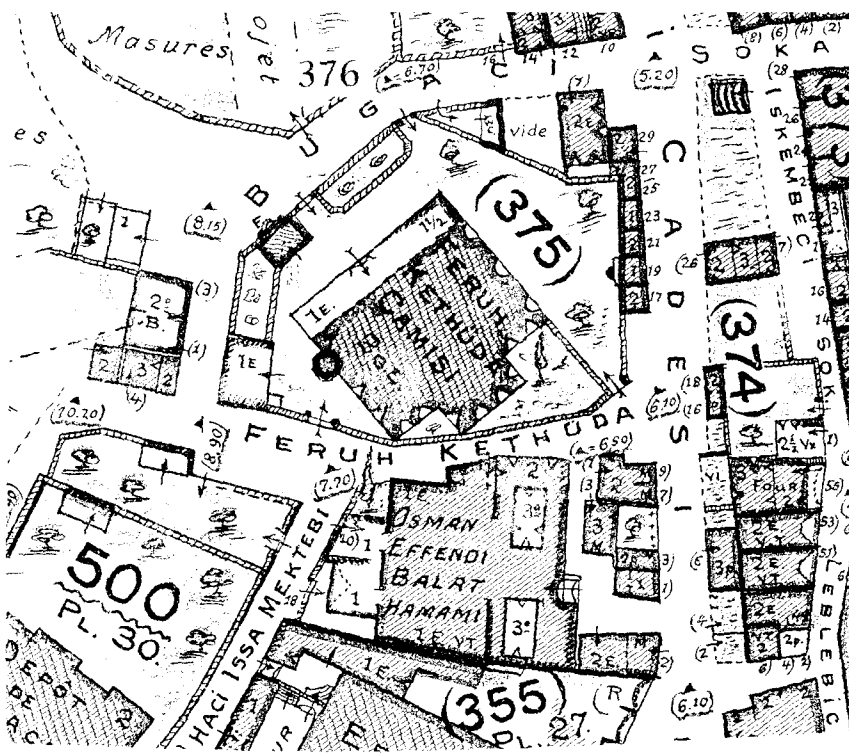

Ç.4-Ahmet Buhari Tekkesi (Pervitch)

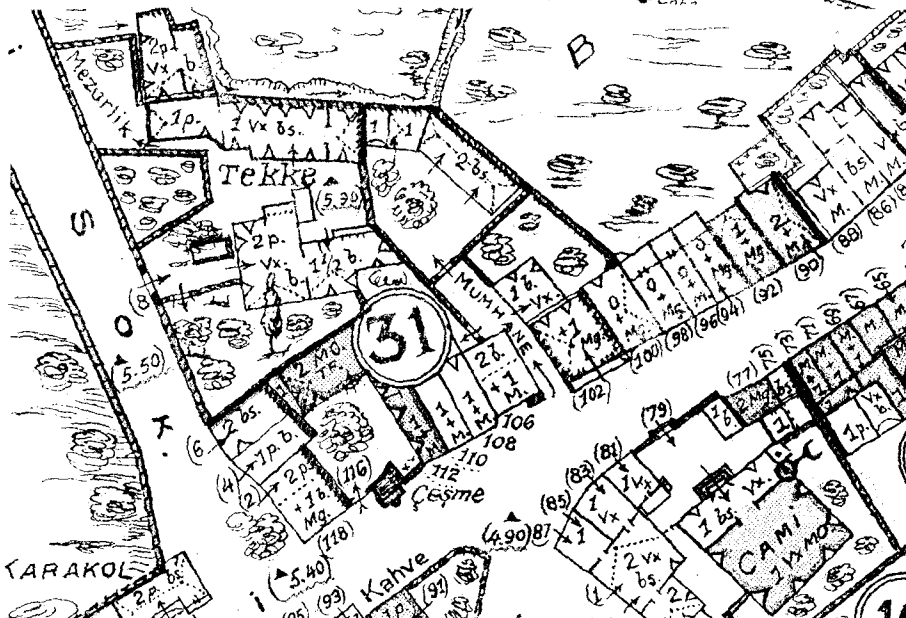
Ç.5-Şazeli Tekkesi (Pervitch)

Ç.6-Balat tekkesi (Pervitich) i

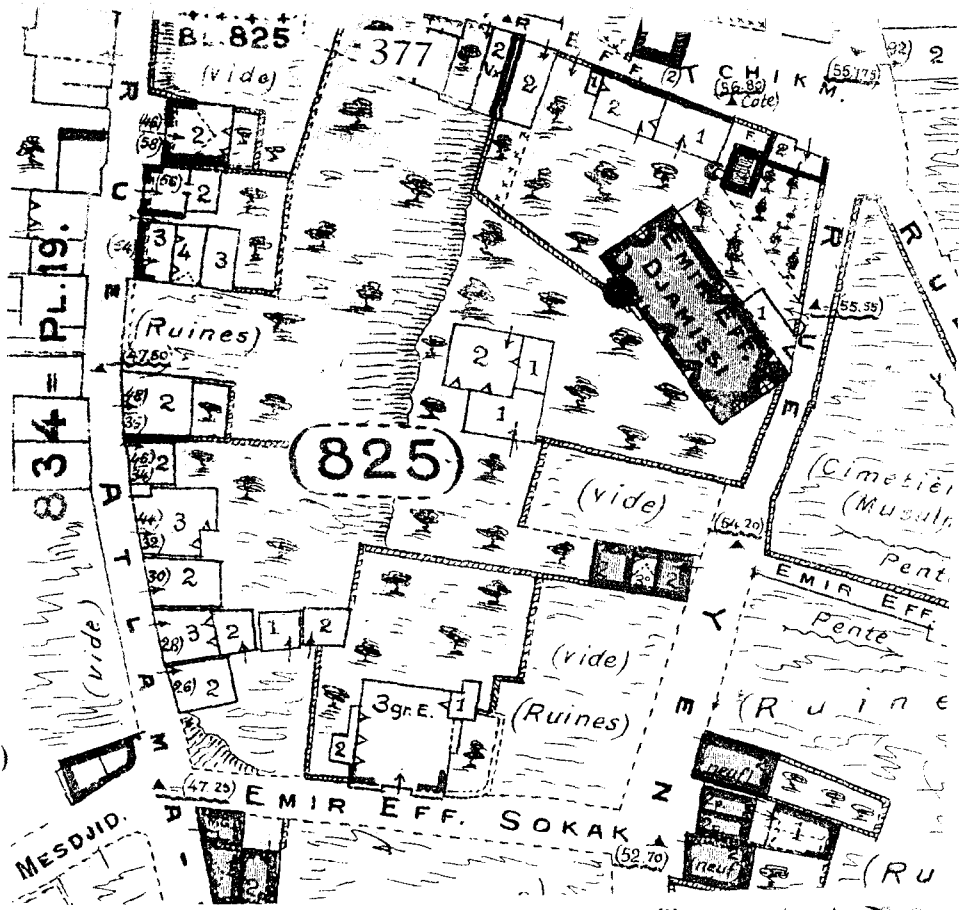

Ç.7-Kesmekaya
Tekkesi (Pervitich)

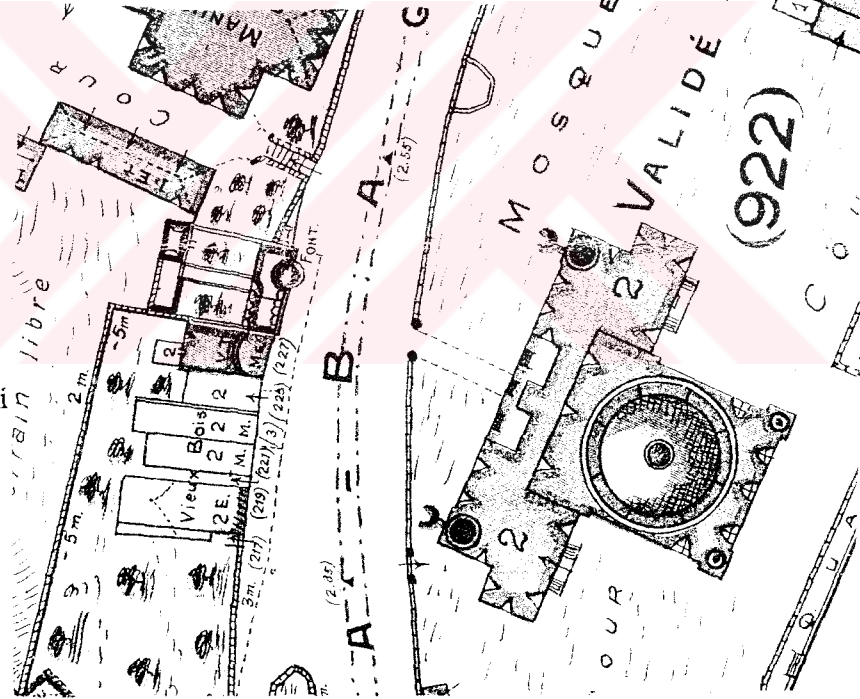

Ç.8-Perişan Baba Tel
(Pervitich)

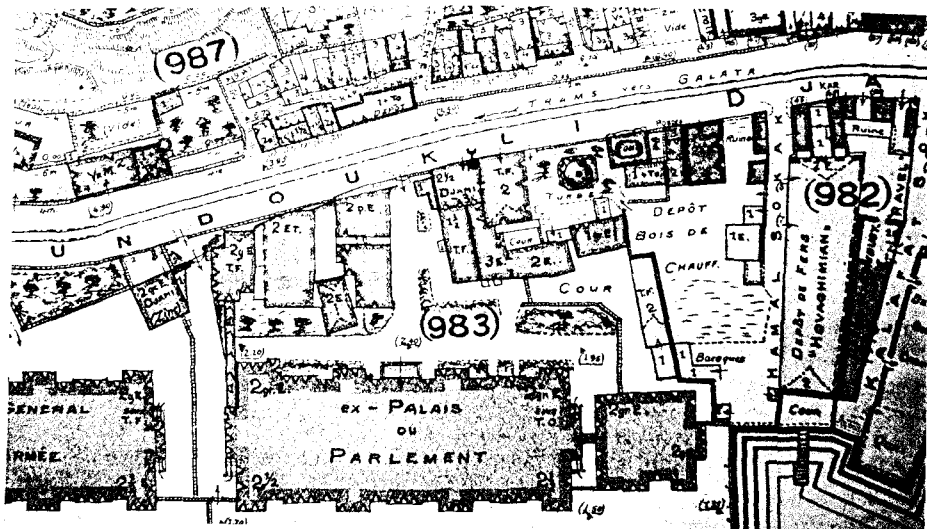
Ç.9-Saçlı Emir
Osman Tekkesi (Pervitich)

Ç.10-Çakır Dede Tekkesi
(Pervitich)

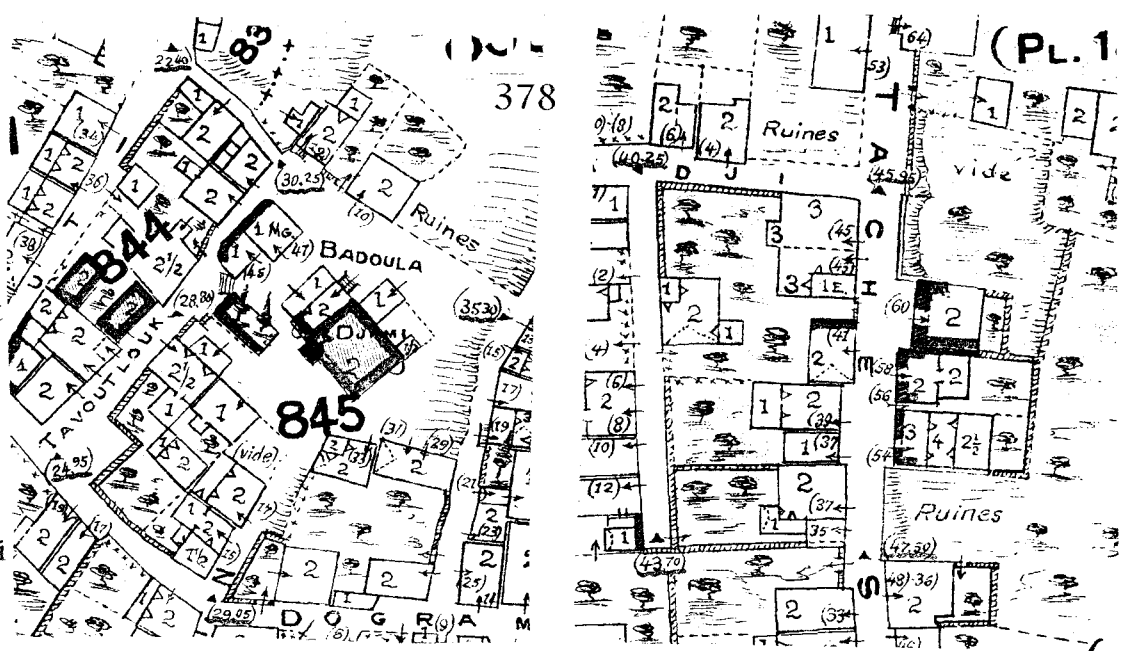

Ç.11-Hatuniye
Tekkesi (Pervitich)

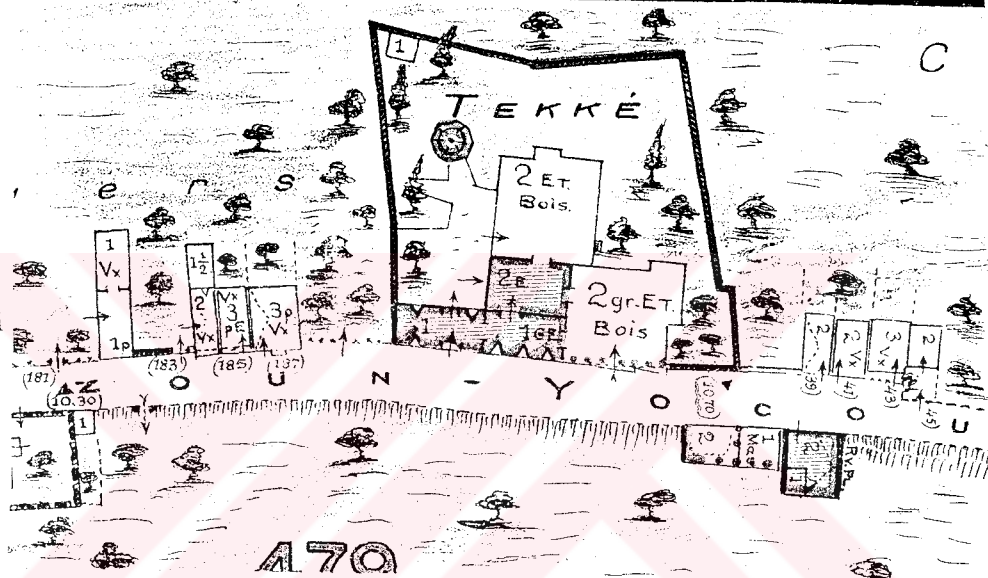

2-Doğramacı Ahmet
Efendi Tekkesi
(Pervitich)

3-Ali Sabit Efendi
Tekkesi (Pervitich)

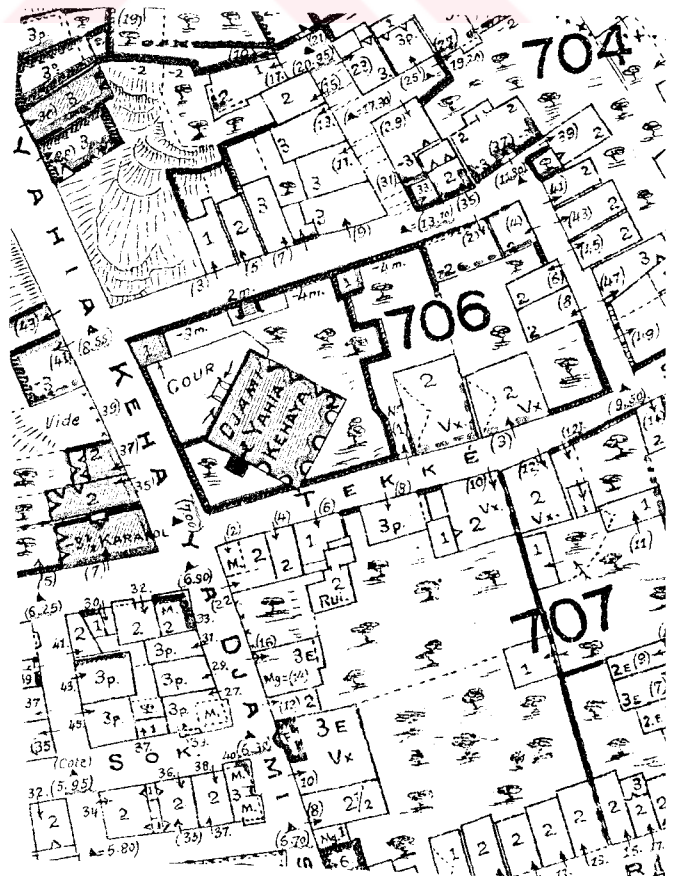

4-Hüsamettin Uşşaki
Tekkesi (Pervitich)

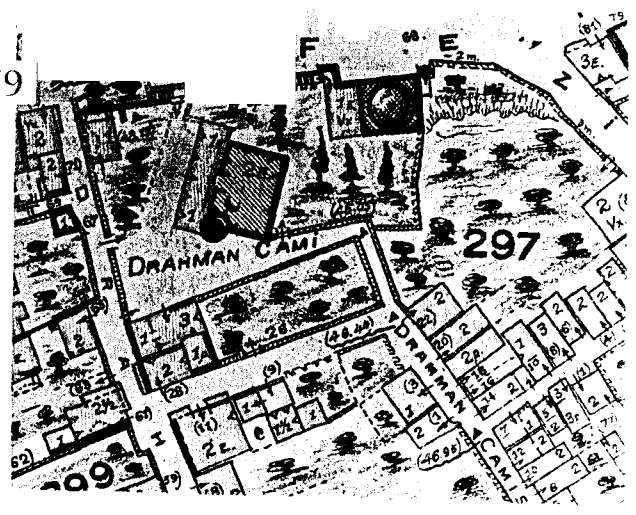
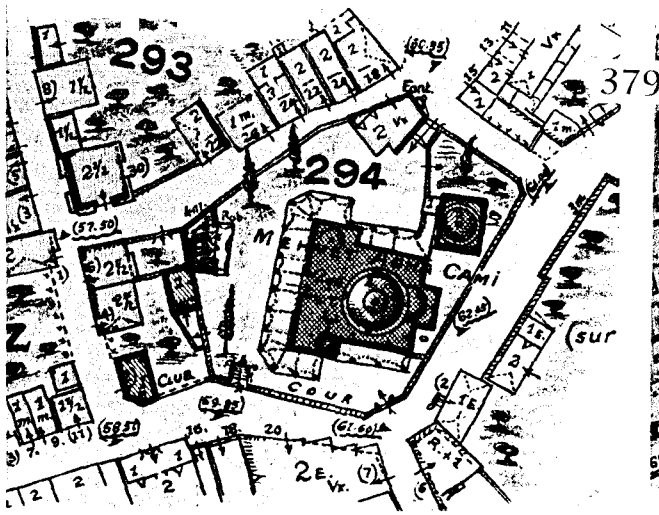

5-Yanık Şeyh
İsmail Efendi
si (Pervitich)

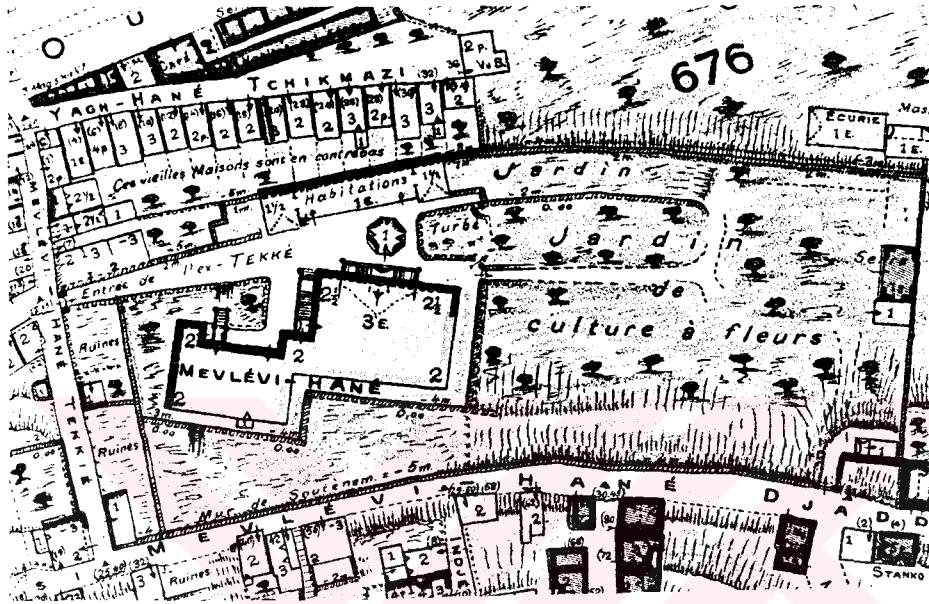
6-Muhammed
Kethüda
Tekkesi

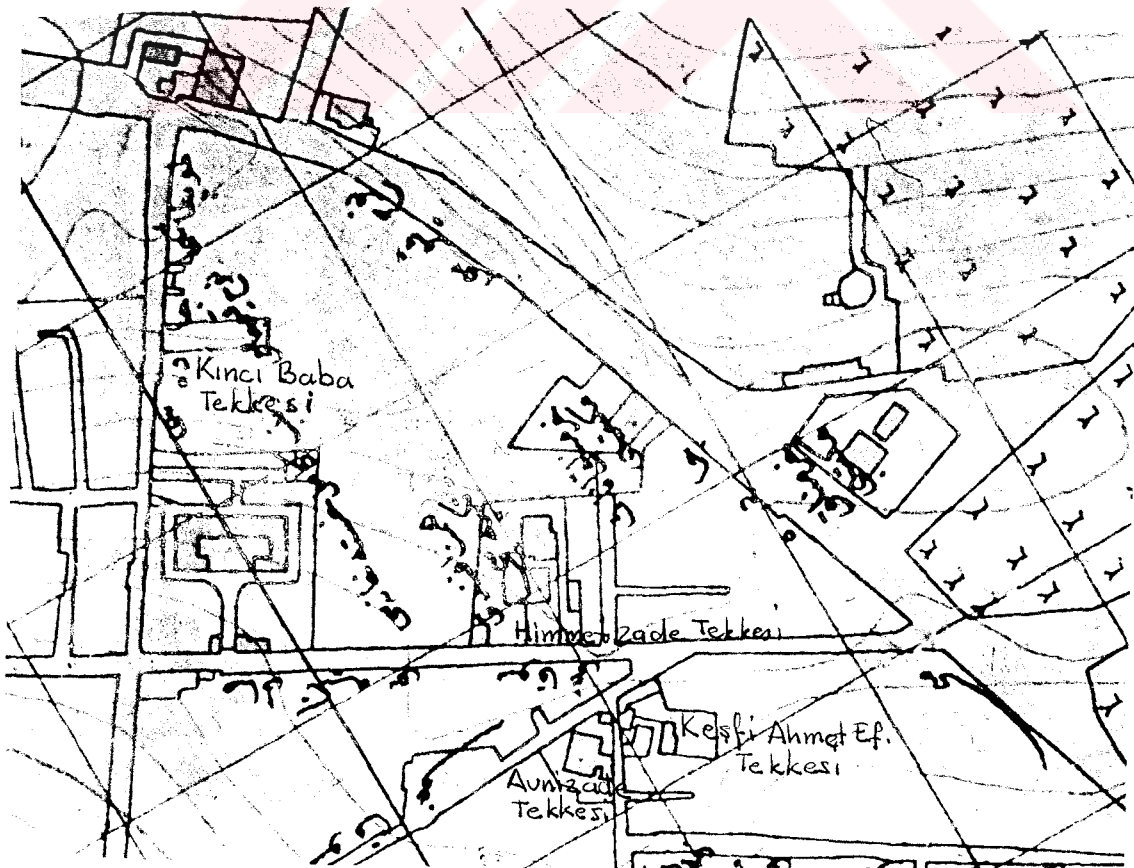
7-Mehmet
a Tekkesi
(Pervitich)

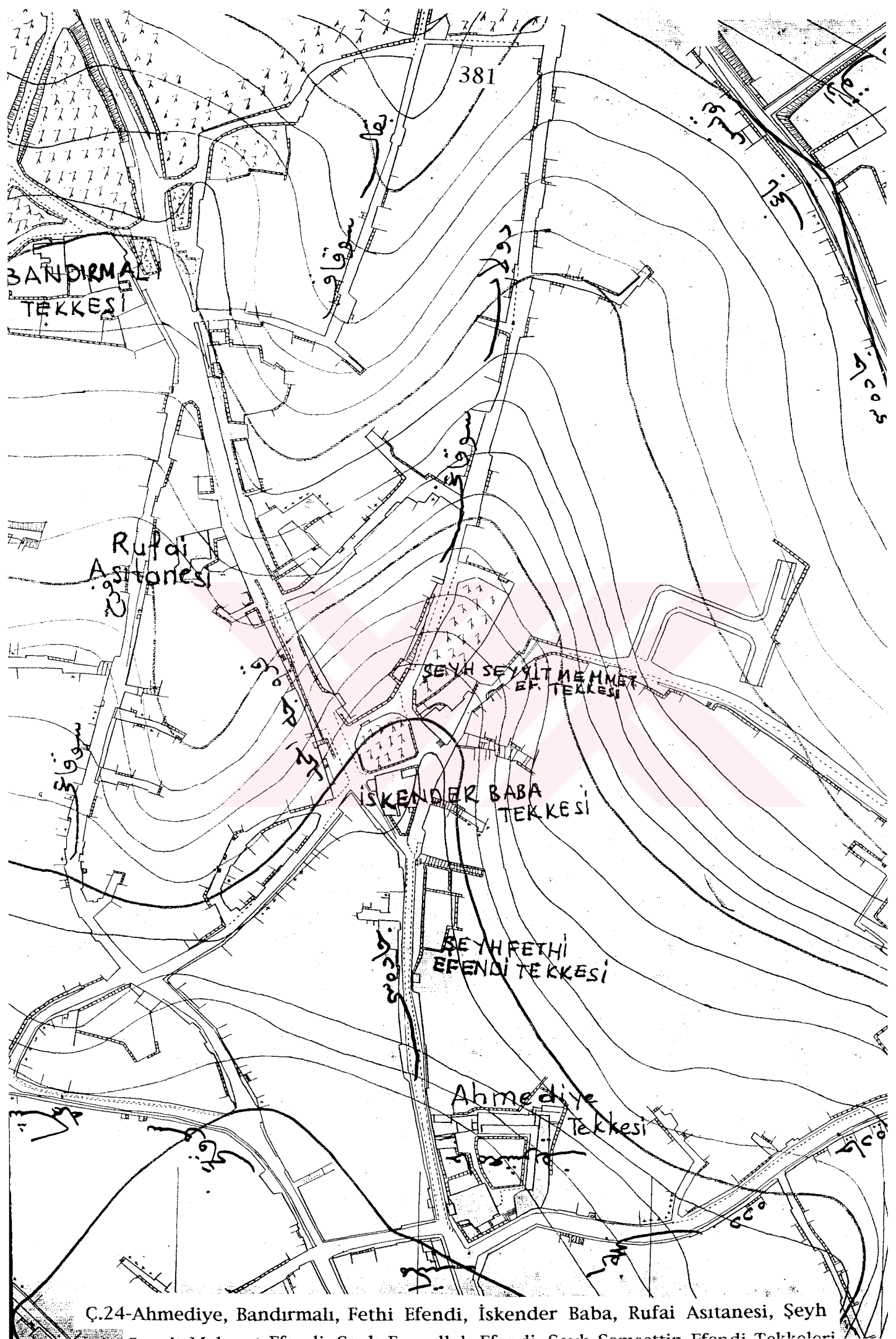
Ç.18-Dıran
Tekkesi(Pervitich)

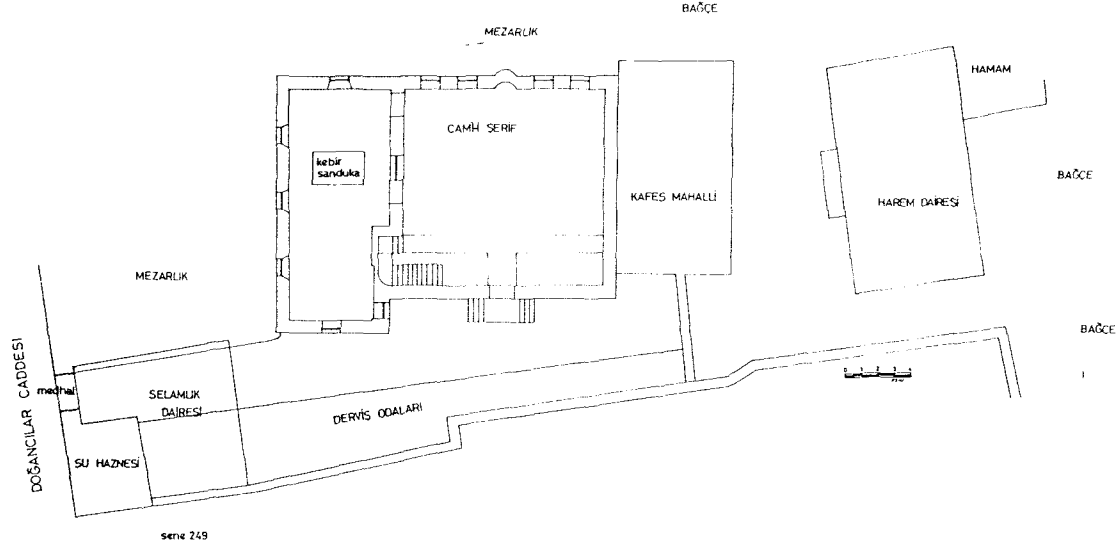
Ç.19-Kasım
Mevlevihanesi

Ç.20-Avnizade, Himmetzade,
Keşfi Ahmet Efendi, Kinci Baba Tekkeleri

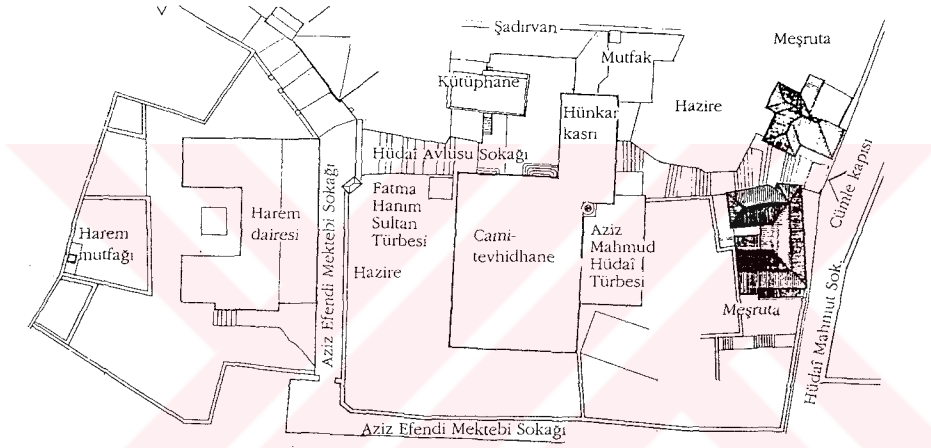
Ç.24-Ahmediye, Bandırmalı, Fethi Efendi, İskender Baba, Rufai Asitanesi, Şeyh

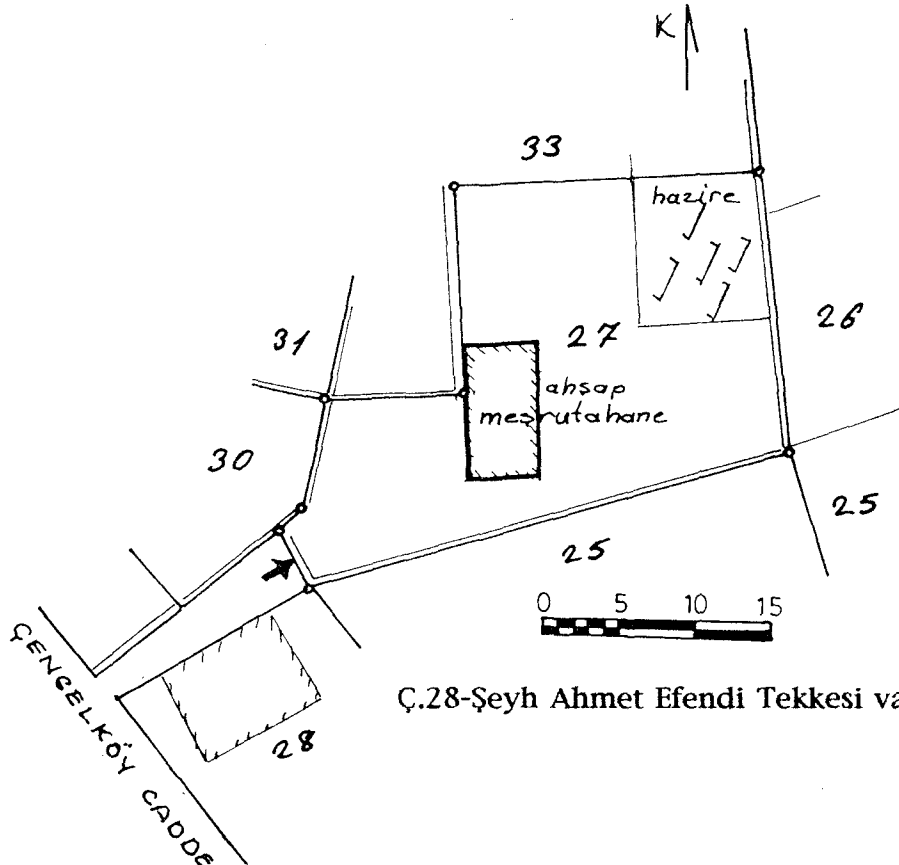
Sıra 249

20/4/1986 tarihinde yeminar
Eski Denetim Kurulundan
arızalandı kopye edilmiştir.

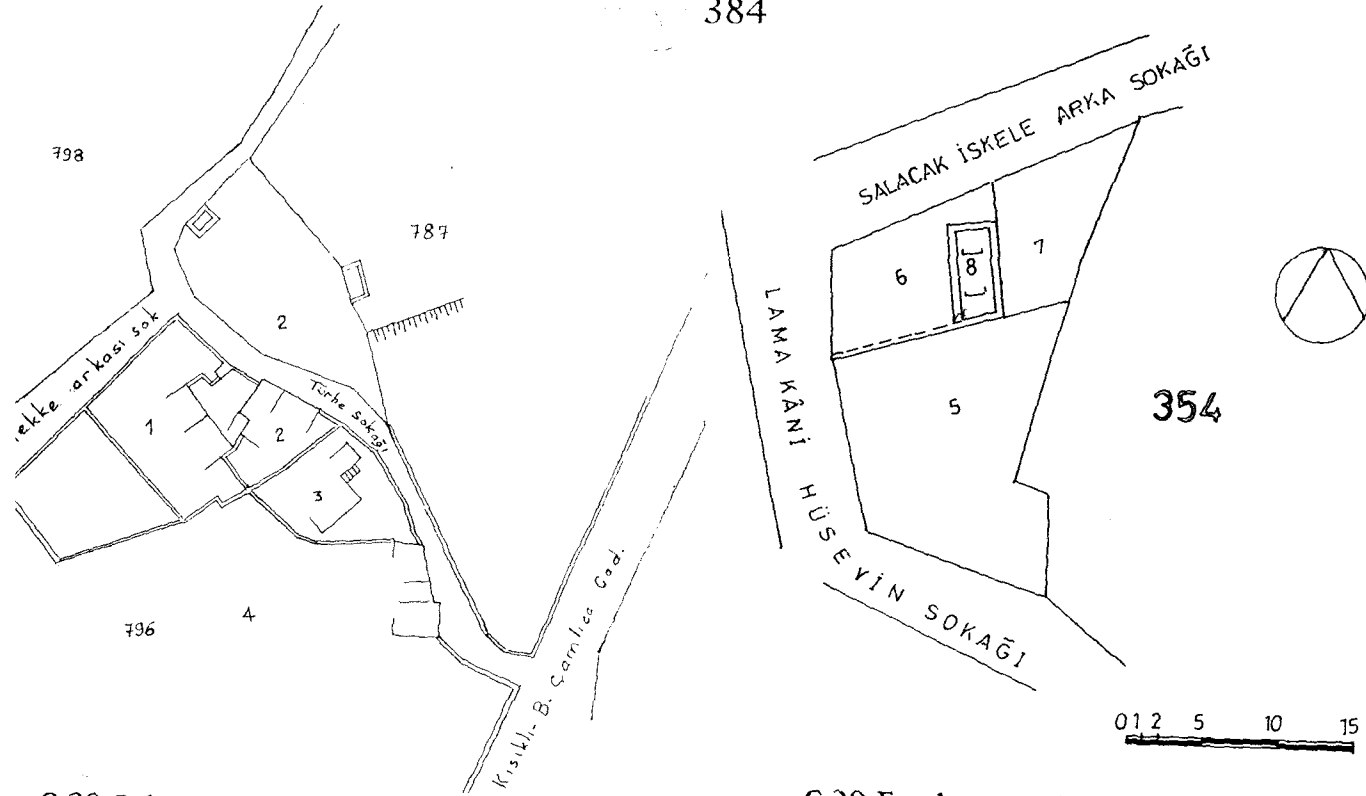
Ç.26-Nasuhi Tekkesi 1249/1833 tarihli vaziyet planı

Ç.27-Aziz Mahmut Hüdai Tekkesi vaziyet planı (N. Ezel'den)

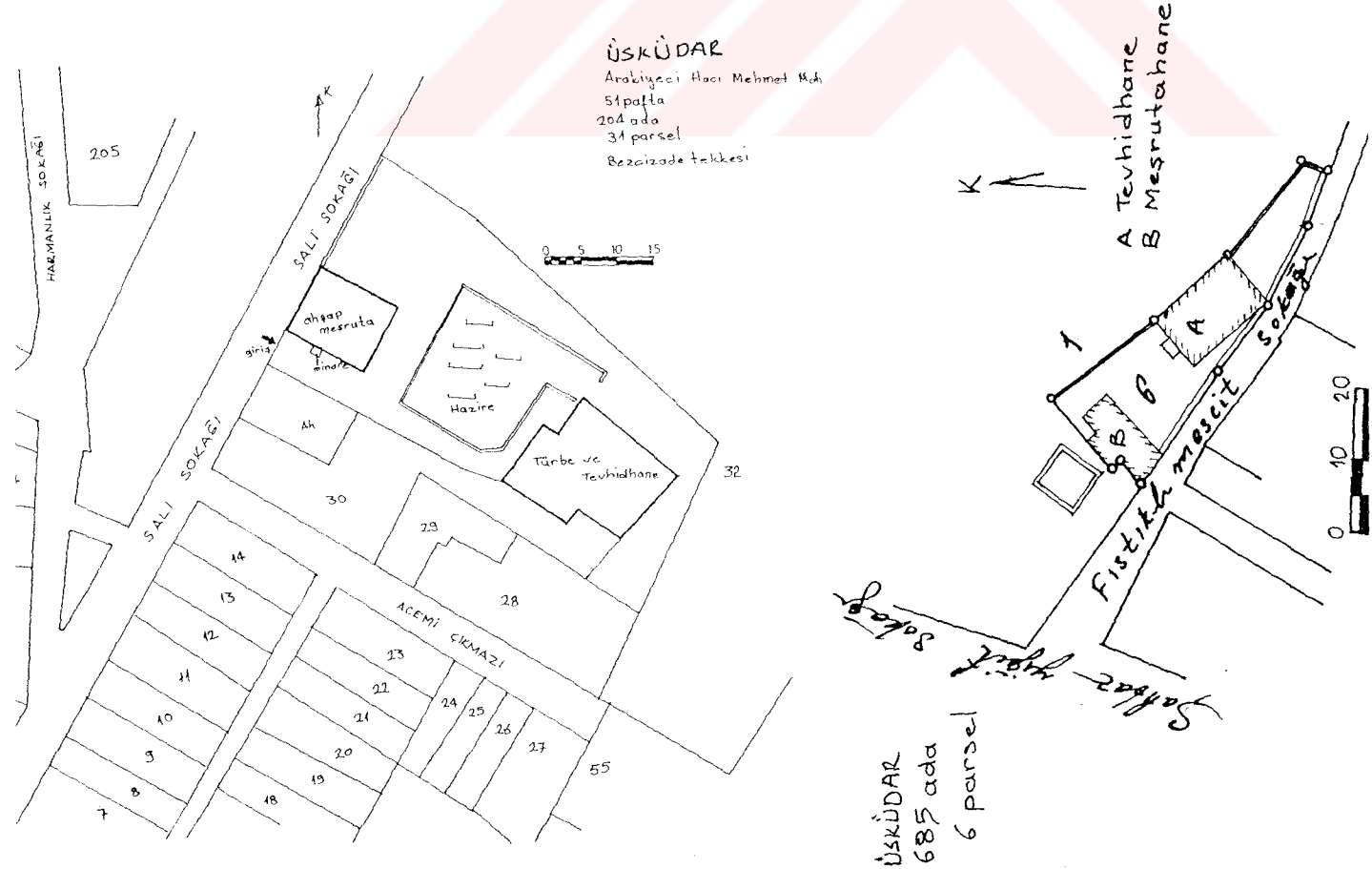

Ç.28-Şeyh Ahmet Efendi Tekkesi vaziyet planı

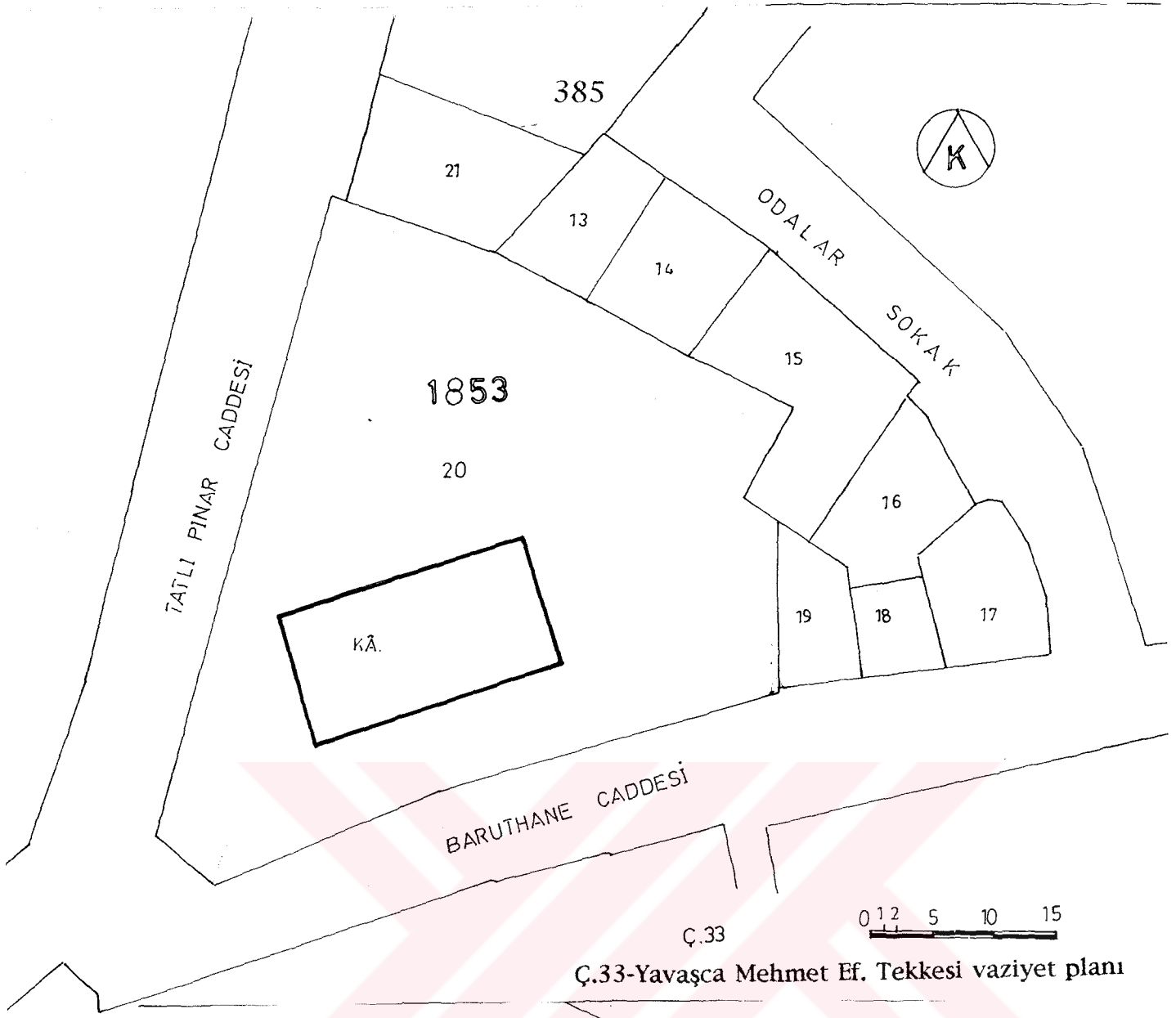

Ç.29-Selami Ali Efendi Tekkesi vaziyet planı

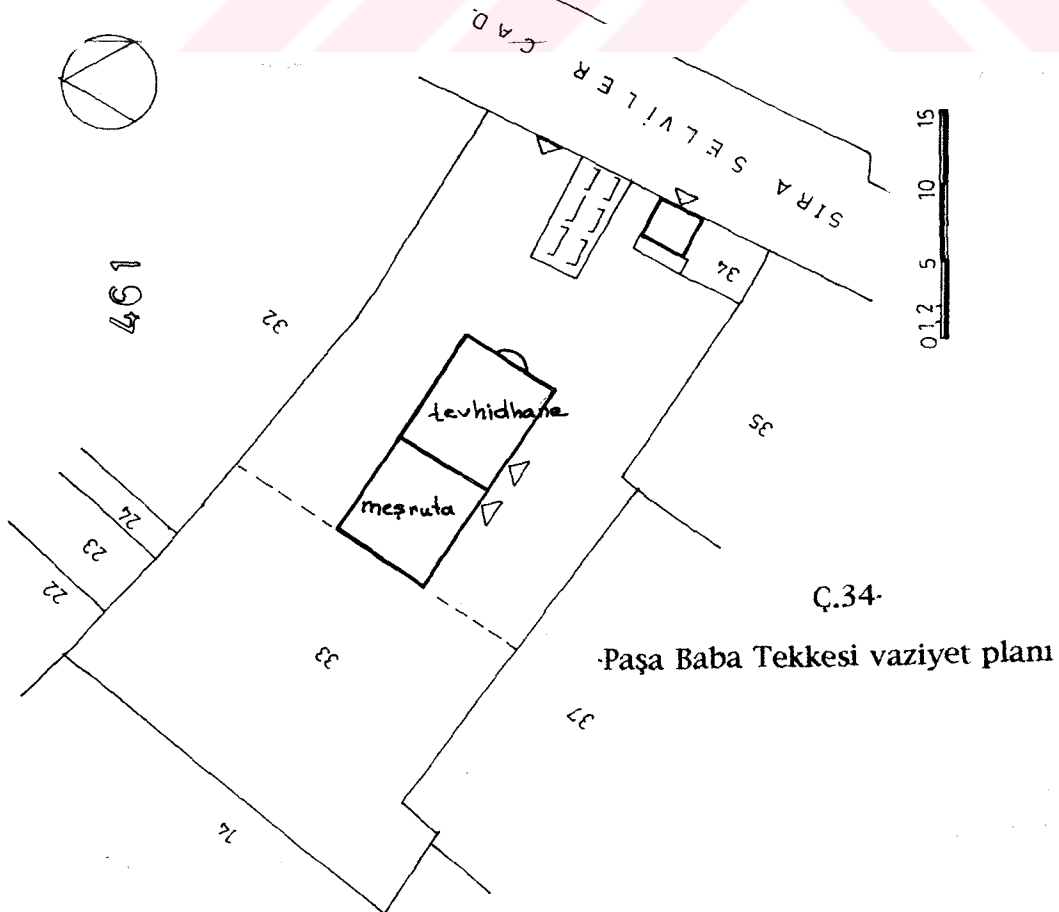
Ç.30-Emekyemez Tekkesi vaziyet planı

Ç.31-Himmetzade Tekkesi Vaziyet Planı Ç.32-Hüseyin Kazım Ef. Tekkesi vaziyet planı

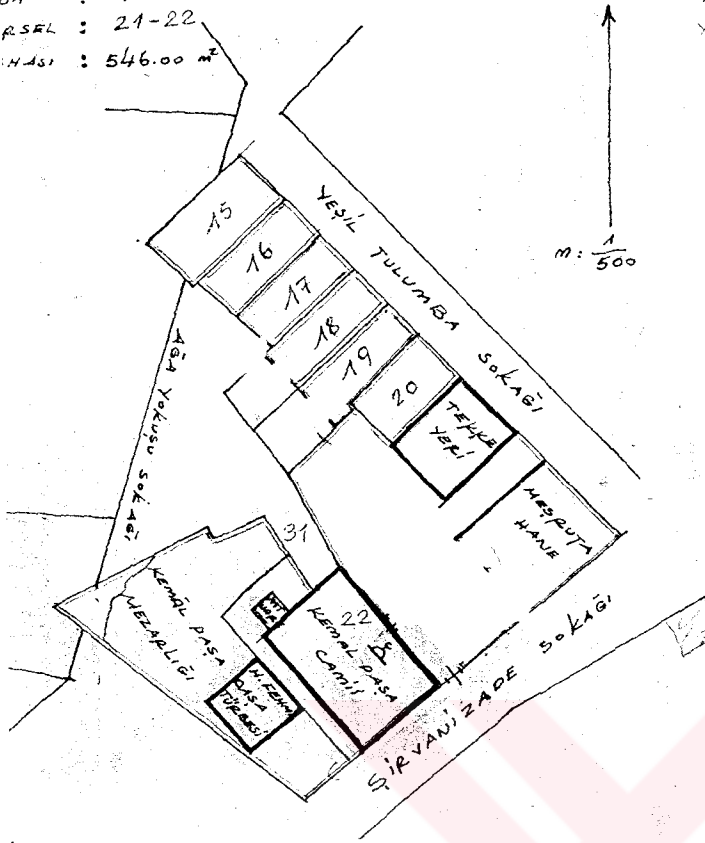
Ç.33-Yavaşca Mehmet Ef. Tekkesi vaziyet planı

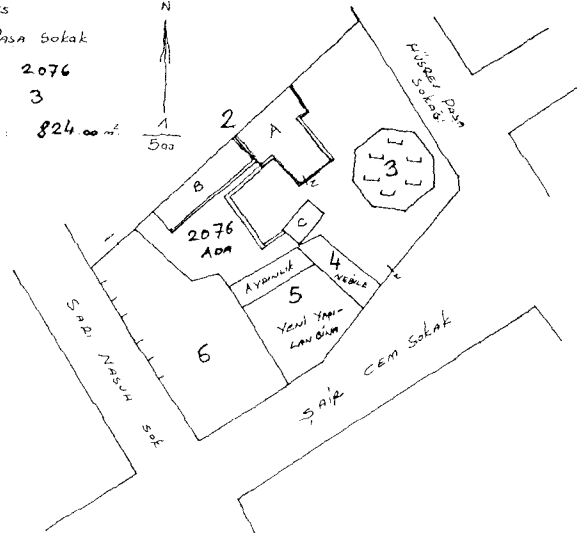
Ç.34-Paşa Baba Tekkesi vaziyet planı

Ç.35-Kemal Paşa Tekkesi vaziyet planı

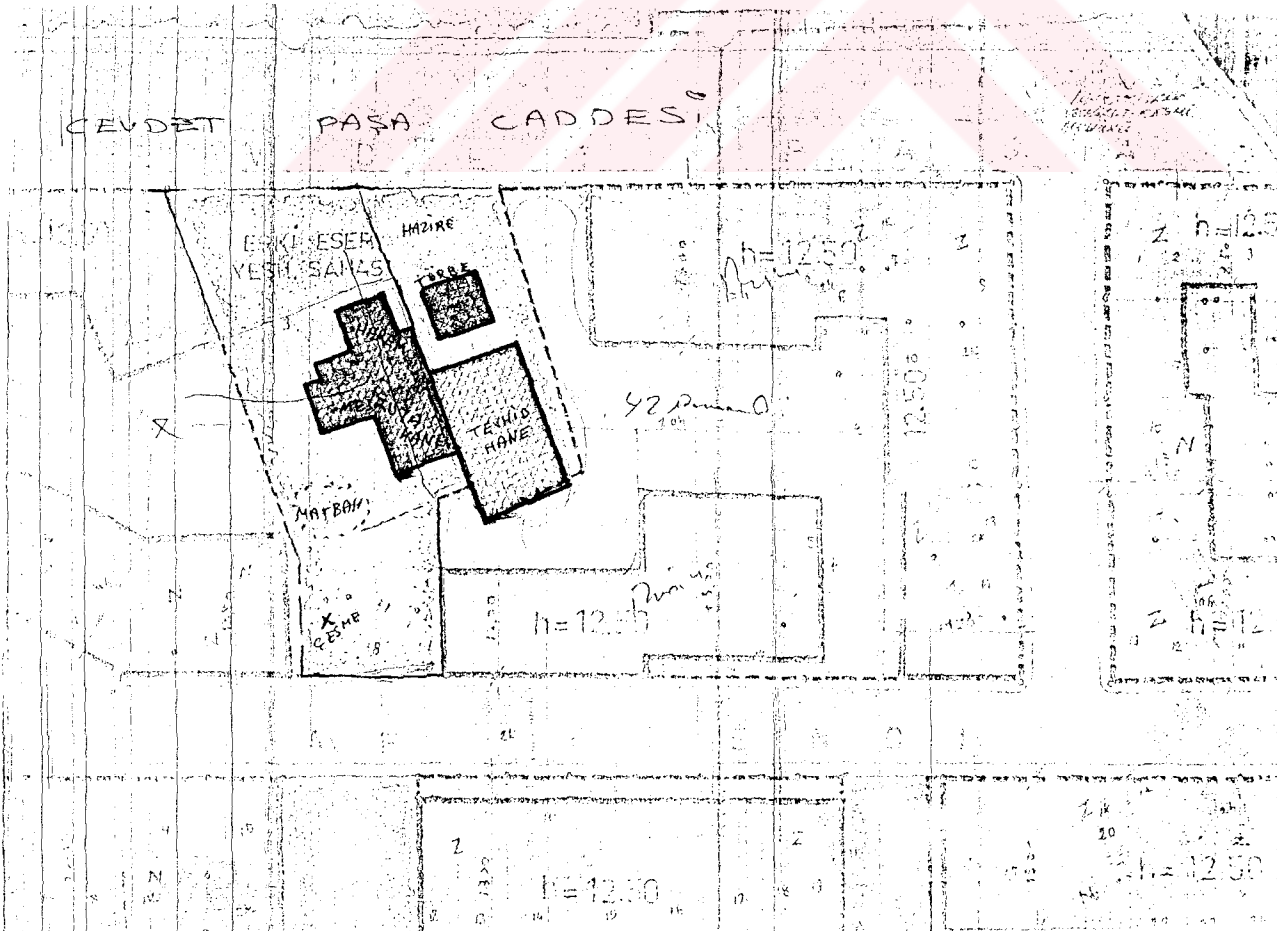
ETA : 10 f
OA : 926
RSEL : 21-22
HASI : 546.00 m²

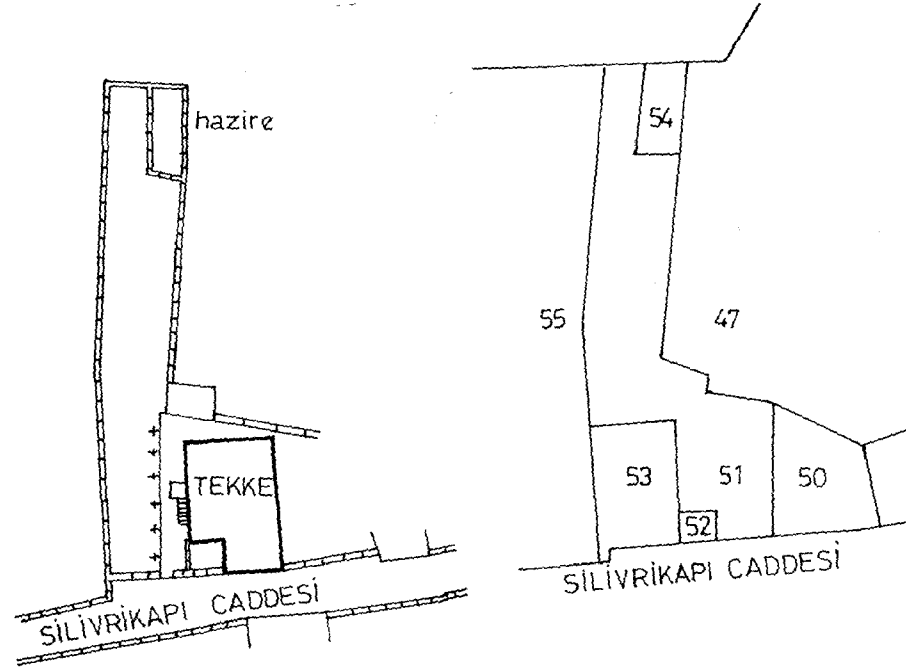
386 Üveys
... EV PAŞA SOKAK
ADA : 2076
PARSEL : 3
YOL ÖLÇÜMÜ : 824.00 m²

Ç.36-Hüseyin Paşa Tekkesi vaziyet planı

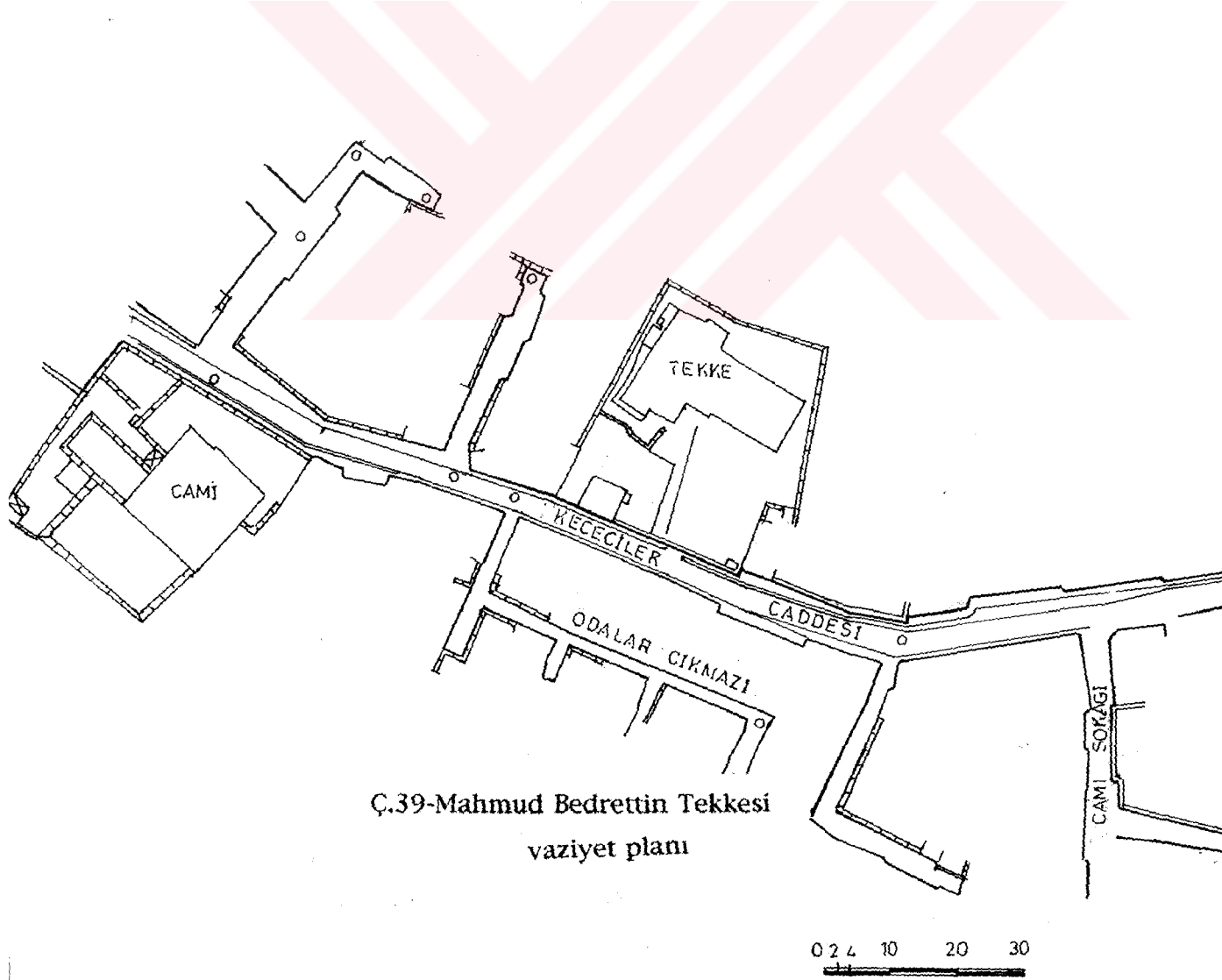
Ç.37-Kadızade Tekkesi vaziyet planı

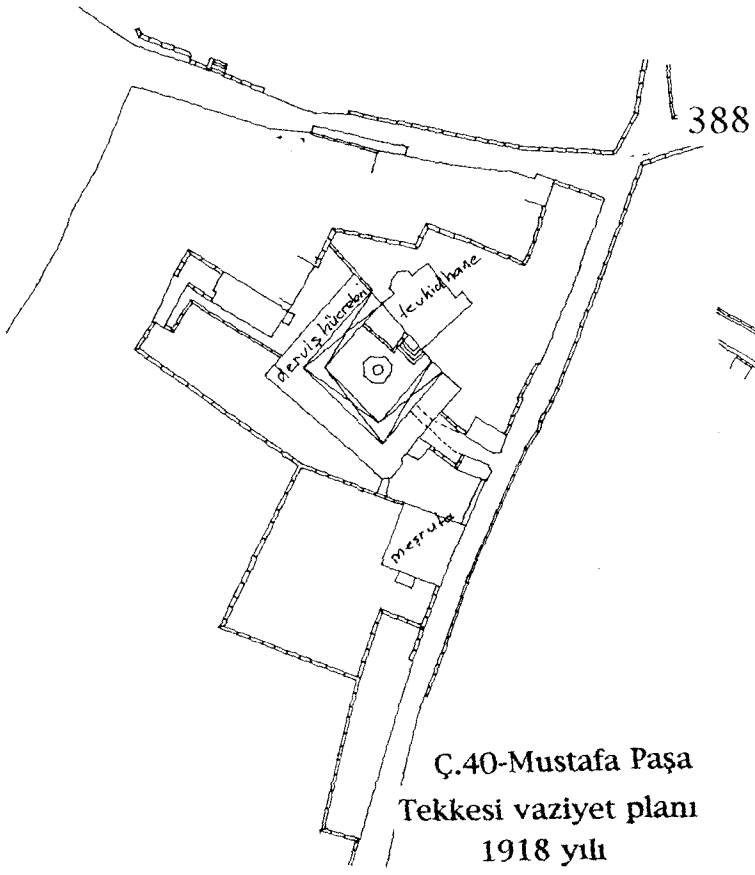
1918 YILINDAKİ VAZİYET PLANI

BUGÜNKÜ VAZİYET PLANI

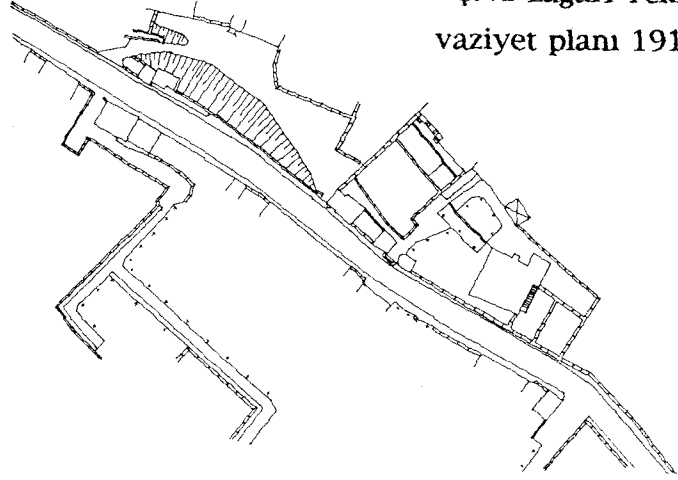
Ç.38-Körükçü Tekke

Ç.39-Mahmud Bedrettin Tekkesi
vaziyet planı

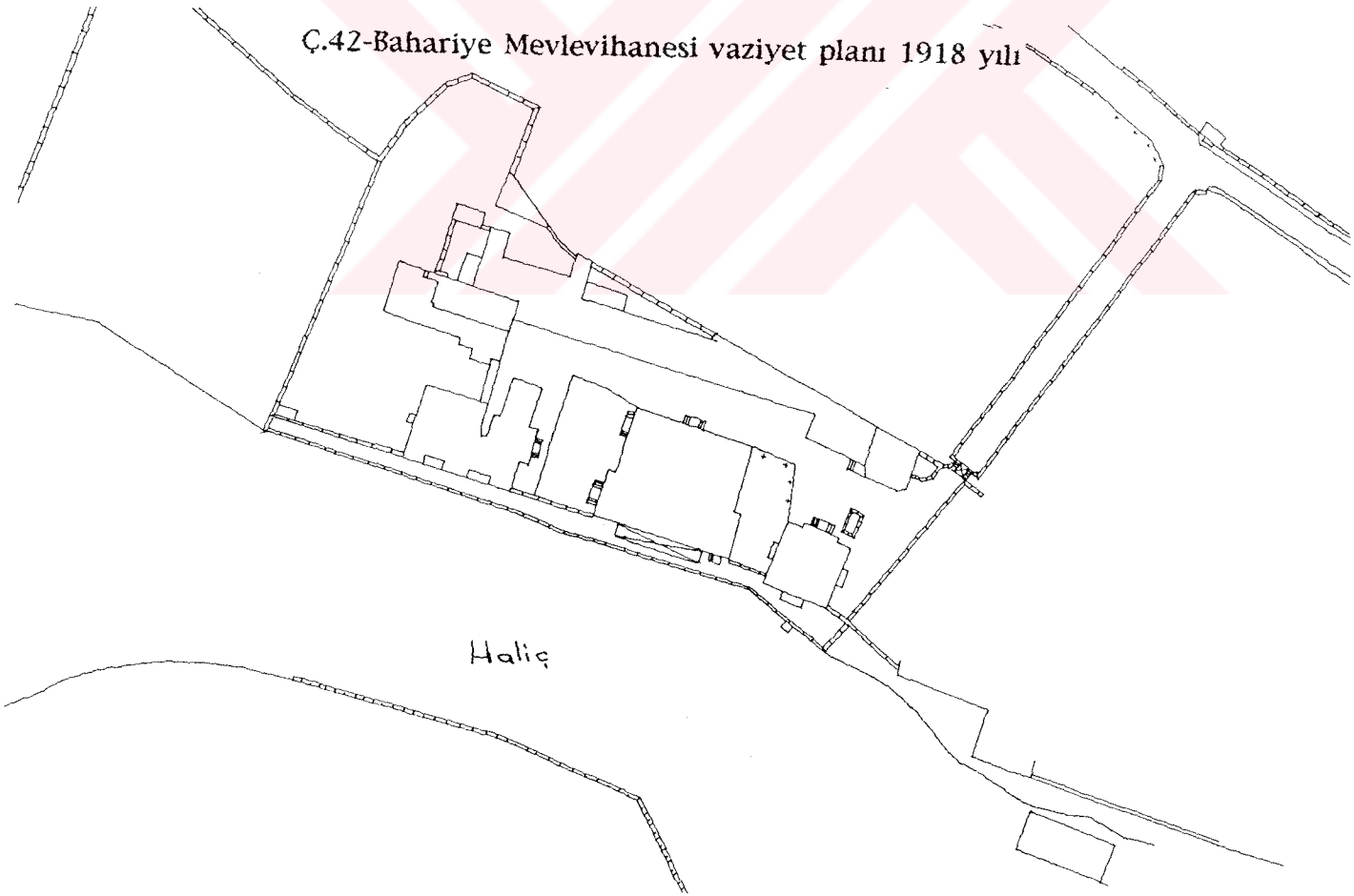
0 2 4 10 20 30

Ç.41-Lagari Tekkesi vaziyet planı 1918 ;

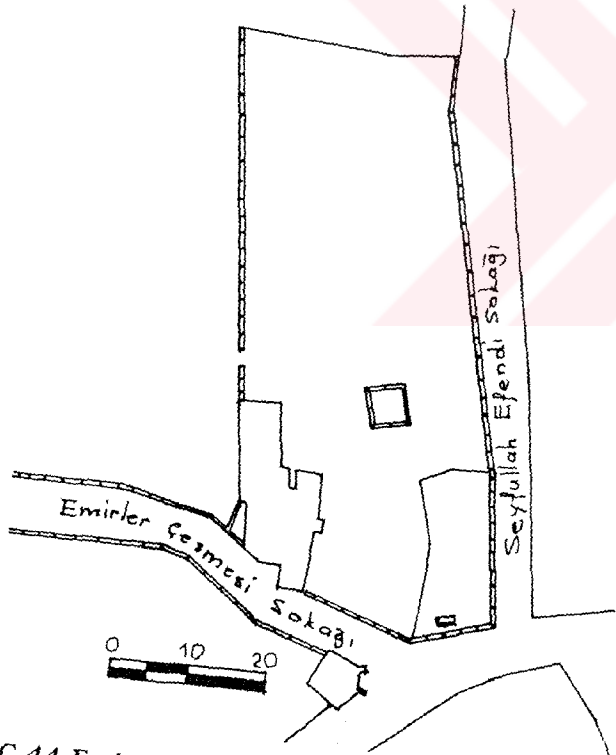

Ç.42-Bahariye Mevlevihanesi vaziyet planı 1918 yılı

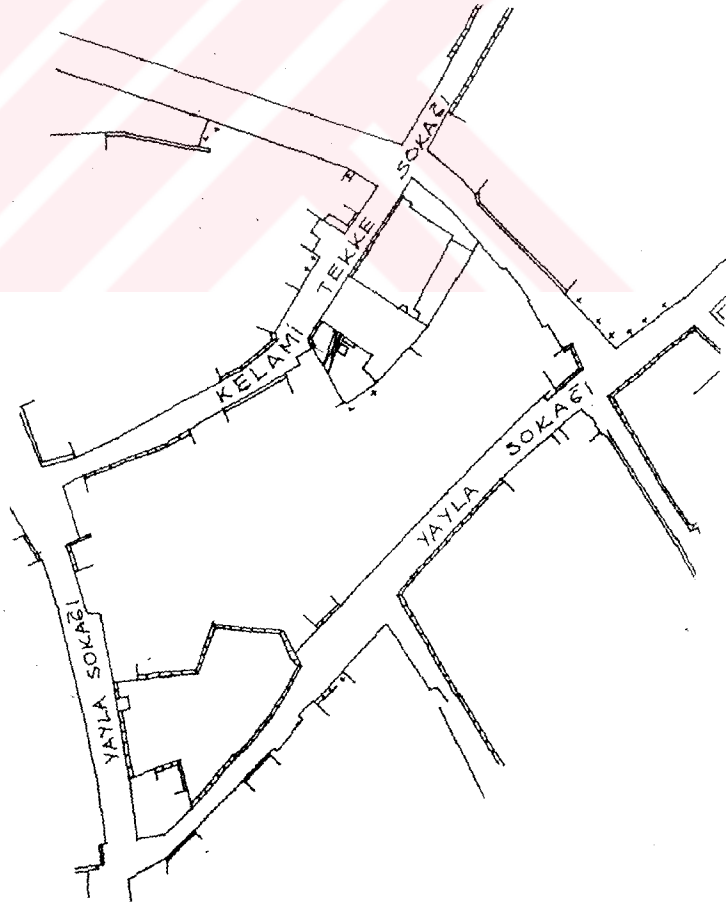

Ç.43-Karagöz ve Peyk Dede Tekkeleri vaziyet planı 1918 yılı

Ç.44-Emirler Tekkesi vaziyet planı 1918 yılı

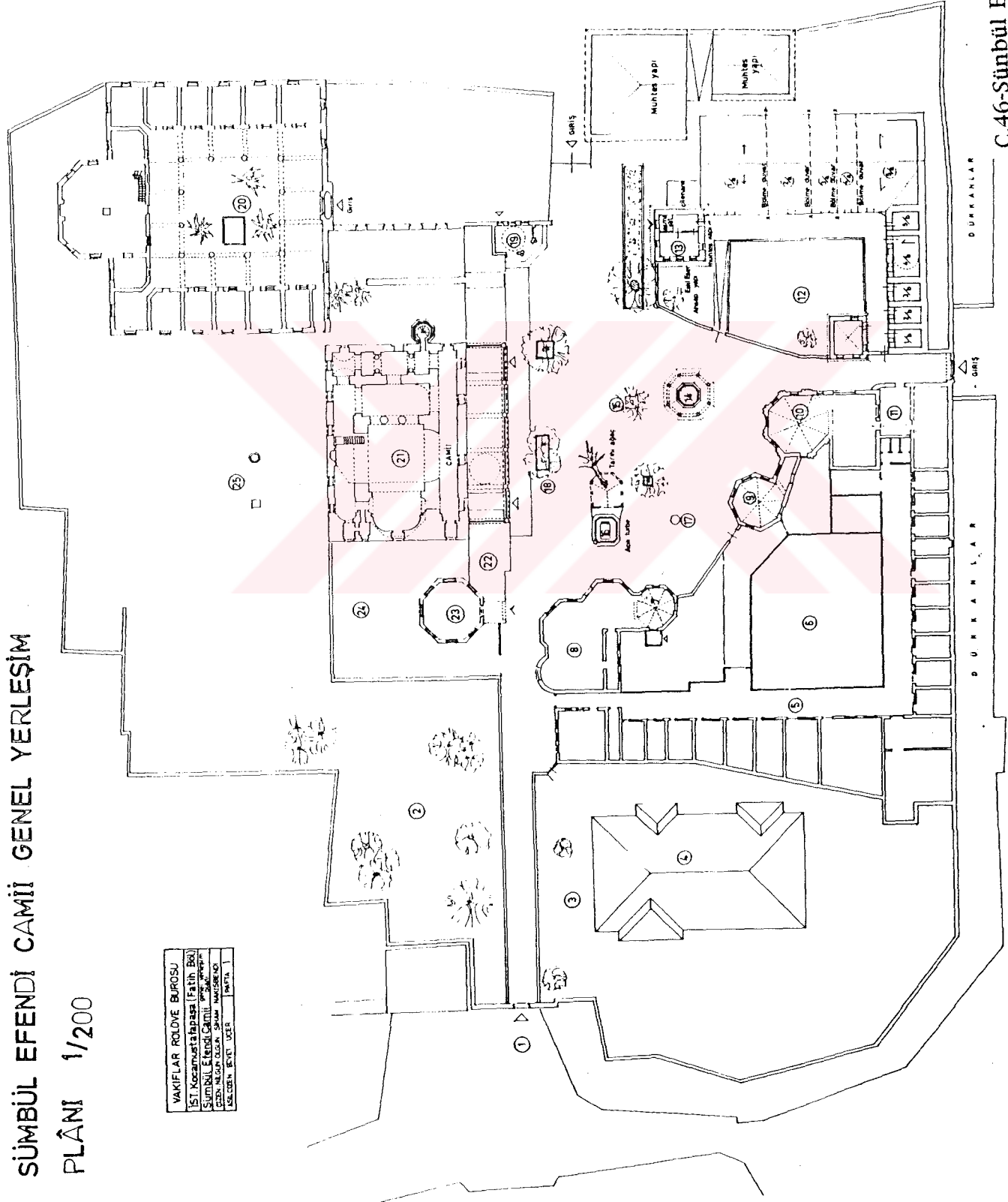

Ç.45-Kelami Tekkesi vaziyet planı 1918 yılı

İST FATİH BÖLGESİ (KOCAMUSTAFAPAŞA) SÜMBÜL EFENDİ CAMİİ GENEL YERLEŞİM

PLÂNI 1/200

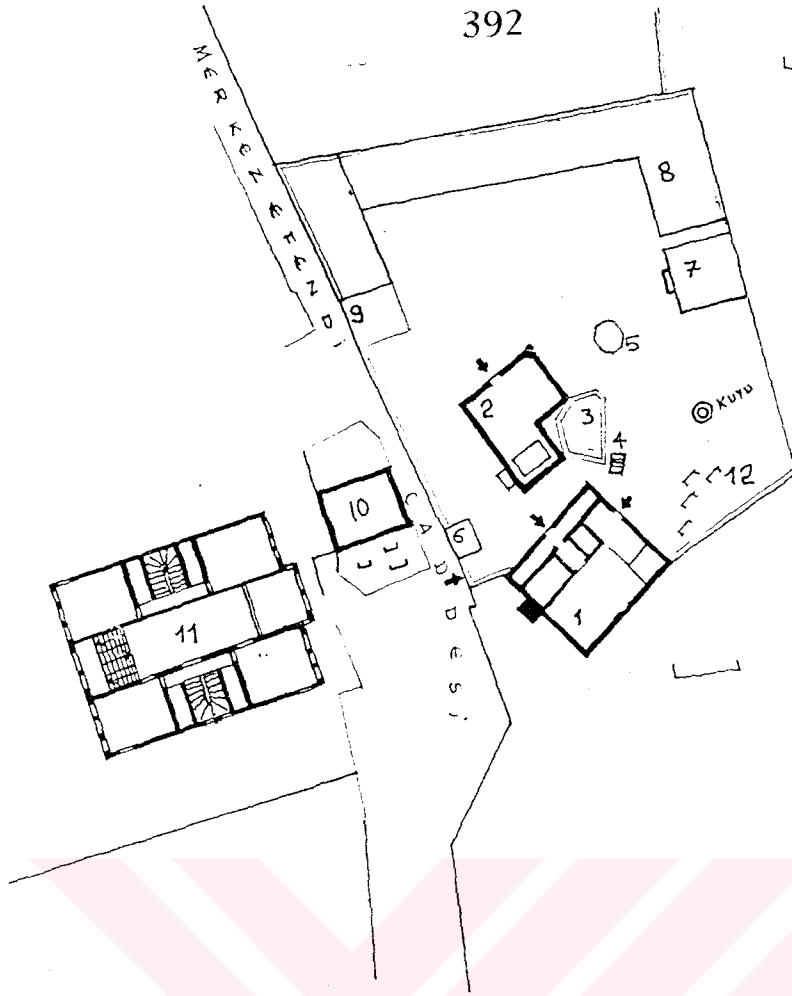
VAKIFLAR RÖLÖVE BÜROSU
İST Kocamustafapaşa (Fatih Böl.)
Sümbül Efendi Camii - Sarıyer
GENEL YERLEŞİM PLANI
KURULAN YERİ ÜZERİNDEN ÇİZİLMİŞTİR

- 1 — Esas Giriş (kıtabeli kapı)
- 2 — Dergah mezarlığı
- 3 — Hazire
- 4 — Seyh konagi
- 5 — İmarat ve hücreleri
- 6 — İmarat hazinesi
- 7 — Sümbül Sinan Efendi türbesi
- 8 — Şerifler türbesi ve müştemilat
- 9 — Mesayih türbeleri
- 10 — Germiyanı Yakup Efendi ve Nurettin Efendi türbeleri
- 11 — Sebül
- 12 — Tekke bölümü - Deriş hücreleri (a. a.)
- 13 — Zakirbaşı odası
- 14 — Sadırvan
- 15 — Su terazisi (sütun suluk)
- 16 — Çifte Sultanlar ve tarihî çinar ağacı
- 17 — Hacı Besir Ağa çeşmesi
- 18 — Kabir
- 19 — Sebül
- 20 — Medrese
- 21 — Camii
- 22 — Şerif Sultan türbesi hazinesi
- 23 — Şerif Sultan türbesi
- 24 — Musalla mevkii
- 25 — Kuyular

Ç.46-Sümbül Efen di Tekkesi vaziyet planı

392

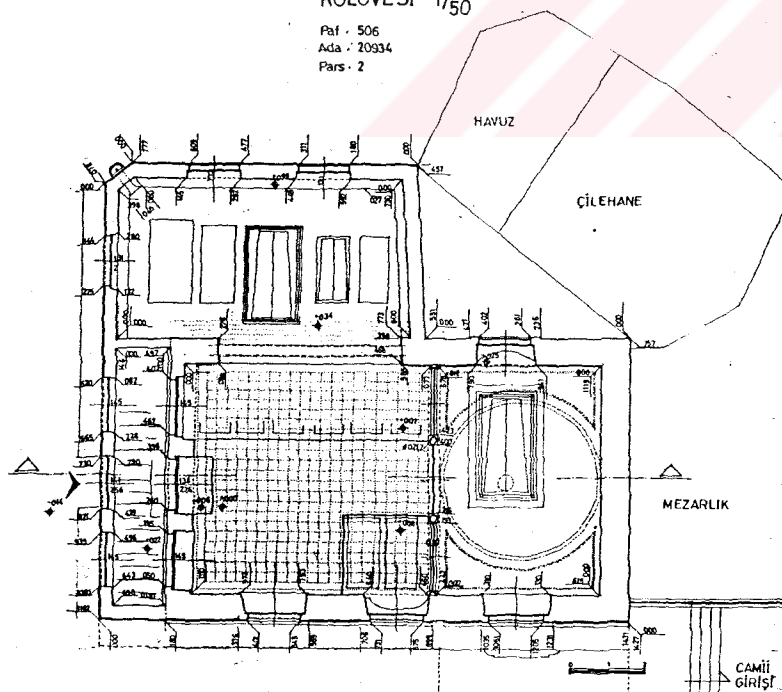
MERKEZ EFENDİ TEKKESİ

- 1 Tevhidhane
- 2 Türbe
- 3 Havuz
- 4 Çilehane girişi
- 5 Şadırvan
- 6 Türbe
- 7 Hünkar Köşkü
- 8 Derviş hücreleri
ve malbâh
- 9 Muvakkithane
- 10 Bakı Paşa kütüp.
- 11 Konak.
- 12 Mezarlık

İST MERKEZ EFENDİ MERKEZ EFENDİ TÜRBESİ

RÖLÖVESİ 1/50

Paft. 506
Ada. 20934
Pars. 2

PLÂN 1/50

VAKIFLAR RÖLÖVE BÜROSU
RÖLÖVE MERKEZ EFENDİ TÜRBESİ
OLUŞTURAN: S. NAKİŞBENDİ (PAFTA NO: 1)
ÇİZEN: S. NAKİŞBENDİ TARM: 1
KONTROL: S. NAKİŞBENDİ

Ç.51

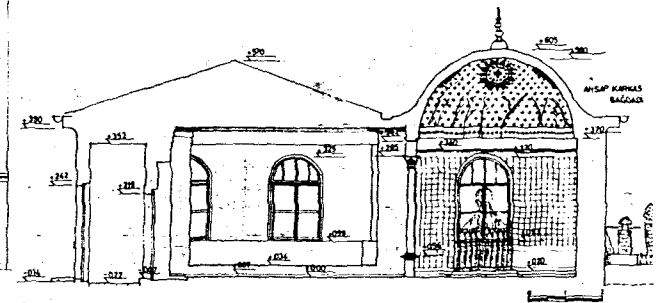
İST MERKEZ EFENDİ MERKEZ EFENDİ TÜRBESİ

RÖLÖVESİ 1/50

BATI CEPHESİ 1/50

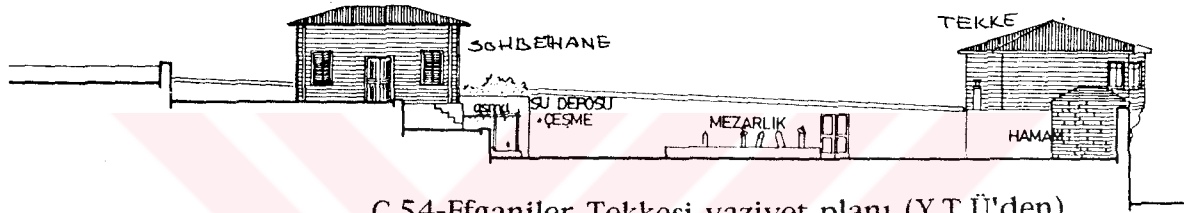
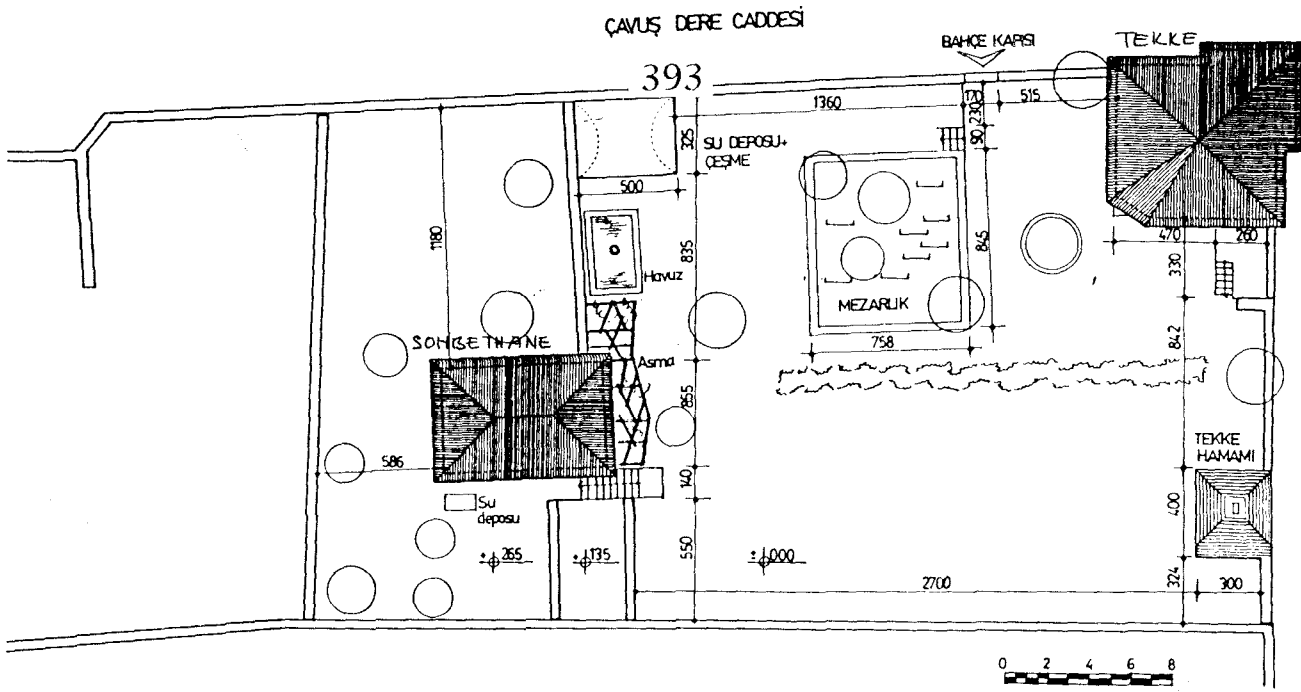
Ç.52

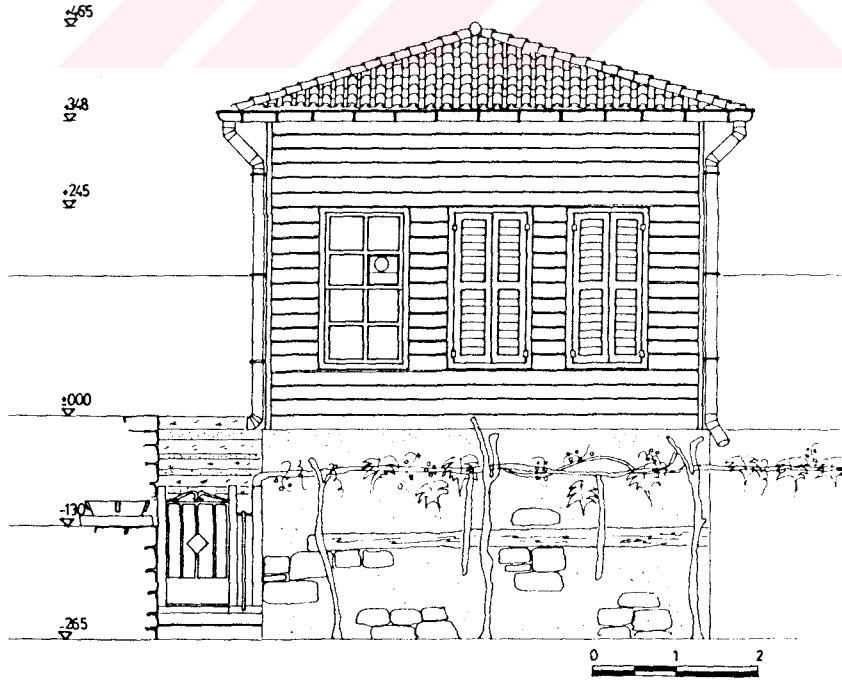
KESİT 1/50

Ç.53

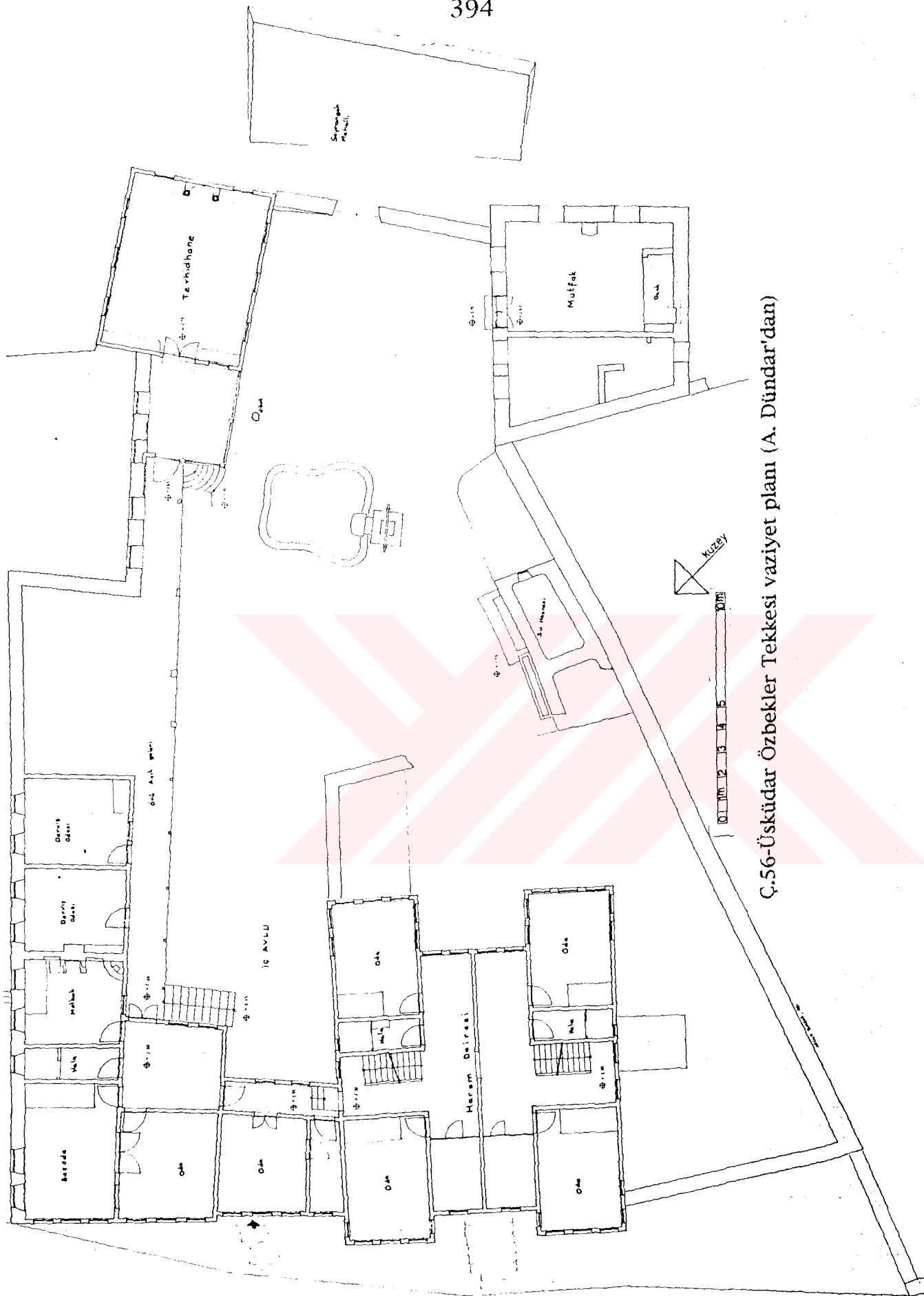
VAKIFLAR RÖLÖVE BÜROSU
RÖLÖVE MERKEZ EFENDİ TÜRBESİ
OLUŞTURAN: S. NAKİŞBENDİ (PAFTA NO: 1)
ÇİZEN: S. NAKİŞBENDİ TARM: 1
KONTROL: S. NAKİŞBENDİ

Ç.54-Efganiler Tekkesi vaziyet planı (Y.T.Ü'den)

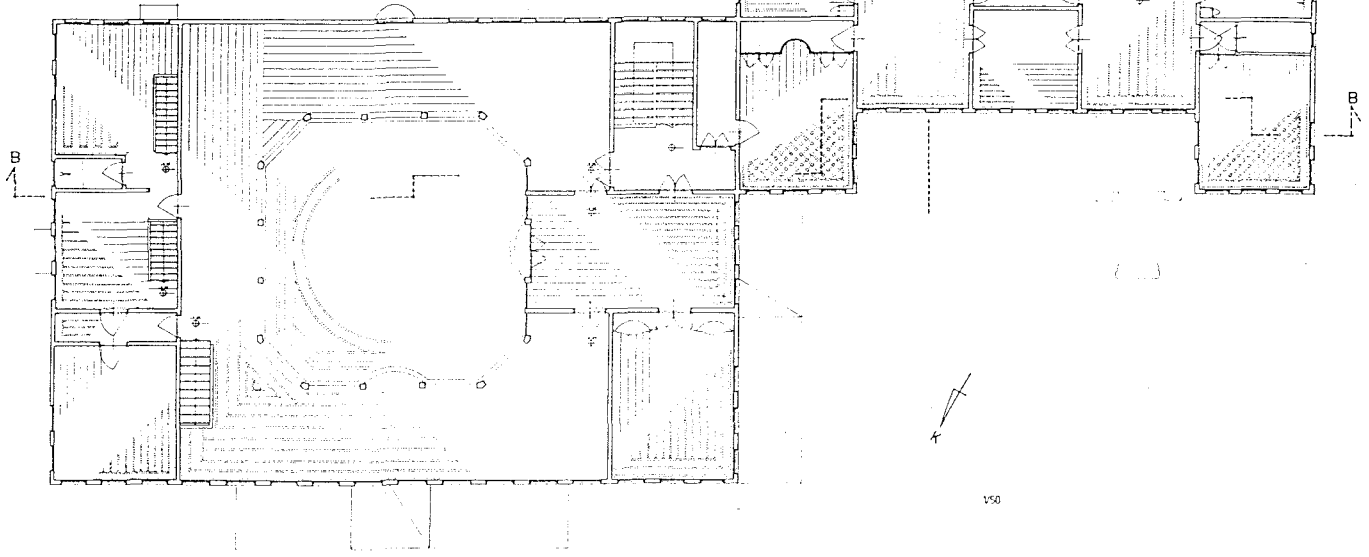

Ç.55-Efganiler Tekkesi köşk sohbethaneninin görünüşü (Y.T.Ü'den)

KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ

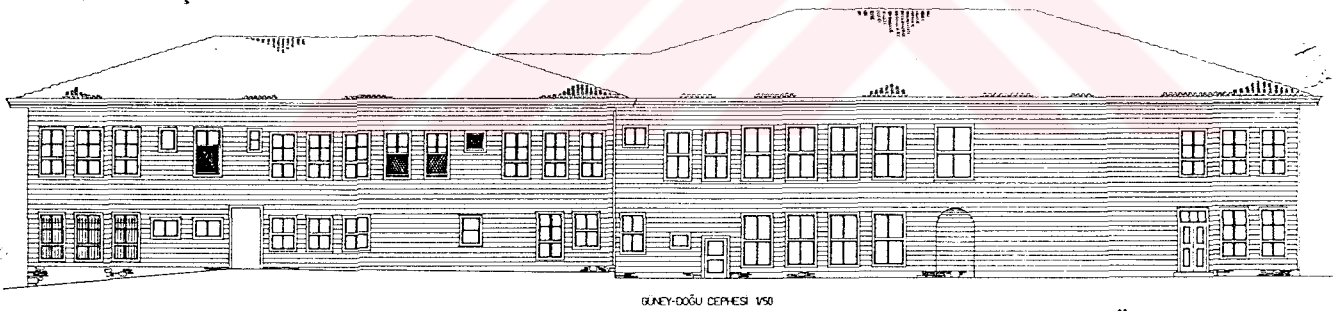
395

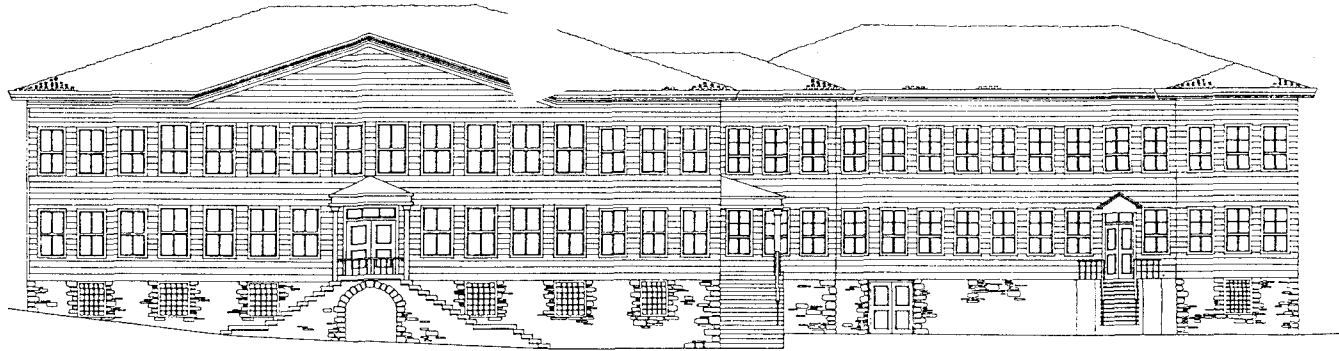
Ç.57-Kasımpaşa Mevlevihanesi birinci kat planı

ÇİZİM NO	ÇİZİM ADI	ÇİZİM YILI	ÇİZİMİ
1	KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ	1950	...
2	KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ	1950	...
3	KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ	1950	...

KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ

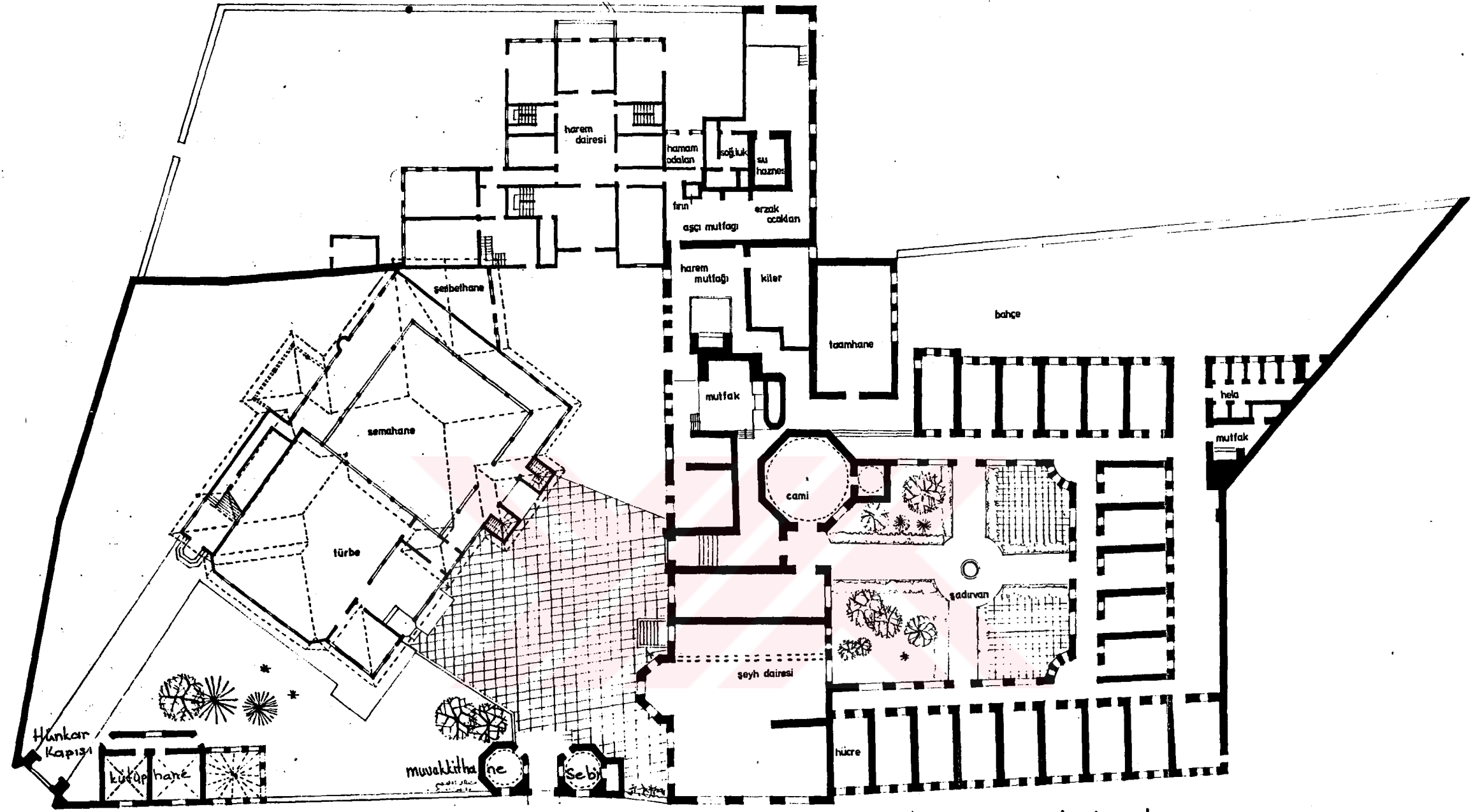

Ç.58-Görünüş

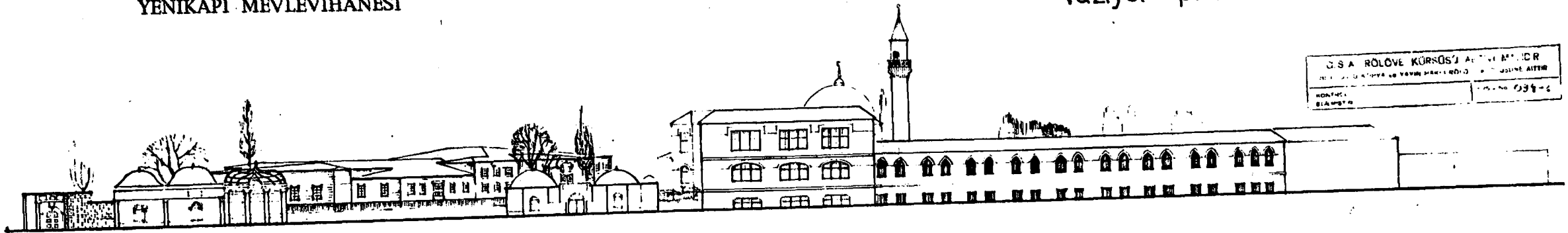
Ç.59-Görünüş

ÇİZİM NO	ÇİZİM ADI	ÇİZİM YILI	ÇİZİMİ
1	KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ	1950	...
2	KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ	1950	...
3	KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ	1950	...

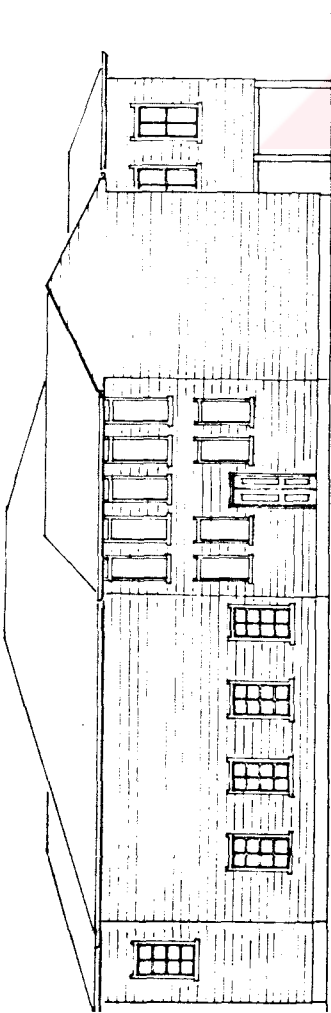

YENİKAPI MEVLEVİHANESİ

vaziyet planı 0.12345

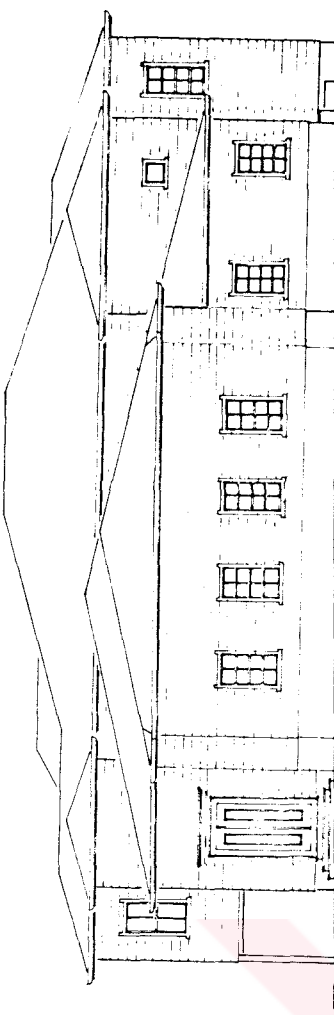
Ç.60-Vaziyet planı ve silüet (M.S.Ü'den)

Ç.61

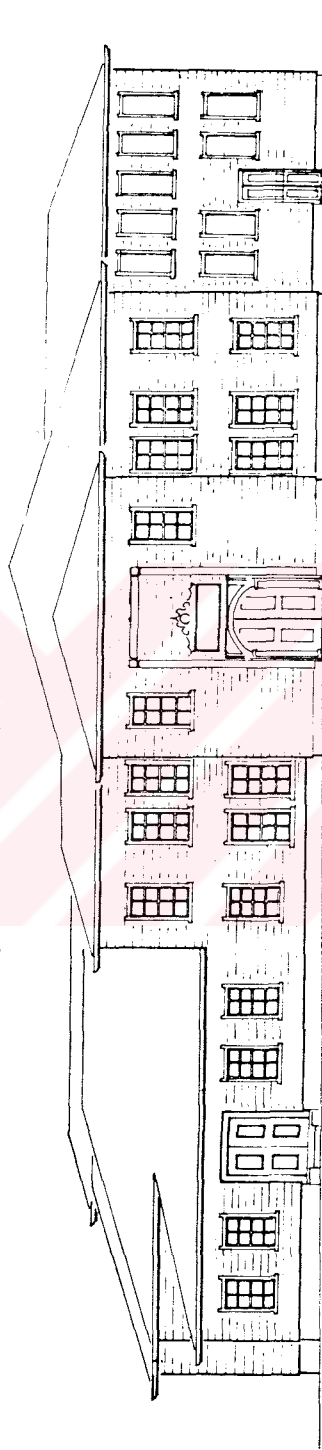
serbethane cephesi

YENİKAPI MEVLEVİHANESİ SEMAHANESİ- Görünüşler (M.S.Ü'den)

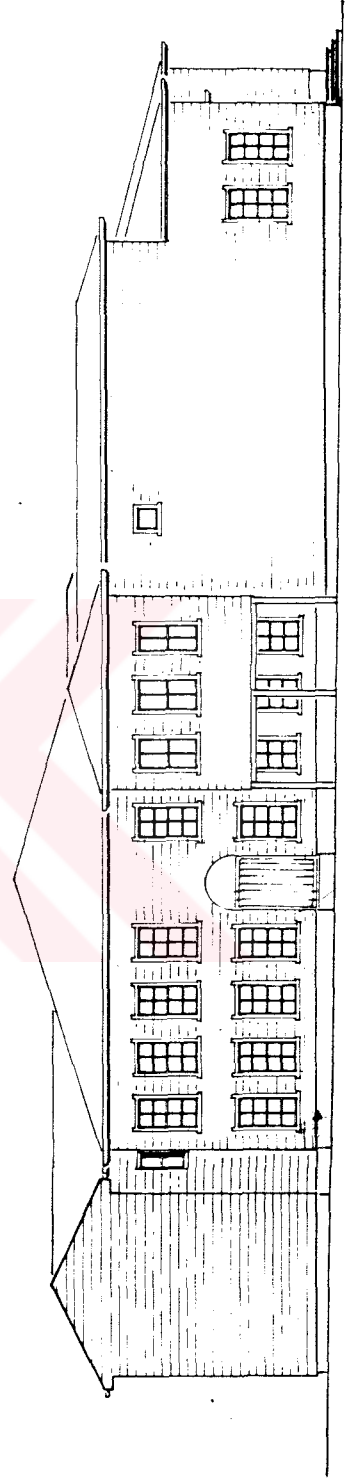

Ç.62

türbe cephesi

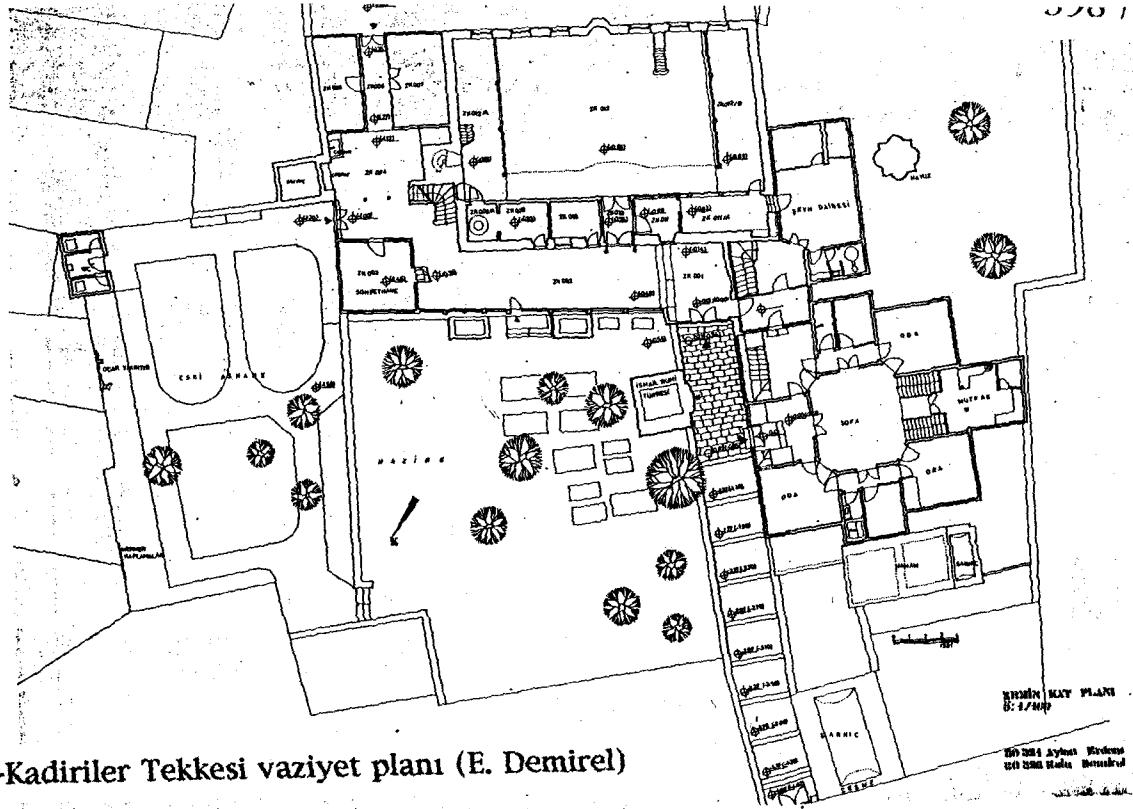

Ç.63 ön cephe

Ç.64

0 1 2 3 4

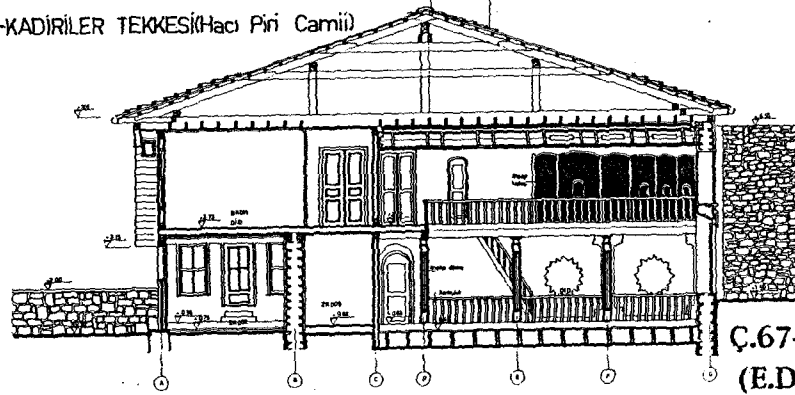
Ç.65-Kadiriler Tekkesi vaziyet planı (E. Demirel)

TOMBAZ SOKAKTAN GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK: 1/50

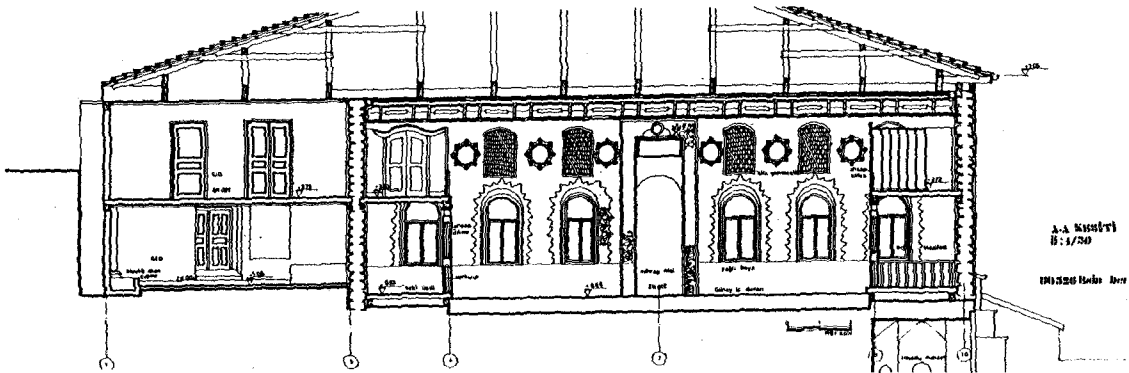

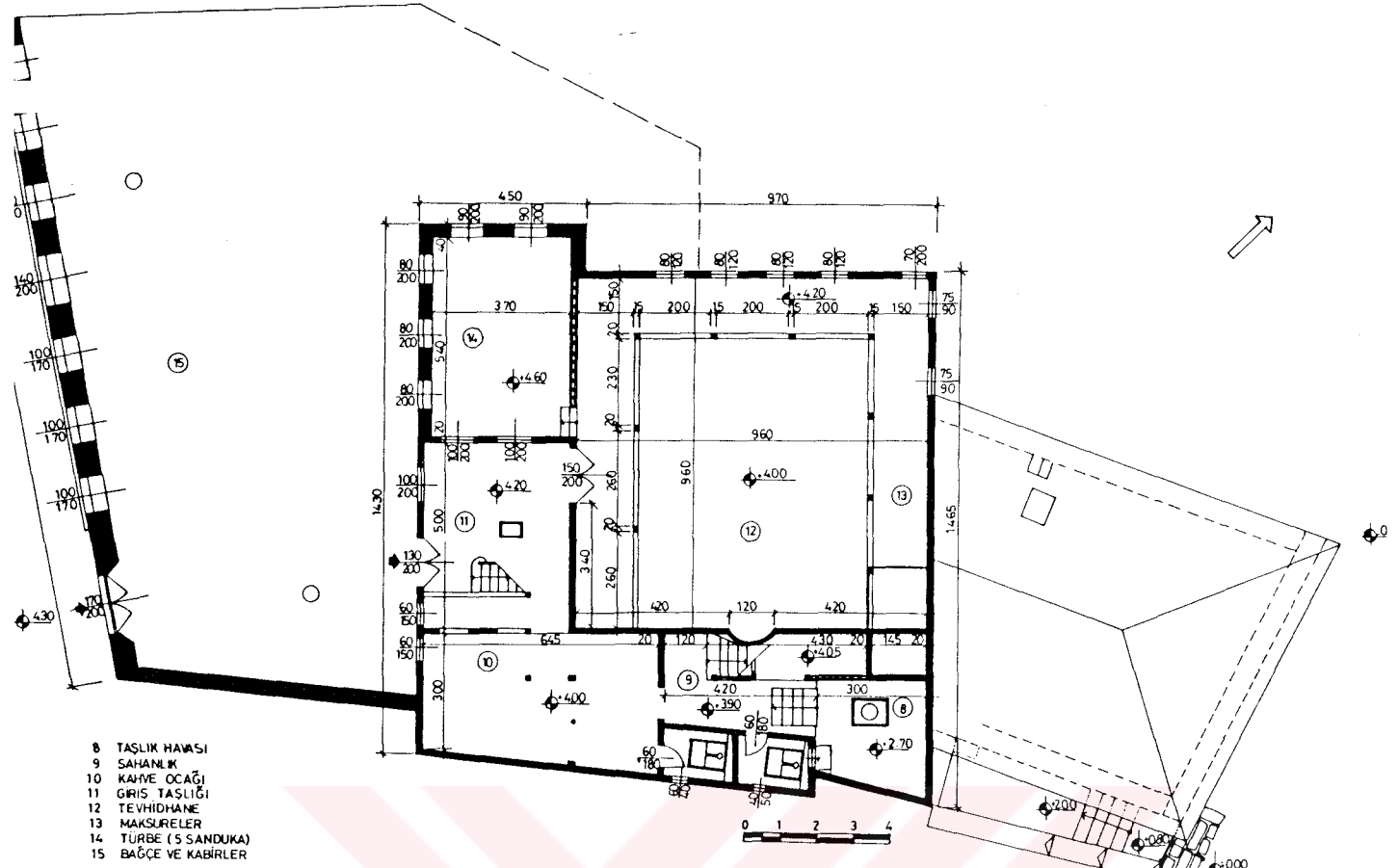
Ç.66-Kadiriler Tekkesi Meşruta görünüşü (A. E.)

TOPHANE-KADIRILAR TEKKESİ(Hacı Piri Camii)

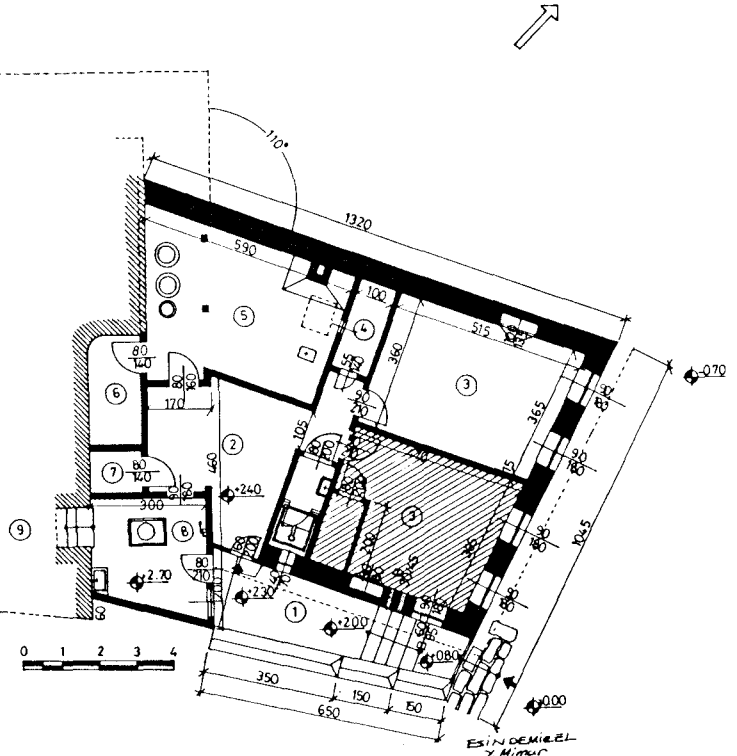
Ç.67-Tevhidhane k
(E.Demirel)

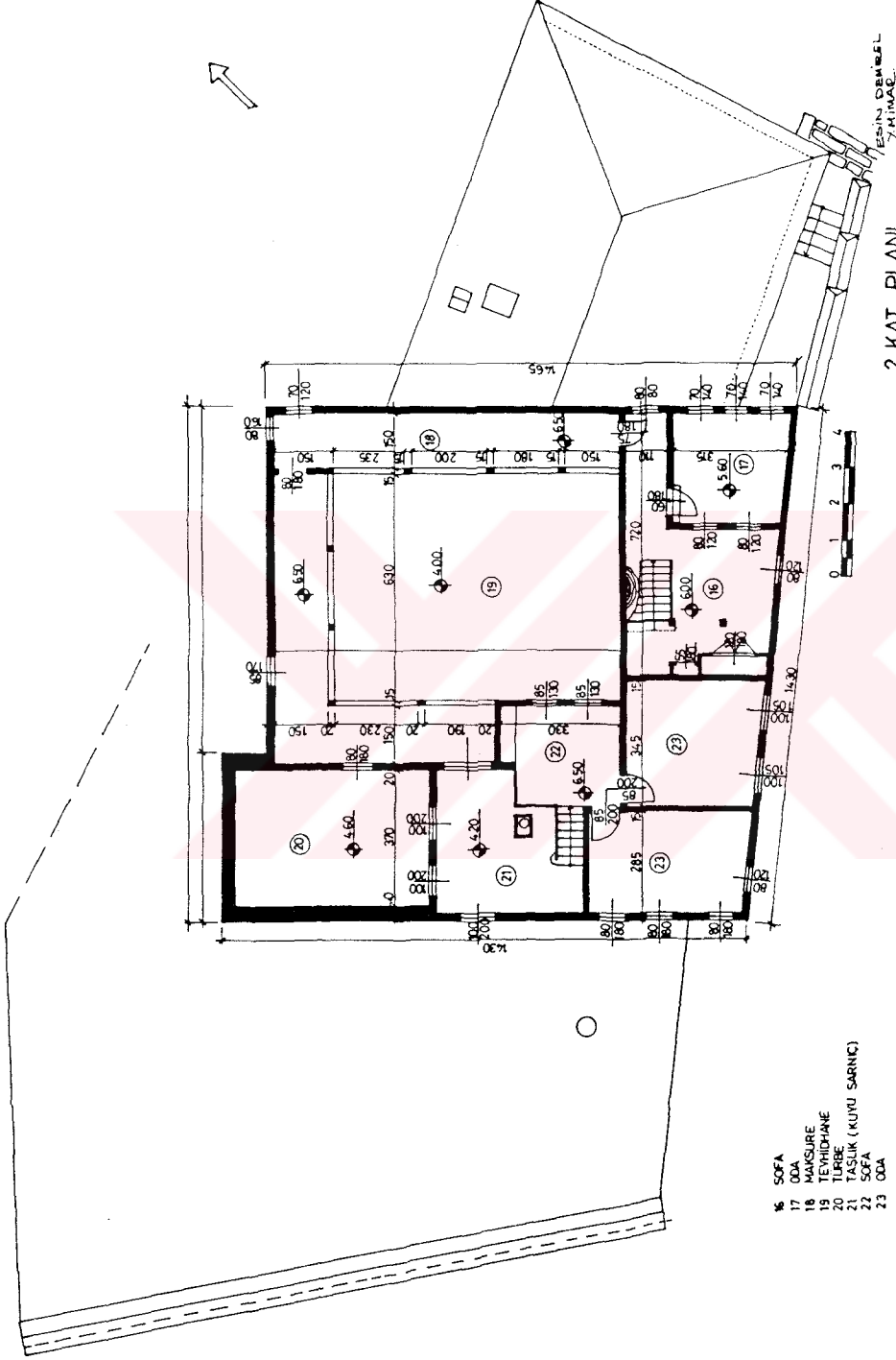
Ç.69-Zemin kat planı

ÜSKÜDAR DEFTEREMİNİ HACI YUSUF RIZA EFENDİ DERGÂHI

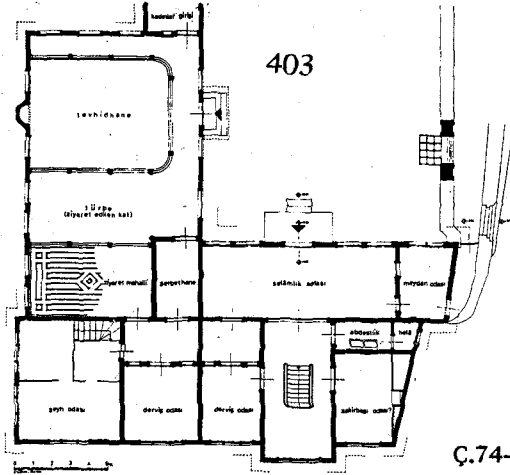

Ç.70-Alt kat planı

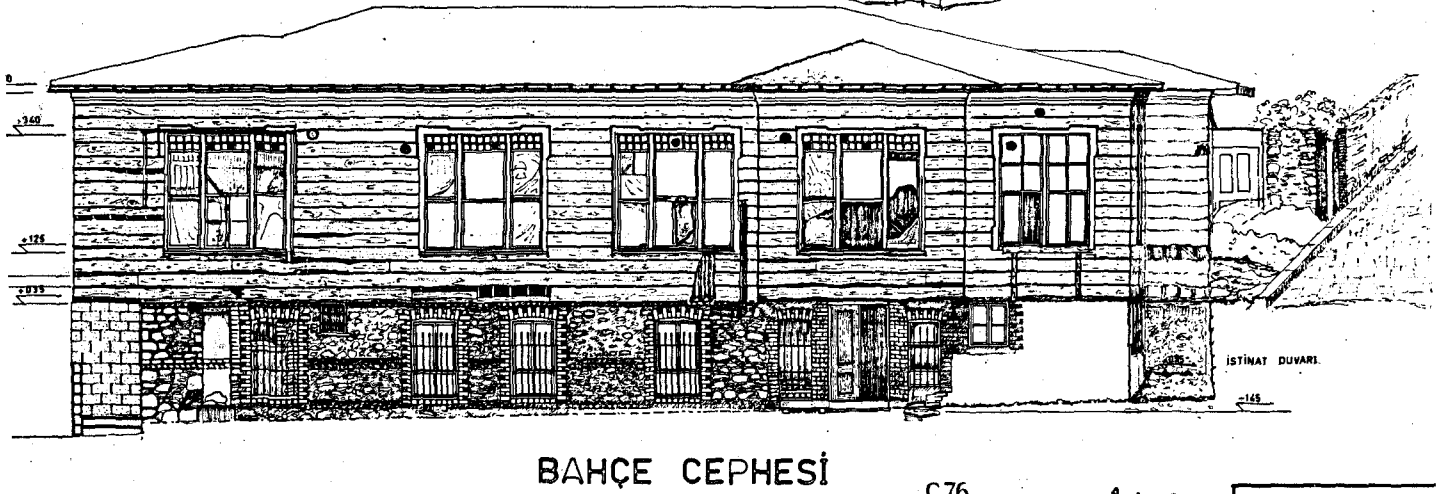
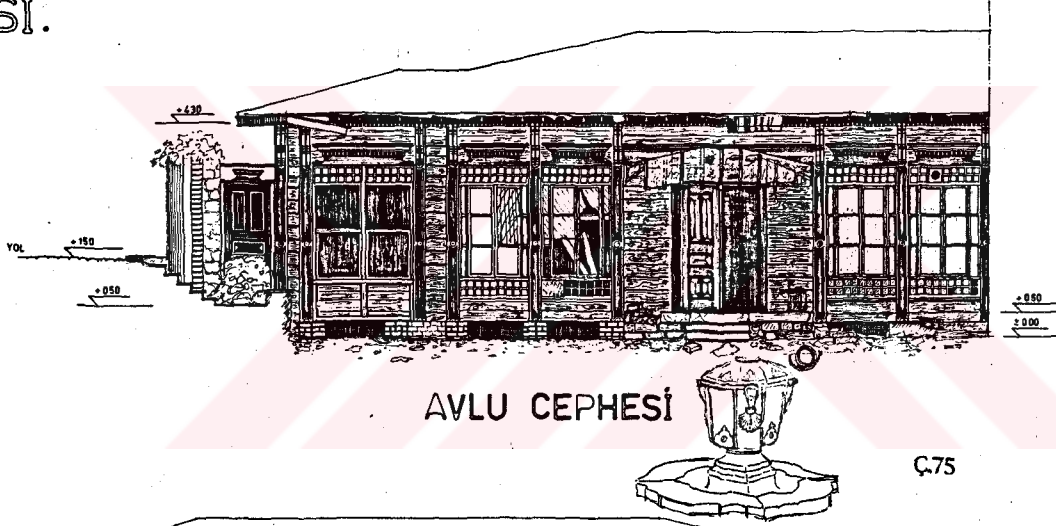
NOT : TARAMALI KISIM BODRUM

Ç.7.1-Tevhidhane katı planı

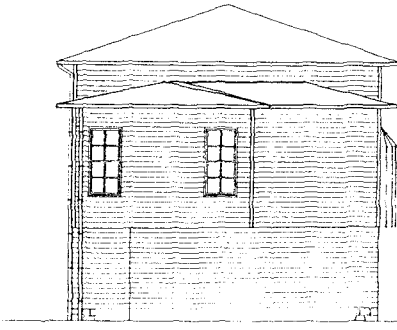

SELÂMÎ EFENDİ TEKKESİ RÖLÖVESİ.

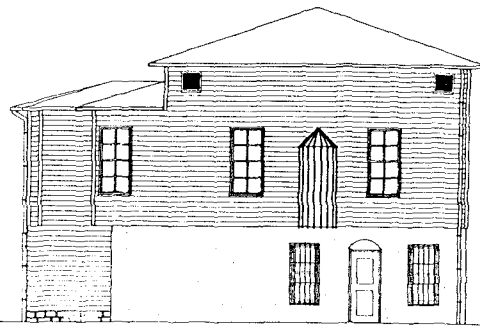
1/50

VAKIFLAR RÖLÖVE BÜ.	
RÖLÖVE : SELAMİ EFENDİ TE.	
PROJE	
ÖLÇÜ ALAN : S NAKİŞBENDİ	PAF
ÇİZEN : S NAKİŞBENDİ	İN
KONTROL : F. CİHAĞARÖĞLÜ	TAR

BATI GÖRÜNÜŞÜ

Ç.77

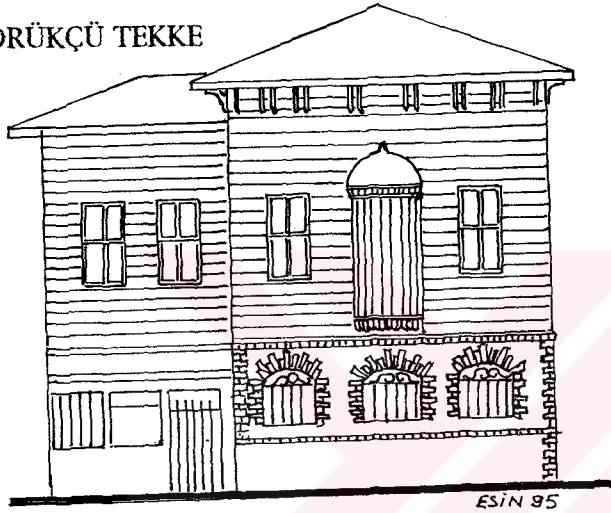
GÜNEY GÖRÜNÜŞÜ

Ç.78

ŞAH ALİ BABA ZENGİ TEKKESİ

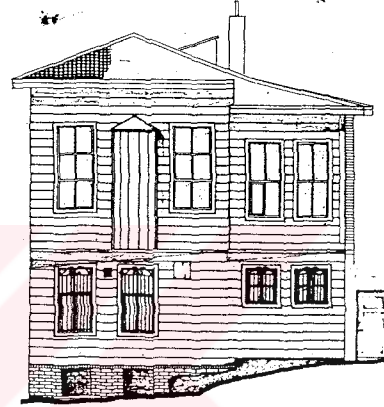
VAKIFLAR RÖLÖVE BÜROSU			
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri

KÖRÜKÇÜ TEKKE

Ç.79-Ön görünüş (E. Demirel)

KEŞFİ OSMAN EFENDİ TEKKESİ

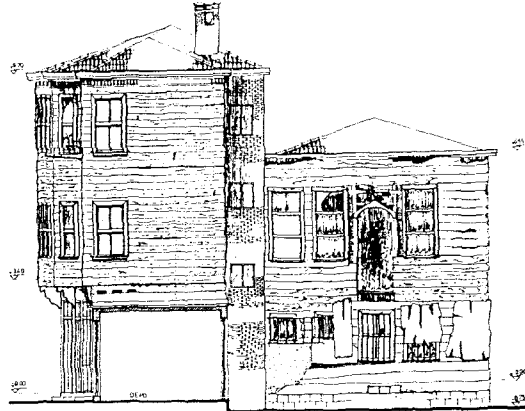

Ç.80-Görünüş (A.Mercan)

SULTANAHMET KAYGUSUZ BABA TEKKESİ RÖLÖVESİ

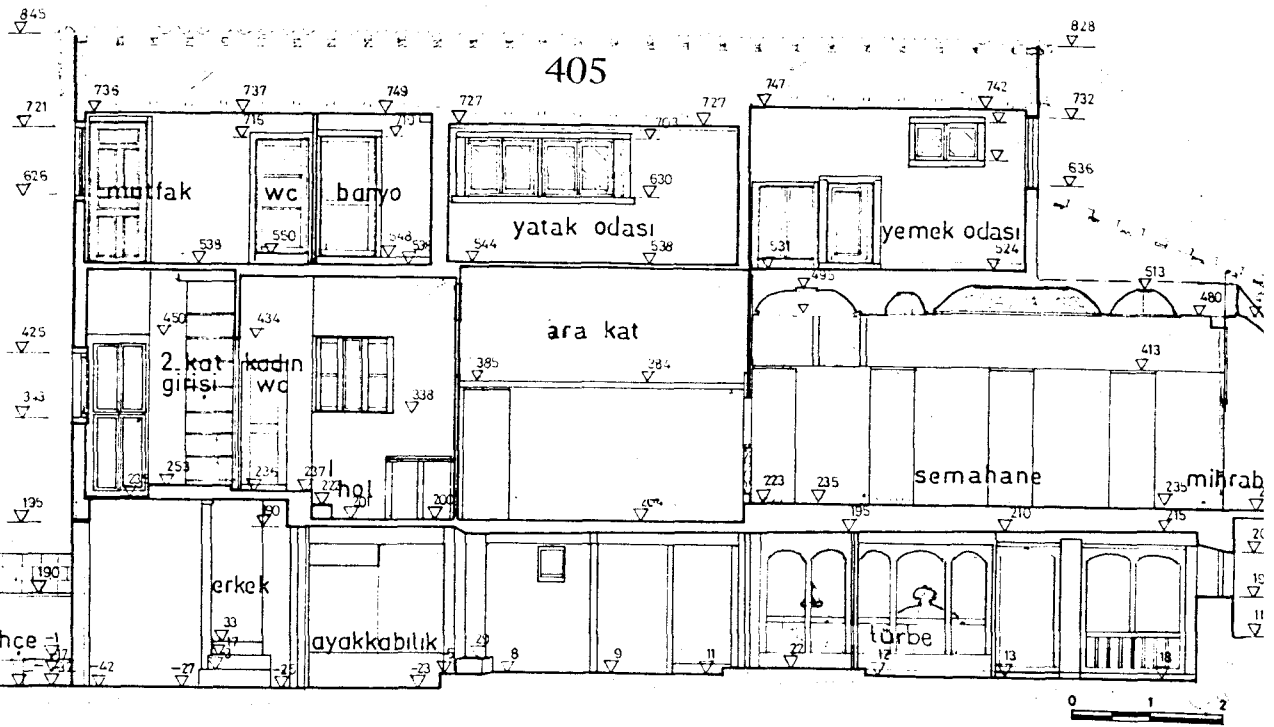

Ç.81-Ön görünüş

Ç.82-Sağ görünüş

VAKIFLAR RÖLÖVE BÜROSU			
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri
Yazı No	Yazı İçeriği	Yazı Tarihi	Yazı Yeri

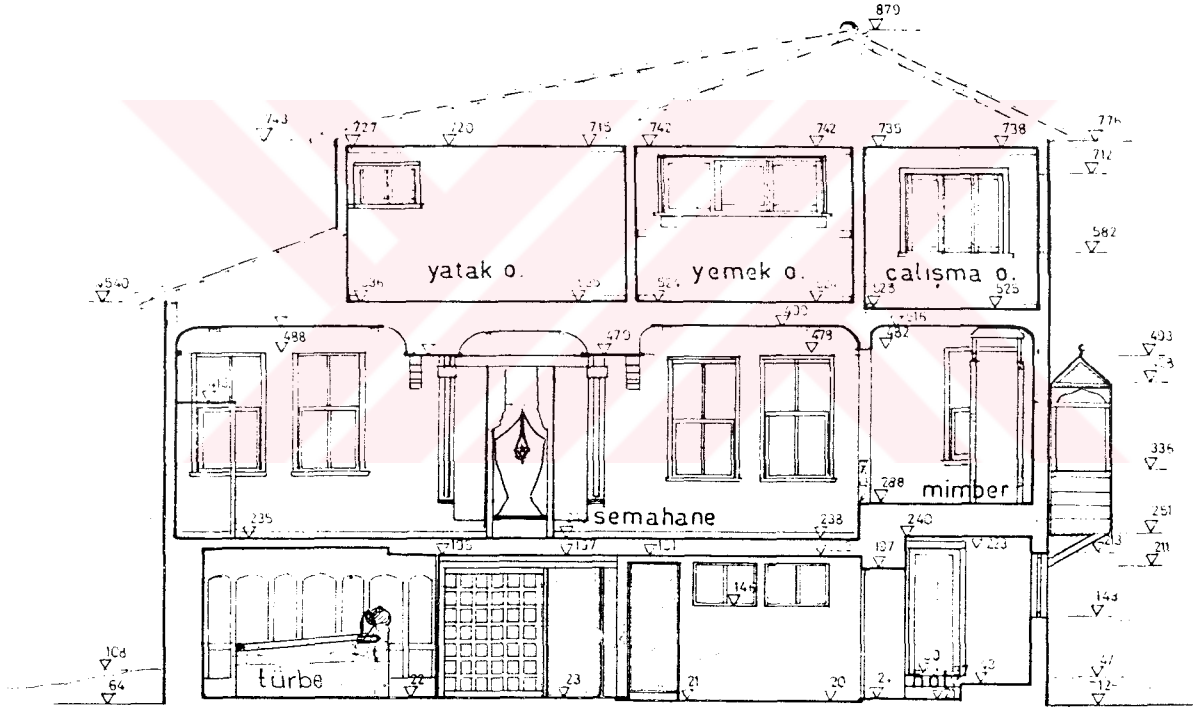

Çürüklük Tekkesi Rölövesi

Ç.83-Kesit

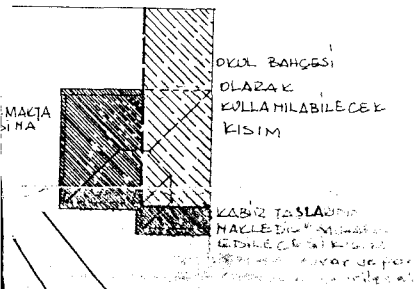
YAPAN

: Y. Müh. Mim Fahrünnisa ENS

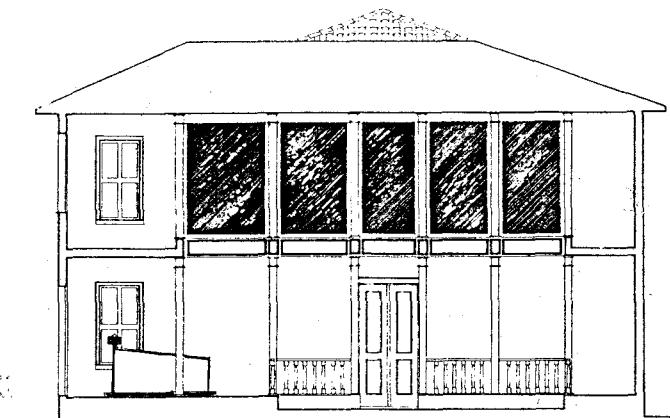

K-L KESİTİ

Ç.84-kesit

Ç.85-Vaziyet planı

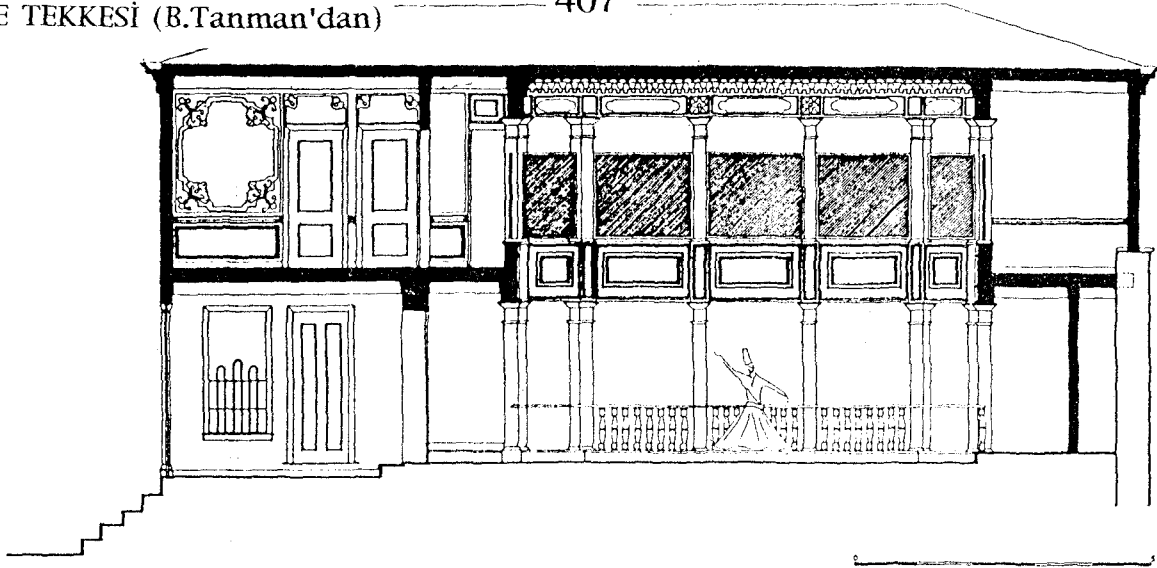
HALLAÇ BABA TEKKESİ

0 1 2 3 4 5m

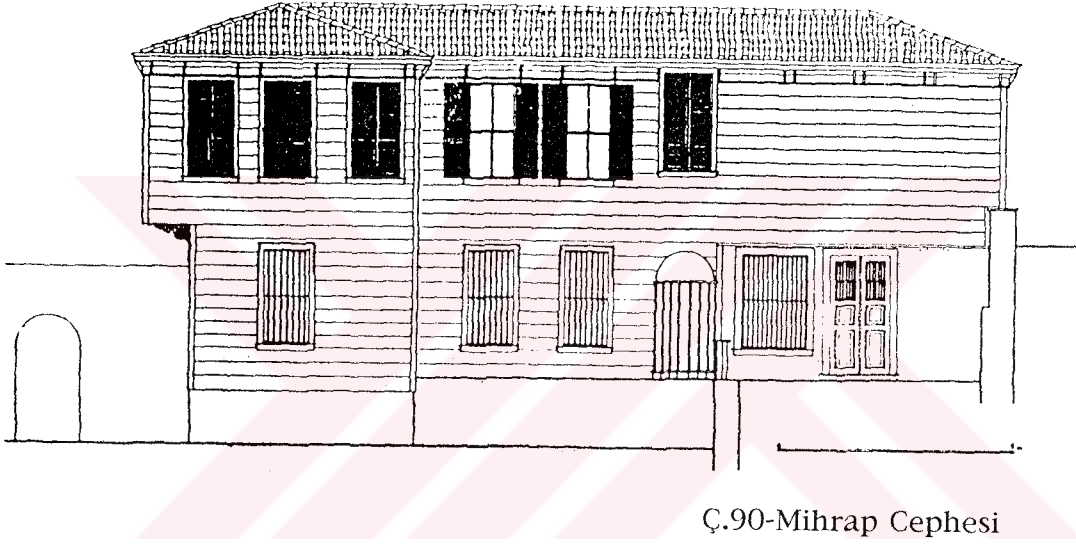
Ç.85/A Restorasyon (B. Tazminatından)

Architectural floor plan of the Normal Kul (Normal Kull) in the village of Khatkhali, District of Dera Ismail Khan. The plan shows a large, irregularly shaped building with a central circular area and a large rectangular area. The building is surrounded by a wall and has a small entrance on the left. The plan includes dimensions in feet and inches, and a scale bar indicating 0 to 2 feet. The title "Normal Kul" is written vertically on the right side of the plan.

Ç.88-Kartal Maarifi Tekkesi Plan

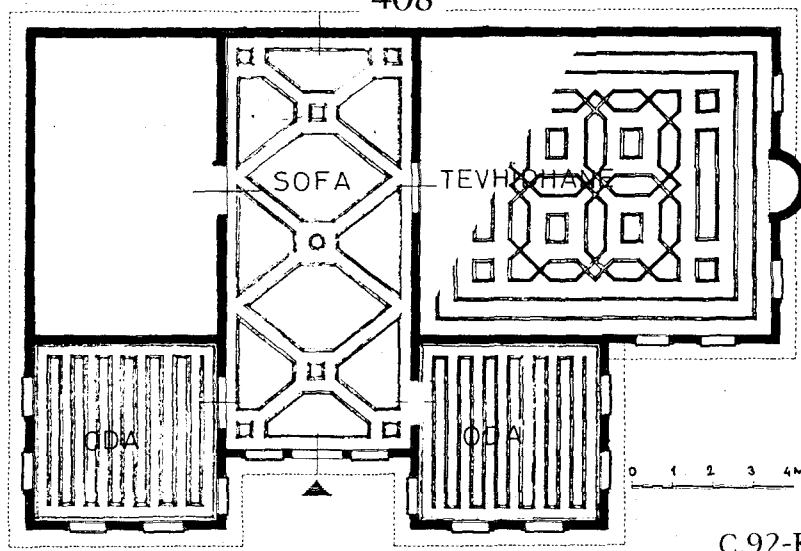
Ç.89-Tevhidhane Kesiti

Ç.90-Mihrap Cephesi

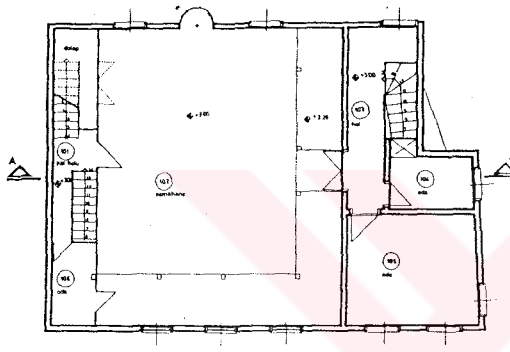

Ç.91 Giriş Cephesi

Ç.92-Körükçü Tekke plan

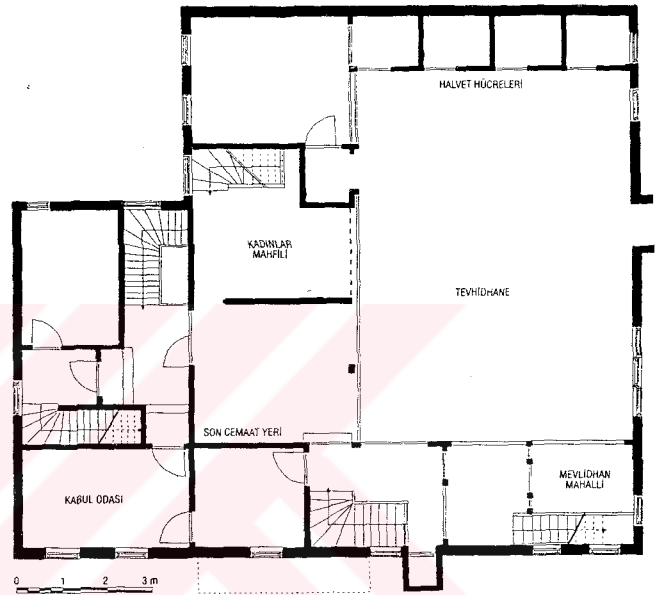
ŞAH ALİ ZENGİ BABA TEKKESİ

BİRİNCİ KAT PLANI

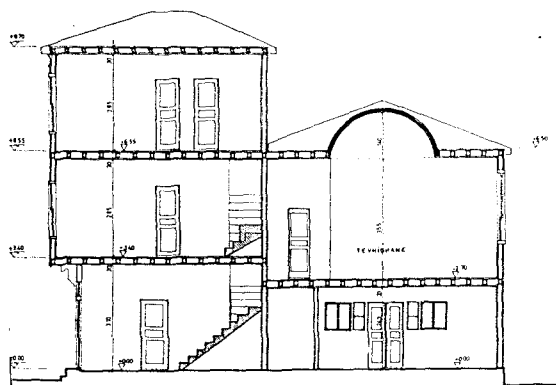
Ç.93-Tevhidhane planı

WAKILAR ROLÖVE BÜROSU			
Bazis Ais Serheng Bndes		Rechtsschluss Projekt	
Tapan	DATE NALGANT	Falla No	Tard
Cisen	" "	3/5	75700
Nurrolader			

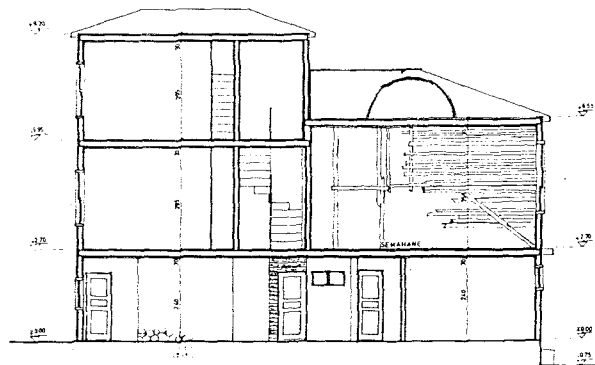
Ç.94-Çürüklük Tekkesi p

SULTANAHMET KAYGUSUZ BABA TEKKESİ RÖLÖVESİ

A.A KESİTİ 1/50

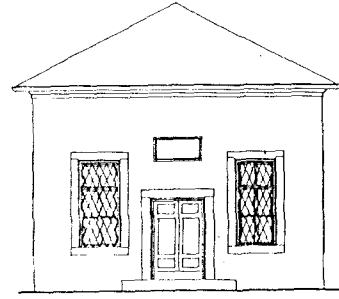
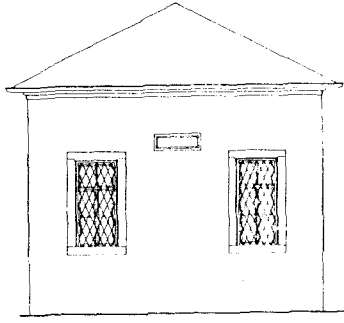
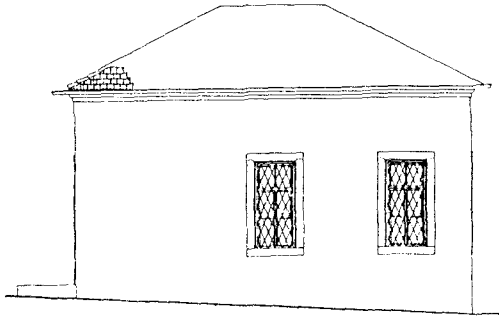
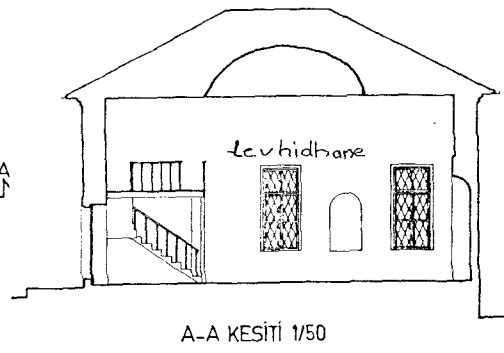
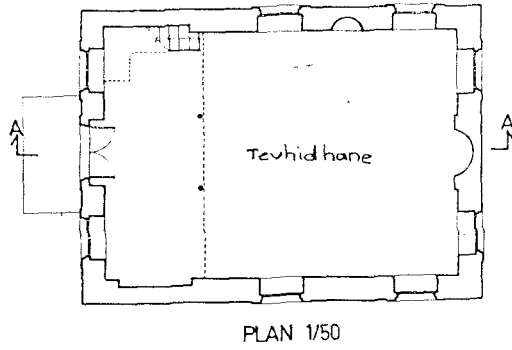
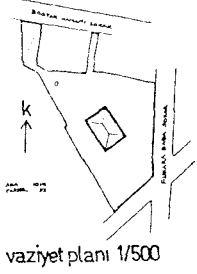
Ç.95-kesit

B-B KESTİTİ 1/50

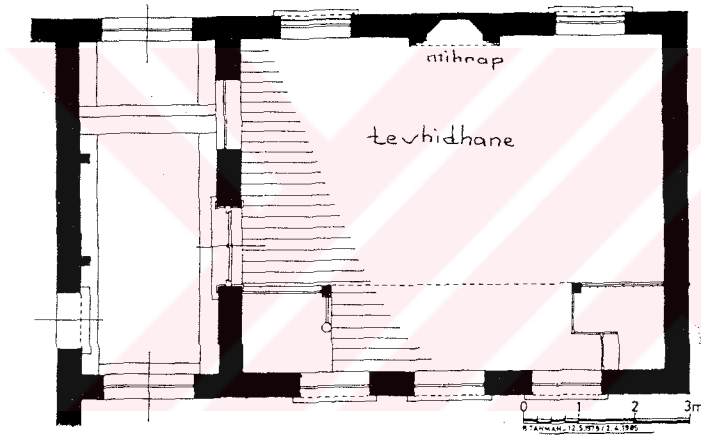
Ç.96-Kesit

YAKIFLAR KOLÖVE BÜROSU			
MUTAHAMMET KAYGUSUZ BABA TENKESİ			
ÖLÜM İSMİ	İ. MÜHÜR, N. MÜHÜR	PARA	YERİ
ÖLÜM	İ. MÜHÜR, N. MÜHÜR	14	MEHMET
ÖLÜM	Ajide Mervan	14	MEHMET
ÖLÜM			

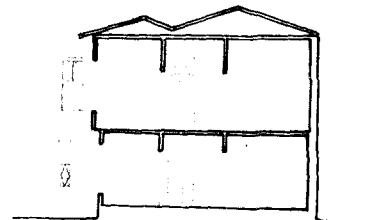
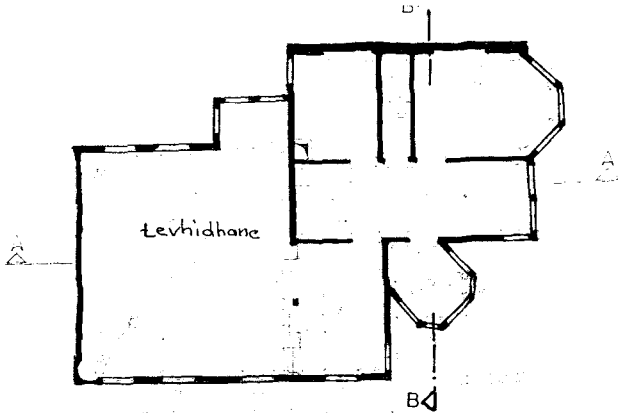

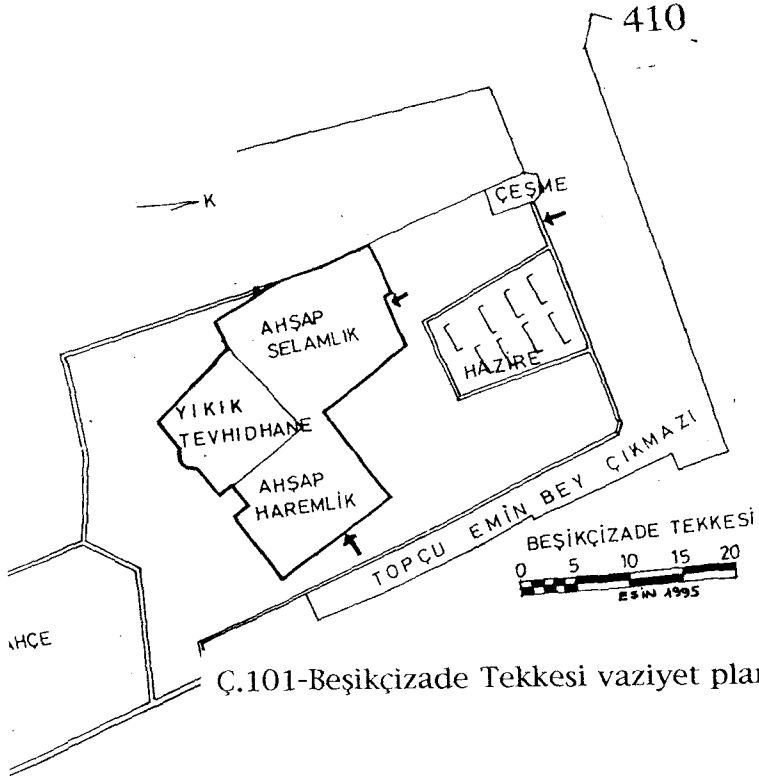
YAKINILAR KÜLTÜRİ BÖLÜMÜ			
ŞAZELİ TEKKESİ KUTUPHANESİ PROJESİ			
Yazan	Çizilen	Yazan	Çizilen
Yazan	Çizilen	Yazan	Çizilen
Yazan	Çizilen	Yazan	Çizilen

Ç.97

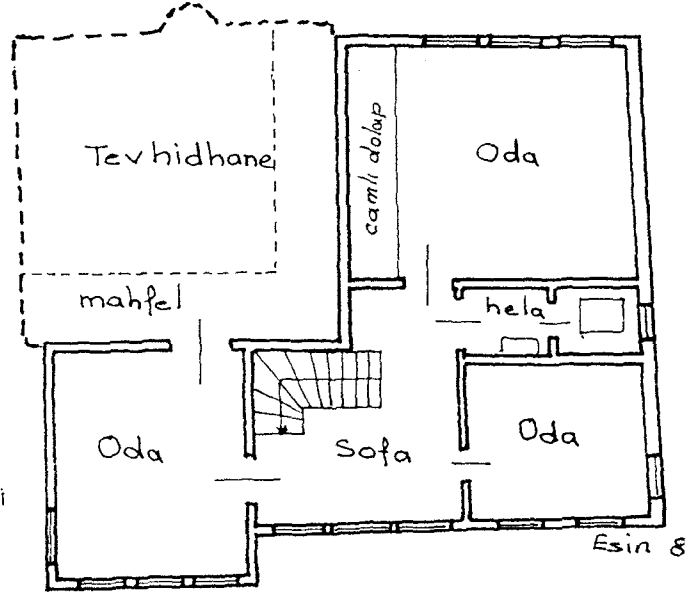

KIRKAĞAÇLI MEHMET EMİN EFENDİ TEKKESİ (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)

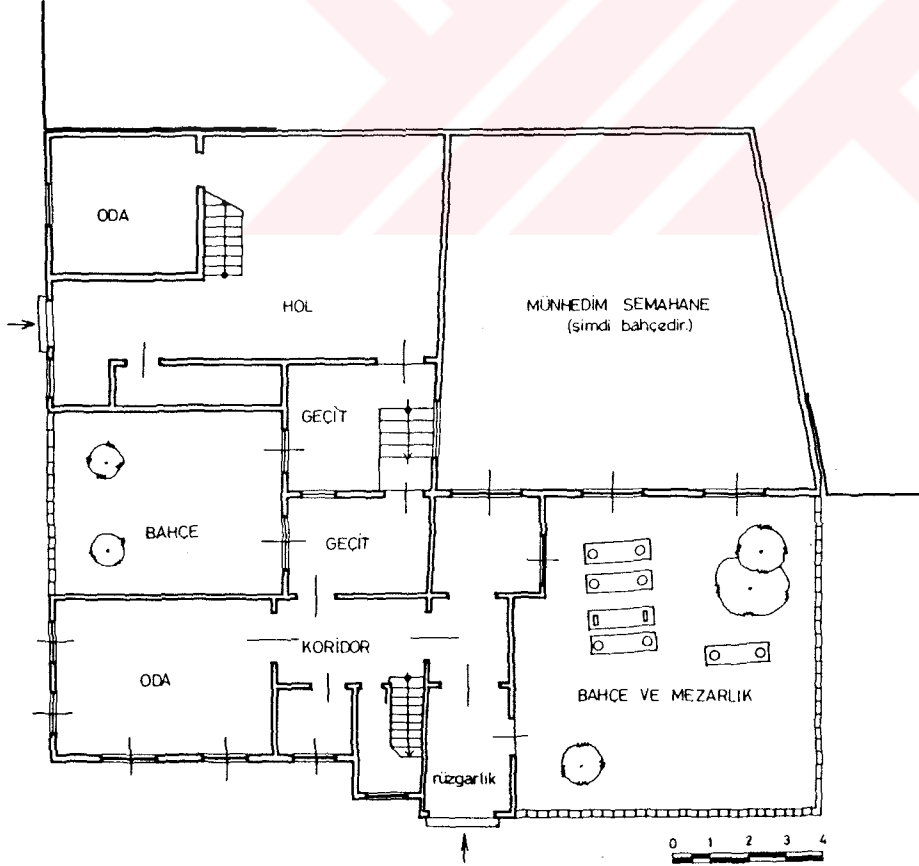

Ç.101-Beşikçizade Tekkesi vaziyet planı

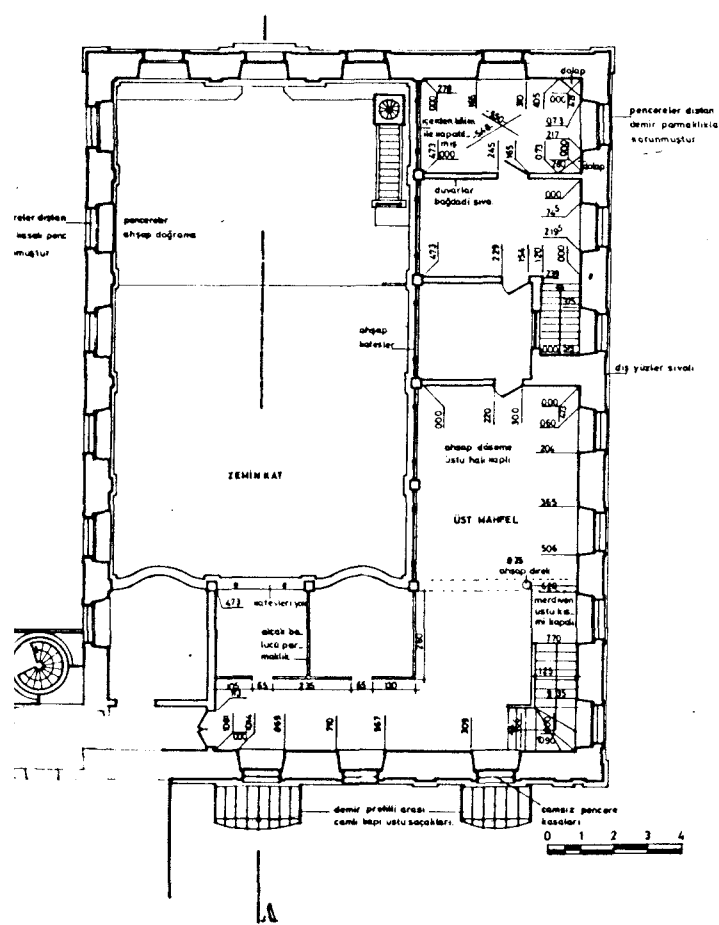
Ç.102-Kılıçcı Tekkesi 1. kat krokisi

KASAB'DA SELÇUK SULTAN CAMİİ KARŞISINDA MEHMET NURETTİN
GAHİ SEMAHANESİ KROKİSİDİR. ÖLÇÜ: 1:100

Ç.103-Zıbnı Şerif Tekkesi zemin kat planı yıkılmadan önce (M. Rona'dan)

6 4.1938 TARİHİNDE MİMAR MUSTAFA RONA
NİN ÇİZDİĞİ ORJİNALINDEN KOPYA E
MİŞTİR 5 5.1986
ESİN

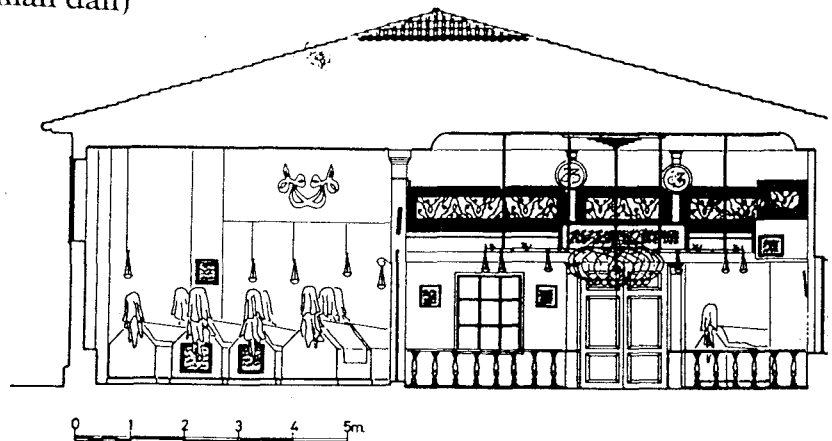
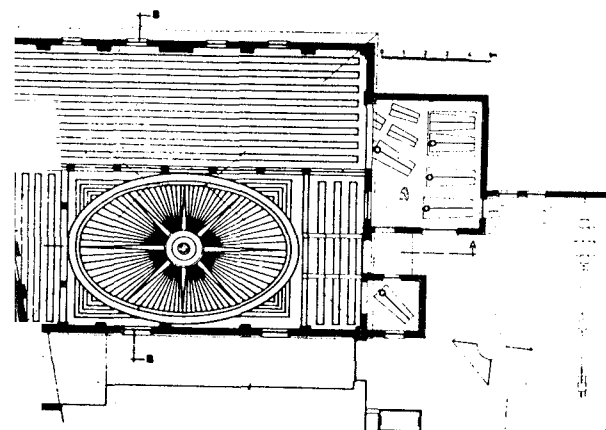
BİRİNCİ KAT PLANI 1/100

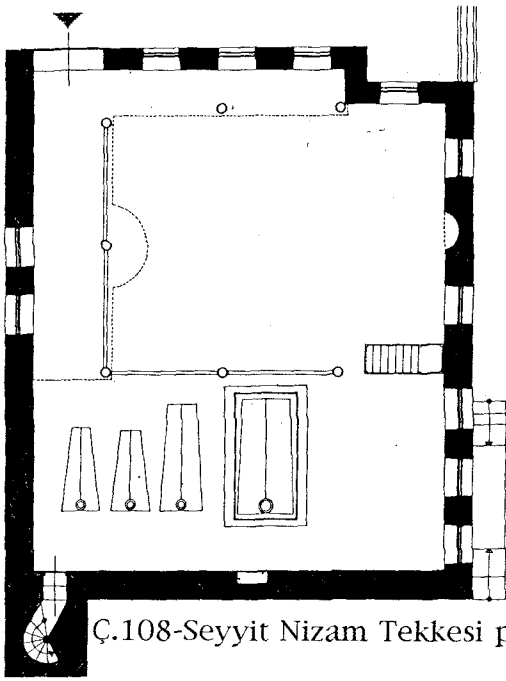
Ç.104-Plan

Ç.105-Kesit

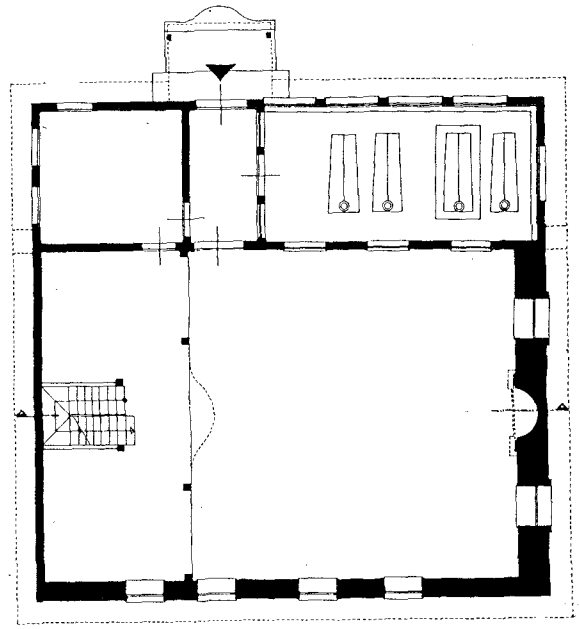
NURETTİN CERRAHİ TEKKESİ (B.Tanman'dan)

Ç.108-Seyyit Nizam Tekkesi plan

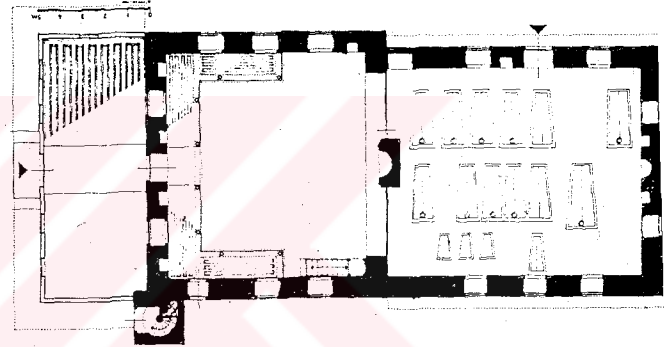
412

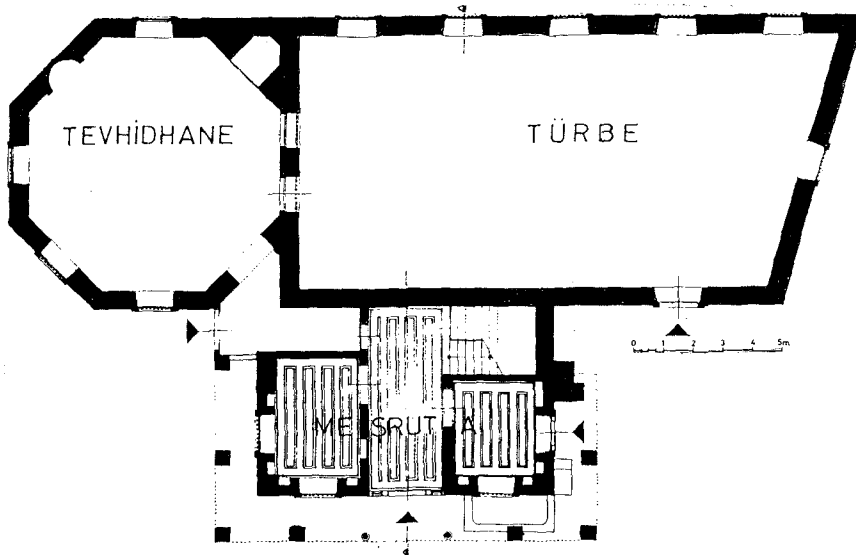
Ç.109-Ekmel Tekkesi plan
(İst. Vak. Böl. Md. Ar.)

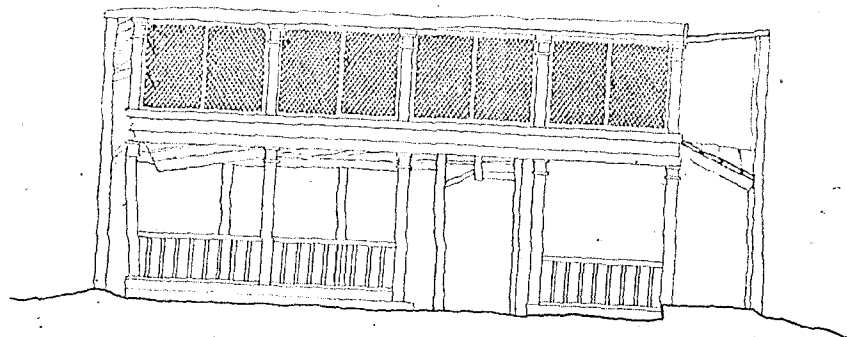
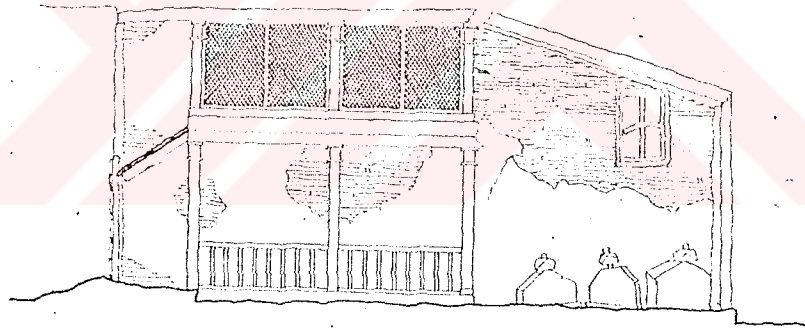
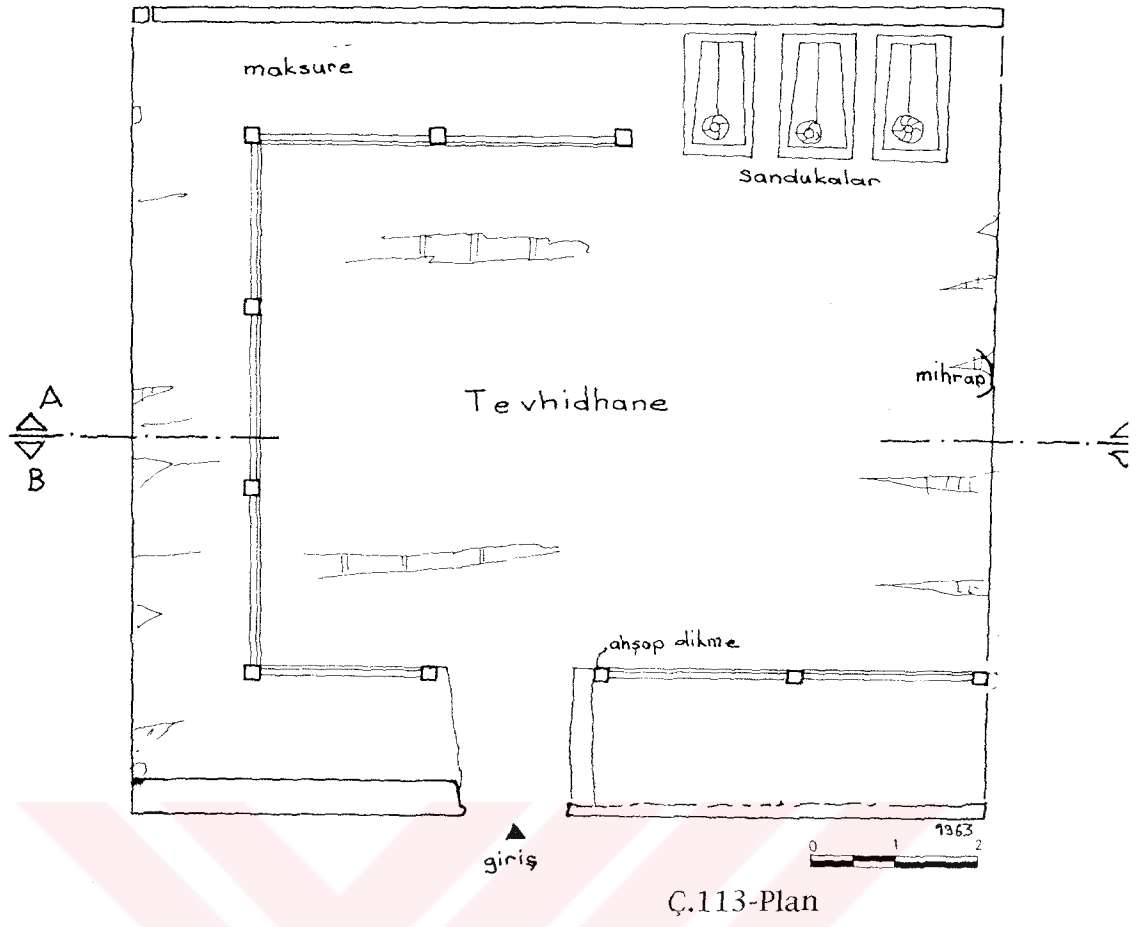
Ç.110-Kartal Dede Tekkesi plan

Ç.111-Saçlı Emir Osman Tekkesi plan
(B. Tanman'dan)

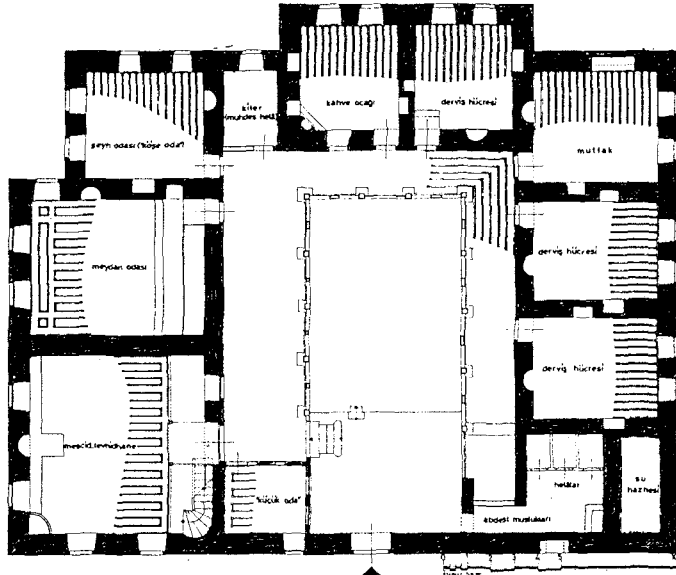
Ç.112-Ataullah Ef. Tekkesi plan

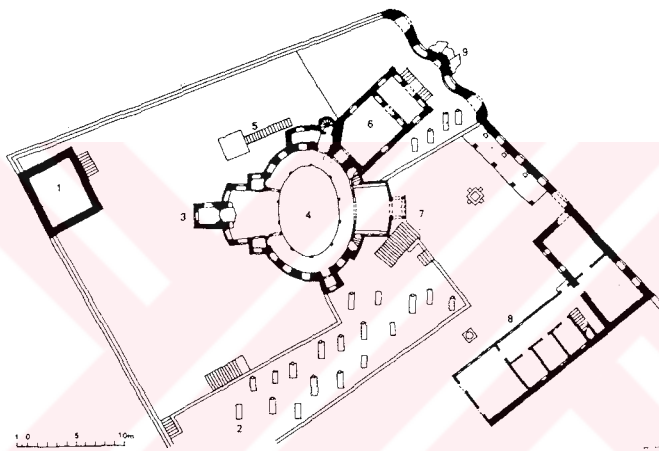
This architectural floor plan shows a building layout with a central corridor labeled "CORRIDOR". To the left of the corridor are three rectangular rooms, each containing a bed. To the right of the corridor is a large room labeled "LIVING ROOM" which contains a sofa and a fireplace. At the bottom of the plan is a "BATH" with a bathtub and toilet. At the top of the plan is a "BED ROOM" with a bed and a desk. A "MINARE" (minaret) is located outside the building, adjacent to the living room. The plan includes various architectural details such as doors, windows, and furniture.

Architectural floor plan of the Sütlüce Mosque (Sütlüce Camii) in Bursa. The plan shows a large central dome (harem) and a smaller dome (tevhidhane) on the left. The layout includes a main entrance (giriş taşıt) and several smaller rooms (oda) and a kitchen (mutfak). The plan is oriented with North (K) at the top. A scale bar indicates 0 to 3 meters.

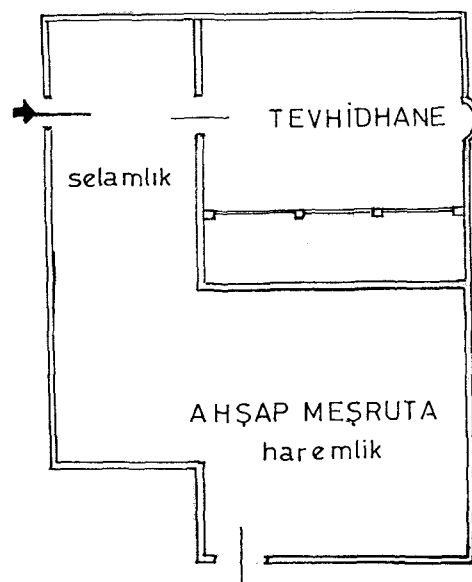
Ç.119-Hüseyin Hıfzı Ef. Tekkesi
(B. Tanman'dan)

Ç.120-Tahir Ağa Tekkesi plan
(DB.İst. Ans.)

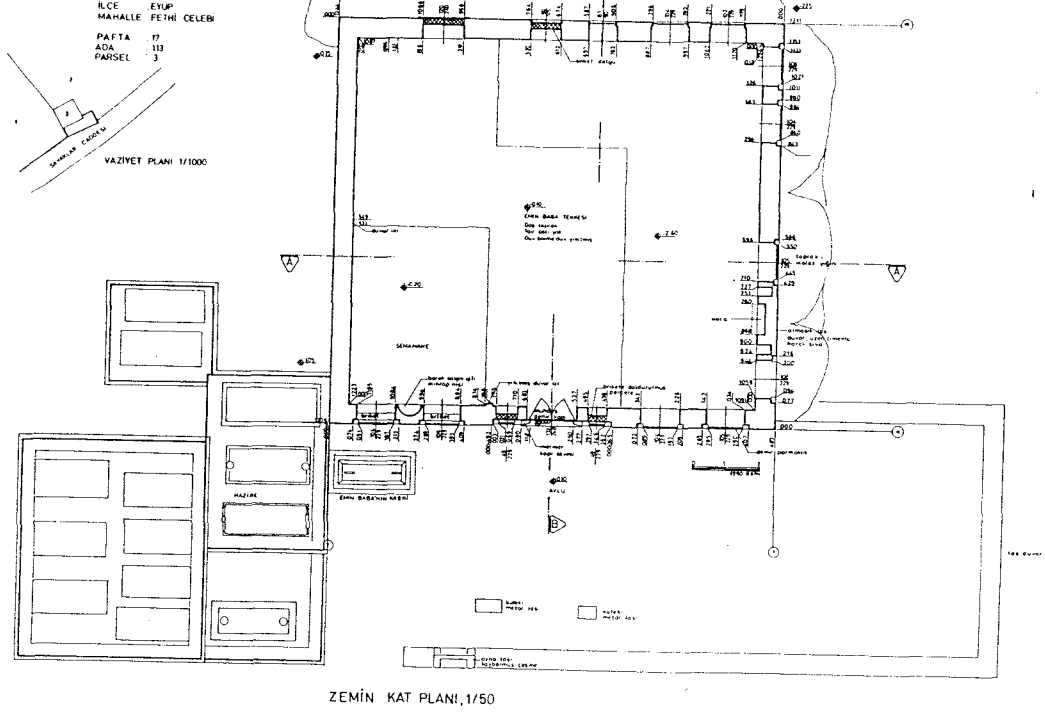
Ç.121-Feyziye Tekkesi plan
(DB. İst. Ans.)

ÇAKIRAĞA TEKKESİ
1985 YILI TESBİTİ

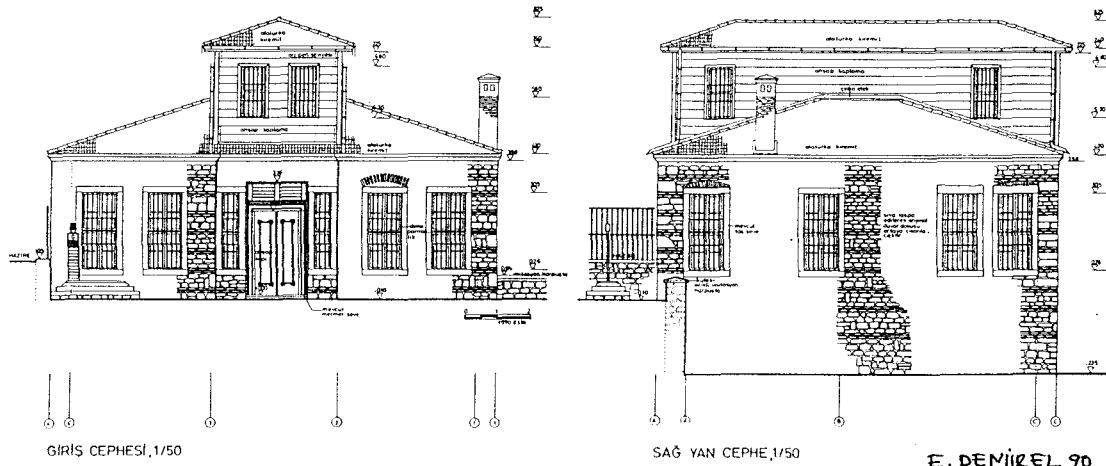
Ç.122-Çakır Ağa Tekkesi krokisi

KUYUBAŞI, EMİN BABA TEKKESİ,
RÖLÖVE

Ç.123-Plan

KUYUBAŞI, EMİN BABA TEKKESİ
RESTORASYON PROJESİ

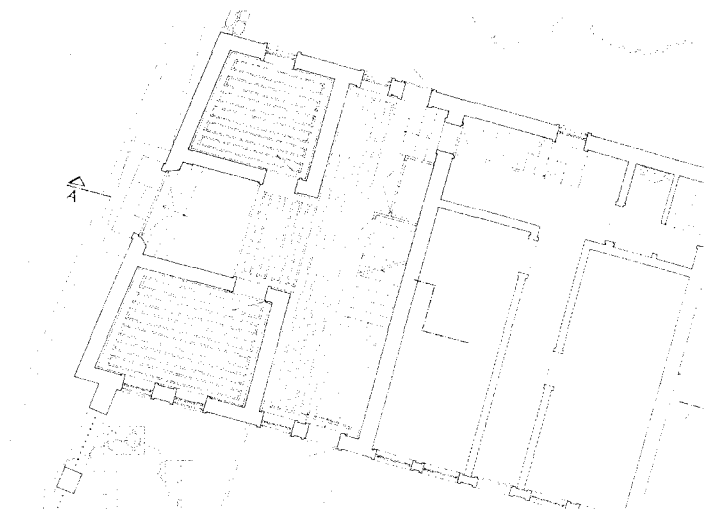
Ç.124-Ön görünüş

Ç.125-Sağ yan görünüş

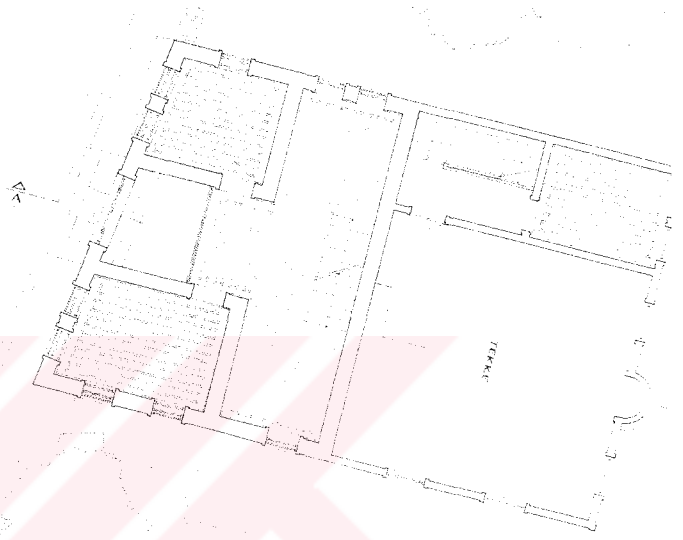
Ç.126

Şeyh Raşit Efendi Tekkesi-
(M.S.Ü'den)

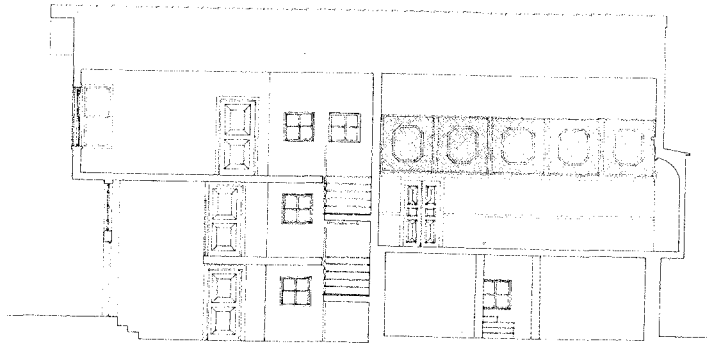
Zemin Kat Planı

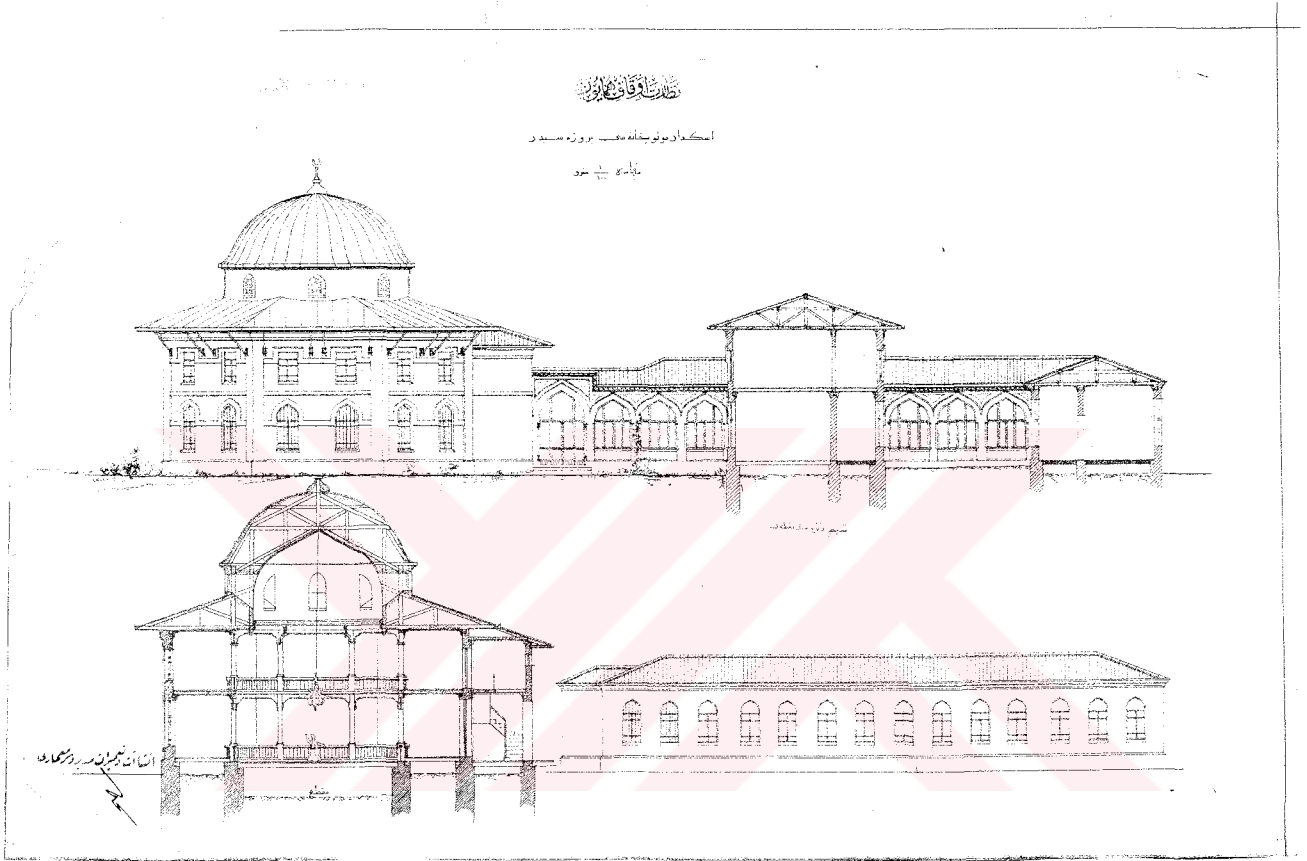
Tevhidhane Katı Planı

Mahfel Katı Planı

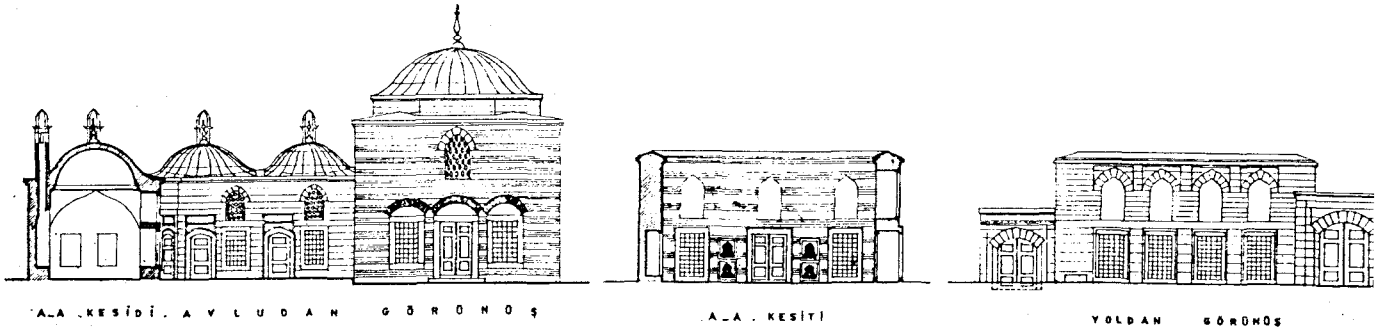
Tevhidhaneden Geçen Kesit

Ç.127

Mimar Kemalettin Beyi'in Üsküdar Mevlevihanesi için yaptığı tasarım

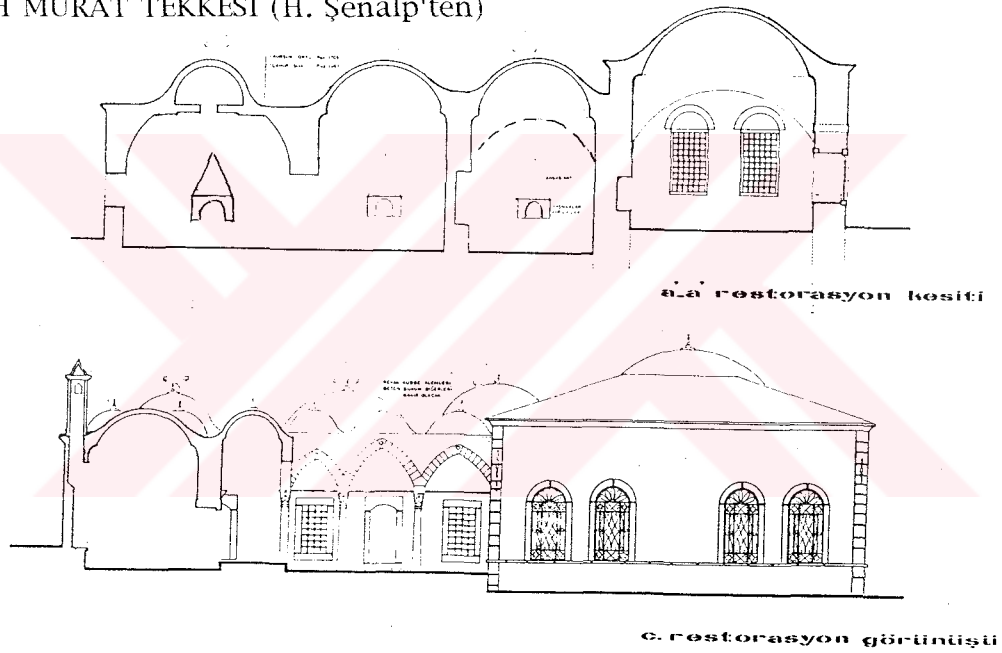
EYÜP_CAFER PASA KÜLLİYESİ (MEDRESE ODALARI SEMAHANE TÜRBE) RESTORASYONU

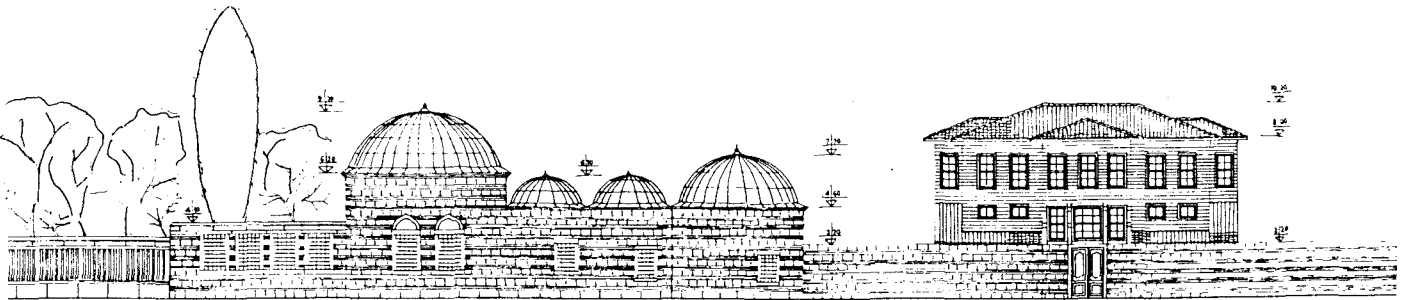
Ç.128-Kesit ve görünüşler

VAKIFLAR RÖLÖVE BÜROSU
İbrahim Rifat Erkoç
12.9.1970
İbrahim Rifat Erkoç

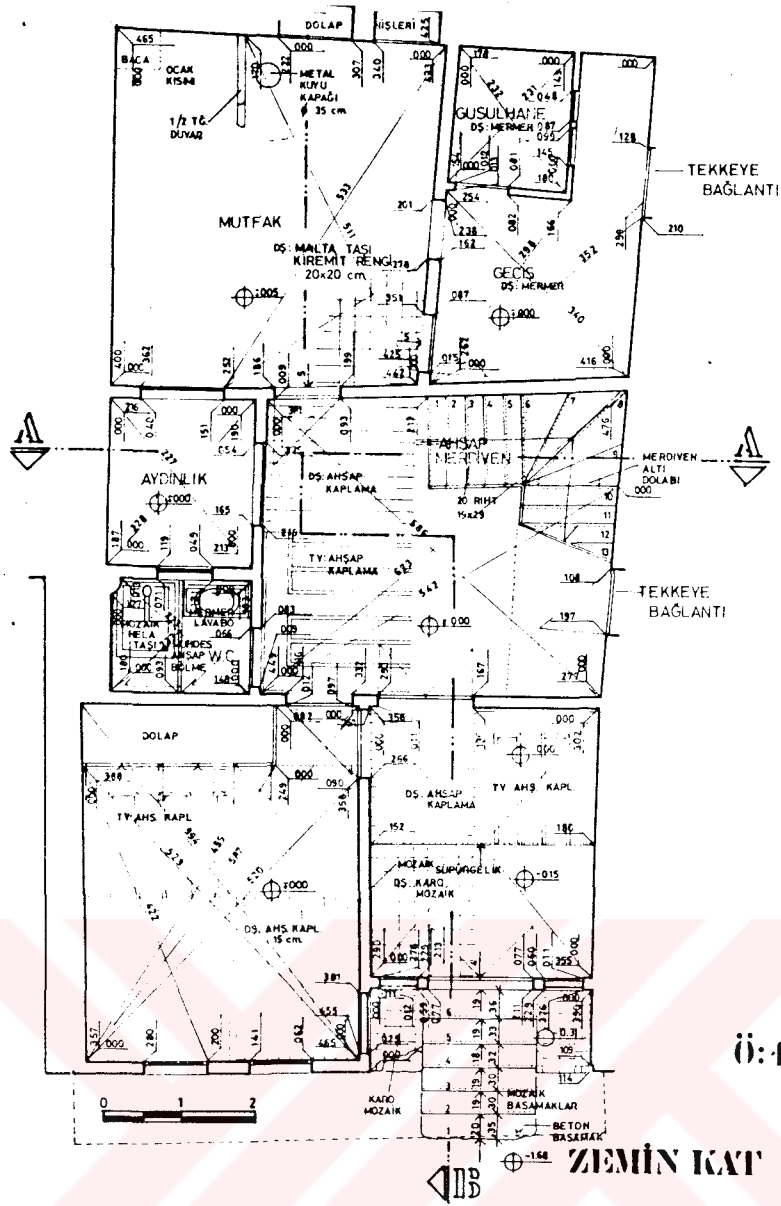
ŞEYH MURAT TEKKESİ (H. Şenalp'ten)

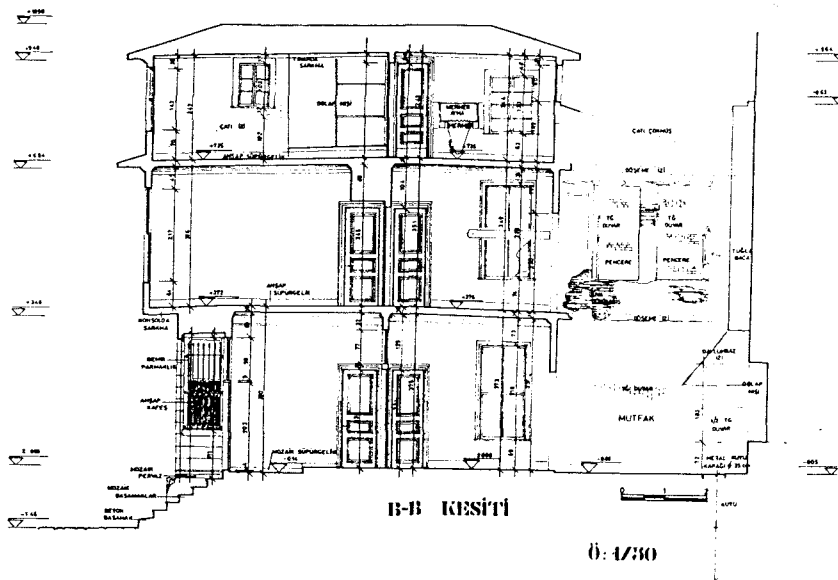
Ç.129-Kesit ve görünüşler

Ç.130-Nişancı Mustafa Paşa Caddesi cephesi

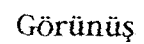

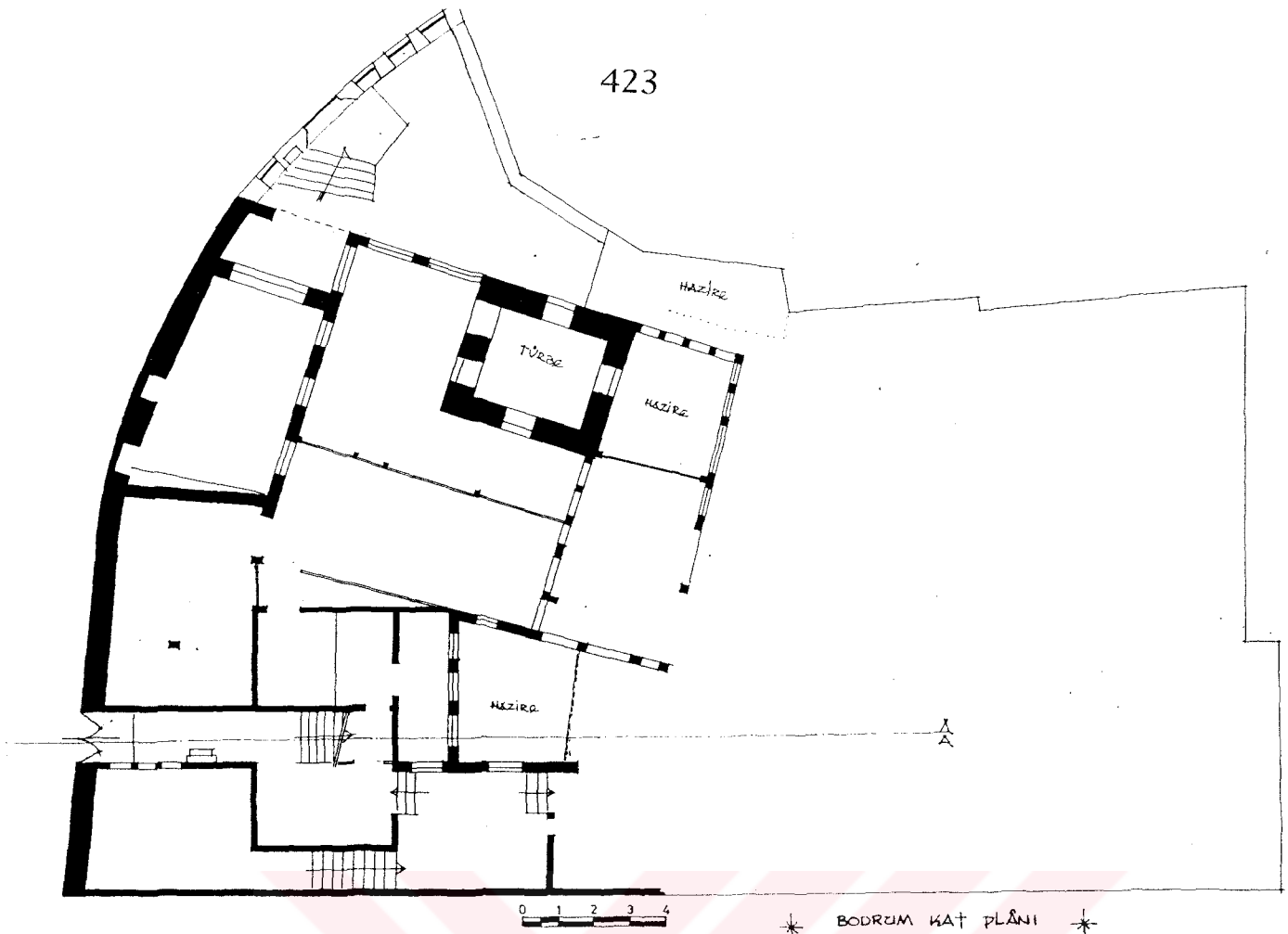
Ç.131-Hacı Beşir Ağa Tekkesi Meşrutası plan (C. Ertem'den)

Ç.132-Hacı Beşir Ağa Tekkesi Meşrutası kesit (C. Ertem'den)

Plan

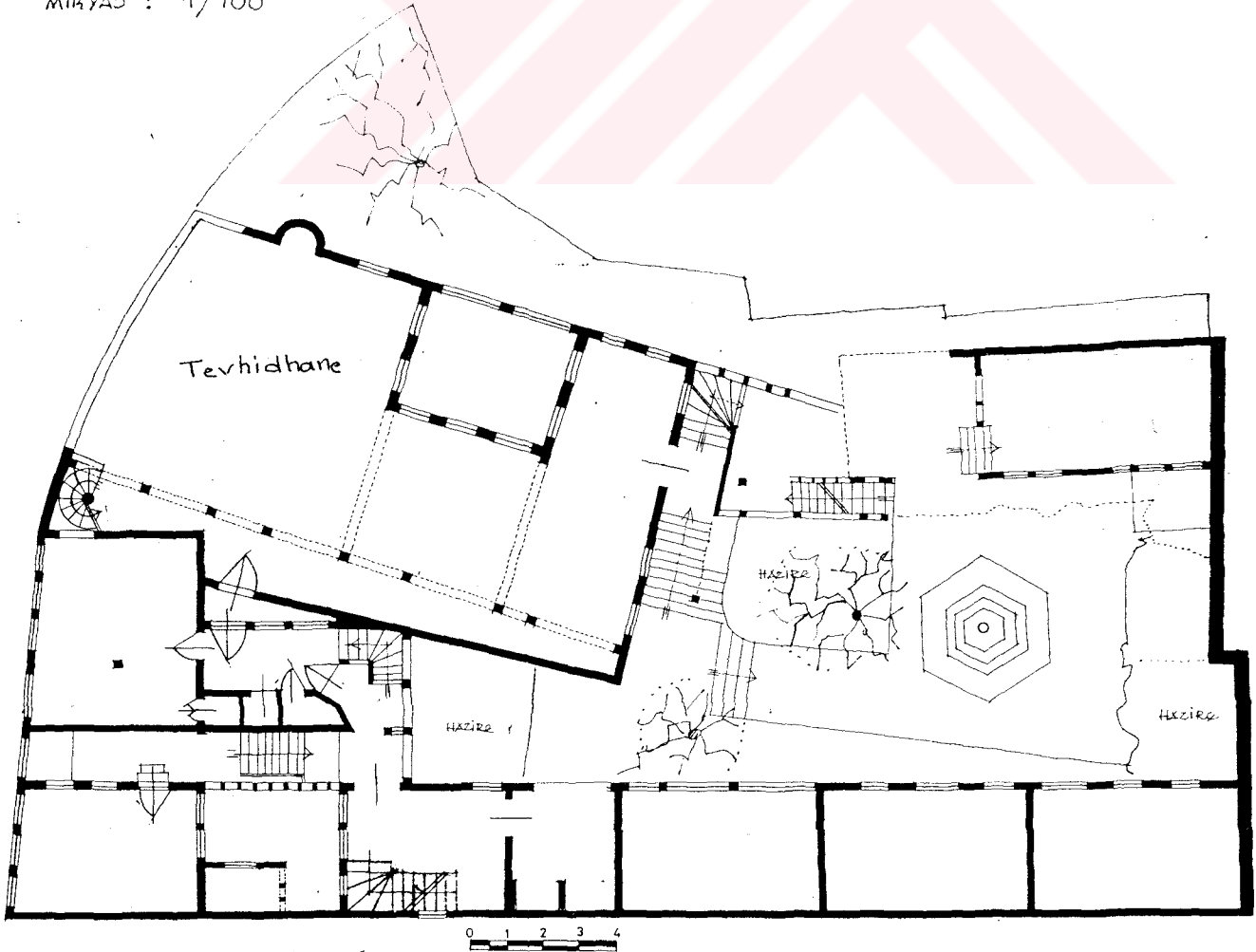

AYDINOĞLU TEKKESİ (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)

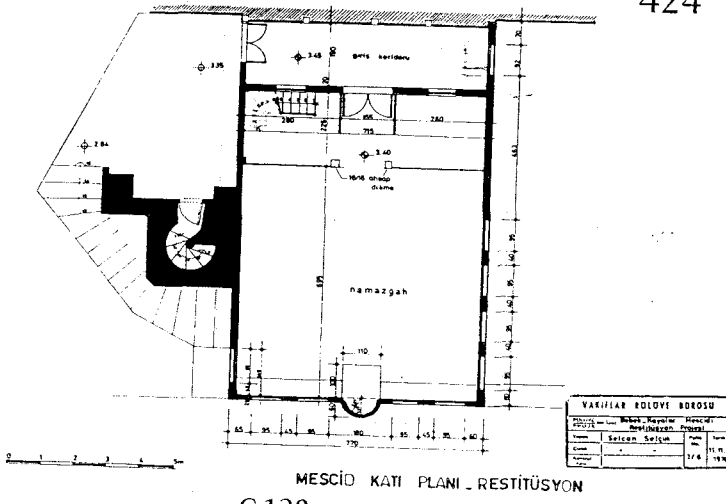
Ç.136-Bodrum kat planı

MİKYAS : 1/100

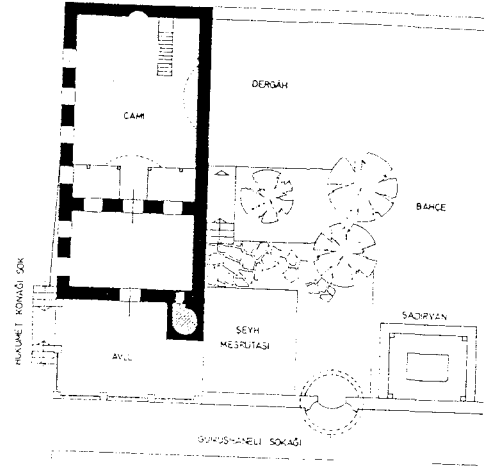

Ç.137-Zemin kat planı

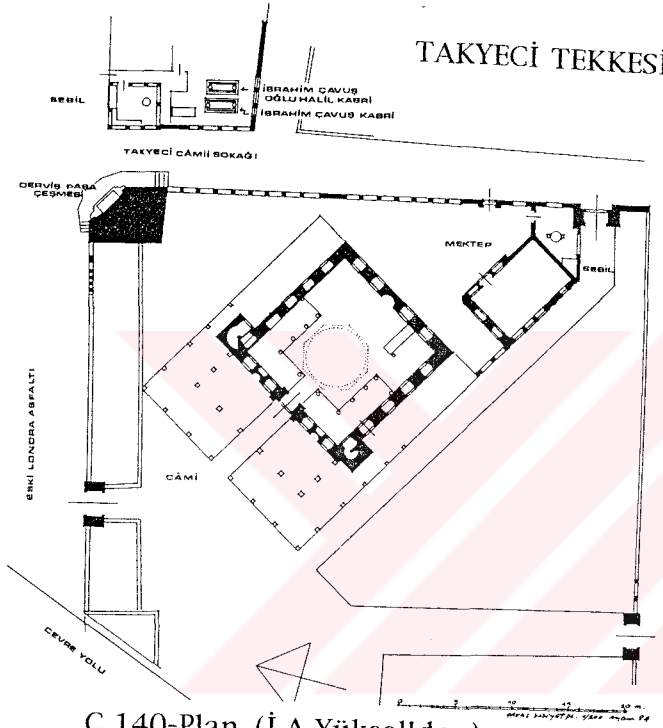
☆ ZEMİN KAT PLANI ☆

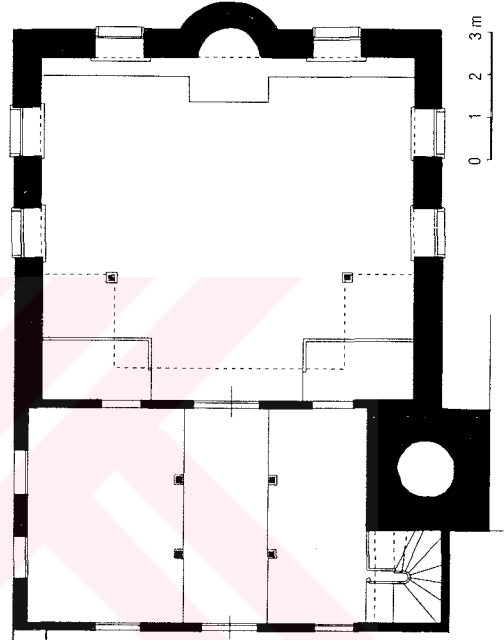
Ç.138

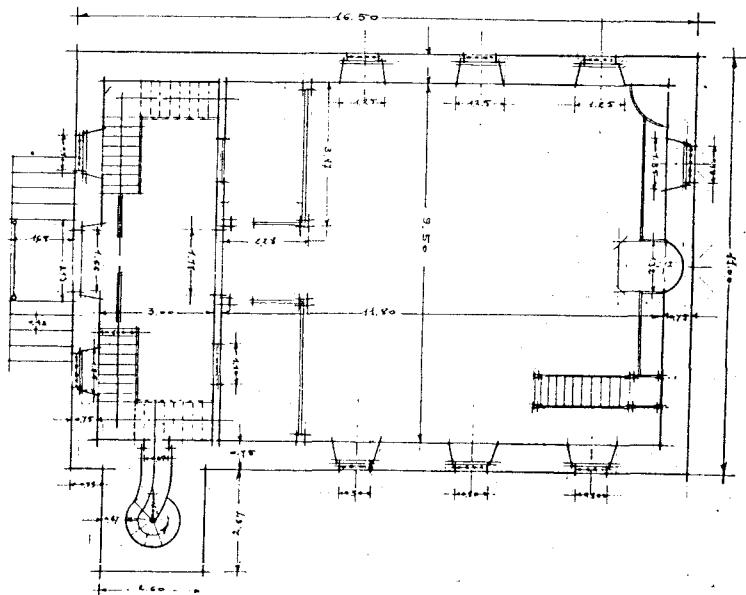
Ç.139-Plan (S. Eyice'den)

Ç.140-Plan (İ.A.Yüksel'den)

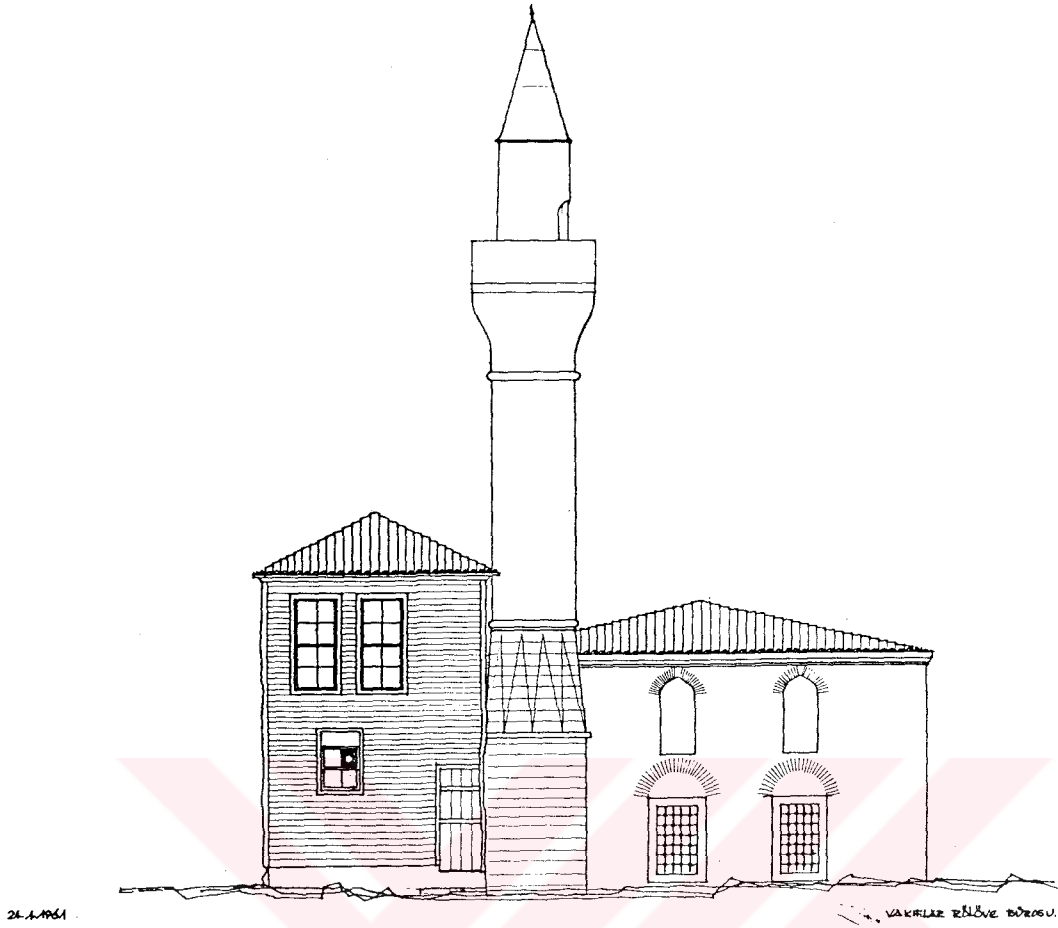
Ç.141-Akarca Tekkesi plan

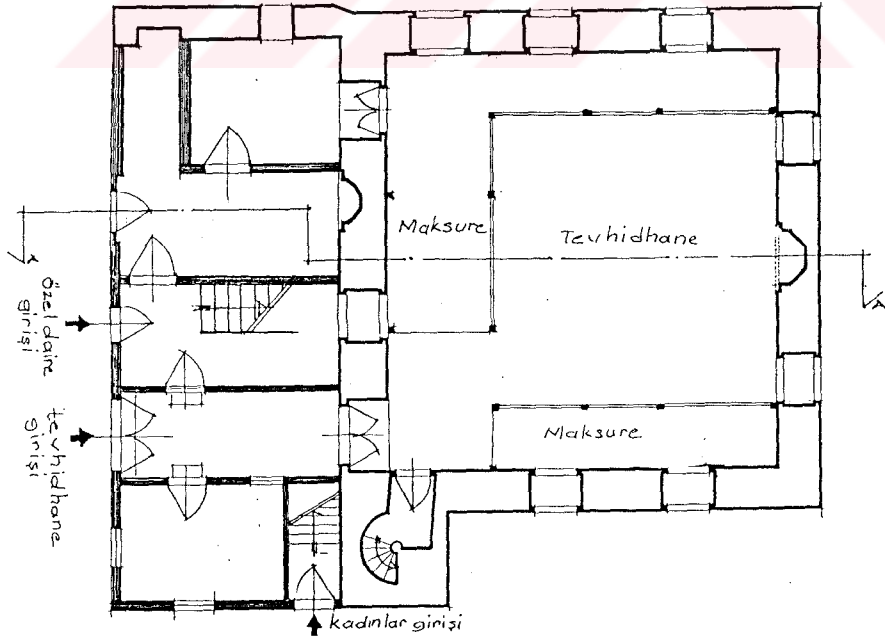
Ç.142-Yuşa Tekkesi plan (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)

İSLAMBEY TEKKESİ (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)

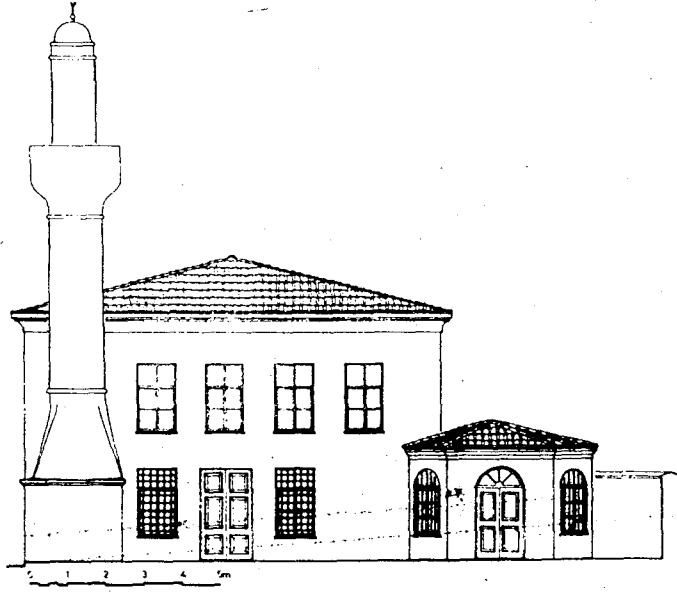
BATI CEPHESİ 1/50

Ç.143-Görünüş

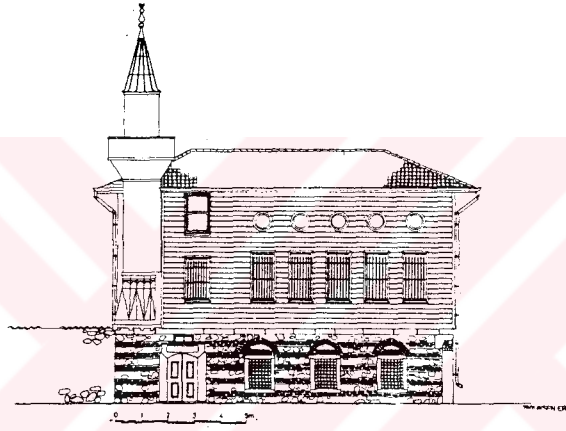

Ç.144-Zemin kat planı

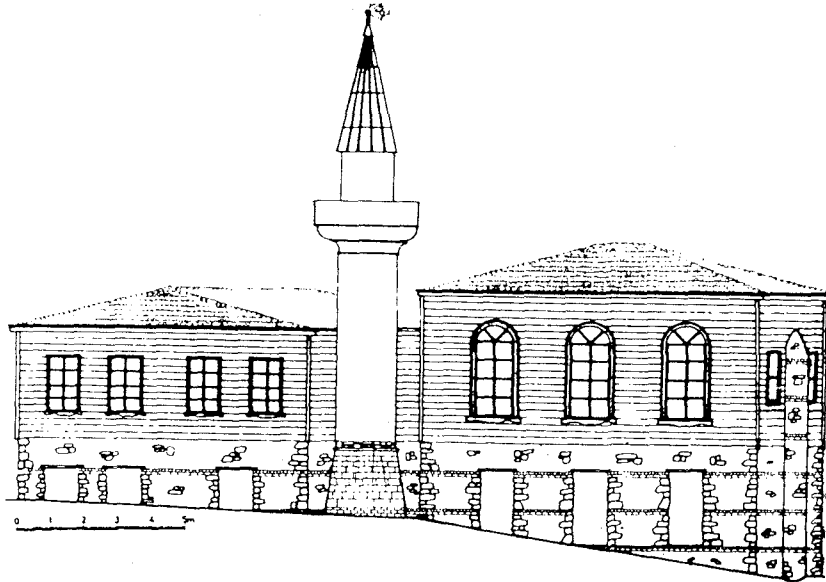
FENAYÎ TEKKESİ

Ç.145-Görünüş

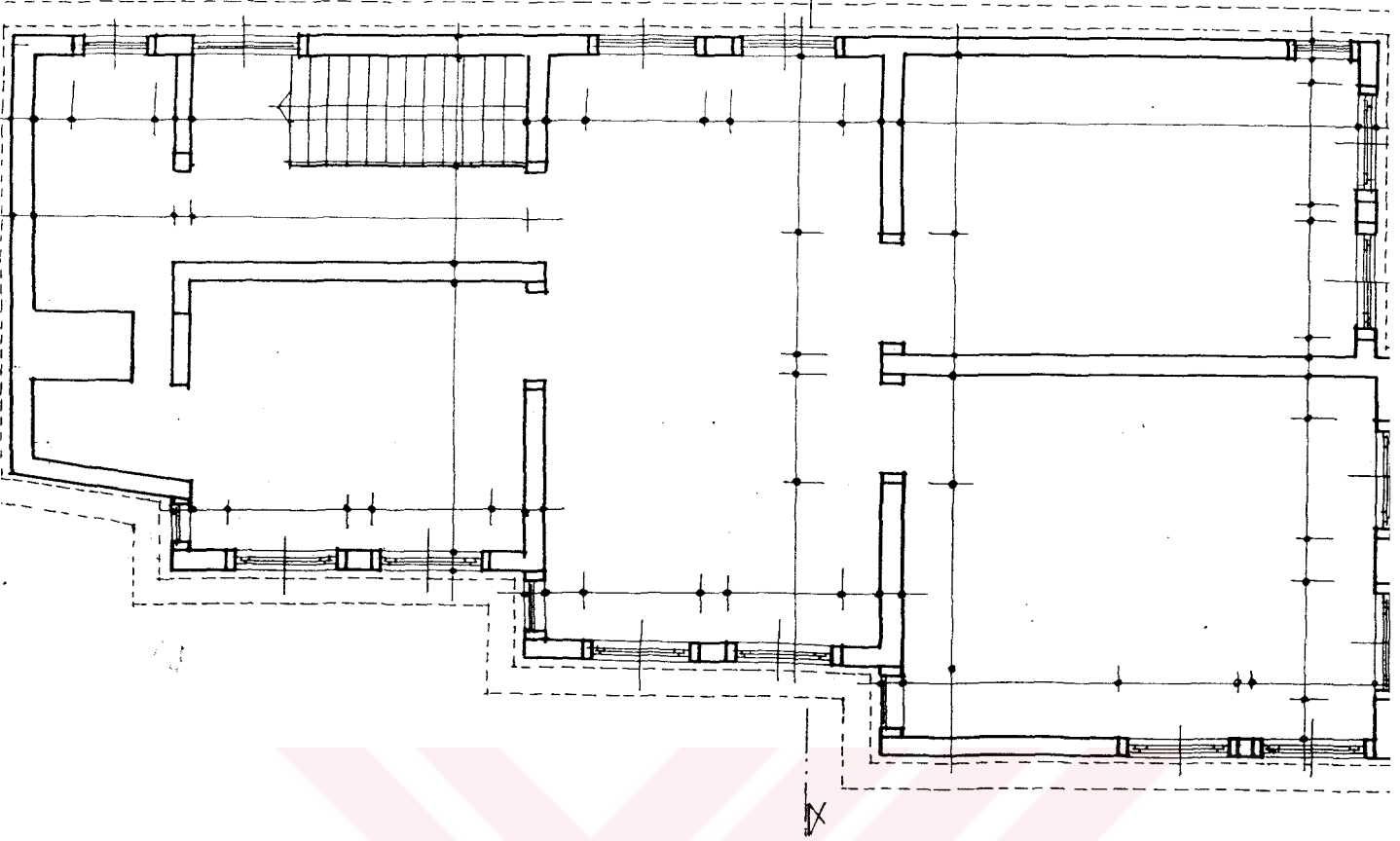
YAVEDUT TEKKESİ

Ç.146-Görünüş

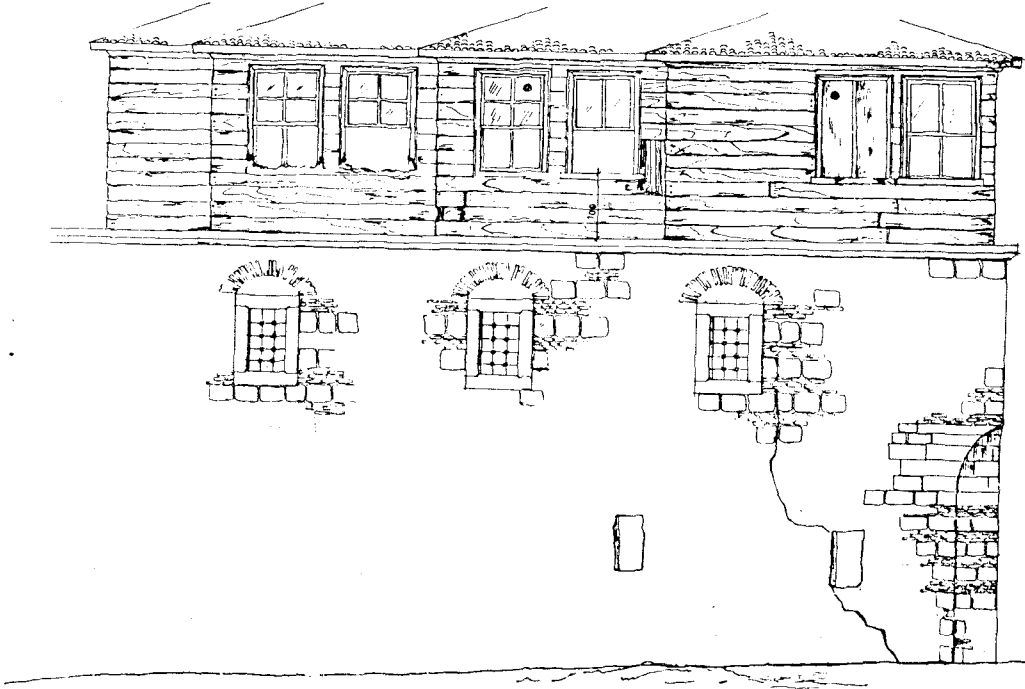
VEZİR TEKKE

Ç.147-Restitüsyon görünüşü (M.S.Ü'den)

MEHMET PAŞA TEKKESİ (Vak. Böl. Md. Ar.)

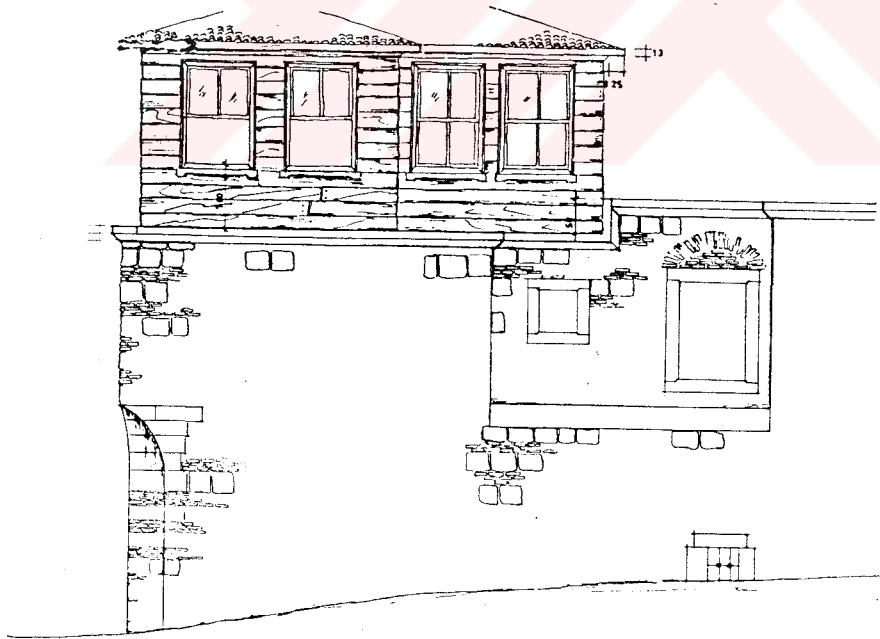
Ç.148-Ahşap meşruta plan

Ç.149-Ahşap meşruta görünüş (rölöve)

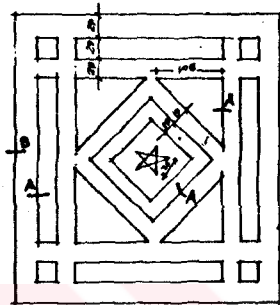
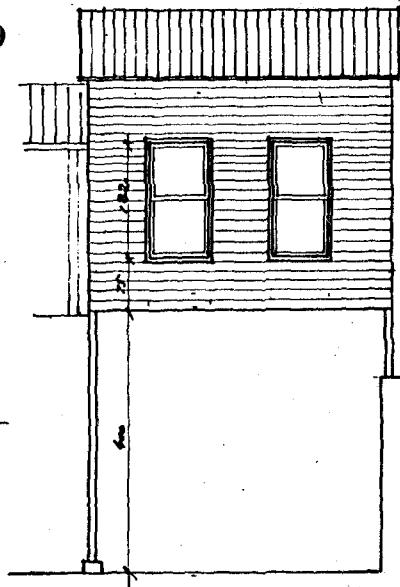
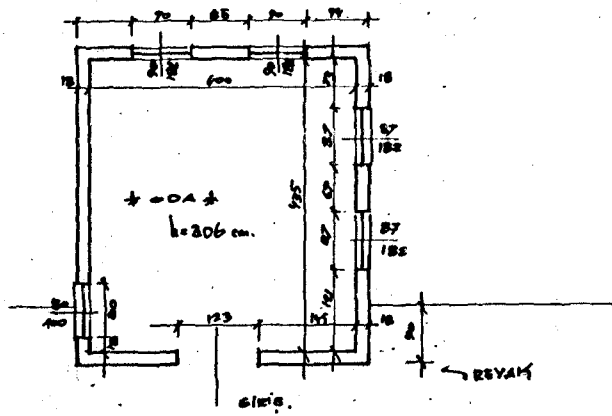
MEHMET PAŞA TEKKESİ

Ç.150-Kesit ve görünüş (restorasyon)

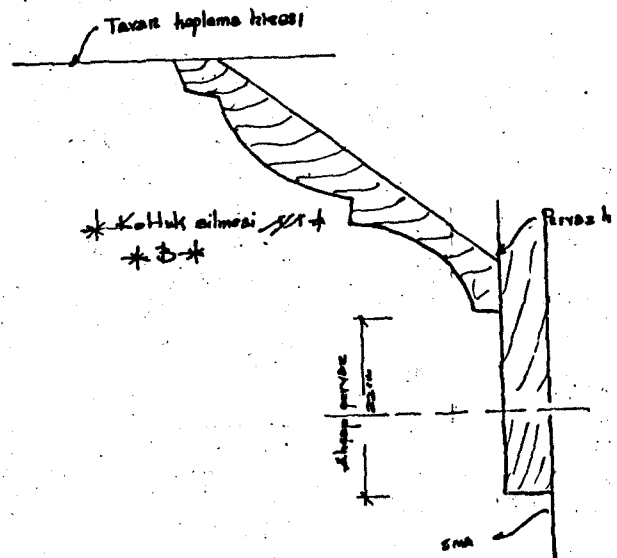
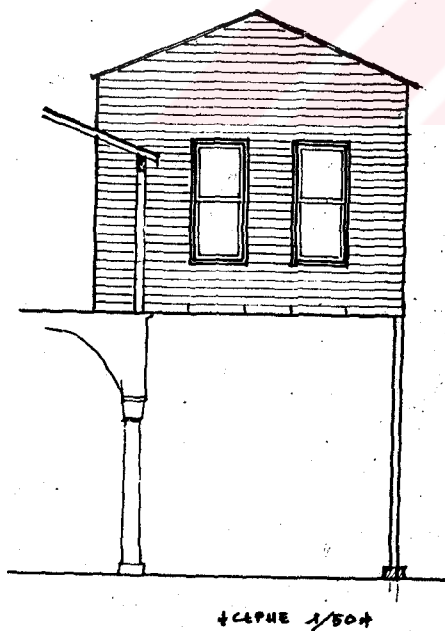
Ç.151-Görünüş (rölöve)

Not: Dış yah baskısı altında kalmama
içerideki baskıya karşı direnç.

4. Oda tavane alçıp kaplama rehim 2. 1/30+
Eğikler profilatöre aktırılacaktır.
1/4 detayları mevcut.
Kottuk simsi

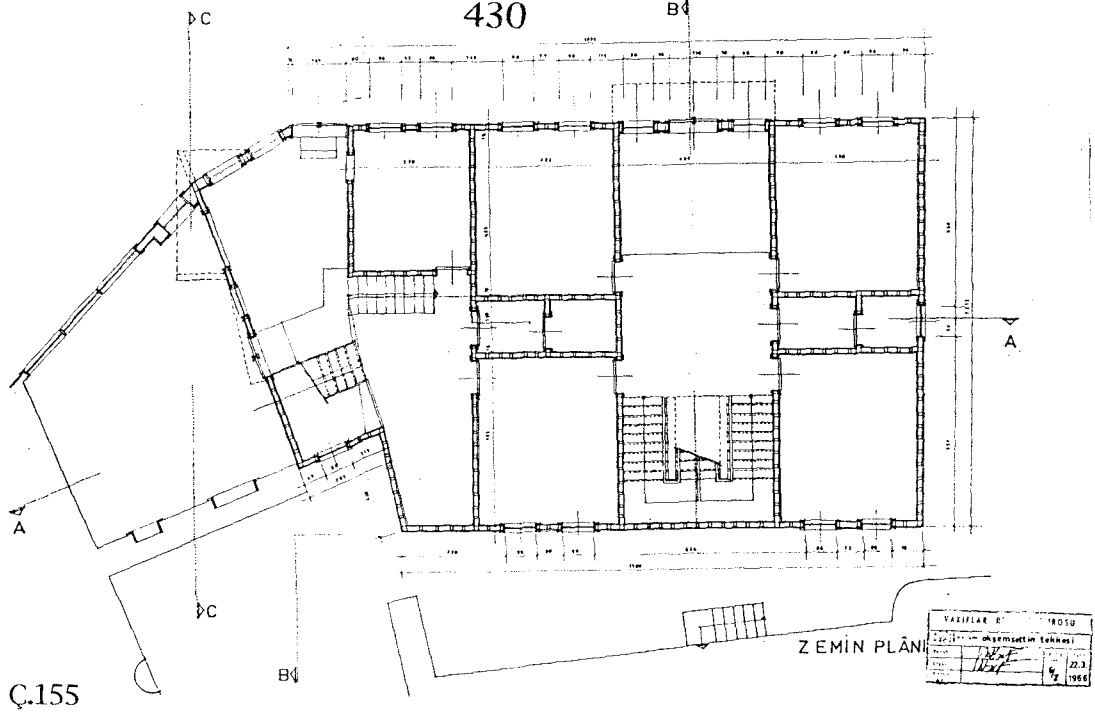
Ç.152-Ahşap oda plan-kesit-görünüş (restorasyon)

153-Ahşap oda görünüş (restorasyon)

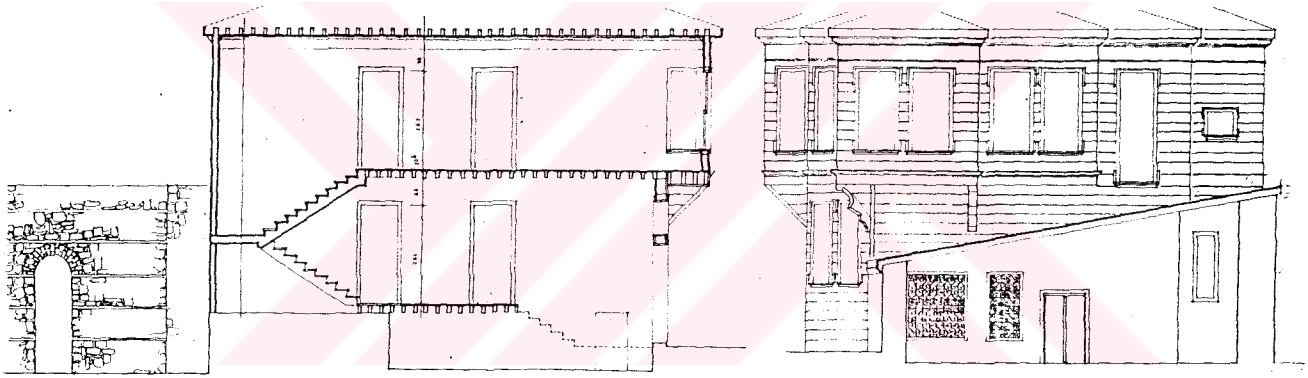
154- Koltuk altı silmesi ve pasa detayı,

430

Ç.155

MEHMET ŞEMSETTİN EF. TEKKESİ ÖLÇEK 1/50

Ç.156

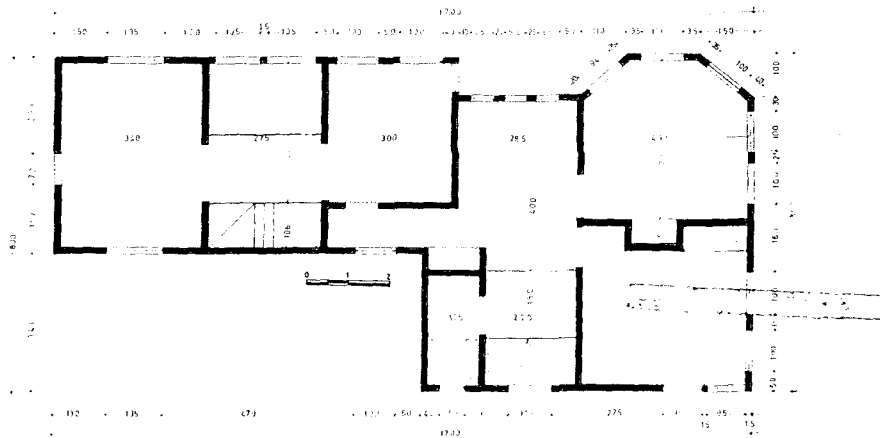
BB. KESİTİ

C.C. KESİTİ

Ç.157

VAKIFLAR D.	22010
MEHMET ŞEMSETTİN TEKKESİ	
YERİ	22.3
YERİ	1964

MECİDİYE TEKKESİ (İst. Vak. Böl. Md. Ar.)

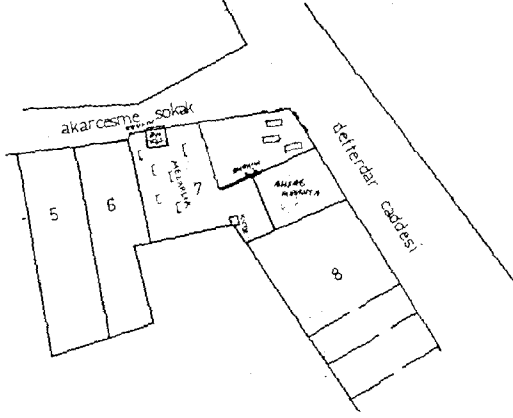
Ç.158-Plan

I inci KAT

hazırlayan v grup
kennal ucunlu - 1964
Fatih Vak. Böl. Md. Ar.

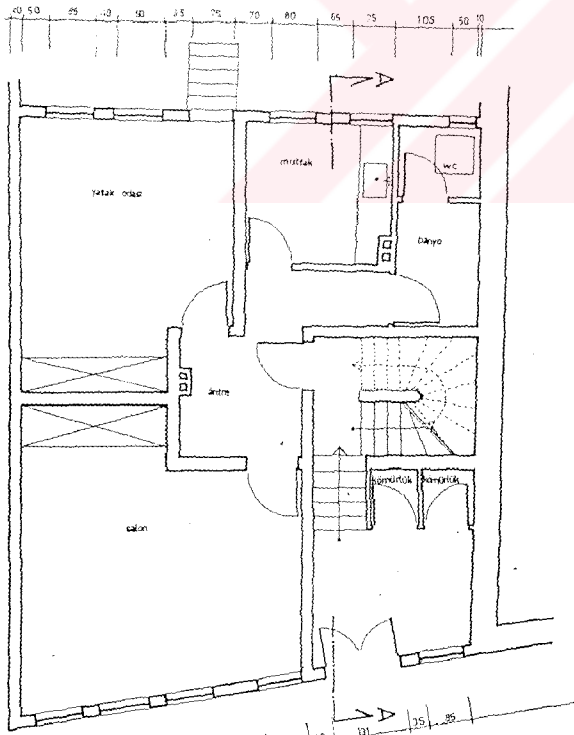
431

İLİ _____ İSTANBUL
 İLÇE _____ EYÜP
 ADA _____ 67
 PARSEL _____ 7
 PAFTA _____ 21
 YÜZÖLÇÜMÜ _____ 411,24 m²

Ç.159-Vaziyet planı

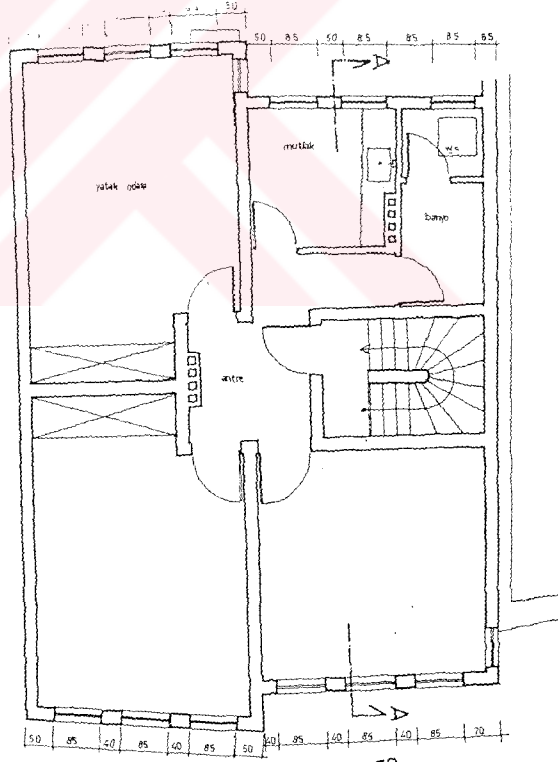
BALÇIK TEKKESİ (İst.Vak. Böl. Md. Ar.)

GİRİŞ PLANI Ö.1/50

Ç.160

BALÇIK TEKKESİ -Meşruta planı BİRİNCİ KAT Ö.1/50

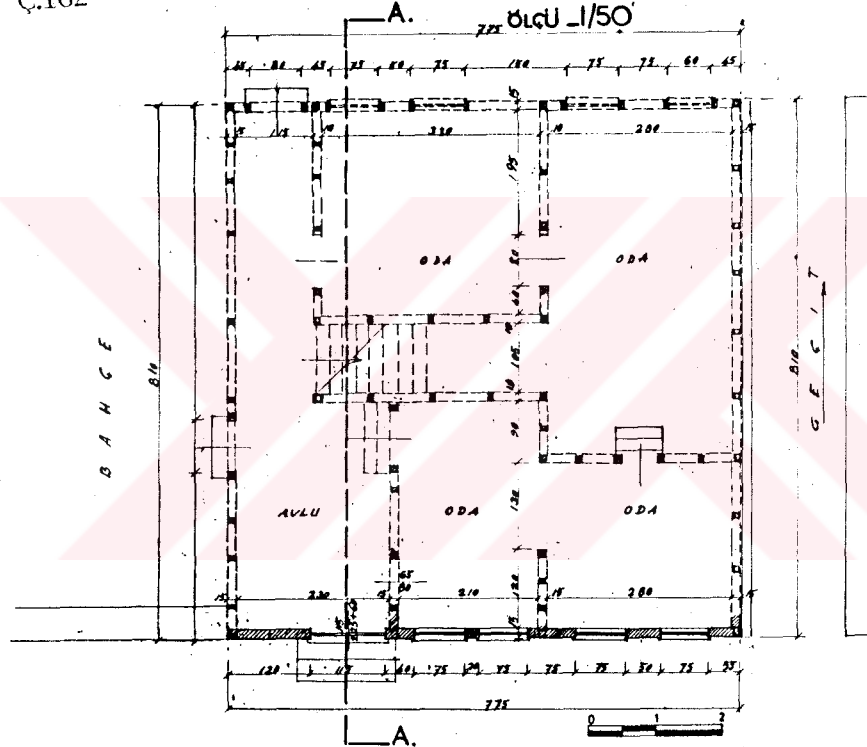
Ç.161

YAKIHLAR RULÖVE BÜROSU			
PROJE	MUTFAK BULME DEĞERİ		
YERİ	H. EMIN BAYRAM		
QİSME	51	52	
KARŞI	52		

YAKIHLAR RULÖVE BÜROSU			
PROJE	MUTFAK BULME DEĞERİ		
YERİ	H. EMIN BAYRAM		
QİSME	52	53	
KARŞI	53		

ÖN GÖRÜNÜŞ
ölçü -1/50

ZEMİN KAT PLANI
8LÇÜ-1/50

C.163

Vesika: 1

نقطه ثابت شمال و جنوب

انظر

موقوفه اقطاع در ده
شریفه سی خانی

موقوفه

غالب انظر

بوسه خور

موقوفه حاکم
GAVAI-ZADE DURGATIA ATT EAST BIR TAZUZZE PLANT

بوسه خور

موقوفه حاکم

حافظه کمی اقطاع نزل و جنوب

موقوفه حاکم

موقوفه حاکم

موقوفه حاکم

موقوفه حاکم

موقوفه حاکم

موقوفه حاکم

موقوفه حاکم

2

[illegible]

موسم، حکایت۔

حرم کرب و زاری
نام و کد شیخ صالح

نامہ دیکر شیخ صالحی نے
اسی روزہ سنائی
الرحمن

موجودہ روپیہ رضاقت نہایت جلد سے نقد ادا فرما دینا
فرعہ ۱۰۶۸ کے لئے واپس لینے کے واسطے

دستور يا حضرت محمد بن عبد الله في قدس الله سره الباب ٥

— 1 —

در سعادت و قربان و عبادت و محبت و سکر و نایب و مشی و عهد و فقار و توجیه و برید و قوه عاقلی و سیه و سیه و کاه
شریف و عرسه عنایت بر دانه و رایت و خرم و دانه و همای و برید و معا و نایب و عرسه و سیه و کاه و شریف و نایب و کاه

ردیف	شرح	مقدار	واحد	مجموع
۱	مجلسه هجده مضبوطه در سطیحه و در بیدیه بول سنان	۱	عدد	۱۰۰
۲	مجلسه تفتیه اعلام خرمی و سارده	۱	"	۶۵
۳	بورخه قیدیه و بول و سارده	۱	"	۶۰
۴	قازمه لورک صابریه راز	۴	"	۱۴۰
۵	بخجریه یک	۲	"	۲۰
۶	توقم الهه و بخجریه علی الله مصارفی	۱	"	۱۶۹
۷	بخجریه سیمانه بخجریه	۱	"	۸
۸	"	۱	"	۸
۹	کوفه	۲	"	۲۰
۱۰	صایه بول صابریه و اوغیان	۱	"	۲۰
۱۱	"	۱	"	۲۰
۱۲	مجلسه طمانیه	۸	"	۸۰
۱۳	دیرکک و ستمه قونجیه بخجریه	۴۴	"	۱۴۴
۱۴	بورک دیرکک	۱	"	۸
۱۵	بورک تفتیه بخجریه علی الله	۲	"	۱۵
۱۶	مان راهیه علی الحساب اوله و اولی کریم	"	"	۸۰
۱۷	بورخه بودنه	"	"	۱۰۸
۱۸	حفه صابریه علی	۱۵۰	"	۱۴۰
۱۹	بورک قلم سیمانه و سارده	۵۱	"	۱۴۰
۲۰	حفه لورک	۱۰	"	۸۷۵
۲۱	صایه اوله و سارده	۱۰	"	۲۰
۲۲	تفتیه بخجریه و سارده	"	"	۲۰
۲۳	قره اکس	۲	"	۲۰
۲۴	کوفه	۲	"	۲۰

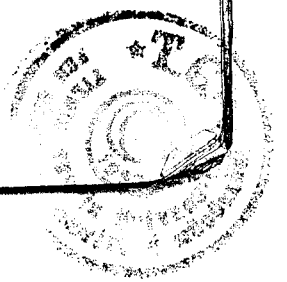
قادرخانه درگاهت دفعه دفعه اجرا اولان تعمیرات کیون
مصارفی محاسبه معلوم اولق ایجون بومحله کومسترلشد

446

قره عالی تکیه و خانه سنه و قعاند و قعولان مصارفات
بجلا ایجون معلوم اولق اوزره بومحله کومسترلشد

تعمیرات خانه و اوطا کرن کامل تعمیریه صرف اولان	۱۱۴۷
حرم طرفت لوازمات ایجون	۰۰۸۷۱
حرم ایچی اوطا بویا ایجون	۰۰۶۶۵
دیگر برادیرات بویا و شایخه ایجون	۰۰۸۴
محرمه قونلان فراتک طلوعه سنک مصارفی	۱۴۰۷۷
الت قاتره مکان اولم ایجون	۰۰۶۸۱
حرم بویا سنک نظایر و شایخه ایجون	۴۷۷۷
حرم و سلامق نویسنه محازی و عید منهدم اولان دیوار ایجون	۰۰۴۱
صاحبزادان صوامق ایجون قورقون بوری	۰۰۵۷
مناره بایندگی اوطا سنک نظایر	۱۸۸۴۴
مطبخ باینده کی حیراتک تعمیر ایجون	۰۰۷۱
طوغه و جلی بوری	۹۰۸
نغمه نظایر ایجون	۰۰۸۸
تعمیرات سی طرفه کی تعمیرات	۰۰۶۴۰
تعمیرات سی طرفه کی تعمیرات	۰۰۷۵۴
نروبان انشا ایجون	۱۶۰۰
نقوش صوی مصارفی	۰۰۵۰
مجامع شورق ایجون	۰۰۴۸۴۴
	۷۸۷
	۰۰۶۶۵۰

Tekke Tamirati günlük defteri

Vesika : 9

خانه سنک	۱۸۶۸
اصطبل عامر طرفه منهدم دیوار ایجون	۱۸۰۰
خانه السنه کی دکان انشا ایجون	۰۰۴۸
چاتی و طولان کرومید تعمیر ایجون	۱۶۰
قیدام و درک	۰۰۶۵۱
بورج خانه سنک تعمیر ایجون	۰۰۶۹۰
تکیه سنک چاتی و اوطا و سائر تعمیر ایجون	۱۶۰۰
مشروطه خانه سنک	۹۷۵۹
	۷۸۴
	۱۰۶۶۵

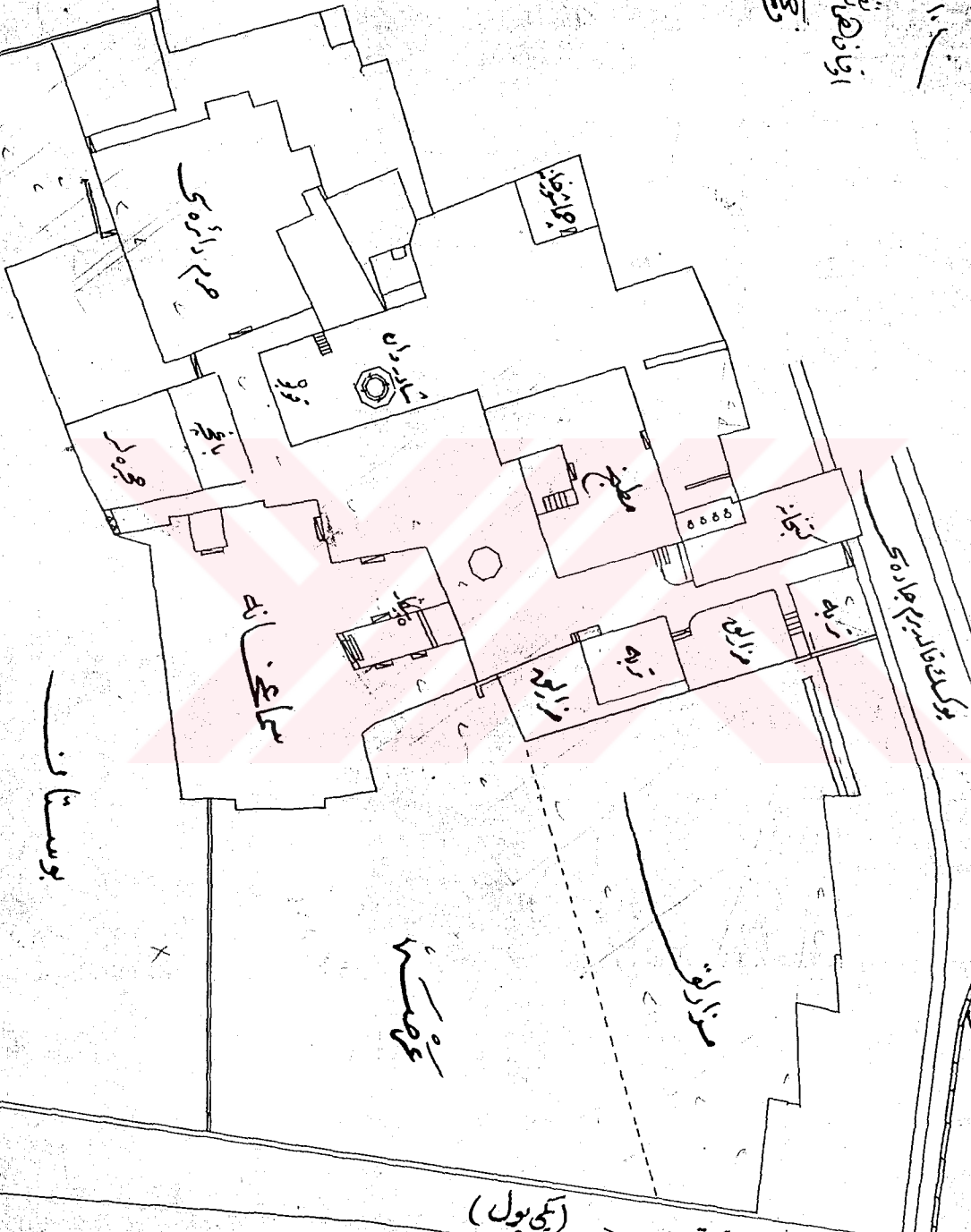
[illegible]

خط مولویانہ سنہ ۱۰۰۰ قیامہ ہریہ سہ

۱۱۰۰ قیامہ ہریہ سہ

ایوانہ ہریہ سہ سہ

۱۱۰۰ قیامہ ہریہ سہ

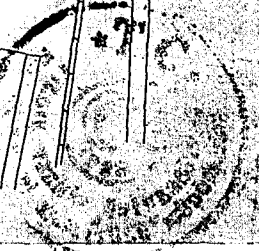

Vesika 11

(اکی بول)

موزاق

موزاق

WEEK : 12 / A

جگر کے افادہ میں امام الشافعی رحمہ اللہ کی کتاب
وہا الفکر الیوم
بجو سے غلط خلا

[illegible]

BULDURU

A

Abayi	Katalog no : 1
Abdal Yakup	Katalog no : 2
Abdullah Ağa	Katalog no : 284
Abdullah Ağa	Katalog no : 289
Abdullah Baba	Katalog no : 3
Abdullah Efendi	Katalog no : 337
Abdûlbaki Efendi	Katalog no : 4
Abdülhalim	Katalog no : 6
Abdülhalim Efendi	Katalog no : 5
Abdülhalim Efendi	Katalog no : 364
Abdülkadir Efendi	Katalog no : 275
Abdülvedut	Katalog no : 361
Abdünnafi	Katalog no : 13
Abdurrahman-ı Şami	Katalog no : 268
Abdüssamed	Katalog no : 7
Abdüsselam	Katalog no : 8
Abdüsselam	Katalog no : 198
Abdüsselam Cami	Katalog no : 8
Abid Çelebi	Katalog no : 9
Acemler	Katalog no : 10
Acıbadem	Katalog no : 11
Acı Çeşme	Katalog no : 12
Adviyye	Katalog no : 307
Afgan	Katalog no : 98
Afife Hatun	Katalog no : 13
Ağa	Katalog no : 239
Ağa Çayırı	Katalog no : 14
Ağaçkakan	Katalog no : 15
Ahmediye	Katalog no : 16
Ahmed Buhari	Katalog no : 17
Ahmed Dede	Katalog no : 18
Ahmed Devrani	Katalog no : 22
Ahmed Efendi (Hocazade)	Katalog no : 151
Ahmed Efendi	Katalog no : 228
Ahmed Efendi	Katalog no : 297
Ahmed Paşa	Katalog no : 20
Ahmet Kamil Efendi	Katalog no : 19
Ahmed Safi Efendi	Katalog no : 96
Ahmet Sıtki Efendi	Katalog no : 21
Ahmet Turani	Katalog no : 22
Akarca	Katalog no : 23
Akbaba Köyü	Katalog no : 24
Akbıyık	Katalog no : 25
Aksaray	Katalog no : 27
Akşemsettin	Katalog no : 26
Alaeddin	Katalog no : 31
Alaca	Katalog no : 297
Alaca Mescit	Katalog no : 28
Alaca Mescit	Katalog no : 29
Alaca Minare	Katalog no : 30

Alemdar	Katalog no : 56
Ali Baba	Katalog no : 42
Ali Baba	Katalog no : 93
Ali Baba	Katalog no : 304
Alibeyköy Şazeli	Katalog no : 289
Ali Nutki Nur Baba	Katalog no : 330
Ali Sabit Efendi	Katalog no : 32
Ali Sabit Efendi	Katalog no : 208
Altıpatlar	Katalog no : 167
Altuncu	Katalog no : 189
Alyanak	Katalog no : 33
Anadoluhisarı	Katalog no : 238
Arabacıbaşı	Katalog no : 94
Arabacılar	Katalog no : 227
Arakiyeci İbrahim Efendi	Katalog no : 331
Arap Kuyusu	Katalog no : 34
Arapzade	Katalog no : 35
Arasta	Katalog no : 36
Arec	Katalog no : 180
Arpacılar Mescidi	Katalog no : 63
Aşık Paşa	Katalog no : 37
Ataullah Efendi	Katalog no : 38
Atik Ali Paşa	Katalog no : 181
Atpazari	Katalog no : 40
Atpazari Osman Efendi	Katalog no : 39
Avnizade	Katalog no : 41
Ayazpaşa	Katalog no : 42
Aydinzade	Katalog no : 43
Ayni Ali Baba	Katalog no : 86
Ayşe Hatun	Katalog no : 44
Ayşe Sultan	Katalog no : 45
Aziz Mahmud Hüdayi	Katalog no : 46

B

Baba Ali Şah Zengi	Katalog no : 239
Baba Efendi	Katalog no : 58
Baba Haydar	Katalog no : 47
Bademli	Katalog no : 48
Badula	Katalog no : 92
Bahariye Mevlevihanesi	Katalog no : 49
Bahçıvan Arif Efendi	Katalog no : 158
Bala	Katalog no : 50
Balaban	Katalog no : 353
Balat	Katalog no : 51
Balcı Yokuşu	Katalog no : 13
Balçık	Katalog no : 52
Bali Çavuş	Katalog no : 53
Balıkli	Katalog no : 286
Balmumcu	Katalog no : 84
Balmumcu	Katalog no : 303
Bandırmalı	Katalog no : 54
Başcı Mahmud Gülşeni	Katalog no : 55
Bayraktar	Katalog no : 268

Bayrak Dede	Katalog no : 56
Bayram Çelebi	Katalog no : 57
Bayrampaşa	Katalog no : 58
Bedevi	Katalog no : 15
Bedevi Asitanesi	Katalog no : 97
Bedrettinzadeler	Katalog no : 59
Behçeti Konevi	Katalog no : 280
Bekarbey	Katalog no : 60
Belhi	Katalog no : 319
Berberler Şeyhi Osman Efendi	Katalog no : 261
Beşikçizade	Katalog no : 61
Beşiktaş Mevlevihanesi	Katalog no : 49
Bezcizade	Katalog no : 149
Bezirgan	Katalog no : 62
Buhara	Katalog no : 249
Buhari Asitanesi	Katalog no : 103
Bursa	Katalog no : 63
Bülbülcüzade	Katalog no : 64
Bülbüldere	Katalog no : 250
Büyük Piyale Paşa	Katalog no : 65
Boyalı Mehmet Paşa	Katalog no : 64
Bozcaadalı	Katalog no : 140

C

Caferabad	Katalog no : 66
Cafer Paşa	Katalog no : 67
Canfeda Hatun	Katalog no : 68
Cemali Efendi	Katalog no : 244
Cemalizade	Katalog no : 69
Cennet Efendi	Katalog no : 206
Cerrahi	Katalog no : 242
Ceylani	Katalog no : 246
Ceylanlı	Katalog no : 70
Ciğirim Dede	Katalog no : 72
Cihangir	Katalog no : 71
Cihangiri Hasan Efendi	Katalog no : 71
Cismi Latif	Katalog no : 27
Cumartesi	Katalog no : 311
Cümdi Hürrem	Katalog no : 73

Ç

Çadırcı	Katalog no : 74
Çakırağa	Katalog no : 75
Çakır Dede	Katalog no : 76
Çalak	Katalog no : 77
Çamlıca Bektaşî	Katalog no : 330
Çamlıcaî Kebir	Katalog no : 330
Çamlıcalı Mehmet Efendi	Katalog no : 81
Çarhacı Şeyh Ahmet Efendi	Katalog no : 25
Çarşanba	Katalog no : 78
Çavuş Hamamı	Katalog no : 61
Çayır	Katalog no : 310

Çaylak Baba	Katalog no : 77
Çenezade	Katalog no : 79
Çengelköy Bedevi	Katalog no : 307
Çınar	Katalog no : 81
Çırağı	Katalog no : 82
Çırakçı	Katalog no : 82
Çizmecî	Katalog no : 80
Çoban Çavuş	Katalog no : 83
Çolak Hasan Efendi	Katalog no : 84
Çorlulu Ali Paşa	Katalog no : 85
Çuhadar	Katalog no : 132
Çürüklük	Katalog no : 86

D

Dana Yokuşu	Katalog no : 87
Dazır Duzur	Katalog no : 140
Defterdar İbrahim Bey	Katalog no : 332
Deniz Abdal	Katalog no : 88
Deniz Abdalı Veli	Katalog no : 88
Deruni Mehmet Efendi	Katalog no : 89
Devatî Mustafa Efendi	Katalog no : 90
Devecî Kasım	Katalog no : 14
Durmuş Dede	Katalog no : 93
Düğümlü Baba	Katalog no : 94
Dülgerzade	Katalog no : 95
Divitçiler	Katalog no : 191
Dıraman	Katalog no : 91
Doğramacı Ahmet Efendi	Katalog no : 92
Dolancı Derviş Mehmet Efendi	Katalog no : 161

E

Ebu Said	Katalog no : 218
Ebu Saidil Hudri	Katalog no : 215
Ebul Feth Gazi	Katalog no : 292
Ebul Hüda	Katalog no : 96
Ebül Hüda	Katalog no : 276
Eburrıza	Katalog no : 97
Efganiler	Katalog no : 98
Ejder	Katalog no : 99
Ekmekçi başı	Katalog no : 12
Ekmekyemez Hüseyin	Katalog no : 102
Ekmel	Katalog no : 100
Ekrem Efendi	Katalog no : 101
Elif Efendi	Katalog no : 141
Elvan Efendi	Katalog no : 305
Emekyemez	Katalog no : 102
Emin Baba	Katalog no : 204
Emir	Katalog no : 263
Emir Buhari	Katalog no : 103
Emir Buhari	Katalog no : 104
Emir Buhari	Katalog no : 105
Emirler	Katalog no : 106

Erdebil	Katalog no : 290
Erdik Baba	Katalog no : 107
Ertuğrul	Katalog no : 108
Esat Efendi	Katalog no : 188
Etyemez	Katalog no : 109
Evlice Baba	Katalog no : 246
Eyüb Hulusi Efendi	Katalog no : 75

F

Fadli Efendi	Katalog no : 271
Fenayi	Katalog no : 110
Fenayi	Katalog no : 111
Ferruh Kethüda	Katalog no : 51
Fethi Efendi	Katalog no : 112
Feyziye	Katalog no : 113
Feyzullah Baba	Katalog no : 195
Feyzullah Efendi	Katalog no : 114
Feyzullah Hindi	Katalog no : 115
Fındıkoğlu	Katalog no : 79
Fındıkzade	Katalog no : 116
Fıstıklı	Katalog no : 117
Fuat Efendi	Katalog no : 19

G

Galata Mevlevihanesi	Katalog no : 118
Gani Efendi	Katalog no : 136
Gavsi	Katalog no : 119
Gavsi	Katalog no : 243
Gülşeni	Katalog no : 121
Gülşen Dede	Katalog no : 120
Gülşeni Tatar	Katalog no : 335
Gümüş Baba	Katalog no : 122
Gümüşhaneli	Katalog no : 123
Gümüşsuyu Mevlevihanesi	Katalog no : 161
Gürcü Ali Efendi	Katalog no : 121

H

Habbaz Muhiddin	Katalog no : 12
Hacegi	Katalog no : 124
Hacı Ahmet Paşa	Katalog no : 20
Hacı Ali	Katalog no : 125
Hacı Bayram Dede	Katalog no : 126
Hacı Beşir Ağa	Katalog no : 127
Hacı Cedit	Katalog no : 53
Hacı Evhadüddin	Katalog no : 128
Hacı İbrahim Efendi	Katalog no : 227
Hacı Hoca	Katalog no : 251
Hacı Hüseyin Dede Tekkesi	Katalog no : 57
Hacı Kadın	Katalog no : 129
Hacı Kılıç	Katalog no : 130
Haffaf Hüseyin	Katalog no : 131

Haffaf Mehmet Efendi	Katalog no : 167
Haffafzade Mahmut Efendi	Katalog no : 226
Haki Efendi	Katalog no : 246
Hakikizade	Katalog no : 132
Hakim (Hekim) Çelebi	Katalog no : 133
Halid Efendi	Katalog no : 52
Halid Efendi	Katalog no : 134
Halidi	Katalog no : 114
Halidi	Katalog no : 123
Halidi	Katalog no : 265
Halil Efendi	Katalog no : 77
Halil Hamid Paşa	Katalog no : 165
Halim Gülüm (Kölem)	Katalog no : 135
Hallaç Baba	Katalog no : 136
Hamami Mehmet Ağa	Katalog no : 137
Hamdi Efendi	Katalog no : 138
Hamidiye	Katalog no : 101
Hamidiye	Katalog no : 213
Hamza Efendi	Katalog no : 139
Hamzazade	Katalog no : 139
Hariri Mehmet Efendi	Katalog no : 254
Hasan Efendi	Katalog no : 71
Hasan Hüsnü Paşa	Katalog no : 140
Hasan Kutbi Efendi	Katalog no : 317
Hasan Refet Efendi	Katalog no : 207
Hasan Şükrü Efendi	Katalog no : 274
Hasırizade	Katalog no : 141
Hasip Efendi	Katalog no : 356
Haşim Baba	Katalog no : 54
Haşimi Osman Efendi	Katalog no : 263
Hatice Sultan	Katalog no : 361
Hatuniye	Katalog no : 142
Hatuniye	Katalog no : 143
Havuzbaşı	Katalog no : 144
Haydarhane	Katalog no : 145
Haydari Hüseyin Dede	Katalog no : 145
Hazmi Efendi	Katalog no : 210
Hekimoğlu Ali Paşa	Katalog no : 2
Helvayi Yakup	Katalog no : 146
Hilalci Hanı	Katalog no : 147
Himmetzade	Katalog no : 148
Himmetzade	Katalog no : 149
Hindular	Katalog no : 150
Hırami Ahmet Paşa	Katalog no : 69
Hocazade	Katalog no : 151
Hocazade	Katalog no : 252
Hulusi Efendi	Katalog no : 152
Hulvi Efendi	Katalog no : 153
Hüdaî	Katalog no : 46
Hüsameddin Uşşaki	Katalog no : 154
Hüseyin Efendi	Katalog no : 155
Hüseyin Hüsnü Paşa	Katalog no : 140
Hüseyin Hıfzi Efendi	Katalog no : 155
Hüseyin Kazım Efendi	Katalog no : 156

Hüsrev Paşa
Hüsrev Paşa

Katalog no : 157
Katalog no : 158

İ

İbrahim Ethem
İbrahim Paşa
İlyas Çelebi
İnadiye
İplikçi Mehmet Hüsameddin
İraniler
İsfendiyar
İskender Baba
İskender Dede
İslam Bey
İsmail Rumi
İsmet Efendi
İzzet Mehmet Paşa
İzzi Efendi

Katalog no : 270
Katalog no : 229
Katalog no : 23
Katalog no : 320
Katalog no : 124
Katalog no : 10
Katalog no : 353
Katalog no : 160
Katalog no : 161
Katalog no : 162
Katalog no : 166
Katalog no : 163
Katalog no : 351
Katalog no : 43

K

Kabakulak
Kademi Şerif
Kadiriler
Kadirihane
Kadiri Asitanesi
Kadı Sadi
Kadızaade
Kalaycı
Kaledipli Ahmet Efendi
Kalenderhane
Kalenderhane
Kantarcı
Kantari Baba
Kantari Şeyh Mustafa Efendi
Kapu Ağası
Kapıcı
Kapı Halifesi
Kaptan Paşa
Karaağaç
Karaağaç Bektaşî
Karababa
Karabacak Veli
Karabaş
Karabaş
Karabaş Bali
Karabaş Veli
Karagöz
Karakullukçu
Kara Mehmed Paşa
Kara Sarıklı
Kartal Dede
Karyağdı

Katalog no : 164
Katalog no : 165
Katalog no : 166
Katalog no : 166
Katalog no : 166
Katalog no : 190
Katalog no : 167
Katalog no : 194
Katalog no : 168
Katalog no : 98
Katalog no : 248
Katalog no : 169
Katalog no : 169
Katalog no : 169
Katalog no : 323
Katalog no : 170
Katalog no : 228
Katalog no : 140
Katalog no : 171
Katalog no : 171
Katalog no : 172
Katalog no : 109
Katalog no : 174
Katalog no : 175
Katalog no : 173
Katalog no : 349
Katalog no : 176
Katalog no : 259
Katalog no : 177
Katalog no : 178
Katalog no : 179
Katalog no : 180

Kasım Çavuş	Katalog no : 355
Kasım Çelebi	Katalog no : 181
Kasımpaşa Mevlevihanesi	Katalog no : 182
Kaşgari	Katalog no : 183
Kavsara	Katalog no : 184
Kavas Baba	Katalog no : 313
Kayalar	Katalog no : 318
Kaygusuz	Katalog no : 185
Kaygusuz Baba	Katalog no : 185
Kaymakçı	Katalog no : 160
Kayserili Mustafa Efendi	Katalog no : 186
Kazderesi	Katalog no : 20
Kazlı Çeşme Bektaş	Katalog no : 255
Kazzaz Mehmet Efendi	Katalog no : 254
Kefeli	Katalog no : 187
Kefeve	Katalog no : 187
Kelami	Katalog no : 188
Kemal Paşa	Katalog no : 189
Kemter Baba	Katalog no : 192
Kenan Rufai	Katalog no : 344
Kesmekaya	Katalog no : 190
Keşfi Efendi	Katalog no : 187
Keşfi Ahmet Efendi	Katalog no : 191
Keşfi Cafer Efendi	Katalog no : 143
Keşfi Osman efendi	Katalog no : 192
Keyci Hatun	Katalog no : 334
Kirpasi	Katalog no : 193
Kırkağaçlı Mehmet Emin Efendi	Katalog no : 196
Kılınçcı	Katalog no : 194
Kıncı Baba	Katalog no : 195
Kızlar Ağası	Katalog no : 214
Kıztaşı	Katalog no : 296
Koca Mustafa Paşa	Katalog no : 298
Koğacı Dede	Katalog no : 197
Koğacı	Katalog no : 198
Kolancı Emin Efendi	Katalog no : 74
Kolancı İbrahim Efendi	Katalog no : 259
Koruk	Katalog no : 199
Koruk	Katalog no : 306
Kozyatağı	Katalog no : 5
Körükçü	Katalog no : 200
Kubbe	Katalog no : 201
Kulekapı Mevlevihanesi	Katalog no : 118
Kule Meydanı	Katalog no : 202
Kurban Nasuh	Katalog no : 78
Kuşadalı	Katalog no : 203
Kuşadalı Halil	Katalog no : 203
Kuyubaşı	Katalog no : 204
Küçük Ayasofya	Katalog no : 205
Küçük Efendi	Katalog no : 113
Küçük Piyale	Katalog no : 253
Kürkçü	Katalog no : 200

L

Lağari	Katalog no : 206
Lağari Mehmet Efendi	Katalog no : 206
Lalizade	Katalog no : 248
Lokmacı	Katalog no : 207

M

Maçka	Katalog no : 209
Maçka Mevlevihanesi	Katalog no : 49
Mahi	Katalog no : 286
Mahmud Efendi	Katalog no : 211
Mahmud Bedrettin Bey	Katalog no : 80
Mahmud Bedrettin Efendi	Katalog no : 210
Mahmud Çelebi	Katalog no : 104
Makri Ali Dede	Katalog no : 212
Malatyalı İsmail Ağa	Katalog no : 239
Manisalı Mehmet Paşa	Katalog no : 39
Maarifi (Kartal)	Katalog no : 208
Marufi Efendi	Katalog no : 32
Marufi (Yeniköy)	Katalog no : 316
Marpuççular	Katalog no : 28
Mecidiye	Katalog no : 213
Mehmed Ağa	Katalog no : 214
Mehmet Arif Efendi	Katalog no : 215
Mehmed Bostani	Katalog no : 227
Mehmet Çavuş	Katalog no : 137
Mehmet Emin Efendi	Katalog no : 283
Mehmed Fahrettin Efendi	Katalog no : 209
Mehmet Kamil Efendi	Katalog no : 60
Mehmed Kethüda	Katalog no : 216
Mehmet Nurettin Efendi	Katalog no : 368
Mehmed Paşa	Katalog no : 217
Mehmed Said Efendi	Katalog no : 218
Mehmed Şemseddin Efendi	Katalog no : 219
Mehmed Tahir Efendi	Katalog no : 252
Mehmed Zeki Efendi	Katalog no : 220
Mengene	Katalog no : 299
Menzilhane	Katalog no : 260
Mercimek	Katalog no : 29
Merkez Efendi	Katalog no : 221
Mesnevi hane	Katalog no : 222
Mestçizade	Katalog no : 164
Mısırlı	Katalog no : 225
Mısırlı Fatma Hanım	Katalog no : 225
Mısırlı İbrahim Efendi	Katalog no : 225
Mimar Acem	Katalog no : 223
Mirahor	Katalog no : 224
Mirza Baba	Katalog no : 109
Misli Ali Efendi	Katalog no : 247
Molla Çelebi	Katalog no : 226
Muabbir	Katalog no : 227
Muabbir	Katalog no : 228

Muabbir Hasan Efendi	Katalog no : 29
Muber Hasan Efendi	Katalog no : 228
Muhsine Hatun	Katalog no : 229
Muhyi Efendi	Katalog no : 149
Muhyi Efendi	Katalog no : 219
Mukim Efendi	Katalog no : 250
Musalla	Katalog no : 231
Musalla	Katalog no : 232
Murat Molla	Katalog no : 230
Murtaza Efendi	Katalog no : 183
Mustafa Dede	Katalog no : 233
Mustafa Ahi Resmi	Katalog no : 164
Mustafa Halveti	Katalog no : 352
Mustafa İzzet Efendi	Katalog no : 284
Mustafa Paşa	Katalog no : 234
Mustafa Rıza Efendi	Katalog no : 241
Mustafa Selami Efendi	Katalog no : 278
Müştak Efendi	Katalog no : 192
Müştak Efendi	Katalog no : 189
Münir Baba	Katalog no : 48

N

Nacibey	Katalog no : 167
Nafi Baba	Katalog no : 304
Nafi Efendi	Katalog no : 13
Nakşi Kadem	Katalog no : 165
Nalbur	Katalog no : 235
Nalbur Mehmed Efendi	Katalog no : 235
Nalçacı Halil Efendi	Katalog no : 236
Nali	Katalog no : 236
Nasuhi	Katalog no : 237
Nasuhi	Katalog no : 345
Nasuhi Dede	Katalog no : 345
Nazif Dede	Katalog no : 238
Naziki	Katalog no : 239
Nazmi	Katalog no : 360
Nazmizade	Katalog no : 360
Nebati	Katalog no : 240
Neccarzade	Katalog no : 241
Nişancıyı Cedit	Katalog no : 64
Numanbey	Katalog no : 98
Numan Efendi	Katalog no : 119
Numanbey Mevlevihanesi	Katalog no : 348
Nureddin Cerrahi	Katalog no : 242
Nuri Efendi	Katalog no : 78

O

Odabaşı	Katalog no : 306
Odabaşı	Katalog no : 317
Oğlanlar	Katalog no : 243
Olanlar	Katalog no : 243
Oluklu Bayır	Katalog no : 244

Ordu Şeyhi
Ordu Şeyhi Hafız Efendi
Osman Efendi

Katalog no : 363
Katalog no : 363
Katalog no : 132

Ö

Öksüzce Baba
Ölice Baba
Ömer Hulusi
Ördek Dede
Özbekler
Özbekler (Bülbüldere)
Özbekler (Sultantepe)
Özbekler (Kadırga)
Özbekler (Kalenderhane)

Katalog no : 245
Katalog no : 246
Katalog no : 247
Katalog no : 107
Katalog no : 144
Katalog no : 250
Katalog no : 251
Katalog no : 249
Katalog no : 248

P

Papazzade Mustafa Çelebi
Paşa Baba
Paşa Limanı
Paşmakçı
Paşmakçı Şerif
Pazar
Pazar
Perişan Baba
Perizat Hatun
Pertevniyal Valde Sultan
Peyk Dede

Katalog no : 198
Katalog no : 252
Katalog no : 359
Katalog no : 253
Katalog no : 58
Katalog no : 254
Katalog no : 339
Katalog no : 255
Katalog no : 143
Katalog no : 204
Katalog no : 256

R

Ramazan Efendi
Raşit Efendi
Raufi
Remli
Rufai
Rufai (Kozyatağı)
Rufai Asitanesi
Rumi Mehmet Efendi

Katalog no : 62
Katalog no : 25
Katalog no : 258
Katalog no : 259
Katalog no : 261
Katalog no : 5
Katalog no : 260
Katalog no : 238

S

Saatçi Hafız Ahmet Efendi
Saburi
Saçlı Abdülkadir
Saçlı Emir Efendi
Saçlı Hüseyin Efendi
Sadi Asitanesi
Sadiler
Sadullah Çavuş
Said Çavuş
Saffeti
Safveti

Katalog no : 262
Katalog no : 282
Katalog no : 356
Katalog no : 263
Katalog no : 264
Katalog no : 198
Katalog no : 353
Katalog no : 176
Katalog no : 266
Katalog no : 14
Katalog no : 20

Safveti Paşa	Katalog no : 20
Saffeti Paşa	Katalog no : 265
Salih Efendi	Katalog no : 267
Salih Sırrı Efendi	Katalog no : 67
Salı	Katalog no : 112
Salkım Söğüt	Katalog no : 43
Sancaktar	Katalog no : 56
Sancaktar	Katalog no : 268
Sancaktar Hayrettin	Katalog no : 269
Sandıkçı	Katalog no : 270
Saraç İshak	Katalog no : 271
Sarhoş Bali	Katalog no : 189
Sarı Baba	Katalog no : 272
Sarıgüzel	Katalog no : 274
Sarı Kadı	Katalog no : 273
Sarmaşık	Katalog no : 275
Savaklar	Katalog no : 69
Sayyadiye	Katalog no : 276
Seyfettin Efendi	Katalog no : 285
Seyyid Baba	Katalog no : 287
Seyyid Nizam	Katalog no : 286
Seyyid Velayet	Katalog no : 288
Selami Ali Efendi	Katalog no : 11
Selami Ali Efendi	Katalog no : 277
Selami Efendi	Katalog no : 278
Selamsız	Katalog no : 279
Selahaddin Uşşaki	Katalog no : 329
Selim Efendi	Katalog no : 81
Selim Baba	Katalog no : 322
Selimiye	Katalog no : 280
Semerci İbrahim	Katalog no : 26
Ser	Katalog no : 294
Sertarıkzade	Katalog no : 281
Sertarıkzade	Katalog no : 282
Serviburnu	Katalog no : 283
Settariye	Katalog no : 284
Seyyah Şeyh Aziz	Katalog no : 36
Silahtar	Katalog no : 289
Simkeşler	Katalog no : 190
Sinan Çavuş	Katalog no : 29
Sinanceddin Yusuf	Katalog no : 37
Sinanı Erdebili	Katalog no : 290
Sinan Paşa	Katalog no : 241
Sinek Şeyh Halil Efendi	Katalog no : 291
Sirkeci	Katalog no : 292
Sivasi	Katalog no : 293
Sır	Katalog no : 294
Sırraciye	Katalog no : 295
Sırrı Efendi	Katalog no : 296
Sırrizade	Katalog no : 259
Sırrizade	Katalog no : 296
Sırt	Katalog no : 294
Sultan Osman	Katalog no : 297
Sungur Baba	Katalog no : 22

Sünbül Efendi	Katalog no : 298
Sünbül Sinan	Katalog no : 298
Sofular	Katalog no : 100

Ş

Şah Ali Zengi Baba	Katalog no : 299
Şahkulu	Katalog no : 66
Şahkulu	Katalog no : 300
Şahsultan	Katalog no : 301
Şalçı	Katalog no : 69
Şami	Katalog no : 203
Şamiler	Katalog no : 302
Şazeli (Yıldız)	Katalog no : 108
Şazeli (Balmumcu)	Katalog no : 303
Şehitlik	Katalog no : 304
Şehit Mehmet Paşa	Katalog no : 217
Şemsettin Sivasi	Katalog no : 293
Şerafettin Efendi	Katalog no : 299
Şerbetdar	Katalog no : 305
Şirugani	Katalog no : 153
Şüturban	Katalog no : 14
Şeyh Abdülkadir Efendi	Katalog no : 283
Şeyh Abdullah Efendi	Katalog no : 306
Şeyh Ahmet Efendi	Katalog no : 307
Şeyh Ahmet Efendi	Katalog no : 365
Şeyh Ahmet Niyazi Efendi	Katalog no : 87
Şeyh Alaaddin	Katalog no : 31
Şeyh Ali Efendi	Katalog no : 125
Şeyh Ali Selami Efendi	Katalog no : 279
Şeyh Arif Efendi	Katalog no : 158
Şeyh Arif Efendi	Katalog no : 323
Şeyh Cami	Katalog no : 90
Şeyh Celaleddin Efendi	Katalog no : 308
Şeyh Cevher	Katalog no : 309
Şeyh Ethem Sirri Efendi	Katalog no : 310
Şeyh Feyzullah Efendi	Katalog no : 311
Şeyh Hafız	Katalog no : 324
Şeyh Hafız Efendi	Katalog no : 260
Şeyh Hafız İsmail Efendi	Katalog no : 312
Şeyh Halil Nizameddin Efendi	Katalog no : 313
Şeyh Halim Efendi	Katalog no : 364
Şeyh Hamil	Katalog no : 284
Şeyh Hamza	Katalog no : 139
Şeyh Hasib Efendi	Katalog no : 314
Şeyh İbrahim	Katalog no : 70
Şeyh İhsan Efendi	Katalog no : 315
Şeyh İsmail Efendi	Katalog no : 316
Şeyh İzzî Efendi	Katalog no : 317
Şeyh Mahmud Efendi	Katalog no : 16
Şeyh Mahmud Efendi	Katalog no : 155
Şeyh Mahmud Efendi	Katalog no : 231
Şeyh Matrak	Katalog no : 317
Şeyh Mehmet	Katalog no : 318

Şeyh Mehmet Niyazi Efendi	Katalog no : 318
Şeyh Mehmed Tahir Efendi	Katalog no : 76
Şeyh Mehmet Tevfik Efendi	Katalog no : 258
Şeyh Murat	Katalog no : 319
Şeyh Mustafa Efendi	Katalog no : 35
Şeyh Nevruz	Katalog no : 144
Şeyh Nurullah	Katalog no : 264
Şeyh Osman Efendi	Katalog no : 261
Şeyh Raşid Efendi	Katalog no : 320
Şeyh Raufi	Katalog no : 321
Şeyh Resmi	Katalog no : 9
Şeyh Rumi Efendi	Katalog no : 311
Şeyh Sadık	Katalog no : 30
Şeyh Sadık Efendi	Katalog no : 29
Şeyh Salih	Katalog no : 254
Şeyh Salim	Katalog no : 105
Şeyh Seyyid Mehmed Efendi	Katalog no : 323
Şeyh Seyyid Resmi	Katalog no : 44
Şeyh Selim Efendi	Katalog no : 322
Şeyh Süleyman Efendi	Katalog no : 324
Şeyh Şemsettin Efendi	Katalog no : 325
Şeyh Taha Efendi	Katalog no : 326
Şeyh Türkü	Katalog no : 19
Şeyh Vahyi Efendi	Katalog no : 224
Şeyh Vefa	Katalog no : 327
Şeyh Yavsi	Katalog no : 293
Şeyh Yunus Efendi	Katalog no : 143
Şeyh Zafir Efendi	Katalog no : 108
Şeyhülislam	Katalog no : 328
Şeyhülislam Mustafa Efendi	Katalog no : 328
Şükuri Efendi	Katalog no : 149

T

Tahir Ağa	Katalog no : 329
Tahir Baba	Katalog no : 330
Tahta Minare	Katalog no : 164
Tahta Minare	Katalog no : 267
Tahta Minare Mescidi	Katalog no : 332
Takyeci	Katalog no : 331
Tamışvar	Katalog no : 332
Tarsus	Katalog no : 333
Tarsusi	Katalog no : 333
Taşcı	Katalog no : 122
Taşcı	Katalog no : 313
Taşlıburun	Katalog no : 206
Taştekneler	Katalog no : 334
Tatar Şeyh Hasan Efendi	Katalog no : 335
Tavil Mehmet Efendi	Katalog no : 336
Tavil Şeyh	Katalog no : 336
Tavşantaşı	Katalog no : 271
Tekirdağlı Mustafa Paşa	Katalog no : 336
Tenbel Hacı Mehmet Efendi	Katalog no : 337
Tercüman Yunus	Katalog no : 91

Tokmak Dede	Katalog no : 338
Tokmaklı Bostan	Katalog no : 101
Tombul Mehmet Efendi	Katalog no : 337
Topkapı Bektaş	Katalog no : 3
Toygar	Katalog no : 339
Toygartepe Rufai	Katalog no : 339
Tului	Katalog no : 236
Turşucu	Katalog no : 340
Türabi	Katalog no : 341
Türabi Baba	Katalog no : 341

U

Uçuruk	Katalog no : 107
Uluca Baba	Katalog no : 246
Uşşaki (Eğrikapı)	Katalog no : 69
Uşşaki	Katalog no : 134
Uşşaki (asitane)	Katalog no : 154
Uşşaki (Keçeciler)	Katalog no : 210
Uyuni	Katalog no : 342

Ü

Üçler	Katalog no : 343
Ümmi Kenan	Katalog no : 344
Ümmi Sinan	Katalog no : 345
Ümmi Sinan	Katalog no : 346
Ümmi Şeyh Ahmed Efendi	Katalog no : 347
Ünsi Hasan Efendi	Katalog no : 43
Üsküdar Mevlevihanesi	Katalog no : 348

V

Validei Atik	Katalog no : 349
Vani	Katalog no : 350
Vani Ahmet Efendi	Katalog no : 350
Vezir	Katalog no : 351
Vezir	Katalog no : 352

Y

Yağcızade	Katalog no : 353
Yahya Efendi	Katalog no : 354
Yahya Kethüda	Katalog no : 355
Yahyazade	Katalog no : 356
Ya Hu Baba	Katalog no : 355
Yakupzade	Katalog no : 73
Yakupzade	Katalog no : 357
Yaldızlı	Katalog no : 110
Yanık Minare	Katalog no : 297
Yanık Şeyh İsmail	Katalog no : 358
Yanyalı Şeyh Mustafa İsmet Efendi	Katalog no : 163
Yarımca Baba	Katalog no : 359
Yavaşca Mehmet Ağa	Katalog no : 360

Ya Vedut	Katalog no : 361
Yayabaşızade	Katalog no : 214
Yekdest	Katalog no : 84
Yeni	Katalog no : 257
Yenikapı Mevlevihanesi	Katalog no : 362
Yesarizade	Katalog no : 363
Yeşil Tulumba	Katalog no : 364
Yıldız	Katalog no : 365
Yusuf Çavuş	Katalog no : 355
Yusuf Fahir Baba	Katalog no : 213
Yusuf Nizamettin Efendi	Katalog no : 54
Yusuf Rıza Efendi	Katalog no : 260
Yusuf Sinan	Katalog no : 37
Yuşa Dağı	Katalog no : 366
Yuşa	Katalog no : 366

Z

Zakirbaşı	Katalog no : 255
Zehgiri Kemal	Katalog no : 33
Zekaizade	Katalog no : 346
Zenciri Ali Baba	Katalog no : 367
Ziba Kadın	Katalog no : 131
Zincirli Kuyu	Katalog no : 135
Zıbcıktı	Katalog no : 107
Zıbını Saadet	Katalog no : 368
Zıbını Şerif	Katalog no : 368